

Уолтър Скот
АЙВЪНХОУ

ЗЛАТНИ ДЕТСКИ КНИГИ

56

Уолтър Скот

Превод от английски
Теодора Атанасова

Адаптация
Васил Атанасов

TRUD
СОФИЯ, 2010

Walter Scott
Ivanhoe

- © Теодора Атанасова, превод, 2010 г.
- © Васил Атанасов, адаптация, 2010 г.
- © Виктор Паунов, библиотечно оформление, 2010 г.
- © Орлин Атанасов, корица, 2010 г.
- © Книгоиздателска къща „Труд“, 2010 г.

ISBN 978-954-398-051-2

ГЛАВА I

В тази приветлива област на хубава Англия, напоявана от река Дон, в древни времена се простирал огромен лес, който покривал по-голямата част от красивите хълмове и долини между градовете Шефилд и Донкастър. Останки от тази обширна гора все още се виждат край благородническите имения Уентуърт, Уорнклиф-парк и край Родъръм. Тук върлувал някога легендарният дракон от Уентли; тук се водили много ожесточени сражения по време на гражданските войни на Бялата и Червената роза; пак тук в древни времена се подвизавали храбрите разбойнически чети, чиито дела са възпети в английските народни песни.

Тук се развиват и главните събития на нашия разказ, който ни връща назад към един период от края на царуването на Ричард I Лъвското сърце, крал на Англия от 1189 до 1199 г. По онова време отчаяните поданици на Ричард I, подложени на всякакви издевателства от страна на потисниците, мислеха за неговото завръщане от дългото му пленничество като за събитие, което можеха само страстно да желаят, но едва ли и да се надяват, че някога ще доживеят. Благородниците, чиято власт беше нараснала неимоверно през царуването на крал Стивън и едва беше сведена до известно подчинение на короната благодарение на благоразумието на Хенри II, сега пак своеволничеха без мярка; те не зачитаха и без това слабата намеса на

Английския държавен съвет, укрепваха замъците си, увеличаваха броя на наемниците, правеха всички наоколо си свои васали и всеки един от тях всячески се стараеше да има под своя власт въоръжена сила, която да му даде възможност да играе важна роля в смутните събития, които застрашаваха страната.

Особено опасно беше положението на по-дребните благородници или франклинни, както ги наричаха, които според закона и в духа на английската конституция имаха право да избегнат феодалната тирания. Ако, както ставаше обикновено, те се поставеха под закрилата на някой от дребните васали и приемеха някаква феодална длъжност в двора му или пък се задължеха чрез договор за взаимна подкрепа да го подпомагат в начинанията му, те можеха наистина за известно време да си поотдъхнат. Но това ставаше за сметка на тяхната независимост, тъй скъпа за всяко английско сърце, и с известен риск да бъдат въввлечени във всякаква необмислена авантюра, в която можеше да се хвърли честолубивият им закрилник. От друга страна, големите владетели разполагаха с толкова разнообразни средства за измъчване и потискане, че никога не им липсваше нито предлог, нито желание да торМОЗЯТ и преследват чак до смърт по-слабите си съседи, които се опитваха да останат независими, разчитайки, че в тези опасни времена собственото им миролюбиво поведение и законите на страната могат да им бъдат достатъчна защита.

Последиците от завладяването на Англия от Вилхелм* увеличаваха тиранията на благородниците и страданията на по-нисшите слоеве. Четири поколения не бяха успели достатъчно да размесят кръвта на нормани и англосаксонци и да обединят посредством общ език и интереси двата враждуващи народа, единият от

* *Вилхелм Завоевателя – нормански херцог, завладял Англия през 1066 г. след сражението при Хейстингз – бел. прев.*

които все още бе опиянен от победата, а другият пъшкаше от последиците на поражението. След битката при Хейстингз властта беше изцяло в ръцете на норманците. Всички саксонски принцове и благородници с много малко изключения бяха унищожени или лишени от права. Малцина все още притежаваха земя в страната на дедите си, макар и като собственици от по-долен ранг. Кралете се стремяха да покорят онези, които с право смятаха за изпълнени с най-непримирима омраза към победителя. Законите за лова и други подобни, непознати дотогава на по-мекия и свободолюбив дух на саксонците, легнаха на гърба на поробеното население, за да го накарат още по-силно да почувства тежестта на наложените му феодални окови. В кралския двор и в замъците на големите благородници, които се мъчеха да подражават на великолепието и тържествеността на двореца, се говореше само норманофренски. В съдилищата се пледираше и присъдите се четяха на същия език. С една дума, френски беше езикът на благородниците, на рицарите и дори на правосъдието, а далеч по-могъщият и изразителен англосаксонски език бе изоставен само на селяците и ратаите, които не познаваха друг. Но необходимостта от отношения между господарите на земята и угнетените нисши създания, които я обработваха, постепенно породиха един език, смесица от френски и англосаксонски, чрез който те можеха взаимно да се разбират. От тази нужда израсна малко по-късно днешният английски език, обединил така сполучливо речта на победителите с речта на победените и обогатен по-късно със заемки от класическите, както и от южноевропейските езици.

Сметнах за нужно да опиша това положение на нещата за осветление на обикновения читател, който може би забравя, че макар и никакво историческо събитие като война или въстание да не свидетелства за съществуването на англосаксонците като

отделен народ след царуването на Вилхелм Завоевателя, все пак големите национални различия между тях и победителите, споменът за миналото и мисълта за сегашното им унижено положение продължаваха да държат отворени нанесените рани чак до царуването на Едуард III, крал от 1327 до 1377 г., и да се разграничават потомците на едните от потомците на другите.

Слънцето залязваше над една от тучните поляни на гората. Стотици нискостеблени клонести дъбове, вероятни свидетели на походите на стройни редици от римски воители, простираха чворести клони над дебел килим от прекрасна зелена трева. На места измежду дъбовете имаше букове, див чемшир и най-различни други дървета, поникнали тъй нагъсто, че почти не пропускаха хоризонталните лъчи на залязващото слънце. Другаде дъбовете растяха нарядко, така че помежду им се разкриваха далечни простори, които мамят окото и въображението ни си ги представя като пътеки към още по-диви горски самоти. В гъстата червените лъчи на слънцето проникваха с пречупена и избледняла светлина, която огряваше изпочупените клони и обраслите с мъх стволоче на дърветата. Но по откритите места те хвърляха ярки петна върху тревата, до която достигаха. Едно доста голямо пространство в средата на поляната някога трябва да е било използвано за молитвени церемонии на древните келтски жреци – друидите, защото на върха на една могила с толкова правилна форма, че изглеждаше изкуствена, още се издигаше част от кръгла площадка, настлана с големи груби неодялани камъни. Седем от тях бяха изправени, останалите бяха изместени може би от някой ревностен християнин и лежаха търкулнати близо до някогашното си място и по склона на могилката. Само един голям камък се беше изтърколлил чак в подножието и бе препречил пътя на едно поточе, което течеше спокойно и безгласно в полите

на възвишението, и само тук, срещайки съпротивата на камъка, бълбукаше тихичко.

Две човешки фигури допълваха пейзажа. По вид и облекло те бяха от онези груби селяци, които по него време обитаваха западния район на Йоркшир. По-старият имаше суров и неугледен вид. Облеклото му беше най-простото, което можете да си представите – състоеше се от тясна права дреха с ръкави, направена от щавена кожа на някакво животно. Първоначално козината е била оставена по кожата, но сега беше толкова изтъркана, че бе трудно да се познае от какво животно е. Това първобитно одеяние стигаше от шията до коленете и изпълняваше функциите на всяко друго облекло; отворът на врата бе достатъчно широк да мине през него главата, и вероятно дрехата се навличаше по този начин като риза или като древна бойна ризница. На краката си носеше цървули, вързани с връзки от свинска кожа, над глезените изкусно увита кожена ивица покриваше прасците му до коленете, които бяха голи като при шотландските планинци. За да прилепва дрехата още по-плътнo о тялото, тя бе пристегната на кръста с широк кожен колан с пиринчена тока. От едната страна на токата висеше торбичка, а от другата кози рог с мундщук. На ремъка бе затъкнат един от тези дълги, широки ножове с две остриета и дръжка от еленов рог, които се произвеждат в този край и още тогава се наричали шефилдски ножове. На главата си този мъж не носеше никакво покривало освен собствената си гъста и сплъстена коса, която слънцето бе изгорило до ръждив тъмночервен цвят, рязко противоположен на русата или кехлибарена брада по бузите му. Остава да споменем само още една част от облеклото му, а тя е твърде забележителна, за да я отменим. Това бе един пиринчен пръстен, подобен на кучи гердан, но без отвор, здраво запоен на шията, достатъчно широк, за да не му пречи да диша, но не достатъчно, за да се освободи от него

без помощта на пила. На този необикновен гердан бе написано със саксонски букви: „Гърт, син на Беоулф, роден крепостник на Седрик от Ръдъруд“.

До свинаря, защото такъв беше Гърт, на един от повалените друидски паметници седеше човек, на вид десетина години по-млад. Неговото облекло, макар и да наподобяваше това на другаря му по кройка, беше от по-хубав материал и по-причудливо. Жакетът му бе боядисан светлолилаво и върху лилавия цвят бяха направени опити да се изпишат разноцветни гротескни орнаменти. Над жакета той носеше късо наметало едва до средата на бедрата. То беше от яркочервен плат, доста изцапано и подплатено с яркочълто. И тъй като можеше да го мята ту на едното, ту на другото си рамо, или когато му скимне, цял да се увие в него, голямата ширина в сравнение с недостатъчната дължина правеше от тази дреха твърде странна пелерина. Човекът носеше на ръцете си тънки сребърни гривни, а на шията пръстен от същия метал с надпис: „Уомба, син на Уитлес*, крепостник на Седрик от Ръдъруд“. Тази личност носеше цървули като на другаря си, но вместо да бъдат увити в кожени навои, краката му бяха обути в нещо като гамаша – единият червен, другият жълт. Той имаше и шапка с няколко звънчета, които се окачват на шията на ястреб, и те звънтяха, щом си мръднеше главата. И тъй като не стоеше ни минута неподвижен, подрънкването беше почти непрестанно. По ръба на шапката му имаше лента от твърда кожа, с изрязани фигури по горния ѝ край като корона, а над нея се издигаше островърха дълга торба, която падаше над едното му рамо като старовремска нощна шапчица или като торба за цедене на пелте. На тази именно част бяха прикрепени звънчетата. Те, както и формата на шапката и неговото полумалоумно, полулукаво изражение, бяха достатъчно доказателство, че той

*Безумния – бел. прев.

принадлежи към класата на шутовете или смешниците, които богатите държаха в домовете си, за да разсейват скуката на дългите часове, прекарвани по принуда вкъщи. Също като другаря си той носеше торбичка на пояса си, но нямаше нито рог, нито нож, тъй като вероятно считаха, че принадлежи към класа, на която е опасно да се поверява хладно оръжие. Вместо това имаше дървен меч, подобен на меча, с който Арлекино върши чудеса на модерната сцена.

Външният вид на двамата едва ли представляваше толкова очебиен контраст, колкото изразът и поведението им. Крепостникът, или робът, бе тъжен и намусен. Погледът му бе вперен в земята с униние, което би могло да се сметне за апатия. Обаче пламъкът, който от време на време проблясваше в очите му, показваше, че под привидното безразличие дреме чувството на потиснат, но склонен към съпротива човек. Напротив, погледът на Уомба издаваше, както обикновено у такива хора, някакво празно любопитство, нервна неспособност да се закрепят на едно място и самодоволство от собственото му положение и вид. Разговорът помежду им се водеше на англосаксонски, езика на по-нисшите класи, с изключение на норманските войници и преките лични слуги на големите феодали.

– Свети Уитоулд да поразят тези проклетите свине! – каза свинарят и изсвири силно с рога си, за да събере разпръснатото стадо, докато те, отговаряйки на зова му със също такива мелодични звуци, съвсем не бързаха да се откъснат от богатата трапеза от буков и дъбов жълъд, с който се угояваха, и да напуснат тинестите брегове на рекичката, където някои от тях, до половината във водата, се протягаха на воля, без да дават пет пари за виковете на пазача си. – Свети Уитоулд да поразят и тях, и мене! – продължи Гърт. – Ако двукракият вълк не грабне някоя от тях, преди да мръкне, човек да не съм! Хей, Фангз, Фангз! – провикна се той с все гърло на едно одърпано, подобно на вълк куче,

полумастиф, полухрътка, което тичаше с накуцване, уж да помогне на господаря си да събере непокорните грухльовци. В действителност, дали защото не разбираше знаците на свинаря, или пък не си знаеше работата, или пък със съзнателна зла умисъл, то само ги разгонваше и правеше повече пакост, отколкото добро.

– Дяволът да му изтръгне зъбите – каза Гърт – и най-голямо зло да сполети горския пазач, дето реже предните нокти на кучетата ни и ги прави негодни да си гледат работата! Уомба, ако си човек, стани и ми помогни. Разходи се зад баира, за да минеш откъм гърба им, без да те подушат, и тогава можеш да ги подкараш пред себе си като кротки агънца.

– Работата е там – рече Уомба, без да мръдне от мястото си, – че аз се посъветвах с краката си по този въпрос и те са на мнение, че да повлека шарените си дрехи по тези тресавища, би било акт на неучтивост спрямо собствената ми високопоставена особа и кралски одежди. Затова, Гърт, аз те съветвам да повикаш Фангз и да оставиш стадото на съдбата му. Все едно дали ще попаднат в ръцете на пътуващи войници, на разбойници или на странстващи пилигрими – ще бъдат превърнати в нормани още тази нощ, за твое утешение.

– Свинете да станат нормани за мое утешение! – учуди се Гърт. – Обясни ми какво искаш да кажеш, Уомба, защото мозъкът ми е много бавен и грижите ми са твърде много, за да гадая гатанки.

– Е, ти как наричаш тези грухтящи животни, дето тичат на четири крака? – попита Уомба.

– Свине, глупчо, свине* – каза свинарят, – всеки глупак знае това.

**Следващият диалог е игра на думи. В английски език животните, чието месо се използва за храна, имат имена от англосаксонски произход (swine – свиня, ox – вол, calf – теле). За месото им обаче се употребяват думи от френски произход (pork – свинско, beef – говеждо, veal – телешко) – бел. прев.*

– И „свиня“ си е хубава англосаксонска дума – рече шутът. – Ами как наричаш свинята, когато е одрана, изкормена, нарязана на четири и провесена с краката нагоре като предател?

– Свинско – отговори свинарят.

– Радвам се, че всеки глупак знае и това – каза Уомба. – А „свинско“ е на норманофренски. И така, докато свинята е жива и за нея се грижи саксонски роб, тя си върви със саксонското име. Тя става норманка, когато я занесат в замъка да пирува сред благородниците. Как мислиш, а, приятелю Гърт?

– Права ти е науката, приятелю Уомба, както и да е влязла в тиквата ти.

– Мога и още да ти кажа – продължи Уомба със същия тон. – Ето например градският съветник Волът си пази саксонското название, докато е под грижите на крепостници и роби като теб, но става „говеждо“, смел и галантен французин, когато достигне до достопочтените челюсти, които са отредени да го изядат. Господин Теле по същия начин става Господин Телешко. Той е саксонец, докато се нуждае от грижи, а приема норманско име, когато доставя наслада на трапезата.

– Кълна се в свети Дънстън – отвърна Гърт, – ти говориш тъжни истини. Малко ни е останало освен въздуха, който дишаме, ама и него, изглежда, са ни оставили след много колебания, и то само за да можем да вършим всичко, което ни трупат на гърба. Най-хубавата и тлъста храна е за техните трапези; най-хубавите жени – за техните легла; най-добрите ни и храбри синове стават войници на чуждите господари и оставят костите си да се белеят по далечни земи. Тук остават малцина, които имат желание или сила да защитят злочестия саксонец. Бог да благослови нашия господар Седрик – мъжки се труди той да попълни тази празнина. Но Реджиналд Фрон де Бьоф скоро сам ще дойде тук и ще видим каква полза ще има Седрик от всичките си старания. Хей, хей! – провикна се той по-

високо. – Ха така, ха така, браво, Фангз. Прибрал си ги всичките и хубавичко си ги повел. Юнак!

– Гърт – каза шутът, – знам, че ме смяташ за глупак, иначе не би бил така непредпазлив да си развържеш пред мен езика. Една дума да кажа пред Реджиналд Фрон де Бьоф или пред Филип де Малвоазен, че си говорил предателски против норманите, и край на свинарството ти – ще се залюшкаш на някое от тези дървета за назида-ние на всички злоезичници против достойните.

– Куче такова, да не вземеш да ме издадеш, след като сам ме подведе да приказвам, та да си намеря белята?

– Да те издам ли? – отвърна шутът. – Не, това би подобавало на умен човек. Един глупец не умее така да се нарежда. Но я по-тихо! Кой идва насам? – и той се заслуша в дочуващия се конски тропот.

– Няма значение кой е – каза Гърт, който бе събрал стадото си и подпомогнат от Фангз, го подкарваше по една от дългите пътеки между дърветата.

– Не, аз трябва да видя ездачите – отговори Уомба. – Те може да идват от царството на феите и да носят вести от крал Оберон.

– Чумата да те вземе – отвърна свинарят, – дето приказваш такива работи, докато на няколко мили от нас вилнее такава буря с гръм и мълнии! Слушай как тътнат гръмотевиците! Не съм виждал през никоя летен ден такива големи плоски капки да падат от облаците. Пък и дъбовете, макар че времето е тихо, пышкат и скърцат кло-ни, сякаш вещаят буря. Ти, ако щещ, мъдрувай. Ама по-слушай ме веднъж – ха да се приберем дома, преди да се е разбушувала бурята, защото нощта ще бъде страшна.

Уомба сякаш почувства силата на тези думи и тръгна с другаря си, който пое пътя си, вдигайки една дълга гега от тревата. И този втори Евмей* закрачи бързо по горската поляна, подкарвайки напред с помощта на Фангз цялото си стадо от несладкогласни питомци.

*Евмей – свинарят на Одисей от Омировата „Одисея“ – бел. прев.

ГЛАВА II

Въпреки подканите и упреците на другаря си Уомба все намираще повод да се мае по пътя, ослушвайки се в приближаващия се конски тропот. Ту откъсваше лешници от някой храст, ту се обръщаше да хвърли похотливо усмихнат поглед на някоя селска мома, която им пресичаше пътя. Затова конниците скоро ги настигнаха.

Те бяха десет души на брой – първите двама ездачи, изглежда, бяха доста важни личности, а останалите – техни слуги. Не бе мъчно да се отгатне какво положение заемаше единият от тях. Той беше явно високопоставен духовник. Носеше облекло на цистерциански монах, но от много по-скъп материал, отколкото позволяваха правилата на този орден. Мантията му с качулка от най-фин фландърски плат падаше на богати и красиви дипли около хубавата му, макар и възпълна фигура. Въпреки монашеския правилник и едиктите на папи и църковни съвети ръкавите на този сановник бяха подплатени и имаха маншети от скъпа кожа, пелерината му се закопчаваше със златна тока. Изобщо целият му монашески костюм бе по-изискан и украсен, като дрехата на някоя съвременна красавица-квакерка, която придава на облеклото на своята секта една кокетна привлекателност, твърде близка до светската суета.

Този достоен духовник яздеше охранено муле с богато украсено седло и сребърни звънчета на юздата, по тогавашната мода. В стойката му нямаше ни следа от монашеска тромавост, напротив, в нея личеше лекотата и привичната грация на опитен ездач.

Спътникът на духовника беше човек над четирийсет години, слаб, висок, як и мускулист – фигура на атлет. Главата му беше покрита с алена шапка с кожа отпред, която прилича на обърнат хапан. Тя оставяше лицето му съвсем открито и то не можеше да не вдъхне

на всеки непознат респект, ако не и страх. Гордото му лице със силно подчертани и изразителни черти бе почерняло почти като на негър от продължително излагане на тропическото слънце. Дълбок белег от рана на челото придаваше още по-суров вид на лицето му и злокобен поглед на едното му око, също наранено и съвсем малко изкривено, макар че зрението му не бе засегнато.

Връхната му дреха приличаше на тази на спътника му – дълга монашеска пелерина. Но червеният ѝ цвят показваше, че той не принадлежи към никой от четирите признати ордена. На дясното рамо на мантията му бе изрязан от бял плат кръст с необикновена форма. Тази връхна дреха скриваше друга, която на пръв поглед изглеждаше несъвместима с нея, а именно – желязна ризница с ръкави и ръкавици от същата странно преплетена направа, която прилепваше тъй плътно по тялото, сякаш бе тъкана от друг, много по-податлив материал. Бедрата му отпред, доколкото мантията позволяваше да се видят, също бяха покрити с желязни пластинки. Колената и стъпалата бяха защитени с шини от стомана, изкусно прикрепени една към друга. Желязни подколеници пазеха краката от глезна до коляното и допълваха защитната броня на ездача. На пояса си носеше като единствено нападателно оръжие дълга двуостра кама.

Той не яздеше муле като спътника си, а як кираджийски кон, очевидно за да щади хубавия си боен кон, който един оръженосец водеше отзад в пълно бойно снаряжение, с броня на главата и къс металически шип отпред. На едната страна на седлото висеше къса алебарда, богато украсена с дамаскинска резба. На другата страна – шлем, украсен с перо, желязна качулка, както и двуостър меч. Друг оръженосец държеше високо копие на господаря си, на чийто връх се развяваше знаменце със същия кръст като този на мантията му. Той носеше и малкия му триъгълен щит, достатъчно

широк в горната си част, за да пази гърдите, а в долната – заострен. Щитът беше покрит с червен плат, който не позволяваше да се види емблемата върху него.

Зад оръженосците вървяха двама прислужници, чиито мургави лица, бели чалми и ориенталско облекло издаваха източния им произход. В целия вид на този воин и свитата му имаше нещо диво и чуждестранно. Оръженосците му бяха облечени разкошно, а слугите му носеха сребърни гердани на шиите и гривни от същия метал на мургавите си ръце и крака. Дрехите им от везана коприна свидетелстваха за богатството и високото положение на господаря им и същевременно контрастираха с военната простота на неговото собствено облекло. Те бяха въоръжени с ятагани с дръжки, инкрустирани със злато и с още по-скъпо изработени турски ками. И двамата носеха сноп стрели отпред на седлата си и копия, дълги около четири стъпки, с остри стоманени върхове – оръжие, много разпространено между сарацините.

Конете на тези слуги бяха също тъй необикновени както ездачите. Те бяха сарацински, тоест от арабска порода. Изящните им крака и малки стави, редките гриви и леката и гъвкава походка ярко ги отличаваха от едрите тежки коне, отглеждани във Фландрия и Нормандия за нуждите на тогавашните воители, с пълното им въоръжение и доспехи; тези коне редом с ориенталските коне за надбягване сякаш представляваха олицетворение на материята и сянката.

Необикновената кавалкада възбуди любопитството не само на Уомба, но и на по-сериозния му другар. В лицето на калугера той веднага позна игумена на абатството Жорво, известен по тези места като любител на лова, на пиршествата и ако мълвата не го очерняше несправедливо, на други светски удоволствия, още по-несъвместими с монашеския му обет.

Въпреки всичко по онова време схващанията на хората за поведението на бялото, както и на черното

духовенство бяха толкова свободни, че абатът Еймър се ползваше с доста добро име в околността на своя манастир. Неговият лек и весел нрав и готовността, с която даваше опрощение на всички обикновени прегрешения, го правеха любимец на благородниците и по-известните земевладелци, с някои от които беше в роднински връзки, тъй като самият той произхождаше от знатен нормански род. Дамите особено не бяха твърде склонни да съдят строго морала на един мъж, всеизвестен като почитател на техния пол. При това той умееше по най-различни начини да разсейва скуката, която твърде често се вмъкваше в залите и покоите на старинните феодални замъци. Абатът вземаше участие в лова с необикновена охота и всички признаваха, че има най-добре дресираните ястреби и най-бързоногите хрътки в северния район на Йоркшир, а това го издигаше в очите на младите благородници. Между старите той имаше друга роля, която изпълняваше с голямо достойнство. Колкото и да бяха оскъдни книжните му знания, те стигаха, за да внушат у невежите уважение към учеността му; а тържествеността на езика и държането му и властният тон, с който застъпваше авторитета на църквата и духовенството, им вдъхваше не по-малка вяра в светостта му. Дори простите хора – най-строгите критици на по-високостоящите от тях – се отнасяха съчувствено към лудо-риите на абат Еймър. Той беше щедър, а щедростта, както е известно, изкупва редица грехове в по-друг смисъл от този на евангелието. Приходите на манастира, с голяма част от които сам разполагаше, му даваха възможност да посреща собствените си доста значителни разходи, както и да прави щедри подаяния на селяните и често да облекчава теглото на потиснатия народ. Ако абат Еймър обичаше да препуска лудо на лов или да се застоява по пиршества, ако понякога го виждаха рано призори да се вмъква през задната врата на манастира, прибирайки се от някоя нощна

среща, хората само свиваха рамене и се примиряваха с нарушенията му, като си казваха, че много негови събратя правят същите грехове, без да имат други качества, с които да ги изкупят. Поради всичко това абат Еймър и репутацията му бяха твърде добре известни на нашите саксонски крепостници и те му се поклониха скромно по селски и получиха в отговор неговото: „Бъдете благословени, деца мои“.

Обаче необикновеният му спътник и неговите слуги така приковаха вниманието им, че те едва чува въпроса на игумена на Жорво, когато той ги запита знаят ли къде биха могли да се подслонят наблизко. Бяха слисани от полумонашеския, полувоенен вид на мургавия непознат и от причудливото облекло и въоръжение на ориенталските му слуги.

– Попитях ви, деца мои – повтори абатът, издигайки глас и говорейки на смесения език, който използваша помежду си нормани и саксонци, – дали наблизко няма някой добър човек, който от любов към бога и църквата би дал за една нощ подслон и храна на двама от най-скромните им слуги и свитата им.

Той изрече това с важен тон, в пълен разрез със смирените слова, с които счете за нужно да си послужи.

– Двама от най-скромните слуги на църквата! – повтори Уомба на себе си. – Какви ли са тогава управителят на двореца ѝ, главните ѝ икономи и другите ѝ по-важни слуги?

След този таен коментар върху думите на игумена той вдигна очи и отговори на зададения въпрос.

– Ако благочестивите отци обичат хубаво ядене и меко ложе, след няколко мили могат да стигнат до абатството Бринскуърт, където техният сан не може да не им осигури най-почтителен прием. Ако пък предпочитат да прекарат вечерта в пост и молитва, могат да поемат по оная пуста пътека, която ще ги изведе до един параклис в Копмънхърст, и там един набожен отшелник ще сподели с тях своя покрив и молитвите си.

Абатът поклати отрицателно глава в отговор на двете предложения.

– Добри ми приятелю – каза той, – ако дрънченето на звънчетата не ти беше затъмнило мозъка, ти щеше да знаеш, че „свещеникът не плаща десятък на свещеника“. Ние духовниците не се ползваме от гостоприемството на своите събрата, а по-скоро предпочитаме гостоприемството на миряните, като така им даваме възможност да угодят богу и да помогнат на неговите слуги.

– Вярно е – отвърна Уомба, – че аз, бидейки магаре, имам чест да нося звънчета като мулето на Ваше Преподобие. Все пак аз си мислех, че благодеянията на майката църква и нейните слуги може би както всички други благодеяния най-напред се раздават между най-близките ѝ.

– Млъкни, нахалнико – намеси се въоръженият ездач, прекъсвайки бърборенето на Уомба с високомерен и строг глас, – и ни покажи, ако можеш, пътя за... Как се наричаше вашият франклин, абате Еймър?

– Седрик – отговори игуменът. – Седрик Саксонца. Каж ми, добри човече, близо ли е жилището му и можеш ли да ни покажеш пътя?

– Не е лесно да се намери пътят – намеси се за пръв път Гърт, – а пък семейството на Седрик си ляга рано.

– Не ми ги дрънкай такива – каза воинът. – Не е мъчно да станат и да задоволят нуждите на пътници като нас. Ние не се унижаваме да молим за гостоприемството, което е наше право.

– Не знам – каза Гърт намусен – дали трябва да покажа пътя към дома на господаря си на хора, дето изискват като свое право подслона, който други измолват като услуга.

– Ти спориш с мене, а! – извика воинът и като пришпори коня си, принуди го на един скок да премине пътечката и същевременно вдигна камшик да удари нахалния селяк.

Гърт му метна изпод вежди див и отмъстителен поглед и свирепо, но все пак колебливо сложи ръка на дръжката на ножа си. Но намесата на абат Еймър, който блъсна мулето си между своя другар и свинаря, предотврати разпрата.

– В името на света Дева Мария, брате Еймър, не бива да си въобразявате, че се намираме в Палестина и властвате над турци езичници и сарацини неверници. Ние, жителите на този остров, не обичаме удари, освен когато те идват от светата църква, която наказва тези, които обича. Добри човече – обърна се той към Уомба и подсили думите си с една сребърна монета, – покажи ни пътя към дома на Седрик Саксонца. Ти сигурно го знаеш и твой дълг е да напътиш един странник дори когато той не принадлежи към такава света професия като нас.

– Право да ви кажа, преподобни отче – отвърна шутът, – сарацинската глава на уважаемия ви другар така ме уплаши, че забравих пътя към дома и не знам и сам как ще си стигна там тази вечер.

– Хайде, хайде – рече абатът, – ти можеш да ни кажеш, стига да искаш. Този преподобен брат цял живот се е борил против сарацините, за да спаси от тях божия гроб. Той е от Ордена на рицарите тамплиери, за които може би си чувал, и е полумонах, полувоин.

– Щом като е само наполовина монах – отвърна шутът, – не бива да бъде толкова неразумен в държането си към хора, срещнати по пътя, макар и те да не бързат да отговарят на въпроси, които съвсем не ги засягат.

– Ще простя остроумието ти – каза игуменът, – при условие че ни покажеш пътя към дома на Седрик.

– Добре тогава – отговори Уомба. – Ваши Преподобия трябва да продължат по тази пътека, докато стигнат до един потънал в земята кръст, който стърчи само около един лакът над почвата. Оттам ще поемете пътеката наляво, защото четири пътеки се кръстосват на

това място, и надявам се, че Ваши Преподобия ще намерят подслон, преди да ви настигне бурята.

Абатът благодари и кавалкадата пришпори коне и потегли с бързината на хора, които желаят да стигнат до странноприемница преди разразяването на нощна буря. Когато заглъхна тропотът на копитата им, Гърт каза на другаря си:

– Ако следват мъдрите ти напътствия, преподобните отци едва ли ще стигнат Ръдъруд тази нощ.

– Не – ухили се шутът. – Но ако имат късмет, може да стигнат до Шефилд, където им е мястото. Не съм толкова лош ловец, та да покажа на кучето къде се крие сърната, ако не искам то да я улови.

– Имаш право – каза Гърт, – лошо ще бъде, ако Еймър види лейди Роуина, и още по-лошо, ако Седрик се скара с този воин монах, както сигурно ще направи. Но нека като добри слуги да слушаме и да гледаме, и да си мълчим.

Ездачите скоро оставиха крепостниците далеч зад себе си, разговаряйки помежду си на норманофренски – езика на всички представители на висшите класи освен на хората, които все още бяха склонни да се гордеят със саксонския си произход.

– Какво искат да кажат тези своеволни типове с нахалството си? – рече тамплиерът на цистерцианеца. – И защо ми попречихте да ги накажа?

– Наистина, брате Брайън – отвърна абатът, – що се отнася до единия от тях, мъчно бих могъл да ви обясня защо един глупец говори глупости. А другият селяк е от това сурово, свирепо и непокорно племе, потомци на което все още се намират между покорените саксонци. Най-голямото удоволствие на тези хора е да показват всячески омразата си към победителите.

– Скоро щях да го науча да се държи учтиво – забеляза Брайън. – Аз съм навикнал да се справям с такъв дух – нашите пленници турци са свирепи и непокорни

като самия бог Один и все пак, прекарат ли два месеца при мен, под властта на моя надзирател на роби, те стават смирени, покорни, услужливи и готови да следват волята ми. Вярвайте ми, сър, при тези хора човек трябва да се пази от кама и отрова, защото те си служат охотно с тях при най-малкия повод.

– Да – отговори абат Еймър, – но всяка страна си има свои обичаи. Освен това, ако бяхте набили този човек, нямаше да узнаем пътя към къщата на Седрик, а ако случайно го бяхме намерили, това непременно щеше да даде повод за разпра между него и вас. Помнете какво ви казах – този богат франклин е горд, свиреп, амбициозен и сприхав. Той се съпротивлява на благородниците и дори на съседите си Реджиналд Фрон де Бьоф и Филип де Малвоазен, които съвсем не са достойни за презрение противници. Той се застъпва тъй твърдо за привилегиите на своя народ и толкова се гордее с прекия си произход от саксонския вожд Хериуърд – прославения защитник на хептархията*, че всички го наричат Седрик Саксонца. Той се хвали, че принадлежи към този народ, докато други се мъчат да скрият произхода си, да не би да понесат горестта на победения.

– Абате Еймър – каза тамплиерът, – вие сте галантен мъж, познавач на красотата и опитен като трубадур в любовта. Но аз очаквам да видя наистина необикновена красота у тази прославена Роуина, за да бъде възнаграден за лишенията и за търпимостта, която трябва да проявя, за да спечеля благоволенieto на такъв бунтар и грубиян, какъвто е според описанието ви баща ѝ Седрик.

– Седрик не ѝ е баща – отвърна игуменът, – а само далечен роднина. Нейното потекло е още по-благород-

*В англосаксонско време Англия била разделена на седем части, всяка една с отделен владетел, оттам терминът „хептархия“ – седем управления. – бел. прев.

но от неговото, но помежду им има далечно кръвно родство. Обаче той ѝ е настойник, самозван настойник, струва ми се. Все пак тази повереница му е скъпа като собствено дете. Вие сам скоро ще имате възможност да прецените красотата ѝ и чистотата на лицето ѝ. Ако царственият и все пак благ израз на две нежни сини очи не изгонят от паметта ви чернокосите палестински момичета и дори ориенталските чародейки от рая на стария Махаунд, наречете ме езичник, а не верен син на църквата.

– Ако вашата прославена красавица не задоволи изискванията ми, вие помнете нашия облог, нали?

– Златният ми гердан – отвърна абатът – срещу десет бъчви чианско вино. Все едно че те са вече мои и се намират в избата на манастира ми под ключа на Денис, пазача на виното.

– Но аз самият ще преценя – каза тамплиерът – и само собственото ми признание, че не съм виждал похубава мома от миналогодишната Петдесетница на сам, ще ме осъди да загубя облога. Нали такова беше условието? Абате, вашият гердан е в опасност – аз ще го нося над нагръдника на бронята си на турнира в Ашбиде ла Зуш.

– Ако го спечелите честно – отвърна игуменът, – носете го, както щете. Вярвам, че отговорът ви ще бъде искрен и разчитам на думата ви като рицар и духовник. Все пак, брате, послушайте съвета ми и пригледете езика си към по-голяма вежливост, отколкото сте свикнали да показвате като властник над пленени неверници и ориенталски роби. Ако Седрик Саксонца се почувства обиден – а той твърде лесно се обижда, – нито уважението му към рицарското ви звание, нито високият ми пост, нито духовният сан и на двама ни ще му попречи да ни изгони от къщата си и да ни прати да ношуваме при чучулигите, макар и да е посред нощ. И внимавайте как гледате Роуина, която той обича и пази най-ревниво. Само малко да се усъмни в това

отношение, ние сме загубени. Разправят, че изгонил собствения си син от къщи, задето вдигнал влюбен поглед към тази красавица, която, както изглежда, може да бъде обожавана отдалеч, но не и докосната с други мисли освен с тези, с които влизаме в олтаря на света Дева Мария.

– Добре, достатъчно – рече тамплиерът. – За една вечер аз ще си наложа необходимата въздържаност и ще се държа смирено като девица. Колкото за опасенията ви, че може насила да ни изхвърли от къщата си, аз и оръженосците ми с помощта на Хамет и Абдала ще съумеем да ви запазим от подобен позор. Бъдете сигурен, че сме достатъчно силни да си осигурим подслон.

– Не бива да допуснем да се стигне дотам – отвърна абатът. – Но ето заровения кръст на шута, а нощта е тъй тъмна, че едва може да се види пътят, по който трябва да поемем. Струва ми се, че той каза да тръгнем наляво.

– Доколкото си спомням – рече Брайън, – той каза надясно.

– Сигурен съм, че каза наляво. Спомням си, че посочи с дървения си меч.

– Да, но държеше меча в лявата ръка и сочеше през гърдите си – възрази тамплиерът.

Както става в подобни случаи, двамата упорито поддържаха своето мнение. Запитаха и слугите, но те не бяха чули упътванията на Уомба. Най-после Брайън забеляза нещо, което отначало не беше видял в полумрака.

– До кръста лежи някой заспал или мъртъв. Хуго, бутни го с копието си.

Щом Хуго стори това, човекът се повдигна и възкликна на правилен френски език:

– Който и да си ти, невежливо е да смущаваш мислите ми.

– Искяхме само да ви попитаме – каза абатът – кой път води за Ръдъруд, имението на Седрик Саксонца.

– Аз самият отивам натам – отговори непознатият – и ако имах кон, бих ви завел, защото пътят е доста объркан, макар че ми е добре познат.

– Ще получиш и благодарност, и награда, приятелю – каза абатът, – ако ни заведеш благополучно у Седрик.

И той накара един от прислужниците си да яхне неговия собствен кон и да даде този, който яздеше досега, на непознатия им водач.

Непознатият ги поведе по път в обратна посока на този, който им бе посочил Уомба с цел да ги заблуди. Пътеката скоро навлезе дълбоко в гората и трябваше да пресичат не един поток, опасан с тресавищата, през които течеше. Но непознатият сякаш по инстинкт налучкваше най-твърдата почва и най-безопасните бродове. Внимателно и предпазливо той изведе групата на един по-широк път и като посочи една голяма несиметрична сграда на края на пътя, каза на абата:

– Ето, там е Ръдъруд, жилището на Седрик Саксо-неца.

Това бе радостна вест за Еймър, чиито нерви съвсем не бяха от най-здравите. Страховете и вълненията при преминаването на опасните тресавища не бяха дали възможност на любопитството му да се събуди и той не бе задал ни един въпрос на водача им. Като се видя в безопасност и близо до подслон, любопитството му взе връх и той го запита кой е и какъв е.

– Пилигрим, току-що завърнал се от светите земи – бе отговорът.

– По-добре щеше да е да беше останал там да се биеш за освобождението на божия гроб – рече тамплиерът.

– Вярно е, преподобни рицарю – отвърна пилигримът, който като че ли познаваше добре тамплиера, – но когато тези, които са дали обет да освободят светия град, се разхождат така далеч от мястото, където ги зове дългът им, чудно ли е, че един мирен селянин като мен е отказал да поеме изоставеното от тях задължение?

Тамплиерът се канеше да отвърне гневно, но го прекъсна абатът, който пак изрази учудването си, че след толкова дълго отсъствие водачът им познава тъй добре горските проходи.

– Аз съм роден по тези места – отвърна той.

Те вече стояха пред замъка на Седрик – ниска неправилна сграда с няколко вътрешни двора, които заемаха доста голямо пространство. Макар че големината на дома свидетелстваше за богатството на притежателя му, сградата рязко се различаваше от високите, защитени с кули и бойници замъци на норманските благородници, чиято архитектура бе вече възприета в цяла Англия.

Все пак Ръдъруд не беше съвсем незащитен – никое жилище в ония смутни времена не можеше да остане неукрепено, без риск да бъде ограбено и опожарено още първата нощ. Дълбок ров, пълен от един близък поток, бе изкопан около цялата сграда. Двойна ограда или стобор от побити остри колове, изсечени от близката гора, пазеше двата бряга на рова. На западната страна вход с подвижен мост минаваше през външната и вътрешната ограда. Входът се охраняваше от издадени ъгли в стената, зад които можеха да се наредят в случай на нужда стрелци.

Застанал пред входа, тамплиерът изсвири силно с рога си, защото отдавна застрашаващият ги дъжд сега започна буйно да се лее.

ГЛАВА III

В една зала, твърде ниска за голямата ѝ ширина, бе сложена дълга дъбова маса от грубо избичени и почти неполирани дъски, на която бе приготвена вечерята на Седрик Саксонеца. Над тавана от греди и мертци само един груб покрив от дъски и слама отделяше залата от небето. На двата ѝ края имаше огромни огни-

ща, но те бяха тъй лошо построени, че поне половината от пушека се връщаше в помещението, вместо да излезе нагоре през комина. Поради това гредите и мертеците на схлупената зала лъщяха от пласт черни сажди. По стените висяха бойни и ловни оръжия, а във всеки ъгъл имаше двукрили врати, които водеха към останалите помещения на просторната сграда.

Замъкът във всяко отношение се отличаваше с грубата простота на саксонския период, която Седрик с гордост поддържаше. Подът бе постлан със смес от пръст и вар, втвърдена от дълго тъпкане. Една четвърт от пода на дължина бе с една стъпка по-висок от останалата част, образувайки подиум, на който седяха главните членове на семейството и знатните гости. За тях бе сложена трапеза, покрита със скъп червен плат, а от средата на тази трапеза под прав ъгъл бе разположена по-дълга и по-ниска маса чак до долния край на залата, на която се хранеха прислугата и други по-нискостоящи лица. Масивни столове и миндерлъци от резбован дъб бяха наредени на подиума, а над тях и над цялата по-висока маса бе опънат балдахин. Той донякъде запазваше видните личности, заемащи тези места, от дъжда, който на места проникваше през зле построения покрив.

Стените на този край на залата бяха покрити по цялото протежение на подиума с драперии, а на пода бе постлан килим. И драпериите, и килимът бяха изпъстрени с груби рисунки и шарки в ярки крещящи цветове. В средата на горната маса имаше два стола, по-високи от останалите, за господаря и господарката на дома, които седяха начело на трапезата, и оттам произлиза саксонската им почетна титла, която означава „тези, които делят хляба“. При всеки от тези столове имаше и табуретка с оригинална резба и инкрустация от слонова кост. Един от тези столове сега се заемаше от Седрик Саксонеца, който, макар да беше по ранг само тан, или както го наричаха норманите –

франклин, проявяваше сприхавост и нетърпение поради забавянето на вечерята му.

И наистина лицето на този земевладелец издаваше прям, но сприхав, избухлив нрав. Той нямаше повече от среден ръст, но бе широкоплещест, як, с дълги ръце, като човек, навикнал да понася трудностите на войната и лова. Главата му бе добре оформена, лицето му широко, с големи сини очи, открити и прями черти и здрави зъби. От него лъхаше онова добродушие, което често се съчетава със сприхавостта. Погледът му бе горд и дързък, тъй като цял живот бе отстоявал вечно застрашавани права.

Облеклото му се състоеше от къса зелена дреха с бяла кожа на яката и маншетите – нещо подобно на хермелин, но по-долнокачествено от него. Жакетът висеше незакопчан над тясна, прилепнала о тялото червена дреха. Бричове от същия плат покриваха бедрата до средата, оставяйки коляното голо. На краката си носеше сандали, подобни на селските цървули, но от по-фин материал и със златни токи отпред. На ръцете му имаше златни гривни, а на шията – широк гердан от същия благороден метал. На кръста бе препасан с богато украсен ремък, на който бе затыкнат почти перпендикулярно остър прав меч. На облегалото на стола му бе метната червена мантия, подплатена с кожа, и скъпа везана шапка, които допълваха облеклото на заможния земевладелец, когато излизаше от дома си. Късо копие за глигани с широка лъскава стоманена дръжка бе подпряно зад стола му – когато излизаше, то му служеше според случая и за бастун, и за оръжие.

Няколко слуги, едни облечени богато почти като господаря си, други грубо и просто, подобно на свинаря Гърт, следяха погледа и очакваха заповедите на високопоставения саксонец. Двама-трима от тях стояха на подиума зад господаря, останалите бяха в по-ниската част на залата. А имаше и друг вид прислуга – две-

три големи рошави хрътки, каквито се използват при лов на елени и вълци; още толкова кучета от някаква едра кокалеста порода с дебели вратове, големи глави и дълги уши, едно-две по-малки кучета, наричани сега териери, които очакваха нетърпеливо да се поднесе вечерята, но с мъдрия инстинкт на своята раса се въздържаха да се доближат до мрачния и мълчалив господар, страхувайки се вероятно от малката желязна палка до чинията на Седрик, сложена там да разгонва с нея доближилите се четириноги придворни. Само едно грозно старо куче, вълча порода, се бе настанило със свободата на разглезен любимец близо до официалното място и от време на време си позволяваше да привлича вниманието на господаря си, като слагаше голямата си космата глава на коленете му или си завираше носа в ръката му. Но даже и него той отблъсваше строго с думите: „Долу, Болдър, долу! Не ми е до шегите!“

Наистина, както вече забелязахме, Седрик не беше в твърде добро настроение. Лейди Роуина, която бе ходила на литургия в една далечна църква, току-що се бе върнала и се преобличаше след дъжда. Още нямаше вест от Гърт и стадото му, а те отдавна трябваше да се приберат от гората. Времената бяха така неспокойни, че закъснението им можеше да се дължи на нападение на разбойници, с които беше пълна близката гора, или на някакво насилие от страна на барони от околността, които не даваха пет пари за собствеността. Всичко това беше сериозен въпрос за Седрик, тъй като голяма част от богатството на саксонските земевладелци, особено в гористите области, се състоеше от многобройни стада свине, които лесно намираха храна в леса.

Освен от тези причини за тревога саксонският франклин се дразнеше и от отсъствието на любимия си шут Уомба, чиито шегички, колкото и да бяха простички, подслаждаха вечерята и многобройните чаши бира и вино. Прибавете към всичко това и факта, че Седрик не бе ял от обед, а обичайният му час за вечеря бе отдавна

минал, и ето ви една причина за раздразнение. Неудоволствието му намираше израз в откъслечни изречения, които или си мърмореше сам на себе си, или отправяше към слугите наоколо и особено към виночерпеца, който от време на време му подаваше сребърна чаша, пълна с вино.

– Защо се мае лейди Роуина?

– Сменя си воала – отвърна една прислужница със същата самоувереност, с която любимата камериерка на госпожата отвръща на господаря във всяко днешно семейство. – Вие сигурно не бихте желали да седне на трапезата с качулка и наметало, нали? А никоя дама в цялото графство не се облича по-чевръсто от господарката ми.

Саксонца се съгласи с този необорим довод с едно „хм“ и прибави:

– Надявам се, че когато тръгне друг път да се моли в църквата „Свети Йоан“, ще избере по-хубаво време. Но защо, по дяволите – продължи той, обръщайки се към виночерпеца и издигайки глас, сякаш бе доволен, че е намерил тема, към която да насочи възмущението си без страх от контрол: – Защо, по дяволите, Гърт се бави толкова време из полето? Сигурно ще чуем лоши вести за стадото, а пък той винаги е бил верен и предпазлив слуга и аз го бях определил за по-добра работа, дори смятах да го направя свой пазач.

Виночерпецът Освалд скромно забеляза, че е минал едва един час, откак са били камбаните за гасенето на огньовете – твърде неуместно извинение, тъй като напомняше една тема, неприятна на всеки саксонец.

– Злите духове да поразят вечерните камбани – извика Седрик – и онзи мръсник, който го измисли, и безсърдечния роб, чийто саксонски език ги споменава пред саксонски уши! Полицейски час! – прибави той след кратка пауза. – Да, полицейски час, който принуждава честните хора да си гасят лампите, за да могат крадци и разбойници да вилнеят на тъмното! Да,

да, полицейски час! Реджиналд Фрон де Бьоф и Филип де Малвоазен, и Вилхелм Незаконородения знаят каква е ползата от това, тъй както я знае всеки нормански авантюрист, сражавал се при Хейстингз. Сигурно ще чуя, че са отвлекли собственото ми стадо, за да нахранят изгладнелите бандити, които само с кражби и разбойничество могат да поддържат. Верният ми роб е убит, имуществото ми е плячкосано, а пък Уомба – къде е Уомба? Не спомена ли някой, че отишъл с Гърт?

Освалд потвърди това.

– Така, значи! И таз хубава! Отвлекли са и него, саксонския шут, да служи на нормански господар. И наистина глупаци сме всички ние, дето им служим, и заслужаваме тяхното презрение и присмех повече, отколкото ако се бяхме родили с половин мозък. Но аз ще си отмъстя – прибави той, скочи нетърпеливо от стола си при мисълта, че може да са го оскърбили така, и хвана ловното си копие. – Ще отида и ще се оплача пред Великия съвет. Аз имам приятели и поддръжници – ще изляза лице срещу лице с норманеца на арената. Нека ми излезе насреща с броня и ризница и с всичко друго, що дава смелост на страхливеца. С туй копие съм пробивал по-здрави прегради от три техни бойни щита! Може да ме мислят стар, ама ще видят – макар че съм сам и без деца, кръвта на Хериуърд тече в жилите на Седрик. Ах, Уилфред, Уилфред – възкликна той по-тихо, – да би могъл да обуздаеш неразумната си страст, баща ти нямаше да остане на старини като самотен дъб, разперил изпочупените си голи клони срещу яростта на бурята!

Тази мисъл като че ли превърна раздразнението му в тъга. Той сложи копието на мястото му, седна, наведе поглед надолу и потъна в скръбни мисли.

Внезапното изсвирване на рог изтръгна Седрик от унеса му. На звука на рога отговориха с гръмогласен лай всички кучета в залата и още два-сет-три-сет от други части на сградата. Бяха нужни доста усилия на

бялата палка и на прислужниците, за да се смири кучешкият вой.

– Вижте кой е на портата, слуги! – рече Саксонца, щом шумът утихна достатъчно, за да се чуе гласът му. – Вижте каква вест ни носи този рог – сигурно, че някой е извършил беззаконие или грабителство над земите ни.

Един въоръжен пазач се върна след малко и извести, че абат Еймър от Жорво и смелият рицар Брайън де Боа Жилбер, командир от храбрия и почтен Орден на рицарите тамплиери, с малка свита, на път за турнира, който ще се състои вдругиден в Ашби де ла Зуш, молят за гостоприемство и подслон за една нощ.

– Еймър, абатът Еймър? Брайън де Боа Жилбер? – промърмори Седрик. – И двамата нормани! Но нормани или саксонци – гостоприемството в Ръдъруд е неизменно. Те са добре дошли, щом са решили да спрат тук – още по-хубаво щеше да бъде, ако си бяха продължили по пътя... Но недостойно е да се скъпи човек за храна и подслон за една нощ. Поне в качеството си на гости дори норманите са длъжни да обуздаят нахалството си. Върви, Хъндебърт – каза той на домоуправителя си, който стоеше зад него с бяла палка в ръка, – вземи шестима слуги и заведи странниците в стаите за гости. Погрижи се за конете и мулетата им и виж да не липсва нищо на свитата им. Дай им дрехи да се преоблекат, ако е нужно, запали огън и им занеси вода да се измият, и вино и бира. Нареди на готвачите да прибавят набързо каквото могат към вечерята и да я поднесат, щом гостите са готови. Кажим им, Хъндебърт, че Седрик сам би излязъл да ги посрещне, но е дал обет да не слиза повече от три крачки от подиума на тази зала, за да посрещне когото и да било освен лице, в чиито жили тече кръвта на саксонските крале. Върви! Погрижи се да бъдат посрещнати добре, та да не кажат в гордостта си, че простакът саксонец се е изложил като бедняк и скъперник.

Домоуправителят се отдалечи с неколцина слуги, за да изпълни нарежданията на господаря.

– Абатът Еймър! – повтори Седрик, поглеждайки Освалд. – Ако не се лъжа, той е брат на Джайлз де Молвере, сега господар на Мидълъм.

Освалд кимна почтително.

– Неговият брат владее имението и заграби бащинията на един по-достоеен род, рода на Ълфгар от Мидълъм. Но кой нормански лорд не прави същото? Разправят, че игуменът бил весел и безгрижен поп и предпочитал виното и ловджийския рог пред църковните камбани и евангелието. Добре, нека дойде! Ще бъде добре дошъл. А как беше името на тамплиера?

– Брайън де Боа Жилбер.

– Боа Жилбер – повтори Седрик със свойствения си полусърдит, полузамислен тон, придобит от постоянно общуване с подчинени, като си говореше по-скоро сам на себе си, отколкото на околните. – Боа Жилбер? Това име е широко известно и с добро, и с лошо. Казват, че по храброст не отстъпвал на никого в орденна си, но че споделя също така пороците на своите събратя – високомерие, арогантност, жестокост, сладострастие. Бил коравосърдечен мъж и не знаел страх пред нищо небесно. Тъй разправят малцината воители, дошли от Палестина. Е, нали е само за една нощ, и той е добре дошъл. Освалд, отвори бъчвата с най-старото вино, донеси на масата най-хубавата медовина, най-силната бира, най-гъстия черничев сок, най-искрящия сайдер и вина с най-ароматични подправки. Напълни най-големите рогове – тамплиерите и игумените обичат хубави вина, и то повечко. Елгита, кажи на господарката си лейди Роуина, че не настоявам тази вечер тя да слезе в залата при нас, освен ако самата има особено желание да стори това.

– Но тя ще има особено желание да дойде – отвърна Елгита бързо, – защото винаги се интересува да чуе последните вести от Палестина.

Седрик бързо метна раздражен поглед към опереното момиче. Но Роуина и всичките ѝ приближени се ползваха с особени привилегии и не се бояха от неговия гняв. Той само отвърна:

– Мълчи, момиче! Езикът ти не знае мярка. Предай съобщението ми на господарката си и нека тя да постъпи, както ѝ е угодно. Тук поне потомката на англосаксонския крал Алфред все още царува като принцеса.

Елгита излезе от залата.

– Палестина! – повтори Саксонца. – Палестина! Колко хора слушат разказите, които ни носят от тази съдбоносна страна разни развратници кръстоносци и лицемери поклонници! И аз бих попитал, и аз бих искал да узная... и аз бих слушал с разтуптяно сърце приказките, които хитреци скитници измислят, за да спечелят гостоприемството ни... Но не! Този, който прекърши волята ми, не е вече мой син! И аз няма да се интересувам за съдбата му повече, отколкото за съдбата на милиони други, които със знака на кръста на рамо са се юрнали да издевателстват и да проливат кръв, под предлог че изпълняват божията воля!

Той свъси вежди и за момент сведе очи към земята. Когато пак ги повдигна, дверите на края на залата се разтвориха широко и водени от домоуправителя, с бялата палка и четирима слуги с горящи факли, гостите влязоха.

ГЛАВА IV

Абат Еймър се бе възползвал от дадената му възможност да се преоблече и бе заменил пътния си костюм с друг, още по-скъп, върху който бе наметнал разкошно везан филон. Освен тежкия златен пръстен с инициал, белег на високия му духовен сан, пръстите му, противно на църковния канон, бяха покрити със скъпоценни камъни. Сандалите му бяха от най-фина

испанска кожа, брадата му бе подрязана до най-малкия размер, позволен от ордена, а остриганото му теме бе скрито под скъпа червена везана шапчица.

Видът на рицаря тамплиер бе също променен и макар с по-малко украса, дрехите му бяха също така скъпи и той бе не по-малко внушителен от другаря си. Вместо ризницата той бе облякъл къса дреха от тъмнолилава коприна, украсена с кожи, а върху нея се спускаше на богати дипли дългата му снежнобяла мантия. На рамото на мантията бе изрязан от черно кадифе осмовърхият кръст на Ордена на тамплиерите. Високата шапка не прихлупваше вече челото му, което сега красяха къси, гъсти, гарвановочерни къдрави коси, близки по цвят на необикновено мургавата му кожа. Нищо не би могло да се сравни с грацията и царствеността на неговата походка и държане, ако нямаше в тях едно подчертано високомерие, придобито от навика да заповядва, без да среща каквато и да е съпротива.

Зад тези две високопоставени личности вървяха собствените им слуги, а на по-почетно разстояние – и техният водач, в чийто външен вид нямаше нищо особено освен черните поклоннически дрехи. Те представяваха някаква мантия от груб черен вълнен плат, която покриваше цялото тяло – по форма наподобяваше пелерина. Груби цървули, вързани с кожени ремъци върху босите му крака, широкопола шапка с нашити по периферията мидени черупки и дълга тояга с железен връх и с палмово клонче на горния край допълваха облеклото на пилигрима. Той скромно влезе в залата след последния от свитата и като видя, че на долния край на масата едва имаше място за слугите на Седрик и на гостите, оттегли се на една пейка почти под едно от големите огнища и започна да си суши дрехите, докато на масата се освободи място или гостоприемният домоуправител се досети да му занесе храна там, където беше седнал.

Седрик стана да посрещне гостите си тържествено и любезно, слезе три стъпки от подиума на залата, направи три крачки и спря да ги дочака да се приближат.

– Съжалявам, преподобни абате – каза той, – че моят обет не ми позволява да отида по-далеч от това място в залата на моите прадеди, за да посрещна дори такива гости като вас и този храбър рицар на светата църква. Но моят домоуправител ви е обяснил причината за привидната ми невежливост. Ще ви помоля също така да ме извините, че ви говоря на родния си език; и ви моля и вие да ми отговаряте на него, ако го познавате достатъчно добре. Ако ли не, аз знам достатъчно нормански, за да ви разбера.

– Обетите – каза абатът – не бива да се нарушават, достойни франкLINE, или позволете ми по-скоро да кажа, достойни тане, макар че тази титла е вече остаряла. Обетите ни свързват с небето – те са връзките, с които се приковава жертвата за олтара – и затова, както вече казах, не бива да се нарушават, преди светата ни майка църквата да ни освободи от тях. А що се отнася до езика – охотно разговарям на този, на който е говорила моята уважавана баба Хилда от Мидълъм.

Когато игуменът свърши своето любезно слово, спътникът му каза кротко и отсечено:

– Аз винаги говоря френски, езика на крал Ричард и неговите благородници, но знам достатъчно английски, за да се разбирам с жителите на тази страна.

Седрик хвърли на говорещия бърз поглед, пълен с раздражение, което винаги събуждаше у него всяко сравнение между двата народа. Но като си спомни задълженията си на домакин, той потисна недоволството си и посочи с ръка на гостите две места близо до себе си, но малко по-надолу на масата, и даде знак да се поднесе вечерята.

Докато слугите се разтичаха да изпълнят заповедта на Седрик, той забеляза свинаря Гърт и другаря му Уомба, които току-що бяха влезли в залата.

– Пратете тези мързеливци тук при мен – каза Саксонца нетърпеливо. И когато виновниците се приближиха до подиума, той извика: – Защо досега се маехте навън, простаци? Върна ли стадото у дома, Гърт, или го остави на крадци и разбойници?

– Стадото е в безопасност, ако ви е угодно, ваша милост – отвърна Гърт.

– Само че не ми е угодно – продължи Седрик, – дето бях принуден два часа да предполагам противното и да седя тук и да кроя как да отмъстя на съседите си за зло, което не са ми сторили. Да знаеш, че следното ти провинение от този вид ще бъде наказано с вериги и тъмница.

Гърт, който познаваше раздразнителния нрав на господаря си, не се опита да се оправдае. Но шутът, възползвайки се от привилегированото си положение на смешник, отговори от името на двамата:

– Право да ти кажа, чичо Седрик, тази вечер не си нито умен, нито разумен.

– Що значи туй, сър? – запита господарят му. – Ще те пратя в къщата на пазача да те дисциплинират малко, ако толкова даваш воля на глупостта си.

– Нека най-напред вашата мъдрост ми отговори – рече Уомба – справедливо и разумно ли е да се наказва един човек за вината на друг?

– Разбира се, не, глупчо.

– Тогава защо искаш да оковеш във вериги бедния Гърт, чичо, заради вината на кучето му Фангз? Кълна ти се, ние не изгубихме нито минута по пътя, след като събрахме стадото, но Фангз успя да го събере едва след като вече бяхме чули вечерните камбани.

– Тогава обеси Фангз – реши Седрик, обръщайки се бързо към свинаря – и си вземи друго куче.

– Да прощаваш, чичо – намеси се пак шутът, – ама и това май не е съвсем справедливо, защото Фангз не е виновен, че е куц и не може лесно да събира стадото. Виновни са тези, дето му отрязаха двата предни нокъ-

тя на краката, нещо, за което бедното животно едва ли би дало съгласието си, ако му бяха искали мнението.

– А кой се е осмелил да осакати животното, което принадлежи на мой крепостник? – кипна Седрик.

– Ами че кой, старият Хюбърт, ловният пазач на сър Филип де Малвоазен – отвърна Уомба. – Той хванал Фангз, като скитал из гората, и казал, че уж бил гонел елените и нарушавал правата на господаря му, който бил пазител на тази местност.

– Сатаната да поразии Малвоазен и пазача му! – отговори Саксонеца. – Аз ще им докажа, че гората е освободена от законите за защита на дивеча, установени от Голямата харта за горите. Но достатъчно по този въпрос! Върви си на мястото, шуте, а ти, Гърт, си намери друго куче и ако пазачът се осмели да го пипне, аз ще му разваля стрелбата. Нека ме прокълнат хората като страхливец, ако не му отрежа показалеца на дясната ръка, тъй че лък да не може да опъне вече! Извинете ме, достойни гости. Тук съм заобиколен от съседи, уважаеми рицарю, които не отстъпват на вашите неверници по светите земи. Но скромната ми вечеря е пред вас – хранете се и нека моето гостоприемство допълни обикновеното ядене.

Сложената на трапезата храна обаче не се нуждаеше от извиненията на домакина. На долната част на масата беше поднесено свинско, сготвено по няколко различни начина, и месо от птици, сърни, кози и зайци наред с огромни самуни хляб и разни сладкиши от плодове и мед. По-малките диви птици, каквито имаше в изобилие, не се сервираха на подноси, а пажовете и слугите ги подаваха подред на гостите на малки дървени шишчета и всеки си отрязваше от тях, каквото иска. Пред всички високопоставени гости имаше сребърен бокал, а на по-долната маса – големи рогове за пиене.

Тъкмо когато щеше да започне вечерята, домоуправителят изведнъж вдигна бялата си палка и извика:

– Спрете! Сторете път на лейди Роуина!

Една странична врата на горния край на залата се отвори и лейди Роуина влезе, придружена от четири прислужнички. Седрик, макар и изненадан, и то може би не твърде приятно, че повереницата му е решила да се яви пред обществото в този случай, побърза да я посрещне и да я заведе почтително и тържествено до високия стол отдясно на неговия, отреден за господарката на замъка. Всички станаха, за да я посрещнат. След като отговори на вежливостта им с приветствен жест, тя се приближи грациозно да заеме мястото си. Преди още да беше седнала, тамплиерът пошепна на абата:

– Няма да нося златния ви гердан на турнира. Чинанското вино е ваше.

– Нали ви казах? – отвърна абатът. – Но прикрийте възхищението си, франклинът ви наблюдава.

Без да обръща внимание на предупреждението и свикнал да следва само собствените си желания, Брайън де Боа Жилбер не отместваше поглед от саксонската хубавица, която може би му правеше още по-силно впечатление, понеже бе тъй различна от ориенталските принцеси.

Роуина имаше съвършена фигура. Тя беше висока, но не дотолкова, че да прави неприятно впечатление с ръста си. Лицето ѝ бе изящно бяло, но благородно оформената глава и черти му пречеха да изглежда блудкаво, както често се случва при русите красавици. В къдриците ѝ, които тя носеше спуснати в знак на благородното си потекло, бяха преплетени скъпоценни камъни. Златна верижка с медальон висеше на шията ѝ, а на голите си ръце носеше гривни. Облеклото ѝ се състоеше от рокля и фуста от светла морскозелена коприна.

Когато Роуина улови погледа на рицаря тамплиер, устремен към нея със страст, която придаваше на дълбоките му тъмни очи блясъка на разгорени въгле-

ни, тя с достойнство дръпна воала върху лицето си, за да му даде да разбере, че неговият дързък и решителен поглед ѝ е неприятен. Седрик забеляза това движение и разбра защо го бе направила.

– Сър – каза той, – бузите на нашите девойки твърде малко са виждали слънцето, за да могат да понесат втрещения поглед на един кръстоносец.

– Ако съм сгрешил – отвърна сър Брайън, – моля да ме извините, тоест, моля лейди Роуина да ме извини, защото моето смирение не ми позволява да отида по-далеч.

– Лейди Роуина – каза абатът – наказва всички ни, като наказва дързостта на моя приятел. Нека се надяваме, че тя няма да бъде така жестока към великолепната свита от рицари, които ще срещнем на турнира.

– Дали ще отидем там, не е сигурно – намеси се Седрик. – Аз не обичам тези суетни и удоволствия.

– Все пак, нека се надяваме – каза абатът, – че нашата компания може да ви склони да дойдете. Когато пътищата са така несигурни, един ескорт като този на сър Брайън не е за пренебрегване.

– Абате – отвърна Саксонца, – когато и да съм пътувал из тази страна, никога не съм се нуждаел от друга помощ освен от помощта на мечата си и на верните си хора. И сега, ако отидем в Ашби де ла Зуш, ще пътуваме с моя благороден съсед и съотечественик Ателстън от Кънингзбърг, придружени от свита, от която се плашат всякакви разбойници и врагове феодала. Вдигам тази чаша за ваше здраве, господин абат! Надявам се, че виното е по вкуса ви и ви благодаря за любезността. Ако пък твърде строго се придържате към монашеските правила – прибави той – и предпочитате вашето кисело мляко, надявам се, че няма да насилите вежливостта си, за да не ме обидите.

– Не – засмя се абатът, – ние само в манастира се ограничаваме с прясно и кисело мляко. Когато сме сред светски хора, постъпваме като тях и затова аз

отвърщам на наздравицата ви с това хубаво вино, а оставям по-слабото питие на своя брат мирянин.

– А аз – каза тамплиерът, напълвайки бокала си – пия наздравица за хубавата Роуина, защото, откак нейната съименница дойде в Англия, никоя жена не е била по-достойна за тази чест. Кълна се, че бих простил на злочестия Уортиджърн загубата на чест и кралство, ако причината за това е била равна по хубост на тази, която виждаме пред нас.

– Аз ще ви спестя тази проява на вежливост, сър тамплиер – каза Роуина с достойнство, без да повдигне воала си. – Или по-скоро ще се възползвам от вежливостта ви, като ви помоля да ни разкажете последните вести за Палестина – тема по-приятна за ушите на нас англичаните, отколкото комплиментите, на които ви учи френското ви възпитание.

– Няма нищо особено за разказване, лейди – отвърна сър Брайън де Боа Жилбер. – Мога само да потвърдя слуха за примирие със султан Саладин.

Думите му бяха прекъснати от Уомба, който бе заел мястото си на един стол, украсен с две магарешки уши, поставен на две крачки зад господаря му. Седрик от време на време му даваше храна от собствения си поднос – привилегия, която Уомба споделяше с многобройните му любими кучета. Тук седеше Уомба с малка масичка пред себе си, с крака, подвити под пречките на стола. Той бе всмукал бузите си навътре така, че челюстите му приличаха на орехотрошачка, и полузатворените му очи зорко следяха всяка възможност да прояви позволеното му смехотворство.

– Тези примирия с неверниците – извика той, без да го е грижа, че рязко пресича думите на важния тамплиер – ме карат да се чувствам истински старец!

– Хайде де, глупчо, как така? – запита Седрик и изражението му сочеше, че очаква шегата с благоволение.

– Ами защото – отвърна Уомба – аз си спомням вече три примирия, всяко от които трябваше да трае

по петдесет години. Така че по моята сметка трябва да съм вече най-малко сто и петдесет годишен.

– Аз пък мога да ти гарантирам, че няма да умреш от старост – каза тамплиерът, който сега позна приятеля си от гората. – Мога да ти гарантирам, че ще умреш само от насилствена смърт, ако все така насочваш пътниците, както насочи тази нощ абата и мен.

– Така ли, негоднико? – рече Седрик. – Погрешно си насочил пътниците, а? Трябва да заповядам да те наби-ят с камшик. Ти си не само глупец, но и мошеник.

– Моля ти се, чичо – отвърна шутът, – нека глупостта ми веднъж да ме извини заради мошеничеството ми. Аз само сбърках лявата си ръка с дясната. А пък който иска от глупец да му бъде съветник и водач, той може да прости и по-голямо прегрешение.

Тук разговорът бе прекъснат от един слуга, изпратен от вратаря да съобщи, че на портата стои странник и моли за гостоприемство.

– Пусни го да влезе – каза Седрик, – който и да е и какъвто и да е. Тази бурна нощ навън принуждава дори дивите зверове да се прибират при питомните и да търсят закрила от смъртния си враг, човека, за да не загинат в стихията. Освалд, погрижи се да бъдат задоволени всичките му нужди.

Домоуправителят напусна банкетната зала, за да се погрижи за изпълнението на господарската заповед.

ГЛАВА V

Освалд се върна и пошепна на ухото на господаря си:

– Странникът е евреин, нарича се Исак от Йорк. Редно ли е да го въведа в залата?

– Нека Гърт свърши тази работа, Освалд – каза Уомба с присъщото си безочие. – Свинарят ще бъде подходящ водач за един евреин.

– Света Дева Мария! – прекръсти се абатът. – Евреин неверник да бъде допуснат в мое присъствие!

– Еврейско куче – поде тамплиерът – да се доближи до един защитник на светите земи!

– Кълна се в честта си – рече Уомба, – струва ми се, че тамплиерите предпочитат наследството на евреите пред тяхната компания.

– Спокойствие, достойни ми гости – каза Седрик. – Моето гостоприемство не може да се ограничава поради вашата неприязън. Ако небето търпи вече от незапомнени времена целия този народ от упорити неверници, то ние можем да изтърпим присъствието на един евреин за няколко часа. Аз не принуждавам никого да говори или да се храни с него. Сложете му маса и нещо за хапване отделно, освен ако – и той се усмихна – тези чужденци с чалмите не биха го приели в компанията си.

– Сър франклин – отговори тамплиерът, – моите роби сарацини са верни мюсюлмани и наравно с християните презират евреите.

– Бога ми – каза Уомба, – не разбирам какво преимущество имат почитателите на мохамеданските пророци Махаунда и Термагаунта пред един някога богоизбран народ!

– Нека седне при тебе, Уомба – рече Седрик. – Глупецът и мошеникът ще си бъдат добра дружина.

– Глупецът – отговори Уомба, като вдигна парче огризана сланина – ще съумее да издигне крепост срещу мошеника.

– Тихо – прекъсна го Седрик, – ето го.

Въведен без много церемонии и пристъпвайки със страх и колебание и дълбоки смирени поклони, един висок старец, чийто ръст бе доста намалял поради навика постоянно да се кланя, се приближи към долния край на масата. Острите му правилни черти с орлов нос и проницателни черни очи, високо набръчкано чело, дълга посивяла коса и брада биха могли да ми-

нат за красиви, ако не носеха характерните белези на раса, еднакво презирана от лековерния и суеверен народ и преследвана от алчните благородници. Може би именно поради тази омраза те бяха придобили национален характер, примесен с доста низки и отблъскващи черти.

Облеклото на евреина, очевидно доста пострададо от бурята, се състоеше от проста надиплена червеникавокафява пелерина върху тънморавна дреха. Високите му ботуши бяха подплатени с кожа, а на ремъка на кръста му бяха затыкнати малък нож и калъф с писмени принадлежности. На главата си имаше особена четвъртита жълта шапка, каквато евреите бяха принудени да носят, за да се отличават от християните, и която той свали смирено още на вратата на залата.

Приемът, оказан на този човек в замъка на Седрик Саксонеца, би могъл да задоволи и най-върлия враг на израилтяните. Самият Седрик студено кимна в отговор на неколкочкратните поздрави на евреина и му даде знак да седне на долния край на масата, където обаче никой не се помръдна да му стори място. Напротив, докато той минаваше покрай масата, отправил плах, умолителен поглед към всички, слугите саксонци му обръщаха гръб и продължаваха лакомо да ядат, без да ги е грижа за новия гост. Слугите на абата се прекръстиха с израз на набожен ужас, а дори езичниците сарацини си засукаха мустаците с възмущение, когато Исак се приближи до тях, и сложиха ръце на кинжалите си, сякаш готови да се бранят с най-отчаяни средства, ако се осмели да ги оскверни, като се доближи до тях.

Може би същите подбуди, които бяха подтикнали Седрик да отвори вратите на замъка си за този син на един отритнат народ, щяха да го накарат да настои пред слугите си да приемат Исак по-вежливо. Но в този момент игуменът го бе увлякъл в един много интере-

сен спор за породите и нрава на любимите му хрътки, който не би прекъснал и по много по-важен повод от този, че един евреин щял да си легне гладен. Докато Исак стоеше така отритнат между тези хора, както народът му между другите народи, напразно търсейки гостоприемство и място да седне, поклонникът до огнището се смили над него и му отстъпи мястото си, като каза кратко:

– Старче, моите дрехи са вече сухи и гладът ми утолен, а ти си мокър и гладен.

С тези думи той стъкна загасващите, разпилени в голямото огнище главни, распали ги, взе от голямата маса една чиния със задушено козе месо, сложи я на масичката, където сам се бе хранил, и без да изчка благодарностите на евреина, се отдалечи към другия край на залата. Дали стори това от нежелание да разговаря с този, към когото бе проявил добрина, или от желание да се доближи до горния край на масата, не знам.

Междувременно абатът и Седрик продължаваха да спорят за лов. Лейди Роуина разговаряше с една от прислужниците си, а високомерният тамплиер, чийто поглед се спираше ту върху евреина, ту върху саксонската красавица, бе потънал в мисли, които очевидно дълбоко го интересуваха.

– Чудно ми е, достойни Седрик – каза абатът през време на разговора, – защо, колкото и голямо да е предпочитанието ви към вашия мъжествен роден език, вие все пак не приемете по-благосклонно норманофренския поне що се отнася до тайните на горското и ловното изкуство. Сигурен съм, че никой друг език не е така богат на изрази, свързани с лова, и не дава такива възможности на опитния ловец да разказва за веселото си изкуство, както френският.

– Добри ми отче Еймър – отговори саксонецът, – трябва да ви кажа, че аз не държа за тези европейски превземки и че и без тях ми е приятно в гората. Мога

да свиря на рога си, макар и да не наричам свирнята му *recheate* или *morte**.

– Френският език – каза тамплиерът, издигайки глас със свойствения си арогантен и авторитетен тон – е не само езикът на лова, но и езикът на любовта и на войната. Той е езикът, с който се печелят сърцата на дамите и се сразяват враговете.

– Изпийте чаша вино с мене, сър тамплиер – рече Седрик, – и напълнете чашата на абата, а аз ще ви върна трийсетина години назад и ще ви разкажа една съвсем друга история. Такъв, какъвто беше тогава Седрик Саксонеца, простите му английски слова не се нуждаеха от гарнитурите на френски трубадури, когато ги шепнеше на ухото на някоя красавица. А бойното поле в Нортъмбърланд в деня на светото знаме може да разкаже дали саксонският боен зов не се чуваше тъй далеч сред редовете на шотландските войски, както бойният вик на най-храбрия нормански барон. За паметта на храбреците, които се биха там! Пийте с мене, гости мои! – Той изпи чашата си и продължи още по-разпалено: – Да, този ден се трошаха щитовете, стотици знамена се свеждаха над главите на смелите воители, кръвта се лееше като вода и всеки предпочиташе смъртта пред бягството. Един саксонски певец е нарекъл този ден празник на сабите, сборище на орли над плячката им; дрънкането на мечовете по щита и шлема и бойните викове звучали тогава по-радостно от сватбено веселие. Но няма ги вече нашите певци – каза той, – делата ни се губят сред делата на друг един народ, нашият език, самото ни име бързо загива и никой не скърби за него, само един самотен старец...

**recheate* (от старофр. *racheter* – призовавам) – сигнал за призив на ловджийските кучета в началото или края на лова; *morte* (от фр. *mort* – смърт) – сигнал, даван с ловджийски рог, който известява за смъртта на преследваното животно – бел. прев.

Виночерпецо! Напълни бокалите! За силните в оръжието, сър тамплиер, от който и народ да са и какъвто и език да говорят, които сега най-храбро от всички защитници на кръста се бият в Палестина!

– Не подобава на човек, който носи този знак, да отговори – каза сър Брайън де Боа Жилбер, – но кому, ако не на заклетите закрилници на Божи гроб, може да се отреди палмата на първенството измежду всички други бойци за кръста?

– На рицарите от Ордена на свети Йоан – хоспиталиери – каза абатът. – Аз имам брат в този орден.

– Не отричам славата им – отвърна тамплиерът, – и все пак...

– Мисля, приятелю Седрик – намеси се Уомба, – че ако Ричард Лъвското сърце бе послушал съвета на един глупец, можеше да си седи вкъщи при веселите си англичани и да остави да избавят Йерусалим същите тези рицари, които имат най-голяма вина за загубването му.

– Нима в английската армия – запита лейди Роуина – нямаше някои, чиито имена заслужава да се споменат наред с рицарите тамплиери и с рицарите от Ордена на свети Йоан?

– Простете ми, лейди – отвърна Боа Жилбер. – Вярно е, че английският монарх доведе в Палестина една войска от храбреци, които отстъпват по смелост само на онези, чиито гърди са неизменната крепост край тази свещена земя.

– Които не отстъпват пред никого – намеси се поклонникът, който стоеше достатъчно близо, за да чуе разговора, и го следеше с видимо нетърпение. Всички се обърнаха към мястото, откъдето дойде това неочаквано твърдение.

– Казвам – повтори поклонникът с твърд и силен глас, – че английските рицари не отстъпваха по храброст пред никой от тези, които с меч са бранеха светите земи. Казвам, още, че самият крал Ричард с петима свои рицари, след превземането на Сен Джон

д'Акър извика на турнир всички, които желяеха да премерят силите си с тях. Аз казвам, че на този ден всеки един от тези рицари се би три пъти и повали по трима противници. Ще прибавя, че седем от противниците им бяха рицари тамплиери, а сър Брайън твърде добре знае, че говоря истината.

Езикът няма думи да опише жестокия израз на ярост, който помрачи още повече мургавото лице на тамплиера. В изблик на смут и гняв разтрепераните му пръсти посегнаха към дръжката на меча и може би се отдръпнаха само при мисълта, че не бива да се върши насилие тук, сред тези хора. Седрик винаги бе прям и открит и рядко се обръщаше към повече от един обект в даден момент. И сега в радостта, с която слушаше за славата на сънародниците си, той не забеляза гневния смут на своя гост.

– Давам ти тази златна гривна, поклоннико – рече той, – ако можеш да ми кажеш имената на рицарите, които тъй храбро са защитили славата на весела Англия.

– С радост ще сторя това – отвърна пилигримът, – и то без награда, защото моят обет засега ми забранява да се докосвам до злато.

– Аз ще нося гривната вместо тебе, ако искаш, приятелю поклонник – обади се Уомба.

– Първият по чест и по оръжие, по слава и по ранг – рече поклонникът – беше храбрият Ричард, крал на Англия.

– Прощавам му – каза Седрик, – прощавам му произхода от тиранина херцог Вилхелм.

– Вторият беше Лестърският херцог – продължи поклонникът. – Третият беше сър Томас Мълтън от Гилсланд.

– Той поне е от саксонски произход – рече Седрик възторжено.

– Четвъртият бе сър Фоук Дойли – продължи пилигримът.

– Саксонец, поне по майчина линия – каза Седрик, който слушаше жадно и отчасти поне бе забравил омразата си към норманите при мисълта за общата победа на английския крал и неговите островитяни. – А кой бе петият?

– Петият бе сър Едуин Търнъм.

– Чистокръвен саксонец, кълна се в душата на Хенгист!* – извика Седрик. – Ами шестият – продължи той нетърпеливо, – как се наричаше шестият?

– Шестият – отговори поклонникът след кратка пауза, сякаш се мъчеше да си припомни нещо, – шестият беше един млад рицар с по-малка слава и по-нисък ранг, приет в тяхната почетна група не толкова да им помогне, колкото да попълни броя им. Не си спомням името му.

– Поклоннико – каза презрително сър Брайън де Боа Жилбер, – твърде късно се сети да се престориш, че забравяш, след като си спомни толкова много неща. Аз сам ще кажа името на рицаря, чието щастливо копие и една грешка на моя кон стана причина за повялянето ми – това беше рицарят Айвънхоу и измежду шестимата нямаше друг на неговите години с по-голяма бойна слава. Но аз ще кажа, и то високо, че ако той беше сега в Англия и би се осмелил да повтори поканата за бой от Сен Джон д’Акър в турнира тази седмица, аз бих му дал възможност да се възползва от всяко преимущество на оръжието и спокойно бих изчакал резултата.

– Вашата покана за борба веднага щеше да е приета – отвърна поклонникът, – ако противникът ви беше наблизко. Но както стоят сега нещата, не смущавайте тази мирна зала с хвалби за изхода на една борба, която добре знаете, че няма да се състои. Ако Айвънхоу някога се върне от Палестина, аз гарантирам за него, че ще излезе насреща ви.

⁵ Герой на древните англосаксонци – бел. прев.

– Хубав гарант! – каза рицарят тамплиер. – А какво предлагаш като залог?

– Тази кутийка с мощи – отговори поклонникът, изваждайки от пазвата си малка кутийка от слонова кост. – В нея има парченце от истинския кръст Христов, донесено от манастира в планината Кармел.

Игуменът на Жорво се прекръсти и каза едно „Отче наш“, което повториха всички освен евреина, мохамеданите и тамплиера. Последният, без да повдигне качулката си и да прояви някаква почит към предполагаемата святост на реликвата, свали от шията си един златен синджир, хвърли го на масата и рече:

– Нека абат Еймър да пази моя залог и залога на този безименен скитник в знак на това, че когато рицарят Айвънхоу се върне между четирите британски морета, той се задължава да приеме поканата на Брайън де Боа Жилбер и ако не му отвърне, ще го обявя за страхливец по всички дворци на тамплиерите в Европа.

– Не ще стане нужда – намеси се лейди Роуина, нарушавайки мълчанието. – Нека се чуе моят глас, щом като никой друг глас в тази къща не се вдига в защита на отсъстващия Айвънхоу. Аз заявявам, че той ще отговори честно на всяка честна покана за двубой. Ако моята нищожна гаранция може да прибави нещо към неоценимия залог на този свят поклонник, аз бих заложила името и честта си, че Айвънхоу ще срещне този горд рицар, както желае той.

Множество противоречиви чувства сякаш бяха завладели Седрик и го караха да мълчи, докато траеше спорът. Задоволена гордост, огорчение, смут пробягваха по широкото му открито чело като сенки на облаци над полето по жътва. А слугите му, върху които името на шестия рицар бе подействало почти като мълния, следяха с напрежение изражението на господаря си. Но когато Роуина заговори, звукът на нейния глас като че ли го стресна от унеса му.

– Лейди – рече Седрик, – това не е прилично. Ако имаше нужда от друг залог, аз самият, макар и да съм оскърбен от него, щях да заложа честта си за честта на Айвънхоу. Но бойният залог е достатъчен дори според фантастичните приумици на норманските рицари, нали, отче Еймър?

– Да – отговори абатът, – и аз ще запазя на сигурно място в съкровищницата на нашия манастир светата реликва и скъпия синджир, докато се разреши двубоят.

След тези думи той се прекръсти пак и след като направи няколко поклона, мърморейки молитви, предаде реликвата на слугата си, брат Амброуз, а самият той прибра с по-малко церемонии, но може би с по-голямо вътрешно задоволство, златния синджир в своята кесия от ароматна кожа.

– А сега, сър Седрик – каза той, – ушите ми свирят за вечерня от хубавото ви силно вино. Позволете ни да прием още веднъж за щастието на лейди Роуина и ни разрешете да се оттеглим за почивка.

– Кълна се в кръста на Бромхоум! – рече саксонецът. – Вие не оправдахте славата си, господин абате! За вас разправят, че сте бил весел монах, който можел да дочака камбаните за утринна молитва, без да се раздели с чашката. И какъвто съм стар, аз се боях да не се посрамя при срещата си с вас. Но кълна се във вярата си, по мое време едно дванайсетгодишно саксонче не би оставило тъй рано бокала си.

Но игуменът си имаше причина да поддържа възприетата от него тактика на въздържание. Той не само по професия бе миротворец, но и на практика мразеше всякакви вражди и свадни. И това не се дължеше само на любов към ближния или към себе си, или на двете заедно. В настоящия случай той изпитваше инстинктивен страх от огнения темперамент на саксонца и съзираше опасност, че необузданият и високомерен нрав на другаря му, който вече няколко пъти се беше проявил, може да доведе до някое не-

приятно избухване. Затова тактично намекна, че никой друг народ не е в състояние да се състезава с издръжливия и упорит саксонец в приятната борба с чашката. Спомена и съвсем мимоходом нещичко за своя свещен сан и накрая пак настоя да се оттегли за почивка.

Прощалната чаша бе поднесена на всички и гостите, след като се поклониха дълбоко на домакина и на лейди Роуина, станаха, преминаха през залата и се оттеглиха със свитите си през отделни врати.

– Невярно куче – каза тамплиерът на Исак от Йорк, като мина край него, – за турнира ли си се запътил?

– Така възнамерявам – отвърна Исак, покланяйки се най-смирено, – ако благоволява Ваше Преподобие.

– Да, да – каза тамплиерът, – отиваш да гризеш червата на нашите благородници с лихварството си и да мамиш жените и момчетата с шарении и дрънкулки. Сигурен съм, че в еврейската ти кесия има куп сребърници.

– Нито един сребърник, нито един сребърен пенс, нито половинка – богът Аврамов ми е свидетел! – каза евреинът и склочи ръце умолително. – Аз отивам само да търся помощ от някои братя сънародници, за да си платя глобата, наложена ми от закона срещу евреите – отец Яков да ми е на помощ! Аз съм разорен нещастник – дори дрехата, която нося, съм взел назаем от Рубен от Тадкасхър.

Тамплиерът се усмихна кисело и отвърна:

– Върви по дяволите, лъжецо! – и отминавайки нататък презрително, каза нещо на мюсюлманите роби на непознат за околните език.

Бедният израилтянин бе сякаш така слисан от думите на монаха воин, че едва когато тамплиерът бе вече на края на залата, вдигна глава от смирената поза, която бе заел, и забеляза, че вече си е отишъл. Имаше вид на човек, пред когото току-що е паднал гръм и в ушите му все още отеква страхотният трясък.

Домоуправителят и виночерпецът, двама прислужници с факли и други двама със закуски придружиха тамплиера и игумена до спалните помещения, докато по-нискостоящите слуги заведоха свитата им и другите гости по местата, отредени им за почивка.

ГЛАВА VI

Когато поклонникът, придружен от един слуга с факел, минаваше през сложните коридори на широката и несиметрично построена къща, виночерпецът го настигна и му пошепна на ухото, че ако би искал да пийне чаша хубава медовина в стаята му, там ще намери много други прислужници, които охотно биха чули новините от светите земи и особено всякакви вести за рицаря Айвънхоу. Скоро при тях дойде и Уомба със същата молба, подкрепена със забележката, че една чаша след полунощ струва колкото три след залез слънце. Без да оспорва правотата на една максима, изречена от такъв тежък авторитет, поклонникът им благодари за любезността, но каза, че религиозният му обет включва и задължението никога да не разказва в кухнята неща, които не могат да се разказват в банкетната зала.

– Такъв обет – каза Уомба на виночерпеца – едва ли би се харесал на един слуга.

Виночерпецът сви рамене недоволен.

– Имах намерение да го сложа да спи в по-хубава стая – каза той, – но щом като е така недружелюбен към християните, нека спи в съседство с евреина Исак. – Ануолд – обърна се той към факлоносеца, – заведи поклонника в южната килия. Лека нощ, господин поклонник, без особени благодарности за оскъдната ви вежливост.

– Лека нощ и нека света Дева Мария да те благослови! – отвърна поклонникът спокойно и водачът му тръгна нататък.

В един малък трем с няколко врати, осветен от малка желязна лампа, те бяха пресрещнати от прислужницата на Роуина, която каза с авторитетен тон, че господарката ѝ желае да говори с поклонника, и като пое факела от ръката на Ануолд и му заповяда да ги чака, даде знак на поклонника да я последва. Поклонникът очевидно сметна, че не е прилично да отхвърли тази покана, както бе отхвърлил предишната. Макар и да прояви известна изненада, той се подчини мълчаливо и без възражение.

Един къс коридор и седем стъпала от масивни дъбови греди го заведоха в покоите на лейди Роуина, чието примитивно великолепие съответстваше на уважението, оказвано ѝ от господаря на замъка. Стените бяха покрити с везани драперии. По тях бяха изобразени ловни сцени от разноцветна коприна, преплетена със златни и сребърни нишки. Леглото бе украсено с подобни скъпи драперии и заобиколено с виолетови завеси. На столовете също имаше покривки, а пред един от тях, по-висок от другите, стоеше табуретка от оригинално гравирана слонова кост.

Четири сребърни светилника с големи восъчни факли осветяваха стаята. Но нека съвременните хубавици да не завиждат на саксонската принцеса за нейното великолепие. Стените на стаята бяха така грубо изработени и с толкова много пролуки, че скъпите драперии се олюляваха от нощния вятър и въпреки паравана, който трябваше да пази факлите от него, техният пламък се развяваше на една страна като байрака на военен вожд. Разкош наистина имаше, а също и някакъв примитивен стремеж към елегантност, но нямаше никакъв комфорт и тъй като той беше непознат, очевидно никой не чувстваше липсата му.

Преди да си легне, лейди Роуина подреждаше косата си с помощта на три прислужнички. Тя имаше вид на жена, родена да ѝ бъде оказвана всеобща почит и възхищение. Поклонникът даде израз на тези чувства, като коленичи с дълбок поклон пред нея.

– Станете, поклоннико – каза тя любезно. – Защитникът на отсъстващия има право на благосклонен прием от страна на всеки, който цени правдата и уважава храбростта.

После се обърна към свитата си с думите:

– Оттеглете се всички освен Елгита. Искам да поговоря с този свят поклонник.

Без да излизат от стаята, девойките се оттеглиха на другия ѝ край и седнаха на една пейка край стената, безмълвни като статуи и достатъчно далеч, та дори и шепотът им да не безпокои разговора на господарката им.

– Поклоннико – започна дамата след минутна пауза, като че ли не знаеше как да му заговори, – тази вечер вие споменахте едно име... искам да кажа – рече тя с известно усилие, – името на Айвънхоу в един дом, където по законите на природата и родството то би трябвало да бъде прието по-благосклонно. Но такива са странните пътища на съдбата, че измежду мнозината, чиито сърца сигурно са трепнали при назоваването му, само аз се осмелявам да попитам къде и в какво положение се намираше този, за когото говорихте вие, когато го видяхте за последен път. Ние чухме, че след заминаването на английската армия бил останал в Палестина поради лошото си здраве и че бил подложен на преследванията на френската фракция, към която принадлежат и тамплиерите.

– Аз слабо познавам рицаря Айвънхоу – отвърна поклонникът със смутен глас. – Бих желал да го бях познавал по-добре, лейди, щом вие се интересувате от съдбата му. Доколкото знам, той се е справил с преследванията на неприятелите си и се кани да се върне в Англия, където вие, лейди, сигурно по-добре от мене знаете дали го очаква щастие.

Лейди Роуина въздъхна дълбоко и запита по-подробно кога се очаква да се върне рицарят Айвънхоу в родината си и дали няма да бъде изложен на големи опасности по пътя. По първия въпрос поклонникът

каза, че не е осведомен, а на втория отговори, че може безопасно да се пътува за Англия през Венеция и Генуа и оттам през Франция.

– Айвънхоу – каза той – така добре познава езика и нравите на французите, че няма никаква опасност за него през тази част на пътуването му.

– Да бе дал бог да беше пристигнал вече благополучно тук – каза Роуина, – та да може да участва в близкия турнир, където рицарите на тази страна трябва да покажат своята ловкост и смелост! Ако Ателстън от Кънингзбърг спечели наградата, лоши новини ще чуе Айвънхоу, когато се върне в Англия! Как изглеждаше той, страннико, когато го видяхте за последен път? Тежко ли се бе отразила болестта на здравето и хубостта му?

– Той беше по-мургав и по-слаб – отвърна поклонникът, – отколкото когато пристигна в Кипър със свитата на Лъвското сърце, и грижи сякаш помрачаваха челото му; но аз не съм се доближавал до него, защото не го познавам.

– Боя се – каза лейди Роуина, – че в родната страна грижите не ще се разсеят от челото му. Благодаря ви, поклоннико, за тези вести за моя другар от детинство. Девойки – рече тя, – приближете се и подайте прощалната чаша на този свят човек, когото не искам да лишавам повече от почивка.

Една от девойките поднесе сребърна чаша с вино и силни подправки, до която Роуина леко докосна устни. После чашата бе поднесена на поклонника, който се поклони ниско и пи няколко глътки.

– Приемете това дарение, приятелю – продължи дамата, подавайки му златна монета, – за трудното си дело и за светите места, които сте посетили.

Поклонникът прие дара, като се поклони още веднъж, и излезе от стаята, воден от Елгита.

В трема той намери слугата Ануолд, който пое факела от ръката на прислужницата и го поведе бързо и

без много церемонии към една отдалечена и скромна част на къщата, където имаше няколко стаички, или по-скоро килии за по-нископоставените слуги и гости.

– В коя от тези стаи спи евреинът? – запита поклонникът.

– Невярното куче – отвърна Ануолд – обитава килията до тази на Ваше Преподобие. Свети Дънстън, много ще трябва да се чисти и търка тази килия после, за да стане пак годна за християни!

– А къде спи свинарят Гърт? – попита пак странникът.

– Гърт – отговори крепостникът – спи в килията отдясно на вашата, а евреинът отляво. Вие служите като преграда между обрязания и това, от което най-много се отвращава неговото племе. А можехте да имате и по-почетно място, ако бяхте приели поканата на Освалд.

– И така е добре – каза поклонникът, – близостта дори на един евреин едва ли може да пренесе заразата си през дъбова стена.

С тези думи той влезе в определената му стаичка и вземайки факела от слугата, му поблагодари и му пожела лека нощ. След като затвори вратата, той сложи факела в един дървен светилник и огледа скромно мебелираната спалня. В нея имаше само един грубо изработен стол и още по-грубо изработен одър, покрит с чиста слама и две-три овчи кожи вместо завивки.

Поклонникът угаси факела, хвърли се на одъра, без да се съблича, и заспа. Спа или поне лежа, докато първите слънчеви лъчи се показаха през решетъчното прозорче – единственото, през което в мрачната гола килия проникваше светлина и въздух. Тогава скочи, каза утринната си молитва, оправя дрехите си, излезе от стаята и влезе при евреина Исак, като повдигна резеца на вратата съвсем тихичко.

Обитателят ѝ спеше неспокойно върху одър, подобен на одъра на поклонника. Дрехите, които евреинът

бе свалил предишната вечер, бяха грижливо подредени близо до него, сякаш да избегне опасността някой да му ги задигне, докато спи. Лицето му изразяваше тревога, граничеща с отчаяние. Ръцете му се движеха конвулсивно, сякаш се бореха с кошмар; измежду възклицанията на еврейски чуваха се ясно и следните думи на смесения норманоанглийски език, разпространен в страната:

– В името на бога Аврамов, пощадете нещастния старец! Беден съм, нямам ни петак, вашите железa и да разкъсат тялото ми, пак не мога да ви задоволя.

Поклонникът не дочака края на виденията на евреина, а го побутна с тоягата си. Това докосване вероятно се свърза някак със страховете, събудени в съня му, защото старецът скочи, сивите му коси почти щръкнаха от страх, сгуши се в дрехите, които бяха на него, грабна тези, които беше свалил, с хищните пръсти на сокол и впери острите си черни очи в поклонника с поглед, изпълнен с неудържима изненада и физически страх.

– Не се бой от мене, Исак – каза поклонникът. – Аз идвам като твой приятел.

– Богът Израилев да те възнагради – рече евреинът с дълбоко облекчение. – Сънувах... но слава на бога Аврамов, то беше само сън. – После, съвземайки се, прибави с обикновения си глас: – А какво благоволяваш да търсиш толкова рано при бедния евреин?

– Идвам да ти кажа – отговори поклонникът, – че ако не напуснеш веднага този замък и не продължиш пътя си бързо, очакват те опасности.

– Бащице свети! – извика евреинът. – Кой може да има интерес да увреди на един беден нещастник като мен?

– Ти сам най-добре можеш да се досетиш каква е целта му – каза поклонникът. – Но казвам ти, че когато тамплиерът мина през залата снощи, той говори с робите си мюсюлмани на сарацински език, който аз добре разбирам, и им заповяда да проследят тази

сутрин евреина и когато се отдалечи достатъчно от този замък, да го хванат и заведат или в замъка на Филип де Малвоазен, или в замъка на Реджиналд Фрон де Бьоф.

Невъзможно е да се опише крайният ужас, който обзе евреина при това известие и сякаш съвсем го парализира. Ръцете му се отпуснаха край тялото, главата му клюмна на гърдите, коленете му се огънаха, всеки нерв и мускул на тялото му сякаш изгуби сила и той се свлече в краката на поклонника не като човек, който съзнателно се навежда, коленичи или ляга да моли за помощ, а като човек, притиснат от всички страни от някакви невидими сили, които го смачкват на земята, без той да може да им противостои.

– Свети боже Аврамов! – най-после извика той, издигайки склучените си набръчкани ръце, без да вдига белокосата си глава от каменния под. – О, свети Мойсее! О, блажени Аароне! Не току-тъй ми се присъни този сън! Ненапразно бе видението! Усещам как с клещи ми разкъсват тялото, както железните триони, брани и секири разкъсваха мъжете на тържището за роби в Раба и опустошаваха градовете на децата Израилеви.

– Стани, Исак, и ме изслушай – каза поклонникът, който наблюдаваше крайното му отчаяние със състрадание, примесено с немалка доза презрение. – Ти имаш причини да се страхуваш, като знаеш как и принцове, и благородници са се отнасяли със събратьята ти, за да им изтръгнат богатствата. Но, казвам ти, стани и аз ще ти посоча начин да се избавиш. Напусни веднага тази къща, докато обитателите ѝ още спят дълбоко след снощното пиршество. Ще те изведе по тайни пътеки през гората, които познавам по-добре от всеки горски пазач, и няма да те оставя, докато не намериш закрилата на някой вожд или барон на път за турнира, чието благоволение ти сигурно имаш средства да спечелиш.

Като слушаше думите му, пълни с надежда за избавление, Исак постепенно и съвсем бавно започна да става от земята и се изправи почти на колене, отметнал назад дългата си посивяла коса и брада и вперил пронизателните си черни очи в лицето на поклонника с поглед, изпълнен с надежда и страх и известно подозрение. Но когато чу последната част на изречението, първоначалният му ужас сякаш се породи отново с пълна сила и той рухна с лице на земята и извика:

– Аз да имам средства да си осигуря благоволенieto им! Уви! Само един път води към благоволенieto на християнина, а как може нещастният евреин да го намери, когато са го докарали до бедността на Лазара с изнудванията си? – После сякаш съмнението бе взело връх над другите му чувства, той изведнъж извика: – За бога, младежо, не ме предавай, в името на великия Отец, който е създал и израилтяните, и християните неверници, и измаилтяните*. Недей извършва предателство спрямо мен. Аз нямам средства да спечеля закрилата дори на един просяк християнин, макар и той да иска само един грош за нея.

При последните думи той се надигна и хвана пелерината на поклонника, вперил в него поглед, изпълнен с най-сърдечна молба. Поклонникът се отдръпна, сякаш докосването го оскверняваше.

– Дори да носеше цялото богатство на племето си – каза той, – какъв интерес имам да ти навредя? В това облекло аз съм обречен на бедност, а бих го заменил само за кон и броня. Не мисли, че държа на твоята компания или че очаквам печалба от нея. Остани тук, ако щещ, може би Седрик Саксонца ще те вземе под закрилата си.

**Според Библията Аврам е имал двама синове – Яков (Израил) и Исав (Измаил). Последният е бил пропъден от баща си и неговите потомци (арабите) се наричат измаилтяни, а потомците на Израил – израилтяни – бел. прев.*

– Уви! – рече евреинът. – Той няма да ми позволи да пътувам със свитата му. И саксонецът, и норманецът еднакво се срамуват от бедния израилтянин. А да пътувам сам през земите на Филип де Малвоазен и Реджиналд Фрон де Бьоф... Добри младежо, ще дойда с теб! Да бързаме, да се стягаме, да бягаме! Ето тоягата ми – защо се бавиш?

– Аз не се бавя – каза поклонникът, отстъпвайки пред настояванията на другия, – но трябва най-напред да осигуря начин да излезем оттук. Последвай ме!

Той го поведе към съседната килия, където спеше свинарят Гърт.

– Стани, Гърт – каза поклонникът. – Стани бързо. Отвори задната врата и пусни евреина и мене да излезем.

Гърт, чийто занаят днес смятаме толкова долен, в саксонска Англия заемаше като свинар толкова важно положение, както Евмей в Итака. Затова той се обиди от фамилиарния и заповеднически тон на поклонника.

– Един евреин, който напуска Ръдъруд – каза той, повдигайки се на лакътя си и поглеждайки го пренебрежително, без да стане от одъра, – и то заедно с някакъв си поклонник...

– По-лесно бих повярвал – рече Уомба, който в този момент влезе в стаята, – че си тръгва с парче сланина.

– Както и да е – каза Гърт и пак сложи глава на пъна, който му служеше вместо възглавница, – и евреинът, и християнинът трябва да чакат, докато се отвори голямата порта – ние не позволяваме на посетителите си да се измъкват по такова никакво време.

– И все пак – настоя поклонникът – мисля, че ти няма да ми откажеш тази услуга. – И той се наведе над леглото на свинаря и му пошепна нещо на ухото по саксонски. Гърт подскочи като ужилен. Поклонникът вдигна пръст предупредително и прибави:

– Внимавай, Гърт, ти обикновено си благоразумен. Повтарям, отвори задната врата и после ще узнаеш повече.

Гърт бързо и пъргаво се подчини, а Уомба и евреинът тръгнаха след него, и двамата изненадани от внезапната промяна в държанието на свинаря.

– Мулето ми, мулето ми! – извика евреинът, щом стигнаха до вратичката.

– Доведи му мулето! – рече поклонникът. – И слушай, дай и на мене едно, та да го придружа, докато излезе от тези краища. Ще го върна здраво и читаво на някой от свитата на Седрик в Ашби. А пък ти... – останалото той каза шепнешком на ухото на Гърт.

– С радост, с най-голяма радост ще го сторя – рече Гърт и веднага се отдалечи да изпълни поръчката.

– Бих искал да знам – рече Уомба, когато другарят му се отдалечи – какво научават поклонниците в светите места.

– Да си казваме молитвите, глупчо – отвърна поклонникът, – да се разкайваме за греховете си и да наказваме тялото си с пост и бдение.

– Сигурно научавате и нещо по-полезно – рече шутът, – защото кога с молитва или разкаяние можеш да изтръгнеш услуга от Гърт или с пост и бдение да го убедиш да ти даде муле? Сигурен съм, че можеше да разправяш на любимия му черен шопар за твоите бдения и разкаяния и отговорът нямаше да бъде по-любезен.

– Хайде, хайде – рече поклонникът, – ти не си нищо друго освен един саксонски глупец.

– Права дума каза – отвърна шутът, – ако бях се родил норманец, какъвто, мисля, си ти, щях да имам повече късмет и щях да съм почти умен човек.

В този момент на другата страна на рова се показва Гърт с мулетата. Пътниците минаха по един подвижен мост, широк само две дъски, колкото беше и ширината на вратата в стената и вратичката на външния

стобор, през който се отиваше в гората. Щом стигнаха до мулетата, евреинът бързо, с разтреперани ръце върза зад седлото една торбичка от син ленен плат, която извади изпод пелерината си, мърморейки, че в нея имало само дрехи за преобличане и нищо друго. И като яхна мулето с неочаквана за годините си бързина и пъргавост, веднага спусна полите на дрехата си така, че съвсем да скриват сложения отзад товар.

Поклонникът се качи на мулето, без да бърза толкова, и преди да тръгне, протегна ръка на Гърт, който я целуна с най-дълбока почит. Свинаят не отмести поглед от пътниците, докато не се изгубиха сред клоните на горската пътека, и тогава гласът на Уомба го изтръгна от унеса му.

– Знаеш ли, приятелю Гърт – каза шутът, – че ти си някак си необикновено вежлив и необичайно набожен в това лятно утро? Да бях аз някой черен калугер или босоног поклонник, щях да се възползвам от странното ти усърдие и вежливост по-другояче, нямаше да се отървеш само с едно целуване на ръка.

– Досега не се показваш много глупав, Уомба – отвърна Гърт, – макар че съдиш само по туй, което виждаш. И най-мъдрият не може да направи повече. Но време е да се погрижа за стадото си.

С тези думи той се върна в замъка заедно с шута.

През това време пътниците продължаваха да яздят с бързина, която свидетелстваше за големия страх на евреина, тъй като хора на неговата възраст рядко обичат бързото движение. Поклонникът очевидно познаваше всички пътища и проходи в гората и караше по най-заплетени пътеки, като неведнъж събуждаше подозрението на израилтянина, че има намерение да го изведе към някоя засада на враговете му.

Човек може да му прости за съмненията, защото едва ли имаше по онова време род на земята, по въздуха или водата, като изключим летящите риби, който да бе обект на такова непрекъснато, всеобщо и безми-

лостно преследване, както еврейският. Норманските крале и независимите феодали, които следваха примера им във всяка проява на тиранство, преследваха този религиозен народ по-системно, преднамерено и користо. Добре известна е историята как крал Джон затворил един богат еврейин в кралския замък и карал всеки ден да му вадят по един зъб, и когато изпразнили половината челюст на бедния израилтянин, той се съгласил да плати една голяма сума, която тиранинът искал да измъкне от него. Въпреки това пасивната смелост, породена от жаждата за пари, и мисълта за огромните печалби караха евреите да се излагат на тези злини. Въпреки всички пречки, въпреки споменатите вече специални данъци, наречени „еврейска хазна“, въведени, за да ги ограбват и измъчват, евреите се плодяха, трупаха огромни богатства и ги прехвърляха от една ръка на друга посредством менителници – изобретение, което търговията дължи на тях. То им даваше възможност да прехвърлят богатствата си от една страна в друга, когато ги застрашава гонение.

Упоритостта и алчността на евреите, срещайки тиранията и фанатизма на народите, под чиято власт живееха, сякаш растяха съразмерно с гоненията, на които бяха подлагани. А огромните богатства, спечелени с търговия, от една страна, често ги излагаха на опасности, но от друга, бяха средство, за да им спечелят влияние и дори в известна степен закрила.

След като пътниците бяха минали в бърз ход по много объркани пътеки, поклонникът най-последно наруши мълчанието.

– Оня голям прогнил дъб – рече той – е на края на земите, подвластни на Реджиналд Фрон де Бьоф, а земите на Малвоазен отдавна вече преминахме. Вече няма опасност от преследване.

– Дано им се строшат колелата на колесниците – каза еврейнът, – както на колесницата на фараона, та да карат бавно! Но не ме оставяй, добри поклоннико!

Помисли само за оня пламенен и жесток тамплиер и робите му сарацини – те няма да гледат ни граници, ни територии, ни кой е владетелят им.

– Нашите пътища – каза поклонникът – трябва тук да се разделят, защото не подобава на хора като тебе и мене да пътуват заедно, когато не им се налага. Пък и каква помощ можеш да очакваш от мене, мирния поклонник, срещу двама въоръжени езичници?

– О, добри младежо – отвърна евреинът, – ти можеш да ме защитиш и знам, че би го сторил. Колкото и да съм беден, аз ще ти се отплатя, не с пари, защото богът Аврамов ми е свидетел, че нямам пари, но...

– Казах ти вече – прекъсна го поклонникът, – че пари и отплата не искам от тебе. Да те водя – мога, и дори може би донякъде да те защитя, тъй като да защитиш един евреин срещу сарацин, едва ли е недостойно за християнина. Затова, евреино, ще вървя с тебе, докато намериш подходяща закрила. Ние сме недалеч от град Шефилд, където лесно можеш да се приютиш у някой твой сънародник.

– Да те благослови Яков, добри младежо! – каза евреинът. – В Шефилд мога да се приютя при моя роднина Зарет и да намеря начин да продължа в безопасност на север.

– Така да бъде – рече поклонникът, – в Шефилд ще се разделим. След половин час ще видим града.

Те спряха на върха на един полегат хълм и поклонникът посочи към град Шефилд, който бе разположен пред тях:

– Тук ще се разделим.

– Но не преди да приемеш благодарността на бедния евреин – каза Исак. – Аз не смея да те поканя да дойдеш с мен при моя роднина Зарет, който би могъл да ми послужи със средствата, за да ти се отплатя за добрината.

– Казах вече – отвърна поклонникът, – че не желая отплата. Ако от огромния списък на твоите длъжности

опростиш заради мен оковите и тъмницата на някой беден християнин, застрашен от теб, ще считам, че услугата ми тази сутрин не е била напразна.

– Чакай, чакай – рече евреинът, хващайки го за дрехата, – искам да направя нещо повече, нещо за самия тебе. Бог знае, че Исак е беден, да, Исак е просякът на племето си, но прости ми, ако съм отгатнал от какво най-много се нуждаеш в този момент.

– Ако си отгатнал вярно – отвърна поклонникът, – то е нещо, което не би могъл да ми доставиш, даже и да си толкова богат, колкото твърдиш, че си беден.

– Колкото твърдя? – отговори евреинът. – О, повярвай ми, аз говоря истината, аз съм ограбен, потънал в дългове, разорен човек. Жестоки ръце ми изтръгнаха имота, парите, корабите, всичко, което имах. И все пак мога да ти кажа от какво имаш нужда и може би дори да ти го доставя. Твоето желание сега е да имаш кон и доспехи.

Поклонникът се сепна и изведнъж се обърна към евреина.

– Кой сатана ти подшушна това? – запита той бързо.

– Няма значение – усмихна се евреинът, – стига да е вярно. И както се досещам, така и мога да ти ги дам.

– Но спомни си – рече поклонникът – какъв съм аз, каква дреха нося и какъв обет съм дал.

– Познавам ви аз вас християните – отвърна евреинът – и знам, че и най-благородните измежду вас са готови от някакво суеверно разкаяние да вземат тоягата, да обуят сандали на бос крак и да тръгнат пеш за гроба на някой мъртвец.

– Не светотатствай, евреино – пресече го поклонникът строго.

– Прощавай – каза евреинът, – аз говорих необмислено, но снощи и тази сутрин ти изпусна някои думи, които като искри от кремък показват истинския метал. А под поклонническата ти дреха се крие рицарска

огърлица и златни шпори. Те проблеснаха, когато се наведе над леглото ми сутринта.

Поклонникът не можа да сдържи усмивката си.

– Ако едно също такова любопитно око разгледа собствените ти дрехи, Исак – рече той, – какви ли открития може да направи?

– Да не говорим повече за това – каза евреинът, като побледня. После извади бързо писмените си принадлежности, сякаш за да сложи край на разговора, и без да слиза от мулето, започна да пише върху лист хартия. Когато свърши, предаде на поклонника листа, на който бе написал нещо на еврейски, и рече: – В град Лестър всички познават богатия евреин Кирят Джейръм от Ломбардия. Дай му този свитък. Той има за продан шест милански доспехи – най-лошите от тях са достойни за коронована глава – и десет хубави коня – най-калпавият е достоен за крал, който се бори за трона си. Той ще ти даде да си избереш един от тях и всичко друго, каквото ти трябва за турнира. Когато турнирът свърши, ще му ги върнеш в исправност, а ако имаш пари, ще ги платиш на собственика.

– Ами знаеш ли, Исак – усмихна се поклонникът, – че при тези игри оръжието и конят на поваления рицар стават собственост на победителя? Може да ме сполети нещастие и да загубя това, което нито мога да платя, нито да върна обратно.

Евреинът изглеждаше малко изненадан от тази възможност, но като събра кураж, отвърна бързо:

– Не, не, не, не е възможно! Няма да мисля за това! Бог ще те закриля. Копието ти ще бъде мощно като жезъла на Мойсея.

С тези думи той обърна мулето си, но сега поклонникът на свой ред го хвана за дрехата.

– Не, Исак, ти не знаеш целия риск. Конят може да бъде убит, защото аз няма да щадя ни него, ни себе си. Освен това твоите съплеменници не дават нищо напразно, сигурно трябва да се заплати някаква лихва.

Евреинът се сгърчи на седлото, като че го присви стомах. Но по-благородни чувства взеха връх над онези, които му бяха присъщи.

– Не ме е грижа, не ме е грижа, пусни ме! Ако нещо се повреди, на тебе нищо няма да ти струва. Ако има да се плаща лихва, Кирят Джейръм ще ти я опрости заради своя роднина Исак. Сбогом! Но послушай, добри младежо – каза той, като се обърна, – не се увличай много в тази празна борба – не ти го казвам заради опасността за коня и бронята, а заради твоето собствено тяло и живот.

– Много ти благодаря за съвета – усмихна се пак поклонникът. – Ще се възползвам честно от любезността ти и няма да си пестя силите, за да ти се отплатя.

Те се разделиха и поеха по различни пътища за град Шефилд.

ГЛАВА VII

Положението на английския народ по онова време беше твърде окаяно. Крал Ричард беше в плен на коварния и жесток австрийски херцог.

Принц Джон в съюз със смъртния враг на Лъвското сърце, Филип Французки, се мъчеше всячески да повлияе на австрийския херцог да продължи пленничеството на брат му Ричард, комуто той бе толкова задължен. В същото време той засилваше своята партия в страната и възнамеряваше, в случай че кралят умре, да оспорва престолонаследията на законния наследник, по-големия си брат Артър, херцог на Бретан. Както е известно, по-късно той успя да си присвои вместо него престола. По природа лекомислен, разпуснат и коварен, Джон лесно привличаше към себе си не само всички ония, които имаха причина да се боят от гнева на Ричард заради престъпленията си, извършени в негово отсъствие, но и многобройните

„необуздани смелчаци“, върнали се в родината си след кръстоносните походи, обеднели, закоравели и усъвършенствани във всички пороци на Ориента и очакващи печалба само от вътрешни междуособици.

Към всички тези причини за общонародни неволи и страхове трябва да се прибавят и многото обявени извън законите разбойници, които, докарани до отчаяние от гнета на феодалите и жестоките закони за защита на горите, се събираха на чети, настаняваха се в горите и пустите места и нехаеха за правосъдието и управлението на страната. Самите феодали, всеки един укрепен в замъка си като малък суверен в кралството си, стояха начело на банди, не по-малко необуздани, отколкото четите на признатите разбойници. За да поддържат тези наемници и великолепието и разкоша, към който ги тикаше гордостта им, феодалите вземаха назаем пари от евреите с безбожна лихва, която като неизлечима язва разяждаше състоянието им, ако обстоятелствата случайно не им дадяха възможност с някакво жестоко насилие да се освободят от кредиторите си.

Английският народ пъшкеше сега под различните тегоби, наложени от бедственото положение на страната, а за бъдещето можеше да мисли само с още по-голям страх и ужас. За да утежни още повече участието му, в страната върлуваше някаква опасна заразна болест. Благоприятствана от нечистотията, слабата храна и мизерните жилища на по-нисшите слоеве, тя покосяваше живота на мнозина, а останалите живи се изкушаваха да завиждат на умрелите, че са се отървали от злините, които ги очакват.

Но въпреки всички тези бедни, когато ставаше турнир – най-блестящото зрелище за онази епоха, – и бедни и богати, и знатни и прости се интересуваха от него. Турнирът (кръстосването на оръжия – както се наричаше тогава), обявен да се състои в Ашби, графство Лестър, привличаше всеобщ интерес. В него в

присъствието на принц Джон щяха да участват най-славните бойци и затова в определената утрин огромни групи хора от всякакъв ранг се стичаха бързо към мястото на борбата.

Разположението на турнира бе необикновено романтично. Край една гора, на разстояние около миля от град Ашби, се простираше широка поляна, обрасла с прекрасна гъста трева. От едната ѝ страна бе гората, а от другата – отделни дъбови дървета, някои от които достигаха огромни размери. Теренът, като че ли нарочно пригоден за военното зрелище, се спускаше от всички страни към едно равно място в средата, заградено за турнира със здрав стобор, дълъг около половин миля и широк около една осма миля. Така се образуваше продълговат правоъгълник със закръглени ъгли за улеснение на зрителите. На северния и южния край на игрището имаше вход за участниците в борбата – здрави дървени порти, достатъчно широки, за да минат редом двама конници. При всяка порта стояха по двама херолди, шестима тръбачи, шестима ординарци и група войници, които поддържаха реда и установяваха самоличността на рицарите, изявили желание да участват във военните игри.

Зад южния вход, на едно издигнато място на терена, бяха опънати пет великолепни шатри, украсени с кафяво-червени и черни знамена – цветове, избрани от петимата рицари, организатори на турнира. В същия цвят бяха и възетата на шатрите. Пред всяка шатра бе окачен щитът на рицаря, комуто принадлежеше тя, а до него стоеше оръженосецът му, предрешен като горянин или в друго някое фантастично облекло според вкуса на господаря си и ролята, която си бе избрал в игрите*. Централната шатра – най-почетното място, бе отредена за Брайън де Боа Жилбер, приет като

**Предполага се, че от това маскиране води началото си въвеждането на секундантите в хералдиката – бел. авт.*

един от организаторите и дори избран за техен вожд и главатар. От едната страна на неговата шатра бяха шатрите на Реджиналд Фрон де Бьоф и Филип де Малвоазен, а от другата – на Хю де Гранменил, благороден барон от околността, чийто баща бил управител на двореца по времето на Завоевателя и на сина му Уилям Руфъс. Ралф де Випон, рицар от Ордена „Сент Джон“ в Йерусалим, който имаше древни владения в Хедър близо до Ашби де ла Зуш, заемаше петата шатра. Леко наклонен, широк десетина метра път водеше от входа на игрището към издигнатото място, дето бяха разположени шатрите. Пътят, както и площадката пред шатрите, беше заграден със здрава ограда и пазен от войници.

На северния край на арената минаваше друг път, широк трийсетина стъпки, който водеше към обширно оградено място за рицарите, желаещи да се бият срещу организаторите. Отвъд него бяха опънати за тях шатри с всякакви закуски, а оръжейници, ковачи и други слуги бяха готови, когато е необходимо, да им предложат услугите си.

Вън от игрището бяха построени временни галерии, покрити с драперии и килими. По килимите бяха наслагани възглавници за дамите и благородниците, които се очакваха за турнира. Едно тясно пространство между галерията и игрището, подобно на партер в театър, бе отредено за свободните селяни и други по-високопоставени зрители. Пъстрата тълпа се настаняваше по големи седалки от чим, направени за случая, които заедно с естествения наклон на терена им даваха възможност да виждат добре и галерията, и арената. Освен тази публика имаше и стотици други зрители, накацали по клоните на дърветата около поляната. Дори островърхата кула на една близка селска черква бе отрупана със зрители.

За да завършим описанието на общия вид на арената, трябва да отбележим само още, че една галерия в

самия център на източната страна на игрището, точно срещу мястото, където щеше да стане главното сблъскване между бойците, бе издигната по-високо от другите, по-богато украсена, с трон и балдахин, на който бе изобразен кралският герб. Оръженосци, пажове и гвардейци в скъпи ливреи стояха на пост край това почетно място, отредено за принц Джон и свитата му. Срещу кралската галерия имаше друга, също толкова висока и украсена по-пъстро, макар и не тъй пищно както галерията на самия принц. Сред байрачетата и знамена с изображения на ранени, пламтящи и окървавени сърца, лъкове и стрели и всички други общоприети символи на победите на Купидон един надпис осведомяваше зрителите, че това почетно място е отредено за царицата на красотата и любовта. Но никой не можеше още да каже коя ще бъде кралицата на красотата и любовта при тези състезания.

Междувременно най-различни зрители се тълпяха да заемат местата си и нерядко избухваха между тях кавги за правото да седнат тук или там. Някои спорове войниците уреждаха без много церемонии, като вместо с доводи си служеха с дръжките на бойните си алебарди и мечовете си, за да смирят по-непокорните. А споровете за правата на по-високопоставени лица се разрешаваха от херолдите или от двамата церемониалмайстори Уилям де Уивил и Стивън де Мартивал. Те сновяха в пълно въоръжение нагоре-надолу по игрището, за да пазят реда сред публиката.

Постепенно галериите се изпълниха с рицари и празнично облечени благородници, чиито дълги мантии с тъмни и наситени цветове контрастираха с пъстрите и великолепни дрехи на дамите, не по-малко на брой от мъжете, дошли да наблюдават един спорт, който може би ние считаме за твърде кървав и опасен, за да им достави удоволствие. Местата под галериите скоро се заеха от заможни земевладелци и граждани и от някои по-дребни благородници, които от скромност,

от бедност или може би от съмнение в правото си да носят титла не смееха да седнат по-горе. Именно измежду тези зрители най-често избухваха кавги за право на предимство.

– Куче невярно – викаше един старец, чиято износена дреха свидетелстваше за бедността му, както мечът, камата и златният гердан говореха за аристократичните му претенции, – изчадие на вълчица! Как смееш да блъскаш един християнин и нормански благородник от рода на Мондидие?

Тези груби думи бяха отправени към нашия познайник Исак, който, скъпо и дори великолепно облечен с пелерина, украсена с дантели и подплатена с кожи, се мъчеше да намери място на първия ред под галерията за дъщеря си, хубавата Ребека. Тя беше срещнала баща си в Ашби и сега се притискаше о ръката му, доста изплашена от общото недоволство на хората наоколо, породено от неговото нахалство. Но Исак, твърде плах при други случаи, както ни е известно, добре знаеше, че тук няма от какво да се бои. Никой алчен или зъл благородник не смееше да му направи нищо лошо на публично място, там, където са събрани равните нему. На такива сборища евреите бяха под закрилата на общите закони. А ако законът се окажеше безсилен да ги защити, то обикновено между присъстващите все се намираха някои барони, готови за собствените си корисни интереси да ги вземат под закрилата си. В настоящия случай Исак се чувстваше по-самоуверен от обикновено, защото знаеше, че принц Джон води преговори с йоркските евреи за голям заем срещу скъпоценности и земи. Участието на Исак в тази сделка беше значително и той знаеше, че голямото желание на принца да се сключи тя ще му осигури неговата помощ в затруднението, в което се намираше.

Окуражен от тези съображения, евреинът настояваше на своето и блъскаше норманеца християнин, без да дава пет пари за неговия произход, ранг и вяра. Но

протестите на стареца предизвикаха възмущението на околните. Един от тях, едър як селянин, облечен в зелен ловджийски костюм с дванайсет стрели на кръста, с широк сребърен колан през рамото и сребърни еполети и лък, дълъг шест стъпки, в ръка, се обърна рязко. Лицето му, тъмно като узрял лешник от постоянното излагане на слънцето, потъмня още повече от гняв и той посъветва евреина да не забравя, че богатството му, изсмукано с кръвта на нещастните му жертви, го е надуло като паяк, който може да остане незабелязан, ако стои свит в някой ъгъл, но веднага ще бъде смачкан, щом се покаже на светло. Тези думи, изречени на нормано-английски с твърд глас и строго изражение, накараха евреина да се дръпне назад. И той може би щеше съвсем да се оттегли от това опасно място, ако вниманието на всички не беше привлечено от внезапното появяване на принц Джон, който в момента влизаше в игрището, придружен от голяма пъстра свита. Сред тях бе и абатът на Жорво, нагизден дотолкова, доколкото можеше да си позволи един църковен сановник. Дрехите му бяха богато украсени с кожи и злато, а носовете на ботушите му, надминавайки най-смешната тогавашна мода, бяха извити нагоре дотолкова, че стигаха не до колената му, а до самия му пояс и му пречеха да сложи крак в стремената. Това обаче не представляваше голямо неудобство за абата, който дори може би се радваше на тази възможност да покаже изкуството си на ездач пред толкова много зрители, особено от нежния пол, като язди без тази необходима за боязливия конник подкрепа. Останалата свита на принц Джон се състоеше от любимите му командири на наемни войски, неколцина грабителни барони и развратни придворни, и неколцина рицари тамплиери и рицари от Ордена „Сент Джон“.

Тук можем да отбележим, че рицарите от тези два ордена се смятаха врагове на крал Ричард, защото бяха взели страната на Филип Французки в многобройните

спорове, възникнали в Палестина между този монарх и безстрашния като лъв английски крал. Добре известно е, че вследствие на тези разногласия неколkokратните победи на Ричард останаха безрезултатни, романтичните му опити да обсади Йерусалим не успяха и плодовете на цялата му слава бяха сведени до едно несигурно примирие със султан Саладин. Следвайки политиката на своите братя в светите земи, тамплиерите и хоспиталиерите в Англия и Нормандия, които нямаха причина да желаят завръщането на Ричард в Англия, нито пък възкачването на престола на законния му наследник Артър, се присъединиха към кликата на принц Джон. Принц Джон пък от своя страна мразеше и презираше малкото останали влиятелни саксонски семейства в страната и не пропускаше случай да ги дразни и обижда, тъй като съзнаваше, че той самият и претенциите му за власт не бяха популярни сред тях и сред болшинството от народа, защото те се страхуваха, че монарх с разпуснатия и тираничен нрав на Джон още по-грубо ще посегне на техните права и свободи.

Принц Джон излезе на арената на буен сив кон, придружен от блестящата си свита, облечен великолепно в пурпур и злато, със сокол на ръката и с шапка от скъпа кожа, украсена с кръг от скъпоценни камъни. Той се смееше високо и разглеждаше хубавиците, които красяха високите галерии, с царствена критичност.

Дори и тези, които долавяха в лицето на принца неговата дързост на развратник, примесена с крайно високомерие и незачитане чувствата на другите, не можеха да отрекат, че в това лице има нещо привлекателно. То се дължеше на откритите му, добре оформени от природата черти, върху които общоприетите правила на вежливостта бяха оставили своя отпечатък. Наред с това в лицето му се четеше и някаква прямота и честност, които сякаш му пречеха да прикрива естествените си чувства. За тези, които не бяха склонни да

се замислят така дълбоко, а те бяха деветдесет и девет на сто от присъстващите, великолепната кожена шапка на принц Джон, богатата му мантия, подплатена с най-скъпи самурени кожи, ботушите от марокен със златни шпори и грацията, с която яздеше буйния си кон, бяха достатъчни, за да му спечелят бурните им овации.

Докато яздеше весело около арената, вниманието на принц Джон бе привлечено от нестихващото вълнение около дръзкото настояване на Исак да заеме високо място сред зрителите. Бързият поглед на принца веднага разпозна евреина и се спря с още по-голям интерес върху красивата дъщеря на Сиона, която, уплашена от виковете, се притискаше до краката на стария си баща.

И наистина Ребека можеше да съперничи по хубост на най-гордите красавици на Англия дори когато я преценяваше опитното око на такъв познавач като принц Джон. Тялото ѝ бе изящно оформено и красотата му още повече изпъкваше в ориенталската дреха, която тя носеше според модата на сънародничките си. Жълтият ѝ копринен тюрбан подхождаше на мургавото ѝ лице. Светещите ѝ очи, великолепно извитите ѝ вежди, добре оформеният ѝ орлов нос, белите ѝ като бисер зъби, буйните ѝ черни коси, сресани на дълги увити букли, които падаха върху прелестна шия и гръд – всичко това се съчетаваше в една прелест, която не отстъпваше пред красотата на най-очарователните девизи наоколо ѝ. Трите най-горни, украсени с перли златни копчета, които придържаха корсажа ѝ от кръста до шията, бяха разкопчани поради горещината и даваха възможност да се видят по-добре прелестите ѝ, както и една диамантена огърлица от баснословно скъпи камъни. Щраусово перо, прикрепено на тюрбана с елмазена брошка, беше друг отличителен белег на красивата еврейка, на който гордите дами, седнали горе, гледаха уж с презрение и насмешка, а в същност с тайна завист.

– В името на голата глава на Аврама! – каза принц Джон. – Тази еврейка трябва да е образ и подобие на онази съвършена красота, която с очарованието си подлудила най-мъдрия от всички крале. Какво ще кажеш, абате Еймър? Кълна се в храма на онзи мъдър крал, който нашият още по-мъдър брат Ричард не успя да освободи, че тя е самата невеста от Соломоновите песни.

– Саронски нарцис и долински крин – отвърна игуменът с превзет носов глас. – Но Ваша Светлост не бива да забравя, че е еврейка.

– Да – прибави принц Джон, без да го слуша, – а ето и моя сирийски бог Мамон на нечестивите, маркиза на жълтиците и барона на сребърниците, комуто оспорват мястото някакви си мизерни кучета, дето нямат пукната пара в джоба на изтърканите си дрехи, колкото да не влезе дяволът в тях. Кълна се в мощите на свети Марко, моят принц доставчик и прекрасната еврейка ще седнат в галерията! Каква ти е тя, Исак? Жена ли ти е или дъщеря, тази ориенталска чародейка, която държиш тъй здраво под ръка, сякаш е ковчето ти със скъпоценности?

– Дъщеря ми Ребека, Ваша Светлост – отвърна Исак с нисък поклон, без да се смуцава от поздрава на принца, в който имаше поне толкова подигравка, колкото и любезност.

– Умен мъж си ти – каза Джон и се разсмя гръмогласно, последван раболепно от веселата си свита. – Но дъщеря или жена, тя ще заеме място, достойно за красотата ѝ и заслугите ѝ. Кой седи там горе? – продължи той, вдигайки очи към галерията. – Саксонски простаци някакви са се излегнали, мързеливците! Хайде! Да се сместят и да сторят място за моя принц на лихварите и за прелестната му щерка. Ще накарам тези селяци да разберат, че те трябва да делят челните места в синагогата с онези, на които тя по право принадлежи.

Седналите в галерията, към които бяха отправени тези обидни и невежливи думи, бяха семействата на

Седрик Саксонеца и на неговия роднина Ателстън от Кънингзбърг – лице, което поради произхода си от последните саксонски монарси се ползваше с най-голямо уважение от страна на всички саксонски жители на Северна Англия. Но заедно с кръвта на този древен кралски род Ателстън бе наследил и много от неговите слабости. Той имаше хубаво лице, едра и яка фигура и бе в разцвета на годините си. Но беше бездушен, с тъпи очи и намръщено чело, с бавни и флегматични движения и така нерешителен, че му бяха прикачили прякора на един от прадедите му и мнозина го наричаха Ателстън Мудния. Приятелите му, а такива той имаше много, които като Седрик бяха горещо привързани към него, твърдяха, че неговата мудност се дължи не на липса на смелост, а на решителност. Други заявяваха, че наследственото му пиянство бе помрачило не особено острия му ум.

Към него именно принцът отправи властното си нареждане да направи място на Исак и Ребека. Ателстън, съвсем смаян от една така оскърбителна за нравите и чувствата на онова време заповед, не желаейки да се подчини, но не знаейки още как да се съпротивлява, противопостави на волята на Джон само своята инертност. Без да мръдне или да покаже с какъвто и да е жест, че се подчинява, ококори големите си сиви очи и ги впери в принца с изненада, в която имаше нещо извънредно комично. Но нетърпеливият Джон съвсем не бе склонен да вижда нещата в такава светлина.

– Този саксонски шопар или спи, или не ми обръща внимание. Бодни го с копието си, Де Брейси – обърна се той към язdecия близо до него рицар, командир на чета „Свободни другари“ или кондотиери наемници, които не принадлежат към никой народ и служат временно на всеки принц, който им плаща. Дори сред свитата на принц Джон се чу ропот, но Де Брейси, чиято професия го освобождаваше от всякакви скрупули, протегна дългото си копие над пространството, което

делеше галерията от арената, и замалко да изпълни заповедта на принца. Преди Ателстън Мудния да се съвземе, Седрик, толкова чевръст, колкото другарят му бе бавен, извади късия си меч и с един удар отдели върха на копието от дръжката му. Кръвта нахлу в лицето на принц Джон. Той изрече една от най-мръсните си ругатни и тъкмо щеше да прибави някоя също така остра заплаха, когато бе прекъснат отчасти от придружителите си, които го молеха да се сдържа, отчасти от вика на тълпата, която бурно приветстваше смелата постъпка на Седрик. Принцът завъртя гневно очи, сякаш търсеше лека и безопасна жертва, и срещайки твърдия поглед на стрелеца, който продължаваше да аплодира Седрик, въпреки намръщения поглед на принца, поиска да узнае защо вика.

– Аз винаги приветствам – каза селянинът, – когато видя добра стрелба или смел удар.

– Така ли? – отвърна принцът. – Тогава сигурно и ти умееш добре да улучваш целта.

– Улучвам прицел като горянин, и то от голямо разстояние.

– Дори прицела на Уот Тиръл* от сто ярда – добави един глас изотзад, но чий беше той, не се разбра.

Този намек за съдбата на дядо му Уилям Руфъс не само раздразни, но и уплаши принц Джон. Но той се задоволи само да посочи селянина на войниците, които пазеха игрището, и да им заповяда да не изпускат от очи този самохвалко.

– В името на света Гризелда – прибави той, – ще видим и твоето изкуство, щом толкова се възхищаваш от подвизите на другите.

– Няма да избягам – каза селянинът с характерното си спокойствие.

**Предполага се, че Уилям Руфас – крал на Англия (1087–1100), норманец, бил убит със стрела от Уолтър (Уот) Тиръл – бел. прев.*

– А сега станете, саксонски простаци! – каза буйният принц. – Кълна се в небето, че щом един път съм казал, евреинът трябва да седне между вас.

– В никакъв случай, Ваша Светлост! Не подобава на хора като нас да седят редом с господарите на земята – рече евреинът, който в стремежа си за предно място бе готов да спори със западналия и обеднял потомък на рода Мондидие, но съвсем не желаше да се натрапва на богатите саксонци.

– Върви горе, невярно куче, щом ти заповядам – извика принц Джон, – или ще наредя да ти одерат черната кожа и да я ощавят за конски хамути.

При тази покана евреинът започна да се изкачва по стръмните тесни стълби към галерията.

– Да видя кой ще посмее да го спре! – рече принцът, втренчайки поглед в Седрик, чиято поза показваше, че възнамерява да блъсне евреина с главата надолу.

Тази беда бе предотвратена от шута Уомба, който скочи между господаря си и Исак и като извика в отговор на предизвикателните думи на принца: „Ето на, аз ще го сторя“, бутна пред брадата на евреина парче свинско месо, което измъкна изпод пелерината си и което без съмнение бе скрил там, опасявайки се, че турнирът ще трае по-дълго, отколкото може да издържи стомахът му. Като видя под носа си това, от което неговото племе така силно се отвращава, и дървената сабя, която шутът в същото време размаха над главата му, евреинът се дръпна назад, подхлъзна се и се търкулна надолу по стъпалата – весело зрелище за околните, които избухнаха в гръмогласен смях заедно с принц Джон и свитата му.

– Дай ми заслужената награда, братовчеде принц. Аз повалих честно врага си със сабя и щит – каза Уомба и размаха в едната си ръка месото, а в другата – дървения меч.

– Кой си ти и какъв си, благородни рицарю? – запита принц Джон, като все още се заливаше в смях.

– Глупец по наследствено право – отвърна шутът.
– Аз съм Уомба, син на Безумния, който пък бе син на Вятърничавия, а той бе син на градския съветник.

– Сторете място на евреина на първия ред – каза принц Джон, който охотно се възползва от случая да се откаже от първоначалното си намерение. – Законите на хералдиката не позволяват да се сложи победеният наравно с победителя.

– Още по-лошо е да се сложи мошеник до глупак – отвърна шутът, – а най-лошо от всичко – евреин до сланина.

– Благодаря, момчето ми – извика принц Джон, – ти ми харесваш. Хей, Исак, дай ми назаем една шепа жълтици.

Докато евреинът, смаян от тази молба, която не смееше да отхвърли, а и не желаше да изпълни, ровеше в кожената кесия, която бе извадил от пояса си, мъчейки се може би да реши колко жълтици най-малко могат да минат за една шепа, принцът се наведе от коня си и сложи край на колебанията му, като грабна кесията от ръцете му. И хвърляйки на Уомба две жълтици, препусна наново из игрището, оставяйки евреина на подигравките на околните, а сам обсипан с овации от зрителите, сякаш бе извършил честно и благородно дело.

ГЛАВА VIII

Внезапно принц Джон спря сред кавалкадата си и като се обърна към абата на Жорво, заяви, че забравил главната си работа днес.

– Кълна се във всичко свято – каза той, – ние пропуснахме, господин абат, да определим прекрасната кралица на любовта и красотата, чиято бяла ръка трябва да даде палмата на първенството на победителя. Що се отнася до мен, аз съм либерален в схващанията си и нямам нищо против да дам гласа си за чернооката Ребека.

– Света Богородице! – отвърна абатът и вдигна ужасен очи към небето. – Та тя е еврейка! Бихме заслужили да ни изгонят с камъни от игрището, а пък аз още не съм толкова остарял, та да ми се ще да ставам мъченик. Пък и, кълна се в моя светец покровител, тя далеч не може да се сравнява с прекрасната саксонка Роуина.

– Саксонка или еврейка – отвърна принцът, – куче или свиня, какво от това? Аз казвам да изберем Ребека, макар и само за да ядосаме саксонските простаци.

Дори сред най-приближените му придружители се разнесе ропот.

– Това вече не е шега, милорд – обади се Де Брейси, – никой от тук присъстващите рицари няма да се примири, ако направите опит да го обидите така.

– Това би било съзнателно оскърбление – обади се един от най-старите и влиятелни привърженици на принц Джон, Уолдемар Фицърс – и ако ваша милост си го позволи, то без съмнение ще се отрази пагубно върху вашите планове.

– Аз ви държа при себе си, сър – каза Джон, дръпвайки високомерно юздата на жребеца си, – като свой придворец, а не като съветник.

– Тези, които следват ваша милост по пътя, който сте си избрали – отвърна Фицърс тихо, – добиват права на съветници, защото техните интереси и тяхната безопасност са не по-малко застрашени от вашите собствени.

От тона, с който бяха изречени думите му, Джон схвана, че трябва да се подчини.

– Аз само се пошегувах – каза той, – а вие всички се нахвърлихте върху ми като усойници! По дяволите, изберете си която щете!

– Не, не – каза Де Брейси, – нека тронът на красивата кралица да остане празен, докато бъде избран победителят, и нека после той да назове дамата, която трябва да го заеме. Това ще украси още повече побе-

дата му и ще научи хубавите жени да ценят любовта на храбрите рицари, които могат да ги издигнат на такова почетно място.

– Ако Брайън де Боа Жилбер спечели наградата – каза абатът, – готов съм да заложа бронеицата си, че аз ще избира кралицата на любовта и красотата.

– Боа Жилбер – отвърна Де Брейси – е майстор на копието, но има и други в това игрище, господин абат, които не ще се побоят да излязат насреща му.

– Достатъчно, господа – каза Уолдемар. – Нека принцът да заеме мястото си. И рицарите, и зрителите вече губят търпение, времето напредва и редно е да започнат игрите.

Макар че принц Джон не беше още монарх, той имаше вече в лицето на Уолдемар Фицърс един удобен любим министър, който служи на господаря си само както сам намира за добре. Все пак принцът се подчини, макар че по нрав беше от тези хора, които обичат да упорстват за дреболии. Заемайки трона си, заобиколен от свитата, той даде знак на херолдите да обявят правилата на турнира, а именно:

Първо, петимата рицари организатори се задължаваха да се борят срещу всички явили се.

Второ, всеки желаещ да се бори рицар имаше право, ако иска, да си избере противник измежду организаторите, като докосне щита му. Ако направи това с обратната страна на копието си, състезанието щеше да се води с тъй наречените „оръжия на куртоазията“, а именно с копия, на чийто връх е прикрепена плоска дъсчица, така че срещата да не е свързана с друга опасност освен сблъскването между коне и ездачи. Но ако докоснеше щита с острието на копието, борбата щеше да се води без милост – рицарите трябваше да се сражават с голи оръжия като в истински бой.

Трето, когато участващите рицари изпълнят обещанието си, като всеки един от тях строши пет копия, принцът трябваше да обяви победителя от първия ден

на турнира. Наградата е един боен кон с необикновена красота и несравнима сила. Освен това бе обявено, че на победителя ще се падне необикновената чест да избере кралицата на любовта и красотата, която ще раздаде наградите на следващия ден.

Четвърто, както възвестиха херолдите, на втория ден щеше да се състои общ турнир, в който можеха да участват всички присъстващи рицари, желаещи да спечелят слава. Те щяха да бъдат разделени на две еднакви групи и да се борят мъжествено, докато принц Джон даде знак за свършване на състезанието. Тогава избраната кралица на любовта и красотата трябваше да положи на главата на най-отличилия се рицар, посочен от принц Джон, корона от злато, изработена във форма на лавров венец. Този ден свършваха рицарските игри. А на следващия щяха да се проведат за забавление на престолюдието състезания по стрелба с лък, игри с бикове и други подобни народни увеселения. По този начин принц Джон се стараяше да си създаде популярност, която постоянно сам рушеше с необмислени деяния.

Сега игрището представляваше великолепно гледка. В амфитеатралните галерии беше събрано цялото благородство, величие, богатство и красота на Северна и Средна Англия. Разнообразните цветове на дрехите на високопоставените зрители представляваха пъстро и пищно зрелище, а средните и долните редици, заети от заможните граждани и свободните селяни, образуваха една по-тъмна ивица около кръга от ярка бродерия.

Херолдите завършиха прокламацията си с общоприетия повик: „Щедрост, щедрост, смели рицари!“ И дъжд от златни и сребърни монети се изсипа върху им от галериите, понеже беше въпрос за рицарска чест да се проявява щедрост към тези, които в онази епоха се считаха за протоколчици и летописци на честта. Херолдите отвърнаха, както бе прието, с викове: „Лю-

бов към дамите! Достойна смърт на героите! Чест на щедрите! Слава на храбрите!“ Към тях се присъединиха акламациите на простолюдието и бойният зов на многобройни тръби. Когато шумът заглъхна, пъстрата и блестяща процесия на херолдите се оттегли; на двата противоположни края на игрището останаха само церемониалмайсторите, въоръжени от глава до пети, яхнали коне и неподвижни като статуи. Междувременно заграденото пространство на северния край бе претъпкано с рицари, желаещи да покажат изкуството си срещу организаторите на турнира. Гледано от галериите, това пространство представляваше истинско море от разветви пера, изпъстрено с блестящи шлемове и дълги копия, на върха на някои от които имаше знаменца. Тяхното движение се сливаше с движението на неспокойните пера и придаваше особена живост на гледката.

Най-после преградата бе отворена и петима рицари, избрани с жребий, бавно навлязоха в игрището. Един борец яздеше сам отпред, а другите го следваха на двойки. Те всички бяха великолепно въоръжени.

Когато шествието навлезе в арената, дива ориенталска музика се разнесе иззад шатрите на организаторите, където бяха скрити свирачите. Музиката бе пренесена от светите земи. Смесицата от цимбали и звънци сякаш едновременно приканваше и заплашваше приближаващите се рицари. Погледите на безбройното сборище от зрители не се отделяха от тях, когато петимата рицари се приближиха към височината, на която бяха разположени шатрите. Разделяйки се, всеки един леко докосна с обратната страна на копие то си щита на избрания си противник. Повечето от нискостоящите зрители – и мнозина от високопоставените, а казват, дори и някои от дамите – бяха много разочаровани, че борците избраха „оръжието на куртоазията“.

След като по този начин бяха дали израз на миролюбивите си намерения, борците се оттеглиха към

края на игрището и застанаха там, наредени в една редица. Организаторите на турнира един по един излязоха от шатрите си, яхнаха конете си и начело с Брайън де Боа Жилбер слязоха по височината и застанаха всеки срещу рицаря, който бе докоснал щита му.

Изсвириха фанфари и тръби и борците се спуснаха един срещу друг в пълен галоп; и дали поради по-голямо умение или поради щастieto на организаторите на турнира, противниците на Боа Жилбер и Фрон де Бьоф се търкулнаха на земята. Противникът на Гранменил, вместо да насочи върха на копието си към шлема или щита на неприятеля, така го отклони от правата линия, че счупи оръжието си напречно. Това обстоятелство се считаше за по-голям позор, отколкото да бъде повален от коня си, защото второто можеше да стане случайно, а първото свидетелстваше за несръчност и неумение да владее оръжието и коня. Само петият рицар запази честта на своята страна, завършвайки стълкновението си с рицаря от Ордена „Сент Джон“, след като копията и на двамата се строшиха без особено преимущество за единия или другия.

Виковете на зрителите, акламациите на херолдите и звънът на фанфарите възвестиха триумфа на победителите и поражението на падналите. Първите се оттеглиха към палатките си. Вторите – надигайки се кой както може, излязоха от игрището, за да се споразумеят с победителите относно откупа за оръжието и конете си, които съгласно правилата на турнира бяха изгубили. Само петият остана на игрището, за да приеме приветствията на зрителите, и тогава чак се оттегли, придружен все още от виковете им, които сигурно още повече увеличаваха разочарованието на неговите другари.

Втора и трета група рицари последователно се явиха на игрището и въпреки че успехът им беше различен, общо взето, организаторите на турнира запазиха надмощие, тъй като нито един от тях не бе повален от

коня си и не се отклони при нанасяне на удар. Затова духът на излизащите на борба рицари бе доста потиснат. При четвъртата среща се явиха само трима рицари. Избягвайки щитовете на Боа Жилбер и Фрон де Бьоф, те се задоволиха да докоснат щитовете на другите трима, които, общо взето, не бяха проявили същата сила и сръчност. Този умел подбор не обърна везните на щастието им и норманите пак победиха. Един от противниците бе повален, а други двама не съумяха да ударят шлема или щита на съперника си достатъчно силно с право копие, така че оръжието да се счупи, ако не бъде повален противникът.

След тази четвърта среща последва значителна пауза и като че ли никой вече не желаеше да поднови борбата. Зрителите започнаха да си шушукат, защото Малвоазен и Фрон де Бьоф бяха непопулярни заради лошите си характери, а на другите, с изключение на Гранменил, гледаха с неприязън като на чужденци.

Но ничие недоволство не бе така остро както на Седрик Саксонеца, който виждаше във всяка победа, спечелена от норманите, ново потъпкване на честта на Англия. Той не бе обучен в изкуството на рицарските игри, макар че неведнъж се бе проявявал като смел и решителен воин с оръжията на саксонските си прадеди. Той поглеждаше загрижено Ателстън, който владееше това модно изкуство, сякаш му се щеше той самият да направи някакво усилие да изтръгне победата от ръцете на тамплиера и другарите му. Макар да бе як и със смело сърце, Ателстън беше твърде ленив и неамбициозен, за да направи това, което Седрик явно очакваше от него.

– Победата клони против Англия, милорд – каза Седрик подчертано. – Не се ли изкушавате да вземете и вие копието?

– Ще участвам утре в мелето – отвърна Ателстън.
– Не си струва трудът да се въоръжавам днес.

Две неща раздразниха Седрик в този отговор. Първо, бе употребена норманската дума „меле“ (обща борба) и второ, в него личеше известно безразличие към честта на родината. Но все пак това бяха думи на Ателстън, когото той тъй дълбоко уважаваше, че не посмя повече да разглежда подбудите и слабостите му. Освен това нямаше и време за никакви забележки, тъй като Уомба се намеси:

– По-добре е, макар и едва ли тъй лесно, да излезеш пръв между сто, отколкото победител срещу един.

Ателстън прие тази забележка като комплимент, но Седрик, който схвана по-добре мисълта на шута, му хвърли строг и застрашителен поглед. Уомба имаше късмет, че времето и мястото не позволяваха на господаря му да покаже недоволството си по-осезателно въпреки привилегированото му положение и служба.

Паузата в турнира все още продължаваше, прекъсвана само от виковете на херолдите: „За любовта на дамите, трошетете копия! Излезте, храбри рицари, прекрасни очи следят делата ви!“

Музиката на норманите от време на време също се разнасяше победоносно и предизвикателно. А простолюдието изразяваше недоволството си от един празник, който сякаш щеше да премине в бездействие. Старите рицари и благородници шепнешком оплакваша упадъка на войнствения дух, разказваха за победите на своята собствена младост и заявяваха, че днес вече в страната няма такива несравними красавици, каквито някога са вдъхновявали рицарските игри. Принц Джон заговори на свитата си, че е време да се пригответи пиршеството и че трябва да се отреди наградата на Брайън де Боа Жилбер, който с едно копие бе повалил двама рицари и бе отблъснал удара на третия.

Най-после, тъкмо когато сарацинската музика на норманите завършваше една дълга и писклива мелодия, с която от време на време нарушаваше тишината

на арената, от северния край се зачу в отговор предизвикателният звук на една-единствена тръба. Очите на всички се отправиха към новия борец, чието идване тръбата възвестяваше, и щом бе спусната преградата, той навлезе в арената. Доколкото може да се съди за фигурата на човек в броня, новодошлият не надминаваше много среден ръст и изглеждаше по-скоро тънък, отколкото едър. Бронята му бе от стомана, богато инкрустирана със злато, а емблемата на щита му представляваше млад изкоренен дъб и испанската дума „desdichado“, което значи „обезнаследен“. Той яздеше буен черен кон и минавайки през игрището, поздрави с грация принца и дамите с навеждане на копието си. Сръчността, с която яздеше коня си, и младежкото изящество на маниерите му спечелиха сърцата на мнозинството и някои от по-простите зрители дадоха израз на предпочитанието си с викове: „Докосни щита на Ралф де Випон – докосни щита на хоспиталиера, той е най-несигурен на коня си – срещу него най-лесно ще спечелиш!“

Борецът се изкачи по склона към височинката, последван от тези доброжелателни викове, и за изненада на всички присъстващи отиде направо към средната шатра и удари тъй силно с острието на копието си щита на Брайън де Боа Жилбер, че той изкънтя. Всички бяха смаяни от неговата самоуверена дързост. Най-смаян обаче остана прославеният рицар, когото по този начин приканваха на смъртна борба и който съвсем не очакваше такова грубо предизвикателство и затова стоеше небрежно до вратата на палатката си.

– Изповядал ли си се, братко – каза тамплиерът, – и ходил ли си тази сутрин на литургия, та тъй смело рискуваш живота си?

– Аз съм по-подготвен да посрещна смъртта, отколкото ти – отвърна Обезнаследения рицар, който под това име се бе записал в списъците на турнира.

– Тогава заеми мястото си на арената – каза Боа Жилбер, – погледни за последен път слънцето, защото тази нощ ще спиш в рая.

– Благодаря за любезността – отговори Обезнаследения рицар – и за отплата ще те посъветвам да си вземеш нов кон и ново копие, защото, кълна се в честта си, ще имаш нужда и от двете.

След тези самоуверени думи той дръпна юздите на коня си и го накара да върви заднишком по склона, който току-що бе изкачил, и така чак до северния край на игрището, където застана неподвижен в очакване на противника си. Тази майсторска езда още веднъж му спечели възторга на тълпата.

Макар и разгневен на противника за препоръчаните предпазни мерки, Брайън де Боа Жилбер не пропусна да последва съвета му. Защото честта му бе поставена на карта и той бе длъжен да си осигури победа над самонадеяния си неприятел. Замени коня си с друг – отпочинал, изпитан, силен и буен. Избра си ново здраво копие, да не би дървото на досегашното да е пострадало от предишните срещи. Най-после остави малко повредения си щит и взе друг от оръженосците си. Първият му щит носеше само обикновената емблема на ездача – двама рицари, яхнали един кон – символ на първоначалната скромност и бедност на тамплиерите, качества, които те по-късно бяха заменили с онази арогантност и богатство, които в края на краищата станаха причина да бъде унищожен орденът им. На новия щит на Боа Жилбер бе изобразен летящ гарван със стиснат в ноктите череп и бе изписан девизът „Пази се от гарвана“.

Когато двамата борци застанаха един срещу друг на двата края на арената, напрежението на публиката достигна връхната си точка. Малцина очакваха, че срещата може да свърши благоприятно за Обезнаследения рицар, и все пак неговата смелост и мъжество му осигуряваха добрите чувства на зрителите.

Едва се разнесе сигналът на тръбите, и двамата борци полетяха с бързината на мълния и се сблъскаха в центъра на арената с гръмотевичен трясък. Копията им се разтрошиха на трески и в първия момент изглеждаше, че и двамата са повалени, защото ударът бе така силен, че и двата коня седнаха на задните си крака. Но сръчните ездачи овладяха жребците си с помощта на юздата и шпорите, след което се обърнаха кръгом и се оттеглиха към двата края на арената, за да получат от прислужниците си нови копия.

Силните викове на зрителите, разветите шалове и кърпички и всеобщите акламации свидетелстваха за интереса, събуден от тази среща – най-добре изпълнена и при най-равни сили. Но щом рицарите заеха пак местата си, овациите изведнъж стихнаха и настана такава дълбока и мъртва тишина, сякаш зрителите се бояха дори да дишат.

След неколкоминутна пауза, разрешена на борците, за да си поемат дъх и те, и конете им, принц Джон даде с жезъла си знак на тръбачите да свирят за атака. За втори път рицарите полетяха от местата си и се срещнаха в центъра на игрището със същата бързина, сила и ловкост, но не с еднакво щастие както преди.

Сега вече тамплиерът насочи копието си точно към центъра на противниковия щит и го удари тъй точно и силно, че копието се строши, а Обезнаследения рицар се залюля на седлото. Той пък от своя страна при тръгването си бе насочил копието си към щита на Боа Жилбер, но в момента преди сблъсъка промени целта си и го насочи към шлема – удар, който по-трудно може да се удържи. Той улучи норманеца точно в шлема и върхът на копието му се задържа между решетките. И все пак дори в това неблагоприятно положение тамплиерът запази достойно високата си репутация и ако не се бе скъсал коланът на седлото му, той може би нямаше да бъде повален. Сега обаче седлото, конят и ездачът се търкулнаха на земята сред облак прах.

На тамплиера бе нужен само един миг, за да се освободи от стремената на падналия кон. Вбесен от своя позор и от акламациите, с които го посрещнаха зрителите, той изтегли меч си и го размаха заканително срещу победителя. Обезнаследения рицар скочи от коня си и също изтегли меч от ножницата. Но церемониалмайсторите пришпориха конете, застанаха между двамата и им напомниха, че в настоящия случай правилникът за турнира не позволява този вид борба.

– Ще се срещнем пак, надявам се – каза тамплиерът, като хвърли неприязнен поглед към противника си, – и то там, където няма да има кой да ни раздели.

– Ако не се срещнем – отвърна му Обезнаследения рицар, – вината няма да бъде моя. На кон или в ръкопашен бой, с копие, алебарда или меч, аз съм винаги готов да изляза срещу теб.

Те щяха да си разменят и други, още по-гневни думи, но церемониалмайсторите кръстосаха копия между тях и ги принудиха да се разделят. Обезнаследения рицар се върна на първоначалното си място, а Боа Жилбер – в шатрата си, където остана до края на деня, измъчван от страшно отчаяние.

Без да слиза от коня си, победителят поиска бокал с вино и като повдигна долната част на шлема си, заяви, че пие: „За всяко честно английско сърце и за победа над чуждите тирани“. После заповяда на своя тръбач да извика на бой организаторите на турнира и пожела един от херолдите да им съобщи, че няма да избира противника си, а е готов да ги срещне в какъвто ред те пожелаят да излязат насреща му.

Огромният Фрон де Бьоф с черна броня бе първият, който зае мястото си на арената. На белия му щит бе изобразена черна глава на бик*, полуизтрита от многобройните сражения, и бе изписан арогантният девиз „Пази се, тук съм“. Срещу този борец Обезнаследения

*Името Фрон де Бьоф значи „глава на бик“ – бел. прев.

рицар спечели малка, но решителна победа. И двамата рицари строшиха копията си според правилата, но тъй като кракът на Фрон де Бьоф се изплъзна от стремето при срещата, победата бе дадена на противника му.

В третата си среща със сър Филип де Малвоазен непознатият също имаше успех. Той удари барона тъй силно по шлема, че въжетата се скъсаха и Малвоазен като другарите си бе обявен за победен.

В четвъртата среща с Гранменил Обезнаследения рицар прояви толкова вежливост, колкото сила и сръчност бе проявил досега. Конят на Де Гранменил, който бе млад и буен, се вдигна на задните си крака и се втурна напред, което попречи на ездача да се прицели добре. Обезнаследения рицар се отказа от изгодното положение, той вдигна копието си, мина покрай противника си, без да го докосне, обърна коня си и се обърна към своя край на арената, като му предложи чрез херолда възможност за втора среща. Де Гранменил отказа и се призна за победен както от вежливостта, така и от сръчността на своя противник.

Ралф де Випон увенча победите на непознатия, като бе повален с такава сила на земята, че от носа и от устата му шурна кръв и трябваше да го изнесат в безсъзнание от игрището.

Хилядната тъпла одобри с овации единодушното решение на принца и церемониалмайсторите този ден почестите на победител да се дадат на Обезнаследения рицар.

ГЛАВА IX

Церемониалмайсторите Уилям де Уивил и Стивън де Мартивъл първи поднесоха поздравления на победителя и го помолиха същевременно да позволи да му отвържат шлема или поне да повдигне наличника си, преди да го заведат да получи наградата за днешния

турнир от ръката на принц Джон. Обезнаследения рицар отклони молбата им с рицарска вежливост, като каза, че в този момент не може да покаже лицето си и че причините за това е поверил на херолдите при влизането си в арената. Церемониалмайсторите бяха напълно задоволени от отговора му, защото измежду многобройните и чудновати обети, с които рицарите обичаха да се обвързват в онези дни, един от най-разпространените бе да останат инкогнито за известно време. Затова церемониалмайсторите не настояха да проникнат в тайната на Обезнаследения рицар и като съобщиха на принц Джон желанието на победителя да остане неизвестен, поискаха разрешение да го доведат пред Негова Светлост, за да получи наградата за храбростта си.

Любопитството на Джон бе раздразнено от тайнствеността на непознатия и тъй като вече бе недоволен от изхода на турнира, в който ползващите се от благоволението му организатори последователно бяха победени от един рицар, той отвърна високомерно на церемониалмайсторите:

– Кълна се в светлото чело на Дева Мария, че този рицар е лишен не само от наследството си, но и от всяка вежливост, щом желае да се яви пред нас, без да открива лицето си. Знаете ли, милорди – обърна се той към свитата си, – кой може да бъде този храбец, който се държи така гордо?

– Не мога да отгатна – каза Де Брейси. – Не съм си мислил, че между четирите британски морета може да има борец, годен да повали тези петима рицари в един ден. Кълна се във вярата си, никога няма да забравя с каква сила блъсна Де Випон. Бедният хоспиталиер изхвъркна от седлото като камък от прашка.

– Не се хвалете много – каза един от присъстващите рицари от Ордена „Сент Джон“. – Борецът на вашите тамплиери не бе по-късметлия. Видях вашия храбър майстор на копието Боа Жилбер три пъти да

се претъркулва на земята, като всеки път загребваше пълни шепи пръст.

Верният на тамплиерите Де Брейси искаше да му отвърне, но принц Джон му попречи.

– Мълчете, господа – каза той, – какви са тези безсмислени спорове?

– Победителят – рече Де Уивил – все още чака вашето благоволение.

– А пък ние благоволяваме – отвърна Джон – той да почака, докато узная дали няма някой, който поне да отгатне кой е и какъв е. Даже и да стои до мръкване, той е достатъчно разгорещен от днешните си усилия.

– Ваша милост – намеси се Уолдемар Фицърс, – вие няма да окажете на победителя заслужената почест, ако го принуждавате да чака, докато ви кажем това, което не можем да знаем. Аз поне не мога да направя никакво предположение – освен ако е някой от отличните борци, които отидоха с крал Ричард в Палестина и сега един по един се връщат от светите земи.

– Може да е граф Солзбъри – каза Де Брейси, – той има горе-долу същия ръст.

– По-скоро сър Томас де Мълтън, рицар на Гилзланд – рече Фицърс. – Солзбъри е по-едър.

Измежду свитата се разнесе шепот, но кой пръв го подхвана, не можа да се разбере: „Може да е кралят – може да е самият Ричард Лъвското сърце“.

– Недай боже! – възкликна принц Джон, побледня неволно като смъртник и се сви като ударен от мълния. – Уолдемар! Де Брейси! Смели рицари и господа! Помнете обещанията си и ми останете верни!

– Тук няма такава опасност – рече Уолдемар Фицърс. – Тъй малко ли познавате огромното тяло на бащиния си син, та да можете да помислите, че ще се събере в тези доспехи? Де Уивил и Мартивал, най-добре ще услужите на принца, като доведете при трона му победителя и сложите край на недоразумението, което прогони всичката кръв от страните му. Поглед-

нете го по-внимателно – продължи той – и Ваше Височество ще се увери, че е с три инча по-нисък от крал Ричард и двойно толкова по-тесен в плещите. Дори конят, който язди, не би могъл да понесе тежестта на крал Ричард при една-единствена среща.

Още докато той говореше, церемониалмайсторите доведоха Обезнаследения рицар в подножието на дървените стъпала, които водеха от арената към трона на принц Джон. Последният бе толкова развълнуван при мисълта, че брат му, на когото дължеше толкова много и бе нанесъл толкова щети, може внезапно да се е завърнал в родината си, че дори отличителните белези, посочени от Фицърс, не разсеяха напълно опасенията му. И докато накратко и смутено възхвали смелостта му и нареди да му предадат определения като награда боен кон, той трепереше да не би зад пречките на скритото зад бронята лице да се чуе отговор с дълбокия и страшен глас на Ричард Лъвското сърце.

Но Обезнаследения рицар не изрече ни дума в отговор на похвалите на принца, а само изрази благодарността си с дълбок поклон.

Двама богато облечени слуги доведоха коня на арената. Той бе снабден с най-скъпо бойно снаряжение, което обаче едва ли увеличаваше цената на благородното животно в очите на познавачите. Слагайки една ръка на седлото, Обезнаследения рицар веднага се метна на гърба на жребца, без да се възползва от стремената, и като размахваше високо копие то си, премина два пъти през арената, демонстрирайки качествата на коня с изкуството на сръчен ездач.

Междувременно суетливият абат Жорво припомни шепнешком на принц Джон, че е време победителят да покаже добрия си вкус вместо смелостта си, като избере между хубавиците, които красяха галериите, дамата, която да заеме трона на кралицата на красотата и любовта и да предаде наградата на победите-

ля в турнира на следващия ден. Затова принцът направи знак с жезъла си, когато рицарят премина покрай него при втората си обиколка на игрището. Той се обърна към трона и като наведе копие то си така, че върхът му бе на една стъпка от земята, застана неподвижно, сякаш очакваше заповедите на Джон. Всички изразиха възхищението си от бързината и сръчността, с която моментално превърна възбудата и напрежението на огнения си кон в неподвижност, достойна за статуя на конник.

– Обезнаследени рицарю – каза принц Джон, – тъй като това е единствената титла, с която можем да се обърнем към вас, ваш дълг и привилегия сега е да назовете прекрасната дама, която като кралица на честта и любовта ще господства на утрешния празник. Ако като чужденец в нашата страна вие случайно се нуждаете от помощта на чужда преценка в избора си, можем само да кажем, че Алиша, дъщерята на нашия храбър рицар Уолдемар Фицърс, отдавна се смята в нашия двор за първа по хубост и по ранг. Но без съмнение ваше право е да дадете на когото искате тази корона, с която вашата избраница официално и окончателно става утрешна кралица. Вдигнете копие то си!

Рицарят се подчини и принц Джон сложи на върха на копие то корона от зелена коприна, украсена по горния ръб от редуващи се стрели и сърца.

За недвусмисления намек относно дъщерята на Уолдемар Фицърс Джон имаше не една причина, всички, породени от един ум, който представляваше странна смесица от нехайство и дързост с долна хитрост и лукавство. Той искаше да прогони от паметта на заобикалящите го рицари собствената си неприлична и недостойна шега относно еврейката Ребека. Той желаше да спечели благоразположението на Уолдемар, бащата на Алиша, от когото се боеше и който неколккратно бе проявил недоволството си от постъпките му днес. Имаше желание също така да се хареса и на

дамата, защото Джон бе тъй развратен в удоволствията си, колкото невъздържан бе в амбициите си. Но независимо от всички причини той искаше да създаде на Обезнаследения рицар един силен враг в лицето на Уолдемар Фицърс, който сигурно щеше да бъде много възмутен от обидата, нанесена на дъщеря му, ако победителят избере друга дама.

И така и стана. Обезнаследения рицар мина покрай ложата близо до тази на принца, където седеше лейди Алиша с пълния блясък на красотата си, и с бавен ход се възползва от правото си да разгледа множеството прелестни лица, които красяха този блестящ кръг.

Интересно бе да се наблюдава различното държане на хубавиците, подложени на този преглед. Някои се изчервяваха, други си придаваха горд и достоен вид, трети гледаха напред и се правеха, че не знаят какво става. Едни се дръпваха назад уплашени, може би привидно, други се мъчеха да не се усмихнат, а две-три дами направо се изсмяха. Няколко спуснаха воалите си, за да прикрият своите прелести. Но тъй като това били красавици, признати вече от десет години, вероятно са се насладили на тези суети и са пожелали дадат възможност на изгряващите звезди.

Най-после борецът се спря пред ложата, където седеше лейди Роуина, и напрежението на зрителите достигна върха си.

Трябва да признаем, че ако интересът, проявен към успеха му, би могъл да подкупи Обезнаследения рицар, то тази част от галерията, пред която бе спрял сега, заслужаваше неговото предпочитание. Седрик Саксонаца, зарадван от поражението на тамплиера и още повече от неуспеха на своите зли съседи Фрон де Бьоф и Малвоазен, бе надвесил цялото си тяло над ложата и следеше всеки ход на победителя не само с очи, но и с цялото си сърце и душа. Лейди Роуина бе наблюдавала събитията със същото внимание, без обаче открито да издава силния си интерес. Дори флегматичният

Ателстън бе проявил признаци на отгърсване от апатията си, когато бе поискал бокал с мискетово вино и го бе изпил за здравето на Обезнаследения рицар.

Друга група, седнала под ложата на саксонците, бе проявила не по-малък интерес към събитията днес.

– Отче Авраме! – извика Исак от Йорк при първата среща между тамплиера и Обезнаследения рицар. – Как свирепо язди този неверник! Ох, хубавият кон, донесен чак от Барбари – толкоз го е грижа за него, сякаш е диво магаренце. Ами хубавите доспехи, дето струват толкова пари на Джозеф Перейра, миланския оръжейник, плюс седемдесет на сто печалба – пет пари не дава за тях, сякаш на пътя ги е намерил!

– Щом рискува собственото си тяло и собствения си живот в тази страшна борба, татко – каза Ребека, – едва ли можеш да очакваш да щади коня и бронята.

– Чедо! – извика Исак доста разпалено. – Ти не знаеш какво приказваш. Главата му и тялото му са негови собствени, а пък конят и доспехите принадлежат на... Свети Якове, какво щях да кажа! Все пак той е добър момък. Гледай, Ребека, гледай, той пак излиза на бой срещу филистимеца... Моли се, чедо, моли се за безопасността на добрия младеж... и на бързия кон, и на скъпата броня. Боже на отците ми! – възкликна той пак. – Той победи и необрязаният филистимец падна под копието му, също както Ог, царят на Башан и Сихон, царят на аморитяните, падна под меча на нашите прадеди! Той сигурно ще вземе като плячка и награда златото и среброто им, бойните им коне и стоманените им брони.

Достойният евреин проявяваше същата загриженост при всяка среща и рядко пропускаше да пресметне стойността на коня и доспехите, спечелени от победителя при всеки нов успех. Следователно успехът на Обезнаследения рицар бе следен с немалък интерес и от хората, които седяха край тази част на игрището, където бе спрял сега.

Дали защото не можеше още да реши, или поради друга някоя причина за колебание, победителят на деня стоя неподвижен повече от една минута, докато погледите на безмълвната публика бяха приковани върху него. После той наведе бавно и грациозно копието си и постави короната пред краката на хубавата Роуина. Веднага гръмнаха тромпетите и херолдите провъзгласиха лейди Роуина за кралица на красотата и любовта през следващия ден, като заплашиха с подходящи наказания всички, които откажат да се подчинят на нейната власт. После те повториха повика си: „Щедрост!“, и Седрик в изблика на радостта си им отвърна с богат дар, към който Ателстън прибави, макар и по-бавно, друг, също така богат.

Ропот се зачу между норманските дами, които не бяха свикнали да се дава предпочитание на една саксонска красавица, също както норманските благородници не бяха свикнали да понасят поражение във въведените от самите тях рицарски игри. Но това недоволство бе заглушено от виковете на народа: „Да живее лейди Роуина, избраната законна кралица на любовта и красотата!“ Към тях се присъединиха и викове от сеящите по долните редици: „Да живее саксонската принцеса! Да живее потомството на безсмъртния Алфред!“ Колкото и да бяха неприятни тези викове за принц Джон и заобикалящите го, той се видя принуден да потвърди избора на победителя. Като нареди да доведат дребния му испански кон, той стана от трона си. Яхвайки го, навлезе в арената, придружен от свитата си. Принцът се спря за момент пред галерията на лейди Алиша, на която изрази почитанията си, като същевременно отбеляза:

– Кълна се във всичко свято, господа, че ако бойните подвизи на рицаря доказаха, че той има здрави ръце и мускули, то изборът му също така недвусмислено доказа, че очите му съвсем не са от най-острите.

В този случай, както и през целия си живот, Джон имаше нещастieto да не разбира достатъчно добре характера на хората, на които искаше да се хареса. Уолдемар Фицърс бе по-скоро обиден, отколкото поласкан, че принцът така явно изрази мнението си, че дъщеря му е била пренебрегната.

– Не познавам друго тъй ценно и неотменно рицарско право – каза той – от това, всеки свободен рицар да си избере дамата на сърцето по своя собствена преценка. Моята дъщеря не търси да бъде отличена от когото и да било. Със собствената си личност и в собствената си среда тя винаги ще получава в пълна мяра това, което ѝ се дължи.

Принц Джон не отговори нищо. Пришпорвайки коня си, сякаш за да излее върху него гнева си, той принуди животното с няколко скока да стигне до ложата, където седеше лейди Роуина, в чиито крака още лежеше короната.

– Приемете, красавице – каза той, – този символ на вашата кралска власт, пред която никой не се прекланя тъй искрено, както ние – сам Джон Анжу. И ако благоволите днес с вашия благороден баща и вашите приятели да удостоите с присъствието си нашия банкет в замъка Ашби, ние ще можем да опознаем кралицата, на която посвещаваме утрешния ден.

Роуина не каза нищо, а Седрик отговори вместо нея на родния си саксонски език.

– Лейди Роуина не знае езика, с който да отвърне на вашата вежливост и да изпълни ролята си на вашето празненство. И аз, и благородният Ателстън от Кънингзбърг говорим само езика на нашите прадеди и следваме техните обичаи. Затова с благодарност се отказваме от любезната покана на Ваше Височество за банкета. Утре лейди Роуина ще заеме мястото, за което е посочена по свободния избор на рицаря победител, потвърден от акламациите на народа.

С тези думи той вдигна короната и я постави на главата на Роуина в знак, че тя приема дадената ѝ временна власт.

– Какво разправя той? – запита принц Джон, преструвайки се, че не разбира саксонски език, който всъщност владееше добре. Повториха му на френски смисъла на Седриковите думи.

– Добре – каза той, – утре ние сами ще заведем тази безмълвна кралица на почетното ѝ място. Вие поне, рицарю – прибави той, обръщайки се към победителя, който още стоеше до ложата, – ще дойдете днес на нашия банкет, нали?

Рицарят, проговаряйки за пръв път, тихо и набързо се извини с това, че е уморен и че трябва да се подготви за утрешната среща.

– Добре – каза принц Джон високомерно, – макар че не сме свикнали на подобни откази, ще се помъчим да смелим храната си, както можем, без да бъдем удостоени с присъствието на най-смелия в борбата и избраната от него кралица на красотата.

С тези думи той се приготви да напусне арената с блестящата си свита и когато обърна коня си да тръгне, това бе знак за разотиването на всички зрители.

Но злопаметността, характерна за накурнената гордост, особено когато е съчетана с осъзната липса на заслуги, накара Джон да се обърне и да стрелне с поглед, изпълнен с жестока неприязън, селянина, който го бе раздразнил по-рано през този ден. После заповяда на войниците, които стояха наблизо:

– С риск на живота си да не оставите този човек да се измъкне!

Свободният селянин срещна гневния поглед на принца със същото неизменно спокойствие, което отличаваше държането му и по-рано, и каза с усмивка:

– Нямам намерение да напускам Ашби преди другиден – трябва да видя как умеят да стрелят хората от

Стафърдшир и Лестършир, защото в горите на Нийдуд и Чарнуд сигурно израстват добри стрелци.

– Да – каза принц Джон на свитата си, а не пряко в отговор на думите му, – аз ще видя как умее да стреля той със своя лък и тежко му, ако неговото изкуство не оправдае нахалството му.

– Крайно време е – рече Де Брейси – да се обуздае вироглавството на тези селянци с някой добър пример.

Уолдемар Фицърс, който вероятно считаше, че неговият покровител не е избрал най-подходящия път към сърцата на народа, само сви мълчаливо рамене.

Принц Джон пак тръгна към изхода на игрището и всички започнаха да се разотиват.

ГЛАВА X

Обезнаследения рицар едва стигна шатрата и мнозина оръженосци и пажове си предложиха услугите да му помогнат да си свали бронята, да му донесат чисти дрехи и да го освежат с баня. Може в дадения случай тяхното усърдие да бе подсилено от любопитство, защото всички желаеха да узнаят кой е рицарят, който пожъна толкова лаври и бе отказал дори по нареждане на принц Джон да повдигне шлема си или да съобщи името си. Но тяхното натрапчиво любопитство не бе задоволено. Обезнаследения рицар отказа да се възползва от каквато и да било помощ освен от помощта на собствения си оръженосец, или по-скоро телохранител, един мъж с вид на селяк, който, загърнат с пелерина от тъмен филц и с глава и лице, наполовина скрити под норманска шапка от черна кожа, изглежда, пазеше своето инкогнито също така ревниво, както и господарят му. Когато всички други бяха отстранени от палатката, той освободи господаря си от по-тежките части на бронята и въоръжението му и му поднесе храна и вино, които рицарят охотно прие след умората през този ден.

Рицарят едва бе свършил бързата си вечеря, когато слугата му извести, че четирима души желаят да говорят с него. Обезнаследения рицар бе заменил бронята си с дълга мантия, каквато обикновено носеха хората с неговото положение. Качулката на мантията покриваше лицето напълно. Но сега здрачът, който бързо се спускаше, правеше това прикритие излишно, то бе необходимо само за хора, на които лицето му е твърде добре познато.

Затова Обезнаследения рицар смело излезе пред шатрата си и намери да го чакат там оръженосците на норманите, които лесно разпозна по червеникавите и черни дрехи. Всеки един от тях водеше бойния кон на господаря си, натоварен с бронята, с която бе участвал в турнира.

– Съгласно законите на рицарството – започна първият – аз, Болдуин де Ойли, оръженосец на прославения рицар Брайън де Боа Жилбер, предлагам на вас, който засега се нарича Обезнаследения рицар, коня и бронята, носена от споменатия Брайън де Боа Жилбер на днешния турнир, предоставяйки на вашето великодушие да ги задържите или да поискате откуп за тях, както ви е угодно – защото такъв е законът на борбата.

Другите оръженосци повториха почти същата формула и спряха в очакване отговора на Обезнаследения рицар.

– За вас четиримата, господа – отвърна рицарят, обръщайки се към всички освен към първия, – и за вашите почтени и храбри господари аз имам един общ отговор. Предайте почитанията ми на благородните рицари, вашите господари, и им кажете, че бих постъпил лошо, ако ги лиша от конете и броните, които никога не могат да служат на по-смели воители. Бих желал да можех с това да свърша съобщението си до тези храбри рицари. Но тъй като аз наистина съм обезнаследен, принуден съм да бъда задължен на вашите

господари и да поискам те по собствена угода да откупят своите коне и доспехи, тъй като тези, които аз сам нося, едва ли мога да считам за своя собственост.

– Ние всички сме упълномощени – отвърна оръженосецът на Реджиналд Фрон де Бьоф – да ви предложим по сто сребърника откуп за тези коне и доспехи.

– Достатъчно е – каза Обезнаследения рицар, – нуждата ме принуждава да приема половината от тази сума; останалите пари разделете наполовина помежду си, господа оръженосци, а половината раздайте на херолдите и придружителите, на певците и слугите.

Оръженосците свалиха шапки и с дълбок поклон изрази благодарността си за тази любезност и щедрост, твърде необикновени за онова време, особено в такива големи размери. После Обезнаследения рицар се обърна към Болдуин, оръженосеца на Брайън де Боа Жилбер.

– От вашия господар – каза той – не ще приема нито броня, нито откуп. Кажете му от мое име, че нашата борба не е свършена – не, тя няма да свърши, докато не се срещнем с него със сабя и копие и на кон, и в ръкопашен бой. Той сам предизвика тази смъртна вражда и аз няма да забравя неговото предизвикателство. Междувременно нека бъде сигурен, че аз не го смятам като другарите му човек, с когото с удоволствие мога да си разменя любезности, а по-скоро като такъв, с когото ми предстои смъртна борба.

– Моят господар – отвърна Болдуин – умее да отплаща на презрението с презрение и на ударите с удари, както умее да отвърне и на любезността с любезност. Щом вие отказвате да приемете от него всякакъв дял от откупа, определен на другите рицари, аз трябва да оставя тук бронята и коня му, защото съм сигурен, че той не ще благоволи вече да я носи, нито пък да яхне този кон.

– Вие отговорихте достойно, добри оръженосецо – каза Обезнаследения рицар, – достойно и смело, как-

то подобава да се говори от името на отсъстващия господар. Но не оставяйте тук коня и бронята. Върнете ги на господаря си или, ако той не благоволи да ги приеме, запазете ги за себе си, добри приятелю. Доколкото те са мои, аз ви ги подарявам от сърце.

Болдуин се поклони дълбоко и се оттегли с другарите си. Обезнаследения рицар се върна в палатката.

– Досега, Гърт – обърна се той към слугата си, – моето държане не накърни честта на английските рицари.

– А пък аз – каза Гърт, – макар и саксонски свинар, нелошо играх ролята на нормански оръженосец.

– Да – отвърна Обезнаследения рицар, – само че през цялото време треперех да не би недодялаността ти да те издаде.

– Ами! – рече Гърт. – Не се боя, че може да ме открие някой освен моят другар в игрите, шутът Уомба, който не знам дали е по-скоро мошеник или глупак. Едва се сдържах да не се изсмея, когато старият ми господар мина тъй близо до мен, въобразявайки си през всичкото време, че Гърт му пази шопарите на много мили оттук из гъстаците и блатата на Ръдъруд. Ако ме хванат...

– Стига – каза Обезнаследения рицар, – ти знаеш какво ти обещах.

– Ами що се отнася до това – рече Гърт, – аз никога няма да изоставя приятеля си, за да си запазя кожата. Тя е здрава и ще изгърпи и нож, и камшик тъй добре, както кожата на кой да е шопар от стадото ми.

– Вярвай ми – заяви рицарят, – аз ще ти се отплатя за опасността, на която се излагаш от любов към мен. Междувременно приеми тези десет жълтици.

– Сега – каза Гърт, прибирайки жълтиците в кесията си – аз съм по-богат от всеки друг свинар или крепостник.

– Занеси тази торба със злато в Ашби – продължи господарят му, – намери Исак от Йорк и нека той си

вземе, колкото иска, за коня и бронята, които получих благодарение на доверието му.

– Не, кълна се в свети Дънстън – отвърна Гърт, – това аз няма да сторя.

– Как така, разбойнико – попита господарят му, – нима отказваш да се подчиниш на заповедите ми?

– Ако са честни, разумни и достойни за християнин, да – отвърна Гърт, – но тази заповед не е такава. Да разреши на евреина да вземе колкото си иска, не е честно, защото значи да ограбя господаря си; не е и разумно, защото само глупак би постъпил така; не е и християнско, защото значи да ограбиш един вярващ, за да обогатиш неверник.

– И все пак задоволи искането ми, упорити негоднико – настоя Обезнаследения рицар.

– Ще го сторя – отвърна Гърт, като скри торбичката под мантията си и излезе. – И ще видим дали няма да го принудя да се задоволи с половината от това, което ще поиска – промърмори той, оставяйки Обезнаследения рицар на собствените му смутни размисли.

Сега трябва да се пренесем в град Ашби, или по-скоро в една вила близо до него, собственост на богат израилтянин, у когото Исак бе на квартира с дъщеря си и слугите си. Както е известно, евреите са толкова щедри в своето гостоприемство и благотворителност към собствения си народ, колкото неохотно и свидливо проявяват тези качества към онези, които са свикнали да наричат неверници и чието отношение към тях наистина малко заслужава подобни прояви.

В една малка, но богато мебелирана в ориенталски вкус стая Ребека седеше на купчина бродирани възглавници върху един подиум, който заобикаляше стаята и служеше, подобно на естрадата у испанците, вместо столове. Тя следеше движенията на баща си със загрижен поглед на предана дъщеря, докато той крачеше из стаята неспокойно и унило, и ту сключва-

ше ръце, ту вдигаше очи към тавана с поглед на човек, терзан от голяма душевна мъка.

– О, Якове! – провикваше се той. – О, вие, дванайсет свети отци на племето ми! Каква загуба за човек, който винаги е спазвал до последната йота Мойсеевия закон! С едно грабване да ми измъкнат петдесет сребърника, и то ноктите на такъв тиранин!

– Но, татко – възрази Ребека, – стори ми се, че ти доброволно даде парите на принц Джон.

– Доброволно ли? Да го порази египетската чума! Доброволно, казваш, а? Да, така доброволно, както някога в Лионския залив хвърлих стоката си, за да облекча кораба, който стенеше сред бурята; облякох кипящите вълни в най-хубавите си коприни, ароматизирах солената пяна с миро и алое, обогатих морските дълбочини със злато и сребро! И нима това не беше час на неизразима мъка, макар че собствените ми ръце принесоха жертвата?

– Но то беше жертва, която искаше небето, за да спаси живота ни – отвърна Ребека, – и оттогава насам богът на нашите деди благослови твоите богатства и печалби.

– Да – каза Исак, – но когато тиранинът ми ги отнема, както днес, и ме принуждава да се усмихвам, когато ме ограбва! О, дъще, обезнаследени скитници, каквито сме ние, най-голямото зло, което сполита племето ни, е, че когато ни обиждат и грабят, всички наоколо ни се смеят, а ние сме принудени да прикриваме възмущението си от обидата и да се усмихваме кротко, вместо смело да си отмъстим.

– Недей мисли така, татко – каза Ребека, – и ние имаме своите преимущества. Неверниците, колкото жестоко да ни потискат, все пак в известно отношение са зависими от прогонените деца на Сион, които те презират и преследват. Без помощта на нашето богатство те не биха могли да подготвят армиите си за война, нито победните си тържества в мирно време. И

златото, което им даваме назаем, се връща увеличено в нашите ковчези. Ние сме като тревата, която расте най-буйно, когато най-много я тъпчат. Даже днешното пишно зрелище нямаше да се състои без съгласието на презрения евреин, който достави средства-та за него.

– Дъще – рече Исак, – сега ти засегна друга скръбна струна. Прекрасният кон и скъпите доспехи, равно-стойни на печалбата от цялата ми сделка с нашия Ки-рият Джейръм от Лестър – ето ти още една чиста за-губа, – да, да, загуба, която поглъща всичките ми печалби за една седмица от събота до събота. Но все пак това може да излезе на по-добър край, отколкото си мисля сега, защото младежът е добър.

– Сигурна съм – додаде Ребека, – че ти не ще се разкайваш, задето си се отплатил на странника рицар за сторената ти от него добрина.

– Вярвам, дъще – отвърна Исак, – вярвам също, че Сион отново ще бъде изграден. Но колкото се надя-вам, че някога ще видя със собствените си очи стени-те и крепостните кули на новия храм, толкова и вяр-вам, че някога ще видя християнин, макар и най-доб-рия от тях, да плати дълга си на един евреин, освен ако не го е страх от съд и тъмница.

При тези думи той започна пак недоволно да се раз-хожда из стаята. Ребека, виждайки, че опитите ѝ да го успокои само му напомняха нови причини за вайкане, благоразумно прекъсна безполезните си усилия.

Вече се стъмняваше, когато една слугиня еврейка влезе и сложи на масата две сребърни лампи, пълни с ароматично масло, а друга прислужница нареди на малка абаносова масичка, богато украсена със среб-ро, най-скъпи вина и най-вкусни ястия, защото вътре в къщите си евреите не се лишават и от най-скъпия лукс. В същото време прислужницата осведоми Исак, че един назарянин (така наричаха те помежду си хри-стияните) желае да говори с него. Който живее от

търговия, трябва по всяко време да бъде на разположение на всеки желаещ да преговаря с него. Исак веднага остави на масата недокоснатата чаша с гръцко вино, която току-що бе повдигнал към устните си, каза бързо на дъщеря си: „Ребека, покрий си лицето!“, и заповяда да въведат непознатия. Едва-що Ребека бе спуснала над красивото си лице покривало от сребърен воал, което стигаше до краката ѝ, вратата се отвори и влезе Гърт, увит в широките дипли на норманската си пелерина. Видът му бе по-скоро съмнителен, отколкото предразполагащ, особено пък когато вместо да си свали калпака, той го нахлузи още по-ниско над грубото си чело.

– Ти ли си Исак от Йорк? – запита Гърт на саксонски.

– Да, аз съм – отвърна Исак на същия език, защото като търговец той познаваше всички езици, говорени в Англия, – а ти кой си?

– Това не е важно – отвърна Гърт.

– Толкова е важно, колкото ти да знаеш моето – отвърна Исак, – защото как мога да преговарям с тебе, без да ти зная името?

– Това е лесно – отговори Гърт, – тъй като аз имам да плащам пари, трябва да знам, че ги предавам на когото трябва, а пък за теб, който ще ги получиш, едва ли е от голямо значение от чии ръце ги получаваш.

– О-хоо – възкликна евреинът, – ти си дошъл да плащаш пари, а? Свети отче Авраме, това съвсем изменя отношенията ни един към друг. От кого носиш парите?

– От Обезнаследения рицар – каза Гърт, – победителя на днешния турнир. Нося стойността на доспехите, които му е дал Кирият Джейръм от Лестър по твоя препоръка. Конят е вече върнат в конюшната ти. Искам да зная каква сума трябва да платя за доспехите.

– Казах аз, че той е добър момък! – възторжено извика Исак. – Една чаша вино няма да ти навреди – прибави той, като напълни и подаде на свинаря чаша с

такова скъпо и хубаво питие, каквото Гърт никога не бе вкусвал, – ами колко пари носиш у себе си? – продължи Исак.

– Света Богородице! – рече Гърт, като остави чашата. – Какъв нектар пият тези неверни кучета, а истинските християни са благодарни и за мътна и гъста бира като помията, дето я даваме на свинете си. Колко пари нося със себе си ли? – продължи саксонецът, след като свърши това нелюбезно възклицание. – Малка сума и все пак нещичко в брой. Е, Исак, сигурно и ти имаш съвест, макар и еврейска.

– Да – отвърна Исак, – ама твоят господар спечели хубави коне и скъпи брони със силата на копието си и на десницата си, той е добър момък – еврейният е готов да ги вземе вместо пари и да му върне, което е в повече.

– С тях господарят ми се е разпоредил вече – каза Гърт.

– Аа, лошо е направил – рече еврейният, – глупаво е постъпил. Никой християнин тук не може да купи толкова коне и брони и никой еврейин освен мен не би му дал и половината от стойността им. Но ти носиш сто сребърника в тази торба – надникна той под пелерината на Гърт, – тя е тежка.

– Пълна е с глави на стрели – каза Гърт находчиво.

– Добре – рече Исак, задъхвайки се в колебанието си между привичната си жажда за печалба и едно токущо породило се желание да се покаже щедър в настоящия случай, – ако кажа, че ще приема осемдесет сребърника за хубавия кон и скъпата броня, от което няма да имам никаква печалба, имаш ли достатъчно пари да ми платиш?

– Едвам ще стигнат – отвърна Гърт, макар че поисканата сума беше по-малка, отколкото очакваше – и господарят ми ще остане без петак. Но все пак, щом не можеш да намалиш повече, трябва да се съглася.

– Напълни си още една чаша вино – подкани го еврейният. – А осемдесет сребърника е много малко. Не

остава никаква лихва за парите. Пък и хубавият кон може да е пострадал нещо в днешните борби. Ох, каква тежка и опасна борба бе! Ездаци и коне се сблъскаха като дивите бикове на Башан! Сигурно конят е пострадал нещо.

– А пък аз ти казвам – отвърна Гърт, – че той е здрав и читав. Можеш още сега да го видиш в конюшната си. Казвам ти пак, осемдесет сребърника са достатъчни за бронята и смятам, че думата на един християнин струва колкото думата на един евреин. Ако не приемеш осемдесет, ще върна тази торба (и той подрънка парите в нея) на господаря си.

– Недей, недей – каза Исак, – сложи тука талантите, шекелите*, осемдесетте сребърника и ще видиш, че щедро ще те възнаградя.

Най-после Гърт се подчини и след като отброи осемдесет сребърника на масата, евреинът му даде разписка за коня и бронята. Ръката му трепереше от радост, докато увиваше първите седемдесет сребърника. Последните десет той преброи много бавно, като се спираше и си приказваше нещо, поемайки всяка монета от масата и спускайки я в кесията си. Като че ли алчността му се бореше с по-добрите му импулси и го караше да прибира сребърник след сребърник, докато щедростта му го подтикваше да върне поне една част на своя благодетел или да подари нещо на посредника му. Думите му бяха приблизително следните:

– Седемдесет и един, седемдесет и два – господарят ти е добър момък, – седемдесет и три – прекрасен младеж, – седемдесет и четири – тази монета е малко очукана по края, тази пък ми изглежда малко ексик на тегло, – седемдесет и шест – ако някой път господарят ти има нужда от пари, нека дойде при Исак от Йорк, – седемдесет и седем, – разбира се, с гаранция. – Тук той направи значителна пауза и Гърт започна да се

*Еврейски монети – бел. прев.

надява, че последните три сребърника може би ще избягнат съдбата на останалите, но броенето продължи: – Седемдесет и осем – ти си добър човек, – седемдесет и девет – заслужаваш и ти нещичко...

Тук евреинът пак се спря и погледна последната монета, очевидно с намерение да я даде на Гърт. Той я претегли на върха на пръста си и я пусна на масата, за да иззвънти. Ако звукът ѝ се бе оказал по-глух и тежестта поне мъничко под нормалната, щедростта му щеше да надделе, но за нещастие на Гърт монетата бе дебела, наскоро сечена, тежеше малко повече от нормалното и прозвъня ясно и чисто. На Исак не му даде сърце да се раздели с нея и я пусна ужким разсеяно в кесията с думите:

– Осемдесет – това попълва сумата. Надявам се, че господарят ти щедро ще те възнагради. Ти сигурно имаш още монети в кесията – прибави той с жаден поглед към торбата.

Гърт се ухили – той не можеше истински да се засмее – и отвърна:

– Горедолу още толкоз, колкото ти сега преброи тъй внимателно. – После сгъна грижливо разписката, сложи я под шапката си и прибави: – Мисли му за брадата си, евреино, ако кажеш, че не е предостатъчно.

Той си наля още една чаша вино, без да чака поканата, и напусна безцеремонно стаята.

– Ребека – каза евреинът, – този човек малко ме надхитри. Ама все пак господарят му е добър момък и аз много се радвам, че е спечелил злато и сребро с бързия си кон и здравето си копие, което също като копието на Голия филистимлянин е здраво като кросно.

Като се обърна да чуе отговора на Ребека, той видя, че тя бе напуснала стаята, докато той се пазареше с Гърт.

В това време Гърт бе вече слязъл по стълбите и се луташе да търси изхода в тъмното преддверие, когато

една облечена в бяло фигура, осветена от малка сребърна лампа, която носеше в ръка, му даде знак да я последва към една странична стая. Гърт не се подчини на тази покана с особена охота. Когато имаше да се бори само със земни сили, той беше буен и груб като див глиган, но затова пък изпитваше характерния за саксонците ужас от кошути, горски духове, жени в бяло и всички други суеверия, които прадедите му бяха донесли със себе си от дивите германски гори. При това той си припомни, че се намира в къщата на евреин, а освен другите неприятни качества, които народът приписваше на евреите, на тях гледаха и като на хора, вещи в магията и заклинанията. Въпреки това след минутно колебание той се подчини на поканата на бялата фигура и я последва в посочената от нея стая, където за свое радостно учудване видя, че водачката му бе красивата еврейка, която бе видял на турнира и преди малко в стаята на баща ѝ.

Тя го разпита за подробностите по сделката му с Исак, които той повтори точно.

– Моят баща само се е пошегувал с тебе, добри човече – каза Ребека. – Той дължи много повече на господаря ти за добрината му, отколкото може да се заплати с бронята и коня, даже и да се удесетори цената им. Каква сума плати на баща ми ей сега?

– Осемдесет сребърника – рече Гърт, изненадан от този въпрос.

– В тази кесия – каза Ребека – ще намериш сто. Върни на господаря си това, което е негово, а с остатъка обогати себе си. Бързо, върви си, не се бави да ми благодариш! И внимавай, като минаваш по улиците на този шумен град, където лесно можеш да изгубиш и товара си, и живота си. Рубен – прибави тя, като плесна с ръце, – освети пътя на този непознат и не забравяй да заключиш и да залостиш вратата след него.

Рубен, чернокос и чернобрад евреин, дойде в отговор на повикването ѝ с факла в ръка; той отвори

външната врата на къщата, преведе Гърт през покрит с плочи двор и го пусна да излезе през един малък отвор на портата, която затвори след него с резета и вериги, подходящи за портата на затвор.

– Кълна се в свети Дънстън – рече Гърт, докато вървеше, препъвайки се по тъмната уличка, – това не е еврейка, а ангел небесен. Десет сребърника от смелия ми млад господар, двайсет от този бисер на Сиона! О, щастлив ден! Още един такъв ден, Гърт, и ти ще се освободиш от крепостничество и ще бъдеш свободен като благородник. Тогава аз ще захвърля свинарския си рог и гегата си, ще взема меч и щит като свободен човек и ще следвам младия си господар до смърт, без да крия ни лицето, ни името си.

ГЛАВА ХІ

Нощните приключения на Гърт още не бяха свършили; подобни мисли започнаха да му идват наум, когато, преминал няколко разпръснати къщи край селището, се озова в един хлътнал селски път, стръмните брегове на който бяха обрасли с лещак и див чимшир; тук-там нискостеблени дъбове преплитаха клоновете над него. Пътят беше дълбоко изровен и развален от колите, които неотдавна бяха возили най-различни неща за турнира. Беше тъмно, бреговете на пътя и храстите не пропускаха светлината на пълната луна.

Откъм селището долитаха далечни звуци на веселба, примесени от време на време със силен смях, викове и едва доловими откъслечни дивашки мелодии. Всички тези звуци, израз на настъпилото в града безредие вследствие на сбралите се в него воини благородници и разпуснатата им прислуга, възбуждаха у Гърт безпокойство. „Права беше еврейката – си каза той. – Бог и свети Дънстън да са ми свидетели, де да бях се прибрал вече здрав и читав с цялото

това богатство! Тук има толкова много, да не кажа същински, разбойници, а и странстващи рицари и странстващи оръженосци, странстващи монаси и менестрели, странстващи фокусници и шутове, че човек и без пукната пара би бил в опасност, камо ли беден свинар с цяла торба жълтици. Де да бях вече излязъл от сянката на тези дяволски храсти, че да мога поне да видя монасите на свети Никола*, преди да скочат на рамената ми“.

Гърт ускори хода си, за да стигне до откритото поле, където извеждаше пътят, но нямаше късмет да изпълни намерението си. Едва стигнал горния край на пътя, където шубраците бяха най-гъсти, и четирима мъже се нахвърлиха върху него точно както се опасяваше, по двама от всяка страна на пътя, и го хванаха така здраво, че бе невъзможно да се съпротивлява.

– Предай каквото носиш – каза един от мъжете. – Ние сме освободителите на държавата и облекчаваме всекиго от товара му.

– Нямаше да ме облекчите толкова лесно – измърмори Гърт, чиято груба честност не се превиваше дори пред угрозата на неминуемо насилие, – ако можех да нанеса три удара, за да запазя товара си.

– Скоро ще видим тая работа – рече разбойникът и обръщайки се към другарите си, добави: – Доведете негодника! Ясно е, че той държи да му разбием главата, както и да му разрежем кесията, а може би и да разрежем две вени едновременно.

Бързо поведоха Гърт в изпълнение на тази заповед и след като го изблъскаха нагоре по лявата страна на пътя, той се намери в един клонест гъсталак, разположен между пътя и полето. Гърт бе принуден да следва грубите си водачи до най-недостъпната част на това прикритие, където внезапно се спряха на едно нерав-

*Св. Никола се смятал за защитник на крадците и разбойниците – бел. прев.

но открито място почти без дървета и където лунните лъчи падаха, без да им се препречват клони и листа. Тук при мъжете, които го държаха, дойдоха двама други, явно от същата банда. Отстрани носеха къси саби, а в ръцете си тояги. Гърт сега забеляза, че шестимата имаха маски на лицата си, което поставяше вън от всякакво съмнение въпроса за професията им, дори ако можеше да се съмнява човек, съдейки по предишните им постъпки.

– Колко пари имаш, селяк такъв? – рече един от крадците.

– Трийсет жълтици мои – отвърна Гърт упорито.

– Да даде залог, залог! – викнаха разбойниците. – Саксонец да има трийсет жълтици и да се връща трезвен от селото! Да даде всичко, което има у себе си, като неоспорим и невъзвратим залог.

– Скатавах ги, за да си купя свободата – добави Гърт.

– Ти си говедо – отвърна един от крадците. – С три литра силна бира щеше да се почувстваш свободен като господаря си, тъй ами, дори по-свободен, ако е саксонец като тебе.

– Тъжна истина – отговори Гърт, – но ако със същите тези трийсет жълтици мога да си откупя свободата от вас, развържете ми ръцете и ще ви ги броя.

– Стой – обади се един от разбойниците, който, изглежда, имаше доста авторитет сред останалите, – тъй както опипвам през наметалото ти, тази торбичка, дето я носиш, съдържа повече монети, отколкото ти ни каза.

– Те са на добрия ми господар, рицаря – отвърна Гърт, – за тези пари нямаше да кажа нито дума, ако се бяхте задоволили да се разпореждате със собствените ми пари.

– Честен човек си, няма що – рече разбойникът. – Пък ние не сме чак толкова ревностни поклонници на свети Никола, че да не можеш все още да отървеш своите трийсет жълтици, ако се държиш честно спрямо нас. Предай това, което ти е поверено.

С тези думи той свали от гърдите на Гърт голямата кожена кесия, която съдържаше дадената му от Ребека торбичка, както и останалите жълтици, след което продължи да го разпитва.

– Кой е господарят ти?

– Обезнаследения рицар.

– Чието добро копие – отвърна разбойникът – спечели наградата при днешния турнир ли? Как се казва той и от какво потекло е?

– Той желае това да не се разкрива, а от мен положително нищо няма да научите – каза на свой ред Гърт.

– Ти как се каваш и от кой род си?

– Ако го кажа – рече Гърт, – може да издам името на господаря си.

– Наперен слуга си – заяви разбойникът, – но за това ще говорим по-късно. Господарят ти как се сдобил с тези жълтици? От наследството си или по какъв начин ги е получил?

– С помощта на храброто си копие – отговори Гърт.

– Тези торбички съдържат откупа за четири хубави коня и четири хубави доспехи.

– Колко пари са? – поиска да знае разбойникът.

– Двеста жълтици.

– Само двеста жълтици! – почуди се бандитът. – Та твоят господар е проявил голяма щедрост спрямо победените и им е поискал много евтин откуп. Назови хората, които платиха златото.

Гърт така и направи.

– А какъв откуп бе определен за доспехите и коня на тамплиера Брайън де Боа Жилбер? Както виждаш, не можеш да ме измамиш.

– От тамплиера господарят ми не ще нищо освен кръвта му. Те са се предизвикали на борба до смърт и не могат да си разменят учтивости.

– Гледай ти! – каза разбойникът и помълча. – Каква работа имаше ти в Ашби с такава сума, оставена на твое съхранение?

– Отидох да върна на Исак, евреина от Йорк, парите за доспехите, с които той снабди господаря ми за турнира – отвърна Гърт.

– И колко плати на Исак? Ако съдим по теглото, струва ми се, че има още двеста жълтици в тази кесия.

– На Исак платих осемдесет жълтици – каза саксонецът, – а той ми върна на тяхно място сто.

– Какво? Как така? – възкликнаха всички разбойници едновременно. – Смейеш ли да се подиграваш с нас, та разправяш такива небивалици?

– Колкото луната горе на небето е истинска, толкова е вярно и това, което ви разправям. Ще намерите точно тази сума в една копринена кесийка в кожената торбичка, и то отделно от останалото злато.

– Опомни се бре, човек – каза главатарят. – Ти говориш за евреин, израилтянин! Колкото е вероятно поклонникът да получи обратно чашата вода, която е излял в пустинята, толкова е вероятно евреин да ти върне злато.

– У евреите има толкова милост, колкото у неподкупен бирник – добави друг от бандитите.

– И все пак аз ви казвам самата истина.

– Дайте веднага светлина – каза главатарят. – Ще прегледам кесията и ако е така, както казва човекът, щедростта на евреина е не по-малко чудо от потока, който спаси прадедите му в пустинята.

Веднага донесоха светлина и разбойникът взе да рови в кесията. Другите се струпяха около него, дори двамата, които държаха Гърт, поотпуснаха ръцете си, протягайки врат, за да видят резултата от прегледа. Използвайки нехайството им, Гърт се напъна и с едно рязко движение успя да се изтръгне от ръцете им. Да беше се решил да прежали парите на господаря си, той можеше да избяга. Но Гърт съвсем нямаше такива намерения. Той изтръгна тояга от ръцете на един от разбойниците, повали главатаря, който ни най-малко не подозираше какви са намеренията му, и замалко не си взе обратно и кесията, и съкровището. Крадците

обаче се оказаха по-чевръсти от него и отново хванаха както кесията, така и верния Гърт.

– Негоднико! – извика главатарят, като се изправи. – Спука ми главата и ако беше попаднал на други от нашия занаят, щеше по-зле да си изпатиш за нахалството си. Ей сега ще научиш какво те чака. Да говорим първо за господаря ти – работата на рицаря трябва да се уреди преди работата на оръженосеца, както гласят правилата на рицарството. А сега стой мирно, че ако мръднеш, ще получиш една, дето ще те укроти за цял живот. Другари – продължи той, обръщайки се към бандата си, – по тази кесия има избродирани еврейски букви и съм готов да вярвам, че това, което ни разправи селякът, е вярно. Неговият господар, странстващият рицар, ще мине, без да му вземем данък. Ние твърде много си приличаме с него, за да го плякосваме, кучетата няма какво да се джавкат помежду си, когато има толкова много вълци и лисици.

– Как така си приличаме? – запита един от бандата. – Я да видим как ще го докажеш!

– Че какво, глупако – отвърна главатарят, – та той не е ли беден и обезнаследен като нас? Не си ли изкарва прехраната с върха на сабята като нас? Не победи ли Фрон де Бьоф и Малвоазен също както ние бихме ги победили, ако можехме? Не е ли смъртен враг на Брайън де Боа Жилбер, от когото толкова основателно се боим? Пък дори всичко да не беше така, бихте ли се съгласили да проявим по-малко съвест от един безбожник, от един евреин?

– Вярно, би било срамота – измърмори другият, – и все пак, когато бях в бандата на смелия Ганделин, не му мислехме толкова. Ами този дързък селяк – и него ли ще пуснеш невредим?

– Ако го оставим на тебе, май няма – отговори главатарят. – Ей, ти – продължи той, обръщайки се към Гърт, – умееш ли да въртиш тоягата, че с такава готовност посягаш към нея?

– Мисля, че ти най-добре ще отговориш на този въпрос – рече му Гърт.

– Вярно, честна дума, ти здравата ме удари – отвърна главатарят. – Ако удариш и онзи там по същия начин, ще те пусна без никакво наказание; ако ли не успееш – какво да кажа, честно слово, понеже си такъв здравеняк, май ще трябва самият аз да платя твоя откуп. Вземи си тоягата, воденичарю – добави той, – и умът в главата! А вие, другите, пуснете човека и му дайте една тояга – достатъчно е светло, за да наложи някого добре.

Двамата противници, въоръжени с тояги, пристъпиха към средата на откритото място, за да могат да използват най-добре лунната светлина. В това време разбойниците се смееха и окуражаваха другаря си.

Воденичарят бе хванал тоягата по средата, въртеше я около главата си като крилата на мелница и извика самонадеяно:

– Ела де, простако, ако смееш.

– Ако си воденичар – отговори Гърт безстрашно, като въртеше оръжието около главата си също така сръчно, – ти си дважд крадец и аз, като честен човек, те предизвиквам на борба*.

С тези думи двамата противници се хвърлиха в борбата и в продължение на няколко минути показаха, че са равни по сила, по смелост и по умение, като парираха и връщаха ударите на противника си извънредно бързо и ловко, а по непрекъснатото тракане на оръжията им човек, застанал на известно разстояние, спокойно би могъл да си помисли, че най-малко шестима се борят на всяка страна.

Воденичарят започна да се ядосва, като видя, че му се оказва толкова силна съпротива, и като чу присме-

**Воденичарите минавали за особено крадливи хора, защото, когато мелели чуждо брашно, си отделяли повече, отколкото им се полагало – бел. прев.*

ха на другарите си, които, както често става при такива случаи, се забавляваха от неговото раздразнение. Това душевно състояние не благоприятстваше благородната борба с тояги, при която, както при обикновената игра със сопи, се изисква извънредно голямо присъствие на духа. Обаче Гърт, човек спокоен, макар и с груб нрав, ловко използва това обстоятелство и така спечели решително предимство.

Воденичарят нападаше бясно и в желанието си да се приближи на половин сопа разстояние нанасяше удари наред, последователно ту с единия, ту с другия край на тоягата. Гърт пък се отбраняваше, като местеше тоягата си извънредно бързо, за да запази главата и тялото си. По този начин поддържаше отбранително положение, при координирани движения на окото, крака и ръката, докато, забелязвайки, че противникът се задъхва, той замахна с тоягата по лицето му с лявата ръка; а докато воденичарят правеше усилия да отбие удара, Гърт спусна дясната си ръка до лявата и с широк замах стовари тоягата на лявата страна на главата на противника си, който изведнъж се строполи на тревата.

– Браво, ти защити селската си чест! – завикаха разбойниците. – Да пребъдат спортната чест и добрата стара Англия! Саксонецът отърва и кесията, и кожата си, а воденичарят си намери майстора.

– Върви си сега по пътя, приятелю – обърна се главатарят към Гърт, потвърждавайки по този начин общото мнение, – а аз ще наредя двама от другарите ми да те заведат по най-прекия път до шатрата на господаря ти и да те пазят от нощни скитници, чиято съвест може да е по-малко чувствителна от нашата; в такава нощ мнозина от тях са плъзнали тъдява. Внимавай обаче – добави той строго, – не забравяй, че ти отказа да си кажеш името, затова не се мъчи да научиш нашите имена, нито да разбереш кои сме и що сме... Ако направиш такъв опит, ще те сполети по-зла съдба, отколкото те е постигала досега.

Гърт благодари на главатаря за любезността и обеща да се вслуша в препоръките му. Двама от крадците взеха тоягите си, казаха на Гърт да ги следва отблизо и поеха по една заобикаляща пътека, която прекоси гъстаката и разораната наблизом земя. На самия край на гората двама мъже заговориха водачите му, но веднага се оттеглиха, след като последните им прошепнаха нещо, и ги пуснаха да минат свободно. Това обстоятелство убеди Гърт не само че бандата е твърде многобройна, но и че поставят редовна стража около свърталището си.

Когато излязоха на открито поле, където Гърт твърде лесно можеше да сбърка пътя, крадците го поведоха право към върха на едно възвишение, откъдето видях, разстлани под него на лунната светлина, оградата на арената и разположените на двата ѝ края блестящи шатри, украсени с развяващи се в светлата нощ дълги тесни знамена. Оттам се чуваше и песента, която стражите си тананикаха, за да мине полесно нощният им караул.

На това място крадците се спряха.

– По-нататък няма да те съпровождаме – казаха те, – защото за нас вече не е безопасно. Помни предупреждението, което получи, пази в тайна всичко, що те сполетя тази нощ, и няма да имаш случай да се разкайваш за мълчанието си. Не обърнеш ли внимание на думите ни, и Лондонската кула няма да те спаси от отмъщението ни.

– Лека ви нощ, любезни господа – рече им Гърт. – Аз няма да забравя нарежданията ви, но се надявам, че няма да се обидите, ако ви пожелаая да се заловите с по-безопасен и по-честен занаят.

Така те се разделиха, като крадците поеха обратно, а Гърт се отправи към шатрата на господаря си, комуто разправи всичките си нощни приключения въпреки изричната забрана.

Обезнаследения рицар бе изумен не само от щедростта на Ребека, от която реши да не се възползва, но

и от щедростта на разбойниците, у които най-малко очакваше да се прояви това качество. После се изтегна, за да си почива, върху една богата постеля, поставена в шатрата. А верният Гърт, разполагайки здравите си крайници върху една меча кожа, която служеше за килим в шатрата, се просна пред отвора ѝ, за да не може никой да влезе, без да го събуди.

ГЛАВА XII

Утринта изгря в безоблачно великолепие и слънцето едва бе възлязло на хоризонта, когато на моравата се показаха най-свободните или най-ревностните от зрителите, придвижвайки се към арената на турнира като към общ център, за да заемат добри места, от които да гледат продължението на очакваните игри.

Сега на арената пристигнаха и церемониалмайсторите, и техните подчинени заедно с херолдите, за да научат имената на рицарите, които възнамеряваха да участват в турнира, както и на чия страна смятаха да се борят. Тази предохранителна мярка бе необходима, защото двете групи, които щяха да се бият една срещу друга, трябваше да имат равен брой борци.

По установения ред Обезнаследения рицар щеше да бъде водач на едната група, а Брайън де Боа Жилбер, който бе класиран на второ място от предния ден, за водач на другата. Организаторите на турнира, разбира се, оставаха на негова страна, като изключим само Ралф де Випон, който вследствие на падането не бе в състояние толкова скоро да надене доспехите си. Не липсваха знатни и благородни кандидати, които желаеха да попълнят редиците и от двете страни.

Макар че общият турнир, в който всички рицари се сражаваха едновременно, беше по-опасен от отделните срещи, рицарството от онази епоха участваше в него много по-масово. Мнозина рицари, недостатъчно уве-

рени в силите си, за да предизвикат на единична борба някой прославен противник, все пак искаха да покажат юначеството си в общата борба, където биха могли да срещнат противници с приблизително равни сили. В настоящия случай бяха записани петдесетина рицари, изявили желание да се бият за едната или другата страна. Тогава церемониалмайсторите заявиха, че няма да допускат повече участници, за най-голямо разочарование на неколцина, които бяха закъснели.

Към десет часа цялото поле бе препълнено с конници, мъже и жени, и с пешеходци, които се отправяха към арената. Не след дълго фанфарите оповестиха пристигането на принц Джон и свитата му, придружени от мнозина рицари.

Приблизително по същото време пристигна Седрик Саксонца с лейди Роуина, без обаче да ги придружава Ателстън. Този висок и силен саксонски велможа бе сложил доспехи, за да заеме мястото си между бойците, и за голяма изненада на Седрик бе решил да се запише на страната на рицаря тамплиер.

Най-убедителната си, ако не и единствена, причина да държи страната на Брайън де Боа Жилбер, Ателстън има благоразумието да не издаде. Въпреки че флегматичният му нрав му пречеше да намери начини да спечели благоволенieto на лейди Роуина, той далеч не бе безразличен към нейния чар и вече считаше женитбата си с нея за предрешен въпрос, след като Седрик и другите ѝ приятели бяха дали съгласието си. Ето защо с немалко потиснато недоволство гордият, макар и ленив господар на Кънингзбърг видя победителя от предишния ден да отдава на лейди Роуина почест, каквато той самият се считаше привилегирован да ѝ отдаде. За да го накаже за предпочитанието, което явно щеше да попречи на собствените му планове, Ателстън, уверен в силата си (като човек, комуто ласкателите поне приписваха голямо умение във военното изкуство), бе решил не само да лиши Обезнаследения рицар от мощна-

та си подкрепя, но, ако му се удаде случай, да го накара да почувства тежестта на алебардата му.

Де Брейси и други рицари от свитата на принц Джон се бяха записали на страната на предизвикателите, тъй като Джон желаше, ако е възможно, да осигури победата на тази група. От друга страна, много рицари, англичани и нормани, местни и чужди, с голяма готовност се записаха против организаторите на турнира поради обстоятелството, че противната страна щеше да се предвожда от един толкова изтъкнат и утвърден състезател като Обезнаследения рицар.

Щом принц Джон видя, че кралицата на деня бе пристигнала на арената, той поведе коня си към нея с любезност, която добре му прилягаше, когато му хрумнеше да я прояви, свали шапка и като скочи от коня, помогна на лейди Роуина да слезе от седлото. И хората от свитата му също свалиха шапки, като един от най-знатните слезе от коня си, за да държи нейния.

– Ето как даваме пример за верността, която дължим на кралицата на любовта и красотата; ние лично ще я отведем към трона, който днес тя трябва да заеме – каза Джон. – А вие, мили дами, бъдете в услуга на вашата кралица, ако желаете на свой ред да бъдете удостоени с подобни почести.

С тези думи принцът поведе Роуина към почетното място, което се намираще срещу неговото, докато най-красивите и знатни дами се трупаха след нея, за да застанат колкото се може по-близо до временната си господарка.

Роуина едва бе заела мястото си и гръмна музика, полузаглушена от възторжените викове на тълпата; поздравяваха я за новото ѝ високо достойнство. Междувременно слънцето жарко и сияйно огря блестящото оръжие на рицарите от двата лагера, които се бяха струпали в противоположните краища на арената и оживено се съвещаваха по въпроса как най-добре да разположат силите си и да водят сражението.

Тогава херолдите наложиха тишина, за да се оповестят правилата на турнира. Те имаха за цел да намалят донякъде опасността от борбата, а такива предохранителни мерки бяха особено необходими, тъй като рицарите щяха да се бият с остри саби и островърхи копия.

Затова на състезателите бе забранено да промушват със сабя; допускаше се само да удрят с нея. Рицарят бе свободен да си служи с алебарда, ако иска – така бе оповестено, – но камата бе забранено оръжие. Свален от коня си рицар имаше право да поднови борбата в ръкопашен бой на самата арена с когото и да било от противниците в същото положение; но в такъв случай конници нямаха право да го нападат. Успее ли някой рицар да притисне противника си до края на арената, така че последният да се докосне до оградата с тялото или с оръжието си, същият бе принуден да се признае за победен и загубваше правото да участва в борбата, а оръжието и конят му се даваха на победителя. Ако някой състезател биваше повален и се окажеше в невъзможност да се изправи на крака, неговият оръженосец или пажът му имаше правото да влезе в арената и да измъкне господаря си от навалищата. Но в такъв случай рицарят се считаше за победен и загубваше оръжието и коня си. Определено бе боят да спре, щом принц Джон свали жезъла си. Това бе още една предпазна мярка, която обикновено се вземаше, за да се предотврати кръвопролитие, причинено от излишното продължаване на толкова опасни игри. Рицар, който не спазваше правилата на турнира или по друг начин нарушеше каноните на почетното рицарство, щеше да бъде разоръжен и с обърнат нагоре щит принуден да яхне оградата, изложен на общия присмех, като наказание за некавалерското му поведение. След като оповестиха тези предпазни мерки, херолдите в заключение подканиха всеки храбър рицар да изпълни дълга си и да заслужи благоволение

на кралицата на красотата и любовта, и се оттеглиха по местата си. От двете страни на арената рицарите се придвижваха към центъра в дълго шествие, строиха се по двама точно един срещу друг, а водачът на всяка група застана в средата на челната редица едва след като грижливо бе подредил хората си.

Красиво и все пак страшно бе да гледа човек толкова много юначни, богато въоръжени бойци, готови за една толкова страховита схватка; възседнали хубави коне, изправени на бойните си седла като безброй железни стълбове, те очакваха сигнала за боя.

Засега рицарите държаха дългите си копия изправени; лъскавите им върхове блестяха на слънцето, а знаменцата, с които бяха украсени, се развяваха над перата на шлемовете. Те стояха така, докато церемониалмайсторите на турнира най-щателно прегледаха редиците, за да проверят дали едната или другата страна няма повече или по-малко от определения брой бойци. Броят на редиците беше съвсем равен. После церемониалмайсторите се оттеглиха от арената и Уилям де Уивил с гръмлив глас даде сигнал: „Laisser aller!“* В същото време екнаха тръбите. Бойците мигновено свалиха копията си и ги затъкнаха в специалното за целта място в броните, забиха шпори в корема на конете си и двете челни редици връхлетяха една върху друга в пълен галоп. Сблъскаха се в средата на арената с такава сила, че звънът се разнесе на една миля разстояние. Задните редици на двете страни напредваха по-бавно, за да подпомогнат победените и да използват успехите на победителите.

Невъзможно бе веднага да се види резултатът от схватката, защото въздухът потъмня от праха, който се дигна изпод копитата на конете. Едва след известно време на нетърпеливите зрители се удаде да видят какво става на бранното поле. Половината рицари от две-

*Почнете! (фр.), букв.: пуснете (конете) – бел. прев.

те страни бяха повалени от конете си – някои от ловките копия на противника, други от противници, които ги превишаваха по тежест и сила, поваляйки както коня, така и ездача. Някои лежаха на земята, сякаш никога нямаше да се надигнат; други вече се бяха изправили и в ръкопашен бой нападаха тия от противниците, които се намираха в същото положение. И от двете страни имаше по неколцина ранени, които се мъчеха да спрат кръвта с шарфовете си и да се измъкнат от настъпилото безредие. Несвалените от конете си рицари, чиито копия бяха строшени от силата на сблъскването, сега нападаха със сабите си, надаваха бойни викове и си нанасяха удари, сякаш от изхода на борбата зависеше и животът, и честта им.

Когато рицарите от втората редица на двете страни, които се смятаха за резерв, връхлетяха, за да подпомогнат другарите си, шумът стана още по-голям. Последователите на Брайън де Боа Жилбер викаха: „Хайде! Beau-seant! Beau-seant!* За Храма! За Храма!“ В отговор противниците викаха: „Desdichado! Desdichado!“ Това бе девизът, изписан на щита на предводителя им.

При всяко сблъскване на разярените състезатели успехът се променяше и битката се пренасяше ту към южния, ту към северния край на арената според това, кой надделяваше. Звънтежът на ударите и виковете се смесваше страхотно със свиренето на тръбите, заглушавайки стенанията на падналите, които беззащитно се търкаляха под краката на конете. Великолепните доспехи на бойците бяха вече замърсени с прах и кръв и се разбиваха под всеки удар на сабята и алебардата. Пъстрите пера, издърпани от шлемовете, се разнасяха от лекия ветрец като снежинки. Не бе останала и следа от красотата и очарованието на стройните редици, а гледката, която сега се разстиляше

¹⁴ Така се наричало знамето на тамплиерите – бел. авт.

пред зрителите, можеше само да им вдъхне ужас или състрадание.

Но такава е силата на навика, че не само простолюдие, което по природа има слабост към страшни зрелища, но дори знатните дами, които изпълваха галериите, следяха боя с напрегнат интерес, и то без всякакво желание да отвърнат очи от една толкова страховита гледка. Вярно е, че тук-там красивите румени бузи побледняваха или пък се дочуваше сподавен писък, когато някой любим, брат или съпруг биваше повален от коня. Но, общо взето, когато пред очите им се нанасяше някой сполучлив удар, присъстващите дами поощряваха бойците не само като пляскаха с ръце и размахваха воали и кърпички, но дори с викове като: „Храбро копие! Силна сабя!“

Щом нежният пол проявяваше толкова жив интерес към тези кръвопролитни състезания, какво остава за интереса на мъжете. Той се изразяваше в гръмки акламации при всеки поврат в боя; вперили очи в арената, зрителите така се вживяваха, щото едва ли не им се струваше, че те самите нанасят или усещат на гърба си ударите, които така щедро се разменяха там. При всяка пауза се чуваха виковете на херолдите: „Бийте се, храбри рицари! Човек умира, но славата не гасне! Бийте се! По-добре смърт, отколкото поражение! Хайде, бийте се, юнаци, че красиви очи гледат вашите подвизи!“

Докато ту едните, ту другите надделяваха, всички се мъчеха да открият двамата водачи, които се сражаваха там, дето боят бе най-ожесточен, и насърчаваха другарите си с викове и с личния си пример. И двамата изпъкнаха с подвизите си, но нито Боа Жилбер, нито Обезнаследения рицар намериха в редиците на противника безспорно равен на себе си боец. На няколко пъти те се опитаха да се срещнат в боя, подтикнати от взаимна ненавист и съзнавайки, че падането на единия или другия би могло да допринесе за решителната победа. Но навалицата и бъркотията бе толкова голя-

ма, че през първата част на схватката те напразно се мъчеха да се срещнат. Неведнъж ги разделиха усърдните им последователи, всеки от които гореше от желание да се прослави, като премери силите си с водача на противниковата страна.

Но когато бойците оредяха, тамплиерът и Обезнаследения рицар най-сетне се срещнаха в ръкопашен бой с всичката ярост, която можеше да вдъхне смъртната омраза и съперничеството на полето на честта. И двамата толкова умело удряха и се отбраняваха, че от зрителите се изтръгна неволен и единогодушен вик – красноречив израз на доволството и възхищението им.

Но в този момент страната на Обезнаследения рицар започна да губи; огромната ръка на Фрон де Бьоф на единия фланг и тежестта и силата на Ателстън на другия се стоварваха и разпръсваха всички, които бяха в обсега им. Като видяха, че са се освободили от непосредствените си противници, двамата рицари сякаш в един и същ миг се сетиха, че могат да си осигурят решаващо предимство, ако помогнат на тамплиера в борбата му с неговия съперник. Ето защо, обръщайки конете си едновременно, норманецът се насочи към Обезнаследения рицар, от една страна, а саксонецът, от друга. Изключено бе човек, изложен на такова неочаквано и неравно по сили нападение, да устои, ако не бяха предупредителните викове на зрителите, които не можеха да останат безучастни пред боеца, поставен в толкова неблагоприятно положение.

– Пази се, рицарю, пази се!

Този възглас бе подет от всички страни и Обезнаследения рицар схвана грозящата го опасност. Той удари с все сила тамплиера и веднага отдръпна коня си назад, за да избегне нападението на Ателстън и Фрон де Бьоф. Така, устремили се към Обезнаследения рицар, който им се изплъзна, те връхлетяха от две противоположни посоки между жертвата си и тамплиера и като не успяха навреме да спрат конете си, едва не

се сблъскаха. Обуздавайки конете си обаче, те ги обърнаха и тримата съсредоточиха усилията си, за да свалят на земята Обезнаследения рицар.

Нищо не можеше да го спаси, ако не беше невероятно силният му и бърз кон, който бе спечелил предния ден.

Той му беше още по-полезен и поради това, че конят на Боа Жилбер бе ранен, докато тези на Фрон де Бьоф и Ателстън бяха изтощени не само от тежестта на огромните си господари, облечени в пълно бойно облекло, но и от предшестващите усилия в боя. Обезнаследения рицар прояви изключително майсторство в ездата, а благородният му кон – голяма пъргавина, което му даде възможност няколко минути да държи на разстояние и тримата си противници. Той се въртеше и обръщаше коня си в обратна посока с лекотата на виещ се сокол; така държеше съперниците си на колкото се може по-голямо разстояние и ту се спускаше към един, ту към друг, размахваше сабя и нанасяше удари, без да дочака насочените към самия него.

Макар зрителите бурно да акламираха ловкостта му, беше ясно, че в края на краищата ще го надвият. Благородниците около принц Джон единодушно го увещаваха да свали жезъла си и да спаси един толкова храбър рицар от позора да бъде победен при неравна борба.

– Аз да го спася? Никога, бога ми! – отвърна принц Джон. – Този хлапак, който крие името си и пренебрегва гостоприемството ми, вече е спечелил една награда и сега може да остави и други на свой ред да спечелят.

Докато изричаше тези думи, настана съвсем неочакван обрат в борбата.

Между бойците на Обезнаследения рицар имаше един състезател в черни доспехи, възседнал черен кон, също тъй едър и висок и доколкото можеше да се съди по вида му, здрав и силен като ездача си. Този рицар,

чийто щит нямаше никакъв девиз, досега бе проявил твърде слаб интерес към борбата; той с голяма лекота отблъскваше състезателите, които го нападаха, но нито използваше спечеленото предимство, нито пък от своя страна се нахвърляше върху някого. С две думи, до този момент той бе по-скоро зрител, отколкото състезател в турнира, което му бе спечелило сред публиката прозвището Черния мързеливец.

Когато видя тежкото положение на водача си, този рицар сякаш изведнъж захвърли равнодушието си; пришпори коня си, който ни най-малко не беше уморен, и като светкавица се притече на помощ; моментът бе критичен. Докато Обезнаследения рицар нападна тамплиера, Фрон де Бьоф се бе приближил до него с вдигнат меч, но преди да може да го свали, Черния рицар му нанесе страшен удар по главата, който, отплесвайки се от лъскавия шлем, падна с почти пълна сила върху бронята на главата на коня. Фрон де Бьоф се търколи на земята; и конят, и ездачът бяха еднакво зашеметени от силния удар. След това Черния рицар насочи коня си срещу Ателстън Кънингзбургски. Тъй като собствената му сабя се счупи в схватката с Фрон де Бьоф, той изтръгна от ръката на тромавия саксонец алебардата, която последният размахваше, и като човек, свикнал да борава с такова оръжие, стовари такъв удар на шлема, че Ателстън също се просна в безсъзнание на арената. Като извърши този двоен подвиг, за който получи особено възторжени овации, защото никой не го очакваше от него, рицарят отново изпадна в предишното си безразличие и най-спокойно се отпрати към северния край на арената, оставяйки водача си да се справи, както може, с Брайън де Боа Жилбер. Това не беше вече толкова трудна задача както преди. Конят на тамплиера бе загубил много кръв и се строполи под напора на Обезнаследения рицар. Брайън де Боа Жилбер падна на земята, заплел крак в стремето, от което не успя да се освободи. Против-

никът му скочи от коня си, размаха смъртоносната сабя над главата на своя съперник и му заповяда да се предаде. Тогава принц Джон, по-развълнуван от опасното положение на тамплиера, отколкото бе преди малко, когато в същото положение се намираше неговият враг, му спести унижението да се признае за победен, като свали жезъла и с това тури край на борбата.

И действително последните схватки приличаха на тлеещи въглени след голям пожар. От малцината рицари, които още се мяркаха на арената, повечето по мълчаливо споразумение от известно време не вземаха участие в борбата, оставяйки изходът да се разреши от схватката между водачите.

Оръженосците, на които бе и трудно, и опасно да се занимават с господарите си по време на боя, сега нахълтаха в арената, за да положат за ранените всички грижи, които дългът им налагаше. Много внимателно ги пренесоха в близките шатри или в пригответните им квартири в съседното село.

Така завърши паметната битка при Ашби де ла Зуш – един от най-известните турнири по онова време, където се бяха срещнали съперници, равни по рицарска храброст и бойно изкуство.

Тъй като сега принц Джон трябваше да посочи отличилия се рицар, той реши да почете рицаря, наречен от всички Черния рицар. Но неговите приближени не одобриха избора му и му обърнаха внимание, че победата в действителност бе спечелена от Обезнаследения рицар, който през този ден сам бе надвил шестима състезатели, и накрая бе свалил от коня и повалил и водача на противната страна. Принц Джон обаче държеше на своето, твърдейки, че Обезнаследения рицар и последователите му биха претърпели поражение, ако не беше мощната подкрепа на рицаря в черните доспехи; ето защо той настояваше нему да даде наградата.

За обща изненада обаче почетният рицар беше безследно изчезнал. Той бе напуснал арената, щом свърши борбата. Някои го бяха забелязали да се запътва по една от горските поляни със същия бавен ход и със същата отпуснатост и равнодушие, които му бяха спечелили прозвището Черния мързеливец. След като два пъти бе призован от фанфарите и от вестителите, се наложи друг да получи определените за него почести. Сега вече принц Джон нямаше основание да не признае Обезнаследения рицар и той го провъзгласи за победител в днешния турнир.

През осеяната с изпочупени оръжия арена, станала хлъзгава от пролятата кръв, церемониалмайсторите отново заведоха победителя до трона на принц Джон.

– Обезнаследени рицарю, тъй като само с това име благоволяваш да ни се представиш – започна принц Джон, – втори път ви отдаваме почестите на победител в този турнир и ви даваме правото да изискате и получите от ръцете на кралицата на любовта и красотата почетния венец, който храбростта ви с пълно право заслужи.

Рицарят направи дълбок, грациозен поклон, но не отговори.

Под звуците на тръбите, докато херолдите велегласно възхваляваха честта на храбреците и славата на победителя, а дамите размахваха копринени кърпички и бродирани воали и зрителите ликуваха, церемониалмайсторите поведоха Обезнаследения рицар към почетния трон, на който седеше лейди Роуина.

Сега победителят трябваше да коленичи на по-долното стъпало пред нейния трон. Откакто свърши борбата, той сякаш вършеше всичко по внушение на заобикалящите го хора, а не по собствената си воля. Докато го водеха през арената, той се олюляваше. Роуина слезе от трона си с грациозна и тържествена по-

ходка и тъкмо се канеше да положи короната, която държеше в ръката си, върху шлема на победителя, когато церемониалмайсторите извикаха в един глас:

– Така не бива, той трябва да е гологлав.

Рицарят измърмори няколко думи, които едва се чуха под шлема му и с които сякаш изказваше желанието си да не открива лицето си.

Било от любов към церемониала или от любопитство, но церемониалмайсторите не обърнаха никакво внимание на неговата неохота и свалиха шлема му, като прерязаха връзките на каската и откопчаха нашийника. Пред взора на зрителите се откри красиво, загоряло от слънцето лице на двайсет и пет годишен младеж с гъсти, късо подстригани руси коси. То бе смъртно бледо и окървавено.

Щом го видя, Роуина издаде сподавен вик. Но веднага се окопоти и налагайки си да изиграе ролята си докрай, докато цялото ѝ тяло все още трепереше под напора на внезапно бликналото силно чувство, тя положи на клюмналата глава на победителя великолепен венец и ясно и отчетливо произнесе следните слова:

– На тебе, рицарю, давам този венец като награда, определена за доблестния победител в днешния турнир. – След кратко мълчание продължи с твърд глас: – И едва ли може да се положи рицарски венец на подстойно чело!

Рицарят наведе глава и целуна ръката на красивата кралица; после, навеждайки се още по-напред, падна в краката ѝ.

Всички бяха потресени. Седрик, занемал при внезапното появяване на прогонения му син, се втурна напред, за да го раздели от Роуина, но церемониалмайсторите го бяха изпреварили. Досещайки се защо бе припаднал Айвънхоу, те се спуснаха, махнаха доспехите му и откриха, че върхът на едно копие бе пробил бронята му и го бе ранил в гърдите.

ГЛАВА XIII

Едва-що бе изречено името на Айвънхоу, и то се разнесе бързо от уста на уста и стигна до групата на принц Джон, чието чело се помрачи, щом чу новината. Като се огледа обаче с видимо презрение, той каза:

– Господа, особено вие, отче игумене, какво е вашето мнение за теорията, която ни разправят учениците, за вродени симпатии и антипатии? Струва ми се, че почувствах присъствието на любимеца на брат ми дори когато нямах никаква представа кого покриват онези доспехи.

– Фрон де Бьоф трябва да се приготви да върне феодалното имение на Айвънхоу – каза Де Брейси, който, след като се бе проявил с чест в турнира, бе оставил настрана щита и шлема си и отново бе заел мястото си сред свитата на принца.

– Да – поде Уолдемар Фицърс, – твърде е вероятно този храбрец да изяви претенции за замъка и имението, което Ричард му даде и което Ваша Светлост впоследствие щедро дарихте на Фрон де Бьоф.

– Фрон де Бьоф – отвърна Джон – е човек, който по-охотно би глътнал три имения като тези на Айвънхоу, отколкото да върне едно от тях. Впрочем, господа, надявам се, че тук няма човек, който да ми оспори правото да раздавам кралските имения на верните си хора, които са около мен, готови да изпълняват обикновената военна служба, вместо на онези, които странстват из чужди земи и не могат да ми оказват почест, нито да ми служат като воители, когато изискваме това от тях.

Обкръжаващите го бяха твърде много заинтересувани от този въпрос, за да не се съгласят, че никой не може да се усъмни в правото, което принцът си бе присвоил. „Какъв щедър принц! Истински благороден господар е онзи, който по този начин поема грижата да възнагради верните си последователи!“

Такива възклицания се чува сред хората от свитата му, които очакваха подобни дарения за сметка на привържениците и любимците на крал Ричард, ако вече не бяха ги получили. Абат Еймър също одобри общото становище, като забеляза обаче, че „свещеният Йерусалим не може да се нарече чужда страна. Йерусалим е майка на всички християни“.

– Но не виждам – заяви той – как рицарят Айвънхоу може да търси облаги от пътуването си там, когато, доколкото ми е известно, кръстоносците, водени от Ричард, въобще не са стигнали по-далеч от Аскалон, а всички знаят, че Аскалон е град на филистимляните, следователно не може да се ползва с привилегиите на свещения град.

Точно тогава при тях се върна Уолдемар, който, подтикнат от любопитство, бе отишъл до мястото, където Айвънхоу бе паднал.

– Струва ми се – каза той, – че този юнак няма да създаде много главоболия на Ваше Височество и ще остави Фрон де Бьоф спокойно да се радва на печалбите си, защото е тежко ранен.

– Каквото и да стане с него – отвърна принц Джон, – той е победителят в днешните игри. Дори да беше наш десеторно по-голям враг или предан приятел на брат ми, което може би е равносилно, раните му трябва да се лекуват. Нашият собствен лекар ще се погрижи за него.

Докато говореше, устните на принца се извиха в строга усмивка. Уолдемар Фицърс побърза да отговори, че Айвънхоу вече е вдигнат от арената и е под грижите на приятелите си.

– Дожаля ми – каза той, – като видях скръбта на кралицата на любовта и красотата, чието едnodневно царуване бе помрачено от това събитие. Не съм човек, който лесно се трогва от мъката на една жена по нейния любим, но лейди Роуина потисна скръбта си с такова достойнство, че тя пролича само от сключени-

те ѝ ръце и от сухите ѝ очи, които трепнаха, когато ги впери в проснатото пред нея безжизнено тяло.

– Коя е тази лейди Роуина, за която толкова се говори? – попита принц Джон.

– Саксонска наследница с големи имения – отвърна игуменът Еймър, – прелестен нарцис, бисер сред драгоценности. Най-хубавата измежду хиляди, смирнова китка и лаврово клонче.

– Ние ще разсеем мъката ѝ – каза принц Джон – и ще подобрим рода ѝ, като я омъжим за норманец. Тя, изглежда, не е пълнолетна, следователно трябва да бъде на наше кралско разположение, когато се жени. Какво ще кажеш, Де Брейси? Нрави ли ти се мисълта да придобиеш хубави имения чрез женитба със саксонка, по обичая на последователите на Вилхелм Завоевателя?

– Ако ми се по нравят земите – отговори Де Брейси, – няма много да придирям каква е невестата. Ще се чувствам много задължен към Ваше Височество за едно добро дело, с което ще изпълните всички обещания, дадени на вашия васал и слуга.

– Не ще забравя – рече принц Джон – и за да подхванем работата още сега, заповядай на нашия домоуправител веднага да предаде на лейди Роуина и нейната група, тоест на онзи простак, настойника ѝ, и на онова саксонско говедо, когото Черния рицар повали в турнира, да дойдат на пиршеството довечера. Де Биго – обърна се той към сенешала*, – ще имаш грижата да съчиниш тази наша втора покана достатъчно учтиво, за да се удовлетвори гордостта на тези саксонци, така че да не могат пак да откажат. Макар че, кълна се в мощите на свети Бекет, да проявиш учтивост пред такива като тях, значи да хвърлиш бисери на свинете.

Принц Джон даде нарежданията си и тъкмо се ка-

¹⁵ Домоуправител – бел. прев.

неше да даде знак всички да напуснат арената, когато мушнаха една бележка в ръката му.

– Откъде е? – запита принц Джон, поглеждайки човека, който му я предаде.

– От чужбина, милорде, но откъде точно, не зная – отвърна прислужникът. – Донесе я един французин, който каза, че бил яздил денонощно, за да връчи тази бележка на Ваше Височество.

Принцът разгледа най-внимателно наслова, после печата, който крепеше копринените конци, с които бе вързана бележката, и носеше емблемата три лилии. Джон отвори писмото с явно възмущение, което още повече се засили, когато прочете съдържанието. А то гласеше: „Пазете се, защото дяволът е пуснат на свобода!“

Принцът стана смъртно блед, първо погледна надолу, после нагоре към небето като човек, комуто са известили смъртна присъда. Като се окопити от първата си изненада, той дръпна настрана Уолдемар Фицърс и Де Брейси и подаде бележката първо на единия, после на другия.

– Това значи – добави той с разтреперан глас, – че брат ми Ричард е пуснат на свобода.

– Може да е подправено писмо – рече Де Брейси.

– Написано е собственоръчно от френския крал и носи неговия печат – отвърна принц Джон.

– В такъв случай е време да струпаме силите си в Йорк или в някое друго централно място – каза Фицърс. – Още няколко дни и ще бъде вече късно. Ваше Височество трябва да прекъсне тези игри.

– Не бива да разпускаме свободните селяни и простолудието незадоволени, без да са взели участие в игрите, както им се полага – рече Де Брейси.

– Още е доста рано – рече Уолдемар. – Стрелците да изкарат няколко тура пред прицела и да се даде наградата. Така принцът напълно ще е изпълнил обещанията си към това стадо от саксонски крепостници.

– Благодаря ти, Уолдемар – каза принцът. – С това ми напомняш също, че имам да си отплащам на онзи нахален селяк, който вчера ни обиди. Пиршеството ни също така ще се състои, както бях наредил. Дори това да е последният час от моето властване, следва този час да е посветен на отмъщение и удоволствия. Нека новите грижи дойдат с новия ден.

Фанфарите скоро върнаха обратно онези зрители, които вече бяха започнали да напускат арената. Сетне бе оповестено, че поради внезапно възникнали важни и неотложни обществени задължения принц Джон се видял принуден да спре игрите за утрешното тържество, но че въпреки това той не желаел толкова много добри свободни селяни да се разотидат, без да проявят уменията си, и затова благоволил да нареди определеното за утрешния ден състезание по стрелба с лъкове да се състои сега, преди зрителите да са напуснали игрището. На най-добрия стрелец бе отредена награда, състояща се от рог, украсен със сребро, и копринен пояс за през рамо с художествено изработен медальон на свети Хюбърт, покровителя на горския спорт.

Отпървом над трийсет свободни селяни се представиха за състезатели, някои от които бяха горски пазачи и помощник-пазачи в кралските гори Нийудз и Чарнудз. Обаче щом разбраха с кого ще се състезават, повече от двама стотини стрелци се оттеглиха, защото не искаха да се изложат на позора на едно почти сигурно поражение.

Намаленият списък на състезателите наброяваше все пак осем души. Принц Джон слезе от кралското си кресло, за да огледа по-отблизо тези подобрени свободни селяни, неколцина от които носеха кралски ливреи. Като задоволи любопитството си, той потърси с очи селянина, на когото имаше зъб, и го видя застанал на същото място, със същия спокоен израз на лицето както и предния ден.

– По дръзките ти приказки познах, че не си истински любител на големия лък, и сега виждам, че не смееш да си премериш силите с добряци като ония, дето са застанали там – му каза принц Джон.

– С ваше разрешение, сър – отвърна селянинът, – освен че се страхувам от поражение и позор, имам и друга причина да не участвам в стрелбата.

– А каква е другата причина? – попита принц Джон.

– Защото не знам дали тези селяни са свикнали да стрелят по същите мишени, по които стрелям аз. А пък и не зная как един човек, който неволно си е спечелил вашето неразположение, ще се понрави на Ваша Светлост, ако спечели трета награда.

Принц Джон се изчерви, сетне попита:

– Как се казваш, селяко?

– Локсли – отвърна той.

– Тогава, Локсли – каза принц Джон, – ти ще стреляш, когато ти дойде редът, след като тези селяни покажат умението си. Ако спечелиш наградата, ще притура към нея двайсет нобли^{*}; но ако не я спечелиш, ще смъкнем зелената ти униформа и ще бъдеш изпъден от арената с удари на лък като дързък приказлив самохвалко.

– Ами ако откажа да стрелям при такива условия? – попита селянинът. – За Ваша Светлост, който държите властта и имате на разположение толкова войници, какво по-лесно наистина от това, да ме съблечете и да ме набиете. Но не можете да ме накарате да опъна лъка си.

– Ако откажеш моето справедливо предложение – каза принцът, – пазителят на реда ще среже тетивата ти, ще счупи лъка и стрелите ти и ще те изпъди като най-голям страхливец.

– Не ми давате справедливи условия, горди принце – рече селянинът. – Вие ме заставяте да се изложя на опасност срещу най-добрите стрелци на Лестър и Ста-

¹⁶ Жълтица от царуването на Едуард III – бел. прев.

фордшир и ако те ме надстрелят, заплашвате ме с такова позорно наказание. Все пак ще се подчиня на желанието ви.

– Войници, следете го внимателно – каза принц Джон, – той губи кураж. Боя се, че ще се опита да се измъкне от това изпитание. А вие, добри хора, стреляйте смело! В онази там шатра ви чакат един елен и едно буре вино, за да се подкрепите, когато спечелите наградата.

На горния край на южната алея, която водеше към арената, бе поставена мишена. Стрелците състезатели поред заставаха на долния край на южния вход. След като стрелците предварително определиха реда си с теглене на жребий, се реши всеки да изстреля по три стрели. Състезанието ръководеше един нисш офицер, наречен провост*, защото се смяташе, че би било унижение за церемониалмайсторите да надзирават игрите на свободните селяни.

Един по един стрелците излизаха напред и майсторски пускаха стрелите си. От двайсет и четири стрели десет се забиха в мишената, а другите – толкова близо до нея, че ги сметнаха за добро постижение. От десетте стрели, улучили целта, две във вътрешния кръг бяха изстреляни от Хюбърт, лесничей на служба у Малвоазен, който бе обявен за победител.

– Хайде сега, Локсли – обърна се принц Джон със зловна усмивка към дръзкия селянин, – ще се състезаваш ли с Хюбърт, или ще предадеш лъка и колчана на надзирателя на игрите?

– Щом само толкова е постигнал – каза Локсли, – съгласен съм да си опитам късмета, при условие че след като изстрелям две стрели в онази мишена, Хюбърт се задължава да изстреля една в определен от мен прицел.

– Това е съвсем справедливо – отвърна принц Джон – и ще удовлетвориш искането ти. Ако победиш този

*Рефер – бел. прев.

самохвалко, Хюбърт, от мен имаш една тръба, напълнена със сребърни монети.

– Ще се постарая – рече Хюбърт. – Дядо ми се проявил като отличен стрелец с голям лък при Хейстингз и се надявам да не го посрамя.

Махнаха предишната мишена и на нейно място поставиха нова. Хюбърт, който като победител в първото състезание имаше правото да стреля пръв, се прицели бавно и внимателно и дълго мери с очи разстоянието, опънал вече лъка с натъкмена стрела. Накрая направи една крачка напред, вдигна лъка на разстояние колкото една опъната ръка, докато средата, където го държеше, беше почти наравно с лицето му, и дръпна тетивата чак до ухото си. Стрелата изсвистя във въздуха и се заби във вътрешния кръг на мишената, но не точно в центъра.

– Ако беше взел предвид вятъра, Хюбърт – каза противникът му, опъвайки лъка си, – щеше да улучиш точно!

С тези думи, без дори да си даде труд да се прицели по-внимателно, Локсли отиде до определеното място и съвсем небрежно пусна стрелата, сякаш въобще не бе погледнал мишената. Той приказваше почти до момента, когато стрелата отхвъркна от тетивата, и въпреки това тя се заби по-близо до бялото петно в центъра, отколкото тази на Хюбърт.

– Дявол да го вземе – викна принц Джон на Хюбърт, – ако оставиш този вагабонтин да те надвие, заслужаваш да те обесят!

Какъвто и да бе случаят, Хюбърт винаги имаше един и същ отговор:

– И да ме обесите, Ваше Височество – каза той, – човек прави, каквото може. Все пак моят дядо се проявил като отличен стрелец...

– Дяволите да го вземат и дядо ти, и цялото му потомство! – прекъсна го принц Джон. – Стреляй бе, човек, стреляй с всичкото си умение, или лошо ти се пише!

Поощрен по този начин, Хюбърт отново зае мястото си за стрелба и помнейки забележката на противника си да не забравя за лекия ветрец, който бе задухал, нагласи както трябва стрелата и толкова умело я изстреля, че тя попадна точно в средата на мишената.

– Браво на Хюбърт! Браво на Хюбърт! – викаха зрителите, които проявяваха по-голям интерес към познат човек, отколкото към непознат. – Право в целта! Право в целта! Да живее Хюбърт!

– По-добър изстрел от този не можеш да дадеш, Локсли – рече принц Джон с презрителна усмивка.

– Сега пък аз ще направя резка в стрелата му – отвърна Локсли.

Той пусна стрелата си малко по-внимателно отпреди и тя попадна точно върху тази на съперника му и я разцепи, та нищо не остана от нея. Насъбралите се наоколо хора толкова се смаяха от чудната му ловкост, че дори не можаха да изразят изненадата си с обичайните викове. „Че той трябва да е сатаната, не човек от плът и кръв – шушнеха си селяните. – Откак има лъкове в Британия, никой не е виждал такава изкусна стрелба!“

– А сега – каза Локсли – моля Ваша Светлост да ми разреши да поставя мишена, каквато слагаме в нашия край на север, и да поканя всеки смел селянин, който иска да си опита късмета и да спечели усмивка от любимата си.

И той напусна арената, като добави:

– Ако държите, нека стражата ви ме придружи. Отивам само да отрежа една пръчка от близката върба.

Принц Джон направи знак да го придружат няколко слуги, за да не избяга. Но виковете „Позор! Позор!“, които се изтръгнаха от тълпата, го накараха да промени неблагоприятните си намерения.

Локсли се върна почти веднага със свършено права върбова пръчка, шест фута дълга и малко по-дебела от мъжки палец. Той започна много спокойно да я

бели, забелязвайки същевременно, че да поканиш един добър горски пазач да стреля срещу толкова голяма мишена, каквато бе използвана досега, значи да обидиш изкуството му.

– Ако питате мен – добави той, – мъжете в родния ми край биха предпочели да се прицелват в кръглата маса на крал Артур, която събирала шейсет рицари. Седемгодишно дете би могло да удари тази мишена с тъпа стрела. Но който удари тази пръчка на сто ярда разстояние – продължи той, като закрачи решително към другия край на арената и заби пръчката в земята, – него признавам за стрелец, достоен да носи лък и колчан пред крал, та ако ще да е пред храбрия крал Ричард.

– Дядо ми – каза Хюбърт – се проявил като отличен стрелец в битката при Хейстингз, но никога в живота си не е стрелял в такава мишена. И аз също няма да се целя. Ако този селянин успее да разцепи онази пръчка, ще се признае за победен от дявола, който се е пъхнал под дрехата му, а не от уменията на един обикновен човек. Правя, каквото мога, старая се, но аз нямам намерение да стрелям, когато знам с положителност, че не мога да улуча. Ако ще се целя в някоя блестяща бяла ивица, която едва виждам, по-добре да се прицеля в ръба на ножа на нашия свещеник или в стрък жито, или в слънчев лъч.

– Страхливо куче недно! – извика принц Джон. – Я стреляй, Локсли. Ако улучиш такава мишена, ще признае, че си първият, който е успял да го направи. Както и да е, няма да позволя само да се перчиш с голямото си изкуство.

– Ще направя, каквото мога, както каза Хюбърт – отговори Локсли. – Повече от това човек не може да направи.

Като изрече тези думи, той отново опъна своя лък, но този път се вгледа внимателно в него, смени тетивата, която му се стори не съвсем кръгла вече, защото

се беше поизтъркала от предишните два изстрела. След това, докато тълпата чакаше със затаен дъх, той бавно се прицели. Стрелецът оправда високото мнение, което всички имаха за изкуството му; стрелата разцепи върбовата пръчка, в която бе насочена. Последваха бурни акламации. Дори принц Джон, захласнат в локостта на Локсли, за миг забрави неприязненото си чувство към него.

– Тези двайсет нобли – каза той, – както и тръбата, ти съвсем заслужено спечели. Те са твои. Ще ги направя петдесет, ако се съ согласиш да носиш ливреята ми, да постъпиш на служба при мен, в конната ми гвардия, и да станеш мой приближен; не знам досега по здрава десница да е опъвала лък, нито пък по-вярно око да е насочвало стрела.

– Прости ми, благородни княже – каза Локсли, – но съм се заклел въобще, ако някога постъпя на служба, това да бъде само при брат ти, крал Ричард. Двайсетте нобли отстъпвам на Хюбърт, който днес стреля не по-зле от дядо си в Хейстингз. Ако скромността не бе му попречила да участва в състезанието, и той щеше да улучи пръчката.

Хюбърт поклати глава, когато доста неохотно прие щедрия дар на непознатия. А Локсли, който гледаше да не привлича повече хорското внимание, се смеси с тълпата и изчезна от погледа.

Победоносният стрелец може би нямаше да се изплъзне толкова лесно от вниманието на Джон, ако принцът нямаше други по-сериозни и по-спешни въпроси, които точно тогава се натрапваха на мисълта му. Той даде знак да се оттеглят от арената и като повика шамбелана си, му заповяда веднага да отиде в Ашби и да намери евреина Исак.

– Кажи на това куче – рече принцът – преди залез слънце да ми прати две хиляди крони. Той знае какви са гаранциите, но можеш да му покажеш този пръстен за доказателство, че си мой пратеник. Останалите пари

трябва да се изплатят в Йорк в срок от шест дни. Ако си прави оглушки, ще искам да ми донесат главата му. Внимавай да не се разминете по пътя, защото обрзаният роб се перчеше тук с крадените си скъпи дрехи.

С тези думи принцът отново яхна коня си и се отпрати към Ашби, а след като той напусна арената, и тълпата започна да се разпръсва.

ГЛАВА XIV

Принц Джон даваше голямото си пиршество в замъка Ашби с много богата трапеза. Снабдителите на принца, които при такива случаи упражняваха пълни права на кралски представители, бяха вдигнали от околността всичко, което се смяташе достойно за господарската трапеза. Бяха поканени и много гости. Съзнавайки, че трябва именно сега да си извоюва популярност сред местното население, принц Джон беше поканил няколко знатни саксонски и датски семейства, както и местната норманска аристокрация и дребните земевладелци. Макар и презирани и унижавани при обикновени случаи, многочислеността на англосаксонците не можеше да не вдъхва страх, като се имаха предвид гражданските размирици, които се очакваха, и осигуряването на популярност всред водачите им явно бе важен политически ход. Ето защо принц Джон реши (и за известно време изпълни намерението си) да прояви към тези редки гости необичайна за него учтивост.

Изпълнявайки решението, взето в момент на по-голямо самообладание, принц Джон прие Седрик и Ателстън с изискана вежливост и изрази разочарованието си без никаква нотка на озлобление, когато първият му съобщи, че поради неразположение Роуина не може да се отзове на любезната му покана. Както Седрик, така и Ателстън бяха облечени в старата саксонска носия, която, макар и нелишена от хубост

сама по себе си и в случая направена от скъп плат, много се различаваше от облеклото на останалите гости.

Гостите бяха насядали около трапезата, която едва ли не се огъваше под тежестта на вкусните ястия. Освен гозбите от местен произход имаше и най-различни деликатеси, внесени от чужбина, големи количества точени сладкиши, както и тежкия, силно подправен кекс със сушени плодове, поднасян само на трапезите на най-висшите благородници. Венец на пиршеството бяха най-скъпите местни и чуждестранни вина.

Макар и любители на лукса, норманските благородници, общо взето, не се отдаваха на пиянство. Като си угаждаха с различни лакомства, те гледаха да се покажат много изискани и да избягват крайностите; затова бяха склонни да приписват лакомията и пиянството на победените саксонци, считайки това за пороци, присъщи на по-ниското им положение в обществото.

С насмешлива сериозност, прекъсвана само от тайни знаци помежду им, норманските рицари и благородници наблюдаваха Ателстън и Седрик, които, непривикнали към дворцовия етикет, не знаеха как да се държат на подобен пир. Така Седрик, който изтри ръцете си в пешкир, вместо да остави влагата по тях да се изпари, като ги размахва грациозно във въздуха, си навлече повече присмех от другаря си Ателстън, който сам изяде една цяла баница с пълнеж от най-фини чуждестранни деликатеси, наречена по онова време „каръм пай“.

Дългото пиршество вече беше към своя край. Докато бокалът често минаваше от ръка в ръка, хората разговаряха за подвизите на току-що състоялия се турнир, за непознатия победител в състезанието по стрелба, за Черния рицар, чието себеотрицание го бе накарало да се откаже от спечелените почести, и за храбрия Айвънхоу, който толкова скъпо бе заплатил славата си. Тези събития се разискваха с военна от-

кровеност и всички в залата се смееха и шегуваха. Само принц Джон седеше с навъсено чело. Някаква непреодолима грижа сякаш го поглъщаше и той участваше в разговорите само когато от време на време някой от свитата му го подканваше. Тогава скачаше от стола си, гаврътваше чаша вино, уж да поправи настроението си, и се намесваше в разговора с някаква случайна забележка, направена ни в клин, ни в ръкав.

– Вдигаме чашата – каза той – за Уилфред Айвънхоу, победител в тази турнир, и много съжаляваме, че той поради раните си не може да присъства на нашата трапеза. Нека всички напълнят чашите си за тази на здравица, особено Седрик от Ръдъруд, достойният баща на многообещаващ син.

– Не, милорде – отвърна Седрик, като стана на крака и постави на масата недокоснатата си чаша. – Не позволявам да се нарече мой син непокорният младеж, който едновременно пренебрегва волята ми и изоставя нравите и обичаите на своите деди.

– Изключено е толкова храбър рицар да бъде тъй недостоен и непокорен син! – възкликна принц Джон, като много умело се престори на изненадан.

– А ето че случаят с Уилфред е точно такъв. Той напусна скромното ми жилище, за да общува с веселите велможи от двора на вашия брат, където се научи на тънкостите на така високо ценено от вас ездаческо изкуство. Той напусна моя дом пряко волята ми и въпреки изричната ми заповед, нещо, което в дните на Алфред биха нарекли непокорство, да – при това строго наказуемо престъпление.

– Уви! – отвърна принц Джон с дълбока въздишка на престорено съчувствие. – Щом синът ви е бил последовател на нещастния ми брат, няма какво да се чудите къде и от кого се е научил на синовно непокорство.

Това бяха думите му, а не желаше да си припомни, че от синовете на Хенри II, макар всички да се бяха

провинили в това отношение, той бе проявил най-голямо непокорство и неблагодарност към баща си.

– Струва ми се – продължи принцът след минутно мълчание, – че брат ми възнамеряваше да награди любимеца си с богатото имение Айвънхоу.

– Той действително му го даде – отвърна Седрик – и далеч не най-малкият повод да се скарам със сина си бе това, че той се унизи да владее като васал същите имения, които дедите му притежаваха с правото на свободни и независими господари.

– В такъв случай можем да разчитаме на доброволното ви съгласие, добри ми Седрик – каза принц Джон, – да дадем имението Айвънхоу на човек, чието достойнство няма да бъде накърнено от това, че държи земи, които са собственост на британската корона. Сър Реджинълд Фрон де Бьоф – обърна се той към този благородник, – надявам се, че вие ще се грижите за това хубаво имение така, че сър Уилфред да не разгневи още повече баща си, като си го възвърне.

– Свети Антон ми е свидетел! – отговори грамадният черновежд рицар. – Съгласен съм Ваше Височество да ме сметне за саксонец, ако допусна Седрик или Уилфред, или най-добрият с английска кръв в жилите си да изтръгне от мен този дар, с който Ваша Светлост благоволихте да ме удостоите.

– Бароне – намеси се Седрик, засегнат от начина, по който норманите често изразяваха презрението си към англичаните, – който те нарече саксонец, ще ти направи чест, толкова голяма, колкото и незаслужена.

Фрон де Бьоф се канеше да му отговори, но принц Джон, какъвто бе спривав и лекомислен, го спря.

– Без съмнение благородният Седрик казва самата истина – рече той – и саксонците с право могат да претендират, че ни бият по дължината на родословието си.

– Те наистина и на лов вървят пред нас, като елени пред кучета – обади се Малвоазен.

– И с пълно право имат преднина – добави абатът Еймър, – не забравяйте колко ни превишават по благоприличието на обноските си.

– По необичайното им въздържание, когато ядат и пият – додаде на свой ред Де Брейси, забравяйки обещаната му от принца саксонска невеста.

– Да не говорим за храбростта, с която се отличиха при Хейстингз и другаде – отбеляза Брайтън де Боа Жилбер.

Докато дворяните всеки на свой ред с любезно нахалство следваха примера на принца и усмихнати насочваха към Седрик стрелата на насмешките си, лицето на саксонца пламна от гняв и той само хвърляше ту на един, ту на друг свирепи погледи, сякаш този низ от бързо изречени обиди му пречеше да отговори на всяка поотделно. Най-после той заговори със сподавен от ярост глас и обръщайки се към принц Джон като първоизточник на нанесените му обиди, каза:

– Каквито слабости и пороци да са имали и да имат моите сънародници, един саксонец би сметнал за най-недостоеен човек този, който в собствения си замък, докато собствената му чаша с вино минава от ръка на ръка, се отнесе или допусне да се отнасят с един безобиден гост, както Ваше Височество позволихте да се държат днес към мен. А каквито неуспехи да са претърпели дедите ни в битката при Хейстингз, най-малко подобава да говорят тези (тук той погледна Фрон де Бьоф и тамплиера), които само преди няколко часа неведнъж паднаха от коня си под ударите на копието на саксонец.

– Бога ми, хаплива шега, няма що! – каза принц Джон. – Как ви се нрави, господа? Какъв висок дух у саксонските ни поданици в тези неспокойни времена – те започват много да знаят и да се държат дръзко. Какво ще кажете? Както е светла нощта, смятам, че ще направим най-добре да се качим на корабите си и да се приберем, дорде е време, в Нормандия.

– От страх пред саксонците ли? – попита Де Брейси, като се изсмя. – Ловджийските копия ще ни бъдат предостатъчни, за да се справим с тези глигани.

– Престанете с подигравките си, господа! – каза Фицърс. – Би било добре – добави той, обръщайки се към принца – Ваше Височество да увери уважаемия Седрик, че с тези шеги, които не могат да не прозвучат зле в ушите на един чужденец, никой не е мислил да го обижда.

– Да го обижда? – отвърна принц Джон с предишната си вежливост. – Надявам се, че никой не ще съзре у мен такива намерения. Нито пък бих позволил в мое присъствие друг да нанася обиди. Ето на, вдигам чашата си за здравето на самия Седрик, щом той отказва да пие наздравица за сина си.

Чашата обиколи всички присъстващи, съпроводена от лицемерните възгласи на придворните, без обаче да направи желаното впечатление на саксонца. Той не бе особено схватлив по природа, но които са сметнали, че този ласкателен комплимент ще успее да заличи предишната обида, твърде много подценяваха умствените му способности. Седрик нищо не каза, когато принцът отново дигна чашата да пият за здравето на сър Ателстън от Кънингзбърг.

Ателстън се поклони почтително и в отговор на оказаната му чест изпи до дъно грамадната чаша.

– А сега, господа – каза принц Джон, разгорещен от погълнатото вино, – след като чествахме както следва саксонските ни гости, ще ги поканим да ни отвърнат със същата вежливост. Достойни тане – продължи той, обръщайки се към Седрик, – разрешете да ви поканим да назовете някой норманец, чието име най-малко би осквернило устата ви, и да вдигнем чашата с пожелание виното да отнесе всички горчивини, с които е свързана за вас думата норманец.

Докато говореше принц Джон, Фицърс стана, шмугна се зад креслото на саксонца и му пошепна да не

изпуска случая да тури край на лошите чувства между двете народности, като назове принца. Седрик не отговори на този дипломатически намек, но стана на крака, напълни догоре чашата си и се обърна към принц Джон със следните думи:

– Ваше Височество пожела да назова норманец, достоен да бъде честван на това пиршество. Туй може и да не е много лека задача, тъй като изисква от роба да възхвалява господаря си, от победените, стенещи под всички злини на робството, да изказват възхвала на победителя. Все пак аз ще назова един норманец, пръв по оръжие и по звание, най-добрия и най-благородния от сънародниците си. А устните, които откажат да пият с мен за заслужената му слава, ще нарека неверни и безчестни и ще поддържам това становище с цената на живота си. Изпивам чашата за здравето на Ричард Лъвското сърце!

Принц Джон, който очакваше, че речта на саксонца ще завърши с неговото име, се сепна, когато толкова неочаквано се спомена името на онеправдания му брат. Той автоматично вдигна чашата до устните си и веднага я остави, за да види как ще се възприеме от околните това неочаквано предложение. Мнозина смятаха, че е еднакво опасно да го приемат и да го отхвърлят. Някои, стари и опитни царедворци, последваха до най-малки подробности примера на самия принц, като вдигнаха чашата до устните си и после я оставиха на масата пред тях. Имаше и много гости, които, обзети от по-сърдечни чувства, извикаха: „Да живее крал Ричард! Дано скоро се върне при нас!“ А неколцина, между които Фрон де Бьоф и тамплиерът, като израз на гневно презрение не се и докоснаха до чашите си. Но никой не посмя открито да се противопостави на една наздравича за царувания монарх.

След моментно ликуване заради победата си Седрик каза на своя другар:

– Стани, благородни Ателстън! Достатъчно сме седели тук, щом вече сме се отплатили за гостопримството и вежливостта на принц Джон. Който желае да опознае по-подробно грубите ни саксонски нрави, отсега нататък ще трябва да ни търси в домовете на нашите деди, тъй като повече не желаем да виждаме царски пиршества, нито пък да вкусуваме от норманската вежливост.

С тези думи той стана и напусна залата, последван от Ателстън и от някои други гости, които поради саксонския си произход се чувстваха обидени от саркастичните забележки на принц Джон и свитата му.

– Кълна се в мощите на свети Тома – възкликна принц Джон, когато те си излязоха, – тези саксонски простаци пак излязоха отгоре и сега победоносно си отиват!

– Достатъчно си пийнахме и достатъчно си повикахме. Май че е време да оставим чашите – каза абат Еймър.

– Оня монах, който се е разбързал да си ходи, сигурно чака някоя каещца се красавица, за да я изповяда тази вечер – рече Де Брейси.

– Лъжете се, рицарю – отвърна абатът, – но трябва вече да поема пътя към дома си и още тази вечер да измина някоя и друга миля.

– Разотиват се вече – пошепна принцът на Фицърс, – отрано се уплашиха и този страхливец, абатът, пръв се отдръпва от мен.

– Не бойте се, милорд – каза Уолдемар, – такива доводи ще му дам, които ще го накарат да дойде при нас, когато се срещнем в Йорк. Абате – продължи той, – трябва да поговоря с вас насаме, преди да се качите на коня си.

Другите гости вече набързо се разотиваха и останаха само най-близките последователи на принц Джон и хората от свитата му.

– Ето какво последва от твоя съвет – каза принцът, обърнал ядовит поглед към Фицърс, – един пиян сак-

сонски простак да ме сложи натясно на собствената ми трапеза и само като чуют името на брат ми, хората да се отдръпват от мен, като че ли съм прокажен.

– Не се горещете, сър – рече съветникът му, – защото и аз мога на свой ред да ви упрекна и да хвърля вината върху необмисленото ви лекомислие, което провали намеренията ми и попречи на вас да разсъждавате по-трезво. Но сега не е време за упреци. Ние с Де Брейси веднага ще се срещнем с тези несигурни страхливци и ще ги убедим, че твърде много са се обвързали, за да отстъпят сега.

– Напразно! – каза принц Джон, като закрачи неспокойно из залата, а вълнението, проличало в думите му, отчасти се дължеше на голямото количество вино, което бе изпил. – Напразно! Каквото е писано да стане, ще стане, и те го знаят... забелязали са по пясъка следите от лъвската лапа... чули са лъвският рев да се носи все по-отблизо, видели са как се тресе от него гората. Нищо не може да им възвърне куража.

– Де да можеше нещо да възвърне собствения му кураж! – каза Фицърс на Де Брейси. – Само като чуе името на брат си, и го втриса. Колко са злочести съветниците на един принц, комуто липсва смелост и постоянство както в добри, така и в лоши дела!

ГЛАВА XV

Никога паяк не е полагал по-големи старания и грижи да сплете разкъсаните нишки на мрежата си, колкото положи сега Уолдемар Фицърс, за да победи и да свърже отново разпръснатите членове на групата интриганти около принц Джон. Малцина от привържениците му го следваха с особено желание, никой не го правеше от уважение към неговата личност. Ето защо Фицърс трябваше да им разкрие нови възможности за лична изгода и да им напомни за облагите, от които в

този момент се ползваха. На младите, буйни велможи обеща неограничена свобода и необуздани веселия, на амбициозните – власт, а на алчните – още повече богатство и по-големи имения. Водачите на наемниците получиха като дарение злато – най-убедителния за тях довод, без който всички други доводи биха били безпредметни. Този деен агент на принца раздаваше обещаия още по-щедро, отколкото пари. Накратко казано, той пушна в ход всички средства, способни да затвърдят вярата у разколебаните и да вдъхнат кураж у малодушните. Той говореше за връщането на крал Ричард като за някакво съвсем невероятно събитие. Все пак, когато в изпълнените със съмнения погледи и неопределените отговори забеляза, че именно от това най-много се страхуват съзаклятниците му, той смело заяви, че дори и кралят да се върне, това не би трябвало да оказва никакво влияние на политическите им сметки.

– Ако се върне Ричард – говореше Фицърс, – ще се върне, за да даде богатство на нуждаещите се и обеднели кръстоносци за сметка на онези, които не го последваха в светите места. Той ще се върне, за да иска строга сметка от онези, чиито дела през негово отсъствие могат да се сметнат като злодеяния или нарушения на законите на страната и на кралските привилегии. Той ще се върне, за да отмъсти на Ордена на тамплиерите и на хоспиталиерите за предпочитанието, проявено от тях към френския крал Филип по време на войната за освобождаването на Божи гроб. – Нима се боите от неговата мощ? – продължаваше хитрият довереник на принца. – Ние всички признаваме, че той е силен и храбър рицар. Но минаха вече дните на крал Артур, когато един боец можеше да се изправи срещу цяла армия. Ако действително се върне Ричард, той непременно ще се върне сам, без последователи и без приятели. Костите на храбрите му воители се белеят из пясъците на Палестина. Малцината му

привърженици като Уилфред Айвънхоу са се довели тук съсипани, докарани едва ли не до просешка тояга. А какви са тия приказки за правата на Ричард като първороден син? – продължаваше той в отговор на онези, които се смущаваха от тази страна на въпроса. – Нима норманският херцог Робърт, най-големият син на Завоевателя, нямаше същите права? И въпреки това Уилям Червения и Хенри, вторият и третият му брат, един след друг бяха предпочетени от народа. Робърт притежаваше всички качества, които могат да се изтъкнат у Ричард: беше смел рицар, добър водач, щедър към приятелите си и към църквата и отгоре на всичко кръстоносец и покорител на Божи гроб. И въпреки това той умря като сляп и нещастен пленник в Кардифския замък, задето се бе опълчил срещу волята на народа, а народът не иска той да го управлява. Ние сме в правото си – казваше той – да изберем онзи принц измежду царското семейство, който е най-подготвен да държи върховната власт, тоест – поправи се той – онзи, който, ако бъде избран, най-добре ще защити интересите на благородниците. Възможно е по лични качества принц Джон да отстъпва на брат си Ричард. Но като се вземе предвид, че последният при завръщането си би размахал меч на отмъщението, докато първият раздава награди, привилегии, богатства и почести, освобождава от данъци, няма никакво съмнение на кой крал благородниците, ако са умни, би следвало да дадат поддръжката си.

Такива и още много други доводи, някои пригодени към особеното положение на хората, на които говореше, оказаха очакваното въздействие върху благородниците от партията на принц Джон. Повечето се съгласиха да присъстват на урежданата среща в Йорк, която имаше за цел да подготви коронясването на принц Джон.

Беше вече късно през нощта, когато, крайно изтощен от различните си срещи, колкото и доволен да бе

от резултата им, Фицърс се прибра в замъка Ашби и се срещна с Де Брейси, който бе заменил официалните си дрехи с къса зелена дреха, дълги чорапи от същия плат и същия цвят, кожена шапка на главата, къса сабя, метнат през рамо рог, голям лък в ръка и сноп стрели, затыкнати в колана. Ако Фицърс го беше срещнал в някоя външна стая, би го сметнал за човек от стражата и нямаше да му обърне никакво внимание; но тъй като го намери в централната зала на замъка, той се загледа в него и позна норманския рицар, преоблечен като английски селянин.

– Какво значи това, Де Брейси? – попита Фицърс с доста сърдит тон. – Сега ли намери да се готвиш за коледни танци и да се маскираш с тези чудати дрехи, когато ще се решава съдбата на господаря ни, принц Джон?

– Гледах си моята работа – отвърна Де Брейси спокойно, – както ти, Фицърс, си гледал своята.

– Аз съм си гледал моята работа! – повтори думите му Уолдемар. – Аз се занимавах с работите на нашия общ покровител, принц Джон.

– Нима си имал някакъв друг подтик, Уолдемар – възрази му Де Брейси, – освен собствения си интерес! Хайде, хайде, Фицърс, ние с тебе се познаваме добре: ти се отдаваш на амбицията си, аз на удоволствията, както подобава на разликата в годините ни. Мнението ти за принц Джон съвпада с моето, а именно, че е твърде слаб, за да бъде решителен монарх, твърде тираничен, за да бъде снизходителен монарх, твърде нахален и самонадеян, за да бъде популярен монарх, и твърде непостоянен и плах, за да бъде изобщо монарх. Но той е монарх, когото Фицърс и Де Брейси се надяват да използват, за да се издигнат и преуспеят. Следователно ти му помагаш с политическите си ходове, а аз с копията на моите кондотиери.

– Надежден помощник си, няма що – каза Фицърс ядосано, – като си взел да правиш лудории в един толко-

ва критичен момент. За бога, какво си се маскирал с тези смешни дрехи, когато положението е тъй напрегнато?

– Тръгнал съм да си търся булка – отвърна Де Брейси невъзмутимо – по обичая на Вениаминовото племе.

– Вениаминовото племе!?! – възкликна Фицърс. – Какво искаш да кажеш?

– Ти не беше ли снощи там – запита Де Брейси, – когато абат Еймър ни разказа тая история? Той разказваше как много отдавна в Палестина възникнала смъртна вражда между Вениаминовото племе и останалите израилтяни; как наскелли на парчета едва ли не всички благородници от това племе, как се заклели в името на света Дева Мария, че няма да допуснат оцелелите от това клане да се оженят за жени от техния род; как започнали да съжбяват, че са дали такава клетва, и пратили хора да се посъветват с Негово Светейшество папата как да се освободят от нея; и как по съвета на Светия отец младежите на Вениаминовото племе отвлекли от един великолепен турнир всички присъстващи дами и по такъв начин се сдобили със съпруги без съгласието нито на самите невесты, нито на семействата им.

– Чувал съм този разказ – каза Фицърс, – макар че или абатът, или ти самият сте променили и времето, когато е станало това, и обстоятелствата по много странен начин.

– Казвам ти – му отвърна Де Брейси, – че възнамерявам да се сдобия със съпруга по обичая на Вениаминовото племе, което ще рече, че както ме гледаш издокаран и въоръжен, ще нападна тия саксонски говеда, които напуснаха замъка нощес, и ще отвлека прекрасната Роуина.

– Да не си полудял, Де Брейси? – запита Фицърс. – Не забравяй, че макар тези мъже да са саксонци, те са богати и могъщи и че сънародниците им ги уважават най-вече, защото малцина от саксонски произход се радват на богатства и почести.

– А никой от тях не би трябвало да ги има – отговори Де Брейси. – Делото на норманското нашествие би следвало да бъде докарано докрай.

– Поне сега не му е времето – възрази Фицърс. – Наближаващата криза налага да се спечели доброжелателството на народните маси и принц Джон не може да откаже правосъдие на всеки, който посегне на техните любимци.

– Нека само посмее да го направи – каза Де Брейси. – Той скоро ще си даде сметка каква голяма разлика има между поддръжката на една малодушна тълпа от саксонски глупаци. Но аз не възнамерявам веднага да разкрия кой съм. В тези одеяния нямам ли вид на най-смелия горски пазач, който някога е надувал рог? Вината за нападението ще падне върху разбойниците от Йоркширските гори. Поставил съм доверени съгледвачи, които следят саксонците и знаят точно къде се намират те. Довечера ще преспят в манастира „Свети Уитол“ или „Уитхолд“, знам ли как се казваше просташкият му саксонски светия при Бъртън от Трент. Маршрутът им на следващия ден ги довежда в нашия район и ние като соколи веднага ще се спуснем върху тях. След известно време ще се появя в обикновения си вид, ще се държа като най-вежливият рицар, ще спася нещастната пострадала красавица от грубияните похитители, ще я заведе в замъка на Фрон де Бьоф или в Нормандия, ако се наложи, и няма да я представя на роднините ѝ, преди да стане невяста на Морис де Брейси.

– Това е много умен план – каза Фицърс – и, струва ми се, не изцяло замислен от тебе. Хайде, право си кажи, Де Брейси, кой ти помогна да го намислиш и кой ще ти съдейства да го изпълниш? Защото, ако си спомням правилно, твоите хора са чак в Йорк.

– Виж го ти! Ако държиш непременно да знаеш кой – отговори Де Брейси, – тамплиерът Брайън де Боа Жилбер скрои този план. Той ще ми помогне, когато

ги нападнем, и той и последователите му ще играят ролята на разбойниците, от които храбрата ми десница, след като се преоблека, ще спаси дамата.

– Бог да ме убие – възкликна Фицърс, – този план прави чест и на двама ви! А ти проявяваш рядко благородумие, като си решил да повериш дамата на достойния си съюзник. Мисля, че ще успееш да я отвлечеш от саксонските ѝ приятели, но много по-съмнително ми се вижда как ще съумееш после да я отскубнеш от Боа Жилбер. Той като сокол, хвърли ли се върху някоя яребица, здраво държи плячката си.

– Той е тамплиер – отвърна Де Брейси, – следователно не може да бъде мой съперник, щом съм решил да се ожения за тази богата наследница. Пък да има непочтени замисли спрямо бъдещата булка на Де Брейси... Бога ми! Дори всички ръководни длъжности на ордена му да бяха съсредоточени само в него, той не би посмял да ме обиди по такъв начин!

– Тогава, щом никакви мои думи не са в състояние да избият това глупаво начинание от главата ти – каза Фицърс, – защото добре познавам упорития ти нрав, поне гледай да загубиш колкото се може по-малко време. Че тази лудория е неуместна, неуместна е, ами поне да не трае дълго.

– Казвам ти, това е въпрос на няколко часа – отговори Де Брейси. – Ще бъда в Йорк, начело на моите юнаци, и щом ти с политическия си усет намислиш някой смел план, веднага ще го подкрепя. Но ето, чувам, че другарите ми се събират и конете тропат и цвият във външния двор. Довиждане. Отивам като верен рицар да спечеля усмивките на една красавица.

– Като верен рицар! – повтори думите му Фицърс, като го проследи с очи. – Като глупак, бих казал по-скоро, или като дете, което оставя най-сериозна и важна работа, за да тича по понесения от вятъра трън. Но това са оръдията, с които съм принуден да работя – и за кого? За интересите на един принц, който е толкова

неблагоградумен, колкото е развратен, и който има изгледи да бъде благодарен господар, както вече се прояви като непокорен син и лош брат. Но той – и той всъщност е само едно от оръдията, с които си служат. Колкото и да е горд, ако си позволи да раздели собствените си интереси от моите, скоро ще го посветя в тази тайна.

Размишленията на държавника бяха прекъснати в този момент от гласа на принц Джон, който викаше от една вътрешна стая: „Благородни Уолдемар Фицърс!“ И със свалена шапка, бъдещият канцлер (защото хитрият норманец аспирираше именно за този висок пост) побърза да получи нарежданията на бъдещия монарх.

ГЛАВА XVI

Читателят не може да не си спомня, че изходът на боя в турнира бе решен от усилията на един неизвестен рицар, когото, поради безразличието и пасивността, проявени в началото на игрите, зрителите нарекли Черния мързеливец. Този рицар бе напуснал арената съвсем неочаквано, щом победата бе осигурена. А когато го призоваха да получи наградата за своята храброст, той бе безследно изчезнал. Междувременно, докато и вестителите, и тръбите го зовяха, рицарят пътуваше на север, като избягваше всички по-оживени пътеки и вървеше направо през горите. Той пренощува в една малка странноприемница, настрана от широкия друм, където въпреки това научи от един странстващ певец новините за изхода на турнира.

На следващата заран рицарят тръгна много рано с намерението да измине дълъг път, тъй като състоянието на коня му – предния ден той внимаваше да не го изтощи – позволяваше да пътува надалеч без много почивки. Но обиколните пътеки, по които яздеше, му объркаха сметките, така че привечер се озова едва на

границата на околията Западен Райдинг в графството Йоркшир. При това както ездачът, така и конят вече чувстваха нужда да се подкрепят, пък и се налагаше да потърсят място за пренощуване, защото бързо се стъмваше.

А където се намираше рицарят, нямаше никакви изгледи да намери нито храна, нито подслон, и по всичко изглеждаше, че ще бъде принуден да постъпи, както обикновено правят странстващите рицари в такива случаи – да пусне коня си да пасе, а сам той да се изтегне на земята и да замечтае за дамата на сърцето си, като дъбовите клони му служат за балдахин. Но Черния рицар или нямаше любима, за която да мисли, или, също тъй безразличен към любовта, както изглеждаше към борбата, не беше достатъчно погълнат от прочувствени размишления върху красотата и жестокостта ѝ, за да могат те да заглушат глада и умората, така че любовта да замести твърде осезаемите удобства, каквито представляваха леглото и вечерята. Ето защо той изпита особено недоволство, когато се огледа и видя, че се намира в гъста непроходима гора. В нея действително имаше много поляни и тук-там пътеки, но те явно бяха проправени от многобройни стада, които пасяха из гората, или от дивеча, или пък от ловджиите, които го гонеха.

Слънцето, по което рицарят се водеше, вече бе залязло зад Дърбиширските възвишения отляво и вероятността да налучка правия път беше толкова, колкото и вероятността да тръгне в грешна посока. След няколко безуспешни опита да избере най-отъпканата пътека с надеждата, че тя ще го изведе до колибата на някой овчар или до жилището на някой горски пазач, и след като се увери, че не знае по коя пътека да тръгне, рицарят се довери на усета на коня си; той от опит знаеше удивителното умение на тези животни да избавят от подобни затруднения и себе си, и ездача си.

Щом доброто добиче, което бе крайно изтощено от дългото пътуване с облечен в доспехи ездач на гърба си, разбра по отпуснатите поводи, че свободно може да избира пътя си, веднага почувства нов прилив на сили и се окопоти. Преди, в отговор на шпорите, то само жално стенеше, а сега, сякаш гордо от оказаното му доверие, наостри уши и без ездачът да го подканва, ускори ход. Пътеката, по която тръгна конят, доста се отклоняваше от посоката, следвана от рицаря през целия ден. Но тъй като животното твърде уверено крачеше по нея, ездачът се предостави на неговия усет.

Той не се излъга, защото пътеката скоро се разшири и поутъпка, а звънът на малка камбана показва на рицаря, че се намира недалеч от някой параклис или от килията на отшелник.

Действително той скоро стигна до една открита, леко наклонена поляна, на другия край на която огромна канара показваше на пътника сивия си, стръмен и брулен от ветровете скат. Тук-там бръшлян покриваше канарата, а другаде над урвите извиваха клони дъбове и храсталаци от див чимшир, чиито корени, търсейки прехрана в отвесните пукнатини на големите каменни късове, стърчаха, както перата на боеца стърчат над стоманения му шлем и придават чар на предмет, който по естеството си всява у зрителя ужас. В подножието на камарата, едва ли не опряна о нея, имаше колиба, построена от отсечени в близката гора стволове. Пролуките между тях бяха замазани с глина, примесена с мъх, за да не прониква студът и вятърът. Над вратата стърчеше окастрено стъбло на едно борче с превързано напреки към него друго дърво – грубо изработен символ на светия кръст. Далеч надясно от скалата шуртеше изворче със съвършено бистра вода. Тя падаше върху широк камък, издълбан от несръчна човешка ръка във формата на корито, спущаше се с ромон по прокопано от времето русло, пос-

ле се плъзгаше по малката равнина и се изгубваше в близката гора.

До този извор се намираще мъничък порутен параклис с пропаднал покрив. Преди да настъпи разрухата, параклисът е имал не повече от шестнайсет стъпки на дължина и дванайсет на ширина, а схлупеният му покрив се е държал върху четири концентрични арки, които са се издигали от четирите ъгъла на сградата, поддържани от къси масивни колони. Сकेлите на две арки още стояха, макар покривът помежду им да беше се срутил; над останалите две той беше още здрав. Входът на този дъвен молитвен дом се намираще под съвсем нисък кръгъл свод, украсен с няколко реда скулптиран в зигзаг корниз, като зъбите на акула, който толкова често се среща в старосаксонската архитектура. Над преддверието върху четири малки колони се издигаше камбанария. Там висеше зелениясалата, проядена от времето камбана, чийто слаб звук Черния рицар бе чул малко време преди това.

Целият този тих и спокоен пейзаж мъждееше в здрача пред очите на пътника и му вдъхваше увереност, че има къде да пренощува, защото горските отшелници бяха задължени да оказват гостоприемство на заблудили се или замръкнали странници.

Така рицарят не се спря да разгледа подробности, които изброихме по-горе, а като благодари на свети Юлиан, покровителя на пътниците, който го бе довел до такъв добър подслон, скочи от коня си и зачука по вратата на колибата с копието си, за да привлече внимание върху себе си и да получи покана да влезе.

Доста време мина обаче, преди да получи отговор, и когато го получи, той бе неблагоприятен.

– Върви си по пътя, който и да си – се чу отвътре дълбок дрезгав глас, – и не безпокой служителя на Бога и на свети Дънстън, когато чете вечерните си молитви.

– Добри отче – отвърна рицарят, – пред теб стои беден странник, заблудил се из гората, който ти дава

възможност да проявиш милосърдието си и да му окажеш гостоприемство.

– Брате – каза отшелникът, – Света Богородица и свети Дънстън са благоволили да ме предопределят за човек, който приема тези благодетели, а не ги упражнява. Дори куче не би хапнало храната, която имам тук, а по-грижливо гледан кон би презрял постелята ми. Затова върви си по пътя и на добър ти час.

– Но как ще се оправи в тая гора – възкликна рицарят, – когато нощта вече пада? Моля те, свети отче, нали си християнин, отключи вратата си и поне ми покажи накъде да тръгна.

– А аз те моля, добри ми брате християнино – рече пустинникът, – повече да не ме безпокоиш. Заради тебе вече си прекъснах молитвите, които като окаян грешник трябваше, според дадения от мен обет, да кажа, преди да изгрее луната.

– Покажи ми пътя, пътя! – викна му рицарят. – Каж ми поне накъде да тръгна, ако друго не мога да очаквам от тебе.

– Лесно ще налучкаш пътя – отвърна отшелникът. – Пътеката от гората извежда до едно тресавище, а там има брод, по който може да се мине, защото отдавна не е валяло. Като минеш брода, внимателно ще изкачиш левия бряг, той е доста стръмен, а пътеката, която е току над реката, на няколко места се губела – така ми казаха; аз рядко напускам задълженията си в параклиса. След това ще тръгнеш на право.

– Заличена пътека, пропаст, брод и едно тресавище! – прекъсна го рицарят. – Отшелнико, ако ще да си най-светият, който е пускал брада и си е чел молитви на броеница, мъчно ще ме убедиш да тръгна по такъв път тази вечер. Слушай ме добре – ти, който живееш от подаянията на страната – навярно без да го заслужаваш, – нямаш никакво право да откажеш подслон на заблудил се странник. Или веднага отваряй врата-

та, или, заклевам се в светия кръст, ще я съборя и сам ще вляза вътре.

– Драги пътничко – отвърна отшелникът, – стига си ми досаждал. Ако ме накараш да използвам хладно оръжие в самозащита, ще има да се каеш.

В този момент далечният лай и ръмженето, които от известно време достигаха до ушите на пътника, се засилиха много и това го накара да предположи, че отшелникът, изплашен от заканата му да влезе насилно, бе повикал кучетата си от някое скрито място навътре към скалата, където ги държи, с надеждата, че техният лай ще му помогне да се защити. Разгневен от тези приготовления от страна на отшелника да изпълни негостоприемните си намерения, рицарят удари вратата толкова силно с крака си, че разклати и гредите, и резетата.

Тъй като пустинникът не желаше повторно да изложи вратата си на подобен удар, извика силно:

– Търпение, търпение! Не си хаби силата, пътничко. Ей сега ще ти отворя вратата, макар че, като я отворя, няма да ти стане много приятно.

Вратата се отвори и пред рицаря застана отшелникът, едър, набит мъж, облечен в грубата си качулата дреха от зебло и с пояс от преплетени тръстики на кръста. В едната си ръка държеше запален факел, а в другата една толкова дебела и тежка тояга от дива ябълка, че с право би могла да се нарече боздуган. Две големи рунтави кучета, смес от едра ловджийска порода и хрътка, само чакаха да се отвори вратата, за да се нахвърлят на пътника. Но когато факелът освети високите пера на шлема и златните шпори на застаналия във рицар, отшелникът, изглежда, се отказа от първоначалните си намерения, укроти разярените си помощници и с променен тон на любезен простак покани рицаря да влезе в колибата. После се извини, като каза, че не искал да отвори вратата на къщурката си след залез слънце, защото из околността скитали мно-

го разбойници и бандити, които съвсем не почитали нито Света Богородица, нито свети Дънстън, нито отшелниците, отдали живота си в служба на светците.

– Скромността на килията ти, добри ми човече – каза рицарят, като се огледа и не видя нищо освен постеля от листа, грубо издялано от дъб разпятие, богослужерна книга, грубо изработена маса, две столчета и още някоя и друга съвсем примитивна покъщнина, – скромността на килията ти би трябвало да е достатъчна защита срещу крадци, да не говорим за помощта на двете верни кучета, достатъчно големи, струва ми се, да съборят елен, а още повече, да се преборят с един среден по сила мъж.

– Добрият горски пазач ми даде тези животни, да ме пазят, нали съм сам, докато настъпят по-добри времена.

После той закрепил факела в извита желязна кука, която служеше за свещник, поставил дъбова пиростия пред жарта, постъкми огъня със сухи дърва, след което сложи едно столче до едната страна на масата и направи знак на рицаря да си сложи столче от другата ѝ страна.

Двамата седнаха и се заоглеждаха с много сериозен вид, като и единият, и другият си мислеше, че рядко бе виждал човек с по-здраво телосложение от седящия насреща му.

– Свети отшелнико – поде рицарят, след като дълго и настойчиво оглежда своя домакин, – ако не рискувах да прекъсна набожните ти размишления, бих поискал да ми кажеш три неща: първо, къде да си оставя коня, второ, какво ще ми дадеш за вечеря и, трето, къде ще ми посочиш да легна?

– Ще ти отговоря с пръста си – каза отшелникът, – тъй като е против моите правила да изричам думи, когато знаците могат да свършат същата работа.

И той посочи ъгъла на колибата.

– Тук е яхърът – каза той, – а там постелята ти. – После посегна и свали от една полица близо две шепи

изсъхнал грах, остави го на масата и добави: – А това е вечерята ти.

Рицарят сви рамене, излезе от колибата и се върна с коня си, който междувременно бе вързал за едно дърво, свали много грижливо седлото и покри гърба на измореното животно със собственото си наметало.

Загрижеността, както и умението, проявени от странника в грижите му за коня, изглежда, накараха отшелника да се замисли. Защото, като измърмори нещо за някаква храна, оставена за коня на горския пазач, той измъкна от едно къошенце малко сено, разстла го пред бойния кон на рицаря и веднага след това натрупа голямо количество сушена папрат в ъгъла, определена за постеля на ездача му. Рицарят му благодари за любезността. Сетне и двамата отново заеха местата си до масата, на която помежду им седеше чинията с граха. След дълга благодарствена молитва, която някога си може да е била латинска – сега само туктам имаше следи от първоначалния език, и то в дългите гръмки окончания на някоя дума или израз, – отшелникът даде пример на своя гост, като скромно постави в огромната си уста, със зъби, достойни по острота и белота да се мерят със зъбите на глиган, три-четири зърна сушен грах, което наистина изглеждаше съвсем мизерно мливо за толкова голяма и мощна воденица.

За да последва един толкова похвален пример, рицарят свали шлема, ризницата и голяма част от доспехите си и показа пред отшелника глава с гъсти руси къдрави коси, едри черти, особено лъчисти сини очи, изваяна уста, украсена с по-тъмни от косата мустаци; въобще глава на смел, храбър и предприемчив човек, която напълно отговаряше на едрото му здраво тяло.

Отшелникът, сякаш в отговор на оказаното му от госта доверие, свали качулката си и изложи на показ съвършено кръглата глава на човек в разцвета на силите си. Обръснатото му теме, обкръжено с венец от твърда, къдрава черна коса, доста наподобяваше об-

щинска кошара, оградена с висок жив плет. Чертите на лицето му с нищо не отразяваха строгия монашески живот, нито лишенията на аскета. Напротив, това бе лице на дързък, прям, простоват човек, с дебели черни вежди, високо чело и закръглени и зачервени като на тръбач бузи, от които падаше дълга, къдрава черна брада. Такова едно лице и набитото тяло на светия мъж по-скоро напомняха на печено говеждо филе и бутчета, отколкото за сушен грах и варива. Това несъответствие не остана незабелязано от госта. След като с голяма мъка успя да сдъвче шепата сух грах, наложи му се да поиска от набожния си домакин нещо за пиене. В отговор на молбата отшелникът постави пред него голяма кана с най-бистра изворна вода.

– Тази вода е от аязмото на свети Дънстън – каза той, – в което от изгрев до залез слънце той е кръстил петстотин езичници датчани и брити – да бъде благо-словено името му!

После долепи черната си брада до каната и глътна пропорционално много по-малко вода, отколкото човек би очаквал след такива хвалебствия.

– Струва ми се, свети отче – каза рицарят, – че оскъдната храна и това светено, макар и малко тънко питие, ти понасят отлично. Имаш повече вид на човек, годен да отнесе като награда овена при състезания на борба или да спечели пръстена при борба с тояги, или щитовете при състезание с мечове, отколкото бавно да гаснеш в тази пустош, като само четеш молитви и се храниш със сух грах и студена вода.

– Рицарю – отговори отшелникът, – мислите ти, както на всички невежи миряни, изхождат от плътта. Света Богородица и моят светец са благоволили да благославят скромната храна, с която се задоволявам, както варивата и водата са били благословени за момците Шадрах, Мешех и Абеднего, които предпочели да се хранят с тях, отколкото да се оскверняват с месата и виното, предложени им от рицаря на сарацините.

– Отче свети – поде рицарят, – върху чийто образ Господ е благоволил да направи такова чудо, разреши на един грешник мирянин да попита как се казваш?

– Можеш да ме наричаш монаха от Копмънхърст – отвърна отшелникът, – защото така ме викат в този край. Те наистина прибавят епитета „светия“, но аз не държа на него, понеже не се смятам достоен за такава добавка. А сега, храбри рицарю, мога ли да те помоля да ми кажеш как се казва моят гост?

– Право е – каза рицарят, – свети отче от Копмънхърст, в този край ме наричат Черния рицар. Мнозина прибавят епитета Мързеливеца, с който съвсем не държа да се кича.

Отшелникът не можа да се въздържи да не се усмихне на отговора на своя гост.

– Виждам, Мързеливи рицарю – рече той, – че си благоразумен човек и добър съветник. Освен това виждам, че си привикнал с волностите в кралския двор и във военния стан и с лукса на града, на теб твърде не ти допада скромното ми монашеско препитание. Сега изведнъж се сетих, че когато великодушният горски пазач остави фуража и кучетата да ме пазят, той ми остави и малко храна, която аз, вгълъбен в молитви и размишления, съвсем бях забравил. Впрочем тя не е подходяща за мен...

– Готов съм да се закълна, че е оставил – каза рицарят. – От момента, когато свали качулката си, свети отче, бях убеден, че в килията ти има по-добра храна от тази. Твоят пазач трябва да е веселяк човек. Пък, който види как огромните ти зъби се преборват с този грах и гърлото ти се залива с това недружелюбно питие, не би му дало сърце да те гледа да се мъчиш с конски фураж и конско питие (и той посочи храната на масата), без да се постарее да я засили и разнообрази. Затова по-скоро покажи щедрите дарения на пазача.

Отшелникът хвърли към рицаря тъжен поглед, в който се четеше известно комично колебание, сякаш

се чудеше доколко ще постъпи разумно, ако окаже доверие на госта си. В лицето на рицаря обаче той видя толкова смелост и прямота, колкото въобще могат да се изпишат по човешки образ. И в усмивката му също имаше нещо неудържимо комично, така че и тя го уверяваше в неговата вярност и лоялност, която отшелникът не можеше да не почувства.

След като размениха някой и друг поглед, без да говорят, отшелникът отиде до по-далечния край на колибата и отвори грижливо и умело прикрит вграден долап. От дълбините на един тъмен килер, към който водеше вратичката, той извади голяма баница с месо, опечена в необикновено голяма калайдисана тава. Този огромен съд той постави пред госта, който, използвайки камата си, за да разреже баницата, тозчас се зае да се запознае със съдържанието ѝ.

– Откога не е идвал тук добрият пазач? – попита рицарят своя домакин, след като набързо бе глътнал няколко хапки от тези хубави подкрепления към храната на отшелника.

– Около два месеца – отвърна отчето, без много да мисли.

– Господ да ми е свидетел – възкликна рицарят, – всичко в жилището ти е чудотворно, свети отче! Защото бих се заклел, че угоеният sameц, който е доставил месото за баницата, само преди няколко дни е препускал из гората.

Тази забележка не се понрави на отшелника. Той гледаше с такъв нещастен вид как намалява баницата, която неговият гост бе нападнал не на шега; а предишните му изявления за пълно въздържание го лишаваша от повод да участва в тези своеобразни военни действия.

– Бил съм в Палестина, брате – каза рицарят, като внезапно спря да яде, – и си спомних за един тамошен обичай, според който всеки домакин трябва да увери своя гост, че поднесената храна е добра, като седне да

яде с него. Далеч съм от мисълта да заподозра един толкова свят човек в някакви негостоприемни замисли. Все пак много ще ти бъда задължен, ако спазиш и ти този източен обичай.

– За да разсея излишните ти опасения, рицарю, по изключение ще наруша правилото си – отвърна отшелникът. И тъй като по онова време още нямаше вилици, пръстите му мигновено потънаха в увитото с кори еленско месо.

Щом веднъж се стопи ледът на официалностите, гостът и домакинът едва не се състезаваха кой ще прояви по-голям апетит. Макар първият навярно по-дълго да бе постил, отшелникът, може да се каже, го задмина.

– Свети отче – каза рицарят, след като утоли глада си, – готов съм да заложа отличния си кон, дето го виждаш, за една жълтица, че същият добър пазач, на когото трябва да благодарим за еленското месо, ти е оставил и шише вино или буренце, или някоя подобна дреболия, за да прави компания на тази чудесна баница. Естествено един толкова дребен факт ни най-малко не заслужава дълго да се запечата в паметта на строг отшелник като тебе. Все пак струва ми се, че ако поразровиш в онова тайно килерче, ще видиш, че предположенията ми ще се оправдаят.

Отшелникът вместо отговор се ухили. После отиде до килера и измъкна оттам мях за около четири литра. Той също така донесе две големи чаши, направени от рога на див вол и украсени със сребърни обръчи. След тези обещаващи приготовления за полесното смилане на вечерята той, изглежда, реши, че от своя страна няма вече защо да проявява официални любезности и като напълни двете чаши, вдигна наздравница по саксонски обичай: „За твое здраве, Мързеливи рицарю!“, и изпи до дъно чашата си.

– И за твоето, свети отче от Копмънхърст! – отвърна воинът, като последва примера на своя домакин. – Свети отче – продължи той, след като бяха из-

пили първите чаши, – не мога да се начудя как един здравеняк като тебе, който при това умее добре да си похапва, е решил да се усамоти тук в тези пусти места. Помоему много повече ще ти подхожда да пазиш някой замък или укрепление, да ядеш най-здравата храна и да пиеш най-силното питие, отколкото да живееш тук само на вода и варива, пък дори да чакаш милостиня от пазача. Да бях на твое място, щях поне да си доставям и развлечение, и изобилна храна от кралски елени. Колко много хубави стада има по тези гори и никой няма и да усети, че липсва някой и друг самец, който послужил на свещеника на свети Дънстън.

– Мързеливи рицарю – отговори отшелникът, – това са опасни слова и те моля да се въздържаш от такива приказки. Аз съм отшелник, верен на краля, и съблюдавам закона. Ако крадах от дивеча на своя крал, непременно щяха да ме хвърлят в затвора, пък ако не ме отърват монашеските одежди, щях да рискувам да увисна на бесилото.

– Все пак, ако бях на твоето място – каза рицарят, – бих тръгнал из гората нощем по лунна светлина, когато пъдарите и горските пазачи спят под топлите си юргани, и от време на време – както си реда молитвите – щях да пускам някоя стрела по светлокафявите елени, които пасат из горските поляни. Я си кажи, свети отче, никога ли не си се отдавал на такива развлечения?

– Мързеливи приятелю – отвърна отшелникът, – вече си видял всичко, което може да те засяга от моето домакинство, и дори повече, отколкото заслужава човек, който насила се е настанил при мен. Повярвай ми, по-добре се радвай на доброто, което Господ ти праща, отколкото да проявяваш нахално любопитство откъде иде то. Напълни си чашата и добре си дошъл. Моля те, недей упорства с безочливите си въпроси, за да не ме предизвикваш да ти докажа, че едва ли щеше

да намериш подслон тази нощ, ако сериозно си бях наумил да не те пусна.

– Бога ми – рече рицарят, – ти съвсем разпали любопитството ми! По-тайнствен отшелник никога не съм срещал! Каквото ще да става, преди да се разделим, ще науча кой си и що си. Колкото до заплахите ти, знай, свети отче, че приказваш с човек, чийто занаят е да търси опасностите, където и да се намират те.

– Мързеливи рицарю, пия за твое здраве – рече отшелникът. – Моите уважения за храбростта ти, но за благоразумието ти нямам особено високо мнение. Ако си съгласен да вземем равни оръжия, ще ти дам въпреки приятелските и братските ми чувства към теб толкова наказание и толкова пълно опрощение, че през следващата година няма да имаш възможност да ти тежи като грях прекаленото любопитство.

Рицарят вдигна чашата за негово здраве и го помоли да каже кое оръжие ще избере.

– Няма нито едно оръжие – отговори отшелникът, – от ножиците на Далила и кола за десет гроша на Иаил* до ятагана на Голиат, с което да не мога да ти изляза насреща. Но щом искаш аз да избирам, какво ще кажеш, приятелю, за тези дрънкулки?

С тези думи той отвори друг килер и извади няколко саби и щитове, с каквито си служеха селяните по онова време. Рицарят, който го бе проследил с очи, забеляза, че в това второ скривалище има два-три големи лъка, един арбалет, вързоп стрели за арбалета и шест колчана стрели за лъковете. Когато той отвори това тъмно помещение, рицарят можа да види една арфа и някои други, съвсем не канонически по вид принадлежности.

**Иаил – жена на кенеец Хевера, приютила в шатрата си Сисара, военачалник на ханаанския цар Иавина, след като войската му била разбита. Докато спял, тя забила кол в слепите му очи – бел. прев.*

– Обещавам ти, отче – рече рицарят, – че няма вече да ти задавам неприятни въпроси. Съдържанието на онзи там килер послужи за отговор на всичките ми допитвания. Но там виждам едно оръжие (тук той се наведе и извади арфата), с което би ми било по-приятно да си премерим умениято, отколкото със сабя и щит.

– Надявам се, рицарю – каза отшелникът, – че не си дал сериозен повод за прозвището си – Мързеливеца. Право да си кажа, виждаш ми се много съмнителен. Все пак ти си мой гост и няма против волята ти да подложа на изпитание твоето мъжество. И така, седни и си напълни чашата. Да попием, да попеем и да се повеселим. Ако случайно знаеш някоя хубава песен, винаги ще има за теб баница с мръвки в Копмънхърст, докато служи в параклиса на свети Дънстън. А аз ще бъда тук, ако е рекъл Господ, докато зелена трева ме покрива вместо сивото платно. Но хайде, напълни чашата, защото трябва доста време, за да се настрои арфата. Пък нищо не оправя гласа и не изостря слуха както чаша вино. Аз поне пей давам да усещам гроздето чак на върха на пръстите си, преди те да заиграят по струните*.

ГЛАВА XVII

Въпреки предписанията на общителния отшелник, които неговият гост прие с готовност, светият отец много се затрудни, докато настрои арфата.

– Струва ми се, свети отче – обърна се към него рицарят, – че на арфата липсва една струна, а останалите са доста раздрънкани.

– Аха, значи забеляза? – отвърна отшелникът. – Това показва, че си познавач. Всичко това иде от вино

**Сигурно читателите вече са разпознали, че това е братът Тък, червендалестият изповедник на бандата на Робин Худ, късичкият монах от Фаунтинския манастир – бел. авт.*

и гуляи – додаде той сериозно, поглеждайки нагоре, – от вино и гуляи! Казвах аз на Алън-а-Дейл, менестрела северняк, че ще повреди арфата, ако я пипне след седмата чаша, но той не разбираше от дума. Приятелю, пия за хубавата песен, която ще изпееш.

С тези думи той гаврътна чашата си с много сериозен вид, като същевременно клатеше неодобрително глава при спомена за пиянството на шотландския арфист.

Рицарят беше успял да настрои донякъде инструмента и след кратка прелюдия попита своя домакин какво да изпълни.

– Балада, балада – викна отшелникът, – предпочитам балада пред всички французки песни. Аз съм си чист англичанин, рицарю, какъвто е бил и моят покровител свети Дънстън. В тази килия ще се пеят само чисто английски песни.

– Тогава – рече рицарят – ще изпея балада, съчинена от един саксонски странстващ певец, когото познавах в светите места.

Твърде скоро стана ясно, че ако рицарят не бе съвършен майстор на менестрелното изкуство, то поне бе получил отлична школовка. Певческото изкуство го бе научило да смекчи недостатъците на един глас с малък регистър, по природа по-скоро рязък, отколкото мек. С една дума, той бе постигнал всичко достижимо чрез внимателна обработка, за да скрие вродените си слабости. Ето защо и по-вещи познавачи от отшелника биха счели, че изпълнението му е много прилично, особено като се има предвид, че влагаше в песента ту бойност, ту умиление и възторг, които придаваха и сила, и енергия на изпетите от него стихове.

Докато рицарят пееше, отшелникът се бе отпуснал на стола си с полузатворени очи: ту сключваше ръце и въртеше палци в поза на пълно съсредоточение, ту разперваше длан и с леки движения следваше такта на

песента. Накрая песента свърши и отшелникът безрезервно заяви, че е много хубава и добре изпълнена.

– Все пак – възрази той – струва ми се, че сънародниците ми са общували достатъчно дълго с норманите, за да възприемат тона на тъжните им песенчици. Какво е накарало добрия рицар от баладата да напусне родината си? А и какво друго би могъл да очаква при завръщането си, освен да намери своята любима благополучно сгодена за някой съперник и тя да не му обръща внимание? Въпреки това, рицарю, вдигам тази чаша за твое здраве и за успеха на всички верни влюбени. Ти май не си от тях – добави отшелникът, като забеляза, че рицарят, чиято глава се сгорещяваше вече от голямото количество вино, си доля чашата с вода.

– Та какво от това – каза рицарят, – ти нали ми каза, че тази вода била от аязмото на благословения ти покровител свети Дънстън?

– Така е – отвърна отшелникът – и стотици езичници е покръстил в нея, но никога не съм чувал да е пил от нея. Всичко си има предназначение на този свят. Свети Дънстън е знаел не по-малко от всеки друг какви са правата на един монах веселяк.

След това той посегна към арфата и започна да забавлява госта си на свой ред. Когато изпълнението му приключи, рицарят отбеляза с възхищение:

– Честна дума, чудесно я изпя и с такъв силен глас! И как само възхвали ордена си! Ами като става дума за дявола, свети отче, не се ли боиш, че той може да те посети тъкмо когато си се отдал на някои не твърде канонически развлечения?

– Аз да се отдавам на неканонически развлечения! – възкликна отшелникът. – Отхвърлям обвинението, отхвърлям го най-категорично! Задълженията си в параклиса изпълнявам предано и както се следва.

– Освен през лунните нощи, когато е времето за лов на елени – допълни гостът.

– *Exceptis excipiendis** – отвърна отшелникът, – както ме научи да казвам старият игумен, ако се случи безочливи миряни да ме запитат дали спазвам педантично всички правила на ордена си.

– Така е, свети отче – продължи рицарят, – но дяволът има навика да дебне такива изключения. Нали знаеш, че той броди по земята като ревящ лъв.

– Нека да реве тука, ако му стиска – заяви монахът. – Един удар на въжения ми колан ще го накара да ревне така, както е ревал от машите на самия свети Дънстън. Никога не съм се боял нито от човек, нито пък от сатаната и дяволчетата му. С помощта на свети Дънстън, свети Дюбрик, свети Уиниболд, света Уинифред, свети Суибърт, свети Уилик, като не забравим свети Тома от Кент и моите скромни качества – аз не признавам нито един дявол било с къса, било с дълга опашка. Но да ти кажа под строга тайна – аз, приятелю, никога не говоря на подобни теми преди първите сутрешни молитви.

Сетне той заговори за друго. И двамата изпаднаха в неудържимо весело настроение и един на друг си изпяха много песни. Тяхната веселба се прекъсна обаче, когато някой силно зачука по вратата на колибата.

Причините за прекъсването можем да си обясним само като подхванем разказа за приключенията на друга група от действащите лица в нашия роман.

ГЛАВА XVIII

Когато Седрик Саксонца видя как синът му припадна на турнира в Ашби, първият му порив бе да даде нареждания на хората си да го вдигнат и да се погрижат за него. Но думите заседнаха в гърлото му. Той

**Като се изключи това, което следва да прави изключение (лат.) – бел. прев.*

не можа да си наложи пред толкова много хора официално да признае сина, от когото се бе отказал и когото бе лишил от наследство. Все пак заповяда на Озуалд да не го изпуска из очи и му нареди с помощта на двама крепостници да пренесат Айвънхоу в Ашби, щом се разпръсне тълпата. Обаче някой бе изпреварил Озуалд в изпълнението на тази благородна задача. Зрителите действително се разотидоха, но рицарят беше безследно изчезнал.

Напразно виночерпецът на Седрик търсеше младия си господар. Той видя кървавото петно на мястото, където преди малко се бе строполил, но него самия го нямаше. Но Озуалд внезапно бе забелязал един човек, облечен като оръженосец, в лицето на когото позна своя съслужител Гърт. Твърде загрижен за съдбата на господаря си и отчаян от неочакваното му изчезване, свинарят оръженосец го търсеше навсякъде. В залисията си обаче бе пропуснал да прикрие лицето си, нещо, от което зависеше собствената му безопасност. Озуалд счете за свой дълг да хване Гърт и да остави на господаря си да реши съдбата на беглеца.

Виночерпецът научи, че рицарят бил грижливо вдигнат от добре облечени слуги-коняри и поставен в носилка – собственост на една дама измежду зрителите – и че веднага бил изнесен далеч от навалищата.

Щом саксонецът разбра, че за Айвънхоу се грижат добри, навярно приятелски разположени хора, бащинската тревога пак отстъпи пред чувството на накърнена гордост и пред огорчението му от това, което той наричаше синовно непокорство на Уилфред. „Нека си върви по пътя, който си е избрал“ – бяха думите му.

– Ако, за да поддържаш честта на рода си – каза Роуина, която беше там, – е достатъчно да си мъдър в думите и храбър в делата, да си най-смел между смелите и най-нежен между нежните, не познавам глас освен този на баща му...

– Млъкни, лейди Роуина! Само по този въпрос не мога да се вслушвам в думите ти. Пригответи се за пиршеството на принца. Поканени сме с необичайни почести и вежливост, каквито надменните нормани рядко са проявявали към сънародниците ни от злощастната битка при Хейстингз насам. Аз съм с намерение да отида, ако ще да е само за да покажа на тези горди нормани колко малко се засяга един саксонец от съдбата на сина си, който съумя да победи най-храбрите им юнаци.

– Аз пък няма да отида – отвърна лейди Роуина. – И те моля да внимаваш да не би това, което схващаш като храброст и последователност, да се приеме като коравосърдечие.

– Тогава стой си вкъщи, неблагодарнице – възмути се Седрик. – Кораво е твоето сърце, щом можеш да жертваш благо на един потиснат народ за една празна и забранена любов. Ще потърся благородния Ателстън и с него ще отида на празненството на Джон Анжуйски.

Той действително отиде на угощението, главните събития на което вече описахме. Щом напуснаха замъка, саксонските танове и придружниците им се метнаха на конете си. Докато се суетяха около тях, Седрик за пръв път зърна дезертъора Гърт. Благородният саксонец, както видяхме, излезе от празненството доста раздразнен и само търсеше повод да излее гнева си върху някого.

– Белезниците! – викна той. – Дайте белезниците! Озуалд, Хундеберт! Кучета и негодници! Защо сте оставили този нехранимайко без окови?

Без да се осмелят да възроптаят, другарите на Гърт го вързаха с юлар, понеже нямаха подръка друго въже. Той безропотно се подчини, но хвърли укоризнен поглед към господаря си и му каза:

– Така е, като обичам твоята плът и кръв повече от себе си!

– Възсядайте конете и да вървим! – заповяда Седрик.

– Крайно време е – каза благородният Ателстън, – защото, ако не избързаме, всички приготовления на достопочтения игумен Уолтиф, който ни чака за късна вечеря, ще отидат напразно.

Пътниците обаче яздиха достатъчно бързо, за да пристигат в манастира „Свети Уитолд“ навреме и да избягнат злото, от което се опасяваха. Игуменът, също от стар саксонски род, оказа на благородните си сънародници свойственото за саксонците щедро и сърдечно гостоприемство, на което се радваха до твърде късни, или по-точно казано, ранни часове. С домакина се сбогуваха на следващото утро едва след като почетоха богатата му закуска.

Когато шествието от конници напускате манастирския двор, се случи нещо, което доста разтревожи саксонците. От всички европейци те най-суеверно вярваха в поличби и повечето поверия за поличби, които все още се срещат в старите народни предания, произлизат от тях. А норманите, като смесена раса и като по-културни за онова време, бяха се отърсили от повечето суеверни предразсъдъци, пренесени от прадедите им от Скандинавия, и се гордееха със свободомислието си по тези въпроси.

В настоящия случай опасения за грозящо ги зло породи у тях един немалко уважаван пророк, а именно едно голямо мършаво черно куче. Изправено на задните си крака, то започна да вие най-жалостиво, когато първите ездачи минаваха през портата, а малко по-късно с бесен лай заподскача насам-натам, сякаш твърдо решено да ги придружи.

– Не ми харесва тази песен, татко Седрик – каза Ателстън. Той бе свикнал да го нарича с това почти телно обръщение.

– И на мен също не ми допада, чичо – забеляза Уомба. – Ще има май да патим.

– Ако питате мен – продължи Ателстън, който бе останал с най-добри впечатления от хубавата бира на игумена (а Бъртън вече се бе прославил с това ободрително питие), – по-благоразумно ще е да се върнем и да постоим при игумена до следобед. Когато монах или заек, или виещо куче ти мине път, не е на добро да тръгнеш на път, преди да си седнал още веднъж на трапеза.

– Да вървим! – викна Седрик нетърпеливо. – Път ни чака, а времето напредва; колкото до кучето, то това е псето на беглеца Гърт, то ще ни свърши толкова работа, колкото и господарят му.

С тези думи той се изправи на стремената си, раздразнен, задето се бяха забавили, и хвърли копието си към горкия Фангз. Защото това бе не друг, а Фангз. След като бе вървял по следите на господаря си при тайното му пътуване, на това място го бе загубил и сега, простовато, посвоему, издаваше радостта си, когато отново го откри. Копието нарани животното по плешката и замалко не го прикова към земята. Виейки от болка, Фангз побягна от разярения тан. Силна мъка се надигна у Гърт, защото той много повече се засегна от този преднамерен опит да убият верния му другар, отколкото от грубостта, на която бе подложен самият той. След напразни усилия да вдигне ръка към очите си той каза на Уомба, който предвид лошото настроение на своя господар благоразумно се бе оттеглил по-назад:

– Моля ти се, имай добрината да избършеш очите ми с полата на дрехата си. Прахът ги дразни и ме сърбят, а както ми са вързани ръцете, не мога нищо да свърша сам.

Уомба го избърса и двамата яздеха един до друг известно време. По едно време Гърт заговори:

– Приятелю Уомба, от всички, които са достатъчно глупави да служат на Седрик, само ти си достатъчно ловък да представиш глупостта си в приемлива за

него форма. Затова те моля, иди при него и му кажи, че нищо, нито любов, нито страх, не може отсега нататък да накара Гърт да му служи. Той може главата да ми отсече, с бич да ме бие, с окови да ме отрупа, но отсега нататък никога не може да ме накара нито да го обичам, нито да му се подчинявам. Иди и му кажи, че Гърт, синът на Беоулф, отказва да му служи.

– Ами – отвърна Уомба, – ако да съм глупак, няма да изпълня глупавата ти молба. В колана си Седрик е затыкнал още едно копие и знаеш много добре, че той повечето пъти улучва целта си.

– Да се прицелва в мен, когато си ще, все ми е едно – бе отговорът на Гърт. – Вчера той остави Уилфред, младия ми господар, облян в кръв. Днес се опита пред очите ми да убие единственото друго живо същество, което се е държало дружелюбно с мен. В името на свети Едмънд, свети Дънстън, свети Уитхолд, свети Едуард Изповедника* и в името на всички други саксонски светии в календара (а Седрик винаги се кълнеше само в светии от саксонски произход и цялото му семейство и слугите му само тях тачеха), никога не ще му простя!

– Според мен – рече шутът, който често играеше ролята на миротворец в семейството – господарят ни нямаше намерение да нарани Фангз, а само да го уплаши. Защото, не знам дали забеляза, той се изправи на стремената с намерението да запрати копието отвъд целта. Така и щеше да стане, ако Фангз случайно не бе подскочил точно тогава, поради което копието леко го одраска. Но убеден съм, че раната ще заздравее, ако я намажем с катранец.

– Ако бях убеден в това – каза Гърт, – да можех само да вярвам, че е така. Но не е. Видях как добре се прицели! Чух копието как свисти във въздуха с цялата разгневена злоба на онзи, който го запрати, и след като се заби в земята, то се полюля, сякаш съжалява-

*Английски крал (1042–1066) – бел. прев.

ше, че не е улучило целта. В името на любимата свиня на свети Антон, отказвам се от него!

И възмутеният свинар пак се намуси и замълча. Шутът напразно се мъчеше да го накара да наруши това мълчание.

Междувременно Седрик и Ателстън разговаряха върху положението в страната, върху раздора сред кралското семейство, върху кръвните вражди и кавгите сред норманските велможи и върху съществуващите възможности поробените саксонци да се освободят от норманско иго или поне, по време на гражданските размирици, които се очакваха, да получат признание като независим народ. Възстановяването на независимостта на саксонците бе за Седрик кумир, за който на драго сърце бе пожелтал семейното си щастие и интересите на сина си. Но за да се осъществи тази велика революция в полза на англичаните, се налагаше да има единство между самите тях и да действат под ръководството на един всеобщо признат вожд. Необходимостта да бъде избран такъв човек от саксонското кралско семейство бе не само очевидна истина, но бе поставена като тържествено условие от всички, на които Седрик бе поверил тайните си планове и надежди. А поне това качество Ателстън притежаваше. Макар да му липсваха до голяма степен умствените способности и дарби, които трябва да има един водач, все пак той имаше представителна външност, не беше страхлив, имаше боен опит и беше готов да слуша по-мъдри от него съветници. Главно той минаваше за щедър, гостоприемен и добродушен човек. Но каквито и претенции да имаше Ателстън като глава на саксонската конфедерация, много негови сънародници бяха склонни да предпочетат пред неговите права тези на лейди Роуина, която бе потомка на Алфред. Понеже баща ѝ бил известен като мъдър, храбър и великодушен вожд, поробените му сънародници високо тачеха паметта му.

Нямаше да представлява никаква трудност за Седрик, ако имаше такива намерения, да застане начело на една трета партия, не по-малко силна от коя да е от останалите. В противовес на кралския им произход той се бе проявил като храбър, много деен и енергичен човек и главно – всеотдайно предан на делото, с което си бе спечелил прозвището Саксонца. При това, като изключим Ателстън и Роуина, никой нямаше по-благороден произход от неговия. Но при тези качества нямаше и следа от егоизъм. И вместо още повече да разделя отслабения си народ, като образува собствена фракция, Седрик си постави за главна цел да премахне вече съществуващото разцепление, като подготви почвата за женитбата на Ателстън и Роуина. Обаче тези негови заветни мечти се сблъскаха с любовта между повереницата му и неговия син. Там се криеше и първоначалната причина за изпъждането на Уилфред от бащиния му дом.

Седрик бе прибягнал до такива крайни мерки с надеждата, че докато отсъства Уилфред, Роуина ще престане да го обича. Но надеждите му не се осъществиха. Разочарованието му отчасти се дължеше на възпитанието, което бе получила неговата повереница. Седрик, за когото името на Алфред бе като име на божество, бе отдавал на единствената издънка на рода на този велик монарх почит, каквато може би по онова време едва са отдавали на всепризната принцеса. Почти винаги думата на Роуина бе закон в неговия дом. А самият Седрик, твърдо решил нейният суверенитет да бъде напълно признат поне в този малък кръг, сякаш с известна гордост се държеше като неин пръв поданик. Научена по този начин не само да си налага волята, но и да упражнява тиранично властта си, Роуина по силата на полученото досега възпитание не само се противопоставяше, но и се ядосваше при всякакъв опит да се контролират чувствата ѝ и да дадат ръката ѝ без нейно съгласие. Тя държеше на своята независи-

мост в този случай, при който дори приучени на пълно подчинение и покорство жени нерядко оспорват властта на родители или настойници. Ако беше убедена в нещо, тя смело го заявяваше. И Седрик, който не можеше да се отърси от обичайното си преклонение пред волята ѝ, се чудеше как да упражни върху нея настояческата си власт.

Роуина като много здравомислеща девойка смяташе, че проектите му, що се отнася до нея, са колкото непостижими, толкова не по вкуса ѝ дори да можеха да се осъществят. Без да се опитва да скрива явното си предпочитание към Уилфред Айвънхоу, тя заявяваше, че дори да не може да се омъжи за избраника си, тя би предпочела да се приюти в манастир, отколкото да заеме трон наред с Ателстън, когото открай време презираше и когото сега вече ненавиждаше поради всички неприятности, които ѝ създаваше.

Въпреки това Седрик, който нямаше твърде високо мнение за женската вярност, упорито продължаваше да използва всички възможни средства, за да стане този брак, с което смяташе, че извършва важна услуга на саксонската кауза. Неочакваното и романтично появяване на сина му на турнира в Ашби той с право считаше за едва ли не смъртен удар на всичките му надежди. Бащинските му чувства наистина бяха взели за миг връх над гордостта и патриотизма му. Но и гордостта, и родолюбието му го обзеха пак с все сила и под тяхно влияние той сега възнамеряваше да направи решителен опит да ожени Ателстън за Роуина и да пристъпи към изпълнението на всички други мерки, каквито му се струваха необходими, за да ускори възстановяването на саксонската независимост.

По този именно въпрос той сега най-живо уверяваше Ателстън и доста основателно от време на време се окайваше, задето бе въвлякъл такъв поплювко в една толкова благородна кауза. Ателстън наистина бе доста суетен и душа даваше да го ласкаят с приказки за

царския му произход и за наследственото му право да има върховната власт и да приема клетва за вярност от васалите. Но дребнавата му суетност напълно се задоволяваше, когато само най-тесният кръг от последователите му и саксонците, с които имаше досег, признаваха тези негови права. На него не му липсваше смелостта да се сблъсква с опасностите, но също така е вярно, че с голяма неохота си правеше труда да ги издирва. И той се съгласяваше с общите принципи, установени от Седрик, относно правото на саксонците да бъдат независими, но още по-лесно се убеждаваше в собственото си право да бъде техен крал след постигането на независимостта. Когато обаче дойде ред да се разискват начините за предявяването на тези права, той си оставаше Ателстън Колебливия – бавен, нерешителен, непредприемчив и склонен към протакане. Горещите, разпалени увещания на Седрик оказваха толкова малко въздействие върху апатичната му природа, колкото нажежени снаряди върху вода – посвистят, подимят и веднага изгаснат.

Като видеше, че да уговаря Ателстън, е почти все едно да пришпорва уморена кранта или да кове студено желязо, и се залавяше отново с повереницата си Роуина, Седрик оставаше не по-малко разочарован и от разговорите си с нея. Тъй като неговото присъствие прекъсваше разговора на Роуина и любимата ѝ прислужничка за храбростта и съдбата на Уилфред, Елгита не изпускаше случая да си отмъсти както за господарката си, така и за себе си, като започваше да разказва как на турнира Ателстън бил свален от коня си – твърде неприятна тема за ушите на Седрик. Ето защо пътуването този ден бе за здравия саксонец цял низ от всякакви неприятности и ядове. Така той неведнъж в себе си прокле и турнира, и този, който го бе обявил, както и собствената си глупост, че въобще се бе решил да ходи там.

Около пладне, по предложение на Ателстън, пътниците се спряха на сенчесто място в гората до едно из-

ворче, за да си отдъхнат конете, а те самите да похапнат от провизиите, с които гостоприемният игумен бе натоварил едно муле. Закуската им продължи доста дълго. Забавени от тези почивки, те не можеха да се надяват да стигнат в Ръдъруд навреме, ако не пътуват цяла нощ, което ги и накара да продължат пътя си при по-ускорен ход от досегашния.

ГЛАВА XIX

Пътниците вече бяха стигнали до покрайнините на гората и се готвеха да навлязат в потайните ѝ дебри, което бе твърде опасно за онова време, защото голям брой разбойници, доведени до отчаяние от потисничеството и немотията, сновяха из горите на големи чети и нехаеха за некадърните пазители на реда. Въпреки напредналото време Седрик и Ателстън не се страхуваха от тези скитници, защото ги придружаваха десет души освен Уомба и Гърт.

Както си вървяха, пътниците чува многократни викове за помощ. Когато отидоха до мястото, откъдето се носеха виковете, те се изненадаха, като видяха на земята носилка, до която бе седнала млада жена в богато еврейско облекло. Един старец, чиято жълта шапка издаваше еврейския му произход, крачеше нагоре-надолу с жестове на дълбоко отчаяние и кършеше ръце, сякаш го бе сполетяла неznайна беда.

Когато Ателстън и Седрик го питаха какво се е случило, старият евреин известно време отговаряше само с призови към всички патриарси от Стария завет; той ги молеше да го запазят от синовете на Измаил, които щели да дойдат и да ги избият с острите си мечове. Когато се поокопити от обзелия го ужас, Исак от Йорк (защото това бе нашият стар приятел) най-после можа да им обясни, че бил наел в Ашби шест души въоръжена стража, както и мулета за носилката на един бо-

лен приятел. Те се съгласили да го придружат до Донкастър. Дотук пътували благополучно. Но след като един дървар им съобщил, че недалеч в гората дебнела голяма банда разбойници, Исаковите наемници не само избягали, но откарали и мулетата за носилката, като оставили евреина и дъщеря му без средства за защита и възможност да се върнат обратно. И сега всеки миг очаквали нападението на бандитите, които ще ги ограбят, а може и да ги убият.

– По-добре да им дадем двама наши слуги и два коня – рече Седрик, – които да ги върнат в най-близкото село. За нас – каквото с тях, такова и без тях, а с твоя силен меч, благородни Ателстън, и с помощта на останалите ни слуги лесно ще се справим с двайсетина от тези вагабонти.

Роуина, която доста се бе уплашила, като чу да се говори за цели банди разбойници, и то толкова наблизо, напълно поддържаше предложението на настойника си. Но Ребека, доскоро привела рамене от отчаяние, внезапно се изправи, проби си път между слугите до коня на саксонката, падна на колене и по ориенталски обичай, когато се заговаря по-високопоставено лице, целуна края на Роуиновата дреха. Сетне стана, отметна воала си и взе да я увещава във великото име на бога, когото и двете почитаха, и в името на откриването на планината Синай, в което и двете вярваха, да се смили над тях и да ги остави да продължат пътя си под тяхна закрила.

– Не за себе си прося тази услуга – рече Ребека, – дори не за този нещастен старик. Зная, че у християните се смята за съвсем леко провинение, ако не и заслуга, да се грабят и онеправдават евреи. А за нас е все едно дали ще ни ограбят в града, в пустинята или на полето. Но в името на едного, който е скъп на мнозина, дори и на вас самата, ви моля от сърце да оставите този болен човек да бъде внимателно пренесен, заобиколен от нежни грижи, под ваша закрила. Защото,

ако го сполети зло, последният миг на живота ви ще бъде огорчен от съжалението, че сте отказали да се вслушате в молбата ми.

Благородното и сериозно държане на Ребека накара красивата саксонка да вземе молбата ѝ присърце.

– Мъжът е стар и немощен – обърна се тя към настойника си, – девойката млада и красива, техният близък тежко болен. Животът му е в опасност. Макар и да са евреи, ние като християни не можем да ги оставим в такова бедствено положение. Нека разтоварят две мулета и дадат багажа на двама крепостници. Мулетата могат да карат носилката, а за стареца и дъщеря му имаме коне.

Седрик с готовност прие предложението ѝ, а Ателстън само добави условието си те да пътуват в тила на групата.

Роуина покани Ребека да язди до нея.

– Не подобава да сторя това – бе нейният отговор, изречен с гордо смирение, – защото моето присъствие може да е унижително за закрилницата ми.

Набързо преместиха и нагласиха багажа, защото само думата „разбойници“ достатъчно бе раздвижила всички, а в настъпващия здрач тя вдъхваше у хората още по-голям страх. Сред суетнята свалиха Гърт от коня и той използва момента, за да убеди Уомба да разхлаби въжето, с което бяха вързани ръцете му. Шутът, може би нарочно, го върза отново толкова небрежно, щото Гърт много лесно освободи ръцете си; сетне се шмугна в гъсталака и избяга.

Всички бяха толкова записани с приготовленията за път, че изчезването на Гърт доста време остана незабелязано. Тъй като бе наредено до края на пътуването той да язди зад някой слуга, всеки предполагаше, че друг се грижи за него. Когато започнаха да си шушукат, че Гърт го няма никъде, всички вече очакваха да бъдат незабавно нападнати от разбойниците и

съвсем не беше удобен момент да обръщат особено внимание на това.

Пътеката, по която вървеше групата, се стесни до-толкова, че повече от двама души не можеха свободно да вървят редом. След малко тя започна да се спуска в гориста долчинка, през която между нарязани мочурливи и обрасли с ниски върби брегове течеше поток. Седрик и Ателстън, които водеха дружината си, видяха, че рискуват да бъдат нападнати тук; затова гледаха да преминат колкото се може по-бързо. Така те напредваха доста безредно и тъкмо когато част от хората вече бяха прекосили потока, бяха нападнати едновременно отпред, отстрани и в тила с такава сила, че както бяха объркани и неподготвени, не можаха да окажат никаква съпротива. От всички страни се чуваха викове „Бял дракон! Бял дракон! Свети Георги за хубавата Англия!“* Врагът напредваше от всички посоки и нападаше толкова бързо и стремително, че самата бързина сякаш увеличаваше числеността му.

И двамата саксонски вождове бяха пленени едновременно, всеки при обстоятелства, които красноречиво говореха за характера му. Щом се появи първият враг, Седрик го замери с последното си копие, което, по-резултатно от задрънканото по Фангз, прикова човека към един дъб, намиращ се случайно зад него. След този успех Седрик пришпори коня си срещу друг от нападателите, като същевременно изтегли меча си и го размаха с такава необмислена ярост, щото оръжието му се заби в надвиснал над него клон и той остана обезоръжен от силата на собствения си удар. Двамата трима от бандитите, които се струпаха около него, веднага го свалиха от коня и го плениха. Ателстън сподели съдбата му, след като бяха грабнали поводителите и насила го бяха свалили от коня дълго преди той

*Старинен боен вик на англосаксонците – бел. прев.

да успее да извади меча си и да заеме позиция за активна отбрана.

Слугите, обременени с багажа, изненадани и ужасени от участието на господарите си, станаха лесна плячка за нападателите. Същата съдба постигна лейди Роуина в средата на колоната и евреина и дъщеря му в тила.

Никой от групата не успя да избяга освен Уомба, който сега прояви много повече смелост от хората с претенции за повече разум от неговия. Той се добра до меч на един от слугите, който твърде късно го вдеше с нерешителна ръка, и го размаха като лъв; така отблъсна неколцина, които тръгнаха към него, и направи смел, макар и безрезултатен опит да се притече на помощ на господаря си. Като видя безизходното си положение, шутът накрая скочи от коня си, втурна се в гъстака и избяга от полесражението.

Все пак, щом видя, че е вече въвн от опасност, храбрият шут неведнъж се поколеба, размишлявайки дали да не се върне и да стане пленник наред с един господар, когото искрено обичаше.

Докато се маеше, съвсем наблизко някой с нисък, предпазлив глас извика: „Уомба!“, а същевременно едно куче, което се оказа Фангз, заподскача край него и взе да се умилква. „Гърт!“, също така предпазливо отвърна Уомба и миг по-късно свинарят стоеше пред него.

– Какво става? – попита той възбудено. – Какво означават всички тези викове и това дрънкане на мечове?

– Просто една шега на времето, в което живеем – отвърна Уомба. – Всички са пленени.

– Кой са пленени? – възкликна Гърт нетърпеливо.

– Господарят, господарката, Ателстън и Хундебърт, и Озуалд.

– Велики боже! – извика Гърт. – Че как така ги плениха и кой ги плени?

– Господарят бе повече от готов да се бие – обясни шутът, – а Ателстън – недостатъчно готов, докато

всички останали въобще не бяха готови да се бият. Плениха го ония в зелените дрехи и с черните маски. И всички са се изпотръшкали на тревата като киселици, накапали, когато раздрусаш дървото, за да ги ядат свинете ти. Бих се смял на цялата тая работа, ако не ми беше до плач.

И той зарони сълзи на непресторена скръб. Лицето на Гърт светна.

– Уомба – каза той, – ти си въоръжен, пък и сърцето ти винаги си е било по-силно от акъла. Ние сме само двамина, но едно внезапно нападение от решителни като нас мъже може много да направи. Последвай ме!

– Накъде? И с каква цел? – попита го шутът.

– Да спасим Седрик.

– Но ти едва преди малко напусна службата си при него! – почуди се Уомба.

– Напуснах го – обясни Гърт – само докато му беше добре. Последвай ме.

Шутът тъкмо се канеше да го послуша, когато един трети човек неочаквано се появи при тях и заповяда и на двамата да не мърдат от местата си. Съдейки по облеклото и оръжието му, Уомба предположи, че той е някой от разбойниците, които току-що бяха нападнали неговия господар. Той обаче нямаше маска, а и блестящият колан, който носеше през рамо, с увисналия от него богато украсен рог, както и спокойният му властен тон и обноски помогнаха на Уомба, въпреки падащия здрач, да познае Локсли, свободния селянин, който при толкова неблагоприятни обстоятелства бе спечелил наградата на състезанията по стрелба.

– Какво значи всичко това? – попита Локсли. – Или по-скоро кои са тия, дето са се отдали на грабеж и пленяват хора срещу откуп в тази гора?

– Погледни дрехите им на две крачки оттук – каза Уомба – и виж дали са дрехите на твоите чада или не. Че те толкова си схождат с твоето облекло, колкото една грахова шушулка прилича на друга.

– Ей сега ще узная – отвърна Локсли. – Пък, ако ви е мил животът, заповядвам ви да не мърдате от мястото си, докато не се върна. Послушайте ме за ваше добро и за доброто на господарите си. Но чакай, аз трябва колкото се може повече да приличам на тези мъже.

И той откопча колана с рога, свали перото от шапката си и ги даде на Уомба. Сетне измъкна от кесията си маска, заповяда им още веднъж да не мърдат оттам и тръгна, за да изпълни разузнавателните си намерения.

– Да останем ли тук, Гърт – попита Уомба, – или да се измъкнем? С моя глупашки акъл ще кажа, че на човек, който като него има подръка всички разбойнически принадлежности, много не може да се вярва.

– Ако ще да е дяволът – каза Гърт, – нищо няма да изгубим, ако го дочакаме да се върне. Ако е от разбойниците, той навярно вече е бил тревога и ние не можем се отърва, нито можем да ги нападнем, нито да побегнем. Освен това, знам от скорошен личен опит, че пладнешките разбойници не са най-лошите хора, с които човек може да има вземане-даване.

Селянинът се върна след няколко минути.

– Приятелю Гърт – обърна се той към него. – Поразговорих се с онези мъже и разбрах кому служат и накъде са се запътили. Струва ми се, че няма опасност да упражнят насилие върху пленниците. Чиста глупост ще бъде трима мъже да се опитат да ги нападнат. Защото те са опитни бойци и като такива са поставили стражи, които да дадат тревога, щом се приближи някой. Но се надявам в най-скоро време да събера такъв отряд юнаци, които ще надхитрят всичките им предпазни мерки. Вие и двамата сте слуги, и то, струва ми се, верни слуги на Седрик Саксонца, защитника на правата на англичаните. Сега, когато е изпаднал в беда, ще се намерят английски десници, готови да му помогнат. Хайде, вървете с мен, докато събера повече хора.

После тръгна през гората много бързо, последван от шута и свинаря. Но на Уомба никак не бе присъщо да върви дълго, без да говори.

– Чини ми се – рече той, поглеждайки към пояса и ловджийския рог, който селянинът още носеше, – че видях как се изстреля стрелата, която спечели тази хубава награда, и то съвсем наскоро – по Коледа.

– Аз пък се кълна в най-святото си, че съм чувал гласа на добрия селянин, който спечели наградата, и съм го чувал и денем, и нощем, и струва ми се, че лунната не е остаряла оттогава досега с повече от три дни.

– Добри ми приятели – отвърна селянинът, – за делото, което сега започваме, няма никакво значение кой съм и що съм. Ако успея да освободя господаря ви, ще можете да ме считате за най-добрия приятел, който въобще сте имали. А дали ме знаят под едно или друго име, дали мога да изстрелвам стрелите си добре, или обичам да се разхождам денем или на лунна светлина, това вас не ви засяга и затова няма какво да ви занимава.

– Главите ни са в устата на лъва – прошепна Уомба на Гърт. – Някак ще трябва да ги измъкнем.

– Шшшт, мълчи – рече му Гърт. – Не го дразни с глупостите си и аз искрено вярвам, че всичко ще излезе на добър край.

ГЛАВА XX

Едва след тричасово усилено ходене слугите на Седрик с тайнствения си водач стигнаха до малка горска поляна, сред която растеше огромен дъб, разперил извитите си клони във всички посоки. Под това дърво се бяха изтегнали четирима-петима селяни, а близо до тях в сенките на лунната нощ напред-назад крачеше часовой.

Щом чу шума на приближаващите се стъпки, стражата незабавно даде тревога и заспалите селяни в

същия миг скочиха и опънаха лъкове. Шест стрели се насочиха към мястото, откъдето се приближаваха пътниците, но щом познаха водача на групата, селяните го посрещнаха извънредно почтително и сърдечно. Веднага изчезнаха всички признаци и опасения за вражески прием.

– Къде е мелничарят? – бе първият въпрос на водача.

– На път за Родеръм.

– С колко души? – продължи да пита водачът.

– С шестима и с големи изгледи за плячка, ако е рекъл свети Никола.

– Не ти липсва набожност – каза Локсли. – Ами къде е Алън-а-Дейл?

– Тръгна, за да издебне абата на Жорво.

– И това добре сте намислили – отвърна водачът им. – А къде е монахът?

– В килията си.

– Ще отида при него – реши Локсли. – Разпръснете се и намерете другарите си. Съберете колкото може повече хора, защото има изгледи за дивеч, който трябва здраво да подгоним и да хванем натясно. Давам ви среща тук призори. Стойте – добави той, – щях да забравя най-важното. Двама от вас бързо да поемат пътя за Торкилстън, замъка на Фрон де Бьоф. Една банда „кавалери“, преоблечени в дрехи като нашите, са подкарали група пленници за там. Следете ги внимателно, защото, дори и да стигнат замъка, преди да успеем да съберем хората си, за нас е въпрос на чест да ги накажем и ще намерим начин да го сторим. Затова ги следете най-зорко. И изпратете някой ваш другар, който ходи най-бързо, да пръсне в околността на замъка вест, че свободните селяни готвят нападение.

Обещаха му безпрекословно подчинение и с голяма готовност тръгнаха всеки със своята задача. Междувременно водачът им и двамата му спътници, които сега го гледаха с голямо уважение и не без известен страх, поеха пътя за параклиса Копмънхърст.

Когато стигнаха до малката, облята от лунна светлина поляна с пресветия, макар и порутен параклис и напълно подобаваща за набожен аскет първобитна отшелническа колиба, Уомба пошушна на Гърт:

– Ако тук живее крадец, напълно се оправдава старата поговорка „Колкото по-близо до църквата, толкова по-далеч си от бога“. Кълна се в шутовската си шапка, ако не е точно така. Послушай само каква дяволска молитва пеят в тази отшелническа колиба!

И действително пустинникът и неговият гост, използвайки всички възможности на мощните си дробове, пееха една стара пиянска песен.

– Виж ти, съвсем не пеят лошо – каза Уомба, който заизвива гласа си, за да подсили припева. – Но в името на свети Климент, кой ли е очаквал да чуе такава песен да се лее от килията на пустинник, и то среднощ!

– Мен пък хич не ме учудва – рече Гърт, – защото всички познават веселия монах от Копмънхърст, който убива половината откраднати елени в този край. Казват, че горският се оплакал на съдията от църковния съд и че въобще щели да му свалят и качулката, и монашеското расо, ако не се държи по-чинно.

Докато си разменяха тези думи, силното и продължително чукане на Локсли най-после успя да обезпокои отшелника и неговия гост.

– Кълна се в броеницата си – каза пустинникът, като се спря посред една много висока нота, – ето ти още окъснели гости. Заради монашеския си сан не бих искал да ни сварят при такива приятни занимания. Всеки си има врагове, добри ми Мързеливи рицарю. А има и лоши хора, които в злобата си ще изтълкуват гостоприемната почерпка, която в продължение на някакви си три часа предлагам на тебе, уморен пътник, като чисто пиянство и разгулност, пороци, чужди както на професията ми, така и на моя нрав.

– Долни клеветници! – отвърна рицарят. – Де да ми паднат, та да ги накажа. Все пак, свети отче, вярно е,

че всеки си има врагове. Та дори в тази земя има хора, с които аз предпочитам да говоря през наличника на шлема си, отколкото с открито лице.

– Тогава нахлупи желязното гърне на главата си, колкото бързо позволява природата ти – рече отшелникът, – докато прибера тези метални стакани, бившето съдържание на които ми е замаяло главата. Пък, за да заглушим шума – а, честно слово, нещо не ме държат краката, – подхвани песента, която ще запее. Думите нямат значение, аз самият едва ги помня.

С тези думи той гръмогласно запя песен, под чиято закрила прибра съоръженията на пиршеството, докато рицарят се заливаше в смях и същевременно се въоръжаваше, но от време на време пригласяше на своя домакин, когато за момент преставаше да се смее.

– Какви дяволски утринни молитви си запял по туй време? – каза един глас отвън.

– Господ да ти прости, пътнице! – отвърна отшелникът, чийто собствен шум, а може би обилните чашки му пречеа да разпознае един доста добре познат нему глас. – Върви си по пътя, в името на бога и на свети Дънстън, и необезпокоявай молитвите ни, на мен и на светия ми брат.

– Луд свещеник си ти – отвърна гласът отвън. – Отвори вратата на Локсли.

– Няма опасност, всичко е наред – обясни отшелникът на своя другар.

– Но кой е той? – попита Черния рицар. – За мен е много важно да зная кой е.

– Кой е! – възкликна пустинникът. – Казвам ти, че е приятел.

– Но какъв приятел? – поде пак рицарят. – Че той на тебе може да е приятел, а на мен не.

– Какъв приятел ли? – отговори отшелникът. – Ето ти въпрос, който много по-лесно се задава, отколкото да му се отговори. Какъв приятел! Че сега, като се

попомних, се сетих, че той е същият добър горски пазач, за когото ти разправях преди малко.

– Да, да, толкова добър горски пазач, колкото ти си набожен отшелник – отвърна рицарят. – В това не се съмнявам. Но иди му отвори вратата, преди той да я избие.

Кучетата, които в началото на суматохата лаеха страховито, сега сякаш разпознаха гласа на стоящия във човек. Те коренно промениха поведението си и започнаха да драскат и да скимтят по вратата, като че ли се застъпваха пред отшелника да го пусне вътре. Монахът бързо отключи вратата и покани Локсли и двамата му другари.

– Гледай ти, отшелнико, какъв другар по чашка си намерил? – попита още с влизането си селянинът, щом видя рицаря.

– Един брат от нашия орден – отвърна монахът, като поклати глава. – Цяла нощ сме се молили с него.

– Той навярно е монах от войнстващата църква – каза Локсли. – Срещал съм неколцина такива из околността. Казвам ти, брате, трябва да оставиш броеницата и да хванеш тоягата. Сега ще ни трябва всеки до един от нашата весела дружина, бил той църковник или мирянин. Да не си полудял? – добави той, като го дръпна малко настрана. – Как можа да приемеш тук един непознат рицар? Нима си забравил нашия устав?

– Непознат! – отвърна монахът смело. – Познавам го толкова добре, колкото просякът познава паничката си.

– Тогава как се казва той? – поиска да узнае Локсли.

– Той се казва – рече отшелникът, – той се казва сър Антъни от Скрайбълстоун. Като че ли съм от тези, дето ще седнат да пият с човек, без да знаят името му.

– Ти май си посръбнал повече, отколкото трябва, отче – продължи горянинът, – и боя се, че си издрънкал повече приказки, отколкото трябва.

– Не се сърди на веселия ми домакин – намеси се рицарят, като пристъпи една крачка и се обърна към

Локсли. – Той само ми оказа гостоприемство, а ако беше отказал, щях да го принудя да ме приеме.

– Ти да ме принудиш! – възмути се монахът. – Чакай само да сваля сивите си одежди и да облека зелената си дреха, и ще видиш дали няма тоягата ми да удари дванайсет по тиквата ти. Да не съм нито верен църковник, нито добър горянин, ако не го направя.

Докато говореше, той смъкна расото си и се показа облечен в опъната черна камизола и гащи от груб, корав ленен плат, над които бързо навлече зелена дреха и обу дълги чорапи от същия цвят.

– Моля ти се, стегни ми връзките – обърна се той към Уомба – и ще получиш чаша бяло вино за труда си.

– Благодаря за виното – каза Уомба, – но смяташ ли, че е законно да ти помагам да се превърнеш от свят отшелник в грешен мирянин?

– Не бой се – отвърна отшелникът, – просто ще изповядам греховете на зелената си пелерина пред сивата си монашеска мантия и всичко ще е наред.

– Амин! – бе отговорът на Уомба. – Покаяник в черен фин плат би следвало да има изповедник в зебло, а твоята дреха може да опрости греховете и на моята шарена камизола заедно с другите.

Сетне той помогна на монаха да стегне и върже многобройните връзки, с които чорапите се прикрепяха към камизолата.

Докато Уомба бе отдаден на тези занимания, Локсли дръпна рицаря настрана и се обърна към него със следните думи:

– Ако ще и да отричаш, рицарю, ти си този, който наклони победата в полза на англичаните срещу чужденците на втория ден на турнира в Ашби.

– А какво ще последва, ако правилно си отгатнал, добри селянино? – попита рицарят.

– В такъв случай ще те считам за приятел на послабата страна – отвърна Локсли.

– Поне такъв е дългът на един истински рицар – отговори Черния борец. – Нямаше да съм доволен, ако имаше основание да имат друго мнение за мен.

– Но за целта, която имам предвид – каза селянинът, – би трябвало да си толкова добър англичанин, колкото си добър рицар. Защото въпросът, за който имам да ти говоря, наистина може да се сметне за дълг на всеки честен човек, но по-специално на всеки англичанин по рождение.

– Няма да намериш човек, който повече да милее за Англия и за живота на всеки англичанин от мен – каза рицарят.

– Ще ми се да вярвам, че е тъй – отговори горянинът, – защото страната ни никога повече от сега не се е нуждаела от поддръжката на онези, които милеят за нея. Изслушай ме и ще ти разправа за едно дело, в което, ако наистина си такъв, какъвто изглеждаш, може да участваш, и то с чест. Една банда мошеници, предрешени в облеклото на най-добри хора, отколкото са те самите, плениха един благороден англичанин, наречен Седрик Саксонца, неговата повереница и приятеля му, Ателстън от Кънингзбърг, и ги закараха в един замък в тази гора, наречен Торкилстън. Аз те питам, като добър рицар и добър англичанин, ще ни помогнеш ли да ги спасим?

– По силата на клетвата, която съм дал, съм длъжен да им помогна – отвърна рицарят. – Но много държа да узная кой си ти, който ме молиш да ви помогна в тяхното избавление.

– Аз съм човек без име – каза горянинът, – но съм приятел на страната си и на приятелите на моята страна. Засега трябва да се задоволиш с тези сведения за мен, още повече че и ти самият желаяш все още да не казваш кой си. Бъди уверен обаче, че веднъж дам ли честната си дума, държа на нея не по-малко, отколкото ако шпорите ми бяха златни.

– Готов съм да ти повярвам – отвърна рицарят. – Отдавна имам навик да съдя за характера на хората по

лицата им, а в твоето виждам и честност, и решителност. Ето защо няма повече да ти задавам въпроси, но ще ти помогна да освободим тези измъчени пленници. След което, надявам се, като се разделим, ще сме се опознали вече по-добре и ще бъдем доволни един от друг.

– Така – каза Уомба на Гърт; когато монахът бе вече напълно екипиран, шутът се бе приближил към другия край на колибата и бе чул края на този разговор, – значи, имаме нов съюзник? Надявам се, че храбростта на рицаря ще се окаже по-качествена от религиозното чувство на отшелника или честността на селянина. Защото този Локсли ми прилича на роден крадец на елени, а свещеникът – на здравеняк лицемер.

– Мълчи, Уомба – каза Гърт, – всичко може да е така, както предполагаш. Но и рогатият дявол да изскочи и да ми предложи своята помощ, за да освободим Седрик и лейди Роуина, боя се, че религиозното ми чувство няма да е достатъчно силно, за да откажа предложението на мръсния сатана и да го изпъдя.

Монахът беше вече напълно нагласен като свободен селянин, със сабя и щит, лък и стрелница и здрава алебарда през рамо. Той пръв излезе от колибата си, последван от другите, и като заключи внимателно вратата, остави ключа под вратата.

– В състояние ли си да си гледаш добре службата, отче – попита го Локсли, – или още ти се върти главата от кафявата купа?

– Само една глътка от аязмото на свети Дънстън ще уталожил лекото бръмчене в главата – отвърна монахът – и ще подкрепи краката ми, които малко нещо се клатят, но ще видиш, че ей сега всичко ще ми мине.

И той отиде до каменното корито, в което водите се струяха с искрящи мехурчета на бялата лунна светлина, и пи дълго, сякаш се канеше да пресуши аязмото.

– Кога друг път си пил толкова много вода, свети отче от Копмънхърст? – попита го Черния рицар.

– Не съм пил, откакто буренцето ми за вино почна да тече и да изпуска течността, откъдето не трябва – обясни монахът, – и така не ми остави нищичко за пиене освен изобилния дар на моя покровител.

След това той потопа глава и ръце в аязмото и водата изми всички следи от среднощния гуляй.

Освежен и изтрезнял от студената вода, веселият монах с три пръста завъртя тежката алебарда около главата си, сякаш се мъчеше да поддържа равновесието на стрък тръстика, и викна:

– Къде ги тия неверни похитители, дето крадат жени против волята им? Подлият сатана да ме отвлече, ако мъжката ми сила не утрепе шестима.

– Как може ти, свети отче, да кълнеш? – почуди се Черния рицар.

– Стига с твоето „свети отче“ – отговори преобразеният монах. – В името на свети Георги и змея, аз съм монах със стригана глава само докато монашеските ми одежди са на гърба ми. Когато нося зелените дрехи, ще пия, ще псувам и ще ухажвам девойките наред с всеки веселяк горянин в областта Уест Райдинг.

– Хайде, хайде, попе – каза Локсли, – стига си приказвал. Дигаш толкова шум, колкото цял манастир в навечерието на свят празник, след като игуменът си е легнал. Хайде и вие, господа, не се бавете с приказки – повтарям, да вървим. Трябва да съберем всичките си сили, а те не са кой знае колко, ако ще щурмуваме замъка на Реджиналд Фрон де Бьоф.

– Какво! Значи, че Фрон де Бьоф е този, който спира кралските поданици по кралски път? Да не е станал крадец и потисник? – възкликна Черния рицар.

– Открай време си е потисник.

– А колкото до това дали е крадец – допълни монахът, – съмнявам се дали въобще някога е бил наполовина толкова честен, колкото много крадци, които познавам.

– Я върви напред, отче, и мълчи – каза селянинът. – По-добре да ни водиш до мястото, където имаме среща, отколкото да кажеш един куп приказки, които не са за казване от благоприличие и благоразумие.

ГЛАВА XXI

Докато се вземаха тези мерки за спасяване на Седрик и другарите му, въоръжените мъже, които ги бяха хванали, бързо водеха пленниците си към сигурното място, дето възнамеряваха да ги затворят. Но скоро настъпи мрак и изглежда, че грабителите не познаваха твърде добре горските пътеки. Няколко пъти бяха принудени да се спират за по-продължително време и веднъж-дваж да се върнат обратно по пътя, за да намерят исканата посока. Едва когато ги озариха лъчите на лятното утро, те бяха в състояние да пътуват, без да се опасяват, че са се заблудили. Светлината им възвърна увереността и конниците напредваха сега по-бързо. Междувременно двамата водачи на бандитите водеха следния разговор.

– Време е да ни оставиш, сър Морис – каза тамплиерът на Де Брейси, – и да подготвиш втората част на нашето тайнствено приключение. Ти, знаеш, че сега трябва да изиграеш ролята на рицар спасител.

– Аз обмислих този въпрос и промених намеренията си – каза Де Брейси. – Няма да те напусна, докато плячката ни не се намира в безопасност в замъка на Фрон де Бьоф. Там ще се явя пред лейди Роуина в собствения си вид и надявам се, че силата на моята страст ще оправдае в нейните очи насилието, което бях принуден да извърша.

– А какво те накара да промениш плана си, Де Брейси? – запита рицарят тамплиер.

– Това не е твоя работа – отвърна другарят му.

– Все пак аз се надявам, уважаеми рицарю – продължи тамплиерът, – че тази промяна не се дължи

на някакво недоверие към моите почтени намерения, каквото се опита да събуди в тебе Фицърс.

– Какво си мисля, си е моя работа – отговори Де Брейси. – Казват, че дяволът се смеел, когато един крадец ограби друг. А ние знаем, че и да бълва огън и жупел, вместо да се смее, никога не би могъл да накара един тамплиер да се откаже от своите желания.

– Хайде, хайде, господин тамплиере, знам, че законите на галантността се тълкуват твърде свободно в Палестина, и в настоящия случай съвсем не се уповавам на съвестта ти.

– Чуй тогава истината – отговори тамплиерът. – На мен не ми харесва твоята синеока красавица. Но между нашите пленници има една друга, която повече ми допада.

– Как! Нима би се унижил да харесаш прислужницата ѝ! – учуди се Де Брейси.

– Не, уважаеми рицарю – отвърна тамплиерът надменно, – дотам не бих се унижил. Между пленниците има друга, равна по хубост на твоята избраница.

– Кълна се в светлата литургия – ти говориш за красивата еврейка! – извика Де Брейси.

– И така да е – каза Боа Жилбер, – кой би посмял да ми попречи?

– Никой, когото познавам аз – отвърна Де Брейси, – освен може би клетвата ти за безбрачие или някакви скрупули против любовна интрига с еврейка.

– Що се отнася до клетвата ми – рече тамплиерът, – нашият Велик магистър ме е освободил от нея. А що се отнася до съвестта ми, човек, който е убил триста сарацини, няма защо да си признава всички малки греховце като някоя селска мома при първата си изповед в навечерието на Велики петък.

– Ти сам най-добре знаеш правата си – отговори Де Брейси, – но струва ми се, че повече те привличат торбите с жълтици на стария лихвар, отколкото черните очи на дъщеря му.

– Мога да се възхищавам и от двете – отвърна тамплиерът, – пък и освен това само половината от богатството на стария евреин се пада на мене. Принуден съм да делея плячката наполовина с Фрон де Бьоф, който не е съгласен да ни отстъпи замъка си даром. От този грабеж трябва да имам нещо, което да е само за мен, и аз съм си избрал за награда прекрасната еврейка. Сега, като знаеш намеренията ми, нали ще се върнеш към първоначалния си план? Както виждаш, няма защо да се боиш от моята намеса.

– Не – отвърна Де Брейси, – аз ще си остана при плячката си.

Докато траеше този разговор, Седрик се мъчеше да узнае от пазачите си кои са и каква цел гонят.

– Приличате ми на англичани – каза той, – но, о, небеса! Вие грабите сънародниците си като истински нормани. Какво искате от мен? Каква полза можете да имате от това насилие над мен? Вашата постъпка ви поставя по-долу от дивите зверове, а вие сякаш искате още повече да приличате на тях, като се правите на неми?

Напразно Седрик увещаваеше пазачите си – те имаха твърде много и твърде сериозни причини да мълчат, за да се трогнат било от гнева му, било от увещанията му. Те продължаваха да го водят много бързо напред, докато на края на една алея от огромни дървета се показа Торкилстън, внушителният стар замък на Реджиналд Фрон де Бьоф. Замъкът представляваше неголямо укрепление, състоящо се от висока четвъртита крепостна кула, заобиколена от няколко по-ниски сгради, около които имаше вътрешен двор. Около външната стена имаше ров, който се пълнеше от една близка рекичка. Фрон де Бьоф, чийто нрав му създаваше много врагове, значително бе увеличил укрепленията на замъка си, като бе построил кули на външната стена, така че да може да го пази от всички страни. Както обикновено по него време, в замъка се

влизаше през сводеста външна порта, защитена с малки кулички в ъглите.

Щом Седрик видя кулите на замъка на Фрон де Бьоф да извишават сивите си, обрасли с мъх бойници и да проблясват на утринното слънце над дърветата, веднага отгатна истинската причина за своето нещастие.

– Аз бях несправедлив към разбойниците и злосторниците в тези гори – рече той, – когато предположих, че тези бандити са от техните чети. Кажете ми, кучета проклети, живота ми ли иска господарят ви или богатството? Много ли му се вижда, че двама саксонци – аз и благородният Ателстън – все още владеят земя в страната, която са наследили от прадедите си? Убийте ни тогаз и увенчайте тиранията си, като ни отнемете живота, както ни отнехте свободата. Кажете на вашия деспот господар, че аз го моля само да освободи лейди Роуина и да запази честта и живота ѝ. Тя е жена и той няма защо да се бои от нея; а с нас двамата ще загинат последните, които биха се осмелили да се борят за нейното дело.

Водачите останаха глухи и към тези думи. Вече бяха стигнали пред вратите на замъка. Де Брейси изсвири три пъти с рога си и стрелците, които бяха излезли да пазят стените при приближаването им, побързаха да спуснат подвижния мост. Водачите принудиха пленниците си да слязат от конете и ги заведоха в едно помещение, където им предложиха набързо ядене. Но освен на Ателстън, на никого не му се ядеше. Скоро ги уведомиха, че ще бъдат затворени отделно от лейди Роуина. Всяка съпротива беше безсмислена и те бяха принудени да ги последват в една голяма стая, чийто покрив се крепеше от тежки саксонски колони.

После отделиха лейди Роуина от свитата ѝ и я отведоха, любезно наистина, но без да се съобразяват с желанието ѝ, в една отдалечена стая. Същото обезпокоително отличие бе оказано и на Ребека въпреки мол-

бите на баща ѝ, който в крайното си отчаяние предложи дори пари, само да му позволят да остане при нея.

– Мръсен невернико – отвърна един от пазачите, – като видиш леговището си, няма да искаш дъщеря ти да остане при тебе.

И без повече думи старият евреин насила бе замъкнат в друга посока. Слугите, след като бяха внимателно обискирани и обезоръжени, бяха отведени в друга част на замъка. На Роуина отказаха дори утехата да бъде придружена от своята вярна прислужница Елгита.

Помещението, в което бяха затворени саксонските вождове, макар че сега се използваше за нещо като караулна, някога бе главната зала на замъка. Седрик крачеше из стаята, изпълнен с гневни размишления за миналото и настоящето, докато другарят му, чиято апатия заместваше у него философското търпение на другите хора, проявяваше безразличие към всички други тревоги освен към неудобството на настоящия момент.

– Да – казваше Седрик, говорейки отчасти на себе си, отчасти на Ателстън, – в същата тази зала баща ми е пирувал с Торкил Улфгангър, когато му гостувал смелият и злочест Харолд*, чиито войски напредвали срещу норвежците, съюзили се с въстаналия Тости. В тази именно зала Харолд отговорил тъй великодушно на пратеника на въстаналия си брат. Често съм чувал как баща ми разпалено разказваше тази история. Пуснали да влезе пратеника на Тости, а тази обширна зала едва побирала множеството благородни саксонски вождове, които пиели кървавочервено вино около своя монарх.

– Пратеникът на Тости – продължи Седрик – преминал през залата, без да се смущава от намръщените лица около себе си, и се поклонил пред трона на крал

**Крал на Англия (1022–1066), победен от Вилхелм Завоевателя, загинал в битката при Хейстингз – бел. прев.*

Харолд. „Кралю – рекъл той, – на какви условия може да разчита твоят брат Тости, ако сложи оръжие и те помоли за мир?“ – „На братската ми обич – извикал благородният Харолд – и на прекрасното графство Нортъмбърланд“. – „Но ако Тости приеме тези условия – продължил пратеникът, – какви земи ще дадеш на верния му съюзник Хардрада, крал на Норвегия?“ – „Два метра английска земя – отвърнал Харолд свирепо, – но понеже казват, че Хардрада бил гигант, може би ще му разрешим още малко“. Залата екнала от одобрителни викове и чаши и рогове били напълнени и изпити с пожелание норвежецът да влезе по-скоро във владение на английската си територия.

– И аз с удоволствие бих пил за него – каза Ателстън, – защото езикът ми е залепнал за небцето.

– Слисаният пратеник се оттеглил, за да занесе на Тости и неговия съюзник зловещия отговор на оскърбения му брат. И тогава далечните кули на Йорк и кървавите води на Даруънт станали свидетели на онази страшна битка, в която, след като проявили най-несъкрусима храброст, и кралят на Норвегия, и Тости паднали с десет хиляди свои смели воители. Кой би предположил, че на този славен ден, когато била спечелена тази битка, същият вятър, що развявал победоносните саксонски знамена, вече надувал платната на норманските кораби и ги тласкал към съдбоносните брегове на Съсекс? Кой би предположил, че само след няколко дни самият Харолд ще притежава също такъв дял от кралството си, какъвто в гнева си отредил за норвежкия нашественик? Кой би предположил, че вие, благородни Ателстън, кръвен потомък на Харолд, и аз, чийто баща е бил не от най-лошите защитници на саксонската корона, ще бъдем сега пленници на един мръсен норманец в същия този замък, в който прадедите ни тъй гордо са пирували?

– Тъжно е наистина – отвърна Ателстън, – но надявам се, че ще ни определят не много голям откуп. Все-

ки случай, не вярвам да възнамеряват направо да ни уморят от глад. И все пак, макар че приближава пладне, не виждам никакви приготовления за обед. Погледнете през прозореца, благородни Седрик, и вижте дали слънцето не приближава вече към пладне.

– Може и да приближава – каза Седрик, – но аз не мога да погледна към този решетъчен прозорец с цветни стъкла, без да се събудят в мене мисли, твърде далечни от настоящия момент и неговите лишения. Когато бе строен този прозорец, благородни приятелю, нашите смели деди не са познавали изкуството да правят стъкло и да го оцветяват. Гордият баща на Улфгангър довел един майстор от Нормандия, за да разхубави замъка му с тази нова украса, която пречупва златната светлина на светия божи ден в най-фантастични краски. Чужденецът пристигнал тук, беден просяк, раболепен и жалък, готов да сваля шапка пред най-простия саксонски слуга в къщата. А се върнал в родината си разглезен и възгордян, за да разкаже на алчните си сънародници за богатството и наивността на саксонските благородници. Безумие, о, Ателстън, предвиждано и предчувствано от онези потомци на Хенгист и смелото му племе, които пазеха простотата на своя начин на живот. Ние направихме тези чужденци наши сърдечни приятели и доверени слуги. Ние приехме техните майстори и изкуството им и презряхме честния, прост и суров бит на смелите си деди. Обезсили ни норманското изкуство дълго преди да ни покори норманското оръжие. Сто пъти по-добра бе простата храна, която ядохме в мир и свобода, отколкото скъпите лакомства, от любов към които станавме роби на чуждия завоевател.

– И най-простото ядене – отвърна Ателстън – сега би ми се видяло разкош. Чудно ми е, благородни Седрик, че можете така добре да си спомняте за минали дела, а пък да забравяте, че е вече време за обед.

– Губя си времето аз – промърмори нетърпеливо Седрик – да му говоря за каквото и да е друго, освен за туй, което дразни апетита му. Уви! – възкликна той, хвърляйки съчувствен поглед към Ателстън – жалко, че в туй хубаво тяло се крие такава безчувствена душа. Жалко, че такава велико дело като възраждането на Англия се крепи на такава несъвършена опора. Но ако се ожени за Роуина, може би все пак нейното по-благородно и великодушно сърце ще разбуди дремещите у него хубави чувства. Но как може да стане това, когато Роуина, Ателстън и самият аз сме пленници на този жесток разбойник и сме пленени може би именно защото той усеща, че ако сме на свобода, може да представляваме опасност за узурпираната от неговия народ власт?

Докато саксонецът бе потънал в мрачните си размисли, вратата на затвора им се отвори и влезе един иконом с белия си жезъл. Тази важна личност пристъпи в стаята с тържествена крачка, последван от четирима слуги, които носеха маса с ястия. Видът и ароматът им сякаш изведнъж накараха Ателстън да забрави всички преживени неприятности. Хората, които носеха трапезата, бяха с маски и мантии.

– Що за маскарад? – запита Седрик. – Да не мислите, че като се намираме в замъка на вашия господар, не знаем чии пленници сме. Кажете му – продължи той в желанието си да използва тази възможност, за да започне преговори за освобождаването си, – кажете на вашия господар Реджиналд Фрон де Бьоф, че не виждаме никаква друга причина да ни лиши от свобода, освен желанието му да се обогати за наша сметка. Кажете му, че отстъпваме пред неговата алчност, както при подобни обстоятелства бихме отстъпили пред един истински разбойник. Нека определи какъв откуп иска за освобождението ни и ние ще му пратим, стига да е по възможностите ни.

Икономът не отвърна, а само се поклони.

– Кажете още на сър Реджиналд Фрон де Бьоф – обади се Ателстън, – че го призовавам на смъртна борба на кон или в ръкопашен бой в срок до седем дни от освобождението ни на кое да е сигурно място. И ако той е истински рицар, не ще посмее при тези обстоятелства да откаже или да отложи борбата.

– Ще предам на рицаря вашата покана – отвърна икономът. – А сега седнете да се нахраните.

Ателстъновата покана за борба не бе изречена с особена грация, защото една голяма хапка, за чието сдъвкване беше нужна дейността и на двете му челюсти, и присъщата му колебливост значително намалиха ефекта от смелото предизвикателство. И все пак думите му бяха приети от Седрик като неоспоримо доказателство за пробуждащия се войнствен дух на другаря му, чието досегашно равнодушие бе започнало да изчерпва търпението му въпреки неговото уважение към високия произход на Ателстън. Сега той сърдечно му стисна ръка в знак на одобрение, но бе малко огорчен от забележката на Ателстън, че бил готов да се бие с дузина такива като Фрон де Бьоф, само и само по-скоро да се измъкне от тази тъмница, дето слагали толкова много чесън в гозбите си.

Обаче пленниците не можаха да се наслаждават на храната; зовът на рог, прозвучал пред портите на замъка, отвлече вниманието им от това тъй сериозно занимание. Този звук проехтя три пъти, и то с такава сила, сякаш излизаше от рога на приказен рицар, изпратен от съдбата да разнесе като утринна мъгла магията от някой замък заедно с кулите, крепостната стена и портите. Саксонците скочиха от масата и изтичаха към прозореца. Но любопитството им остана незадоволено, защото прозорецът гледаше към двора на замъка, а звукът идваше отвън стените. Все пак очевидно този зов вещаеше нещо важно, защото в сградата незабавно настана суетня.

ГЛАВА XXII

Нека оставим саксонските вождове да се наслаждават на обед, щом незадоволеното любопитство им позволи да се погрижат за нуждите на полузадоволения си апетит, и да надникнем в по-мрачния затвор на Исак от Йорк. Бедният евреин бе набързо натикан в една подземна тъмница на замъка дълбоко под земята, по-ниско дори от дъното на рова. Светлина проникваше само през едно-две кръгли прозорчета, разположени тъй високо, че пленникът не можеше да ги стигне дори с ръка. Даже посред бял ден тези отвори пропускаха бледа и неясна светлина, която се заменяше от пълен мрак дълго преди останалата част на замъка да бъде лишена от светлината на божия ден. По стените висяха ръждясали вериги и окови, носени от някогашни пленници, за които са се страхували, че ще направят опит да избягат. В халките на една от тези вериги още висяха две прогнили кости, вероятно от човешки крак, сякаш някой затворник е бил оставен там не само да умре, но и да се превърне на скелет.

На единия край на това зловещо помещение имаше голямо огнище, над което беше сложена желязна решетка, полуразядена от ръжда.

Целият вид на тъмницата можеше да вдъхне ужас и в по-смело сърце от това на Исак. Той обаче бе спокоен под гнета на непосредствената опасност, отколкото когато бе обзет от страхове, чиято причина бе все още далечна. Любителите на лова казват, че заекът страда повече, докато го гонят хрътките, отколкото когато се гърчи вече в зъбите им. Затова възможно е, че евреите, които тъй често имат причина да се плашат, до известна степен са душевно подготвени за всички прояви на тиранията, упражнявана над тях. Така че всяко извършено вече насилие не носи в себе си този елемент на изненада, който прави ужаса тъй смазващ. Пък и Исак не за първи път се намираще

в такова опасно положение. Затова опитът, както и надеждата, му подсказваше, че може би пак ще се спаси, както птицата се спасява от ловеца. И главно помагаше му непреклонната твърдост на неговия народ и желязната решителност, с която израилтяните, както е известно, са изтърпявали и най-страшните беди, стоварени им от насилниците, само и само да не отстъпят през техните искания.

Обхванат от този дух на пасивна съпротива, загърнат в наметалото си, за да се предпази от влагата на плочите, Исак седеше в един ъгъл на тъмницата си. Почти три часа евреинът седя, без да мръдне. Сетне по стълбите на тъмницата се чуха стъпки. Вдигнатите резета изтракаха, пантите изскърцаха, вратата се отвори и Реджиналд Фрон де Бьоф влезе в тъмницата, следван от двамата сарацински роби на тамплиера.

Фрон де Бьоф, висок и силен мъж, бе прекарал живота си във войни или лични вражди и борби и никога не бе подбирал средствата, за да разшири феодалната си власт. Чертите на лицето му отговаряха на неговия характер и носеха отпечатъка на жестоки и зли страсти. Белезите от рани по него, ако бяха на друго лице, биха предизвикали съчувствието и уважението, което дължим на честната храброст. Но у Фрон де Бьоф те само засилваха жестокостта на образа му и ужаса, който цялата му личност вдъхваше. Този страшен барон бе облечен в къса кожена дреха, прилепнала плътно о тялото му и изтъркана и изцапана от бронята. Той не носеше никакво оръжие освен една кама на кръста, която уравнивяваше тежестта на ръждясалите ключове, закачени на дясната му страна.

Черните роби, които придружаваха Фрон де Бьоф, не носеха сега разкошните си дрехи, а бяха облечени в дълги ризи и панталони от грубо ленено платно: ръкавите им бяха навити над лактите като на касапи, готови за работа в кланицата. Всеки един от тях носеше в ръка малка кошница. Като влязоха в тъмницата, те се спря-

ха до вратата и изчакаха, докато Фрон де Бьоф сам я заключи два пъти. След тази предпазна мярка той пристъпи бавно към евреина, без да го изпуска от очи, сякаш искаше да го парализира с поглед, както някои животни парализират плячката си. И мрачните и зли очи на Фрон де Бьоф като че ли наистина притежаваха подобна власт над нещастния пленник. Евреинът седеше със зяпнала уста и ококорени очи, вперени в свирепия барон с такъв ужас, че тялото му съвсем се сви и смали, когато срещна втренчения и злокобен поглед на жестокия норманец. Нещастният Исак нямаше сили не само да стане да се поклони, както му диктуваше страхът, но не можа дори да свали шапка или да произнесе поне една умолителна дума – тъй дълбоко бе развълнуван от убеждението, че го грозят изтезания и смърт.

А внушителната фигура на норманеца сякаш растеше пред очите му като орел, който наперва пера, преди да се спусне върху беззащитната си жертва. Той се спря на три крачки от ъгъла, където нещастният евреин сега се бе свил на мъничка купчинка, и направи знак на един от робите да се приближи. Черният му помощник пристъпи напред, извади от кошницата големи везни и грамове, сложи ги пред краката на Фрон де Бьоф и се оттегли на почтително разстояние, където вече стоеше другарят му.

Движенията на тези хора бяха бавни и тържествени, като че ли душите им бяха изпълнени с предчувствия за ужас и жестокост. Фрон де Бьоф сам започна, като се обърна към злочестия си пленник.

– Най-проклето куче от проклета раса – каза той и дълбокият му сърдит глас пробуди ехото в сводовете на тъмницата, – виждаш ли тези везни?

Нещастният евреин отвърна със слаб глас:

– Да.

– На същите тези везни – продължи безмилостният барон – ти ще отмериш хиляда сребърни лири според точната и справедлива мярка на Лондонската кула.

– Свети Авраме! – отвърна евреинът, чийто глас се възвърна при тази страшна опасност. – Де се е чувало да се иска такова нещо? Де се е чуло някога, па дори и в приказките на менестрелите, за сума от хиляда сребърни лири? Чий човешки поглед е бил някога ощастливен да види такова огромно съкровище? Претърси къщата ми и къщите на всичките ми сънародници и в стените на целия град Йорк не ще намериш дори една десета от огромната сума, за която говориш.

– Аз съм разбран човек – рече Фрон де Бьоф – и ако няма сребро, не ще откажа да приема злато. Срещу една златна марка за всеки шест лири сребро ти ще избавиш невярното си тяло от такова наказание, каквото никога не си си представял.

– Смили се над мене, благородни рицарю – извика Исак, – аз съм стар, беден и безпомощен. Не е достойно да тържествуваш над мен. Не е велико дело да смачкаш един червей.

– Наистина ти може да си стар – отговори рицарят, – за срам на тези, които са ти позволили да побелееш в лихварство и мошеничество. Може и да си слаб, защото кой ли евреин има здрава ръка и смело сърце? Но добре известно е, че си богат.

– Заклевам ти се, благородни рицарю – рече евреинът, – във всичко, в което вярвам, и във всичко, в което и двамата вярваме...

– Не произнасяй лъжлива клетва – прекъсна го норманецът – и недей оставя упорството ти да реши твоята съдба, преди да видиш и да обмислиш добре какво те чака. Недей си мисли, че ти говоря само да те изплаша и да се възползвам от долното малодушие, което си наследил от племето си. Заклевам ти се в това, в което ти не вярваш, в евангелието на нашата църква и в ключовете, които ѝ са дадени, за да обвързва и освобождава, че решението ми е твърдо и неотменно. Тази тъмница не е място за шеги. Пленници, десет хиляди пъти по-знатни от теб, са умирали сред тези

стени и никой не е узнал съдбата им! Но за тебе е отредена дълга и бавна смърт, в сравнение с която тяхната е била щастие.

Той пак даде знак на робите да се приближат и им каза нещо на собствения им език, той също бе ходил в Палестина и там може би се бе научил на жестокост. Сарацините извадиха от кошниците си дървени въглища, духало и шише със зехтин. Единият запали огън с кремък и стомана, а другият сложи въглищата в голямата ръждясала скара и започна да раздухва.

– Виждаш ли, Исак – каза Фрон де Бьоф, – железните колове над разжарените въглища! На това топло ложе ще лежиш ти гол като на пухено легло. Един от тези роби ще поддържа огъня под теб, а другият ще маже проклетото ти тяло с масло, за да не загори печеното. Сега избирай между това парещо легло и хилядата сребърни лири, защото, кълна се в главата на баща си, ти нямаш друг избор.

– Добрият бог, творец на цялата природа, никога не е създавал сърце, способно на такава жестокост – извика злочестият евреин.

– Не се уповавай на това, Исак – рече Фрон де Бьоф, – защото ще направиш съдбоносна грешка. Нима мислиш, че аз, който съм виждал как се плякосват градове и как загиват в тях от огън, меч и вода хиляди мои сънародници християни, ще трепна и ще се откажа от намерението си поради виковете и писъците на един-единствен проклет евреин? Нима мислиш, че тези черни роби, които не познават друг закон, родина и съвест освен волята на своя господар, които употребяват отрова, клада, кама или въже, щом им смигне той, мислиш ли, че те ще имат милост към теб, когато дори не разбират езика, на който ги молиш? Бъди разумен, старче: освободи се от една част от излишното си богатство. Върни на един християнин част от това, което си придобил с лихварство от неговите братя по вяра. Твоята хитрост може скоро пак да издуе отънялата ти

кесия, но нито врач, нито лекарства ще могат да ти върнат изгорялата кожа и плът, ако веднъж те прострем на тези жезла. Казвам ти, отброй тука откупа си и бъди щастлив, че с това можеш да се отървеш от една тъмница, от която малцина са излезли, за да разкажат тайните ѝ. Няма да си хабя повече думите – избирай между жалките си пари и своята плът и кръв и каквото ти избереш, това ще бъде.

– Тогаз нека Аврам, Яков и всички отци на племето ми да ми се притекат на помощ – рече Исак. – Аз не мога да избирам, защото нямам средства да задоволя прекомерните ти искания.

– Хванете го и го съблечете, роби – заповяда рицарят, – и нека му помогнат отците на неговото племе, ако могат.

Помощниците му, подчинявайки се по-скоро на очите и на ръката на барона, отколкото на думите му, пак пристъпиха напред, хванаха нещастния Исак, вдигнаха го грубо от земята и като го държаха здраво помежду си, зачакаха по-нататъшния знак на коравосърдечния барон. Бедният евреин гледаше и тях, и Фрон де Бьоф с надежда да открие по лицата им някакъв признак на умилюстивяване; но по лицето на барона още играеше същата студена, полуядна, полусаркастична усмивка, с която бе започнал жестоките си слова, а дивите очи на сарацините, мрачно облещени под тъмните им вежди, придобиваха още по-зловещ израз от белия кръг, заобикалящ зеницата, и издаваха по-скоро удоволствие от приближаващата сцена, отколкото неохота да вземат пряко или косвено участие в нея. Тогава евреинът погледна разжареното огнище, където щяха скоро да го разпънат, и виждайки, че няма изгледи мъчителите му да се смилят, решителността му се огъна.

– Ще платя хилядата сребърни лири – каза той и прибави след минутна пауза, – тоест ще ги платя с помощта на моите събрата, защото трябва да се моля

като просяк на вратите на синагогата, за да събере тази нечувана сума. Къде и кога трябва да я предам?

– Тук – каза Фрон де Бьоф, – тук трябва да се предаде. Тук трябва да се претегли – да се претегли и преброи на този тъмничен под. Да не мислиш, че ще те пусна, преди да си осигурия откупа ти?

– А каква гаранция ще имам – запита евреинът, – че ще бъда освободен, след като бъде платен откупът?

– Думата на един нормански благородник, мръсни лихварю, честта на един нормански благородник, която е по-чиста от златото и среброто на цялото ти племе.

– Прося извинение, благородни господарю – рече Исак плахо, – но защо трябва да разчитам тъй сляпо на думата на човек, който не дава никаква вяра на моята?

– Защото нямаш друг избор, евреино – отвърна строго рицарят. – Ако сега ти се намираше в съкровищницата си в Йорк и аз те молах да ми дадеш назаем пари, ти щеше да диктуваш и срока на изплащането, и гаранцията. Но тази тъмница е моята съкровищница. Тук ти си в ръцете ми и аз вече не ще благоволя да повтарям условията, при които ще ти дам свободата.

Евреинът изпъшка тежко.

– Поне – каза той, – поне ми върни заедно със собствената свобода и свободата на моите спътници. Те ме презираха като евреин и все пак се смелиха над бедите ми и именно защото се забавиха по пътя, за да ми помогнат, трябва сега да споделят злото с мен. Пък и те може би ще дадат нещо за откупа ми.

– Ако говориш за онези саксонски простаци – каза Фрон де Бьоф, – техният откуп зависи от други условия. Предупреждавам те, евреино, да се грижиш за собствените си работи и да не се месиш в чуждите.

– Значи тогава – продължи Исак – ще освободите мен и ранения ми приятел?

– Втори път ли трябва да ти препоръчам, сине Израилев – каза Фрон де Бьоф, – да си гледаш своите работи и да не се месиш в чуждите? Щом вече си направил избора си, остава само да платиш откупа, и то в най-кратък срок.

– И все пак изслушай ме – рече Исак – заради самото това богатство, което желаеш да получиш за сметка на...

Тук той се спря от страх да не раздразни свирепия норманец. Но Фрон де Бьоф само се изсмя и сам попълни думата, която евреинът се бе поколебал да произнесе.

– Искаш да кажеш, Исак, за сметка на съвестта си. Защо се спря, аз ти повтарям, че съм разбран човек. Аз мога да понеса упреците на тоз, който губи, макар и да е евреин. Ти не се показва така търпелив, Исак, когато търсеше правосъдие срещу Джак Фицдотеръл затова, че те нарекъл лихвар кръвопиец, след като си му глътнал цялото наследство.

– Заклевам се в Талмуда – възрази евреинът, – че Ваша Милост е погрешно осведомен по този въпрос. Фицдотеръл извади кама срещу мен в собствената ми стая, защото исках да ми върне собственото ми сребро.

– Не ме интересува какво е направил – каза Фрон де Бьоф. – Въпросът е кога ще получа туй, което ми дължиш? Кога ще получа сребърниците, Исак?

– Нека дъщеря ми Ребека отиде в Йорк – отвърна Исак, – придружена от твои сигурни хора, благородни рицарю, и щом може да се върне пратеник на кон оттам, богатството... – тук той изпъшка дълбоко, но прибави след няколко секунди – богатството ще бъде преброено на същия този под.

– Дъщеря ти ли! – извика Фрон де Бьоф, привидно изненадан. – Де да бях знаел! Аз мислех, че онова чернооко момиче е твоя държанка, и по обичая на древните патриарси и герои, които са ни дали хубав пример в това отношение, я дадох за робиня на сър Брайън де Боа Жилбер.

Викът, който се изтръгна от гърдите на Исак при тази жестока вест, отекна във всички сводове на тъмницата и така слиса двамата сарацини, че те изпуснаха евреина. Той се възползва от свободата си и се хвърли на пода, като прегърна колената на Фрон де Бьоф.

– Вземи всичко, което искаш, почтени рицарю – замоли се той, – вземи ми десеторно повече, разори ме, нека стигна до просешка тояга, ако щеш – не, прободи ме с камата си, изпечи ме на тази пещ, но пощади дъщеря ми, пусни я да си върви, без да накърниш честта ѝ! В името на майка ти, която те е родила, пощади честта на една беззащитна девойка! Тя е образ и подобие на моята покойна Рахил и последното от шестте деца, което тя дари с любовта си. Нима ще лишиш един вдовец от последната му утеха? Нима искаш да принудиш един баща да предпочете единственото му останало дете да легне до покойната си майка в гробницата на дедите ни?

– Наистина – рече норманецът малко поомекнал, – де да бях знаел това преди! Аз си мислех, че твоето племе обича само кесията си.

– Макар че сме евреи, не мисли тъй лошо за нас – рече Исак в желанието си да използва проявеното за момент съчувствие.

– Тъй да бъде – каза Фрон де Бьоф, – за в бъдеще ще вярвам, че е така заради тебе, Исак, но сега няма полза от това. Пък и защо мислиш, че нещо лошо ще сполети момичето, даже и да стане плячка на Боа Жилбер?

– Непременно ще я сполети зло! – извика Исак, кършейки ръце. – Кога е било един тамплиер да причини друго освен жестокост на мъжете и безчестие на жените?

– Невярно куче – каза Фрон де Бьоф със святкащи очи и вероятно доволен, че има нов повод да разпали гнева си. – Не светотатствай против светия орден на сионския храм, ами се погрижи за обещания откуп, иначе тежко на еврейската ти мутра!

– Разбойник и подлец – извика евреинът, отвърщайки на обидите на потисника с ярост, която не можеше вече да обуздае, въпреки че знаеше колко е безсилна, – няма да ти платя нищо, нито една сребърна стотинка няма да получиш, ако не ми върнеш дъщерята здрава и неопетнена.

– Ти с всичкия си ум ли си, израилтянино – рече норманецът строго, – да не би да имаш магия, която може да запази плътта и кръвта ти от горещото желязо и врящото масло?

– Не ме интересува! – викна евреинът, доведен до отчаяние от бащинската си обич. – Прави с мене, каквото искаш. Дъщеря ми е моя плът и кръв и ми е хиляди пъти по-скъпа от това тяло, което ти заплашваш с жестокостта си. Няма да ти дам никакво сребро, освен ако можеш да го излея стопено в алчното ти гърло. Не, няма да ти дам ни една сребърна монета, назарянино, макар и с това да те спася от проклятието, което си заслужил с целия си живот. Вземи ми живота, ако щеш, и признай, че евреинът в мъченията си съумя да разочарова християнина.

– Ще видим – рече Фрон де Бьоф, – защото, кълна се в светия кръст – ужаса за твоето проклето племе, – ти ще изпиташ всички мъки на огъня и стоманата. Съблечете го, роби, и го привържете за железата.

Въпреки слабата съпротива на стареца сарацините вече успяха да смъкнат горната му дреха и тъкмо щяха съвсем да го съблекат, когато отвън замъка на два пъти се разнесе звукът на рог, който проникна чак в тъмницата. Веднага се чуха високи гласове, които викаха сър Реджиналд Фрон де Бьоф. Тъй като не желаше да го сварят зает с такова пъклено дело, свирепият барон даде знак на робите да върнат на Исак дрехите и напусна тъмницата със слугите си, като остави евреина да благодари на бога за спасението си или да оплаква пленничеството и съдбата на дъщеря си, според това кои чувства надделяваха – егоистичните или бащинските.

ГЛАВА XXIII

Стаята, в която въведоха лейди Роуина, бе подредена и украсена с известно примитивно великолепие и фактът, че я поканиха тук, можеше да се смята като особен признак на уважение, каквото не бе оказано на другите пленници. Но тъй като жената на Фрон де Бьоф, за която първоначално бе мебелирана тази стая, бе отдавна умряла, избраните по неин вкус украшения бяха овехтели и занемарени. На много места драпериите висяха накриво по стените, някои бяха потъмнели или избелели от слънцето, а други вече разпокъсани и прогнили. Колкото и неприветливо да беше това помещение, все пак бяха сметнали, че то е единственото в замъка, достойно за една богата саксонска наследница. Тук именно я оставиха да размишлява върху съдбата си, докато актьорите в тази тъмна драма си разпределяха ролите, които всеки от тях трябваше да играе. Това се извърши на едно съвещание между Фрон де Бьоф, Де Брейси и тамплиера. След дълги и разгорещени спорове относно облагите, които всеки един от тях настояваше да спечели като свой дял от това дръзко предприятие, най-после те решиха съдбата на нещастните си пленници.

Наближаваше вече обед, когато Де Брейси, заради когото първоначално бе предприета тази авантюра, се яви пред лейди Роуина, за да се помъчи да спечели ръката и имуществото ѝ.

Той поздравя лейди Роуина, като свали кадифената си шапчица, украсена със златна брошка, на която бе изобразен свети архангел Михаил, който тъпче в краката си сатаната. Същевременно учтиво подкани с жест дамата да седне. Тъй като тя остана права, рицарят свали ръкавицата на дясната си ръка и посегна да я заведе до стола. Но Роуина отказа да се възползва от неговата любезност и отвърна:

– Ако пред мен е моят тъмничар, уважаеми рицарю, а обстоятелствата не ми позволяват да мисля друго, най-добре подхожда на неговия пленник да остане прав, докато чуе съдбата си.

– Уви, прекрасна Роуина – отговори Де Брейси, – пред вас е вашият пленник, а не вашият тъмничар, и във вашите очи Де Брейси ще прочете съдбата си.

– Аз не ви познавам, сър – каза дамата, издигайки гордо глава с накърнено достойнство на високопоставена красавица. – И нахалната фамилиарност, с която прилагате към мене жаргона на трубадур, не може да извини насилието на един разбойник.

– Ти самата, прелестна девойко – отвърна Де Брейси с предишния си тон, – ти самата и твоят чар е виновен за всичко, което съм направил и което е несъвместимо с уважението ми към онази, която съм избрал за царица на сърцето си и пътеводна звезда на очите си.

– Повтарям, господин рицарю, че не ви познавам и че никой мъж, който носи оръжие и шпори, няма право да се натрапва на една беззащитна дама.

– Мое нещастие е наистина – каза Де Брейси, – че вие не ме познавате. Но нека се надяваме, че името на Де Брейси не е останало неспоменато, когато менестрели и херолди са възхвалявали рицарските подвизи по турнирите и бойните полета.

– Оставете тогава менестрели и херолди да възпяват славата ви, господин рицарю – отговори Роуина. – Това по-добре подхожда на техните уста, отколкото на вашите собствени. И кажете ми кой от тях ще възхвали в песен или в летопис на турнирите паметната ви победа тази нощ, победа над един старец, придружен от няколко боязливи слуги, и плячката, която взехте – една нещастна девица, отнесена против волята ѝ в замъка на един разбойник?

– Вие сте несправедлива, лейди Роуина – рече рицарят, хапейки устни доста смутен и говорейки вече с по-естествен тон, а не с тона на галантна превзетост,

който отначало бе възприел. – Вие самата не знаете що е страст и затова не можете да извините лудостта на друг, макар тя да е породена от вашата собствена красота.

– Моля ви, господин рицарю – каза Роуина, – да оставите този език, който така често се използва от странстващи певци, че не подхожда вече за рицари и благородници. Вие наистина ме принуждавате да седна, щом се впускате в тези банални фрази, които всеки най-обикновен пътуващ свирач владее в такова изобилие, че могат да му стигнат от днес, та чак до Коледа.

– Горделива девойко – рече Де Брейси ядосан, че галантният му стил не му спечелва нищо друго освен презрение, – знай, че и аз мога да ти отвърна също така гордо. Да знаеш тогава, че аз се помъчих да спечеля ръката ти по начин, който най-добре ти подхожда. Но изглежда, че на твоя нрав по прилича човек да те ухажва с лък и алебарда, отколкото с общоприетите изрази на дворцовия език.

– Когато вежливият език – каза Роуина – се използва, за да прикрие низко дело, той прилича на рицарски пояс, препасан на най-долен палячо. Не ми е чудно, че ограниченията, които той ви налага, ви дразнят. Попочтено би било да си запазите облеклото и езика на разбойник, отколкото да прикривате разбойническото си дело под маската на вежлив език и поведение.

– Съветът ти е добър, лейди – каза норманецът, – затова ще ти отговоря с дръзки думи, които най-добре подхождат на едно дръзко дело, че ти няма да напуснеш този замък, преди да станеш жена на Морис де Брейси. Не съм навикнал да срещам пречки в начинанията си, нито пък е нужно за един нормански благородник старателно да оправдава поведението си пред една саксонска мома, на която прави чест да предложи ръката си. Ти си горда, Роуина, и затова си подходяща за моя жена. По какъв друг начин би могла да

достигнеш високи почести и ранг на принцеса, освен като се свържеш с мене? По какъв друг начин би могла да се измъкнеш от оня долен селски хамбар, където саксонците живеят заедно със стадата, източник на богатството им, и да заемеш място, където трябва да ти се отдава почит и където ще ти се отдава почит наред с всички други в Англия, които се отличават с хубост и власт?

– Господин рицарю – отвърна Роуина, – хамбарът, който вие презирате, е моят дом от детинството ми насам. И уверявам ви, когато го напусна – ако това някога се случи, – аз ще го напусна с човек, който не се е научил да презира дома и обичаите, сред които съм израснала.

– Сещам се какво искаш да кажеш – каза Де Брейси, – въпреки че може би си мислиш, че говориш твърде прикрито, за да те разбере. Но недей си въобразява, че Ричард Лъвското сърце някога ще се върне на трона си, а още по-малко, че Уилфред от Айвънхоу, неговият любимец, някога ще те заведе до трона му, за да те приветства той като жена на неговия фаворит. Друг може би би почувствал ревност, когато засегне тази струна. Но моето твърдо намерение не може да се измени заради една такава детинска и безнадеждна любов. Знай, девойко, че този съперник е сега в моя власт и че от мен зависи да издам на Фрон де Бьоф тайната, че той се намира в замъка. Неговата ревност ще бъде по-съдбоносна от моята.

– Уилфред тук! – извика Роуина презрително. – Това е толкова вярно, колкото, че Фрон де Бьоф му е съперник.

За момент Де Брейси я погледна втренчено.

– Нима наистина не знаете това? – попита той. – Нима наистина не знаете, че Уилфред от Айвънхоу пътува в носилката на евреина? Хубав превоз за един кръстоносец, чиято смела ръка трябваше да ни възвърне божия гроб! – и той се изсмя презрително.

– Даже и да е тук – каза Роуина, като се мъчеше да говори с безразличие, макар да не можеше да прикрие, че трепери от страх, – в какво отношение е съперник на Фрон де Бьоф? От какво може да се бои освен от кратко пленничество и почетен откуп според рицарските обичаи?

– Роуина – каза Де Брейси, – и ти ли страдаш от заблудението на всички жени, които мислят, че не може да има друго съперничество освен такова, свързано с техните прелести? Не знаеш ли, че съществува и ревност, породена от амбиция и жажда за богатство, а не само от любов? Нима не знаеш, че нашият домакин Фрон де Бьоф със същата готовност и безскрупулност ще отстрани от пътя си този, който пречи на претенциите му за хубавото баронско владение Айвънхоу, с която би го отстранил, ако му беше съперник за любовта на някоя синеока девойка? Но отнесеш ли се благосклонно към моето предложение, лейди, раненият боец няма защо да се бои от Фрон де Бьоф. В противен случай има да го жалиш в плен на този човек, който никога не е проявявал състрадание.

– Спаси го, за бога! – извика Роуина, чиято твърдост се огъна при ужасната мисъл за съдбата, която застрашаваше любимия ѝ.

– Аз мога да сторя това и ще го сторя – каза Де Брейси. – Защото, щом Руина се съгласи да стане невеста на Де Брейси, кой ще посмее да упражни насилие върху другаря ѝ от детинство? Но ти трябва да спечелиш безопасността му с твоята любов. Не съм толкова романтичен и глупав да спомогна за щастието и да отклоня удара на съдбата от човек, който вероятно ще бъде пречка за изпълнението на желанията ми. Използвай влиянието си върху мене в негова полза и той ще бъде спасен. Откажеш ли, Уилфред ще умре и ти самата няма да бъдеш по-близо до свободата си.

– В твоите студени и прями слова – отвърна Роуина – има нещо несъвместимо с ужасите, за които го-

вориш. Не вярвам, че намеренията ти са толкова зли, нито че властта ти е толкова голяма.

– Измамвай се тогава с тази надежда, докато дойде време да се увериш, че е напразна – рече Де Брейси. – Твоят любим лежи ранен в този замък. Той е пречката, която се издига между Фрон де Бьоф и туй, което Фрон де Бьоф обича повече от славата и красотата. Какво ще му струва един удар с кама или копие, за да замлъкне завинаги противникът му? Ако пък Фрон де Бьоф се уплаши, че е трудно да оправдае такава открита постъпка, нужно е само лекарят да даде на пациента си погрешно лекарство или пък слугинята, или болногледачката да измъкнат изпод главата му възглавницата и Уилфред, в положението, в което се намира сега, веднага ще умре от кръвоизлияние. И Седрик също...

– И Седрик също! – повтори Роуина. – Моят благороден, великодушен настойник!

– И съдбата на Седрик зависи от твоето решение – продължи Де Брейси. – Оставям на тебе да я решиш.

До този момент Роуина бе играла ролята си в тази мъчителна сцена с непоклатима смелост, но това бе, защото не считаше, че опасността е толкова сериозна и близка. Нейната гордост и навик да властва бяха само външни черти, наложени над вродения ѝ нрав, и те я напуснаха, щом очите ѝ се отвориха за голямата опасност, която застрашаваше нея самата, както и нейния любим и настойника ѝ. И когато видя, че сега се сблъсква с един силен, жесток и непоколебим човек, който я държи в своя власт и бе решен да използва тази власт, тя изтръпна от страх пред него.

Тя се огледа, сякаш търсеше помощ, която отникъде не идваше, и след като от гърдите ѝ се изтръгнаха няколко несвързани възклицания, даде воля на своята мъка и скръб в неудържими ридания. Невъзможно бе да гледа човек отчаянието на една такава хубавица, без да се трогне, и Де Брейси не остана безучастен, макар че бе по-скоро смутен, отколкото трогнат. Наи-

стина, той бе отишъл твърде далеч, за да се върне назад, и все пак в сегашното състояние на Роуина той не можеше да ѝ повлияе нито с доводи, нито със заплахи. Той крачеше нагоре-надолу из стаята и ту увещаваше изплашената девойка да се успокои, ту се чудеше дали постъпва правилно.

„Ако – мислеше си той – се оставя да ме трогнат сълзите и скръбта на тази отчаяна девойка, какво ще спечеля освен необходимостта да се откажа от надеждите, заради които вече се изложих на такъв риск, и да търпя подигравките на принц Джон и веселите му другари? И все пак – казваше си той – ролята, която играя, не ми подхожда. Не мога да гледам това лице, изкривено от ужас, и тези очи, окъпани в сълзи. Да беше запазила първоначалната си гордост! Или да бях имал аз по-голям дял от тройно изпитаното коравосърдечие на Фрон де Бьоф!“

Разкъсван от тези мисли, той можа само да помоли нещастната Роуина да се успокои и да я увери, че още няма причини да изпада в такова крайно отчаяние. Но тъкмо когато се мъчеше да я утеши, Де Брейси бе прекъснат от звука на рога, „разнесъл дрезгав глас наблизко и далеч“, който в същия миг бе стреснал и другите обитатели на къщата и бе прекъснал изпълнението на алчните им и своеволни планове. Може би Де Брейси най-малко от всички съжаляваше за това прекъсване, защото разговорът му с лейди Роуина бе достигнал до една точка, в която бе еднакво трудно за него да продължава и да се откаже от намеренията си.

ГЛАВА XXIV

Докато описаните вече сцени се разиграваха в различни части на замъка, еврейката Ребека очакваше съдбата си в една отдалечена и усамотена малка кула. Тя бе доведена тук от двама от маскираните си похи-

тители. След като я блъснаха в малката килия, тя остана сама с една стара вещица, която си тананикаше тихичко някаква саксонска песенчица, за да акомпанира танца на вретеното си по пода. Старицата вдигна очи, когато влезе Ребека, и изгледа изпод вежди хубавата еврейка с онази злостна завист, с която старостта и грозотата, съчетана и с тежки условия на живот, обикновено гледа на младостта и хубостта.

– Ти трябва да се махаш оттук, стара вещице – каза един от мъжете. – Така заповяда благородният ни господар. Трябва да отстъпиш тази стая на по-хубава гостенка.

– Да, да – замърмори старицата, – тъй се отплащат хората за услугите. Беше време, когато стигаше само една дума да кажа, за да изхвърлят най-добрия от всички ви от службата му. А сега трябва да се махам по заповед на всеки слуга като теб.

– Бабо Ърфрид – рече другият, – недей много разсъждава, ами си върви. Заповедите на господаря трябва бързо да се изпълняват. Някога и ти си била нещо, но звездата ти отдавна е залязла. Ти си също като стар боен кон, пуснат да пасе на голо поле – и ти някога си можела леко да препускаш, ама сега едва креташ. Хайде, обирай си крушите!

– Зло да не ви отmine! – рече старицата. – Да пукнете в кучешка колиба! Злият дух Зернебок да ме разкъса, ако изляза от собствената си килия, преди да си изпреда конопа на хурката!

– Отговаряй тогава пред господаря, стара вещице – каза човекът и излезе, като остави Ребека със старата жена, в чиято компания бе доведена против волята ѝ.

– Какво ли сатанинско дело са намислили пък сега? – мърмореше си старицата, като от време на време хвърляше с едно око зъл поглед към Ребека. – Не е мъчно да се сети човек – блестящи очи, черни къдри, бяло лице, – докато не сложи върху му свещеникът черното миро. Да, лесно е да се досети човек защо са я

пратили в тази самотна кула, откъдето толкова ще се чуе писък, колкото от петстотин лакти под земята. Бухалите ще ти бъдат съседи, хубавице, и колкото чуват техните крясъци, толкова ще чуят и твоите. Пък и чужденка! – рече тя, като гледаше дрехите и тюрбана на Ребека. – Къдешна си – сарацинка? Египтянка? Защо не отговаряш? Можеш да плачеш, ама не можеш ли да приказваш, а?

– Не се сърди, майко – каза Ребека.

– Няма нужда да ми казваш нищо повече – отвърна Ърффрид, – лисицата се познава по опашката, а еврейката – по говора.

– Имай милост към мене – рече Ребека – и ми кажи какво трябва да очаквам, след като насила ме довялякоха тук? Живота ми ли искат като изкупление за моята вяра? С радост ще го жертвам!

– Живота ти ли, миличка? – възкликна вещицата. – Та какво удоволствие ще им достави да ти отнемат живота? Вярвай ми, животът ти не е в опасност. С теб ще се отнесат така, както някога сметнаха, че е достойно да се отнесат с една благородна саксонска девойка. И нима еврейка като тебе ще плаче, че не е срещнала по-добра съдба? Погледни ме – аз бях млада и двойно по-хубава от тебе, когато Фрон де Бьоф, бащата на този Реджиналд, нападна този замък със своите нормани. Баща ми и седемте му синове отбраняваха своя роден дом кат по кат, стая по стая. Не остана ни едно помещение, ни една стълба в замъка, неопръскана от тяхната кръв. Те умряха – умряха до един, и преди телата им да изстинат и кръвта им да изсъхне, аз станах плячка и посмешище на победителя!

– Няма ли надежда за помощ? Няма ли начин да се избавя? – замоли се еврейката. – Ще те възнаградя богато и пребогато.

– Недей и мисли за това – каза старицата. – Оттук избавлението е само през дверите на смъртта. И има дълго да чакаме, дълго – прибави тя, като заглади

посивялата си глава, – докато се отворят те за нас! И все пак утеха е да си помисли човек, че оставя на земята други, които са също тъй злочести като нас. Сбогом, еврейко! Еврейка или християнка – съдбата ти ще бъде същата, защото имаш работа с хора, които нямат нито милост, нито съвест. Още веднъж, сбогом! Моите конци са изпредени вече – твоята мъка тепърва започва.

– Остани! Остани, за бога! – извика Ребека. – Остани тук, макар и само да ме кълнеш и ругаеш. Все пак твоето присъствие е някаква закрила.

– Даже и присъствието на божата майка не ще може да те запази – отвърна старицата. – Ето я – и тя посочи една грубо изработена икона на Дева Мария, – виж дали тя може да промени съдбата, която те чака.

С тези думи тя излезе от стаята, изкривила лице в подигравателна усмивка, която я загрозяваше още повече. Заклучи вратата след себе си и Ребека я чуваше как кълне всяко стъпало, че било толкова високо, докато слизаше бавно и с мъка по стълбите на кулата.

Сега Ребека можеше да очаква съдба, дори пострашна от тази на Роуина. Каква вероятност имаше да проявяват към една представителка на нейния потиснат народ макар и малкото снизхождение и уважение, което може би биха проявили към една богата саксонска наследница? Но еврейката имаше това преимущество, че бе по-добре подготвена да посрещне опасността, на която бе изложена, благодарение на силата на характера си и разсъдъка си. Умна и наблюдателна още от ранните си години, разкошът и богатството в бащината ѝ къща и в къщите на другите богати евреи не бяха успели да я заслепят за опасностите, с които бяха свързани те.

Подготвена по този начин да посреща неволи, тя бе придобила необходимата твърдост да се справя с тях. Сегашното ѝ положение изискваше най-голямо присъствие на духа и тя скоро се окопоти.

Първата ѝ грижа бе да разгледа стаята. Но там не откри големи надежди за избавление или закрила. Нямаше никакви тайни входове, нито скрита в пода врата, и изглеждаше, че стаята е заградена от всички страни от външната стена на кулата, само вратата, през която бе влязла, я свързваше с главното здание. На вътрешната страна на вратата нямаше резе. Единственият прозорец гледаше към една бойница на върха на кулата и у Ребека отначало се породи надежда, че би могла да избяга оттам. Но скоро откри, че тази бойница няма никаква връзка с другите, че представлява изолирана тераска, заградена както обикновено с парапет, на който имаше отвори, за да могат през тях стрелците от кулата да защитават тази страна на замъка.

Следователно за нея нямаше друга надежда освен упованието на една пасивна твърдост и дълбоката вяра в небето, присъщи на силните и благородни души. Макар че Ребека бе научена да тълкува погрешно обещанията на Светото писание към богоизбрания народ, тя не грешеше в убеждението си, че понастоящем този народ е поставен на изпитание, и във вярата си, че един ден чедата на Сиона ще бъдат прибрани в лоното божие наред с християните. Междувременно всичко наоколо ѝ засвидетелстваше, че сега те са подложени на наказания и изпитания и че техен дълг е да ги понасят, без да вършат грехове. И така, подготвена да гледа на себе си като на жертва на зла съдба, Ребека отрано бе разсъждавала върху собственото си положение и бе подготвила духа си да посрещне опасностите, които вероятно щеше да срещне.

И все пак пленницата потрепери и побледня, когато по стълбите се чува стъпки, вратата на стаята в куличката се отвори бавно и също тъй бавно влезе един висок мъж, облечен като бандитите, на които дължаха своето злощастие. Той затвори вратата след себе си. Шапката, нахлупена ниско над веждите, скриваше горната част на лицето му, а долната той прикриваше с

мантията си. Така маскиран, сякаш се готвеше да извърши дело, от което сам се срамуваше, той застана пред изплашената затворничка. И макар че по външен вид приличаше на разбойник, той като че ли не знаеше как да изрази целта на посещението си, така че Ребека, успяла с усилие да се овладее, превари обяснението му. Тя откачи две скъпи гривни и един гердан и побърза да ги предложи на предполагаемия разбойник, смятайки естествено, че ще спечели благоволенieto му, като задоволи алчността му.

– Вземи ги, добри приятелю – рече тя, – и за бога, бъди милостив към мене и стария ми баща. Тези украшения са скъпи, но те са нищо в сравнение с това, което той е готов да даде, за да бъдем освободени здрави и невредими от този замък.

– Прелестно цвете на Палестина – отвърна разбойникът, – тези ориенталски бисери отстъпват по белота пред твоите зъби. Блестящите диаманти не могат да се сравнят с очите ти. А откак съм поел този жесток занаят, заклел съм се да предпочитам красотата пред богатството.

– Не върши такъв грях спрямо себе си – каза Ребека. – Приеми откупа и бъди милостив. Със златото можеш да си купиш удоволствия, а ако се отнесеш зле с нас, ще спечелиш само угризения. Баща ми ще задоволи всичките ти искания. Ако си разумен, можеш с плячката от нашето освобождение да си откупиш правото да станеш пак пълнокръвен член на обществото, можеш да получиш опрощение за миналите си грешки и да не бъдеш принуден вече да правиш нови.

– Хубави съвети ми даваш – отвърна разбойникът на френски, тъй като вероятно му бе трудно да поддържа на саксонски разговора, който Ребека бе подхванала на този език, – но знай, светла лилия от долината на Бака, че баща ти вече се намира в ръцете на един мощен алхимик, който може да превърне в злато и сребро дори и ръждясалите решетки на един зандан.

Старият Исак е подложен на една процедура, която ще изтиска от него всичко, което му е скъпо, без моя помощ и без твоите молби. Твоят откуп ще се изплати с твоята любов и красота – никаква друга монета не ще приема.

– Ти не си разбойник – каза Ребека на същия език. – Никой разбойник не би се отказал от такива предложения. Никой разбойник в тази страна не си служи с езика, на който говориш ти. Не си разбойник, а норманец – норманец, и то може би от благородно потекло. О, покажи се благороден и в деянията си и хвърли тази страшна маска на насилие и жестокост.

– А ти, която умееш тъй вярно да отгатваш – каза Де Боа Жилбер, дръпвайки мантията от лицето си, – ти не си истинска дъщеря на Израел, а по всичко, освен по младост и по красота, си самата магьосница на Ендор. Да, аз не съм разбойник, красив саронски нарцис. Аз съм човек, който по-скоро ще отрупа ръцете и шията ти с бисери, които тъй много ти приличат, отколкото да ти ги отнеме.

– Какво искаш от мене, ако не богатството ми? – запита Ребека. – Между нас не може да има никаква връзка – ти си християнин, а аз – еврейка. Нашият брак е противен на законите на църквата и на синагогата.

– Вярно е – изсмя се тамплиерът. – Да се ожения за еврейка! Обетът ми не ми разрешава да обичам коя и да е девица освен като любовница, както ще обичам тебе. Аз съм тамплиер. Ето кръста на моя свещен орден.

– Нима се осмеляваш да се позоваваш на него в случай като настоящия? – запита Ребека.

– Ако го правя, това тебе не те засяга, защото ти не вярваш в свещения символ на нашето спасение.

– Аз вярвам това, което са ме учили дедите ми – отвърна Ребека, – и нека бог ми прости, ако вярата ми е погрешна! Но ти, рицарю, каква е твоята вяра, щом тъй безцеремонно се позоваваш на това, което считаш най-

свято, в момента, когато си на път да нарушиш най-тържественния си обет като рицар и като монах?

– Ти проповядваш хубаво и мъдро – отговори тамплиерът, – но, нежна светице, твоите ограничени еврейски предразсъдъци не ти позволяват да разбереш нашите високи привилегии. Бракът би бил неопростим грях за един тамплиер, но каквато и по-малка лудория да извърша, тя лесно ще ми бъде опростена при следния събор на нашия орден. Дори и най-мъдрият измежду царете, дори и баща му*, чийто пример ще признаеш като достоен за подражание, не е имал по-широки привилегии от тези, които ние, бедните воители от Храма Сионов, сме си спечелили с нашата ревност в негова защита. Защитниците на Соломоновия храм могат да претендират за свобода по примера на Соломона.

– Ако четеш Светото писание и житията на светиите – каза еврейката – само колкото да оправдаеш своята слободия и разврат, ти вършиш престъпление като човек, който извлича отрова от най-полезните и лечебни билки.

Огън проблесна в очите на тамплиера при този упрек.

– Слушай, Ребека – каза той. – Досега ти говорих кротко, но отсега нататък езикът ми ще бъде език на завоевател. Ти си пленница на моя лък и на моето копие и си подчинена на волята ми по законите на всички народи. Аз няма да отстъпя нищичко от правата си, нито пък ще се въздържа да получа чрез насилие това, което отказваш на молбите ми.

– Спри! – извика Ребека. – Спри и ме изслушай, преди да се опиташ да извършиш такъв смъртен грях! Наистина ти можеш да надвиеш над силите ми, защото бог е сътворил жената слаба и я е поверил на мъжа да я брани в своето великодушие. Но аз ще разглася

*Древноеврейските царе Давид и синът му Соломон – бел. прев.

твоего престъпление, тамплиере, от единия край на Европа до другия. Суеверието на твоите събратя ще ми спечели това, което тяхното състрадание може би ще ми откаже. Всеки събор на ордена ти ще узнае, че ти си съгрешил с еврейка като еретик. Тези, които не трепват пред престъплението ти, ще те прокълнат, задето си опетнил дотам кръста, който носиш, и си тръгнал подир една дъщеря на моя народ.

– Ти имаш остър ум, еврейко – отвърна тамплиерът, който добре знаеше, че тя говори истината и че правилата на ордена му порицаваха по най-категоричен начин и под страх от най-тежки наказания подобни похождения, и че в някои случаи провинените са били лишавани от званията им, – да, ти имаш остър ум. Но твоят разобличителен глас трябва да бъде наистина много силен, за да се чуе зад железните стени на този замък. Сред тези стени заглъхват всички роптания, вопли, всеки зов за правосъдие и всеки вик за помощ. Само едно може да те спаси, Ребека. Примири се със съдбата си, приеми нашата вяра и ти ще излезеш оттук с такъв блясък, че много нормански дами ще трябва да отстъпят пред великолепието и красотата на любимката на най-смелия защитник на светия храм господен.

– Да се примиря със съдбата си! – извика Ребека. – Велики боже, с каква съдба? Да приема твоята вяра – каква е твоята вяра, щом може да закриля такъв престъпник! Ти си бил най-смелият защитник на Храма господен! Долен рицар и монах клетвопрестъпник! Аз плюя на тебе и не се боя! Богът Аврамов дава спасение на своята дъщеря – дори и от този адски позор!

С тези думи тя бързо отвори решетъчния прозорец, който водеше към терасата, и за миг се намери върху парапета, надвиснал над огромната пропаст. Изненадан от тази отчаяна постъпка, тъй като досега Ребека бе стояла съвсем неподвижна, Боа Жилбер не успя да я спре или да ѝ попречи. Когато понечи да се приближи

до нея, тя извика: „Не мърдай, горди тамплиере, или, ако щеш, приближи се! Ако направиш една стъпка към мен, ще се хвърля в пропастта; тялото ми ще се смачка и ще изгуби човешкия си вид, преди да го оставя да стане жертва на твоята животинска страст“.

Докато говореше това, тя склочи ръце и ги протегна към небето, сякаш измолваше милост за душата си, преди да направи фаталната крачка. Тамплиерът се поколеба и неговата решителност, която никога не се бе огъвала от състрадание или мъка, сега отстъпи пред възхищението му от нейната смелост.

– Слез, неразумно момиче! – рече той. – Заклевам се в земята, морето и небето, че не ще ти сторя нищо зло.

– Не ти вярвам, тамплиере – отвърна Ребека. – Ти ме научи правилно да ценя добродетелите на твоя орден. Следващият събор на ордена ще ти опрости нарушението на една клетва, чието спазване засяга само честта или безчестието на една злочеста еврейска девойка.

– Ти си несправедлива към мен – разпали се тамплиерът. – Заклевам ти се в името, което нося, в кръста на гърдите си, в сабята на бедрото си, заклевам ти се в стария си фамилен герб – аз няма да ти сторя нищо зло. Ако не заради себе си, то спри заради баща си! Аз ще бъда негов закрильник, а в този замък той ще се нуждае от мощна закрила.

– Уви! – въздъхна Ребека. – Твърде добре знам, че е така, но смее ли да ти повярвам?

– Нека оръжието ми да се покрие с позор и името ми да се почерни – каза Брайън де Боа Жилбер, – ако някога имаш причина да се оплачеш от мене! Аз съм нарушил много закони и много правилници, но думата си – никога!

– Тогава ще ти повярвам – рече Ребека – дотук.

И тя слезе от бойниците, но застана до един от отворите.

– Тук – рече тя, – тук ще остана. Ти не мърдай от мястото си, защото, ако се опиташ да намалиш с една

крачка разстоянието помежду ни, ще се увериш, че еврейската девойка по-скоро ще повери душата си на бога, отколкото честта си на тамплиера.

Докато Ребека говореше, нейната благородна и твърда решителност, която така добре подхождаше на изразителната ѝ красота, придаваше на вида и държанието ѝ едно почти свръхчовешко достойнство. Погледът ѝ не трепна, бузите ѝ не побледняха от ужаса пред една тъй страшна и близка съдба. Напротив, мисълта, че е господарка на съдбата си и че може, когато иска, да намери спасение от позора в смъртта, придаваше по-дълбока червенина на страните ѝ и още по-светъл блясък на очите ѝ. Боа Жилбер, който сам бе горд и буен, почувства, че никога не е виждал по-жива и завладяваща красота.

– Нека да се помирим, Ребека – рече той.

– Да се помирим – отговори Ребека, – но с това разстояние помежду ни.

– Вече няма защо да се боиш от мене – каза Боа Жилбер.

– Не се боя от теб – отвърна тя – благодарение на оня, който издигна тази кула тъй високо, че нищо не може да падне от нея и да не загине, благодарение на бога Израилев.

– Не говори така, девойко – отговори тамплиерът. – Ребека, тази, която предпочита смъртта пред безчестието, сигурно притежава горд и силен дух. Ти трябва да бъдеш моя! Не, не се стряскай, това трябва да стане с твое съгласие и при условия, предложени от тебе. Ти трябва да се съгласиш да споделиш с мен по-велики надежди, отколкото тези, които един монарх вижда от трона си. Чуй ме, преди да ми отговориш, и прецени, преди да откажеш. Тамплиерът, както ти казваш, изгубва своите обществени права и самостоятелната си власт, но той става член и част от една мощна организация, пред която вече треперят тронове – тъй както дъждовната капка, когато се смеси с морето,

става неделима частица от мощния океан, който под-копава скалите и поглъща кралските армади. Също такъв неудържим поток е и този съюз. Аз не съм прост член на този мощен орден, а съм вече един от неговите главни ръководители и мога един ден да се стрема към жезъла на Велик магистър. Аз само търсих досега една сродна душа, с която да споделя амбициите си, и я намерих в тебе.

– И ти говориш това на човек от моя народ? – отговори Ребека. – Помисли си само...

– Не ми възразявай – рече тамплиерът, – че нашата вяра е различна. В тайните си заседания ние гледаме с презрение на тези бабини деветини. Недей мисли, че дълго сме се заслепявали относно идиотската глупост на основателите на нашата вяра, които са се отказвали от всички наслади на живота заради удоволствието да умрат като мъченици от глад, жажда или чума или пък от оръжията на диваците в напразния си стремеж да защитават една безплодна пустиня, която има цена само в очите на суеверните. Нашият орден скоро възприе по-смели и широки схващания и откри по-добро възнаграждение за нашите жертви. Нашите огромни владения във всички кралства на Европа, високата ни военна слава, която привлича при нас цвета на рицарството от всички християнски страни – всичко това е посветено на цели, за които набожните основатели на вярата ни не са и сънували. Тези цели ние крием от онези низши духом, които идват в ордена ни със старите принципи и чиито предразсъдъци ги правят наши послушни оръдия. Но аз няма повече да повдигам булото на нашите тайни. Този рог може би веща нещо, за което е нужно моето присъствие. Размисли върху всичко, което ти казах. Сбогом! Аз няма да ти поискам прошка за насилието, с което те заплаших, защото то бе нужно, за да се разкрие истинският ти характер. Златото се познава само с пробен камък. Аз скоро ще се върна и пак ще разговарям с тебе.

Той прекоси стаята и слезе по стълбата, като остави Ребека повече изплашена от бясното славолюбие на смелия и зъл мъж, в чиято власт злата съдба я бе поставила, отколкото от смъртта, която до преди малко я грозеше. Когато се върна в стаята, първият ѝ дълг бе да благодари на бога на Якова за помощта, която ѝ бе оказал, и да го помоли да продължава да се грижи за нея и за баща ѝ. В молитвата ѝ се вмъкна и друго едно име – името на ранения християнин, когото съдбата бе хвърлила в ръцете на откритите му кръвожадни врагове. Сърцето ѝ се помъчи да я възпре, когато даже в молитвата си към божеството тя намесваше спомена за човек, с когото нейната съдба не можеше да се свърже – един назарянин и враг на вярата ѝ. Но молитвата беше вече изречена и дори всички тесногръди предразсъдъци на нейната секта не можах да принудят Ребека да пожелае да я отмени.

ГЛАВА XXV

Когато тамплиерът влезе в залата на замъка, той намери Де Брейси вече там.

– Предполагам – каза Де Брейси, – че твоите любовни обяснения са били прекъснати също както моите от този натрапчив зов. Но ти идваш по-късно и по-неохотно и затова предполагам, че вашият разговор е бил по-приятен от моя.

– Нима твоето предложение към саксонската принцеса не се увенча с успех? – запита тамплиерът.

– Кълна се в мощите на Томас Бекет – отговори Де Брейси, – лейди Роуина сигурно е чула, че аз не мога да понасям женски сълзи.

– И таз хубава! – рече тамплиерът. – Ти си вожд на свободен отряд, а се трогваш от женски сълзи! Няколко капки върху факела на любовта го карат да пламне още по-буйно.

– Покорно благодаря за тези няколко капки – отвърна Де Брейси. – Девойката проля толкова сълзи, че можеше да угаси даже светлината на фар. Сигурно някой воден дух се бе вселил в лейди Роуина.

– Легион от дяволи се е вселил в гърдите на еврейката – отвърна тамплиерът, – защото струва ми се, че един от тях не би могъл да ѝ вдъхне такава несъкрушима гордост и решителност. Но къде е Фрон де Бьоф? Звукът на рога се разнася все по-силно и по-силно.

– Предполагам, че води преговори с еврейна – отвърна Де Брейси хладнокръвно. – Може би виковете на Исак са заглушили звука на рога. Ти сигурно знаеш от опит, сър Брайън, че когато един евреин се разделя с богатството си при такива условия, каквито вероятно нашият приятел Фрон де Бьоф му предлага, той надава вой, който може да заглуши двацет рога и още толкова тръби. Но ние ще накараме слугите да го повикат.

Скоро при тях дойде и Фрон де Бьоф, чиято деспотична жестокост бе прекъсната, както вече е известно на читателя, и който се беше забавил само колкото да даде някои необходими нареждания.

– Хайде да видим каква е причината за този проклет шум – каза Фрон де Бьоф. – Ето едно писмо. Ако не съм сбъркал, то е написано на саксонски.

Той го огледа, като го обърна наопаки, сякаш наистина се надяваше по този начин да проумее съдържанието му, после го подаде на Де Брейси.

– Може да съдържа и магически заклинания – отде да знам! – каза Де Брейси, който имаше пълен дял от невежеството, характерно за тогавашните рицари. – Нашият капелан се помъчи да ме научи да пиша, но всичките ми букви имаха форма на глави на стрели и острия на копия, така че подстриганият старец* се отказа от тази задача.

**Духът на злото – бел. прев.*

– Дай го на мен – каза тамплиерът. – Ние поне до-толкова сме свещеници, доколкото освен храбростта си имаме и известни познания.

– Нека тогава се възползваме от свещеническите ти познания – каза Де Брейси. – Какво пише в посланието?

– Това е официална покана за бой – отговори тамплиерът. – Но кълна се в светата витлеемска майка, ако това не е някаква глупава шега, то никога по-необикновено послание не е изпращано през моста на един баронски замък.

– Шега ли? – рече Фрон де Бьоф. – Бих искал да знам кой се осмелява да се шегува с мене по такъв въпрос. Прочети го, сър Брайън.

И тамплиерът прочете следното:

– „Аз, Уомба, синът на Безумния, шут на благородния свободен мъж Седрик от Ръдъруд, наречен Саксонца, и аз, Гърт, синът на Беоулф, свинар...“

– Ти си луд – прекъсна го Фрон де Бьоф.

– Кълна се в свети Лука – отвърна тамплиерът, – така пише! – После той продължи: – „Аз, Гърт, син на Беоулф, свинар на гореспоменатия Седрик, с помощта на нашите съюзници и приятели, които се присъединяват към нас в тази наша борба, а именно смелия рицар, наречен засега Черния рицар, и храбрия свободен селянин Роберт Локсли, познат под прякора Разцепипръчката, осведомяваме вас, Реджиналд Фрон де Бьоф, и каквито съюзници и съучастници имате, че тъй като вие без повод и без открита вражда неправилно и насилствено пленихте особата на нашия лорд и господар гореспоменатия Седрик и благородната свободна девица лейди Роуина от Харгътстанди, и благородния свободен мъж Ателстън от Кънингзбърг, както и неколцина свободни мъже, техни слуги, както и неколцина техни крепостници, както и един евреин, на име Исак, от Йорк, заедно с дъщеря му, еврейка, и няколко коне и мулета, които благородни лица, заед-

но със слугите и крепостниците им, с конете и мулетата и гореспоменатия евреин и еврейка, са верни поданици на Негово Величество и мирно пътуваха по царския път, затова ние искаме и настояваме гореспоменатите благородни лица, а именно Седрик от Ръдъруд, Роуина от Харгътстанди, Ателстън от Кънингзбърг, с техните слуги, крепостници и прислужници, и с конете и мулетата им, и с гореспоменатия евреин и еврейка, заедно с цялото принадлежащо им имущество, да бъдат предадени един час след получаването на настоящото на нас или на тези, които ще определим, и то без да е нанесена каквато и да е вреда на тях или на имуществото им. Ако не сторите това, ние ви заявяваме, че ще ви считаме за разбойници и предатели и че залагаме нашите тела срещу вашите в битка, обсада или по какъвто и да е друг начин, и че ще направим всичко, за да ви увредим и унищожим. Затова нека бог ви закриля. Подписано от нас в навечерието на празника на свети Уитоулд, под големия дъб в Хартхил Уок. Горното бе написано от светия човек, служител на бога, света Дева Мария и свети Дънстън, в параклиса на Копмънхърст“.

На края на този документ бе надраскана най-напред груба рисунка на петльова глава с гребен, над която имаше надпис, че този йероглиф стои вместо саморъчния подпис на Уомба, син на Безумния. Под тази почетна емблема имаше кръст – белега на Гърт, син на Беоулф. После бяха изписани с едри смели букви думите „Черния рицар“. И като заключение на всичко се мъдреше хубаво изрисувана стрела – емблемата на свободния селянин Локсли.

Рицарите изслушаха прочитането на този необикновен документ от край до край и после се спогледаха безмълвни и смаяни, сякаш съвсем недоумяваха какво може да значи всичко това. Де Брейси пръв наруши мълчанието, като избухна в неудържим смях, към който се присъедини, макар и по-сдържано, тампли-

ерът. Фрон де Бьоф, напротив, изглеждаше раздразнен от неуместното им весело настроение.

– Предупреждавам ви, драги господа – каза той, – че е по-добре да си помислите как да се държите при тези обстоятелства, отколкото да давате воля на такъв неуместен смях.

– Фрон де Бьоф още не се е успокоил след последното си падане – каза Де Брейси на тамплиера. – Самата мисъл за покана за бой го плаши, макар и да иде от шут и свинар.

– Кълна се в свети архангел Михаил – отговори Фрон де Бьоф, – ще ми се да можеше ти сам да сърбаш попарата на това приключение, Де Брейси. Тези типове нямаше да посмеят да действат с такова нечувано нахалство, ако не ги поддържат някои силни чети. В тази гора има достатъчно разбойници, на които не се нрави, че аз пазя сърните. Само за това, че хванах един-единствен от тях на местопрестъплението и го вързах за рогата на един див елен, който за пет минути го разкъса, по мене се изстреляха толкова стрели, колкото на състезанията в Ашби. Ей, слушай – обърна се той към един от прислужниците си, – изпрати ли да проверят каква сила стои зад тази знаменита покана за бой?

– В гората има събрани поне двеста души – отвърна един от присъстващите оръженосци.

– Сега я наредихме! – каза Фрон де Бьоф. – Ето какво спечелих, като ви услужих със замъка си, щом не умеете да свършите работата си тихичко, ами ми навлякохте тези оси на главата!

– Ами, оси! – рече де Брейси. – Търтеи без жило, тълга безделници, дето са поели гората, защото ги мързи да си изкарват с труд прехраната, и предпочитат да унищожават дивеча.

– Без жило, а? – отвърна Фрон де Бьоф. – Раздвоените стрели, дълги цял аршин, които улучват цел не по-широка от френска жълтица, са дип хубаво жило!

– Засрами се, рицарю! – каза тамплиерът. – Да съберем хората си и да излезем насреща им. Един рицар, един войник даже стига за двайсет такива селяндури.

– Стига я, даже им е много! – додаде Де Брейси. – Аз дори бих се срамувал да извадя копието си срещу им.

– Вярно – отвърна Фрон де Бьоф, – само че ако бяха черни турци или маври, господин тамплиере, или страхливи френски селяни, предоблестни Де Брейси. Но те са свободни английски селяни, срещу които нямаме друго предимство освен оръжието и конете си, а от тях много полза няма да имаме в горските дъбрави. Да излезем насреща им, а? Та ние едва ли имаме достатъчно хора да защитаваме замъка! Най-добрите ми хора са в Йорк, където е и целият твой отряд, Де Брейси. Тук имаме най-много двайсет души и шепата хора, които извършиха тази лудория.

– Ти какво, боиш ли се – попита тамплиерът, – че те могат да съберат достатъчно хора, за да се опитат да нападнат и превземат замъка?

– Не, сър Брайън – отвърна Фрон де Бьоф. – Тези разбойници наистина имат смел главатар, но без стенобитни машини, стълби и опитни водачи моят замък ще може да им устои.

– Изпрати пратеници при съседите си – каза тамплиерът. – Нека те съберат хората си и да дойдат да избавят трима рицари, обсадени от един шут и един свинар в баронския замък на Реджиналд Фрон де Бьоф!

– Ти се шегуващ, господин рицарю – отговори баронът. – Но при кого да изпратя? Малвоазен вече трябва да е в Йорк със своите наемници, там са и другите ми съюзници. И аз щях да бъда там, ако не беше тази дяволска история.

– Изпрати тогава в Йорк – каза Де Брейси – и извирай нашите хора да се върнат тук. И ако онези там издържат при вида на моето развято знаме и на свободния ми отряд, ще ги призная за най-смелите разбойници, които някога са носили лък в гората.

– Ами кой ще занесе това съобщение? – запита Фрон де Бьоф. – Те сигурно са завардили всички пътеки и ще изтръгнат от гърдите на пратеника всичко, което знае. А, сетих се! – прибави той след минутна пауза. – Сър тамплиер, ти знаеш да четеш и пишеш. Ако можем да намерим писмените принадлежности на моя капелан, дето умря преди година, както си гуляеше на Коледа...

– Ако благоволите – каза оръженосецът, който още беше тук, – мисля, че старата Ърффрид ги пази някъде от любов към изповедника. Разправят, че той бил последният човек, който някога ѝ е говорил слова, каквито един вежлив мъж може да отпрати към жена или мома.

– Върви тогава и ги намери, Енгелред – заповяда Фрон де Бьоф. – После, сър тамплиер, ти ще напишеш отговор на това дръзко предизвикателство.

– Бих предпочел да отговоря с меч вместо с перо – каза Боа Жилбер. – Но нека бъде волята ти.

И той седна и написа следното послание на френски:

„Сър Реджиналд Фрон де Бьоф със своите благородни и войнствени съюзници и приятели не приема покани за бой от роби, крепостници и бегълци. Ако лицето, което се нарича Черния рицар, има наистина претенции за рицарство, то трябва да знае, че сегашните му съюзници са позор за него и затова няма право да иска сметка от доблестни мъже с благородна кръв. Що се отнася до нашите пленници, ние ви молим от християнско състрадание да изпратите някой духовник да изслуша последната им изповед и да им измоли божията милост, защото ние сме твърдо решени да ги екзекутираме тази сутрин преди пладне, така че главите им, които ще сложим на бойниците, да покажат на всички колко малко държим на тези, които са се заели с тяхното избавление. Затова, повтаряме, изпратете някой свещеник да ги изповяда, с което ще им направите последната услуга на този свят“.

След като сгънаха писмото, предадоха го на оръженосеца и чрез него на чакащия във пратеник като отговор на посланието, което той бе донесъл.

След като свободният селянин изпълни своята мисия, той се върна в главната квартира на съюзниците, която засега бе установена под един стар дъб на разстояние около три изстрела със стрела от замъка. Тук Уомба и Гърт със своите съюзници Черния рицар и Локсли и веселият отшелник с нетърпение очакваха отговора на посланието си. Около тях се бяха разположили много свободни селяни, чиито дрехи и загрубелите им от вятъра и слънцето лица свидетелстваха за обикновените им занимания. Имаше повече от двеста души и бързо прииждаха нови. Водачите им се отличаваха от останалите само по едно перо, затъкнато в шапката – във всяко друго отношение облеклото, оръжието и снаряжението им бяха еднакви.

Освен тези чети беше се събрала и друга, не така стегната и добре въоръжена войска, която се състоеше от саксонските жители на близкото градче и от многобройни крепостници и слуги от обширното имение на Седрик, дошли да помогнат за неговото избавление. Малцина от тях имаха друго оръжие освен обикновените селски съоръжения – копия за лов на глигани, коси, бухалки и пр., – които по необходимост някога използваша и за военствени цели. Защото норманите като всички завоеватели не обичаха да разрешават на поробените саксонци да притежават и използват мечове и копия. По тази причина помощта на саксонците далеч не бе тъй опасна за обсадените, както би могла да бъде, като се има предвид силата и големият брой на хората и вдъхновението им от една справедлива кауза. Именно на водачите на тази пъстра армия бе предадено писмото на тамплиера.

Най-напред се обърнаха към капелана да им изложат съдържанието му.

– Кълна се в гегата на свети Дънстън – възкликна достопочтеният духовник, – която е довела повече заблудени овци в лоното на църквата, отколкото кой и да е друг светия в рая, че не мога да ви предам този жаргон – френски ли е или арабски, хич не разбирам.

И той подаде писмото на Гърт, който поклати глава намусен и го предаде на Уомба. Шутът огледа четирите ъгъла на хартията, като се хилеше с израз на престорена дълбокомисленост, като маймуна при подобни обстоятелства, после подскочи и даде писмото на Локсли.

– Ако дългите букви бяха лъкове, а късите букви – широки стрели – рече храбрият селянин, – щях да разбера за какво се отнася. Но при сегашното положение на нещата толкова има опасност да открия смисъла на писмото, колкото да улуча елен на дванайсет мили разстояние.

– Тогава ще трябва аз да играя ролята на секретар – рече Черния рицар, пое посланието от Локсли, най-напред го прочете за себе си и после предаде съдържанието му на саксонски на своите съюзници.

– Да екзекутират благородния Седрик! – възкликна Уомба. – Кълна се в светия кръст, господин рицарю, сигурно имаш грешка!

– Не, добри ми приятелю – отвърна рицарят. – Предадох ви думите тъй, както са написани.

– Щом е така – рече Гърт, – кълна се в свети Томас Кентърберийски, че ще превземем замъка, макар и да трябва да го сринем с голите си ръце.

– Ами че то няма и с какво друго да го сринем – отвърна Уомба. – Само че моите ръце едва ли са годни да превръщат камъни и хоросан на прах.

– Това е само начин да спечелят време – каза Локсли. – Те не ще се осмелят да извършат дело, за което аз мога да ги накарам скъпо да платят.

– Добре щеше да бъде – рече Черния рицар, – ако можеше някой от нас да проникне в замъка и да разбе-

ре в какво положение се намират обсадените. Чини ми се, че щом като искат изповедник, този свят отшелник може хем да изпълни религиозния си дълг, хем да ни достави нужните сведения.

– Чума да те вземе и тебе, и съветите ти! – рече набожният отшелник. – Да знаеш, господин Мързеливи рицарю, че веднъж сменя ли монашеското си расо, с него сменям и попството си, и светостта си, дори и латинския си. Щом облека зелената си дреха, по-лесно мога да утрепя дванайсет сърни, отколкото да изповядам един християнин.

– Боя се, твърде много се боя – продължи Черния рицар, – че тук няма герой, който да може да поеме засега ролята на отец изповедник.

Всички се спогледаха и замълчаха.

– Виждам – каза Уомба след кратка пауза, – че глупецът си остава глупец и затова трябва да си сложи главата в торбата, щом мъдрите не щат. Трябва да знаете, скъпи ми братовчеди и земляци, че преди да сложа пъстрата шутовска дреха, аз носех расо и се готвех за монах, но ме хвана мозъчна треска и след нея ми остана само толкоз мозък, колкото стига за шут. Вярвам, че с помощта на расото на добрия ни отшелник и със светостта и знанията, зашита в качулката му, ще ме сметнат за подходящ да дам земна и небесна утеха на добрия ни господар и на другарите му по нещастие.

– Как мислиш, а? Дали му стига дотам умът? – обърна се Черния рицар към Гърт.

– Не знам – рече Гърт, – но ако не му стига, това ще бъде първият случай, когато не е успял да използва глупостта си.

– Слагай тогава расото, приятелю – рече рицарят, – и нека твоят господар ни изпрати по тебе сведения за положението в замъка. Те сигурно са малцина и шансовете са пет към едно, и може би ще можем да го превземем с внезапна и смела атака. Времето напредва – върви.

– Междувременно – каза Локсли – ние така ще обградим замъка, че дори и муха да не може да изнесе вест оттам. Така че, добри приятелю – продължи той, като се обърна към Уомба, – ти можеш да увериш тези тирани, че ако упражнят каквото и да е насилие над пленниците си, ще си го върнем стократно над техните хора.

– Мир вам – рече Уомба, който вече се бе увил в монашеската си дреха.

И той тръгна да изпълни поръчението си с тържествена и внушителна походка на истински монах.

ГЛАВА XXVI

Когато шутът, облечен в расото и качулката на отшелника и препасан през кръста с неговата връв, се изправи пред портата на замъка на Фрон де Бьоф, пазачът го попита как се казва и за какво е дошъл.

– Аз съм беден монах от францисканския орден и идвам тук да изпълня своя дълг към някакви злочести пленници, които се пазят в замъка – отговори шутът.

– Храбър монах си ти – рече пазачът, – щом идваш тук, дете освен собствения ни пиан изповедник не се е явявала птица като тебе вече от двайсет години.

– Все пак аз те моля да съобщиш на господаря на замъка, че съм тук – отговори мнимият монах. – Бъди сигурен, че той ще приеме тази вест благосклонно и птицата ще запее така, че целият замък ще я чуе.

– Покорно благодаря – рече пазачът, – но ако пострадам, задето съм напуснал поста си заради тебе, ще видя дали сивата ти монашеска дреха може да те предпази от стрела, взета от синя гъска.

С тази закана той слезе от куличката си и занесе в замъка необикновената вест, че един монах стои пред портата и иска да го пуснат незабавно вътре. Той бе немалко изненадан, когато господарят му заповяда да

го пусне веднага. И след като предварително сложи хора да пазят входа срещу всевъзможни изненади, той се подчини, без да му мисли повече. Лекомислената самонадеяност, която бе дала на Уомба дързост да поеме тази опасна задача, едва не го изостави, когато се намери в присъствието на такава страшна и вдъхваща ужас личност като Реджиналд Фрон де Бьоф, и той промърмори своето „Мир вам“, на което разчиташе, за да поддържа илюзията, че е наистина монах, с повече трепет и колебание, отколкото досега. Но Фрон де Бьоф бе навикнал да гледа как хора от всякакъв ранг треперят в негово присъствие, така че плахостта на мнимия калугер не му даде никакъв повод за съмнение.

– Кой си и откъде идваш, отче? – запита той.

– Аз съм беден слуга на свети Франциск и като пътувах из тези пусти места, попаднах между разбойници, които ме изпратиха в този замък да изпълня духовния си дълг към две лица, осъдени от вашето почитаемо правосъдие.

– Добре – отговори Фрон де Бьоф, – ами можеш ли да ми кажеш, свети отче, колко са на брой тези бандити?

– Доблестни господарю – отвърна шутът, – името им е легион.

– Кажи ми ясно колко са на брой, попе, иначе расото и въженият ти пояс няма много да ти помогнат.

– Уви! – рече мнимият монах. – Аз само дето не умрях от страх, ама струва ми се, че трябва да имаше свободни селяни и граждани най-малко петстотин души.

– Хайде де! – каза тамплиерът, който току-що бе влязъл в залата. – Нима осите толкова са се нароили тука? Време е да задушим тази опасна пасмина. – После той дръпна Фрон де Бьоф настрана и го запита: – Познаваш ли монаха?

– Той е странник от някакъв далечен манастир – отвърна Фрон де Бьоф. – Не го познавам.

– Тогава не му поверявай устно поръчката си – рече тамплиерът. – Дай му да занесе писмено нареждане до свободния отряд на Де Брейси, всички да дойдат веднага на помощ на господаря си. Междувременно, за да не подозре нещо подстриганият, разреши му свободно да изпълни задачата си и да подготви саксонските свине за кланицата.

– Така ще направя – отвърна Фрон де Бьоф и веднага поръча на един слуга да отведе Уомба в стаята, където бяха затворени Седрик и Ателстън.

Нетърпението на Седрик се бе увеличило със затворничеството му, вместо да се намали. Той крачеше от единия край на стаята до другия като човек, който се кани да нападне врага си или да щурмува обсада, и ту си говореше сам, ту се обръщаше към Ателстън, който хладнокръвно и стоически очакваше изхода от положението, докато смилаше преспокойно богатия си обед, и не проявяваше особен интерес колко ще трае пленничеството му, смятайки, че и то като всички земни злини ще свърши, когато е рекъл Господ.

– Мир вам – рече шутът при влизането си. – Да ви благослови свети Дънстън, свети Денис, свети Дътък и всички други светии.

– Влез спокойно – отговори Седрик на мнимия калугер. – С каква цел идваш тук?

– Да ви кажа да се подготвите за смъртта – отвърна шутът.

– Не може да бъде! – стресна се Седрик. – Колкото и да са зли и неустрашими, те все пак не ще се осмелят да прибегнат към такава явна и неоправдана жестокост.

– Уви! – рече шутът. – Да се мъчиш да ги спреш с чувството им за човечност, е все едно да се мъчиш да задържиш изпуснат кон с копринен конец. Затова, благородни Седрик, и вие също, доблестни Ателстън, спомнете си какви грехове сте извършили на земята, защото още на днешния ден ще бъдете изправени да отговаряте пред един по-върховен съд.

– Чуваш ли, Ателстън? – рече Седрик. – Трябва да подготвим духа си за това последно дело, защото по-добре е да умрем като мъже вместо като роби.

– Аз съм готов – рече Ателстън – да понеса всичко, което ни готви злотата им, и да отида да посрещна смъртта си със същото спокойствие, с което отивам на обед.

– Изпълни тогава светия си дълг, отче – каза Седрик.

– Почакай малко, мили чичо – каза шутът с обикновения си глас. – Хубаво се огледай, преди да скочиш в тъмното.

– Бога ми! – извика Седрик. – Струва ми се, че познавам този глас.

– Това е гласът на твоя верен роб и смешник – отвърна Уомба и отметна качулката. – Ако по-рано беше слушал съвета на един глупак, сега нямаше да си тук. Послушай сега съвета на глупака и скоро няма вече да бъдеш тук.

– Какво искаш да кажеш, глупчо? – запита Саксо-неца.

– Ей това! – отвърна Уомба. – Вземи това расо и въжения пояс, в които се крие цялото ми монашество, и спокойно излез от замъка, а остави на мене твоята мантия и твоя пояс, та аз да скоча в тъмното с тях.

– Да те оставя тук на мое място! – рече Седрик, изненадан от това предложение. – Ами че те могат да те обесят, бедни ми шуте!

– Нека правят, каквото могат – рече Уомба. – Вярвам, без да подценявам високото ти потекло, че синът на Безумния може да увисне на въже със същата тържественост, с която е било окачено въжето на шията на прадядо му, когато го направили градски съветник.

– Добре, Уомба – отвърна Седрик. – Ще приема молбата ти при едно условие, а именно, ако се съгласиш да си размениш дрехите с лорд Ателстън вместо с мене.

– Кълна се в свети Дънстън, това няма да стане! – отговори Уомба. – В това няма никакъв разум. Право

е синът на Безумния да пострада, за да спаси сина на Хериуърд. Но не е никак умно той да умре за човек, чиито прадеди са чужди на неговите.

– Негоднико! – извика Седрик. – Прадедите на Ателстън са били крале на Англия!

– Може да са били каквито щат – отвърна Уомба, – ама моята шия си стои твърде хубавичко на раменете ми, за да ми се ще да я извия заради тях. Затова, добри ми господарю, или приеми предложението ми, или ми позволи да напусна тази тъмница, както съм дошъл.

– Нека изсъхне старото дърво, за да се запази младата и обещаваща гора! – продължи Седрик. – Спаси благородния Ателстън, верни ми Уомба! Това е дълг на всеки, в чиито жили тече саксонска кръв. Ти и аз заедно ще понесем яростта на вероломните потисници, а той, свободен и в безопасност, ще възпламени духа на въстаналите ни сънародници да отмъстят за нас.

– Не, татко Седрик – рече Ателстън и го хвана за ръката – когато излезеше от апатията си, неговите мисли и дела не бяха недостойни за благородното му потекло. – Не! Аз предпочитам да остана цяла седмица в този затвор без друга храна освен оскъдния залък на затворника и без друго питие освен водата, която му се полага, отколкото да се възползвам от възможността да избягам, която този роб с доброто си сърце предлага на своя господар.

– Вие минавате за умни хора, господа – каза шутът, – а мене ме смятат за побъркан. Но, чичо Седрик и братовчеде Ателстън, аз ще реша този спор вместо вас и ще ви спестя труда да си разменяте повече любезности. Аз съм като кобилата на Джон Патицата, дете позволявала само Джон Патицата да я яха – аз дойдох тук да спася господаря си и ако той не е съгласен – баста! – нищо друго не мога да сторя, освен да си отида у дома. Добрините не могат да се подмятат от ръка на ръка като топка. Не съм съгласен да ме

обесят за друг освен за собствения ми господар, когото знам от рождение.

– Върви тогава, благородни Седрик – каза Ателстън, – не пропускай този случай! Твоето присъствие вън може да насърчи нашите приятели да се борят за избавлението ни, а ако останеш тук, всички сме изгубени.

– А има ли някакви изгледи да ни спасят от вън? – обърна се Седрик към шута.

– Изгледи ли! Ехеей! – повтори Уомба. – Да знаеш, че влезеш ли в расото ми, ти навличаш генералска пелерина. Там вънка има петстотин души и тази сутрин аз бях един от главните им водачи. Шутовската ми шапка бе каска, а пръчицата ми – жезъл. Ще видим какво ще спечелят, като заменят глупака с умен мъж. Истина ти казвам, боя се, че ще изгубят от храбростта това, което ще спечелят от ума. И така, сбогом, господарю, и бъди добър към бедния Гърт и към кучето му Фангз. И нека закачат петльовия ми гребен в банкетната зала на Ръдъруд за спомен на това, че съм си дал живота за господаря си като верен... глупак.

Последните думи бяха казани някак двусмислено, полу на шега, полусериозно. Очите на Седрик плуваха в сълзи.

– Паметта ти ще се тачи – рече той, – докато има хора на света да почитат верността и привързаността! Ако не се надявах, че ще намеря начин да спася Роуина и тебе, Ателстън, и тебе също, бедни Уомба, не можеше ме накара да постъпя, както ти искаш.

Те си бяха разменили вече дрехите, когато Седрик изведнъж бе обзет от съмнение.

– Не знам друг език – каза той – освен собствения си и няколко думи от този префърцунен нормански. Как ще съумея да се държа като преподобен отец?

– Магията е само в две думички – отвърна Уомба. – На всички въпроси се отговаря с „Мир вам“. И да идваш, и да отиваш, и да ядеш, и да пиеш, и да благоденстваш, и да анатемосваш, пак „Мир вам“ ти стига за

всичко. Мисля, че ако ме изкарат на бесилото утре, което е твърде вероятно, ще опитам въздействието им върху палача.

– Щом е тъй – рече господарят му, – лесно ще се покалугеря. „Мир вам“ – вярвам, че ще запомня паролата. Сбогом, благородни Ателстън. Сбогом и на тебе, бедното ми момче – доброто ти сърце би изкупило и по-глупава глава от твоята. Аз ще ви спася или ще се върна да умра с вас. Благородната кръв на саксонските крале няма да се пролее, докато моята още тупти в жилите ми. Ни един косъм няма да пострада от главата на бедния ми слуга, който се излага на опасност заради господаря си, ако Седрик може да го спаси с риск на собствения си живот. Сбогом!

– Сбогом, благородни Седрик – рече Ателстън, – и не забравяй, че е редно за един монах да приеме храна, ако му предложат.

– Сбогом, чичо – прибави Уомба.

С тези съвети Седрик излезе да изпълни задачата си. Не след дълго той има възможност да изпита силата на тази магия, която шутът му бе препоръчал като всемогъща. Докато търсеше пътя към залата пред един коридор с ниски и мрачни сводове, спря го една женска фигура.

– Мир вам – рече мнимият монах и тъкмо се мъчеше да мине бързо покрай нея, когато на латински му отвърна един тих глас.

– И вам – моля, дълбокоуважаеми отче, за вашето милосърдие.

– Аз малко недочувам – отвърна Седрик на правилен саксонски, като си промърмори: „Дявол да го вземе този шут и неговия „Мир вам“. Ето че изгубих копие то си още при първото хвърляне!“

В онази епоха обаче не беше нещо необикновено за един монах да недочува добре с латинското си ухо и това бе добре известно на лицето, което бе заговорило на Седрик.

– Моля ти се в името на християнската любов, преподобни отче – отговори тя на собствения му език, – благоволи да дойдеш и да дадеш духовната си утеха на един ранен затворник, който лежи в този замък, и да проявиш състрадание към него и към нас, както те учи светото ти призвание. Твоят манастир ще има за това добро дело нечувани облаги.

– Дъще – рече смутеният Седрик, – времето, с което разполагам в този замък, не ми позволява да изпълня задълженията си. Трябва веднага да си вървя – това е въпрос на живот и смърт.

– И все пак, отче – настояваше молителката, – нека те помоля в името на обета, който си дал, да не отмениш, без да дадеш съвет и подкрепа на изложените на опасност нещастници.

– Дано злият дух те грабне и да отлети с тебе, та да ме остави в Ифрин* при душите на Один и Тор!** – рече Седрик раздражен и сигурно щеше да продължи в същия дух, съвсем неподходящ за ролята му на духовник, когато разговорът им бе прекъснат от острия глас на Ърфрид, старицата от кулата.

– Така ли, хубостнице! – обърна се тя към жената. – Така ли се отплащаш за добрината, която ти сторих, като те пуснах от затворническата ти килия, а? Принуждаваш, значи, преподобния отец да прибегне до груби думи, за да се отърве от една нахална еврейка!

– Еврейка ли? – каза Седрик, възползвайки се от този случай, за да се измъкне. – Пусни ме да мина, жено! Да не си посмяла да ме спреш! Аз току-що се връщам от изпълнение на светите си обязанности и не искам да се осквернявам.

– Ела насам, отче – каза старицата, – ти си странник в този замък и не можеш да излезеш без водач. Ела насам, защото аз искам да поговоря с тебе. А ти,

*Адът у древните гали – бел. прев.

**Богове от германската митология – бел. прев.

дъще на прокълнато племе, върни се в стаята на болния и се грижи за него, докато се върна. Тежко ти, ако пак излезеш без мое позволение!

Ребека се оттегли. Молбите ѝ бяха принудили Ърфрид да ѝ позволи да излезе от куличката и Ърфрид се бе възползвала от услугите ѝ именно там, където самата Ребека желаше да ги отдаде – край леглото на ранения Айвънхоу. Схващайки опасността на положението и готова да се възползва от всяко възможно средство за спасение, у Ребека се бяха породили надежди, когато узна от Ърфрид, че някакъв духовник е проникнал в този замък на безбожници. Затова тя следеше връщането на мнимия свещеник с цел да го заговори и да го заинтересува за съдбата на пленниците. Читателят вече знае доколко бе успяла.

ГЛАВА XXVII

След като Ърфрид с викове и закани прогони Ребека обратно в стаята, от която бе излязла, тя заведе Седрик против волята му в една стаичка и внимателно залости вратата. После взе една кана с вино и две чаши, сложи ги на масата и каза с тон, който по-скоро констатираше факта, отколкото питаше за сведения:

– Ти си саксонец, отче, не отричай.

Като забеляза, че Седрик не бърза да отговори, тя продължи:

– Ти си саксонец, отче, саксонец, и то свободен, само дето си божи служител. Гласът ти звучи сладко в ушите ми.

– Нима саксонски свещеници никога не идват в този дом? – запита Седрик. – Чини ми се, че техен дълг е да утешат прокудените и потиснати чада на тази страна.

– Не идват, пък и ако дойдат, предпочитат да гуляят на трапезата на победителите – отговори Ърфрид, – отколкото да слушат стенанията на сънародниците

си. Поне така разправят за тях, аз самата не мога да кажа. От десет години насам вратите на този замък са се отваряли само за развратния нормански капелан, който правеше компания на Фрон де Бьоф във вечерните му пиршества и който отдавна е повикан горе да даде сметка за делата си. Но ти си саксонец, саксонски свещеник, и аз искам да те питам нещо.

– Саксонец съм – отвърна Седрик, – но едва ли съм достоен за името на свещеник. Пусни ме да си ходя – заклевам те, че ще се върна или ще изпратя по-достоеен мой събрат да чуе изповедта ти.

– Почакай още малко – каза Ърфрид. – Звукът на този глас, който слушаш сега, скоро ще заглъхне в студената земя и аз не искам да вляза в нея такъв звяр, какъвто съм приживе. Но виното трябва да ми даде сили да разкажа ужасната си история.

Тя си наля една чаша и я изпи така жадно, сякаш искаше да пресуши и последната капка.

– То затыпява – рече тя, вдигайки поглед след последната глътка, – но не успокоява. Пийни и ти, отче, ако искаш да чуеш разказа ми, без да паднеш в несвят на тези плочи.

Седрик сигурно щеше да откаже да я последва в тази зловеща почерпка, но тя му направи знак, пълен с нетърпение и отчаяние. Той изпълни молбата ѝ и изпи една голяма чаша вино. Тогава тя започна разказа си, сякаш неговата любезност я бе успокоила.

– Аз не съм от рождение нещастницата, която виждаш пред себе си, отче – каза тя. – Аз бях свободна, щастлива и почитана, обичах и бях обичана. Сега съм робиня, нещастна и унижена, играчка на страстта на своите господари, докато бях още красива, а откак вече не съм – предмет на тяхното презрение, присмех и омраза. Чудно ли ти е, отче, че аз мразя човешкия род и преди всичко народа, който е причина за тази промяна в мене? Нима сбръчканата немощна старица пред теб, чиято ярост намира израз само в безсилни клет-

ви, може да забрави, че е била някога дъщеря на благородния тан на Торкилстън, пред чийто гняв трепереха хиляди васали?

– Ти – дъщеря на Торкил Улфгангър! – възкликна Седрик и се дръпна назад. – Ти, ти – дъщеря на този благороден саксонец, приятел и боен другар на моя баща!

– Приятел на твоя баща! – повтори Ърфрид. – Тогава пред мене стои Седрик Саксонца, защото благородният Хериуърд от Ръдъруд имаше само един син и неговото име е добре известно сред сънародниците му. Но ако ти си Седрик от Ръдъруд, защо носиш тази монашеска дреха? Да не би и ти да си изоставил вече надеждата да избавиш отечеството си и да си потърсил закрила от тиранията в сенките на манастира?

– Няма значение кой съм – каза Седрик. – Разкажи, нещастнице, своята ужасна и греховна история. Защото ти сигурно имаш грехове – грях е дори, че си жива, за да ми разказваш.

– Имам, да, имам грях – отвърна злочестата жена, – голям, черен, неизкупим грях – грях, който тежи като товар на сърцето ми, грях, който целият огън на разкаянието на оня свят не може да изчисти. Да, това, че съм живяла тук, в тези зали, опръскани с благородната чиста кръв на моя баща и моите братя, като любовница на техния убиец, като негова робиня и участница в насладите му – това прави всеки животворен дъх, който съм поемала, престъпление и проклетие.

– Клетнице! – извика Седрик. – Значи, докато приятелите на баща ти, докато всяко честно саксонско сърце е споменавало в молитвите си наред с него и доблестните му синове името на убитата Улрика, ти си живяла, за да заслужиш нашата омраза и проклетие, живяла си с подлия тиранин, който уби най-близките ти и скъпи същества, който проля невинна детска кръв, за да не остави жив ни един мъжки потомък на благородния род на Торкил Улфгангър – с него си живяла, и то свързана с незаконна любов!

– С незаконни връзки – да! Но не с любов! – отвърна старицата. – Любовта може да вирее по-скоро в царството на вечните мъки, отколкото под тези прокълнати сводове. Не, за това поне не мога да се упрехвам – душата ми бе изпълнена с омраза към Фрон де Бьоф и племето му дори в часовете на престъпната му страст.

– Ти си го мразела и все пак си останала жива! – възкликна Седрик. – Нещастнице! Та нямаше ли за тебе нож, кама? Щом толкова ти е било скъпо това съществуване, добре е за тебе, че тайните на този нормански замък са като тайните на гроба! Защото само да бях подозрял, че дъщерята на Торкил живее в грях с убиеца на своя баща, мечът на някой верен саксонец щеше да те намери дори и в прегръдките на твоя любовник.

– Наистина ли би извършил този акт на справедливост към името на Торкил? – запита Улрика (защото вече можем да изоставим неистинското ѝ име Ърфрид). – Тогава ти си наистина верен саксонец, за каквото минаваш. Защото дори между тези прокълнати стени, където, както с право каза, грехът се крие в непрогледна тайна, дори тук се чуваше името на Седрик и аз, злочеста и презряна, се радвах, че все още живее и диша един отмъстител на нещастния ни народ. И аз съм изпитвала часове на отмъщение – разпалвала съм кавгите на нашите врагове, докато пиянските им изстъпления стигнат до убийства. Виждала съм как се лее тяхната кръв, чувала съм предсмъртните им стенания! Погледни ме, Седрик, нима по това отвратително и повяхнало лице не личат още следи от чертите на Торкил?

– Не ме питай, Улрика – в гласа на Седрик имаше тъга, примесена с отвращение. – Това е прилика, която напомня мъртвец, излязъл от гроба, когато сатаната е вдъхнал живот на безжизнения му труп.

– Така да бъде! – отговори Улрика. – Но тези сатанински черти бяха озарени от светлина, когато успях

да създам разкол между стария Фрон де Бьоф и сина му Реджиналд. Това, което последва, би трябвало да остане скрито във вечния мрак на ада, но нека моето отмъщение повдигне булото и загатне за него – защото, ако го провъзглася високо, мъртвите ще станат от гроба си! Отдавна несъгласието тлееше като скрит огън между тиранина баща и жестокия му син – отдавна аз тайно подклаждах тази противоестествена омраза, докато тя избухна в момент на пиянска забравя и моят потисник падна на собствената си трапеза, убит от ръката на собствения си син. Ето какви тайни крият тези сводове! – извика тя, вдигайки очи към тавана. – Сринете се, проклетите зидове, и погребете под себе си всички, които знаят тази грозна тайна!

– Ами ти, нещастна грешнице – запита Седрик, – каква беше твоята участ след смъртта на похитителя ти?

– Помъчи се да отгатнеш, но не питай. Аз живях тук – тук, докато старостта, преждевременната старост, сложи своя страшен отпечатък върху лицето ми, живях презряна и отритната тук, където някога ми се подчиняваха, принудена да огранича желанието си за мъст, което някога имаше такива широки възможности, до дребната злоба на една мърмореща слугиня или до празните клетви на една безпомощна старица. Бях осъдена да слушам от самотната си кула шума на веселби, в които някога сама участвах, или писъците и стенанията на нови жертви на тиранията.

– Улрика – рече Седрик, – как посмя да се обърнеш към човек, който носи тези одежди, докато сърцето ти, боя се, още скърби за загубените облаги от твоите престъпления, тъй както скърби за делата, които са ти донесли тези облаги? Помисли си, нещастна жено, би ли могъл дори светият крал Едуард да ти помогне, ако стоеше тук пред тебе? Този царствен изповедник бе надарен от небето със силата да очиства раните по тялото, но само бог може да изцери проказата, която разяжда душата.

– И все пак не се отвърщай от мене, строги пророче на небесния гняв – възкликна тя. – Каж ми, ако можеш, до какъв край ще ме изведат тези нови страшни чувства, които ме обземат в самотата ми? Защо изникват пред мен отдавна извършените дела с нов непреодолим ужас? Каква орис очаква отвъд гроба тази, на която бог е отредил на земята такава неизразимо злочеста съдба? По-добре е да се обърна за помощ към Водан, Херта и Зернебок, към Миста и Скогула, боговете на нашите непокръстени прадеди, отколкото да понасям ужасните страхове, които напоследък ме преследват и наяве, и насън.

– Аз не съм свещеник – рече Седрик, извърщайки се с отвращение от тази жалка картина на греховност, горест и отчаяние. – Не съм свещеник, макар че нося свещеническа дреха.

– Свещеник или не – отговори Улрика, – ти си първият, когото виждам от двайсет години насам, който се бои от бога и почита човека. И нима ти ме караш да се отдам на отчаяние?

– Аз те съветвам да се покаеш – рече Седрик. – Отдай се на молитва и разкаяние и дано молитвата ти бъде чута! Но аз не мога и не искам да стоя повече при теб!

– Почакай още малко! – каза Улрика. – Не ме напускай сега, сине на бащиния ми приятел, да не би демонът, който ме е държал в своя власт цял живот, да ме изкуши да си отмъстя за твоето коравосърдечие и презрение. Мислиш ли, че ако Фрон де Бьоф открие Седрик Саксонца в замъка си предрешен така, ще ти остане дълго да живееш? Очите му отдавна те следят като сокол плячката си.

– И така да е – отвърна Седрик, – нека ме разкъса с клюна и ноктите си, езикът ми не ще изрече ни дума, в която сърцето ми не вярва. Аз ще умра като саксонец – верен на думата си, честен в делата си. Казвам ти, махай се, не се докосвай до мен, не ме задържай! Дори

видът на самия Фрон де Бьоф не ми е така противен, както си ми ти, клетнице!

– Добре – рече Улрика, без да го спира вече. – Върви си и забрави във високомерието си, че нещастницата пред тебе е дъщеря на бащиния ти другар. Върви си – ако съм откъсната от хората в страданията си, откъсната от тези, чиято подкрепа с най-голямо право мога да очаквам, аз ще бъда сама и в отмъщението си! Никой няма да ми помогне, но всички ще изтръпнат, като чуват за това, което ще се осмеля да направя! Сбогом! Твоето презрение разкъса последната нишка, която ме свързваше с ближните ми, а тя бе вярата, че мъките ми може би ще заслужат състраданието на моя народ.

– Улрика – рече Седрик, трогнат от този зов. – Нима ти, която си могла да понесеш толкова много грехове и мъки, ще се отдадеш на отчаяние именно сега, когато очите ти са се отворили за престъпленията ти и когато е време да се покаеш?

– Седрик – рече Улрика, – слабо познаваш ти човешкото сърце. За да постъпваш, както аз съм постъпвала, за да мислиш, както аз съм мислила, трябва да притежаваш подлудяващата склонност към наслада, примесена с острата жажда за мъст, с гордото чувство за сила. Те така опияняват човешкото сърце, че не може да им се устои. Но тяхната власт е отдавна преминала. Старостта не познава наслади, бръчките не могат никому да въздействат, самото отмъщение умира в безсилни клетви. Тогава идва разкаянието, като усойница, примесено с напразни жалби за миналото и отчаяние за бъдещето. И тогава, когато всички други силни импулси са изчерпани, ние ставаме като злите духове в ада, които може би изпитват съжаление за делата си, но разкаяние – никога! Но твоите думи събудиха нещо ново в душата ми. Ти право каза, че всичко е възможно за тези, които имат смелост да умрат! Ти ми показа пътя на отмъщението и бъди сигурен, че аз ще го поема. Досега то се бореше в поха-

беното ми сърце с други страсти – отсега нататък само то ще ме владее и ти сам ще признаеш, че какъвто и да е бил животът на Улрика, в смъртта си тя е била достойна дъщеря на благородния Торкил. Войска обсажда отвън този проклет замък – иди бързо и ги поведи в атака и когато видиш да се развява червено знаме от куличката на източния ъгъл на крепостта, притисни здраво норманите – те ще си имат тогава доста работа вътре и вие ще можете да превземете замъка въпреки стрелите и катапултите на норманите. Моля те, върви – следвай съдбата си и ме остави аз да следвам моята.

Седрик се канеше да я разпита по-подробно за това, което бе загатнала, но се чу строгият глас на Фрон де Бьоф да вика:

– Къде се бави този записан поп?

– Нечистата съвест – рече Улрика – е добър пророк! Но не го слушай – върви при хората си! Нека вдигнат саксонския си боен зов!

С тези думи тя изчезна през една скрита врата и Реджиналд Фрон де Бьоф влезе в стаята. Седрик с мъка се принуди да направи поклон пред надменния барон, който му отвърна с леко кимване.

– Дълго трая изповедта на твоите каещи се, отче. Така е по-добре за тях, защото тази изповед им е последната. Подготви ли ги за смъртта?

– Аз ги намерих – отговори, както можа, Седрик на френски – готови за най-лошото още от момента, когато бяха узнали в чия власт са попаднали.

– Гледай ти! – каза Фрон де Бьоф. – Говорът ти май е на саксонец.

– Учил съм в манастира „Свети Уитоулд“ в Бъртън – отговори Седрик.

– Така ли? – каза баронът. – По-добре щеше да бъде за тебе, пък и за мене, да беше норманец. Но когато човек е в нужда, не може да избира пратениците си. Този манастир в Бъртън е бухалско гнездо, което си струва да поразбута човек. Скоро ще дойде денят, ко-

гато расото толкова малко ще може да запази саксонца, колкото и бронята.

– Да бъде волята божия! – рече Седрик с разтреперан от гняв глас. Фрон де Бьоф обаче помисли, че гласът му трепери от страх.

– Виждам – рече той, – ти вече си въобразяваш, че нашите войници са нахълтали в твоята трапезария и в избите ти. Но ако ми направиш една услуга, каквото и да стане с другите, ти ще си спиш така спокойно в килията, както охлювът в черупката си.

– Кажу какво ще заповядаш – рече Седрик, прикривайки вълнението си.

– Последвай ме по този коридор, за да те изведе през задната врата.

Докато водеше мнимия калугер, Фрон де Бьоф му даде следните указания за ролята, която искаше той да играе:

– Ти виждаш, отче, онова стадо саксонски свини, които са се одързостили да оградят замъка Торкилстън. Разпрати им, каквото щещ, за слабостта на тази крепост или каквото щещ друго, което да ги задържи тука двайсет и четири часа. През това време ти ще занесеш този свитък, но чакай, знаеш ли да четеш, попе?

– Нито буква – отвърна Седрик, – само молитвеника, пък и в него познавам буквите само защото знам литургията наизуст, слава на света Дева Мария и на свети Уитоулд.

– Толкоз по-добър пратеник ще ми бъдеш. Занеси този свитък в замъка на Филип де Малвоазен. Кажу, че го пращам аз и че е написан от тамплиера Брайън де Боа Жилбер, и че го моля да го препрати в Йорк с всичката бързина, на която са годни кон и ездач. Междувременно кажу му да не се съмнява, че ще ни намери здрави и читави зад бойниците ни. Срам и позор, че сме принудени да се крием така от една банда разбойници, които са свикнали да бягат, щом зърнат знамената ни и чуят тропота на конете ни. Та, казвам ти,

попе, измисли някоя хитрост да накараш онези негодници да не мърдат отгук, докато нашите приятели ни подкрепят с копията си. Жаждата ни за мъст се е пробудила, а тя е като сокол, който не заспива, докато не се напие с кръв.

– Кълна се в своя свят покровител – каза Седрик по-оживено, отколкото подхождаше на ролята му – и във всички светии, които някога са живели и умрели в Англия, че заповедите ти ще бъдат изпълнени! Ни един саксонец няма да мръдне от тези стени, ако моето умение и влияние може да ги задържи.

– Ха! – рече Фрон де Бьоф. – Ти промени тона, отче, и говориш кратко и смело, сякаш сърцето ти желае клането на това саксонско стадо, а пък ти сам си роднина на тези свини!

Седрик не беше голям майстор на изкуството да се преструва и в този момент би имал голяма полза от по-плодовития мозък на Уомба. Но, както казва старата пословица, нуждата учи човека и той измърмори изпод качулката си, че уж тези хора били отлъчени и от църквата, и от държавата.

– Право каза – отвърна Фрон де Бьоф. – Не беше ли игумен на „Свети Айвис“ оня, дето го завързаха на един дъб и го накараха да пее литургия, докато му претърсваха торбите и кесията? Не, кълна се в света Дева Мария, тази шега бе дело на Галтир от Мидълтън, един от нашите братя по оръжие. Ама саксонци бяха онези, дето ограбиха светилниците и чашата за причастие от параклиса на свети Бийз, нали?

– Те бяха безбожници – рече Седрик.

– Да, да. Пък и изпиха всичкото хубаво вино и бира, дето беше прибрано за тайни пиршества на тези, които уж се занимават само с нощни бдения и утринни молитви! Попе, ти си длъжен да си отмъстиш за това светотатство.

– Наистина съм длъжен да си отмъстя – промърмори Седрик. – Свети Уитоулд да ми бъде свидетел!

Докато разговаряха, Фрон де Бьоф го доведе до задната порта, където преминаха рова по една дъска и стигнаха до външната ограда, от която се излизаше на открито поле през едно здраво укрепление.

– Сега върви и ако изпълниш задачата си и се върнеш тук след това, ще намериш саксонско месо на такава ниска цена, както свинското месо в кланицата на Шефилд. И слушай, ти ми се виждаш весел изповедник – върни се след нападението и ще имаш на разположение достатъчно малвоазенско вино да удавиш целия си манастир.

– Непременно ще се срещнем пак – отвърна Седрик.

– Ето ти нещичко сега за сега – продължи норманецът, когато стигнаха задната врата, и пхна насила в ръката на Седрик една жълтица. – И помни, че ще ти смъкна и расото, и кожата, ако не изпълниш задачата.

– Ще ти дам пълно право да сториш това – отвърна Седрик, като излезе от вратата и закрачи с бодра стъпка по откритото поле, – ако, когато се срещнем пак, не заслужа нещо по-добро! – и като се обърна към замъка, той захвърли жълтицата към дарителя и извика: – Подъл норманец! Да се затриеш и ти, и парите ти!

Фрон де Бьоф не можа да чуе добре думите, но постъпката му се видя съмнителна.

– Стрелци! – извика той на пазачите на външното укрепление. – Пратете една стрела в расото на оня калугер! Но не, спрете – каза той, докато наемниците му опъваха лъковете. – Няма полза, ние все пак трябва да му се доверим, защото нямаме друг избор. Мисля, че няма да посмее да ни предаде. А в най-лошия случай мога да преговарям с онези саксонски кучета, които държа запрени. Хей, тъмничарю Джайлз, нека ми доведат Седрик от Ръдъруд и другия простак, неговия другар – оня де, от Кънингзбърг, Ателстън ли му викаха, как? Дори имената им тежат на езика на един нормански рицар и докарват някак си на свинско. Донесете ми кана с вино, както рекъл веселият принц

Джон, за да измия вкуса от устата си. Донесете виното в оръжейната, там заведете и пленниците.

Заповедта му бе изпълнена. Когато влезе в готическата зала, накичена с много трофеи, спечелени от самия него и от баща му, той намери кана с вино на тежката дъбова маса и двамата саксонски пленници, пазени от четирима негови хора. Фрон де Бьоф изпи голяма чаша вино и после се обърна към тях; начинът, по който Уомба бе нахлупил шапката над лицето си, променените дрехи, мрачната и несигурна светлина и обстоятелството, че баронът не познаваше твърде добре чертите на Седрик (последният отбягваше норманските си съседи и рядко излизаше извън пределите на своите имения), му попречиха да открие веднага, че най-важният му пленник се е измъкнал.

– Английски храбреци – рече Фрон де Бьоф, – как ви харесва гостоприемството в Торкилстън? Разбрахте ли вече какво заслужава вашето високомерие и нахалство, дето погледнахте отвисоко на поканата на един принц от династията Анжу? Забравихте ли как се отплатихте на принц Джон за гостоприемството, което съвсем не заслужавахте? Кълна се в бога и свети Денис, че ако не платите най-богат откуп, ще ви обеса с главата надолу на железните решетки на ей този прозорец, докато ястребите и гарваните ви оголят скелетите. Говорете, саксонски псета, какво предлагате срещу никому ненужния си живот? Какво ще кажеш, ей ти, от Ръдъруд?

– Аз не предлагам нито петак – отвърна бедният Уомба, – а колкото за това, че ще ме обесиш с главата надолу, то моят мозък си е объркан от рождение, така че, ако ме обърнеш наопаки, може пък той да се оправи.

– Света Геновева! – извика Фрон де Бьоф. – Този пък кой е!

И като замахна с ръка, той свали шапката на Седрик от главата на шута, разкъса яката на дрехата му и откри фаталния белег на робството – сребърния гердан на шията.

– Джайлз, Клемънт – кучета и негодници! – извика побеснелият норманец. – Кого сте ми довели тука?

– Мисля, че мога да ти кажа кой е – каза Де Брейси, който току-що влезе в стаята. – Това е клоунът на Седрик, който тъй храбро спечели схватката с Исак от Йорк по въпроса за правото на предимство.

– Този въпрос аз ще уредя и за двамата – отговори Фрон де Бьоф. – Ще увиснат двамата на същата бесилка, ако господарят му и този шопар от Кънингзбърг не платят добра цена за живота им. Най-малкото, което трябва да ни дадат, е богатството си. Освен това те трябва да отведат със себе си тези оси, дето гъмжат край замъка, да подпишат, че се отказват от правата си на неприкосновеност, и да живеят отсега нататък като наши крепостници и васали и да бъдат доволни, ако в новия свят, който скоро ще устроим, им оставим възможността, макар и да дишат. Вървете – каза той на двама от слугите си, – доведете ми истинския Седрик и този път ще ви простя грешката, още повече че сте сбъркали един глупец с един саксонски франклин.

– Само че – рече Уомба, – Ваше рицарско благородие може да открие, че между нас има повече глупци, отколкото франклини.

– Какво иска да каже този негодник? – запита Фрон де Бьоф хората си, които неохотно и страхливо измънкаха, че ако този тук не е Седрик, те не знаят какво може да е станало с него.

– Небесни светии! – извика Де Брейси. – Той трябва да се е измъкнал с дрехите на монаха!

– Дяволи от ада! – отекна Фрон де Бьоф. – Значи аз сам изведох до вратата и пуснах навън ръдърудския шопар! А пък ти – обърна се той към Уомба, – чиято глупост надминава мъдростта на идиоти, още по-тъпи от тебе – хубав монах ще те направя аз тебе, ще ти острижа темето! Хей, там! Кажете да му одерат кожата на главата и после го хвърлете с главата надолу от

бойниците. Занаятът ти е да се шегуваш, нали? А да видим можеш ли да се шегуваш сега?

– Ти постъпваш с мене по-добре, отколкото казваш, благородни рицарю – изхленчи бедният Уомба, чийто навик да се прави на палячо не го изостави дори пред непосредствената опасност от смъртта. – Ако наистина ми дадеш червената шапка, дето ми я обещавах, ще направиш от един обикновен монах – кардинал.

– Нещастникът – рече Де Брейси – е решил да умре с призванието си. Фрон де Бьоф, не го убивай. Дай ми го да весели моите кондотиери. Какво ще кажеш, глупчо? Ще добиеш ли смелост след помилването си да дойдеш с мене да воюваш?

– Да, ако ме пусне господарят ми – рече Уомба, – защото (и той докосна гердана си) аз не смея да се откопча от синджира без негово позволение.

– Ами, норманската пила лесно ще пререже саксонския гердан – каза Де Брейси.

– Да, благородни сър – каза Уомба.

– Хубаво правиш, Де Брейси! – каза Фрон де Бьоф. – Седиш и слушаш глупостите на този шут, докато ни грози гибел! Не виждаш ли, че сме изиграни и че намерението ни да влезем във връзка с приятелите си е осуетено от същия този шарен господин, с когото ти тъй дружески разговаряш? Какво друго можем да очакваме освен незабавно нападение?

– Тогава на бойниците! – рече Де Брейси. – Та нима си ме виждал някога да ставам сериозен при мисълта за сражение? Извикай тамплиера и нека той се бори сега за живота си поне с половината усърдие, с което се е борил за ордена си. А ти самият изправи огромното си тяло на крепостната стена. Мене остави да дам скромната си дан, както аз си зная, и ще видиш, че саксонските разбойници по-лесно ще превземат облаците, отколкото замъка Торкилстън. Ако ли пък искаш да водиш преговори с бандитите, защо не изпратиш този достоен франклин, който е потънал в съзер-

цание на шишето с вино? Хей, саксонцо – продължи той, като се обърна към Ателстън и му подаде една чаша, – изплакни си гърлото с това благородно питие и събери смелост да ни кажеш какво си готов да сториш, за да спечелиш свободата си.

– Това, което може да стори всеки смъртен – отвърна Ателстън, – стига то да не накърнява достойнството му. Пуснете ме на свобода заедно с другарите ми и аз ще ви платя откуп хиляда марки.

– А ще ни гарантираш ли, че ще се оттегли отук тази паплач, дето се е струпала край замъка напук на божиите и на кралските закони? – запита Фрон де Бьоф.

– Доколкото мога, ще се постарая да ги отведа отук – отговори Ателстън. – И аз съм сигурен, че баща ми Седрик ще направи всичко, за да ми помогне.

– Добре тогава – каза Фрон де Бьоф, – и тебе, и тях ще пуснем на свобода и нека има мир помежду ни срещу хиляда марки. Това е нищожен откуп, саксонцо, и ти ни дължиш благодарност, че го приемаме в замяна на твоята личност. Но да знаеш, че в него не се включва еврейният.

– Нито пък дъщерята на евреина – каза тамплиерът, който също бе дошъл при тях.

– Те не принадлежат към групата на саксонците – прибави Фрон де Бьоф.

– Не бихме били достойни да се наречем християни, ако принадлежаха към нея – рече Ателстън. – Правеете с неверниците каквото си щете.

– Този откуп не се отнася и до лейди Роуина – каза Де Брейси. – Не ще позволя да разправят хората за мене, че от страх съм се отказал да се боря за такава хубава плячка.

– Нашето споразумение – каза Фрон де Бьоф – не се отнася и до този жалък шут, когото ще задържа за пример на всеки негодник, който си позволи да направи от шегата истина.

– Лейди Роуина – отговори Ателстън с израз на най-голяма решителност – е моя годеница. По-скоро ще се оставя да ме разкъсат диви коне, отколкото да се съглася да се разделя с нея. Робът Уомба днес спаси живота на баща ми Седрик – предпочитам да загубя своя живот, отколкото да позволя да пострада дори един косъм от главата му.

– Твоя годеница ли? Лейди Роуина годеница на васал като тебе! – каза Де Брейси. – Саксонце, ти си въобразяваш, че са се върнали дните на твоите седем кралства. Казвам ти, че принципът на династията Анжу не дава своите повереници на хора от твоето потекло.

– Моето потекло, надменни норманце – отговори Ателстън, – е по-чисто и по-старо от потеклото на някакъв си жалък французин, който си печели хляба, като продава кръвта на разбойниците, събрани под жалкото му знаме. Моите прадеди са крале, смели във война и мъдри в мир, които ежедневно са угощавали в замъка си стотици свои привърженици, докато твоите се броят на пръсти. Имената им са възпявани от менестрели, законите им са записани в хрониките, костите им са погребани между светии и над гробовете им са издигнати храмове.

– Хубаво ти го казаха, Де Брейси – рече Фрон де Бьоф, доволен от начина, по който срязаха приятеля му. – Добре те нареди саксонецът.

– Доколкото може да ме нареди един пленник – отвърна Де Брейси с привидно безразличие, – защото този, чиито ръце са вързани, трябва поне езика си да може да движи свободно. Но твоето красноречие, приятелю – обърна се той към Ателстън, – не ще спечели свободата на лейди Роуина.

Ателстън, който вече бе говорил по-дълго, отколкото имаше обичай да се изказва дори и на най-интересната тема, не отвърна нищо. Разговорът бе прекъснат от влизането на един слуга, който съобщи, че един монах стои на задната порта и иска да го пуснат да влезе.

– В името на свети Бенет, принца на тези просяци – извика Фрон де Бьоф, – истински монах ли е този път или пак някой мошеник? Претърсете го, негодници, защото, ако още веднъж ви се пробута някой измамник, ще накарам да ви извадят очите и да сложат живи въглени в орбитите ви.

– Нека ме сполети най-тежкия ти гняв, господарю – каза Джайлз, – ако този тука не е истински калугер. Вашият знаменосец Джослин го познава добре и се кълне, че това е брат Амброуз, монах от свитата на абата на Жорво.

– Пусни го да влезе – заповяда Фрон де Бьоф. – Твърде е вероятно да носи вести от веселия си господар. Сигурно дяволите празнуват и поповете са освободени от служба, та така са се разшавали свободно из страната. Отведете пленниците, а ти, саксонцо, помисли си за това, което ти казах.

– Настоявам – каза Ателстън – да се отнасяте с мене почтено през време на пленничеството ми и да ми давате храна и легло, както подобава на моя ранг и както е прието при очакване на откуп. Освен това считам този от вас, който е с най-висок ранг, задължен да ми даде удовлетворение с тялото си за посегателството на свободата ми. Аз вече ти предадох тази покана за бой чрез твоя иконом и ти си длъжен да ми отговориш. Ето ръкавицата ми!

– Не отговарям на покана за бой от страна на мой пленник – отвърна Фрон де Бьоф, – нито пък ще му отговориш ти, Морис де Брейси. Джайлз – продължи той, – закачи ръкавицата на франклина на оня еленов рог. Нека виси там, докато той е отново свободен. Ако и тогава си позволи да я поиска или да твърди, че е бил незаконно в плен при мен, кълна се в пояса на свети Христофор, че ще срещне човек, който никога не е отказвал да срещне врага на кон или в ръкопашен бой, сам или подкрепен от васалите си.

След тези думи саксонските пленници бяха отведе-

ни тъкмо в момента, когато влезе монахът Амброуз, очевидно много развълнуван.

– Света Богородице! – рече монахът на събраните рицари. – Най-последен съм в безопасност и сред християни.

– Наистина си в безопасност – отвърна Де Брейси, – а що се отнася до християни – ето ти тука смелия барон Реджиналд Фрон де Бьоф, който най-много се отвращава от евреите, и достойния рицар тамплиер Брайтън де Боа Жилбер, чийто занаят е да убива сарацини. Ако това не са белези на християни, то не знам какви други белези имат те.

– Вие сте приятели и съюзници на преподобния ни отец в името господне Еймър, абат на Жорво – каза монахът, без да забележи тона на Де Брейси, – и вие сте длъжни да му помогнете и като рицари, и от християнско милосърдие, защото, както казва блаженият свети Августин...

– По дяволите какво казва свети Августин! – прекъсна го Фрон де Бьоф. – Я кажи какво имаш ти да казваш, попе. Нямаме много време да слушаме цитати от светите отци.

– Света Богородице! – възкликна отец Амброуз. – Колко лесно се гневят непосветените миряни! Но нека ви бъде известно, доблестни рицари, че някакви негодници и убийци, забравили страх божи и почит към божията църква, въпреки нарежданията на папската вула...

– Братко калугер – прекъсна го пак Фрон де Бьоф, – всичко това ни е известно или можем поне да си го представим. Кажи ни ясно – пленен ли е господарят ти игумен и от кого?

– Разбира се – каза Амброуз, – той е в ръцете на синовете Велиалови*, които вилнеят в тези гори и не-

*Велиал (библ.) – финикийски бог, който за юдеите олицетворявал злото – бел. прев.

хаят за светия закон, който гласи: „Не докосвай миропомазания от мене и не прави зло на моите пророци“.

– Ето ви нова работа за нашите мечове, господа – обърна се Фрон де Бьоф към другарите си. – Значи, вместо да ни подкрепи, абатът на Жорво иска помощ от нас? Голяма файда има човек от тези лениви типове, когато си има най-много работа! Но говори, попе, и кажи веднага какво очаква господарят ти от нас?

– С ваше разрешение – започна пак Амброуз, – след като насилствено хванаха преподобния ми началник противно на светия закон, който току-що цитирах, и след като синовете Велиалови претърсиха торбата и кесията му и му взеха двеста марки чисто и пречисто злато, те му искаха още една голяма сума пари, за да го пуснат. Затова преподобният ни отец в името господне ви моли като скъпи свои приятели да го избавите, като платите откупа, който искат, или със силата на оръжието си – както вие намерите за добре.

– Дано сатаната вразуми игумена! – каза Фрон де Бьоф. – Сигурно хубавичко си е пийнал тази сутрин! Та къде е чувал твоят господар нормански барон да си развърже кесията, за да избави един свещеник, чиито торби със злато са десет пъти по-тежки от неговите! А как можем да му помогнем с храбростта си, когато сме обградени от неприятел, десет пъти по-многоброен от нас, и всеки момент очакваме нападение?

– Точно туй исках да ви кажа – рече монахът, – ако не бяхте избързали да ме прекъснете. Но бог да ми е на помощ, аз съм стар и тези страшни нападения объркаха мозъка ми. Но вярно е, че те са се събрали като на лагер и строят насип срещу стените на замъка.

– На бойниците! – извика Де Брейси. – Да видим какво правят тези негодници вънка! – С тези думи той отвори един прозорец с решетка, който водеше към една издадена тераса, и веднага се провикна:

– Свети Денисе! Старият монах ни е донесъл вярна вест! Те мъкнат дъски и грамадни щитове и стрелците се трупат по края на гората като облаци пред буря!

Реджиналд Фрон де Бьоф също огледа полето и веднага грабна рога си. Като изсвири продължително и гръмко, той заповяда на своите хора да заемат местата си върху стените.

– Де Брейси, погрижи се за източната страна, където стените са най-ниски. Благородни Боа Жилбер, твоят занаят добре те е научил и да нападаш, и да се отбраняваш – ти се заеми със западната страна. Аз самият ще пазя външния вход. Но, благородни приятели, не ограничавайте усилията си само на едно място. Днес ние трябва да бъдем навсякъде и ако е възможно, да се умножим, та лично да помогнем и да облекчим положението там, където най-яростно атакува врагът. Ние сме малцина, но нашата пъргавина и смелост може да замести тази слабост, тъй като имаме работа с негодници и селяци.

– Но, благородни рицари – извика отец Амброуз сред суетнята и бъркотията на подготвящата се отбрана, – в името господне, никой ли не ще чуе молбата на преподобния ни отец Еймър, абата на Жорво? Моля ти се, изслушай ме, благородни сър Реджиналд!

– Върви си приказвай молбите на небето – каза свирепият норманец, – защото ние тук на земята нямаме време да ги слушаме. Хей, Анселм, погрижи се да приготвят врял катран и масло и да ги излеят на главите на тези дръзки предатели. Виж да имат стрелците достатъчно стрели. Развей знамето ми с главата на стар бик – скоро ще разберат онези негодници с кого имат работа днес!

– Но, благородни сър – настояваше монахът в усилията си да привлече вниманието му, – помисли си за клетвата ми за послушание и ми дай възможност да изпълня поръчката на своя началник. – Махнете този извезан дърдорко! – извика Фрон де Бьоф. – Заключете

го в параклиса да си казва молитвите, докато свърши сражението. Доста ще се изненадат светиите да чуят „Аве Мария“ и „Отче наш“ – струва ми се, че откак са ги издялали от камък, не са имали честта да чуят тука такова нещо.

– Не светотатствай, сър Реджиналд – каза Де Брейси, – днес ще се нуждаем от помощта на тези светии, докато тази банда разбойници се разпръсне.

– Не очаквам аз помощ от тях – рече Фрон де Бьоф, – освен ако ги хвърлим от бойниците върху главите на онези негодници. Ей там има един грамаден тромав свети Христофор, който може цяла рота да смаже.

В това време тамплиерът наблюдаваше действията на обсаждащите с по-голямо внимание, отколкото грубият Фрон де Бьоф и лекомисленият му другар.

– Кълна се във вярата на моя орден! – рече той. – Тези хора действат по-дисциплинирано, отколкото би могъл да очаква човек. Кой знай откъде са научили тази дисциплина? Виждате ли как умело използват всяко прикритие, което им дават дървета и храсти, и отбягват да се излагат на ударите на нашите стрели? Не виждам да се вее никакво знаме сред тях, но готов съм да заложа златния си синджир, че ги води някой рицар или благородник, опитен във военното изкуство.

– Ето, виждам го! – каза Де Брейси. – Виждам как се развява перото на рицарския му шлем и как блести бронята му. Гледай оня едър мъж с черните доспехи, застанал начело на по-далечната група от мръсни селяци – кълна се в свети Денис, – мисля, че е същият, когото нарекохме Черния рицар и който те повали на арената в Ашби, Фрон де Бьоф.

– Толкова по-добре – рече Фрон де Бьоф, – че е дошъл тука да ми даде възможност да си отмъстя. Трябва да е някой жалък простак, щом не посмя да остане и да изяви правото си за наградата на турнира, която случаят му тикна в ръцете. Напразно щях да го търся там, където рицари и благородници търсят вра-

говете си, и затуй се радвам, че се явява тук сред тия простаци селяндури.

Явно беше, че врагът ще настъпи незабавно, и затова бе сложен край на всички приказки. Всеки рицар зае поста си и начело на неколцината бойци, които можаха да съберат, съвсем недостатъчни да защитават цялото протежение на крепостната стена, зачака със спокойна решителност застрашаващото ги нападение.

ГЛАВА XXVIII

Трябва да се върнем малко назад, за да осведомим читателя за някои случки, които ще му помогнат да разбере по-нататъшните важни събития. Той може би и сам се е досетил, че когато Айвънхоу падна на земята и изглеждаше изоставен от всички, настояванията на Ребека успяха да убедят баща ѝ да нареди да пренесат храбрия воин от арената в къщата в покрайнините на Ашби, дето временно живееше евреинът.

– Свети Авраме! – извика баща ѝ. – Той е добър момък и сърцето ме боли, като гледам как кръвта тече по скъпите му бродирани дрехи, но да го заведеш у нас! Хубаво ли обмисли, дъще? Той е християнин и според нашите закони ние нямаме право да общуваме с чужденци и неверници, това можем да сторим само когато търгуваме.

– Не говори така, скъпи татко – отговори Ребека, – наистина ние нямаме право да пируваме и да се веселим с тях. Но когато е ранен и злочест, неверникът става брат на евреина.

– Бих искал да знам какво е мнението на равина Яков Бен Тудела по този въпрос – отговори Исак. – И все пак добрият момък не бива да умре от кръвоизлияние. Нека Сет и Рубен да го занесат в Ашби.

– Не, нека да го сложат в моята носилка – каза Ребека, – а аз ще яхна един от конете.

– Това ще те изложи на погледите им – пошепна Исак, като хвърли подозрителен поглед към тълпата рицари и оръженосци. Но Ребека вече се бе заела да изпълни милосърдното си намерение и не слушаше какво ѝ говори. Исак хвана ръкава на наметалото ѝ и възкликна развълнувано:

– Ами ако младежът умре? Ако умре, докато е при нас, няма ли да ни държат отговорни за живота му и няма ли тълпата да ни разкъса?

– Няма да умре, татко – каза Ребека, отскубвайки се леко от ръцете на Исак, – ще умре само ако го изоставим. И ако направим това, тогава наистина отговаряме за него пред бога и пред хората.

– Ей – въздъхна Исак и я пусна, – тежко ми е да гледам как капе кръвта му, сякаш всяка капка е жълтица от собствената ми кесия. Знам, че Мириам, дъщерята на равина Манасес от Византия, чиято душа почива в рая, добре те е изучила в изкуството да лекуваш и че познаваш силата на билки и еликсири. Затуй прави, каквото ти диктува сърцето – ти си добра мома, благодат и венец, ликуваща песен за мен и дома ми и за бащиния си народ.

Опасенията на Исак не бяха неоснователни. Великодушното милосърдие и признателност на дъщеря му я изложиха на връщане от Ашби на нечестивия поглед на Брайън де Боа Жилбер. Тамплиерът два пъти мина покрай тях по пътя, впервайки дързък и пламенен поглед в красивата еврейка. Ние вече видяхме последствията от възхищението, което породил нейният чар, когато случайността я хвърли във властта на този безскрупулен сладострастник.

Ребека незабавно нареди да бъде пренесен болният във временното им жилище и се зае собственоръчно да прегледа и превърже раните му. Евреите познаваха и практикуваха медицинското изкуство във всички негови области, а красивата Ребека бе грижливо отгледана и възпитана във всички познания на своя на-

род. Познанията си по медицина и лечителско изкуство бе придобила от една възрастна еврейка, дъщеря на един от най-прочутите лекари, която обичаше Ребека като свое собствено дете и която, казваха, ѝ предавала своите тайни.

Ребека, надарена със знания и красота, бе всеобщо уважавана и обичана от своите сънародници, които я смятаха почти за една от тези надарени от бога жени, за които се говори в свещената история. Баща ѝ, от уважение към дарбите ѝ, което неволно се примесваше с неговата безкрайна обич към нея, позволяваше на девойката по-голяма свобода, отколкото нейният народ обикновено даваше на женския пол, и както токущо видяхме, често се водеше по нейното мнение вместо по своето собствено.

Когато стигнаха жилището на Исак, Айвънхоу беше още в безсъзнание поради голямата загуба на кръв през време на борбата на арената. Ребека прегледа раната и след като сложи лекарствата, които нейното изкуство предвиждаше при такива случаи, съобщи на баща си, че ако не се появи треска, от което тя не се опасяваше поради силния кръвоизлив, и ако лечителният балсам не е изгубил силата си, няма опасност за живота на техния гост и той може на другия ден да пътува с тях за Йорк. Исак малко се слиса от това съобщение. Милосърдието му стигаше дотам, да доведе ранения християнин до Ашби или най-многого да го остави на грижите на евреина, в чиято къща бе сега, като увери последния, че ще му плати, както е редно, всичките разноски. Обаче Ребека изтъкна много доводи против този план, от които ще споменем само два, защото те имаха особена тежест за Исак. Единият беше, че в никакъв случай не иска да остави шишенцето с чудотворния балсам в ръцете на друг лекар, макар и неин сънародник, за да не се открие ценната тайна. Вторият – че този ранен рицар, Уилфред от Айвънхоу, е приближен и любимец на Ричард Лъвското

сърце и че ако се върне този монарх, Исак, който бе снабдил брат му Джон със средства, за да може да преследва бунтовническите си цели, твърде много ще се нуждае от мощен покровител, който се ползва от благоволението на Ричард.

– Право казваш, Ребека – рече Исак, отстъпвайки пред тези тежки доводи. – Ще послушам съвета ти и този момък ще пътува с нас за Йорк, и нашата къща ще бъде негов дом, докато оздравеят раните му.

Вечерта преваляше, когато Айвънхоу се свести. Той се събуди от неспокойния сън, изпълнен с объркани видения, които често се явяват, когато човек е в безсъзнание. Известно време не можа да си припомни какво бе станало, преди да падне на арената, и да приведе в строга последователност събитията от предишния ден. Усещането, че е ранен и има болки, че е много слаб и изтощен, се смесваше със спомена за нанесени и получени удари, за коне, които връхлитат един срещу друг, падат или биват повалени, за викове и трясък на оръжия, за целия замайващ шум на едно объркано сражение. Усилието му да дръпне завесата на леглото се увенча донякъде с успех въпреки болката от раната.

За своя голяма изненада той видя, че се намира във великолепно мебелирана стая, с възглавници вместо столове и изобщо с такъв ориенталски вид, че започна да се съмнява да не би, докато е спал, да са го пренесли обратно в Палестина. Това впечатление се усили, когато завесата се дръпна и една женска фигура, богато облечена по-скоро по ориенталски, отколкото по европейски, пристъпи леко през вратата зад нея, последвана от един мургав слуга.

Докато раненият рицар се канеше да заговори на това прекрасно привидение, тя му даде знак да мълчи, като сложи нежния си пръст на рубинените си устни. Слугата ѝ междуременно се приближи до него и отметна завивките на Айвънхоу, а прелестната еврейка

само провери дали превръзката е на място и дали раната е добре. Тя извърши това с непринудена грация, достойнство и скромност, които дори в днешните цивилизовани времена очистват такива непривични за жена грижи от всичко, което може да се счита в разрез с женската деликатност. Мисълта, че такава млада и красива жена се грижи за болен и че превързва раната на лице от другия пол, се губеше и се сливаше с представата за някакво благотворно създание, което облекчава болките и отблъсква удара на смъртта. Ребека даде кратки указания на слугата си по еврейски. Той бе свикнал да ѝ помага при такива случаи и се подчини безмълвно.

Звукът на един непознат език от устните на красивата Ребека правеше приятно и романтично впечатление, като заклинанията на някоя добра фея – непонятни наистина за ухото, но трогващи сърцето със сладкия глас и с благия израз на лицето. Без да се опитва вече да задава въпроси, Айвънхоу мълчаливо се остави да вземат, каквито мерки смятат за добре за оздравяването му. Едва когато това бе сторено и добрата лекарка се канеше да се оттегли, любопитството му взе връх.

– Мила девойко – започна той на арабски, тъй като бе научил този език през време на странстванията си и смяташе, че ще бъде разбран от облечената в кафтан и тюрбан мома, която стоеше пред него, – моля ви, мила девойко, бъдете така любезна...

Но тук го прекъсна хубавата лекарка, която едва можа да прикрие усмивката, озарила за момент обикновено тъжното ѝ замислено лице.

– Аз съм от Англия, господин рицарю, и говоря английски език, макар че дрехите и потеклото ми са чужди.

– Благородна девойко – започна пак рицарят Айвънхоу, но Ребека пак побърза да го прекъсне.

– Не ми прикачвайте прозвището „благородна“, господин рицарю – рече тя. – Нека веднага да ви кажа,

че ви прислужва една бедна еврейка, дъщеря на същия този Исак от Йорк, към когото вие отдавна се показате така добър и любезен. Нему и на домашните му подобава да положат за вас всички грижи, които сегашното ви състояние изисква.

Не знам дали прекрасната Роуина би била много доволна от чувствата, с които нейният предан рицар досега бе гледал красивото лице, прелестната фигура и блестящите очи на очарователната Ребека – очи, чийто блясък бе засенчен и някак си смекчен от дългите ѝ копринени клепачи и които един менестрел би сравнил с лъчите на вечерница, проникнали през жасминов храст. Но Айвънхоу бе твърде добър католик, за да запази подобни чувства към една еврейка. Ребека бе предвидила това, поради което бе побързала да спомене името и рода на баща си. И все пак – защото хубавата и умна дъщеря на Исак не бе съвсем лишена от мъничко женска слабост, – все пак тя не можа да въздържи една тайна въздишка, когато погледът, с който досега Айвънхоу бе гледал непознатата си благодетелка, поглед, изпълнен с уважение и възхищение и нелишен от нежност, изведнъж отстъпи мястото на студено, спокойно и сдържано изражение, в което нямаше никакво по-дълбоко чувство от любезната признателност за една услуга, дошла съвсем неочаквано, и то от лице от по-нисша раса.

Но нежната и искрена природа на Ребека не обвини Айвънхоу, че споделя общоприетите предразсъдъци на своето време и на своята вяра. Напротив, хубавата еврейка, макар и да чувстваше, че нейният пациент сега гледа на нея като на представителка на една раса, с която е позор да се общува освен при крайна необходимост, не престана да се грижи все така търпеливо и предано за неговото оздравяване. Тя го уведоми, че е необходимо да отидат в Йорк и че баща ѝ е решил да го заведе там и да се грижи за него в собствената си къща, докато здравето му се възстанови. Айвънхоу

изрази голямата си неохота да приеме този план, която обясни с нежелание да създава повече трудности на своите благодетели.

– Нима в Ашби или някъде наблизко – запитва той – няма някой саксонски франклин или дори някой богат селянин, който би се нагърбил с грижите за един свой ранен сънародник, докато той може пак да носи оръжие? Нима няма някой саксонски манастир, където биха ме приели? Или пък не бихте ли могли да ме заведете до Бъртън, където сигурно ще намеря гостоприемство у Уолтиф, абата на манастира „Свети Уитолд“, който ми е роднина?

– Да – усмихна се тъжно Ребека, – и най-лошото от тези убежища без съмнение е по-подходящо за вас, отколкото жилището на един презрян еврей. И все пак, господин рицарю, освен ако искате да се отървете от лекаря си, вие не можете да смените квартирата. Както добре знаете, нашият народ умее да лекува рани, макар че ние не се занимаваме с това да ги нанасяме. А пък именно в нашето семейство се пазят тайни, наследени от времето на Соломона, от които вие вече изпитяхте ползата. Никой назарянин – простете ми, господин рицарю, – никой християнин-лекар между четирите британски морета не може за по-малко от месец да ви излекува така, че да може пак да носите броня.

– А ти след колко време ще ми дадеш възможност да я сложа? – запитва Айвънхоу нетърпеливо.

– След осем дни, ако си търпелив и изпълняваш нарежданията ми – отвърна Ребека.

– Кълна се в света Дева Мария – рече Уилфред, – ако не е грях да споменавам името ѝ тук, че сега не е време за мене или за кой да е друг верен рицар да бъде прикован на легло. Ако изпълниш обещанието си, девойко, ще ти платя с пълен шлем сребърни крони, както и да ги спечеля.

– Ще изпълня обещанието си – каза Ребека – и ти след осем дни ще носиш пак доспехи, ако ми изпълниш

една молба, вместо да ми даваш среброто, дето ми го обещаваши.

– Ако е по силите ми и ако е нещо, което един верен рицар християнин може да стори за човек от твоя народ – рече Айвънхоу, – ще изпълня молбата ти с радост и готовност.

– Не – каза Ребека. – Аз ще те помоля само отсега нататък да вярваш, че един евреин може да направи услуга на християнин, без да иска друга награда освен благословията на великия бог, който е създал и евреина, и неверника.

– Би било грях да не ти вярвам, девойко – отвърна Айвънхоу, – и аз се осланям на твоето изкуство без по-нататъшни уговорки и въпроси, и вярвам, че ти ще ми дадеш възможност след осем дни да сложа доспехите си. А сега, мила лечителко, нека те разпитам какво става по света. За благородния саксонец Седрик и семейството му, за прекрасната лейди... – той спря, сякаш не искаше да спомене името на Роуина в къщата на евреин – искам да кажа, за тази, която бе избрана за царица на турнира.

– И която ти избра на това почетно място, господин рицарю – отвърна Ребека, – и изборът ти предизвика също такава възхищение както твоята храброст.

Загубата на кръв не попречи на бузите на Айвънхоу да пламнат за миг, когато почувства, че тъй непредпазливо бе издал дълбокия си интерес към Роуина в глупавото си старание да го прикрие.

– Не исках да питам толкова за нея, колкото за принц Джон – каза той. – Искам също тъй да узная нещо за моя верен оръженосец – защо не е тук при мен?

– Нека използвам властта си на лекар – отвърна Ребека – и да те посъветвам да мълчиш и да избягваш по-нататъшни вълнуващи мисли, а пък аз ще ти разправам това, което желаш да знаеш. Принц Джон разтури турнира и тръгна с голяма бързина за Йорк, последван от благородниците, рицарите и духовниците от

своята партия, след като събраха каквато сума можаха да измъкнат с честни и нечестни средства от онези, които минават за богати в тази страна. Разправят, че имал намерение да отнеме короната на брат си.

– Ще се намери кой да я защити – надигна се Айвънхоу от леглото, – макар и в Англия да е останал само един негов верен поданик. Аз ще се боря за правото на Ричард срещу най-смелия му противник. Готов съм да срещна всеки враг на справедливото му дело!

– Но за да можеш да сториш това – каза Ребека, като докосна рамото му с ръка, – трябва сега да спазваш моите нареждания и да лежиш спокойно.

– Вярно е, девойко – рече Айвънхоу. – Толкова спокойно, колкото позволяват тези неспокойни времена! А какво ще ми кажеш за Седрик и семейството му?

– Преди малко дойде неговият домоуправител – каза еврейката, – цял запъхтян от бързане, да иска от баща ми някакви пари за вълната от Седриковите стада, и от него узнах, че Седрик и Ателстън от Кънингзбърг напуснали квартирата на принц Джон много ядосани и че се канели да си тръгват за дома.

– Ходила ли е някаква дама с тях на празненството? – запита Уилфред.

– Лейди Роуина – отвърна Ребека на въпроса с по-голяма точност, отколкото бе зададен, – лейди Роуина не отишла на пиршеството на принца и както ни каза икономът, сега била на път към Ръдърут с настойника си Седрик. А що се отнася до верния ти оръженосец Гърт...

– Ха! – извика рицарят. – Нима знаеш името му? Но да, ти го знаеш – прибави той веднага – и има откъде да го знаеш, защото сега съм убеден, че именно от твоята ръка и благодарение на твоята щедрост той получи вчера стоте сребърника.

– Не говори за това – каза Ребека и се зачерви силно. – Виждам колко лесно езикът издава това, което сърцето иска да скрие.

– Но тези жълтици – каза Айвънхоу сериозно – за мене са въпрос на чест и аз ще ги върна на баща ти.

– Да бъде, както ти желаяш – рече Ребека, – след като изминат осемте дена. Но сега не мисли и не говори за нищо, което може да забави оздравяването ти.

– Добре, добра девойко – рече Айвънхоу, – трябва да съм голям неблагодарник, за да оспорвам нарежданията ти. Но само една дума за съдбата на бедния Гърт и край на въпросите ми.

– Съжалявам, че трябва да ти кажа, господин рицарю – отговори еврейката, – че той е затворен по заповед на Седрик. – После, като видя колко много съобщението ѝ разтревожи Уилфред, тя веднага прибави: – Но икономът Освалд каза, че ако не се случи нещо да предизвика наново гнева на Седрик срещу него, той е сигурен, че господарят му ще прости на Гърт, верния крепостник, който се е ползвал с благоволенieto му и който извършил тази грешка само от любов към сина на Седрик. Каза освен това, че той и другарите му, и особено шутът Уомба, били решили да предупредят Гърт да избяга по пътя, ако случайно не успеят да смекчат гнева на Седрик.

– Да даде бог да изпълнят намерението си! – рече Айвънхоу. – На мене сякаш е отредено да навличам беда на всеки, който ми направи добрина. Кралят ме отрупа с почести и отличия – ето сега неговият брат, който му е най-задължен, въстава с оръжие да му отнеме короната. Моята любов навлече неприятности и отне свободата на най-хубавата жена на света. А ето сега баща ми в гнева си може да убие този беден крепостник само заради неговата любов и вярност към мен. Виждаш, девойко, на какъв обречен от съдбата нещастник се мъчиш да помогнеш. Бъди разумна и ме пусни да си вървя, преди бедите, които вървят като хрътки по следите ми, да подгонят и тебе.

– Не – отвърна Ребека, – твоята слабост и твоята скръб, господин рицарю, те карат погрешно да тълку-

ваш целите на провидението. Ти се върна в родината си, когато тя най-много се нуждае от силна ръка и вярно сърце. Ти унижи своите неприятели и неприятелите на твоя крал, когато се бяха най-много възгордели; а за злото, което те сполетя, не виждаш ли, че небето ти праща помощник и лечител дори измежду най-презрените в страната? Затова имай смелост и вярвай, че небето те е запазило за някакво чудно дело, което твоята ръка ще извърши пред този народ. Сбогом, и след като вземеш лекарството, което ще ти пратя по Рубен, отдай се пак на почивка, за да можеш по-лесно да понесеш утрешното пътуване.

Разсъжденията на Ребека убедиха Айвънхоу и той се подчини на нарежданията ѝ. Питието, което му даде Рубен, имаше успокоителни и приспивателни свойства и осигури на болния здрав и спокоен сън. На другата сутрин добрата лекарка не откри у него никакви признаци на треска и се увери, че е напълно годен да понесе умората от едно пътуване.

Сложиха го на носилката, карана от коне, с която бе пренесен от арената, и взеха всички мерки, за да пътува удобно. Само в едно отношение дори молбите на Ребека не бяха в състояние да осигурят достатъчно грижи за ранения рицар. Исак винаги се страхуваше от грабежи, като знаеше, че е добра плячка и за грабливия нормански благородник, и за саксонския разбойник. Затова той пътуваше много бързо, с кратки престои и още по-кратки закуски, така че скоро отмина Седрик и Ателстън, които бяха тръгнали няколко часа преди него, но се бяха забавили на пира в манастира „Свети Уитолд“. И все пак, поради чудотворните качества на балсама или поради здравия организъм на Айвънхоу, бързото пътуване не му причини такива неудобства, от каквито се опасяваше добрата му лекарка.

В друго отношение обаче бързината на евреина се оказа не твърде полезна. Настояването му да се движат така бързо породило няколко пъти кавги между него

и хората, които бе наел да го пазят по пътя. Те бяха саксонци и съвсем нелишени от националната склонност към удобство и добър живот, която норманите презрително наричаха мързел и лакомия. Те бяха приели тази работа с надежда да се хранят на гърба на богатия евреин и бяха много недоволни, когато видяха, че надеждите им са измамени поради бързината, с която той настояваше да пътуват. Те възразяваха, че има опасност конете им да се осакатят от тежките преходи. Най-после между Исак и придружителите му избухна смъртен спор за количеството вино и бира, които им даваха при всяко ядене. И така се случи, че когато наближи опасността и ги сполетя това, от което Исак се боеше, той бе изоставен от недоволните наемници, на чиято защита бе разчитал, без да използва необходимите средства, за да си спечели предаността им.

В това плачевно състояние, както вече видяхме, Седрик намери евреина и дъщеря му и ранения им пациент и в същото състояние малко по-късно те попаднаха в ръцете на Де Брейси и неговите съюзници. На носилката не обърнаха много внимание и лесно можеше да се случи да я изоставят по пътя, ако не беше любопитството на Де Брейси, който надникна вътре, мислейки, че там може би се крие обектът на тяхната авантюра, тъй като лейди Роуина не си беше свалила воала. Но каква беше изненадата на Де Брейси, когато откри, че в носилката се намира ранен този, който, убеден, че е попаднал в плен на саксонски разбойници, пред които името му можеше да му послужи за защита, както на него, така и за приятелите му, веднага призна, че е Уилфред от Айвънхоу.

Чувството за рицарска чест, което никога не напускаше напълно Де Брейси въпреки буйността и лекомислието му, не му позволи да стори никакво зло на беззащитния рицар, нито пък да го издаде на Фрон де Бьоф, който при никакви обстоятелства не би се поколебал да убие своя съперник за феодалното имение

Айвънхоу. От друга страна пък, да освободи този, когото лейди Роуина обичаше, както стана известно на всички на турнира и от по-раншното изгонване на Уилфред от бащината му къща, бе проява на великодушие, до което Де Брейси не можеше да се издигне. Той възприе един среден между доброто и злото път, като заповяда на двама свои оръженосци да пазят носилката и да не пускат никой да се доближава до нея. Техният господар им нареди, ако ги запита някой, да кажат, че в празната носилка на лейди Роуина е настанен един техен другар, ранен през време на схватката. Когато пристигнаха в Торкилстън, и рицарят тамплиер, и господарят на замъка бяха заети със собствените си планове, единият за богатството, другият за дъщерята на евреина, оръженосците на Де Брейси отнесоха Айвънхоу, все още като ранен свой другар, в една отдалечена стая. Такова обяснение те дадоха на Фрондъ Бьоф, когато той ги запита защо не са отишли на бойниците при знака за тревога.

– Ранен другар, а? – възкликна Де Бьоф силно разгневен и изненадан. – Нищо чудно, че простаци и селянци имат нахалството да обсаждат замъци, а шутове и свинари да изпращат покани за бой на благородници, щом войниците са станали болногледачи и кондотьерите бдят при леглата на умиращи, когато замъкът е нападнат. На бойниците, мързеливци! – извика той с гръмовния си глас, така че сводовете отекнаха. – На бойниците или ще ви строша кокалите с тази палка!

Хората отговориха сърдито, че с най-голямо удоволствие ще отидат на бойниците, стига той да ги извини пред господаря им, който им заповядал да се грижат за умиращия.

– Умиращият ли, негодници такива! – отвърна баронът. – Гарантирам ви, че ние всички ще бъдем умиращи, ако не се държим по-здраво. Но аз ще сменя поста при този никаквец ваш другар. Хей, Ърфрид, дъртушо, саксонска вещице, не ме ли чуваш? Ела гле-

дай този болен, щом трябва някой да го гледа, а пък тези негодници нека вземат оръжието. Ето ви два тежки лъка, хайде на външната стена и гледайте всяка стрела да се забива направо в мозъка на някой саксонец.

Двамата мъже, както повечето хора от тази класа, бяха предприемчиви и не обичаха бездействието, затова с радост отидоха да посрещнат опасността, така че грижите за Айвънхоу се прехвърлиха върху Улрика. Но тъй като нейният мозък изгаряше от спомена за извършените спрямо нея злини и от надежда за мъст, тя с готовност отстъпи на Ребека грижите за болния.

ГЛАВА XIX

Когато се намери пак край Айвънхоу, Ребека се изненада от радостта, която я обзе, и то в момент, когато бяха заобиколени от опасност, да не кажем отчаяние. Докато му проверяваше пулса и го разпитваше за състоянието му, в нейното докосване и в гласа ѝ имаше нещо, което свидетелстваше за по-дълбок интерес, отколкото съзнателно би искала да прояви. Гласът ѝ бе несигурен и ръката ѝ потреперваше, и едва студеният глас на Айвънхоу, когато я запита: „Ти ли си, добра девойко?“, я накара да се окопоти и ѝ напомни, че чувствата, които изпитва, не са и не могат да бъдат взаимни. От гърдите ѝ се изтръгна едва доловима въздишка. Сега вече въпросите ѝ към рицаря относно здравето му бяха изказани със спокоен приятелски тон. Айвънхоу побърза да ѝ отговори, че що се отнася до здравето му, той е добре, дори по-добре, отколкото би могло да се очаква.

– Благодаря ти за твоята помощ и умение, мила Ребека – каза той.

„Той ме нарича „мила Ребека“ – каза си момичето, – но със студен и безразличен тон, който съвсем не подхожда на тази дума“.

– Душата ми, добра девойко – продължи Айвънхоу, – повече се терзае от грижи, отколкото тялото ми от болки. От разговора на досегашните ми пазачи разбрах, че съм пленник, и ако мога да съдя по гръмкия дрезгав глас, който току-що ги изпрати да изпълнят някакво бойно задължение, аз се намирам в замъка на Фрон де Бьоф. Ако е така, как ще свърши всичко туй и как мога да закрилям Роуина и баща си?

„Той не споменава нищо за еврейна и еврейката – каза си Ребека. – Какво общо имаме ние с него и колко справедливо ме наказва небето, че си позволих да мисля за него?“

След това кратко самообвинение тя побърза да съобщи на Айвънхоу всичко, което знаеше. А то бе съвсем малко, а именно, че тамплиерът Боа Жилбер и барон Фрон де Бьоф командват в замъка и че той е обсаден отвън, но от кого, тя не знае. Тя прибави, че в замъка има един християнски свещеник, който може би е по-добре осведомен.

– Християнски свещеник ли? – зарадва се Айвънхоу. – Доведи го тук, Ребека, ако можеш – кажи му, че един болен се нуждае от духовна утеха – кажи, каквото щеш, само го доведи. Аз трябва да се опитам да сторя нещо, но какво да реша, докато не зная положението навън?

Подчинявайки се на желанието на Айвънхоу, Ребека направи опит да доведе Седрик в стаята на ранения, но, както видяхме, не успя поради намесата на Ърффрид, която също дебнеше да пресрещне мнимия монах. Ребека се прибра в стаята си, за да каже на Айвънхоу какво се бе случило.

Те нямаха дълго време възможност да съжаляват за неуспеха на този опит, да получат сведения или пък да мислят по какъв друг начин да си ги набавят, защото шумът от приготовленията за отбрана на замъка, който от известно време бе доста значителен, сега се увеличи десетократно и се превърна във викове и сует-

тене. Тежките, но бързи стъпки на войниците минаваха по бойниците или отекваха из тесните криволичещи коридори и стълби, които водеха към различните тераси и отбранителни пунктове. Чуваха се гласовете на рицарите, които насърчаваха хората си или насочваха отбранителните оръдия. Често заповедите им се заглушаваха от трясъка на оръжия и от гръмките викове на войниците. Колкото и страшна да беше тази глъч, още по-страшна поради мисълта за ужасните събития, които подготвяше, все пак в нея имаше нещо възвишено, което чувствителната душа на Ребека долови дори в този ужасен момент. Очите ѝ светнаха, макар че всичката кръв изчезна от страните ѝ. В гласа ѝ имаше не само страх, но и трепетно усещане за нещо възвишено, когато тя повтаряше шепнешком полу на себе си, полу на другаря си, думите на Светото писание: „Трепти лъкът – блестят стрела и щит – и шум и викове на командири!“

Айвънхоу пък беше като бойния кон в този прекрасен текст, горящ от нетърпение, породено от бездействието, и от страстно желание да участва в схватката, която щеше да последва тази глъч.

– Да можех поне да се довлека до онзи прозорец – каза той, – за да видя как ще се развие тази смела игра! Да можех поне да изстрелям една стрела или да нанеса един удар с алебарда, за да помогна и аз за нашето избавление! Уви! Уви! Аз нямам ни сила, ни оръжие!

– Не се тревожи, благородни рицарю – отвърна Ребека. – Шумът внезапно стихна – може би няма да се сражават.

– Ти не разбираш от тези неща – каза Уилфред нетърпеливо. – Тази мъртва тишина само показва, че бойците са на постовете си по стените и очакват незабавно нападение. Това, което чухме досега, беше само предвестник на бурята – скоро тя ще избухне с цялата си сила. Да можех само да стигна до онзи прозорец!

– Само ще си навредиш, ако се опиташ да сториш това, благородни рицарю – отвърна болногледачката му. Като видя крайната му тревога, тя прибави: – Аз самата ще застана до решетката и ще ти описвам всичко, което става навън.

– Не, не бива, няма да допусна това – извика Айвънхоу. – Всяка решетка, всеки отвор ще бъде прицел за стрелците. Някоя случайна стрела...

– Ще бъде добре дошла! – промълви Ребека, докато се изкачваше с твърди стъпки по няколкото стъпала, които водеха към въпросния прозорец.

– Ребека, скъпа Ребека! – извика Айвънхоу. – Това не е забавление за девойки. Не се излагай на опасност и не ме карай вечно да съжалявам, че съм станал причина за това. Поне прикрий се с оня стар щит и се показвай колкото може по-малко на прозореца.

Като последва с чудна сръчност указанията на Айвънхоу как да се възползва от големия стар щит, който постави на долната част на прозореца, Ребека можеше без съществена опасност за живота си да наблюдава част от това, което ставаше край замъка. Нейният наблюдателен пункт бе особено подходящ, тъй като се намираще в един ъгъл на замъка и Ребека виждаше не само какво става вън от сградата, но можеше да обхване с поглед и външното укрепление, което вероятно щеше да бъде първата цел на замислената атака. Това укрепление не бе особено високо и здраво и целта му бе да пази задния вход, през който Фрон де Бьоф неотдавна бе пуснал Седрик. Ровът на замъка разделяше външната стена от останалата част на крепостта, така че, ако бъде превзета тя, лесно щеше да се изолира главната сграда, като се вдигне подвижният мост. На външната стена имаше вход, съответстващ на задната порта, и цялото укрепление бе заградено със здрав стобор. Ребека забеляза, съдейки по броя на войниците, поставени да пазят този пост, че обсадените се боят за неговата сигурност. А от струпването

на противника почти точно срещу външното укрепление беше също така ясно, че той го е избрал като уязвим пункт за нападение.

Всички тези свои наблюдения тя бързо съобщи на Айвънхоу и прибави:

– Целият край на гората като че ли е заграден със стрелци, макар че малцина са излезли навън от тъмните ѝ сенки.

– Под какво знаме? – запита Айвънхоу.

– Не виждам никакво бойно знаме – отговори Ребека.

– Странно нововъведение – промърмори рицарят, – да се щурмува такъв замък, без да се развее пряпорец! Виждаш ли кои са водачите им?

– Най-добре се вижда един рицар в черни доспехи – каза еврейката. – Само той носи броня от главата до петите и изглежда, че командва всички наоколо.

– Вижда ли се гербът на щита му? – запита пак Айвънхоу.

– Да, нещо подобно на железен прът и син катанец на черен фон.

– Сини конски букаи и резе! – каза Айвънхоу. – Не знам кой може сега да носи тази емблема, но мисля, че би могла да бъде моя собствена. Не виждаш ли девиза?

– От толкова далече едва виждам самия герб – отвърна Ребека, – но когато слънцето блесне над полето, вижда се това, което ти описах.

– Не се ли забелязват други вождове? – продължи нетърпеливо да разпитва Айвънхоу.

– Оттук не виждам никакъв по-забележителен воин – каза Ребека, – но сигурно замъкът е нападнат и от другата страна. Те сякаш ей сега се готвят да настъпят! Боже сионов, пази ни! Каква ужасна гледка! Тези, които вървят най-напред, носят огромни щитове и защитни дъски, другите ги следват, опъвайки лъковете си. Те вдигат лъкове. Боже Мойсеев, прости на своите създания!

Описанието ѝ внезапно бе прекъснато от сигнала за нападение, даден с остър звук на рог, на който веднага отговориха норманските фанфари от бойниците. Заедно с тъпия и глух шум на барабаните те отвърнаха предизвикателно и дръзко на зова на рога. Викове-те на двете страни още повече увеличиха страшната глъч – нападателите се провикваха: „Свети Георги да пази весела Англия!“, а норманите им отговаряха гръмка с бойния зов на различните командири: „En avant De Bracy! Beauseant! Beauseant! – Front de Voeuf a la rescousse!“*

Но борбата не можеше да се реши само с викове и отчаяните усилия на нападателите срещнаха също такава енергична съпротива от страна на обсадените. Стрелците, подготвени на своите ловни занимания за най-умело ползване на големия лък, стреляха (да употребим хубавия тогавашен израз) така единно, че нито един пункт, на който можеше да се появи защитник, не отбягваше от дългите им цял аршин стрели. От тези тежки изстрели, които продължаваха да се сипят гъсти и остри като град, всяка стрела, насочена по свой прицел, и десетки по всяка амбразура и отвор на парапетите, по всеки прозорец, на който понякога се появяваше или можеше да се появи защитник – от тези непрекъснати изстрели бяха убити двама-трима от защитниците на крепостта и неколцина други бяха ранени. Но спокойни в своите брони и под прикритието, където бяха застанали, хората на Фрон де Бьоф и на съюзниците му оказаха упорита съпротива, равна на бесния щурм на нападателите, и отговаряха на непрекъснатия плътен дъжд от стрели със своите големи лъкове, прашки и други оръжия. И тъй като нападателите бяха по необходимост по-зле защитени, те им нанесоха повече щети, отколкото сами претърпяха. Свистенето на стрелите и другите оръжия от двете

*Напред, Де Брейси! – Фрон де Бьоф на помощ! – фр.

страни се прекъсваше само от викове, които се разнасяха, когато едните или другите нанасяха или претърпяваха някоя по-тежка загуба.

– А пък аз съм принуден да лежа тука като някой немощен монах – окайваше се Айвънхоу, – докато други разиграват тази игра, от която зависи свободата или смъртта ми! Погледни пак през прозореца, добра девойко, но внимавай да не те забележат стрелците долу... Погледни още веднъж и ми кажи настъпват ли вече да щурмуват.

С нетърпелива смелост, засилена през времето, което бе прекарала на мълчалива молитва, Ребека пак зае поста си при прозореца, като се пазеше с щита да не я видят долу.

– Какво виждаш, Ребека? – попита пак раненият рицар.

– Нищо друго освен облак от стрели, които летят така нагъсто, че ми се премрежват очите и скриват стрелците, които ги изпращат.

– Това не може да трае дълго – каза Айвънхоу. – Ако не се втурнат да превземат замъка в ръкопашен бой, стрелбата няма много да им помогне срещу тези каменни стени и крепости. Потърси рицаря с букаите, хубава Ребека, и виж как се бори той, защото, какъвто е водачът, такива са и хората му.

– Не мога да го видя – отговори Ребека.

– Жалък страхливец! – извика Айвънхоу. – Нима ще остави кормилото, когато бурята е в стихията си?

– Не, той няма да го остави, няма! – каза Ребека. – Ето сега го виждам. Той повежда една група към външната застава на портата. Те изтръгват коловете и стобора, разсичат оградата с брадви. Високото му черно перо се развява над тълпата като гарван над поле, покрито с трупове. Те направиха пробив в оградата, втурват се навътре, отблъскват ги назад, Фрон де Бьоф води защитата, виждам гигантската му фигура сред бъркотията. Те пак се тълпят към пробива, борят се за

него крачка по крачка, човек по човек. Боже на Якова! Сякаш се срещат две мощни вълни, сякаш се борят два океана, тласкани от противни ветрове.

Тя извърна глава от прозореца, сякаш не можеше вече да понася ужасната гледка.

– Погледни пак, Ребека – каза Айвънхоу, който погрешно изтълкува отдръпването ѝ. – Стрелбата трябва да е понамаляла, щом водят ръкопашен бой. Погледни пак, сега не е тъй опасно.

Ребека отново погледна навън и почти веднага извика:

– Свети пророци на божиите закони! Фрон де Бьоф и Черния рицар водят ръкопашен бой на пробива сред воя на своите хора, които наблюдават борбата. Небето да помогне на потиснатите и пленените! – После тя изпищя силно и възкликна: – Той падна! Падна!

– Кой падна? – извика Айвънхоу. – В името на света Дева Мария, кажи ми кой падна?

– Черния рицар – едва промълви Ребека. После изведнъж извика с радостно нетърпение: – Но не! Не! Да бъде благословен бог! Той стана пак на крака и се бие, сякаш има в едната си ръка силата на двайсет души. Мечът му се строши... той грабва секира от един селянин, притиска Фрон де Бьоф с удар след удар, гигантът се навежда и олюлява като дъб под стоманата на секача, той пада... пада...

– Фрон де Бьоф ли? – извика Айвънхоу.

– Фрон де Бьоф! – отвърна еврейката. – Неговите хора, начело с надменния тамплиер, се спускат да го спасят, техните общи усилия принуждават противника му да спре... те измъкват Фрон де Бьоф вътре зад стената.

– Нали нападателите превзеха външното укрепление? – запита Айвънхоу.

– Да, да! – извика Ребека. – Сега притискат обсадените към стената. Някои поставят стълби, други се трупат като пчели и се мъчат да се покачат по рамене-

те на другарите си, по главите им падат камъни, греди, пънове, едва-що отнесли ранените назад, нови бойци заемат местата им в щурма... Велики боже! Нима си създал човека по своя образ, за да го обезобразява така ръката на собствения му брат?

– Недей мисли за това – каза Айвънхоу. – Сега не е време за такива мисли. Кой отстъпват? Кой напредват?

– Стълбите са захвърлени долу – отвърна Ребека и потръпна. – Войниците се търкалят под тях като смачкани влечуги. Обсадените печелят.

– Свети Георги да ни е на помощ! – извика рицарят. – Нима тези неверни селяни се предават?

– Не! – извика Ребека. – Те се държат твърдо и достойно. Черния рицар се приближава до задната порта с грамадната си алебарда. Чуваш ли гръмовните удари, които ѝ нанася, сред трясъка и виковете на боя? Камъни и греди ваят над смелия боец – той нехае за тях, сякаш са пух или перца.

– Кълна се в свети Джон от Акър – извика Айвънхоу, повдигайки се зарадван на леглото. – Аз мислех, че в Англия има само един мъж, който може да нанася такива удари!

– Задната порта се разклаща – продължи Ребека, – тя пада с трясък, насечена на трески от ударите му, те се втурват, външното укрепление е превзето! О, боже! Те свалят защитниците от бойниците, хвърлят ги в рова... О, човеци, ако сте наистина човеци, пощадете тези, които не могат вече да се съпротивляват.

– Моста – моста, който води към замъка? – извика Айвънхоу. – Превзеха ли го?

– Не – отговори Ребека. – Тамплиерът разруши дъската, по която минаха, малцина от защитниците избягаха с него в замъка, виковете и писъците, които чуваш, показват каква е съдбата на останалите. Уви! Виждам, че е още по-тежко да наблюдаваш победата, отколкото сражението.

– Какво правят сега, девойко? – каза Айвънхоу. – Погледни пак – сега не е време да губиш съзнание при вида на кръвопролитие.

– Засега е свършено – отвърна Ребека. – Нашите приятели се укрепват отсам външната стена, която превзеха, и тя така добре ги пази от изстрелите на врага, че защитниците само от време на време изпращат по някоя стрела по тях, сякаш по-скоро да ги безпокоят, отколкото истински да им навредят.

– Нашите приятели – рече Айвънхоу – сигурно няма да се откажат от едно дело, започнато така славно и с такъв успех. О, не! Аз вярвам в доблестния рицар, чиято алебарда разби здравия дъб и железните лостове. Странно – промълви той – нима има двама души, които могат да извършат такова безумно смело дело? Букаи и резе на черен фон? Какво ли означава това? Не виждаш ли нещо друго, Ребека, по което да се отличава Черния рицар?

– Нищо – отвърна еврейката, – всичко по него е черно като нощен гарван. Не виждам никакъв друг отличителен белег, но след като веднъж съм видяла силата му в боя, струва ми се, че бих го разпознала между хиляди воини. Той се втурна в битката сякаш на пиршество. Това не е просто сила, а като че ли целият дух и цялото сърце на този борец са във всеки удар, който нанася на врага си. Бог да му опрости греха, че пролива кръв! Страшно, но величествено е да гледа човек как ръката и сърцето на един-единствен мъж повалят стотици!

– Ребека – каза Айвънхоу, – ти нарисова портрета на един герой. Те сега сигурно си почиват, за да съберат сили и да намерят начин да преминат рова. С такъв вожд, какъвто е според твоето описание този рицар, няма малодушие, няма забавяне, няма отказване от едно смело начинание, защото трудностите, с които е свързано то, го правят още по-славно. Кълна се в честта на моя род – кълна се в името на моята прекрасна

любима, че съм готов да понеса десет години пленничество, само и само да мога един ден да се бия редом с този смел рицар за дело като днешното!

– Уви! – каза Ребека, като напусна поста си до прозореца и се приближи до леглото на ранения воин. – Това нетърпение и копнежът за дейност, тази борба със сегашната ти слабост и съжаленията не могат да не се отразят зле на твоето едва възстановяващо се здраве. Как можеш да се надяваш да на-насяш другиму рани, когато твоите собствени още не са заздравили?

– Ребека – отвърна той, – ти не знаеш, че е невъзможно за човек, свикнал на рицарски дела, да остане безучастен като свещеник или като жена, когато край него се разиграват подвизи. Любовта към боя е нашата храна, прахът на бойното поле – нашият въздух. Ние живеем – можем да живеем само като прославени победители. Такива, девойко, са рицарските закони, в които сме се клели и за които жертваме всичко скъпо.

– Уви! – каза хубавата еврейка. – А какво друго е това, доблестни рицарю, ако не жертвоприношение пред демона на празната слава и преминаване през огъня на Молоха?*

Каква награда ви остава за всичката пролята кръв, за всички понесени мъки и терзания, за всички сълзи, изплакани заради делата ви, когато смъртта прекърши меча на силния мъж и спре полета на буйния му кон?

– Какво ни остава ли? – извика Айвънхоу. – Славата, девойко, славата, която краси гроба ни и увековечава името ни.

– Славата? – продължи Ребека. – Уви, нима ръждясалата броня, увиснала над мрачния, порутен гроб на боеца, нима полуизтритите букви на надпи-

**Финикийски бог, на когото принасяли човешки жертви – бел. прев.*

са, които невежият монах едва може да разчете на любопитния поклонник – нима те са достатъчна награда, задето сте се отказали от всяко топло чувство, задето сте прекарвали живота си в мъки и сте причинили мъки на другите? И нима са толкова ценни тромавите стихове на един странстващ певец, че заради тях така безразсъдно жертвите семейната обич, топлите чувства, спокойствието и щастието, за да станете герои на някакви балади, които скитници менестрели пеят на пияните селянци, докато те се наливат с бира?

– Кълна се в духа на Хериуърд! – отвърна рицарят раздразнен. – Ти, девойко, приказваш за неща, които никак не разбираш. Ти искаш да угасиш светлия плам на рицарството, който единствен отличава благородника от простолнодието, смелия рицар от простия селяк и дивака, който поставя цената на нашия живот далеч по-ниско от цената на честта ни, който ни кара да тържествуваме над болки, мъки и страдания и ни учи да не се боим от нищо освен от позора. Ти не си християнка, Ребека, и не познаваш онези възвишени чувства, които вълнуват сърцето на благородната девица, когато нейният любим е извършил дело, осветяващо любовта му. Рицарството! Та то, девойко, ражда чистата и възвишена любов, то е закрилник на потиснатите и борец срещу неправдите, то е силата, която спира ръката на тиранина! Званието „благородник“ би било празна дума без него, а свободата намира най-добрия си закрилник в неговото копие и неговия меч.

– Наистина – рече Ребека – аз произхождам от едно племе, чиято храброст се е проявявала само в защита на собствената му родина и което даже когато е било още народ, е воювало само по заповед на бога или за да защити страната си от потисници. Бойният зов вече не се разнася над Юдея и нейните презрени чеда са беззащитни жертви на вражеска и

военна тирания. Право казваш, рицарю, не подобава на една еврейска девойка да говори за битки и войни.

Благородната девойка свърши словото си със скръбен тон, който може би изразяваше дълбокото съзнание за унизеното положение на нейния народ, както и горчивина, че Айвънхоу сигурно я смята недостойна да се меси във въпросите на честта и неспособна да изпитва или да изразява благородни и възвишени чувства. Тя погледна към леглото на ранения рицар.

– Той спи – прошепна тя. – Духът му е омаломощен от страдания и вълнения и изтощеното му тяло използва първия момент на временно успокоение, за да потъне в дрямка! Уви! Нима е грях да го погледам може би за последен път? Когато може би не след дълго това хубаво лице няма да бъде оживено вече от смелия и боен дух, който оставя отпечатъка си на него дори и насън? Когато ще бъде с разширени ноздри, със зяпнала уста и изцъклени и кръвясали очи? Когато последният подлец в този проклет замък ще може да тъпче храбрия и благороден рицар, без той да помръдне под повдигнатия му крак! Ами баща ми? О, баща ми! Тежко на дъщеря му, когато тя забрави белите му коси заради златните къдри на младостта! Кой знае, може би тези злини са изпратени от разгневения Йехова на безсърдечната му дъщеря, която се грижи за пленничеството на един чужд човек, преди да помисли за баща си, която забравя злочестата Юдея, за да гледа един хубав неверник и чужденец! Но аз ще изтръгна това неразумно чувство от сърцето си, макар и всяка жилка да кърви...

Тя се уви във воала си и седна по-далеч от леглото на ранения рицар с гръб към него, като укрепваше или се мъчеше да укрепи духа си не само срещу злините, които я застрашаваха отвън, но и срещу тези коварни чувства, които я терзаеха отвътре.

ГЛАВА XXX

През кратката почивка, която последва първия успех на обсадителите, докато едната страна се подготвяше да използва спечеленото изгодно положение, а другата – да се укрепи по-добре, тамплиерът и Де Брейси се събраха на кратко съвещание в голямата зала на замъка.

– Къде е Фрон де Бьоф? – запита Де Брейси, който беше отбранявал другата страна на крепостта. – Казват, че бил убит.

– Жив е – отвърна тамплиерът спокойно, – още е жив. Но ако беше имал глава на бик, чието име носи, и ако тя беше защитена от десет железни брони, пак трябваше да падне под онази съдбоносна секира. След няколко часа Фрон де Бьоф ще бъде при дедите си – отсечена е една мощна ръка, която крепеше делото на принц Джон.

– А царството на сатаната ще спечели един смел обитател – каза Де Брейси. – Така е то, когато човек хули светиите и ангелите и заповядва да хвърлят светини по главите на онази селска папlach.

– Ти си глупав – отвърна тамплиерът. – Суеверието ти не пада по-долу от неверието на Фрон де Бьоф. Нито ти, нито той можете да обясните ни вярата си, ни безверието си.

– Уважаеми тамплиере – каза Де Брейси, – моля да си сдържаш езика, когато говориш за мене. Кълна се в Божията майка, че съм по-добър християнин от тебе и събратята ти. Разправят, че сред светия Орден на сионския храм се крият не малко еретици и че сър Брайън де Боа Жилбер е един от тях.

– Не обръщай внимание на такива слухове – каза тамплиерът, – ами нека да помислим как да защитим замъка. Как се биха мръсните селяни на твоята страна?

– Кат' същински дяволи – отговори Де Брейси. – Струпах се близо до стените и, струва ми се, че ги

водеше онзи негодник, дето спечели наградата за стрелба – познах рога и колана му. Това е резултатът от прехвалената политика на Фицърс – само насърчава тези дръзки негодници да се бунтуват против нас! Ако не бях със стоманена броня, проклетникът щеше седем пъти най-безжалостно да ме повали като някой елен през ловния сезон. Той улучваше всяка цепнатинка в бронята ми с дългите си стрели и те чукаха по ребрата ми така безмилостно, сякаш костите ми са от желязо. Ако не носех испанска ризница под бронята, щеше да ме изпрати на оня свят.

– Все пак нали задържахте позициите си? – запита тамплиерът. – Ние загубихме външното укрепление.

– Добра загуба са ви нанесли – каза Де Брейси. – Тези негодници ще се прикрият сега там, за да могат да нападнат замъка по-отблизо, и ако не внимаваме, може да превземат някоя незащитена кула или някой забравен прозорец и да нахлуят вътре. Ние сме твърде малобройни, за да пазим всеки пункт, и хората се оплакват, че не могат да се покажат никъде, без да станат прицел на толкова стрели, колкото се насочват по обща мишена всяка празнична вечер. При това Фрон де Бьоф е ранен, така че вече не можем да разчитаме на волската му глава и на страшната му сила. Какво ще кажеш, сър Брайън, не е ли по-добре да си дадем вид, че отстъпваме доброволно, и да се споразумеем с тези негодия, като им предадем пленниците си?

– Какво! – възкликна тамплиерът. – Да им предадем пленниците си и да станем за смях и позор – смели воини наистина, които рискуват с нощно нападение да пленят беззащитни пътници, а пък не могат да защитят един укрепен замък срещу тълпа разбойници, начело със свинари, шутове и всякаква друга измет? Засрами се, Де Брейси! По-скоро развалините на този замък ще погребат тялото ми и позора ми, отколкото да се съглася на такава долна и срамна капитулация.

– Хайде тогава да вървим на крепостните стени – каза Де Брейси нехайно. – Няма човек, бил той турчин или тамплиер, който толкова малко да скъпи живота си, колкото аз. Но мисля, че няма нищо позорно в това, че ми се иска да имахме тука с нас трийсет-четирийсет от моите смели кондотиери. О, храбри мои воини! Ако знаехте как зле е притиснат вашият командир, колко скоро щях да видя знамето си да се развява на върха на копията ви! И колко бързо щеше да се разпръсне тази тълпа от негодници, когато ви срещне!

– Мечтай си за каквото щещ – рече тамплиерът, – но сега нека да се защитим, както можем, с помощта на останалите ни войници. Те са главно хора на Фрон де Бьоф, които англичаните мразят за безкрайното им високомерие и тирания.

– Толкова по-добре – отговори Де Брейси. – Тези грубияни ще предпочетат да се бият до последна капка кръв, отколкото да изпитат отмъщението на селяните. Хайде тогава на работа, Брайтън де Боа Жилбер. Жив или мъртъв, ти ще видиш днес Морис де Брейси да се държи като истински благородник.

– На стените! – отвърна тамплиерът и двамата се качиха на бойниците, за да направят всичко, което военното им изкуство и храбростта им можеше да направи за защита на замъка. Те скоро се съгласиха, че най-уязвимото място бе там, където външното укрепление бе заето от нападателите. Наистина ровът делеше замъка от него и беше невъзможно врагът да нападне задната порта срещу външното укрепление, без да превъзмогне тази пречка. Но и тамплиерът, и Де Брейси бяха на мнение, че ако обсадителите следват тактиката на своя водач, те ще се опитат чрез страшна атака да привлекат главното внимание на защитниците към това място и ще вземат мерки да се възползват от всяко отслабване на съпротивата по други пунктове. За да се предпазят от такова зло, единственото, което рицарите можеха да сторят при малкия брой

хора, бе да поставят тук-там по стените стражи, които да са във връзка един с друг и да вдигнат тревога при опасност. Междувременно се споразумяха Де Брейси да води защитата на задната порта, а тамплиерът да задържи при себе си дванайсетина души в запас, готови всеки момент да се втурнат там, където внезапно се яви опасност. Загубата на външното укрепление имаше и това злополучно последствие, че въпреки по-голямата височина на крепостните стени обсадените не можеха да наблюдават с такава точност както преди действията на противника, защото по самата външна порта се простираше храсталак, под чието прикритие нападателите можеха да докарат колкото щат хора, без дори да ги забележат защитниците на замъка. Тъй като бяха в пълно неведение къде може да избухне атаката, Де Брейси и другарят му бяха принудени да вземат мерки за всяка евентуалност и хората им, макар и смели, се чувстваха потиснати и угрижени, тъй като бяха заградени от враг, който можеше да ги нападне, когато си иска.

През това време господарят на обсадения и застрашен замък лежеше на леглото си, измъчван от телесни и душевни терзания. Той нямаше обикновената опора на тогавашните фанатици, повечето от които изкупваха извършените от тях грехове с щедри дарения на църквата и по този начин приспиваха страха си с мисълта за изкупление и прошка. И макар че тази утеха, купена по такъв начин, толкова наподобяваше истинското душевно спокойствие, спечелено с искрено разкаяние, колкото тъпото замайване от опиума наподобява здрав и естествен сън, все пак такова състояние на духа бе за предпочитане пред мъките на събудилата се съвест. Между другите пороци на жестокия и алчен Фрон де Бьоф скъперничеството заемаше първо място и той предпочиташе да дразни църквата и духовенството, отколкото да купува от тях индулгенции и опрощения с цената на богатство и имения.

Не беше прав и тамплиерът, неверник от друг тип, в характеристиката си за Фрон де Бьоф, когато каза, че той не можел да обясни защо не вярва в общоприетата религия и защо я презира. Баронът би заявил, че църквата продава стоката си твърде скъпо, че духовната свобода, с която търгува, се купува, както свободата на главния командир на Йерусалим, „на много висока цена“ и че той, Фрон де Бьоф, предпочита да отрече лечебното ѝ свойство, отколкото да плаща разносните по лекуването.

– Къде са сега тези кучета, поповете – ръмжеше баронът, – които тъй скъпо продаваха църковните си палячовщини? Къде са сега тези боси кармелити, за които старият барон Фрон де Бьоф основа манастира „Света Ана“ и ограби наследника си от толкова декари хубави ливади и много тучни ниви и поля – къде са сега тези алчни псета? Сигурно се наливат с бира или разиграват фокусите си край леглото на някой простак скъперник, а мене, наследника на техния дарител, мене, за когото те са длъжни да се молят заради това дарение, мене неблагодарните разбойници оставят да умра като бездомно куче на полето без изповед и причастие. Кажете на тамплиера да дойде тук – той е монах и все може да направи нещо, – но не! По-добре да се изповядам пред дявола, отколкото пред Брайън де Боа Жилбер, който не признава ни рая, ни пъкъла. Чувал съм някои старци да разправят за молитви – молитви, произнесени от самите тях и за които няма защо да се подмилкваш и да плащаш на лъжливия поп... Но аз... аз не смея!

– Нима Реджиналд Фрон де Бьоф доживя часа – обади се един дрезгав и писклив глас край леглото му – да каже, че има нещо, което не смее да стори?

Нечистата съвест и разнебитените нерви на Фрон де Бьоф го накараха да чуе в това странно прекъсване на неговия монолог гласа на един от онези зли духове, които според тогавашните суеверия витаят край

леглата на умиращите, за да смущават мислите им и да им попречат да се погрижат за вечното си спасение. Той потрепери и се сви, но веднага обичайната му решителност се възвърна и той извика:

– Кой е там? Кой си ти, що смееш да повтаряш думите ми с глас като на нощен гарван? Излез пред леглото ми да те видя!

– Аз съм твоят зъл гений, Реджиналд Фрон де Бьоф – отвърна гласът.

– Нека да видя тогава образа ти, ако наистина си сатана – рече умиращият рицар. – Не мисли, че ще се изплаша от тебе. Кълна се във вечния мрак, че ако можех да се боря с тези ужаси, които витаят край мене, със същите средства, с които съм се борил със земни опасности, ни небето, ни пъкълът биха могли да кажат, че съм избягал от борбата!

– Мисли за греховете си, Реджиналд Фрон де Бьоф – каза същият нечовешки глас, – мисли за бунтове, грабежи, за убийства! Кой насъска развратния Джон да воюва срещу белокосия си баща – срещу великодушния си брат?

– Какъвто и да си – монах или дявол – отвърна Фрон де Бьоф, – ти лъжеш най-нагло! Не аз, не само аз насъсках Джон към бунт, ние бяхме петдесет рицари и благородници, цветът на Централна Англия – похрабри мъже никога не са носили копия! И аз ли трябва да отговарям за греха на петдесетима? Неверни сатана, аз те отричам! Върви си и не броди край ложето ми вече – остави ме да умра спокойно, ако си смъртен – ако ли пък си демон, часът ти не е дошъл още.

– Спокойно, ти няма да умреш – повтори гласът, – даже и в смъртта си ще мислиш за убийствата, които си извършил, за стенанията, които са отеквали в този замък, за кръвта, която се е просмукала в подовете му.

– Не можеш да ме разколебаеш с дребнавата си злоба – отвърна Фрон де Бьоф със страшен и неестествен смях. – Евреинът неверник? Та начинът, по кой-

то се отнесох с него, заслужава похвала от небето – защо иначе стават светии онези, които потапят ръцете си в сарацинска кръв? Саксонските шопари, които убих, бяха врагове на моята страна, на моя род и крал. Хо, хо, ти виждаш, че в бронята ми няма ни една пукнатина. Избяга ли най-сетне? Млъкна ли?

– Не, мръсни отцеубиецо – отвърна гласът. – Спомни си за баща си, спомни си за неговата смърт, спомни си за неговата кръв, пролята в собствената му банкетна зала, и то от ръката на собствения му син!

– Ха – рече баронът след кратка пауза. – Ако знаеш това, ти наистина си бащата на злото и толкова всесилен, колкото те смятат монасите! Мислех, че тази тайна е заключена в собственото ми сърце и в сърцето на едно друго – на моята изкусителка и съучастничка в престъплението. Махни се, остави ме, сатана, и потърси саксонската вещица Улрика, която единствена може да ти каже туй, що само тя и аз сме видели. Казвам ти, върви при тази, дето изми раните и нагласи трупа на убития така, че да изглежда като човек, умрял от естествена смърт, когато му е дошло времето. Върви при нея, тя ме изкуши, тя ме подтикна към това гнусно дело и ми отплати още по-гнусно – нека и тя като мене да вкуси от мъките, които предшестват ада.

– Тя вече ги вкува – каза Улрика, излизайки пред леглото на Фрон де Бьоф, – отдавна пие тя от тази чаша и нейната горчилка сега се подслажда, като гледа как и ти пиеш от нея. Не скърцай със зъби, Фрон де Бьоф, не върти очи, не стискай юмрук и не ми се заканвай тъй страшно. Ръката ти, която също като ръката на прославения ти праядо, от когото носиш прякора си, можеше с един удар да строши черепа на планински бик, сега е безсилна и немощна като моята собствена.

– Мръсна, престъпна вещице! – отвърна Фрон де Бьоф. – Отвратителна кукумявка! Ти, значи, си дошла да злорадстваш над падението на един човек, за което си спомогнала?

– Да, Реджиналд Фрон де Бьоф – отговори тя. – Да, аз съм Улрика, дъщерята на убития Торкил Улфгангър! Сестрата на убитите му синове! Тя е, която иска от тебе, от бащиния ти дом, от баща ти и рода ти, да ѝ върнеш името и честта – всичко, което е загубила заради тези, които носят името Фрон де Бьоф. Спомни си нанесените ми злини, Фрон де Бьоф, и отговори ми дали не казвам истината. Ти бе моят зъл гений и аз ще бъда твоят – аз ще те преследвам до последния ти дъх.

– Отвратителна фурия! – извика Фрон де Бьоф. – Този момент ти никога няма и да видиш. Хей, Джайлз, Клемънт, Юстъс! Сент Мор и Стивън! Хванете тази проклета вещица и я хвърлете от бойниците – тя ни е предала на саксонците! Хей, Сент Мор! Клемънт! Неверни разбойници, къде се маете?

– Повикай ги пак, смели бароне – рече старицата с ужасна подигравателна усмивка. – Повикай васалите си – обречи тези, що се маят, на камшик и тъмница. Но знай, всесилни главатарю – продължи тя, като промени изведнъж тона си, – че не ще получиш от тях ни отговор, ни помощ, ни покорство. Чуй тези страшни звуци. – В този момент трясъкът на подновената атака отекна страхотно от бойниците на замъка. – Този боен вик носи гибел на рода ти! Изградената с кръв мощ на Фрон де Бьоф се руши, и то от най-презрените от него врагове! Саксонецът, Реджиналд, презреният саксонец напада твоите стени! Защо лежиш тука като изтощен селяк, когато саксонецът шурмува крепостта ти?

– Богове на доброто и злото! – извика раненият рицар. – Дайте ми за минута сила, колкото да се догледа до мястото на боя и да загина, както подобава на името ми!

– Не се надявай, храбри рицарю! – отвърна тя. – Ти не ще умреш като воин, а ще загинеш като лисица в бърлогата си, когато селяните запалят храсталака край нея.

– Лъжеш, омразна вещице! – извика Фрон де Бьоф – Моите хора се държат храбро, стените ми са високи и яки – другарите ми не се боят от пълчища саксонци, макар и начело с Хенгист и Хорса! Бойният вик на тамплиера и на кондотиерите се издига над глъчката на боя! Кълна се в честта си, когато запалим лумналата клада и ликуваме след победата, ти ще изгориш на нея и ни кост не ще остане от тебе. А аз ще съм жив да чуя, че си отишла от земния огън към огъня на пъкълъ, който никога не ни е изпращало по-сатанинско изчадие от тебе!

– Запази си тази вяра, докато получиш по-добри доказателства – отвърна Улрика. – Но не! – прекъсна тя думите си. – Ти още сега ще изпиташ съдбата, която всичката ти сила, власт и смелост не могат да отменят, макар че ти я готви тази слаба десница. Виждаш ли тлеещите задушливи изпарения, които на черни облаци се носят вече из стаята? Или може би си мислиш, че тъмнеят гаснещите ти очи, че гърдите ти вече мъчно си поемат дъх? Не, Фрон де Бьоф, друга е причината. Спомняш ли си горивото, складирано под тази стая?

– Жено! – извика той яростно. – Да не си го запалила? Бога ми, ти си го запалила и замъкът гори!

– Да, пламъците бързо се надигат – каза Улрика със страшно спокойствие – и скоро ще се развее сигнал, който ще предупреди обсадителите да притиснат здраво тези, които се мъчат да ги угасят! Сбогом, Фрон де Бьоф, дано Миста, Скогула и Зернебок – боговете на древните сакси, или на злите духове, както ги наричат днес свещениците, те утешат на смъртното ти ложе, което Улрика напуска сега. Но знай, ако това е някаква утеха за тебе, че Улрика тръгва към същия мрачен бряг, към който вървиш и ти, другарка в твоето наказание, както бе другарка в престъплението ти! А сега, отцеубиецо, сбогом навеки! Дано всеки камък в свода на този покрив проговори и повтаря тази дума в ушите ти!

Като рече това, тя излезе от стаята и Фрон де Бьоф чу трясъка на тежкия ключ, когато тя заключи два пъти

вратата след себе си, лишавайки го по този начин и от най-малката надежда за спасение. В неизмеримия си ужас той викаше своите слуги и съюзници:

– Стивън, Сент Мор! Клемънт, Джайлз! Изгарям безпомощен! Спасете ме, спасете ме, храбри Боа Жилбер, доблестни Де Брейси! Фрон де Бьоф ви вика! Господарят ви вика, неверни оръженосци! Съюзникът ви, вашият брат по оръжие, вероломни рицари! Да се изсипят върху подлите ви глави всички проклетия, достойни за предатели! Ще ме оставите ли да загина тъй злочест? Не ме чуват – не могат да ме чуят, – гласът ми се губи в глъчката на боя... Пушекът става по-гъст... огънят обхваща пода. О, да можех веднага да вдъхна чистия божи въздух, макар веднага да платя за това със смъртта си! – и в безумната ярост на отчаянието нещастникът ту викаше, както викаха бойците навън, ту мълвеше проклетия против себе си, хората и против небето: – Червените пламъци проблясват през гъстия дим! – извика той. – Дяволът върви срещу ми под знамето на собствената си стихия! Махни се, сатана! Аз няма да дойда при тебе без другарите си – те всички принадлежат на тебе, всички, които бранят тези стени... Нима мислиш, че можеш да вземеш само Фрон де Бьоф със себе си? Не, неверникът тамплиер, развратникът Де Брейси, Улрика, мръсната убийца и блудница, хората, които помагаша в начинанията ми, саксонското псе и проклетият евреин, моите пленници, всички, всички ще дойдат с мен – най-хубавата компания, която някога е поемала пътя за пъкъла, ха, ха, ха! – и той се изсмя безумно, та чак сводът отекна. – Кой се смее там? – извика Фрон де Бьоф с променен глас, защото шумът от битката не му попречи да чуе лудешкия си смях. – Кой се смее? Улрика, ти ли си? Говори, вещице, и аз ще ти простя, защото само ти или дяволът от ада би могъл да се изсмее в такъв час. Махни се... махни се...

Би било светотатство да описваме по-нататък смъртния час на този богохулник и отцеубиец.

ГЛАВА XXXI

Седрик, макар и много да не вярваше на думите на Улрика, не пропусна да съобщи обещанието ѝ на Черния рицар и на Локсли. Те много се зарадваха, като узнаха, че имат съюзник вътре в замъка, който в момент на нужда може да улесни влизането им, и лесно се съгласиха със Саксонца, че само една атака, при колкото и неблагоприятни условия да е, е единственото средство да се спасят пленниците, които сега се намираха в ръцете на жестокия Фрон де Бьоф.

– Кралската кръв на Англия се намира в опасност – каза Седрик.

– Застрашена е честта на една благородна дама – прибави Черния рицар.

– Кълна се в образа на свети Христофор, изписан на колана ми – рече добрият селянин, – да нямаше никаква друга причина за борба освен безопасността на бедния верен слуга Уомба, аз бих се изложил на опасност, за да не пострада нито един косъм от главата му.

– И аз също – рече монахът. – Какво, господа! Вярвам, че един шут – искам да кажа, гледайте мене, господа, – един шут, който си познава занаята и който подслажда чашата с вино, също както я подслажда свинската пържола – та казвам, братя, на такъв шут никога няма да липсва мъдър свещеник да се помоли за него или в случай на нужда да се бори за него, докато аз мога да казвам молитви и да размахвам алебарда.

С тези думи той размаха тежката си алебарда над главата си, както овчар размахва гегата си.

– Право казваш, свети отче – каза Черния рицар. – Права дума, сякаш самият свети Дънстън я е изрекъл. А сега, добри ми Локсли, не е ли добре Седрик до поеме командването на шурма?

– Ами, ами, не е за мене тази работа – възрази Седрик. – Никога не съм учил как се превземат и как се пазят тези седалища на тиранска власт, които норма-

ните издигнаха в страдащата ни страна. Аз ще се бия между първите. Но моите добри съседи твърде добре знаят, че не съм опитен във военната дисциплина и в щурмуване на крепости.

– Щом така стои въпросът с благородния Седрик – рече Локсли, – аз с готовност ще поема командването на стрелците. И можете да ме обесите на собственото ми сборищно дърво, ако позволим на защитниците да се покажат над стените, без да забием в телата им толкова стрели, колкото зрънца карамфил се забиват в свински бут по Коледа.

– Браво на храбрия селянин – отвърна Черния рицар. – Ако ме смятате достоен да участвам в тези работи и ако между тези храбреци се намерят неколцина, които са готови да тръгнат подир един верен английски рицар – а такъв аз сигурно мога да се нарека, – готов съм, доколкото опитът ме е научил, да ги поведа в атака срещу тези стени.

След като водачите си разпределиха работата по този начин, те започнаха първата атака, резултата от която читателят вече знае.

Когато превзеха външното укрепление, Черния рицар прати на Локсли вест за щастливото събитие и го помоли да наблюдава така зорко замъка, че да не позволи на защитниците му да обединят силите си, за да се втурнат внезапно навън и да си върнат отнетото укрепление. Това главно искаше да избегне рицарят, защото знаеше, че водените от него хора бяха припрени и необучени доброволци, недостатъчно въоръжени и непривикнали на дисциплина, и че в такъв случай на внезапно нападение ще бъдат в много неизгодно положение в борбата с добре обучените нормански рицари, които бяха снабдени и с отбранителни, и с нападателни оръжия и които можеха да противопоставят на ревността и високия дух на нападателите една увереност, породена от отлична дисциплина и навик да си служат с оръжие.

Рицарят използва почивката, за да накара да построят нещо като подвижен мост или дълъг сал, с който се надяваше да премине рова въпреки съпротивата на врага. Тази работа отне доста време, за което водачите не съжаляваха, тъй като по този начин Улрика имаше възможност да изпълни плана си и да отклони вниманието на хората в крепостта от тях.

Когато салът бе готов, Черния рицар се обърна към обсадителите със следните думи:

– Другари, вече няма смисъл да чакаме тук. Слънцето клони към запад, а пък аз имам работа, която не ми позволява да остана с вас още един ден. Освен това не изпълним ли бързо задачата си, цяло чудо ще бъде, ако не ни нападнат конници от Йорк. Затова нека един от вас да отиде при Локсли и да му каже да започне да обсипва със стрели другата страна на замъка и да се придвижва напред, сякаш се кани да нападне. А вие, сърцати англичани, стойте до мене и бъдете готови да тикнете сала през рова, щом като се отвори задната порта на нашата страна. Последвайте ме смело и ми помогнете да разбия онзи вход в главната стена на замъка. А онези от вас, на които не се нрави тази работа или пък не са достатъчно добре въоръжени за нея, нека пазят върха на външното укрепление с готови опънати лъкове и щом се покаже човек на крепостта, свалете го с изстрела си. Благородни Седрик, ще поемете ли командването на тези, които ще останат тук?

– Кълна се в духа на Хериуърд – рече Саксонеца. – Това аз няма да сторя. Да водя не мога, но нека поколенията прокълнат гроба ми, ако не тръгна напред с първите там, където ти ни насочиш. Аз съм причината за тази борба и ми подобава да бъда в предните редици.

– Но помисли си, благородни саксонецо – възрази рицарят, – ти нямаш ни ризница, ни броня – нищо освен този лек шлем, щит и меч.

– Толкова по-добре – отвърна Седрик, – по-леко ще се покача по тези стени. И – прости ми самохвалство-

то, господин рицарю, – ти днес ще видиш, че голите гърди на един саксонец могат да се изложат тъй смело в борбата както желязната ризница на един норманец.

– В името на бога тогава – каза рицарят – разтворете широко вратата и пуснете плаващия мост.

Портата, която водеше от вътрешната страна на външното укрепление към рова и срещу която имаше врата към главната стена на крепостта, изведнъж се отвори. Тласнаха напред временния мост, който бързо се хлъзна във водата и се простря между замъка и външното укрепление. Така той представляваше хлъзгава и опасна пътека, по която двама души един до друг можеха да преминат рова. Съзнавайки колко е важно да изненада врага, Черния рицар, последван от Седрик, веднага се хвърли на моста и стигна на отвъдната страна. Тук той започна да нанася гръмотевични удари със секирата си по портата на замъка. Развалините от предишния мост, който тамплиерът бе разрушил при отстъплението си от външното укрепление, оставяйки едната му част все още да виси на горната част на портата, донякъде го запазваше от изстрелите и камъните, хвърлени от защитниците. Но тези, които последваха рицаря, нямаха тази защита. Двама от тях веднага бяха улучени от стрели, двама паднаха в рова, а останалите се оттеглиха във външното укрепление.

Сега положението на Черния рицар и на Седрик беше наистина опасно и щеше да бъде още по-опасно, ако не бяха верните стрелци във външното укрепление, които непрестанно обсипваха със стрели бойниците и отвличаха вниманието на бойците, които ги пазеха, като по този начин бранеха водачите си от дъжда изстрели, които иначе сигурно щяха да ги повалят. Но все пак положението им ставаше всеки миг по-опасно.

– Засрамете се – викаше Де Брейси на войниците около себе си. – Наричате се стрелци, а позволявате

на тези две кучета да се задържат под стените на крепостта! Хвърлете покривните камъни на бойниците, ако няма друго! Донесете секира и лостове и съборете онзи грамаден корниз – той посочи един тежък дялан камък, надвиснал над стобора.

В този момент обсадителите видяха червеното знаме на ъгъла на кулата, която Улрика бе описала на Седрик. Смелият селянин Локсли пръв го забеляза, когато бързаше към външното укрепление, за да види как върви нападението.

– Свети Георги! – извика той. – Добрият свети Георги помага на Англия! Напред, смели селяни! Защо оставяте доблестния рицар и благородния Седрик сами да щурмуват прохода? Върви, луди калугерю, покажи, че можеш да се биеш за броеницата си! Напред, смели воини! Замъкът е наш, вътре имаме приятели! Виждате ли оня червен байрак? Това е уреченият сигнал! Помислете за славата! За плячката! Едно усилие и крепостта е наша!

С тези думи той опъна мощния си лък и изпрати една стрела право в гърдите на един войник, който по указания на Де Брейси се мъчеше да откърти парче от бойниците ѝ и да го запрати върху главите на Седрик и Черния рицар. Друг войник грабна от ръцете на умирация железния лост, с който той повдигаше камъка, и бе вече успял да разхлаби корниза, когато една стрела се заби през пречките на шлема му и той падна мъртъв от стената в рова. Бойците се стреснаха, защото изглеждаше, че никаква броня не може да устои на ударите на този необикновен стрелец.

– Нима ще отстъпите, подлещи? – извика Де Брейси. – Дайте ми лоста!

И като го грабна, той пак се зае с разхлабения корниз, който беше толкова тежък, че ако паднеше, щеше не само да срути остатъка от подвижния мост, който пазеше двамата нападатели, но и да потопа грубия им сал. Всички съзряха опасността и дори най-храбрите,

даже смелият монах, не смееха да стъпят на сала. Три пъти Локсли стреля по Де Брейси и трите пъти стрелата му се отплесна от здравата броня на рицаря.

– Да бъде проклета испанската ти ризница! – викна Локсли. – Ако я бе правил английски ковач, тези стрели щяха да минат през нея като през коприна.

После завика:

– Другари! Приятели! Благородни Седрик! Дръпнете се назад! Стената пада!

Никой не чу предупредителния му вик, защото трясъкът от ударите на Черния рицар по портата можеше да заглуши дори двайсет бойни тръби. Наистина верният Гърт се втурна към подвижния мост, за да предупреди Седрик за очакващата го съдба или да я сподели с него. Но щеше да бъде твърде късно – корнизът се поклащаше и Де Брейси, който все още натискаше лоста, скоро щеше да го срути, ако близо до него не бе прозвучал гласът на тамплиера.

– Всичко е загубено, Де Брейси – замъкът гори.

– Ти си луд! – извика рицарят.

– Цялата западна страна е в ярки пламъци. Напразно се мъчех досега да ги угася.

Брайън де Боа Жилбер съобщи тази грозна вест със свойственото си хладнокръвие, но смаяният му другар не я прие така спокойно.

– Светии небесни! – извика Де Брейси. – Какво да правим? Обещавам свещ от чисто злато на свети Николай от Лимож...

– Спаси си обещанието – каза тамплиерът – и ме чуи. Поведи хората си долу, сякаш се каниш да излезеш навън. Отвори задната порта – има само двама души на сала – хвърли ги в рова и си пробий път към външното укрепление. Аз ще шурмувам предната порта и ще нападам укреплението откъм външната страна. Ако можем да си възвърнем него, бъди уверен, че ще успеем да се отбраняваме, докато ни дойдат на помощ или поне докато ни предложат приемливи условия.

– Добре си го обмислил – отговори Де Брейси. – Ще изпълня своя дял. Но ти, тамплиере, няма да ме изоставиш, нали?

– Ето ръката ми! – каза Боа Жилбер. – Но бързай, за бога!

Де Брейси набързо събра хората си, втурна се надолу към задната порта и нареди веднага да я отворят. Но едва-що сториха това и огромната сила на Черния рицар си проби път навътре въпреки Де Брейси и хората му. Двама от първите паднаха веднага, а останалите отстъпиха въпреки всички усилия на вожда им да ги спре.

– Кучета недни! – викаше Де Брейси. – Нима ще оставите двама души да пресекат единствения ни път към спасение?

– Той е самият дявол! – рече един стар воин, мъчейки се да избегне ударите на черния си противник.

– Даже и да е самият дявол – отвърна Де Брейси, – нима ще бягаш от него, за да се хвърлиш в зиналата уста на пъкляла? Замъкът гори зад вас, негодници! Дано отчаянието ви вдъхне смелост! Пуснете ме напред! Аз сам ще се справя с този боец!

И наистина този ден Де Брейси защити смело и като истински рицар славата си, спечелена в безбройните междуособици през тези страшни времена. Сводовете на преддверието, в което водеше задната порта и където сега двамата прославени рицари се вкопчиха в ръкопашен бой, отекваха от бесните удари, които си нанасяха – Де Брейси с меч, а Черния рицар с тежката си алебарда. Най-после норманецът получи един удар, който, въпреки че можа отчасти да го парира с щита си (иначе Де Брейси не би останал жив), се стовари с такава сила на шлема му, че той се просна на земята.

– Предай се, Де Брейси – каза Черния боец, като се наведе над него и сложи на пречките на шлема му смъртоносната кама, с която рицарите доубиваха врага си и която наричаха кама на милосърдието. – Предай

се, Морис де Брейси, защото и да ти дойдат, и да не дойдат на помощ, ти ще умреш.

– Няма да се предам на един непознат победител – чу се слабият глас на Де Брейси. – Кажи ми името си или пък прави каквото щеш с мене. Не ще допусна да се каже някога, че Морис де Брейси се е предал в плен на един безименен селяк.

Черния рицар прошепна нещо на ухото на победения.

– Предавам се безусловно – каза норманецът и предишният му тон на строга и решителна упоритост се замени с тон на пълно, макар и неохотно покорство.

– Върви във външното укрепление – каза победителят властно – и чакай там по-нататъшните ми нареждания.

– Нека най-напред да ти кажа нещо, което те интересува – отвърна Де Брейси. – Уилфред от Айвънхоу е ранен и пленен в замъка и ще загине, ако не му помогнете незабавно.

– Уилфред от Айвънхоу? – извика Черния рицар. – Пленен и ще загине! Всички в замъка ще отговарят с живота си, ако бъде опърлен макар и един косъм от главата му! Покажи ми стаята му!

– Качи се по онази вита стълба – каза Де Брейси, – тя води в неговата стая. Няма ли да ме приемеш за водач? – прибави той с покорен тон.

– Не. Върви във външното укрепление и там чакай заповедите ми. Нямам доверие в тебе, Де Брейси.

През време на двубоя и на краткия разговор Седрик, начело на група мъже, между които личеше монахът, бе преминал моста, щом видя, че портата е отворена, и бе изтласкал обезсърчените и отчаяни хора на Де Брейси, някои от които просеха милост, други напразно се мъчеха да се съпротивляват, а по-голямата част избягаха към двора. Самият Де Брейси стана от пода и хвърли тъжен поглед подир победителя си.

– Няма доверие в мене – повтори си той. – А нима съм заслужил доверието му?

После вдигна меча си от земята, свали шлем в знак, че се е предал, и като отиде във външното укрепление, предаде меча си на Локсли, когото срещна по пътя.

Бушуващият пожар скоро се усети и в стаята, дето еврейката Ребека се грижеше за Айвънхоу. Шумът от битката скоро бе прекъснал краткия му сън и гледачката му, която по негово настояване пак бе застанала до прозореца, за да наблюдава и да го уведомява за хода на атаката, известно време не можеше да види нищо от растящия задушлив дим. Най-после огромните кълба пушек, които нахлуха в стаята, виковете „Вода!“, които се чуваха сред глъчката на боя, ги накараха да почувстват ясно нарастващата нова опасност.

– Замъкът гори! – извика Ребека. – Какво можем да сторим, за да се спасим?

– Бягай, Ребека! – рече Айвънхоу. – Спаси собствения си живот. Мене никаква земна сила не може да ме избави.

– Няма да бягам – отвърна Ребека. – Ще се спасим или ще загинем заедно. Но, велики боже! Баща ми, какво ще стане с баща ми?

В този момент вратата на стаята бързо се отвори и се показа тамплиерът. Той представляваше страхотна фигура, позлатената му броня бе изпотрошена и окървавена, а перото на каската му бе наполовина счупено, наполовина обгоряло от огъня.

– Ето че те намерих – рече той на Ребека. – Ще видиш, че ще сдържа думата си и ще споделя с тебе и добро, и зло... Има само един път към спасение – превъзможнах петдесет опасности, за да ти го покажа. Стани и ела веднага с мене!

– Сама аз няма да тръгна с тебе – отговори Ребека. – Ако си роден от жена, ако имаш капчица човешка милост, ако сърцето ти не е кораво като бронята на гърдите ти – спаси стария ми баща, спаси този ранен рицар!

– Един рицар – рече тамплиерът с обичайното си спокойствие, – един рицар, Ребека, трябва да срещне

съдбата си било от меч, било от огън. А кой дава пет пари за съдбата на един евреин?

– Жестоки рицарю – отвърна Ребека, – по-скоро ще загина в пламъците, отколкото да приема избавление от тебе!

– Ти нямаш избор, Ребека. Веднъж успя да ми се изплъзнеш, но никой смъртен не е могъл да стори това втори път.

С тези думи той грабна изплашената девойка, чиито писъци огласиха въздуха, и я изнесе на ръце от стаята въпреки виковете ѝ и без да обръща внимание на заплахите, които Айвънхоу с гръмовит глас сипеше по него.

– Куче проклето! Позор за ордена ти! Пусни девицата! Предателю Боа Жилбер, Айвънхоу ти заповядва! Негоднико, ще ми платиш с кръвта на сърцето си!

– Нямаше да мога да те намеря, Уилфред – каза Черния рицар, който в този момент влезе в стаята, – ако не беше викал така.

– Ако си истински рицар – викна Уилфред, – не мисли за мене. Тичай подир този похитител, спаси Роуина, погрижи се за Седрик!

– Когато им дойде редът – отвърна рицарят на букаите, – но сега е твоят ред.

И като грабна Айвънхоу, той го понесе с такава лекота, с каквата тамплиерът беше отнесъл Ребека, втурна се с него към задната порта и след като предаде там товара си на двама селяни, върна се пак в замъка, да помага за спасението на останалите пленници.

Една от кулите сега бе обхваната от ярки пламъци, които буйно проблясваха от всеки прозорец и от всяка амбразура. Но в другите части на замъка, където дебелите стени и сводестите покриви на стаите пречеха на пламъците да проникнат, все още бушуваше не по-малко страховито човешката ярост, тъй както оттатък господстваше ужасната стихия. Обсадителите преследваха защитниците на крепостта от стая в стая

и с кръвта им утоляваха жаждата за мъст, която дълго бяха таили към войниците на тиранина Фрон де Бьоф. Повечето от тях се съпротивляваха докрай – малцина искаха милост и никой не я получи. Въздухът бе изпълнен със стенания и трясък на оръжия, подовете бяха облени с кръвта на отчаяни и издъхващи нещастници.

Сред тази бъркотия Седрик се втурна да търси Роуина, докато верният Гърт, който го следваше по петите сред боя, нехаеше за собствената си безопасност, когато се мъчеше да отстрани ударите, насочени срещу господаря му. Благородният саксонец има късмет да стигне в стаята на повереницата си точно когато тя бе оставила всяка надежда за спасение и притискайки отчаяна един кръст към гърдите си, седеше и очакваше всяка минута смъртта. Той я предаде на Гърт да я заведе на безопасно място във външното укрепление, пътят към което бе вече разчистен от врага и не бе още обхванат от пламъци. След това верният Седрик побърза да потърси своя приятел Ателстън, решен с риск на живота си да спаси тази последна издънка на саксонските крале. Но преди да успее да проникне в старата зала, където сам преди бе пленник, изобретателният гений на Уомба бе успял да освободи него самия и другаря му по съдба.

Когато шумът на битката възвести, че тя е в разгара си, шутът захвана да вика, колкото му глас държи:
– Свети Георги и драконът! Добрият свети Георги помага на хубава Англия! Замъкът е превзет!

Той засилваше страшния ефект на думите си, като блъскаше едно о друго две парчета от ръждясала броня, които се търкаляха в залата. Стражите, които бяха поставени в преддверието и които вече бяха обхванати от тревога, се изплашиха от крясъците на Уомба и оставяйки вратата отворена подире си, изтичаха да кажат на тамплиера, че врагът е навлязъл в старата зала. Пленниците лесно излязоха в преддверието и оттам в двора на замъка, където сега се разиграваше

последното действие на борбата. Тук свирепият тамплиер бе вече яхнал коня си, заобиколен от неколцина войници на коне и пеши, които бяха тръгнали след този прославен вожд, за да осигурят последната останала възможност за отстъпление и спасение. Подвижният мост бе спуснат по негова заповед, но пътят пред тях не бе свободен, защото стрелците, които досега обстрелваха тази страна на замъка, щом видяха, че се спуска мостът, се струпаха на входа – едно, за да попречат на войниците да избягат, второ, за да си осигурят дял от плячката, преди да изгори замъкът. Освен това група от нападателите, влязла през задната порта, сега нахълта в двора и яростно нападна останалите защитници на замъка, които по този начин се видяха нападнати от две страни.

Все пак, движени от отчаянието и поддържани от примера на неустрашимия си вожд, войниците се бореха с най-голяма храброст и тъй като бяха добре въоръжени, неколкократно смогнаха да отблъснат далеч многочисления си противник. Ребека, качена на кон пред един от сарацинските роби на тамплиера, се намираше в средата на малката група и Боа Жилбер, въпреки бъркотията на кървавата схватка, полагаше всички грижи за безопасността ѝ. Той постоянно заставаше пред нея и я пазеше с триъгълния си обкован със стомана щит, без да се грижи за себе си. После, отделяйки се от нея, надаваше бойния си вик, втурваше се напред, повалеше на земята първия нападател и моментално се връщаше пак да хване юздата на коня ѝ.

Ателстън, който, както е известно на читателя, беше ленив, но не бе страхлив, видя женската фигура, която тамплиерът тъй ревностно пазеше, и ни за момент не се усъмни, че това е Роуина и че тамплиерът се кани да я отвлече въпреки съпротивата ѝ.

– Кълна се в душата на свети Едуард! – рече той. – Аз ще я избавя от този горделив рицар и той ще загине от моята ръка!

– Мисли какво правиш! – извика му Уомба. – Който много бърза, хваща жаба вместо риба. Кълна се в пръчицата си, онази там не е лейди Роуина. Виж черните ѝ коси! Ех, щом не различаваш черно от бяло, ти може да си водач, ама аз няма да тръгна подире ти – няма да си троша костите, без да има за кого! Пък и ти си без броня! Помни, че копринена шапка не пази от стоманено острие. Е, добре тогава, щом управителят иска вода, нека се дави! – заключи той и пусна дрехата на саксонца, за която досега го дърпаше.

За голямата сила на Ателстън бе нужен само един момент, за да грабне един боздуган от земята, където той лежеше изпуснат от ръката на умиращ воин, и да се спусне сред хората на тамплиера, удряйки ту наляво, ту надясно, като поваляше по един войник с всеки удар. Скоро се намери на два метра от Боа Жилбер, комуто викна силно и гневно:

– Обърни се, неверни тамплиере! Пусни тази, която си недостоен дори да докоснеш! Обърни се, бандит, убиец и лицемерен разбойник!

– Куче такова! – скръцна със зъби тамплиерът. – Ще те науча аз тебе да богохулстваш срещу светия Орден на сионовия храм – и с тези думи той обърна коня си наполовина към саксонца и като се издигна на стремената, за да се възползва напълно от височината на животното, нанесе страхотен удар върху главата на Ателстън.

Право каза Уомба, че копринена шапка не пази от стоманено острие. Тъй остро бе оръжието на тамплиера, че разцепи на две като върбова клонка жилавата усукана дръжка на боздугана, който злочестият саксонец вдигна, за да парира удара, и като се стовари на главата му, повали го на земята.

– На! – извика Боа Жилбер. – Така се пада на тези, които ще хулят рицарите тамплиери! – и като се възползва от смайването, причинено от падането на

Ателстън, той викна силно: – Който иска да се спаси, нека ме последва!

После се втурна по подвижния мост, разпръсвайки стрелците, които се мъчеха да му пресекат пътя. Последваха го сарацините и петима-шестима войници, които бяха успели да се качат на конете си. Многобройните стрели, насочени по тамплиера и хората му, правеха тяхното отстъпление твърде опасно, но това не му попречи да стигне, препускайки до външното укрепление, което предполагаше, че е превзето от Де Брейси според първоначалния им план.

– Де Брейси! Де Брейси! – извика той. – Тук ли си?

– Тук съм – обади се Де Брейси, – но съм пленен.

– Не мога ли да те спася? – викна Боа Жилбер.

– Не – отвърна Де Брейси. – Аз се предадох безусловно и ще остана верен на думата си. Спасявай се, наоколо има ястреби, бягай отвъд морето. Повече не смея да ти кажа.

– Добре, щом искаш да останеш тук – съгласи се тамплиерът. – Но помни, че сторих туй, що бях обещал. Където и да са ястребите, чини ми се, че стените на рецепторията в Темпълстоу ще ме прикрият достатъчно добре и аз отивам там като чапла в скривалището си.

Като каза това, той препусна с хората си.

Останалите защитници на замъка, които не бяха успели да яхнат конете, продължиха да се борят отчаяно след бягството на тамплиера, но по-скоро, защото не очакваха милост, отколкото с надежда за спасение. Пожарът бързо се бе разпространил във всички части на замъка, когато Улрика – която го бе запалила, приличаща на древна фурия, се показва на една кула. Тя крещеше някаква стара бойна песен. Дългата ѝ бяла разрошена коса се развяваше, упойваща наслада от задоволената жажда за мъст искреше в очите ѝ заедно с пламъка на изстъплението.

Извисилите се пламъци сега превъзмогнаха всякакви пречки и се издигнаха във вечерното небе като ог-

ромен горящ факел, който се виждаше надалеч из цялата околност. Кула след кула се срутваше с трясък сред горящи греди и покриви. Борците бяха принудени да напуснат двора. Малцината останали живи от победените се разпръснаха и избягаха в близката гора. Победителите, събрани на големи групи, гледаха смаяни и уплашени пламъците, които проблясваха тъмночервени по оръжията им. Фигурата на умопобърканата саксонка Улрика дълго се виждаше на високата кула, която си бе избрала. Най-после кулата се олюля и падна със страхотен трясък. Улрика загина сред същите пламъци, които погълнаха и насилника ѝ. Последваха няколко страшни минути на тишина, през които ужасените зрители нито мръднаха, нито нададоха глас, само безмълвно се кръстеха. После се разнесе гласът на Локсли:

– Викайте, селяни! Бърлогата на тиранина я няма вече! Нека всеки от нас да донесе плячката си на определеното място за срещи под дървото в Хартхил Уок. Там призори справедливо ще я разделим между нашия отряд и достойните ни съюзници в това велико дело на мъст!

ГЛАВА XXXII

Зората вече бе заляла горските поляни. Бисерни капчици роса блестяха по зелените клони.

Всички разбойници бяха събрани край сборищното дърво в Хартхил Уок, дето бяха прекарали нощта, възстановявайки силите си след уморителната битка кой с вино, кой със сън, мнозина пък с разговори за събитията през изминалия ден и в пресмятане на плячката, която победата бе дала на разположение на водача им.

И наистина плячката бе много голяма, защото, макар че много нещо бе унищожено от огъня, голямо

количество скъпи съдове, доспехи и великолепни дрехи бяха спасени благодарение на усилията на неустрашимите разбойници, които не се спираха пред никакви опасности, когато ги очакваше такава богата награда. Но законите на техния отряд бяха толкова строги, че никой не се осмеляваше да си присвои каквато и да било част от плячката, която бяха струпали накуп, за да я разпредели вождът им.

Сборището им бе край един стар дъб, но не същият, при който Локсли по-рано бе довел Гърт и Уомба, а друг, разположен в средата на нещо като амфитеатър в гората на около половин миля от разрушения замък Торкилстън. Тук бе заел Локсли мястото си – един трон от чим под преплетените клони на огромния дъб. Неговите горяни бяха наседали наоколо му, а на Черния рицар той бе отредил място от дясната си страна, на Седрик пък – от лявата.

– Простете ми, че си позволявам тази свобода, благородни господа – рече той, – но в тези горски поляни аз съм монарх. Тук е моето царство и моите непокорни поданици биха си съставили лошо мнение за величието ми, ако тук, в собствените си владения, отстъпя мястото си на кой и да е друг смъртен. Сега, господа, виждал ли е някой нашия капелан? Къде е нашият монах веселяк? На християни подобава да започнат утринната си работа с молитва.

Но никой не беше виждал отшелника от Копмънхърст.

– Не дай боже! – рече главатарят на разбойниците. – Да не би нашият весел поп да се е позабавил по-дълго, отколкото трябва, при бъчвите с вино? Видя ли го някой при превземането на замъка?

– Аз – рече воденичарят, – аз го видях до вратата на една изба и го чух да се кълне във всички светии от календара, че ще опита гасконското вино на Фрон де Бьоф.

– Дано всички светии да са го закриляли – рече вождът, – да не е пийнал повечко от бъчвите и да е заги-

нал под развалините на замъка! Върви, воденичарю! Вземи достатъчно хора, потърси го там, където си го видял за последен път, заливай с вода нажежените развалини, камък по камък ще накарам да ги обърнат, ала няма да позволя да се загуби моят монах веселяк.

Големият брой доброволци, които се заеха с изпълнението на тази задача, когато предстоеше тъй много интересуващото ги разпределение на плячката, показваше колко присърце имаха всички разбойници безопасността на своя духовен баща.

– Междувременно, нека се заловим за работа – каза Локсли, – защото, щом се разчуе нашият смел подвиг, бандите на Де Брейси, на Малвоазен и на другите съюзници на Фрон де Бьоф ще настъпят срещу нас. Затова ще бъде по-безопасно да се оттеглим от тези места. Благородни Седрик – обърна се той към саксонца, – плячката е разделена на две части. Избери си, каквото ти харесва, за да възнаградиш хората си, които участваха заедно с нас в това начинание.

– Добри ми селянино – рече Седрик, – мъка потиска сърцето ми. Благородния Ателстън от Кънингзбърг, последната издънка на рода на крал Едуард, го няма вече! С него рухнаха надежди, които нищо не може да възкреси. С неговата кръв бе угасена една искра, която човешкият дъх не може вече да разпали! Моите хора, освен малцината, които са сега при мене, ме чакат, за да пренесем тленните му останки до последното им жилище. Лейди Роуина желае да се върне в Ръдъруд и тя има нужда от добра охрана по пътя. Затова аз трябваше още по-рано да си тръгна оттук, но чаках не за да взема частта си от плячката – защото, кълна се в бога и в свети Уитоулд, че нито аз, нито някой от хората ми ще се докосне до нея, – чаках, за да изкажа благодарността си на тебе и храбрите ти стрелци за живота и честта, които спасихте.

– Но ние свършихме най-много половината от работата – възрази главатарят на разбойниците. – Взе-

ми от плячката, за да възнаградиш своите хора и съседите си.

– Аз съм достатъчно богат, за да ги възнаградя сам – отвърна Седрик.

– А пък някои – намеси се Уомба – бяха достатъчно хитри сами да се възнаградят. Те не си отиват съвсем с празни ръце. Всички не носим шутовски дрехи я!

– Нищо – рече Локсли, – нашите закони не обвързват никого освен самите нас.

– Но тебе, бедни мой слуга – рече Седрик, като се обърна и прегърна шута си, – как ще възнаградя тебе, който не се побоя да изложиш тялото си на вериги и смърт заради мене! Всички ме изоставиха, а бедният смешник ми остана верен!

Докато говореше, в очите на коравия тан имаше сълзи – те говореха за чувство, което дори смъртта на Ателстън не бе успяла да заглуши. В полуинстинктивната привързаност на шута имаше нещо, което го трогна по-дълбоко от самата смърт.

– Недей – рече шутът, като се измъкна от обятията на господаря си. – Ако ми се отплащаш за службата с водата на очите си, и шутът ще трябва да заплаче за компания, и тогаз какво ще стане със занаята му? Но, чичо, ако наистина искаш да ми доставиш радост, моля ти се, прости на моя другар в игрите, Гърт, който си открадна една седмица от службата при теб, за да служи на сина ти.

– Да му простя ли? – извика Седрик. – Не само ще му простя, но и ще го възнаградя! Коленичи, Гърт!

Свинарят моментално коленичи пред краката на господаря си.

– Ти вече не си крепостник и роб – рече Седрик, като го докосна с една вейка. – Ти вече си свободен и неприкосновен и в града, и въвн от града, и в гората, и в полето. От мое име и от името на моя род давам на тебе и на твоя род во веки веков парче земя от владе-

нията си в Уолбрум. И нека божието проклятие падне на всеки, който се осмели да ти го оспори!

Не вече крепостник, а свободен човек и земевладелец, Гърт скочи на крака и рипна два пъти почти колкото боя си от земята.

– Дайте ми бързо ковач и пила – викна той, – да махна този гердан от шията на един свободен мъж! Благородни господарю! Твоят дар удвоява силите ми и аз двойно по-смело ще се боря за теб! В гърдите ми живее свободен дух – аз вече не съм същият човек, ни за себе си, ни за околните. Хей, Фангз – обърна се той към вярното си псе, което, виждайки радостта на господаря си, започна да скача наоколо му, за да изрази и своята радост, – познаваш ли още господаря си?

– Да – каза Уомба, – Фангз и аз още те познаваме, Гърт, макар че трябва да си останем с герданите. Само че ти може би ще се забравиш и ще забравиш и нас.

– Наистина трябва да забравя себе си, за да забравя тебе, верни ми друже – рече Гърт, – и ако свободата ти подхождаше, Уомба, господарят ни сигурно щеше да ти я дари.

– Не – каза Уомба, – хич не мисли, че ти завиждам, братко Гърт. Крепостникът си седи край огъня в замъка, когато свободният отива на полесражението. А както е казал Алдхелм от Мамзбъри – по-добре глупец на пиршество, отколкото мъдрец на война.

В този миг се чу конски тропот и се показа лейди Роуина, заобиколена от неколцина ездачи и голяма група пеши войници, които весело размахваха пики и дрънчаха с алебарди, за да изразят радостта си от нейното освобождение. Самата тя, скъпо облечена и яхнала дорест жребец, си бе възвърнала всичката царственост и само необикновената ѝ бледост показваше страданията, които бе преживяла. Прекрасното ѝ лице, макар и тъжно, носеше вече белега на зараждащата се надежда за бъдещето и на дълбока признателност за спасението. Тя знаеше, че Айвънхоу е в

безопасност, знаеше също, че Ателстън е мъртъв. Първото я изпълваше с най-искрена радост, а ако не изпитваше истинска радост от смъртта на Ателстън, можем да ѝ простим чувството на облекчение при мисълта, че няма повече да я тормози единственият въпрос, по който настойникът ѝ Седрик досега ѝ бе противоречил.

Когато Роуина поведе коня си към мястото, дето седеше Локсли, този смел селянин и всичките му хора с някакво вродено чувство за вежливост станаха да я посрещнат. Кръвта нахлу в страните ѝ, когато тя любезно махна с ръка и като се поклони така ниско, че хубавите ѝ разпуснати коси за миг се смесиха с буйната грива на коня, с малко, но добре подбрани думи изрази своята признателност и благодарност на Локсли и другите си спасители.

– Да ви благослови бог, храбри юнаци – завърши тя. – Бог и Дева Мария да ви благославят и да ви възнаградят, задето тъй смело рискувахте живота си, за да помогнете на потиснатите! Ако някога някой от вас е гладен, помнете, че Роуина има храна, ако някой е жаден – тя има много бъчви с вино и тъмна бира. Ако пък норманите ви подгонят от тези места, Роуина има гори, където храбрите ѝ спасители могат да скитат напълно свободно и никой горски пазач не ще се интересува чия стрела е повалила елена.

– Благодаря, благородна лейди – каза Локсли, – благодаря от името на момците ми и от мое име. Но стига ни тази награда, че те избавихме. Ние, които скитаме по тези гори, вършим много неразумни дела и нека спасението на лейди Роуина ни служи за изкупление на греховете.

Като се поклони още веднъж от коня си, Роуина се обърна да си върви. Но докато чакаше Седрик, който щеше да я придружи и който също се сбогуваше, тя неочаквано се озова близо до пленения Де Брейси. Той стоеше дълбоко замислен под едно дърво със скръсте-

ни на гърдите ръце и Роуина се надяваше, че ще мине, без да я забележи. Но той вдигна очи и като я видя, красивото му лице стана тъмночервено от срам. За момент се поколеба, после направи крачка напред, хвана поводите на коня ѝ и коленичи пред нея.

– Ще благоволи ли лейди Роуина да хвърли поглед върху един пленен рицар, върху един опозорен рицар?

– Господин рицарю – отвърна Роуина, – в начина-ния като вашето истинският позор е в успеха, а не в поражението.

– Победата, лейди, би трябвало да смекчи сърцето ви – отговори Де Брейси. – Но само ако знам, че лейди Роуина прощава насилието, което бе плод на една злощастна страст, тя скоро ще разбере, че Де Брейси умее да ѝ служи и по-благородно.

– Прощавам ви, господин рицарю – рече Роуина. – Прощавам ви като християнка.

– Което ще рече – рече Уомба, – че съвсем не му прощава.

– Но аз никога не мога да ви простя страданията и опустошенията, които причинихте с вашата лудост – продължи Роуина.

– Пусни поводите на дамата – каза Седрик, като се приближи. – Кълна се в светлото слънце над нас, че ако не беше срамота, щях да те закова на земята с копието си. Но да знаеш, Морис де Брейси, че скъпо ще платиш за своя дял от това низко дело.

– Безопасно е да се заканва човек на един пленник – каза Де Брейси. – Но кога ли саксонецът е знаел що е вежливост!

И като се дръпна назад, той пусна дамата да мине.

Преди да си отиде, Седрик изрази особената си благодарност на Черния рицар и настойчиво го покани да го придружи в Ръдъруд.

– Знам – рече той, – че вие, странстващите рицари, обичате да носите съдбата си на върха на копието си и пет пари не давате за земя и имот. Но войната е невяр-

на любовница и един дом е хубаво нещо дори за воин, чийто занаят е странстването. Ти си спечели дом в замъците на Ръдъруд, благородни рицарю. Седрик е достатъчно богат да възнагради пострадалия от съдбата, и всичко, което притежава, принадлежи на неговия спасител. Затова ела в Ръдъруд не като гост, а като син или брат.

– Седрик вече богато ме възнагради – отвърна рицарят, – като ме научи да ценя саксонските добродетели. Ще дойда в Ръдъруд, храбри саксонце, и то скоро, но сега важни и неотложни работи ме викат далеч от твоя замък. Но може би, когато дойда, ще ти поискам дар, който ще постави на изпитание дори твоята щедрост.

– Давам ти го, преди да го назовеш – рече Седрик, стискайки с готовност облечената в ръкавица десница на Черния рицар. – Давам ти го, та макар и да е половината ми състояние.

– Не залагай думата си така леко – каза рицарят на букаите. – Все пак аз се надявам да получа това, което ще поискам. Засега довиждане!

– Искам само да ти кажа – прибави Саксонца, – че през време на погребалните тържества за благородния Ателстън аз ще пребивавам в неговия замък в Кънингзбърг. Вратите му ще бъдат отворени за всички, които желаят да участват в погребалното пиршество. И аз казвам от името на благородната Едит, майката на загиналия принц, че те никога няма да бъдат затворени за този, който се би така храбро, макар и безуспешно, за да спаси Ателстън от нормански вериги и норманска стомана.

– Да, да – намеси се Уомба, който бе заел мястото си до своя господар, – хубаво хапване ще падне. Жалко, че благородният Ателстън не може да пирува на собственото си погребение. Но той – продължи шутът, вдигайки тържествено очи към небето, – той сега вечеря в рая и сигурно добре си похапва.

– Млъкни и върви – сопна му се Седрик, но съдържа гнева си от тази неуместна шега заради неотдашните заслуги на Уомба. Роуина махна грациозно с ръка за сбогом на рицаря на букаите, Саксонца му каза сбогом и те отминаха по широката поляна.

Те едва се бяха отдалечили, когато неочаквано иззад зелените дървета се показа процесия, която бавно зави по склона и пое същата посока, по която бяха тръгнали Роуина и нейните хора. Монасите от един близък манастир, в очакване на богатите дарове за бог да прости, за които Седрик бе споменал, придружаваха носилката с тялото на Ателстън и пееха химни, докато васалите на Ателстън тъжно и тържествено носеха на раменете си носилката към замъка Кънингзбърг, дето щяха да го положат в гроба на Хенгист, от когото покойният водеше потеклото си. Много от васалите се бяха сбрали при вестта за неговата смърт и придружаваха ковчега привидно унили и скръбни. Разбойниците пак станаха на крака и оказаха същата проста и непресторена почит към смъртта, каквато преди малко бяха оказали към красотата. Бавният напев и тъжните крачки на монасите им напомняха за техните другари, паднали във вчерашните сражения. Но такива спомени не занимават дълго хора, които водят деен и пълен с опасности живот, и преди още вятърът да бе отнесъл звуците на траурния марш, горяните вече се върнаха към подялбата на своята плячка.

– Смели рицарю – рече Локсли на Черния боец, – без твоето добро сърце и мощна ръка нашето начинание щеше да бъде обречено на провал. Ще благоволиш ли да си избереш от този куп трофеи туй, което най-много ще те радва и ще ти напомня за нашето сборищно дърво?

– Приемам предложението ти – каза Рицарят – също тъй искрено, както ти го правиш, и моля да ми разрешите да постъпя с Морис де Брейси, както аз намеря за добре.

– Той е твой – отвърна Локсли – за негов късмет! Иначе този тиранин щеше да украси най-високия клон на нашия дъб заедно с всички негови наемници, които можем да съберем и да накачим като жълъди наоколо му. Но той е твой пленник и затова е в безопасност, макар че е убил и баща ми!

– Де Брейси – каза рицарят, – ти си свободен. Върви си! Този, чийто пленник си, не се унижава да си отмъщава подло за миналото. Но внимавай в бъдеще, че може да те сполети нещо по-лошо. Морис де Брейси, казвам ти – внимавай!

Де Брейси мълчаливо направи нисък поклон и се канеше да се оттегли, когато разбойниците го обсипаха с клетви и подигравателни подвиквания. Гордият рицар изведнъж се спря, обърна се, скръсти ръце, изправи се с целия си ръст и извика:

– Я да мълчите, псета такива! Сега лаете, а когато гонеха елена, не смеехте да отворите уста! Де Брейси презира вашите ругатни, както би презирал и овациите ви. Приберете се във вашите гъсталаци и хралупи, бандити такива! И си трайте, когато дори на миля разстояние от бърлогите ви се говори за рицарски и благородни дела.

Тази неуместна самонадеяност щеше да спечели на Де Брейси един залп от стрели, ако не се бе намесил бързо и властно Локсли. В това време рицарят грабна поводите на един от конете, които бяха доведени от конюшните на Фрон де Бьоф и стояха наблизо, готови оседлани като ценна част от пляката. Той се метна на седлото и препусна през гората.

Когато стихна суматохата, главатарят сне от шията си скъпия рог и пояс, който неотдавна бе спечелил на състезанието по стрелба в Ашби.

– Благородни рицарю – обърна се той към Черния рицар, – ако не считаш, че е под достойнството ти да приемеш рог, който някога е носил един английски селянин, ще те помоля да задържиш този за

спомен за смелостта си. И ако някога имаш работа насам и както често се случва на достойните рицари, си здраво притиснат от врага в коя и да е гора между реките Трент и Рииз, изсвири ей така: „Уоса – хоу!“, и твърде е възможно да ти дойдат помощници и спасители.

Той наду рога и няколко пъти изсвири зова, докато рицарят запомни нотите.

– Покорно благодаря за този дар, храбри селянино – каза рицарят. – Никога, даже и в най-голяма беда, няма да ми трябва по-добри помощници от тебе и твоите горяни.

После и той на свой ред наду рога, та гората ечна.

– Добре и ясно го изсвири – рече селянинът. – Да пукна, ако ти не си така опитен в горското изкуство както във военното! Кълна се, че някога и ти си стрелял по елени. Другари, запомнете, че това е зовът на рицаря на букаите и ако някой от вас го чуе и не му се притече на помощ, ще накарам да го изгонят от нашия отряд, като го нашибат със собствения му лък.

– Да живее Локсли! – провикнаха се селяните. – Да живее Черния рицар на букаите! Дано скоро да има нужда от нашата помощ, та да види как охотно ще му я дадем!

Сега Локсли се зае с подялбата на плячката, която извърши с най-похвално безпристрастие. Една десета част бе отделена за църквата и за други богоугодни дела. После бе отделена една част за нещо като обществен фонд. Друга част бе отделена за вдовиците и децата на загиналите или за молитви за душите на онези, които нямаха семейства. Остатъкът бе поделен между стрелците според ранга и заслугите им, като вождът им преценяваше всички спорни въпроси разумно и всички напълно се подчиняваха на решението му. Черния рицар бе немалко изненадан да види, че хора, които живеят извън законите, се управляват помежду си тъй справедливо и редно, и всичко, което

наблюдаваше, потвърди впечатлението му за ума и способностите на техния водач.

Когато всеки си взе своя дял от плячката, а ковчезникът заедно с четирима едри селяни пренасяше онава, което бе отредено за обществен фонд, в сигурно скривалище, остана без стопанин делът, който бе определен за църквата.

– Много ми се ще да узнаем нещо за нашия веселяк капелан – каза водачът. – Той няма обичай да отсъства, когато се благославя трапеза или се дели плячка. Пък и негов дълг е да се погрижи за този десятък от нашето предприятие. Може би неговата служба е изкупила някои от прегрешенията му като монах. Освен туй аз имам тук наблизко един пленник – негов събрат духовник – и ми се ще отецът да ми помогне да уредя и неговия въпрос, както подобава. Много ме е страх, че нещо лошо се е случило на нашия грубоват калугер.

– Много бих съжалявал, ако е така – каза рицарят на букаите, – защото съм му задължен за гостоприемството му през една весела нощ, прекарана в килията му. Хайде да се върнем в развалините на замъка – там може би ще узнаем нещо за него.

Докато говореха, селяните със силен вик известиха за пристигането на този, за чиято съдба се тревожеха. Същото потвърди и гръмовният глас на самия отец още преди да съзрат едрата му фигура.

– Сторете място, веселяци! – викаше той. – Сторете място за духовния си баща и неговия пленник. Викнете още един път добре дошъл! Аз идвам, благородни вожде, като орел с плячка в ноктите си!

Пробивайки си път сред окръжилите го, които се заливаха от смях, той се яви величествен и тържествуващ, като размахваше в едната си ръка алебардата, а с другата дърпаше един оглавник, единият край на който бе вързан около шията на нещастния Исак от Йорк. Превит от мъка и ужас, Исак се влачеше подир победоносния калугер, който викаше високо:

– Къде е Алън-а-Дейл, да ме възпее в балада или поне в песенчица? Кълна се в свети Хърмангилд, този некадърен странстващ певец винаги се запилява някъде, когато му се представя случай да възпее храбростта!

– Отче стрелецо – рече войводата, – ти май си полял литургията тази сутрин, макар че е още раничко. В името на свети Никола, кого ни водиш?

– Пленник на моя меч и на моето копие, благородни предводителю – отвърна отшелникът от Копмънхърст, – или по-скоро на моя лък и на моята алебарда. Но със своето богословие аз го спасих от много по-черно робство. Говори, евреино, не те ли откупих аз от сатаната? Не те ли научих да казваш „Веруюто“ и „Отче наш“, и „Аве Мария“? Не прекарах ли цяла нощ да пия за твое здраве и да ти обяснявам тайните на вярата?

– За бога! – извика бедният евреин. – Няма ли кой да ме избави от този луд... искам да кажа – от този свят човек?

– Каква е тази работа, евреино? – запита отшелникът заплашително. – Да не се отмяташ пак от вярата, евреино? Да знаеш – ако се върнеш пак към неверието си, макар че не си крехък като прасе-сукалче – де да имаше сега едничко да си закуся с него, – не си чак толкова жилав, че да не ставаш за печене. Успокой се, Исак, и повтаряй след мене! Аве Мария!...

– Хайде, без богохулства, шури калугерю! – рече Локсли. – Я по-добре ни разкажи къде намери своя пленник?

– Кълна се в свети Дънстън – рече отецът, – намерих го там, където търсех нещо по-хубавичко! Мръднах до избата да видя какво може да се спаси там. Защото, макар че една чаша горещо вино с подправки е достойно за императорска вечеря, рекох си, че ще бъде жалко толкова много вино да се сгрее изведнъж. Таман бях докопал едно буренце мадейра и се канех да викам на помощ някои от тези ленивци, дето нико-

га не може да ги намери човек, кога има да се върши добро дело, и забелязах една тежка обкована врата. „Аха! – рекох си аз. – В това тайно подземие е сигурно най-хубавото вино и този бандит, икономът, като са го обезпокоили в работата му, е оставил ключа на вратата“. Влязох аз вътре и нищо не намерих освен куп ръждясали вериги и туй еврейско псе, което веднага безусловно ми се предаде в плен. Аз само се подкрепих след уморителния труд с една чашка от винцето, от което ушите ми бръмват, и се канех да отведа пленника си, когато с гръм и трясък се срутиха стените на една външна кула (да им изсъхнат ръцете на тия, дето не са я построили по-здро̀во!) и ни пресякоха пътя. С грохот падаха кула след кула и аз току се простих с живота! И като считах, че е позор за човек с моето призвание да си отиде от тоя свят в компанията на един евреин, вдигнах алебардата да му избия мозъка. Ама се смелих над белите му коси и реших, че е по-добре да сложа алебардата и да поема духовното оръжие за спасение на душата му. И – да ме благослови свети Дънстън – семето падна на добра почва. Само че, кое от приказки цяла нощ за тайните на вярата, кое от пост (защото няколкото глътки мадейра, с които си бях поизострил мозъка, бяха дребна работа), главата ми е май замаяна. Съвсем се бях изтощил. Жилбер и Уибълд знаят на какво дередже бях, когато ме намериха – съвсем бях капнал.

– Можем да бъдем свидетели – каза Жилбер. – Когато разчистихме развалините и с помощта на свети Дънстън попаднахме на стълбата към тъмницата, намерихме буренцето с мадейра полуизпразнено, евреинът полумъртъв и отца повече от полу... изтощен, както казва той.

– Негодници недни! Лъжци такива! – обиди се отецът. – Вие и вашите лакоми другари изпихте мадейрата за утринна почерпка. Наречете ме езичник, ако не я пазех да я опита нашият главатар. Но какво значение има това?

Евреинът е покръстен и разбира всичко, което му разказах, почти така добре, както самият аз.

– Вярно ли е това, евреино? – запита Локсли. – Наистина ли се отричаш от неверието си?

– Имайте милост към мене – замоли се евреинът, – та аз не разбрах нито дума от това, що преподобният свещеник ми разправя през тази страшна нощ! Уви! Аз бях тъй объркан от терзания, страх и скръб, че дори нашият свет Отец Аврам да бе дошъл да ми проповядва, щеше да намери един глух слушател.

– Лъжеш, евреино, сам знаеш, че лъжеш! – каза калугерът. – Аз ще ти напомня само една дума от нашия разговор – ти обеща да подариш цялото си имущество на светия ни орден.

– Бог да ми е на помощ, справедливи господа – възкликна Исак, още по-уплашен от преди. – Такава дума никога не е излизала от устата ми! Уви! Аз съм стар и опропастен човек – боя се, че и дете нямам вече, – имайте милост към мене, пуснете ме да си ходя!

– Не – каза монахът, – ако се отмяташ от обещаното в полза на светата църква, ти трябва да платиш за това.

И той вдигна алебардата си и здравата щеше да стовари дръжката ѝ върху раменете на евреина, ако Черния рицар не бе спрял удара му, привличайки по този начин гнева на светия отец върху себе си.

– Кълна се в свети Тома от Кент – рече той, – ако река, господин Лениви любовнико, ще те науча аз тебе да си гледаш работата, макар че си в железен калъф!

– Недей се сърди – рече рицарят, – ти знаеш, че съм ти заклет другар и приятел.

– Не знам аз нищо подобно – отвърна монахът – и ти казвам, че си перчо, който обича да се меси в чужди работи.

– Ама нима забрави – продължи рицарят, комуто сякаш правеше удоволствие да дразни някогашния си домакин, – че заради мене (аз няма да споменавам

нищо за изкушението, което представляваше шишето и баницата) ти наруши обета си за пост и бдение?

– Ей, приятелю – каза монахът и сви грамадния си юмрук, – ама аз наистина ще ти стоваря един!

– Не приемам такива дарове – рече рицарят, – съгласен съм само да приема удара ти назаем, но ще ти го върна с такава лихва, каквато твоят пленник тука никога не е вземал в търговията си.

– Ей сега ще видим – каза монахът.

– Хей – извика Локсли, – каква е тази работа, луди отче? Какви са тези кавги под сборищното ни дърво?

– Никакви кавги – отговори рицарят, – това е само приятелска размяна на любезности. Хайде, отче, удряй, ако смееш, аз ще изтърпя удара ти, ако ти си съгласен да изтърпиш моя.

– Ти имаш преимущество с тази желязна тенджера на главата – каза духовникът. – Но хайде!

Калугерът оголи мускулестата си ръка до лакътя и с все сила нанесе на рицаря удар, който можеше да повали вол. Но противникът му остана твърд като скала. Силен вик се изтръгна от всички селяни наоколо, защото ударът на отца беше пословичен сред тях и малцина бяха тези, които на шега или наистина не бяха имали случай да изпитат силата му.

– Сега, отче – каза рицарят, като свали желязната си ръкавица, – аз имах преимущество на главата си, но не ща да имам и на ръката. Дръж се мъжки!

– *Senam mean dedi vapulatori* – подавам бузата си, за да я ударят – каза духовникът, – ако можеш да ме поместиш от мястото ми, друже, драговолно ти отстъпвам откупа на евреина.

Тъй рече здравенякът калугер и зае предизвикателна и самонадеяна поза. Но кой може да избегне съдбата си? Ударът на рицаря бе нанесен с такава сила и охота, че монахът се преметна през глава на поляната, за голяма изненада на всички зрители. Но като стана, той не бе нито ядосан, нито клюмнал.

– Братко – обърна се той към рицаря, – трябваше по-предпазливо да използваш силата си. Ако ми беше строшил ченето, едва щях да мога да смотолевя литургията, защото лошо свири свирачът, ако няма долна челюст. Въпреки това ето ръката ми в приятелско уверение на това, че няма вече да си разменям удари с тебе, след като веднъж съм загубил от такава размяна. Сега край на всички нелюбезности. Нека искаме откуп от евреина, защото вълкът козината си не мени и той ще си остане евреин.

– Свещеникът – обади се Клемънт – май не вярва вече толкоз много в покръстването на евреина, откак получи този удар по главата.

– Я млъкни, негоднико! Какво ми дрънкаш за покръстване? Каква е тази работа! Та няма ли тук уважение? Всички станали господари! Слушай да ти кажа, приятелю – аз бях още малко замаян, когато смелият рицар ме удари, иначе щях да удържа! Ама ако още се надсмиваш, ще узнаеш, че мога не само да получавам удари, ами и да ги нанасям!

– Стига вече! – намеси се Локсли. – А ти, евреино, помисли за откупа си. Няма защо да ти казваме, че твоето племе е прокълнато от всички християни. Вярвай ми, че дълго няма да те търпим между нас. Помисли си тогаз какво ще ни предложиш, а пък аз в това време ще се занимаю с един по друг пленник.

– Колцина от хората на Фрон де Бьоф бяха взети в плен? – запита Черния рицар.

– Никой, за когото заслужаваше да се иска откуп – отговори смелият стрелец. – Бяха неколцина жалки слуги, които пуснахме да си търсят друг господар. Достатъчна ни беше мъстта и печалбата – те всичките не струваха пет пари. Пленникът, за когото става дума, е по-хубава плячка. Той е един монах веселяк, който отивал да посети любовницата си, доколкото мога да съдя по облеклото му и по такъмите на коня му. Ето го и достойния прелат – наперен като пуяк!

И двама селяни доведоха пред трона на разбойническият главатар нашият стар познайник, абата Еймър от Жорво.

ГЛАВА XXXIII

По чертите и обноските на пленения игумен личеше многостранна смесица от накърнено честолубие, смутена превзетост и физически страх.

– Е, какво значи това, господи? – попита той с глас, в който се долавяха всички тези вълнения. – Що за ред сте възприели? Турци ли сте или християни, че се отнасяте така с духовно лице? Знаете ли какво значи да вдигнеш ръка срещу божи служител? Задигнахте писмата ми, разкъсахте дългата ми пелерина с интересна изрязана дантела, която би могла и на кардинал да послужи. Да е друг в моето положение, веднага щеше да ви отлъчи от църквата. Но аз съм благодушен човек и ако заповядайте да доведат конете ми, ако освободите моите братя и възстановите книгата ми, ако ми наброите с най-голяма бързина сто крони, които да изразходвам за литургии пред главния олтар на църквата в Жорвенския манастир, и дадете обет, че няма да хапнете дивеч до Петдесетница, може почти никак да не пострадате за тази лудория.

– Свети отче – каза водачът на разбойниците, – извънредно много съжалявам, че някои от последователите ми така са се отнесли с вас и че в качеството си на духовник имате основание да им отправите укор.

– Как се отнесоха с мене! – повтори възмутено думите му игуменът, насърчен от мекия тон на Локсли. – Та към породисто куче не би следвало да се отнесат така, камо ли към християнин, а още по-малко към духовно лице, а най-малко с абата на светото общежитие в Жорво. Тук има един пиян певец, един ругател – по име Алън-а-Дейл, който ме заплашва с

телесно наказание – та дори и със смърт, ако не платя четиристотин крони откуп извън всички скъпоценности, които вече ми задигна – безценни златни верижки и пръстени от няколко реда златни синджирчета; да не говорим за нещата, които се изпочупиха и развалиха в грубоватите му ръце, като например кутийката ми за парфюми и сребърните ми маши за къдрене на коса.

– Не може да бъде Алън-а-Дейл така да се е отнесъл с човек с вашата свята осанка – отвърна водачът.

– Вярно е, колкото е вярно евангелието на свети Никодим – каза абатът. – Той се закле с много жестоки северняшки клетви, че ще ме обеси на най-високото дърво в гората.

– Наистина ли каза това? Щом е така, свети отче, съветвам ви да изпълните исканията му, защото Алън-а-Дейл е от тези хора, дето, като кажат нещо, думата им на две не става.

– Вие се шегувате с мен – втрещи се абатът и се засмя престорено. – Аз самият разбирам от шеги и много обичам да се шегуват. Но – ха, ха, ха! – когато веселбата трае цяла нощ, сутринта е вече време човек да стане сериозен.

– Пък аз съм сериозен като изповедник – отвърна разбойникът. – Ще трябва да платите голяма сума като откуп, господин абате, или има изгледи манастирът ви да се събере за избор на нов игумен. Защото в такъв случай ще загубите мястото си.

– Възможно ли е да сте християни – възмути се абатът – и да държите такъв език с едно духовно лице?

– Християни ли? Разбира се, че сме християни, нещо повече, имаме си дори представител на църквата – бе отговорът на разбойника. – Нека да дойде нашият хубавеляк свещеник и да изложи на светия отец правилата, които важат в този случай.

Монахът, полупиян, полутрезвен, набързо бе наметнал расо над зелената дреха и с върховно усилие

си спомни откъслечни фрази от това, което някога бе учил наизуст.

– Свети отче – каза той, – Господ да ви пази, Ваше Преподобие – добре сте дошли в тази гора.

– Що за кощунство е този маскарад – възмути се абатът. – Приятелю, ако действително си духовник, по-добро дело ще направиш да ми помогнеш да избягам от тези хора, отколкото да се хилиш насреща ми и да прилякваш, като че играеш народен танц.

– Истина ти казвам, свети отче – рече монахът, – знам само един начин, по който би могъл да се измъкнеш. Днес празнуваме деня на свети Андрей: събираме си десятъка.

– Но не мога да допусна, добри ми брате, че събирате десятък от църквата! Много обичам веселящите горяни – каза абатът, смекчавайки тона си. – Хайде сега, не бива да се отнасяте толкова жестоко с мен. Разбирам и от горския занаят, знам да надувам рог така, че да екне силно и ясно, пък и мога да викам „хей“, докато всеки дъб в гората закънти. Хайде, не бъдете толкова строги към мен.

– Дайте му един рог – каза водачът. – Искаме доказателства за умението, с което толкова се хвали.

Абат Еймър наду рога, но водачът на разбойниците поклати глава.

– Уважаеми абате – каза той, – ти наистина умееш да надуваш рог, но това не може да ти послужи за откуп. Не можем да си позволим, както гласи девизът на щита на един добър рицар, да те пуснем на свобода заради едно надуване на рог. Освен това аз те разбрах какъв си: ти си от онези хора, които с новите френски елегантни завъртулки и тра-ли-ра нарушаваш старите английски мелодии. Абате, тази последна извивка при сигнала за завършване на лова увеличи откупа ти с петдесет крони, задето разваляш истинските стари мъжествени мелодии на ловджиите.

– Е, приятелю – рече абатът раздразнено, – на теб човек мъчно може да угоди с твоите изисквания в областта на ловното изкуство. Моля те да бъдеш потстъпчив по въпроса за моя откуп. Накратко казано – тъй като съм принуден по изключение да паля свещ на дявола, – какъв откуп се полага да запламя, задето пътувах по Уотлинг стрийт без петдесет души зад гърба си, които да ме пазят?

– Няма ли да е добре абатът да каже какъв откуп да плати еврейният, а еврейният да определи откупа на абата? – каза заместникът на Локсли, като го дръпна малко настрана.

– И ти не си малък дявол – отвърна водачът, – но планът ти е чудесен! Хей, еврейно, ела тук. Погледни там светия отец Еймър, игумен на богатото абатство Жорво, и ни кажи какъв откуп да му искаме? Бас държа, че знаеш какъв е доходът на манастира му.

– О, разбира се – рече Исак. – Търгувал съм със светите отци, купувал съм жито и ечемик и плодовете на земята, и също така много вълна. А това е наистина богат манастир и те действително живеят в охолство и пият най-сладките вина, тези свети отци от Жорво. И ако един несретник като мен имаше такъв дом и такива месечни и годишни приходи, бих платил много злато и сребро, за да откупя свободата си.

– Куче еврейско! – възкликна абатът. – Никой не знае по-добре от твоята проклета личност, че светият ни дом има дългове за довършването на олтара ни...

– И за съответно количество гасконско вино, складирано през миналия сезон в избите ви – прекъсна го еврейният. – Но това... това е дребна работа.

– Гледай го ти, куче нечестиво! – каза духовникът. – Обрязаният негодник хули светата църква и християни го слушат, без да го упрекуват!

– Всичко това няма да ти помогне – каза водачът на разбойниците. – Исак, произнеси се колко може да плати той, без да му одерем кожата.

– Шестстотин крони добрият абат може спокойно да плати на благородните ви особи, без да стане по-твърдо креслото му – каза Исак.

– Шестстотин крони – повтори разбойникът със сериозен тон. – Това ще ме задоволи, добре го каза, Исак, шестстотин крони. Това е решението, отче игумене!

– Това е решението – викнаха всички разбойници. – Самият Соломон не би могъл да отсъди по-мъдро.

– Ти чу съдбата си, абате – рече водачът.

– Да не сте луди, господа! – каза абатът. – Откъде ще намеря такава сума? Та дори да продам дарохранителницата и свещниците от олтара в Жорво, не мога събра половината от тази сума. Пък и за тази цел ще трябва сам да отида в Жорво. Като заложници можете да задържите двамата ми свещеници.

– Това значи да ти имаме сляпо доверие – отвърна разбойникът. – Не, тебе ще задържим, абате, а тях ще пратим да донесат откупа. А дотогава ще те гощаваме с мръвки от еленско месо и чашка вино. Ако си любител на лова, ще видиш такъв лов, какъвто в твоя северен край не си и сънувал.

– Или, ако искате – каза Исак в желанието си да спечели благоволенieto на разбойниците, – мога да пратя в Йорк за шестстотин крони от известни суми в мое притежание, ако достопочтеният абат се съгласи да ми даде разписка.

– Той ще ти даде, каквото поискаш, Исак – бе отговорът на водача, – а ти ще броиш парите, с които ще изкупиш и своята свобода, и свободата на абата.

– И моята! Ах, смелчаги мои – възкликна евреинът, – та аз съм грохнал и разорен човек! Да ви платя петдесет крони, значи просяшката тояга да ми стане спътник, докато съм жив.

– Абатът ще разреши въпроса – отвърна водачът. – Какво ще кажеш, отче Еймър? Евреинът има ли достатъчно средства за един добър откуп?

– Дали има достатъчно средства! – отговори абатът.
– Та той не е ли Исак от Йорк, достатъчно богат да освободи от робство десетте племена на Израел, пленени от асирийците? Лично аз почти не съм се срещал с него, но нашият иконом и ковчежникът са имали много вземане-даване с него; а къщата му в Йорк, казват, била натъпкана с толкова много злато и сребро, че е срам за една християнска страна. Всички християни не могат да се начудят как е възможно да се оставят такива усойници да пропълзят до самото сърце на държавата, дори на самата света църква, с мръсно лихварство и изнудване.

– Стой, отче – каза евреинът, – смекчи и успокой гнева си. Моля Ваше Преподобие да си припомни, че никому не давам парите си насила. Но когато духовници или миряни, принцове или абати, рицари или свещеници идват и чукат на вратата на Исак, за да заемат жълтиците му, те не държат такъв груб език. Тогава казват: „Приятелю Исак, ще ни направиш ли тази услуга? Ще спазим срока, кълнем се в бога!“, или: „Добри Исак, ако някога си служавал някому, прояви се като приятел на човек в нужда!“ А когато дойде уреченият ден и си поискам парите, чувам само: „Проклети евреино!“ и „Проклятието на Египет да падне върху племето ти!“, и подобни приказки, които способват да се настрои простият, нецивилизован народ срещу нещастните чужденци!

– Абате – обърна се към него разбойникът, – макар и евреин, в случая човекът казва право. Затова определи неговия откуп, както той определи твоя, без повече ругатни.

– Само един разбойник би поставил християнски духовник и непокръстен евреин на равна нога. Но щом искате от мен да кажа колко струва този подлец, аз ви казвам най-откровено, че бихте останали изиграни, ако вземете от него един грош по-малко от хиляда крони.

– Това е решението! – викна главатарят на разбойниците.

– Това е решението! – провикнаха се данъчните му експерти. – Християнинът прояви доброто си възпитание и се показва по-щедър към нас, отколкото евреинът.

– Богът на моите отци да ми се притече на помощ! – възкликна евреинът. – Да не искате да погребете едно разорено същество? Днес загубих детето си, да не искате да ме лишите от препитанието ми?

– Щом си загубил детето си, ще имаш да се грижиш за един човек по-малко, евреино – каза Еймър.

– Уви! Отче – обърна се към него Исак, – по силата на вашия закон нямате възможност да знаете колко едно обичано дете е свързано със струните на сърцето ни. Ах, Ребека! Дъщеря на любимата ми Рахил! Всяко листо на онова дърво да беше жълтица и всяка жълтица да беше моя, бих дал всичкото това огромно богатство, за да узная дали си жива и дали си се откопчила от ръцете на назарянина!

– Дъщеря ти не беше ли тъмнокоса – попита един от разбойниците – и не носеше ли воал от тънка вита коприна, извезан със сребро?

– Тъй! Тъй! – потвърди старецът, цял разтреперан от нетърпение, както преди трепереше от страх. – Яков да те благослови! Знаеш ли дали е в безопасност?

– Значи нея отвлече гордият тамплиер, когато снощи разкъса нашите редици. Бях опънал лъка си да пратя по него една стрела, но го пощадох именно заради девойката, страхувах се да не пострада тя.

– Ах! – отвърна евреинът. – Да беше изстрелял стрелата, та дори тя да бе пробола нейната гръд! Гробницата на отците ѝ е за предпочитание пред позорното ложе на развратния и свиреп тамплиер.

– Приятели мои – каза водачът на разбойниците, като се огледа, – макар този старик да е евреин, все пак скръбта му ме трогна. Постъпи честно с нас, Исак:

кажи, ще останеш ли наистина без грош, ако платиш откуп от хиляда крони?

Принуден отново да наведе мислите си към имуществото си, на което по силата на непоправим навик държеше толкова много, щото любовта му към него съперничеше дори с бащинските му чувства, Исак пребледня, взе да заеква и не можа да отрече, че все още му остава нещичко.

– Е, от нас да мине, нека ти остане нещо – каза Локсли. – Няма да правим чак толкова тънки сметки с тебе. Лишен от богатствата си, има толкова вероятност да отгървеш дъщеря си от лапите на сър Брайън де Боа Жилбер, колкото да повалиш царски елен с безвърха стрела. Определяме ти същия откуп като на абат Еймър, или по-точно казано, сто крони по-малко, които сто крони ще минат като моя лична загуба, за да не се ошети това многоуважаемо общество. По този начин ще избегнем грозната простъпка да слагаме евреин-търговец на едни везни с християнски духовник, а ще ти останат шестстотин крони, с които да заплатиш откупа на дъщеря си. Тамплиерите не обичат блясъка на сребърниците по-малко от блясъка на черните очи. Побързай да издириш Де Боа Жилбер и нека да чуе как дрънкат кроните ти, преди да я постигне по-лоша беда. Ще го намериш според сведенията на нашите съгледвачи в съседната прецептория*. Добре ли му рекох, момци мои?

Свободните селяни както обикновено изразиха съгласието си с мнението на водача си. А Исак, облекчен от половината си опасения с вестта, че дъщеря му е жива и че съществува все пак възможност да я откупи, се хвърли в краката на щедрия разбойник и търкайки брадата си в неговите обувки, се опита да целуне края на зелената му дреха. Водачът се отдръпна и се освободи от евреина, като показва презрението си.

**Така се наричали манастирите на рицарите тамплиери – бел. прев.*

– Стига, дявол да те вземе, изправи се бе, човече! Аз съм англичанин по рождение и не обичам ориенталски поклони. Коленичи пред бога, а не пред окаян грешник като мен!

– Вярно, евреино – каза абат Еймър, – падни на колене пред бога, в лицето на неговия служител, и ако искрено се разкаеш и съответно дариш гробницата на свети Робърт с дарове, кой знае, може и да получиш опрощение и ти, и дъщеря ти Ребека. Скърбя за девойката, защото тя има прекрасно лице. Видях я на турнира в Ашби. Освен това Брайън де Боа Жилбер е човек, пред когото имам голямо влияние. Помисли си как можеш да заслужиш една добра дума от мен.

– Тежко ми! Уви! – възкликна евреинът. – Отвсякъде искат да ме ограбят. Плячка съм на асирийците, както и на египтянина.

– Че каква друга съдба очакваш за проклетото си племе? – попита абатът в отговор. – Защото според светото писание *verbum Domini projecerunt, et sapientia est nulla in eis* – те отхвърлиха словото божие и у тях няма мъдрост – *propterea dado mulieres eorum exteris*, – ще дам жените им на чужденци, тоест в настоящия случай на тамплиера – *et thesauros eorum haeredibus alienis*, – а богатствата им на други, в сегашния случай на тези почтени господа.

Исак изстена дълбоко, закърши ръце и отново изпадна в пълно отчаяние. Но водачът на разбойниците го дръпна настрана.

– Помисли си добре, Исак – каза Локсли, – как ще постъпиш сега. Съветвам те да спечелиш този духовник на твоя страна. Той е суетен, Исак, и алчен. Понеже има нужда от пари, за да живее в разкош. Ти лесно можеш да удовлетвориш алчността му. Не мисли, че можеш да ме излъжеш, като се преструваш на беден. Знаем в най-големи подробности самия железен ковчег, където си държиш торбите с пари. Какво си мислиш? Да не би да не знам големия камък под ябълковото дърво

в градината ти в Йорк? – Евреинът пребледня като смъртник. – Но от мен няма какво да се боиш – продължи Локсли, – защото ние сме стари познайници. Забравил ли си болния селянин, когото красивата ти дъщеря Ребека освободи от белезниците в Йорк и го държа в твоя дом, докато се възстанови здравето му? Като оздравя, ти го изпрати и му даде една сребърна монета, помниш ли? Макар и лихвар, никога не си давал монета с по-добра лихва от онази дребна сребърна марка, защото тя днес ти спести петстотин крони.

– Ти да не си оня, когото наричахме Дикън Опънилък? – попита Исак. – Все ми се струваше, че гласът ти ми е познат.

– Аз съм Дикън Опънилък – каза водачът, – аз съм Локсли, пък имам и още много други имена.

– Но за онази сводеста стая се лъжеш, драги ми Опънилък. Господ да ми е свидетел, в нея няма нищо освен стоки, с които на драго сърце бих се разделил във ваша полза – сто ярда зелен ловджийски плат за дрехи на твоите хора, сто пръчки от испанско тисово дърво за лъкове и сто копринени тетиви, жилави, кръгли и здрави – всичко това ще ти пратя за добрата ти воля, честни Дикъне, а за сводестата стая ще мълчиш, добри ми Дикъне.

– Ще мълча като риба – каза разбойникът – и вярвай ми, искрено скърбя за дъщеря ти. Но не мога с нищо да ти помогна. В открито поле копията на тамплиера са твърде силни в сравнение с моите стрели. Биха ни разпръснали като сламки. Ако знаех, че е Ребека, когато я отвличаше, можеше нещо да се направи. Но сега нямаш друг изход, освен да действаш само с хитрост. Кажй, да говоря ли за теб на абата?

– В името господне, Дикън, ако можеш, помогни ми да си прибера любимото чедо!

– Само не ме прекъсвай с неуместното си скъперничество – каза разбойникът, – пък аз ще преговарям с него, за да запазя интересите ти.

Тогава той остави евреина, който обаче го последва като сянка.

– Абате Еймър – обърна се към него водачът, – ела малко с мен тук под това дърво. Казват, че си обичал вино и дамски усмивки повече, отколкото подобава на сана ти, отче, но това не ми влиза в работата. Също така съм чувал, че имаш слабост към добри ловджийски кучета и бързи коне и твърде е възможно, покрай слабостта си към такива скъпи неща, да не гледаш с омраза на кесия злато. Но никога не съм чувал да обичаш потисничеството и жестокостта. Ето сега Исак е готов да ти даде възможността да се отдаваш на приятни развлечения посредством една кесия със сто сребърни марки, ако застъпничеството ти пред твоя съюзник тамплиера спомогне да осигури свободата на дъщеря му.

– Читава и с непокътната чест, каквато беше, когато ми я отне – каза евреинът. – Иначе сделката не е валидна.

– Моля те, Исак – сръза го разбойникът, – мълчи или се отказвам да се застъпявам за тебе. Какво ще кажеш на това мое предложение, абате Еймър?

– Въпросът е доста сложен – рече игуменът, – защото, ако, от една страна, извърша едно добро дело, от друга, то ще облагодетелства евреин и като такова е в разрез със съвестта ми. Все пак, ако израилтянинът облагодетелства църквата, като ми даде нещичко в повече за строежа на спалня, съвестта ми ще се нагърби да му помогне да върне дъщеря си.

– За двадесетина марки срещу строежа на спалнята – каза разбойникът. – Мълчи, Исак! Или за два сребърни свещника за олтара няма да правим въпрос.

– Но моля, добри ми Дикън Опънилък – каза евреинът, опитвайки се да се намеси.

– Добри евреино – добро говедо – добри червейо! – викна селянинът, като загуби търпение. – Ако продължаваш да туряш мръсните си пари на везните

наред с живота и честта на дъщеря ти, бог да ми е свидетел, ако не ти смъкна и последната испанска жълтица, която притежаваш, преди да изминат три дни!

Исак цял се сви и млъкна.

– А каква гаранция ще ми се даде срещу всичко това? – запита абатът.

– Когато Исак се завърне благополучно след твое то застъпничество – каза разбойникът, – кълна се в името на свети Хюбърт, ще се погрижа той да ти плати парите в хубави сребърни монети, ако не, така ще се разправя с него, че ще има да съжالياва, дето не е платил двайсет пъти тази сума.

– Тогава, евреино – рече Еймър, – щом се налага да се намесвам в тази работа, дай ми твоите плочки за писане – макар че, но не! – по-скоро съм готов да по-стя двайсет и четири часа, отколкото да използвам перото му, но отде да намеря друго?

– Ако светите ти скрупули не ти разрешават да използваш плочките на евреина, аз ще разреша въпроса за перото – рече селянинът. И тозчас опъна лъка си и се прицели в една дива гъска, която летеше високо над главите им като авангард на ятото си на път за далечните пусти блата на Хоулдърнес. Птицата взе да пада от висините, пронизана от стрелата.

– Ето ти, абате – каза Локсли, – ето ти достатъчно пера за всички монаси в Жорво за следните сто години, ако не се запретнат да пишат хроники.

Игуменът седна и бавно-бавно съчини писмо до Брайън де Боа Жилбер. Като подпечата внимателно плочките, той ги предаде на евреина с думите:

– Това писмо ще ти осигури свободен достъп в пре-цепторията в Темпълстоу и по мое мнение най-много ще допринесе за освобождаването на дъщеря ти, ако добре го подкрепиш с изгодни предложения и подходящи стоки. Защото, вярвай ми, добрият рицар Боа Жилбер е от братството на онези, които нищо не правят безвъзмездно.

– Е, абате – каза разбойникът, – повече няма да те задържам тук, след като дадеш на евреина разписка за шестстотин крони – стойността на определения за тебе откуп. Аз го приемам за ковчезник. И само да чуя, че се опъваш да му платиш сумата, която той ще плати като откуп, света Дева Мария да се откаже от мен, ако не подпали манастира над главата ти, та ако ще десет години по-рано да увисна на бесилката!

Много по-неохотно, отколкото преди малко бе съчинил писмото си до Боа Жилбер, абатът написа разписка за шестстотин крони, получени от Исак от Йорк, за да изплати откупа си, с тържествено обещание да се разплати честно с него.

– А сега – каза игуменът Еймър – моля да ми върнеш мулетата и конете и да освободиш светите братя, мои подчинени, както и да ми предадеш пръстените, скъпоценностите и скъпите одежди, които ми задигнаха, тъй като вече изпълних изискванията ти по откупа като истински пленник.

– Що се отнася до братята, абате – каза Локсли, – в най-скоро време ще ги освободим, защото би било несправедливо да ги задържаме. А конете и мулетата също ще ти бъдат върнати с достатъчно пътни пари, за да стигнеш до Йорк, защото би било жестоко да те лишим от превозни средства. Но пръстените, скъпоценностите и тъй нататък, трябва да разбереш, че ние сме хора с чувствителна съвест и не ще оставим свят човек като тебе, за когото суетата на този живот не би следвало да представлява никакъв интерес, да се излага на силното изкушение да нарушава правилата на ордена си, като носи пръстени, гerdани и други суетни дрънкулки.

– Помислете добре какво вършите, господа – каза абатът, – преди да турите ръка на църковни дарове, и кой знае каква беда може да последва, ако до тях се докоснат ръце на миряни.

– Аз ще се погрижа за това, преподобни абате – каза отшелникът от Копмънхърст, – защото лично аз ще ги нося.

– Приятелю или брате – обърна се към него абатът в отговор на това разрешение на опасенията му, – ако действително си се покалугерил, моля те да помислиш как ще се оправдаеш пред председателя на църковния съд за участието ти в днешните събития.

– Приятелю абате – отвърна отшелникът, – разреши ми да те осведомя, че аз водя една малка епархия, където сам съм си владика и толкова ме е грижа за йоркския владика, колкото за абата на Жорво, за приора и целия манастир.

– Ти си от нередовните – продължи абатът, – ти си от ония недисциплинирани мъже, които, представяйки се за духовни лица без сериозно основание, оскверняват светите обреди и излагат на опасност душите на онези, които се допират до тях за съвет.

– Аз заявявам, че да обереш скъпоценностите и дрънкулките на надуті свещеници като тебе, е съвсем законно.

– Ти си бандитски свещеник – възмути се абатът, силно разгневен, – анатема!

– Ти самият приличаш повече на крадец и еретик – каза монахът, не по-малко възмутен. – Няма да преглътна такава обида пред моите енориаши, каквато ти не се посвени да ми нанесеш, макар да съм ти брат во Христе. Ще ти строша костите!

– Я гледай! – извика водачът. – Как може свети братя да си разменят такива любезности? Ти, брате, да не нарушаваш реда. А ти, абате, освен ако си си уредил сметките с бога, не предизвиквай повече монаха. Отшелнико, остави светия отец да си отиде спокойно, като човек, който си е платил откупа.

Селяните разгърваха разгневените духовници, които продължаваха с повишен тон да се ругаят на неправилен латински език, който абатът говореше по-

плавно, а отшелникът по-енергично. Най-после игуменът се опомни достатъчно, за да си даде сметка, че подронва достойнството си, като се разправя с такъв разбойнически свещеник, и тъй като в този момент при него дойдоха събратята му, пое пътя си далеч не толкова тържествено и с вид, много по-достоеен за апостол на вярата, що се отнася до светските блага*, отколкото преди тази среща. Сега остана само евреинът да представи някаква гаранция за откупа, който щеше да плати за абата и за себе си. Той даде един ордер, подпечатан с неговия печат, до един негов сънародник в Йорк, с който го задължаваше да заплати на приносящия сумата 1100 (хиляда и сто) крони и да предаде известни стоки, изброени в бележката.

– Брат ми Шева има ключа от складовете ми – простена той.

– И на сводестата стая – пошушна му Локсли.

– Не, не – да пази Господ! – каза Исак. – Лош е бил часът, който е посветил когото и да било в тази тайна.

– Аз няма да я издам – рече разбойникът, – стига това твое послание да нареди да ми се заплати определената в него сума. Но какво ти става, Исак? Да не си мъртъв? Какво стоиш като втрещен? Нима покрай изплащането на хиляда крони ти забрави каква опасност грози дъщеря ти?

Евреинът веднага се изправи.

– Не, Дикън, не. Тръгвам веднага. Сбогом на тебе, когото не мога да нарека добър, а не смея и не искам да нарека лош.

Преди да отпътува Исак, Локсли пак му даде този последен съвет:

– Предлагай щедро и не жали кесията си за сметка на безопасността на дъщеря си. Повярвай ми, златото, което ще спестиш в пазарлъка за нейното освобож-

*Тоест – много обеднял – бел. прев.

даване, впоследствие ще ти причини голяма болка, все едно че ти го наливат разтопено в гърлото.

Исак се съгласи, но дълбоко простена и пое пътя си, придружен от двама високи горяни, които щяха да му бъдат едновременно водачи в гората и пазачи.

Сега дойде ред да се сбогува с разбойника и Черния рицар, който с голям интерес бе следил целия разговор. Той не можа да не изрази изненадата си от благоразумното и мъдро поведение на хора, отстранени от закрилата и влиянието на закона.

– Понякога, рицарю – каза селянинът, – и най-грозното дърво ражда добър плод. Така лошите времена невинаги раждат само зло, непримесено с добро. Между хората, които попадат извън закона, несъмнено има мнозина, които са склонни доста умерено да използват липсата на ограничения. А други може би съжаляват, че въобще са принудени да имат такъв занаят.

– И навярно на един от тях говоря сега – каза рицарят.

– Рицарю – отвърна разбойникът, – и двамата си имаме своята тайна. Ти си свободен да си съставиш мнение за мене, а и аз мога да си правя различни предположения за тебе, макар че и твоята стрела, и моята може да не улучат целта. Но както аз не поисках да проникна в твоята тайна, не се засягай, ако и аз държа да запазя моята.

– Моля за извинение, храбри ми стрелецо – отговори рицарят, – упректът ти е напълно справедлив. Но може така да се случи, че пак да се срещнем, когато и двамата имаме по-малко за криене. Сега се разделяме като приятели, нали?

– Ето ръката ми – каза Локсли – и ще я нарека ръката на верен англичанин, ако и временно да е на разбойник.

– Ето и моята – на свой ред отговори рицарят, – и за нея считам, че е чест да държи твоята. Защото онзи, който върши добро при неограничена власт да прави зло, заслужава похвала не само за доброто, което

върши, но и за злото, което се въздържа да не върши. На добър час, сбогом, доблестни стрелецо!

Така се разделиха тези добри другари. След това рицарят на букаите възседна якия си боен кон и пое пътя си през гората.

ГЛАВА XXXIV

Небивали пиршества ставаха в замъка Йорк, където принц Джон бе поканил благородниците, духовниците и предводителите, с чиято помощ се надяваше да осъществи тщеславните си намерения да заеме престола на брат си.

Уолдемар Фицърс, неговият способен и хитър агент, тихомълком въздействаше на всички, за да закали куража им до такава степен, че да изявят открито целта си. Но отсъствието на някои от стълбовете на съзаклятието забавяше изпълнението на делото им. Упоритата, дръзка, макар и брутална смелост на Фрон де Бьоф; жизнеността и дързостта на Де Брейси; мъдростта, бойният опит и прославената храброст на Брайън де Боа Жилбер бяха от извънредно голямо значение за успеха на заговора им. Макар и тайно да проклинаха ненужното им, неоснователно отсъствие, нито Джон, нито неговият съветник смееха да пристъпят към работа без тях. Евреинът Исак също бе изчезнал някъде, а с него изчезна и надеждата да се сдобият с известни суми, за които принц Джон се бе договорил с евреина и с неговите събрата. Този недостиг можеше да се окаже извънредно опасен в един толкова критичен момент.

Още на заранта след падането на Торкилстън в Йорк се разнесоха объркани слухове, че Де Брейси и Боа Жилбер заедно с техния съучастник Фрон де Бьоф били пленени или убити. Уолдемар донесе този слух на принц Джон и му съобщи, че го смята за верен, най-

вече, защото те били придружени от малко хора, когато тръгнали да нападат Седрик Саксонца и групата му. При други обстоятелства принцът би погледнал на това насилие като на добра шега. Но щом то попречваше на собствените му планове, той изказа негодуванието си срещу авторите му, говори за спазването на законите, за нарушаването на обществения ред, за посегателство върху частната собственост с тон, който би подобавал на крал Алфред.

– Безпринципни мародери! – възмути се той. – Ако някога стана крал на Англия, бих обесил такива нарушители на закона над подвижните мостове на собствените им замъци.

– Но за да станете крал на Англия – каза неговият съветник спокойно, – се налага не само Ваше Височество да търпите нарушенията на тези безпринципни мародери, но да ги защитите въпреки похвалното ви усърдие за спазването на законите, които те имат обичай да престъпват! Хубава помощ ще видим, ако простациите саксонци вече са осъществили намеренията на Ваше Височество да превърнат феодалните подвижни мостове в бесилки. А онзи смелчага Седрик ми се вижда от тези, комуто би хрумнала подобна фантазия. Ваше Височество си дава сметка, че би било опасно да направи и крачка без Фрон де Бьоф, Де Брейси и тамплиера. А все пак сме отишли твърде далеч, за да можем безопасно да отстъпим.

Принц Джон се удари по челото от нетърпение, сетне закри из стаята.

– Подлеци – рече той, – долни предатели, подлеци, да ме изоставят в такъв критичен момент!

– По-скоро кажете луди хора, празноглави и лекомислени – рече Уолдемар, – които непременно държат да правят глупави шеги, когато предстои такава сериозна работа.

– Какво да правим? – запита принцът, като се спря пред Уолдемар.

– Не зная какво може да се направи – отвърна съветникът му. – Освен това, за което вече съм се разпоредил. Аз дойдох при вас, за да оплакваме това лошо положение, едва когато бях направил всичко, което бе по силите ми, за да го оправа.

– Ти всякога си бил моят ангел-хранител, Уолдемар – каза принцът. – С такъв пръв министър – съветник по всички въпроси, царуването на Джон ще бъде прославлено в нашата история. Какви заповеди си издал?

– Заповядах на Луи Уинкелбранд, заместника на Де Брейси, да изсвири фанфарите за поход, да вдигне знамето му и да поеме веднага за замъка на Фрон де Бьоф, за да помогне, както може, на нашите приятели.

Принц Джон се изчерви от гордост като разглезено дете, което решава, че са го обидили.

– В името на бога! – каза той. – Уолдемар Фицърс, твърде много си си позволил! Прекалено нахалство е от твоя страна да наредиш да свирят фанфарите или да издигат знаме в града, където се намирам аз, без изрична заповед от мен!

– Моля Ваше Височество за прошка – каза Фицърс, който тайно проклинаше празната суетност на своя покровител, – но когато времето е късо и дори загубата на няколко минути може да е фатална, сметох за най-добре да поема върху себе си товара по въпрос, който е от такова първостепенно значение за вашите интереси.

– Прощава ти се, Фицърс – каза принцът сериозно. – Целта ти изкупва прибързаното ти безразсъдство. Но кой иде насреща? В името на светия кръст, самият Де Брейси! И в какъв необикновен вид ми се представя!

Действително бе Де Брейси, изпръскан с кръв от острите шпори, цял пламнал от бясна езда. Доспехите му носеха много следи от скорошното упорито сражение. Те бяха повредени, замърсени, изплескани с кръв на много места и покрити с кал и прах от перата

на шлема чак до шпорите. Като освободи шлема си, той го сне и го постави на масата. За момент застана неподвижно, сякаш да се окопоти, преди да разкаже новините, които носеше.

– Де Брейси – обърна се принц Джон към него, – какво означава това? Заповядавам ти, говори! Да не са вдигнали бунт саксонците?

– Говори, Де Брейси! – каза Фицърс почти едновременно с господаря си. – Ти преди се държеше мъжки. Къде е тамплиерът? Къде е Фрон де Бьоф?

– Тамплиерът избяга – заговори Де Брейси. – Фрон де Бьоф вече няма да го видите. Той си намери червен гроб между горящите греди на собствения си замък и аз идвам, за да ви донеса тази вест.

– Не ни топли тя – каза Уолдемар, – макар че говориш за огън и пожари.

– Най-лошата вест още не съм изказал – отвърна Де Брейси. И пристъпвайки към принц Джон, той продължи бавно и натъртено: – Ричард е в Англия. Аз го видях и говорих с него.

Принц Джон пребледня, политна и за да се задържи, хвана се за гърба на една дъбова пейка, досущ като човек, пронизан от стрела в гърдите.

– Бълнуваш, Де Брейси – каза Фицърс, – не може да бъде.

– Вярно е като самата истина – отвърна Де Брейси. – Бях негов пленник и говорих с него.

– С Ричард Плантагенет, казваш? – продължи да го разпитва Фицърс.

– С Ричард Плантагенет – отвърна Де Брейси. – С Ричард Лъвското сърце. С Ричард Английски.

– И си бил негов пленник? – повтори Уолдемар. – Значи той възглавява войска?

– Не, около него имаше само една шепа стрелци. И те не знаят кой е той. Чух го да казва, че се готвел да си тръгва, той се присъединил към тях само за да помогне при шурмуването на замъка.

– Вярно – каза Фицърс, – такива ги върши Ричард. Истински странстващ рицар, готов да скита, да търси опасни приключения, уповавайки се само на ръката си, като сър Тай или сър Бевис*, докато важните държавни работи дремят и той е изложен на опасност. Какво възнамеряваш да правиш, Де Брейси?

– Аз ли? Предложих на Ричард услугите на моите кондотиери, но той отказа. Ще ги поведе към Хъл, ще хвана каквито кораби има и ще отплавам за Франция. В тези бурни времена един деен човек винаги ще намери работа. А ти, Уолдемар, ще вземеш ли копието и щита, ще оставиш ли политиката и да тръгнеш с мен да делим съдбата, която бог ни отреди?

– Много съм стар, Морис, пък имам и дъщеря – отвърна Уолдемар.

– Дай ми я, Фицърс, ще я поддържам, както подобава на ранга ѝ, с помощта на копието и стремето.

– Не – отвърна Фицърс. – Ще потърся убежище в църквата „Свети Петър“. Архиепископът е мой побратим.

По време на този разговор принц Джон постепенно се свести от унеса, в който бе изпаднал, като чу тази неочаквана вест, и можа да следи разговора между последователите си. „Те ме изоставят – помисли си той, – те се държат за мен, колкото изсъхнал лист се държи за клончето, когато го духне вятърът! Всички дяволи в ада! Не мога ли да намисля как да действам, когато ме изоставят тези подлеци?“ Той се поспря и в принудения смях се обърна към тях:

– Ха-ха-ха! Добри мои господа, в името на светлината от челото на светата Дева, аз ви смятах за умни мъже, за смели мъже, находчиви мъже, любители на разкоша. А вие захвърлихте богатство, почести, удоволствия, всичко, което ви обещаваше благородната ви игра, в момената, когато може да я спечелите с един смел удар.

*Герои от английския фолклор – бел. прев.

– Не ви разбирам – каза Де Брейси. – Щом се разчуе за завръщането на Ричард, той ще поведе своя армия и с нас е свършено. Бих ви посъветвал или да избягате във Франция, или да потърсите закрилата на майка си.

– За себе си не търся безопасност – каза принц Джон надменно. – Само да заговоря на брат си, и бих я осигурил. Но макар ти, Де Брейси, и ти, Уолдемар Фицърс, да гледате час по-скоро да ме изоставите, не бих се радвал много да видя главите ви да чернеят ей там. Мислиш ли, Уолдемар, че хитрият архиепископ няма да позволи да те хванат в самия олтар, ако по този начин успее да се сдобри с крал Ричард? А ти забравяш ли, Де Брейси, че между тебе и Хъл е Робърт Естотвил с цялата си войска и че есекският граф сега събира привържениците си? Ако имахме основание да се страхуваме от тези войски преди завръщането на Ричард, вярваш ли, че сега може да има и най-малко съмнение на чия страна ще застанат водачите им? Повярвай ми, Естотвил сам е достатъчно силен да натика всичките ти наемници в река Хъмбър.

Уолдемар Фицърс и Де Брейси се спогледаха сличани.

– Само по един път можем да се избавим – продължи принцът и цялото му лице стана мрачно като нощ, – този, който всява ужас в душите ни, пътува сам. Трябва да го пресрещнем.

– Отказвам се – каза Де Брейси бързо. – Бях негов пленник и той се смили над мен. Не бих докоснал дори едно перо на шлема му.

– Кой ти казва, че ще му сторим нещо зло? – изсмя се принц Джон сурово. – Негодникът може и да изкара, че съм поискал от него да го убие! Не – по-добре затвор. И какво значение има дали е затворен в Британия или в Австрия? Положението ще бъде, каквото бе, когато започнахме нашето дело. Ние разчитахме, че Ричард ще остане пленник. Чичо ни Робърт прекара живота си и умря в замъка в Кардиф.

– Да – каза Уолдемар, – но вашият праядо Хенри седеше по-здро̀во на престо̀ла, отколкото Ваше Височество може да седи. Помоему най-добрият затвор е този, който е направен от гробаря. Няма тъмница като гробницата в църквата. Казах си думата.

– Затвор или гроб – каза Де Брейси, – аз си измивам ръцете от цялата работа.

– Подлец! – извика принц Джон. – Да не издадеш тайната ни?

– Никога не съм издавал тайни – отвърна Де Брейси надменно, – нито пък разрешавам името подлец да се свързва с моето.

– Млъкни, рицарю – каза Уолдемар, – а вие, милорде, простете скрупулите на храбрия Де Брейси. Не се съмнявам, че скоро ще ми се удаде да ги разсея.

– Дори твоето красноречие не ще успее, Фицърс – отвърна рицарят.

– Гледай ти, добри ми сър Морис – поде хитрият политикан, – не се отдръпвай като подплашен кон, преди да помислиш малко за този, който те плаши. Ричард – та едва вчера съкровено̀то ти желание бе да го срещнеш в ръкопашен бой. Сто пъти съм те чувал да изказваш такива пожелания.

– Така е – рече Де Брейси, – но, както казваш, ставаше дума за ръкопашен бой при сражение. Никога не си ме чувал и дума да казвам, че искам да го нападам сам в гората.

– Щом имаш такива скрупули, не си добър рицар – каза Уолдемар. – Нима в сражение се прославиха Ланселот и сър Тристан. Не се ли прославиха в борба с рицари гиганти под сенките на гъсти неизвестни гори?

– Да, но бас държа – възрази Де Брейси, – че нито Тристан, нито сър Ланселот биха могли да се справят с Ричард Плантагенет в ръкопашен бой, и мисля, че те нямаха обичай да нападат противника си, когато е сам и в неблагоприятно положение.

– Ти си луд, Де Брейси! Какво предлагаме ние на тебе, платения водач на кондотиери, чиито мечове са купени, за да служат на принц Джон? Ти откриваш врага ни и след това се разколебаваш, обзет от скрупули, макар че се касае за съдбините на твоя покровител, на другарите ти, за твоята собствена съдба, за живота и честта на всеки един от нас!

– Казвам ти – рече Де Брейси мрачно, – казвам ти, че той ми пощади живота. Вярно е, той ме изпъди и не прие да му служа, и в това отношение не му дължа нито благоволение, нито васална зависимост. Но няма да вдигна ръка срещу него.

– Няма защо да вдигаш ръка. Прати Луи Винкелбранд с двайсетина от твоите копиеносци.

– Имате си достатъчно главорези – каза Де Брейси. – Ни един от моите няма да мръдне нито крачка в изпълнение на такава задача.

– Толкова ли си упорит, Де Брейси? – възкликна принц Джон. – Нима възнамеряваш да ме изоставиш след толкова уверения в горещото ти желание да ми служиш?

– Няма да ви изоставя – продължи Де Брейси. – Ще остана при вас и ще ви служа с всичко, което подобава на един рицар, било на турнири или в бойния стан. Но за такива разбойнически дела не съм ви давал клетва.

– Ела, Уолдемар – каза принц Джон. – Нещастен принц съм аз. Баща ми, крал Хенри, имаше верни последователи. Не съществуват вече верни и смели поданици като преди, нито пък имат същия дух!

– Щом няма по-добро разрешение на въпроса – заяви Уолдемар Фицърс, – аз се нагърбвам с изпълнението на това опасно дело. Де Брейси, на теб разчитам да поддържаш високо духа на разколебаните и да пазиш принц Джон. Ако получиш новини, каквито се надявам да ти изпратят, няма вече да имаш основание да се съмняваш в успеха на нашето дело. Даже – продължи той – бързо иди у дома и кажи на оръжей-

ника ми да бъде готов. Кажи на Стийвън Ведеръл, Брод Торзби и тримата копиеносци от Спайнхоу веднага да ме намерят. А началникът на разузнавачите, Хю Вардън, също да дойде при мен. Сбогом, принце мой, до по-добри дни.

С тези думи той напусна стаята.

– Той тръгна, за да плени брат ми – каза принц Джон на Де Брейси, – а съвестта му го гризе толкова, сякаш се касае за свободата на някой саксонски франклин. Надявам се, че ще се придържа към заповедите ми и че ще се отнесе към милия Ричард с необходимото уважение.

Де Брейси му отвърна само с усмивка.

– Кълна се в светото чело на Света Богородица – продължи принц Джон, – нарежданията ми бяха съвсем точни, макар че е възможно да не ги е чул, защото стояхме малко настрана до еркера. Съвсем ясна и изрична бе заповедта ми да има грижата за безопасността на Ричард и тежко на главата на Уолдемар, ако престъпи заповедите ми!

– Добре е да намина в жилището му – каза Де Брейси – и да му изясня изричното желание на Ваше Височество. Защото, както и аз не можах да го чуя, не е изключено и той да не е чул добре.

– Не, не – каза принц Джон нетърпеливо, – положителен съм, че ме чу. Освен това за тебе имам друга задача. Морис, ела тук, дай да се облегна на рамото ти.

Те пресякоха веднъж залата, хванати интимно един за друг, и принц Джон с най-поверителен и приятелски тон го заговори:

– Какво ти е мнението за Уолдемар Фицърс, драги Де Брейси? Той се надява да бъде мой пръв министър. Но аз непременно ще се позамисля, преди да дам един толкова висок пост на човек, който явно показва колко малко зачита нашата кръв, като с такава готовност пое задача, насочена против Ричард. Уверен съм, ти си мислиш, че гледам с по-лошо око на тебе, след като

така смело отказа да свършиш тази неприятна работа. Но не е така, Морис! Аз по-скоро те уважавам за благородната ти вяроност. Има неща, които се налага да се правят, а ние нито обичаме, нито уважаваме хората, които ги извършват. И има случаи, когато отказват да ни служат и тези откази по-скоро издигат в нашите очи онези, които са отказали да изпълнят искането ни. Арестуването на нещастния ми брат не дава толкова основания да се получи високият пост на пръв министър, както рицарският и доблестен отказ на теб ти осигурява жезъла на върховен маршал. Помни това, Де Брейси, и върви да изпълниш задълженията си.

– Какъв непостоянен тиранин! – промърмори Де Брейси, като остави принца. – Тежко на тези, които ти вярват. Твой пръв министър, как не! Лесна ще е работата на онзи, комуто е поверена грижата за твоята съвест. Но върховен маршал на Англия! Виж – каза той, като изпъна ръката си, сякаш за да хване жезъла, и тръгвайки с по-важна походка в преддверието, – виж, това е награда, за която си струва човек да се бори!

Де Брейси едва-що бе напуснал стаята и принц Джон повика един слуга.

– Заповядай на Хю Бардън, началника на съгледвачите, да дойде тук, щом свърши разговора си с Уолдемар Фицърс.

Не след дълго началникът на съгледвачите пристигна, а до идването му Джон крачеше неспокойно из стаята.

– Бардън – каза той, – какво ни поиска Уолдемар?

– Двама смелчаги, добре запознати с тези диви места на Севера и вещи в разпознаването на човешки и конски следи.

– Намери ли му ги?

– Ако не му ги бях намерил, Ваше Височество, да ми нямате вече доверие – отговори началникът на съгледвачите. – Единият е от Хексъмшир. Той умее да проследява крадци от Тандейл и Тевиотдейл, както

хрътка следва стъпките на ранен елен. Другият е от Йоркшир и често-често е опъвал лък в приятната Шеруудска гора. Той знае всяка ливадка и долчинка, всяка гора и всеки храсталак отгук до Ричмънд.

– Добре – каза принцът. – Уолдемар тръгва ли с тях?

– Още сега – каза Бардън.

– Кой ще ги придружава? – попита Джон небрежно.

– Брод Торзби ще върви с него и Ведеръл, наречен заради жестокостта си Стийвън Стоманеното сърце, и трима бойци северняци, които били по-рано в бандата на Ралф Мидълтън. Наричат ги Копията на Спайнргоу.

– Добре – рече принц Джон, после добави след кратко мълчание: – Бардън, от значение е за мен да следиш много зорко Морис де Брейси, обаче без той да разбере. От време на време ми докладвай къде ходи, с кого разговаря и какви му са намеренията. Изпълни тази задача добре, защото иначе ще те държа отговорен.

Хю Бардън се поклони и се оттегли.

– Ако Морис ме предаде – каза си принц Джон, – ако ме предаде, както, струва ми се, се гласи, ще плати с главата си, та ако ще Ричард да блъска по портите на Йорк.

ГЛАВА XXXV

Разказът ни сега се връща при Исак от Йорк. Възседнал муле, подарено му от разбойника, и придружен от двама високи селяни, които бяха негови водачи и същевременно пазачи, еврейнът бе потеглил за прецепторията в Темпълстоу, за да се опита да освободи дъщеря си. Прецепторията бе само на един ден път от разрушения замък Торкилстън и той се надяваше да стигне там преди мръкване. След като освободи водачите си на края на гората и ги възнагради с по един

сребърник, той продължи нататък със скорост, каквато му позволяваше голямата му умора. Но силите му го изоставиха още когато бе на четири мили от прецепторията. Остри болки пронизаха гърба и крайниците му, а след като телесните мъки засилиха големите му душевни страдания, той се видя в невъзможност да продължи по-далеч от едно малко пазарно градче, където живееше един равин, изтъкнат медик и добър негов познат. Натан бен Израел прие изстрадалия си сънародник с предписаната по закона им любезност, която евреите винаги проявяваха един към друг. Той настоя Исак да си почине и му даде най-добрите за онова време лекарства срещу треската, която след толкова ужаси, умора, терзания и скръб бе повалила нещастния старик.

На следното утро, когато Исак се готвеше да стане и да продължи пътя си, Натан се възпротиви в качеството си на негов домакин и лекар. Това можело да му струва живота – казваше той. Но Исак отвърна:

– Това, което ме кара да отида в Темпълстоу още сега, е по-важно от живота и смъртта.

– В Темпълстоу! – извика изненадан неговият домакин. Той отново премери пулса му, после си промърмори:

– Треската му е попреминала, но сякаш умът му е разстроен и той не е съвсем на себе си.

– А защо не в Темпълстоу? – попита неговият пациент. – Съгласен съм, Натане, че той е дом на хора, за които презрените чада на Обетованата земя са само пречка и трън в очите. Но тебе ти е известно, че важни търговски въпроси понякога ни карат да споможем тези кръвожадни назаряни войници и да посещаваме прецепториите на тамплиерите, както и командориите на рицарите хоспиталиери.

– Знам – каза Натан, – но знаеш ли, че Лукъс де Боманоар, началникът на техния орден, когото наричат Велик магистър, сега се намира в Темпълстоу?

– Не, не знаех – отвърна Исак. – В последните писма братята ни в Париж ни съобщиха, че бил там и молел Филип за помощ срещу султан Саладин.

– Оттам дошъл в Англия за братята от ордена му – каза Бен Израел. – Той идва сред тях със здрава, протегната десница, за да ги надзирава и наказва. Лицето му гневно гледа на онези от тях, които са нарушили дадената клетва, и велик е страхът на тези синове на Велиала. Не може да не си чувал името му!

– Много добре ми е известно – рече Исак. – Християните считат този Лукъс Боманоар за човек, който е готов да убива за всеки параграф на назарянските закони. Нашите братя го наричат свиреп убиец на сарацините и жесток тиранин към чадата на Обетованата земя.

– Имат право така да го наричат – отговори Натан лекарят. – Други тамплиери могат да се отклонят от намеренията си, подтиквани от жаждата си за удоволствие или ако ги подкупят с обещания за злато и сребро. Но Боманоар е човек от по-друго тесто – той мрази чувствеността, презира богатството и се стреми към онова, което наричат короната на мъченичеството, – дано богът на Якова бързо му я прати, на него и всички останали! Този горд човек е разперил тежката си десница най-вече над чадата юдейски, както свети Давид над Исав, брата на Яков, и за него убийството на евреин е жертвоприношение, еднакво благовонно като смъртта на сарацинец. Той дори е казал безбожни и неверни неща за лечебните свойства на нашите лекарства, като че ли са оръжие на сатаната – дано бог го накаже!

– И въпреки всичко – рече Исак – аз трябва да се представя в Темпълстоу, макар лицето му да е заприличало на огнена пещ, опалена седем пъти.

Тогава той обясни на Натан причината за спешното си пътуване. Равинът го изслуша с интерес и изрази съчувствието си по еврейски обичай, като разкъса дрехите си и каза:

– О, дъще моя! О, дъще моя! Тежко на красавицата на Сион! Тежко на робството на Израел!

– Сега виждаш в какво положение се намирам и че не мога да се бавя – продължи Исак. – Може пък присъствието на този Лукъс де Боманоар, техния началник, да отклони Брайън де Боа Жилбер от злото, което замисля, и тогава той може би ще ми върне любимата ми дъщеря Ребека.

– Иди – каза Натан бен Израел, – прояви мъдрост, защото мъдростта помогна на Данаил в ямата на лъвовете, в която го хвърлиха. Пожелавам ти успех, нека нещата се развият, както ти искаш. Все пак, ако е възможно, гледай да не се срещнеш с Великия магистър, защото нищо не му доставя по-голямо удоволствие, отколкото по всяко време на деня да позори народа ни. Може би, ако ти се удаде да говориш насаме с Боа Жилбер, по-лесно да успееш да го убедиш. Защото разправят, че сред проклетите назаряни в прецепторията има разногласие – дано се провалят съвещанията им и да бъдат опозорени! Но сетне, брате, непременно се върни при мен, все едно че се връщаш в бащиния си дом, и ми кажи как е минала цялата работа. От сърце се надявам, че ще доведеш със себе си Ребека, ученичката на мъдрата Мириам, чиито леченя християните клеветят, като изкарват, че са плод на черна магия.

Исак се прости с приятеля си и един час по-късно се озова пред прецепторията Темпълстоу.

Тази обител на тамплиерите се намиреше сред хубави ливади и пасища, които бившият набожен прецептор бе дарил на ордена. Беше здрава и добре укрепена сграда – нещо, което тези рицари никога не пренебрегваха, – което бе особено необходимо през смутните времена в Англия. Двама души, облечени в черно и въоръжени с алебарди, пазеха подвижния мост, а други в същите мрачни ливреи сновяха напред-назад по стените с бавен погребален ход и приличаха много

повече на привидения, отколкото на войници. Нисшите чиновци на ордена носеха черно облекло, откакто се разбра, че в планините на Палестина са се събрали много лъжливи братя с бели одежди като на рицарите и оръженосците, които наричали себе си тамплиери, но с поведението си позорели ордена. От време на време някой рицар прекосяваше двора в дългата си бяла мантия, с наведена на гърдите глава и скръстени ръце. Ако случайно се срещнеха, те си разменяха бавен, тържествен и безмълвен поздрав. Защото такъв бе редът на ордена им, основавайки се на светите писания – „В многословие не ще избегнеш греха“ и „Езикът е властен над живота и смъртта“. Накратко казано, строгата, аскетична дисциплина на ордена, която от толкова време бе заменена със снизходително отношение към разточителството и разврата, сякаш внезапно бе възстановена под зоркото око на Лукъс Боманоар.

Исак се спря пред портата, за да помисли как да си осигури най-добър прием. Той много добре съзнаваше, че възраждащият се фанатизъм на ордена нямаше да бъде по-малко опасен за нещастното му племе, отколкото развратът им; че в единия случай предмет на омраза и преследване щеше да бъде неговата религия, а в другия – богатството му би го изложило на безпощадно потисничество.

Междувременно Лукъс Боманоар се разхождаше в една градинка на прецепторията, разположена в пределите на външните укрепления, и водеше сериозен и поверителен разговор с един брат от ордена си, който бе дошъл с него от Палестина.

Великият магистър бе човек в напреднала възраст, както свидетелстваха дългата му посивяла брада и рунтавите му посивели вежди, надвиснали над очи, чийто плам годините не бяха успели да угасят. Някога страшен воин, слабите му, строги черти още бяха запазили свиреп войнствен израз; аскет и фанатик, той

носеше отпечатъка на дългото изнурително въздържание и духовната гордост на самодоволия. В строгите черти на лицето му се примесваше нещо поразително и благородно, което навярно се дължеше на важната роля, която високият му пост му налагаше да играе сред монаси и принцове, и на върховната власт, която упражняваше над храбрите рицари от благородно потекло, обединени под законите на ордена. Той беше Висок на ръст и въпреки възрастта си и дългите години на труд ходеше изправен и с величествена походка. Бялата му мантия от плат, наречен по онова време бърел, и ушита точно по мярка с характерния за орденна осмоъгълен кръст от червен плат на лявото рамо, падаше в строги и правилни дипли, според предписанията на самия свети Бернард. Никаква катерича кожа, нито хермелин украсяваха дрехата му. Но от уважение към възрастта му, а това бе разрешено от устава на ордена, дрехата на Великия магистър бе подплатена и украсена с мека агнешка кожа, обърната навън. Това бе най-голямото отклонение от правилника, което Великият магистър можеше да си позволи, защото по онова време кожата се смятаха за най-голям лукс в облеклото. В ръката си държеше особен абак или жезъл, символ на поста му, който обикновено се дава на тамплиерите, с широка закръглена горна част, на която бе издълбан кръстът на ордена в средата на кръг или орл, както го наричаха херолдите. Неговият другар, който придружаваше тази важна особа, носеше почти същото облекло, но крайната му почителност към неговия началник показваше, че помежду им не съществува никакво друго равенство. Прецепторът, защото такъв бе неговият ранг, не ходеше редом с Великия магистър, а на малко разстояние зад него, достатъчно, за да може последният да му говори, без да обръща глава.

– Конрад – говореше Великият магистър, – скъпи мой другарю в битки и трудности, само на твоето вяр-

но сърце мога да доверя скърбите си. Само на теб мога да кажа колко често, откакто дойдох в това кралство, съм пожелавал да изчезна и да се преселя при праведните. Как не видях едно нещо в Англия, което да радва окото ми, освен гробниците на нашите братя под тежкия покрив на църквата на тамплиерите в онази горда столица. „О, храбри Робърт де Рое!“ – възкликнах тайно, когато гледах статуите на добрите воители на кръста върху гробниците им. „О, достойни Уилям де Марешал! Отворете мраморните си килии и приемете при вашия покой един изнурен брат, който би предпочел да се бори със сто хиляди езичници, отколкото да бъде свидетел на упадъка на светия ни орден!“

– Вярно казвате – отвърна Конрад Мон-Фиче, – това е самата истина, уви. И нередностите на нашите братя в Англия са дори по-груби, отколкото на братята във Франция.

– Казвам ти, Конрад – заключи Великият магистър тържествено, – че нито небесните, нито земните сили ще търпят повече злините на това поколение. Сведенията ми са достоверни – почвата, на която се издига нашата сграда, вече не е здрава и всяка притурка към сградата на нашето величие само ще допринесе за по-скорошното ѝ сгромолясване. Трябва да се върнем назад, да се покажем верни защитници на кръста, като жертваме за званието си не само кръвта и живота си, не само сластолюбието и пороците си, но и охолството, удобствата и естествените си чувства. Трябва да действваме като хора, убедени, че много от удоволствията, които може да са законни за другите, са забранени на заклетия воин на Храма.

Точно тогава в градината влезе един оръженосец, облечен в износени дрехи – кандидатите за този монашески орден носеха като послушници захвърлените остарели дрехи на рицарите, – и с дълбок поклон застана мълчаливо пред Великия магистър и зачака решение да каже по каква работа идва.

– Не ти ли прави по-добро впечатление – каза Великият магистър, – като гледаш този Дамян, облечен в дрехи, които изразяват християнско смирение, да застава пред началството си в почтително мълчание? А едва преди два дни същият този глупак бе издокаран в шарена дреха, наперен и горд като папагал! Говори, Дамяне, разрешавам ти. Какво имаш да ми кажеш?

– Пред портата има един евреин, който иска да говори с брата Брайън де Боа Жилбер, благородни и свети отче – каза оръженосецът.

– Добре стори, че ми съобщи – отвърна Великият магистър. – В наше присъствие един прецептор е като обикновен брат на нашия орден, който няма право да ходи, където си иска, а трябва да изпълнява волята на своя магистър, както се казва в устава: „Щом ме чу, той ме послуша“. Особено важно е за мен да науча какво върши този Боа Жилбер – добави той, обръщайки се към събеседника си.

– Той минава за храбър и доблестен – каза Конрад.

– С право го считат за храбър – продължи Великият магистър. – Само по храбростта си не сме изпаднали по-долу от предшествениците си, героите на кръста. Но брат Брайън стана член на нашия орден като мрачен и разочарован човек, подтикнат, струва ми се, да приеме обета ни и да се откаже от света не защото душата му искрено го желае, а като човек, когото някакво дребно недоволство тласка към покаяние. Оттогава той стана активен и сериозен агитатор, недоволник, интригант и водач на онези, които оспорват нашата власт, без да държи сметка, че властта се дава на магистъра именно чрез символа на жезъла и тоягата – жезъла, за да подкрепя слабите, а тоягата, за да изправя грешките на провинилите се. Дамяне – продължи той, – доведи евреина при мен.

Оръженосецът се оттегли с дълбок поклон и се върна няколко минути по-късно, като водеше Исак

от Йорк. Дори гол роб, въведен при могъщ принц, не би се доближил до трона му с по-голямо благоговение и ужас, отколкото прояви сега Исак, когато се приближаваше до Великия магистър. Като стигна на три ярда разстояние от него, Боманоар направи знак с жезъла си да не се доближава повече. Евреинът коленичи на земята и я целуна в знак на почит; сетне се изправи и застана пред тамплиерите със скръстени на гърди ръце и наведена глава, в поза на пълно покорство, както е възприето за робите в Ориента.

– Дамяне – обърна се към него Великият магистър, – оттегли се и нареди да има наблизко стража, за да дойде, щом я повикам. Не пускай никого в градината, преди да се оттеглим ние.

Оръженосецът се поклони и се оттегли.

– Евреино – продължи надменният старец, – запомни добре думите ми. Не подобава на човек с моето положение да говори по-продължително с теб, нито пък да си хаби думите и времето за когото и да било. Затова отговаряй накратко на въпросите, които ще ти задам, и казвай само истината. Защото, ако изкривиш езика си пред мен, ще наредя да го изтръгнат от безверните ти челюсти.

Евреинът тъкмо се канеше да отговори, но Великият магистър продължи:

– Мълчи, невернико! Нито една дума в наше присъствие, само в отговор на въпросите ни. Каква работа имаш с нашия брат Брайън де Боа Жилбер?

Исак едва поемаше дъх от ужас и от колебание. Ако му разправи всичко, той би могъл да сметне, че тази история позори ордена. От друга страна, ако не му каже, нямаше никаква надежда да освободи дъщеря си. Боманоар схвана, че човекът е смъртно уплашен, и благоволи да го успокои донякъде.

– Няма какво да се страхуваш за жалкия си живот, евреино – каза той, – стига да говориш откри-

то. Още веднъж те питам, каква работа имаш с Брайън де Боа Жилбер?

– Нося писмо, Ваше Високопреподобие – взе да заеква евреинът, – писмо за този добър рицар от игумена Еймър от абатството Жорво.

– Не ти ли казах, че това са наистина лоши времена, Конрад? – каза Магистърът. – Цистерциански приор праща писмо до един воин на Храма и не може да намери по-подходящ пратеник от неверник евреин. Дай ми писмото.

Евреинът с разтреперани ръце дръпна гънките на армейската си шапка, където бе поставил плочките на абата, за да бъдат на по-сигурно място, и понечи да се приближи, приведен, протягайки ръка към страшния си следовател.

– Назад, куче! – викна Великият магистър. – Аз докосвам безверници само с меча си. Конрад, вземи писмото от евреина и ми го дай.

Боманоар, вече в притежание на плочките, внимателно ги огледа отвън и едва тогава се залови да разшива конците, които ги прикрепваха.

– Свети отче – поде Конрад, намесвайки се, макар и много почитателно, – няма ще счупиш печата?

– Да не мислиш, че няма! – отвърна намръщено Боманоар. – Никой тамплиер няма право да получава писма, та ако ще да е от баща си, без да съобщи за това на Великия магистър и без да го прочете в негово присъствие.

После той набързо прочете писмото, като по лицето му се изписа изненада и ужас; прочете го отново по-бавно; сетне го подаде на Конрад с една ръка и почуквайки леко с другата, възкликна:

– Ето за какви хубави работи намира един християнин да пише на друг; при това и двамата са високопоставени духовници! Кога ще дойдеш ти с веялките си – рече той тържествено, поглеждайки към небето, – за да прочистиш гумното?

Мон-Фиче взе писмото от Магистъра с явното намерение да го прочете.

– Чети го на глас, Конрад – каза Великият магистър, – а ти – обърна се той към Исак – внимавай какво пише в него, защото ще те разпитаме във връзка с това писмо.

Конрад прочете писмото, което гласеше, както следва:

Еймър, по божия милост абат на цистерцианския манастир „Света Мария“ от Жорво, пожелавам на сър Брайън де Боа Жилбер, рицар от светия Орден на Храма, здраве, наред с щедрите дарове на цар Бакхус и на лейди Венера. Що се отнася до положението ни в настоящия момент, драги брате, ние сме пленници в ръцете на известни безбожници, хора въвн от закона, които дръзнаха да задържат нашата особа и да ни искат откуп. Чрез тези хора се научихме за нещастията, което сполетя Фрон де Бьоф, и също така, че ти си избягал с онази красива чародейка – еврейката, чиито черни очи те омагьосаха. Искрено се радваме, че си в безопасност. Все пак те молим да бъдеш предпазлив по въпроса за тази втора магьосница от Аендор. Защото по частен път имаме сведения, че вашият Велик магистър, който пет пари не дава за алени бузи и черни очи, щял да дойде от Нормандия, за да понамали веселието ви и да изправи прегрешенията ви. Ето защо те молим най-настойтелно да внимаваши и да бъдеш винаги нащрек, както гласи Светото писание. А богатият евреин Исак от Йорк, баща на Ребека, след като измоли от мен писмо, с което да се застъпя за него, получи от мен тези плочки, в които най-сериозно те съветвам и, тъй да се каже, те умолявам да поискаши откуп за девойката, като имаши предвид, че той ще ти брой от кесите си достатъчно, за да намериши петдесет девойки при по-безопасни условия; очаквам да получа и аз полагаемата ми се част, когато се съберем на

гуляй като верни братя, без да забравяме и чашката. Защото в писанието се казва: *Vinum Laetificatcor hominis**, и още: *Rex delectabitur pulchritudine tua***.

До тази весела среща, сбогом. Написано от свърталището на крадците приблизително по време на утринните молитви.

Еймър, Абат св. М. от Жорво.

П.П. Златният ти гердан не остана дълго в мои ръце и сега е около врата на един разбойник – крадец на елени. На него ще виси свирката, с която той ще вика ловджийските си кучета.

– Какво ще кажеш за това писмо, Конрад? – попита Великият магистър. – Свърталище на крадци! Съвсем подходящо жилище за такъв игумен! Нищо чудно, че ни удря ръката божия, че в Палестина отстъпваме град след град, педя по педя земя на неверниците, щом имаме духовници като този Еймър. Интересно, какво иска да каже с тази „втора магьосница от Аендор“? – добави той малко настрана на своя довереник.

Конрад бе по-добре запознат от началството си с жаргона на галантността, може би от личен опит. Затова той изтълкува пасажа, който затрудни Великия магистър, и му каза, че с такива изрази си служат светските мъже, за да назоват жените, с които имат незаконни любовни връзки. Но това обяснение не задоволи фанатика Боманоар.

– Тук се крие нещо повече, отколкото предполагаш, Конрад; твоята наивност не може да се справи с дълбоката бездна на порока. Ребека от Йорк бе ученичка на онази Мириам, за която си чувал. Сега ще чуеш как самият евреин ще го потвърди – и като се

*Виното радва сърцето на човека (лат.) – бел. прев.

**Царят се радва на твоята красота (лат.) – бел. прев.

обърна към Исак, той каза на висок глас: – Значи, дъщеря ти е пленница на Брайън де Боа Жилбер?

– Така е, достопочтени господине – взе да заеква горкият Исак, – и какъвто откуп може да плати един бедняк, за да бъде тя освободена...

– Млъкни! – каза Великият магистър. – Дъщеря ти се е занимавала с изкуството да лекува, нали?

– Да, милостиви господине – отвърна евреинът малко по-самоуверено. – Ще намерите и рицари, и селяни, земевладелци и васали, които благославят чудната ѝ способност, дарена от небето. Мнозина са тия, които могат да свидетелстват, че тя ги е излекувала с изкуството си, когато всякакви други средства, познати на хората, са се оказвали неуспешни. Но тя бе благословена от бога на Яков.

Боманоар се обърна към Мон-Фиче със зловеща усмивка.

– Виждаш ли, брате – каза той, – виждаш ли изматата на всеунищожаващия враг! Ето с какви примамки лови душите, предлагайки им кратко съществуване тука на земята в замяна на вечно щастие след смъртта. Добре казва свящото ни правило – *Semper percutiatur leo**. Да се опълчим срещу лъва! Долу разрушителя! – викна той, размахвайки своя мистичен жезъл, сякаш за да предизвика силите на мрака. – Дъщеря ти без съмнение прави чудеса – продължи той, като заговори отново на евреина – с думи и знаци, с тайнствени сили, с амулети и други кабалистични потайности.

– Не, свети и храбри рицарю – отвърна Исак, – главно с един чудотворен балсам.

– От кого научи тя тайната му? – попита Боманоар.

– Тайната ѝ бе предадена от Мириам, една мъдра стара жена от нашето племе – отговори Исак неохотно.

**Винаги да се преследва развилнелият се лъв (лат.) – бел. прев.*

– Ах ти, лъжливи евреино! – възкликна Великият магистър. – Не беше ли тя същата вещица Мириам, чиито ужасни магии са известни в целия християнски свят? – продължи възбудено той, като се кръстеше. – Тялото ѝ бе изгорено на клада, а пепелта разпръсната във всички посоки на вятъра. Нека това се случи с мен и с моя орден, ако не постъпя по същия начин с ученичката ѝ, дори по-лошо! Ще я науча аз да омагьосва и да изрича заклинания над воините на благословения Храм! Хей, Дамяне, изхвърли този евреин във от портата; ако се съпротивлява или понечи да се върне, убий го. С дъщеря му ще постъпим, както повелява християнският закон и собственият ни висок сан.

Така горкият Исак бързо бе изведен и изхвърлен от прецепторията, без да обърнат и най-малко внимание на молбите, дори на предложенията му. Не му оставаше нищо друго, освен да се върне в дома на равина и да се помъчи по начини, посочени от него, да разбере какво смятаха да правят с дъщеря му. Досега той се страхуваше за нейната чест; сега дойде ред да трепери за живота ѝ. Междувременно Великият магистър заповяда прецепторът на Темпълстоу да се яви при него.

ГЛАВА XXXVI

Алберт Малвоазен, председател, или според езика на ордена прецептор на Темпълстоу, бе брат на онзи Филип Малвоазен и бе като гореспоменатия благородник в тесен съюз с Брайън де Боа Жилбер.

Измежду развратените и безпринципни мъже, броят на които в Ордена на Храма за съжаление бе твърде голям, Алберт от Темпълстоу заемаше лично място. Но за разлика от дръзкия Боа Жилбер той умееше да покрива пороците и амбициите си с булото на лицемерието и външно да проявява фанатизъм, който дълбоко в себе си презираше. Ако Великият магистър

не бе пристигнал толкова неочаквано, той нямаше да види нищо в Темпълстоу, което би загатнало за някакво отслабване на дисциплината. Сега, макар да бе издебнат и макар някои от нередностите му да бяха отчасти разкрити, Алберт Малвоазен слушаше с таква почитание и видимо разкаяние упреците на началника си и толкова бързо изправяше порицаните от него нередности, накратко казано, толкова успешно съумя да придаде аскетичен и дълбоко набожен вид на една обител, която до вчера се бе отдавала на разврат и удоволствия, че Лукъс Боманоар започна да си съставя по-добро мнение за морала на прецептора, отколкото бе склонен да приеме след първите си впечатления.

Но благоразположението на Великия магистър бе доста разклатено, когато се научи, че Алберт бе приел в един манастир пленничка еврейка, при това, както не без основание се опасяваше, любовница на един брат от ордена. Когато Алберт му се представи, той го погледна с необичайна строгост.

– В тази сграда, посветена на целите на светия Орден на Храма – каза Великият магистър със строг тон, – се намира еврейка, доведена от един брат с вашето мълчаливо съгласие, господин прецептор.

Алберт Малвоазен бе дълбоко смутен, защото бяха затворили нещастната Ребека в една отдалечена и тайна част на зданието и бяха взели всички мерки, за да не се разчуе, че тя живее там. По мрачните погледи на Боманоар той веднага схвана, че е свършено с него и с Боа Жилбер, ако не съумее да отклони грозящата го буря.

– Защо мълчиш? – попита го Великият магистър.

– Позволено ли ми е да отговоря? – рече прецепторът с тон на най-дълбоко смирение, макар че въпросът му целеше единствено да му спечели малко време, за да подреди мислите си.

– Говори, разрешава ти се – отвърна Великият магистър, – говори и кажи известна ли ти е главата на

светия ни декрет За бойните другари от светия Орден на Храма, които общуват с най-долни жени за задоволяване на плътските си страсти?

– В никакъв случай не бих могъл да се издигна до един пост в ордена, свети отче – отвърна прецепторът, – ако не знаех една от най-важните забрани.

– Тогава как стана, отново те питам, че си допуснал един брат да доведе любовница, и то любовница, която е еврейка магьосница, в това свето място, за да го опетни?

– Еврейка магьосница! – повтори Алберт Малвоазен. – Ангелите небесни да ни закрилят!

– Да, брате, еврейка магьосница – рече Великият магистър строго. – Това бяха думите ми. Смееш ли да отречеш, че Ребека, дъщерята на онзи мизерен лихвар Исак от Йорк и ученичка на мръсната вещица Мириам, сега – срамота е дори да се помисли и да се изрече – се намира в твоята прецептория?

– Твоята мъдрост, свети отче – отвърна прецепторът, – помете мрака, който забулваше ума ми. Много съм се чудил как е възможно един толкова добър рицар като Брайън де Боа Жилбер да е тъй заслепен от чара на тази жена, която приех в този дом само за да им попреча да се сблизят повече. Иначе близостта им щеше да се заздравя дотам, че да причини падението на храбрия ни, набожен брат.

– Значи между тях още не е станало нищо, което да наруши клетвата му? – поиска да знае Великият магистър.

– Какво! Под този покрив? – възкликна прецепторът, като се прекръсти.

– Да ни опази света Магдалена и десетте хиляди девиси! Не! Ако съм сгрешил, като я приех тук, то беше продиктувано от погрешната мисъл, че така ще мога да откъсна сляпо увлечения ни брат от еврейката. Това увлечение ми се виждаше толкова силно и неестествено, че си го обяснявах само като временна

лудост, която би трябвало да лекуваме със състрадание, а не с упреци. Но откакто ти, с пресветата си мъдрост, откри, че тази безсрамница еврейка е вещица, това може би напълно обяснява неговото безумно влюбване.

– Наистина! Наистина! – удиви се Боманоар. – Ето на, виждаш ли, Конрад, колко е опасно да отстъпва човек на първите примамки и ласкателства на сатаната! Ние гледаме жената само за да задоволим сладострастието на окото, да се насладим на това, което хората наричат нейна красота. А изконният враг, разбеснелият се лъв, ни завладява, за да доведе докрай чрез талисмани и магии едно дело, наченато от безделие и безразсъдство. Твърде е възможно нашият брат Боа Жилбер в случая да заслужава по-скоро съжаление, отколкото строго наказание, да се нуждае по-скоро от поддръжката на жезъла, отколкото от ударите на тоягата. Твърде е възможно нашите увещания и молитви да го отклонят от безумието му и да го възвърнат сред братята му.

– Би било много жалко – каза Мон-Фиче – орденът да загуби един от най-опитните си воители, когато светата обител има най-голяма нужда от синовете си. Триста души сарацини е повалил този Брайън де Боа Жилбер, собственоръчно.

– Кръвта на тези проклети кучета – заяви Великият магистър – ще бъде прекрасно и приемливо приношение на ангелите и светиите, които те презират и хулят. И с тяхна помощ ще противодействаме на магиите, в които нашият брат се е оплел като в мрежа. Той ще скъса веригите на тази Далила, както Самсон скъса двете нови въжета, с които го бяха вързали филистимците, и ще посича неверниците, ще ги трупа на камари. Но що се отнася до тази мръсна вещица, която е омагьосала един брат на светия храм, тя непременно ще умре.

– Но законите на Англия... поде прецепторът, който, макар и възхитен, че възмущението на Великия

магистър по такова щастливо стечение на обстоятелствата се бе отклонило от него и Боа Жилбер и бе взело друга посока, сега започна да се страхува, че магистърът ще отиде твърде далече.

– Законите на Англия – прекъсна го Боманоар – позволяват и изискват от всеки съдия да раздава правосъдие в своята подведомствена област. Най-дребният благородник има правото да арестува, съди и осъжда вещица, ако я открие в своята територия. Ще бъде ли отречено това право на Великия магистър на Храма в една прецептория на неговия орден? Не! Ние ще съдим и ще осъждаме. Вещицата ще бъде махната от таз' земя и злото ще бъде опростено. Пригответе тържествената зала на замъка за съдене на магьосницата.

Алберт Малвоазен се поклони и се оттегли не за да даде нареждания за подготовката на залата, а за да потърси Брайън де Боа Жилбер и да му съобщи как се развиваха събитията. Той скоро го намери, кипнал от възмущение, защото красивата еврейка отново го бе отблъснала.

– Как не мисли колко е неблагодарна – негодуваше той, – да презре, отхвърли човека, който сред кърви и пламъци бе готов да спаси живота ѝ, като рискува своя собствен! Бога ми, Малвоазен! Останах там, докато покривът и гредите прасяха в пламъците и се срутваша наоколо ми. Бях прицел на хиляди стрели. Те тракаха по доспехите ми като град по прозорец с решетки. Послужих си с щита си само за да я закрилям. Всичко това понесох заради нея. А сега своенравното момиче ме укорява, че не съм я оставил да загине, и не само ми отказа дори най-дребното доказателство за благодарност, но даже най-слабата надежда, че някога ще мога да я накарам да ми се отблагодари. Дяволът, който надари расата ѝ с упорство, е събрал всичката им упоритост само у нея!

– Май че дяволът се е вселил и у двама ви – каза прецепторът. – Колко пъти съм те съветвал да си пред-

пазлив, ако не си способен на въздържание! Не ти ли казах, че има колкото щеш достъпни християнски девойки, които биха счели за грях да откажат дара на любовта на един толкова храбър рицар, а ти трябваше да се влюбиш в една опърничава, упорита еврейка! Кълна се в светата литургия, мисля, че старият Лукъс Боманоар право е отгатнал, като поддържа, че тя те е омагьосала.

– Лукъс Боманоар ли! – възкликна Боа Жилбер укоризнено. – Такива ли са предпазните ти мерки, Малвоазен? Нима си допуснал този оглупял старик да разбере, че Ребека е в прецепторията?

– Та какво можех да сторя? – рече прецепторът. – Направих всичко, което ми бе възможно, за да остане тайната ти скрита, но някой я е издал, дали дяволът или някой друг, само дяволът знае. Но завъртях работата, доколкото можах. За тебе няма опасност, ако се откажеш от Ребека. Тебе той съжالياва като жертва на магьосническа измама. Тя е вещица и като такава трябва да пострада.

– Бога ми, няма да допусна тя да пострада! – извика Боа Жилбер.

– Бога ми, тя трябва да пострада и така ще стане! – каза Малвоазен. – Нито ти, нито някой друг може да я спаси. Лукъс Боманоар е постановил, че смъртта на една еврейка ще бъде достатъчно голямо жертвоприношение, за да изкупи всички любовни прегрешения на рицарите тамплиери. А ти знаеш много добре, че не му липсва нито власт, нито воля, за да изпълни едно толкова разумно и набожно начинание.

– Нима бъдещите поколения ще повярват, че някога е съществувал такъв глупав фанатизъм! – каза Боа Жилбер, като крачеше напред-назад из стаята.

– Не зная какво може да вярват – отвърна Малвоазен спокойно. – Но зная много добре, че днес, в наши дни, деветдесет и девет на сто от духовниците и миряните ще кажат „Амин!“ на присъдата на Великия магистър.

– Ха, намислих го! – каза Боа Жилбер. – Алберт, ти си мой приятел. Тя ще избяга с твоето мълчаливо съгласие, Малвоазен. Ще я преместя в някое по-сигурно и по-тайно място.

– И да искам, не мога – бе отговорът му. – Сградата е пълна с прислужници на Великия магистър и други, които са му предани. И, право да си кажа, брате, не ми се ще да се заловя с тебе в тази работа, дори да се надявах, че всичко ще излезе на добър край. Достатъчно много вече съм рискувал заради тебе. Нямам намерение да ми връчат присъда за понижение, нито да загубя прецепторията си заради някакво начервено парче еврейска плът и кръв. А ти, ако слушаш съветите ми, ще се откажеш от този лов, който наникъде не те извежда, и ще пуснеш сокола си по друга плячка. Помисли си, Боа Жилбер, сегашният ти чин, бъдещите ти почести, всичко зависи от мястото ти в ордена. Ако упорстваш и не се откажеш от любовта си към Ребека, ще дадеш на Боманоар правото да те изключи и той не ще изпусне такъв случай. Той ревниво пази жезъла, който държи в разтрепераната си ръка, и знае, че ти протягаш смелата си десница към него. Той непременно ще те разсипе, ако му дадеш един толкова хубав повод – да защитиш една еврейка магьосница. Остави го да си решава, както знае, защото не можеш да му се наложиш. Когато здраво хванеш жезъла в ръката си, можеш да галиш дъщерите на Юда или да ги гориш, според каквото ти е настроението.

– Малвоазен – каза Боа Жилбер, – ти си безчувствен...

– Приятел – побърза да допълни прецепторът вместо някоя по-лоша дума, която Боа Жилбер навярно щеше да изрече. – Безчувствен, хладнокръвен приятел съм аз и затова по-годен да ти давам съвети. Казвам ти още веднъж, не можеш да спасиш Ребека. Казвам ти още веднъж, ти можеш само да загинеш с нея. Върви

сега и се представи на Великия магистър. Хвърли се в краката му и кажи...

– Бога ми, не в краката му! Но ще кажа на брадата на този глупак...

– Кажи тогава на брадата му – продължи Малвоазен спокойно, – че си лудо влюбен в тази пленница еврейка. И колкото повече му говориш за любовта си, толкова по-ще бърза той да ѝ тури край, като осъди на смърт красивата магьосница. А ти, хванат на местопрестъплението с признанието си за грях, който е в разрез с положената от тебе клетва, не може да очакваш никаква помощ от страна на братята и ще трябва да се откажеш от всичките си блестящи надежди за слава и власт, и ще вдигнеш сегиз-тогиз копието си като наемник в някоя дребна разпра между Фландрия и Бургундия.

– Право казваш, Малвоазен – рече Брайън де Боа Жилбер, след като поразмисли. – Няма да дам на този престарял фанатик възможност да се постави в по-благоприятно положение спрямо мен. А що се отнася до Ребека, тя не заслужава да излагам и своя сан, и честта си заради нея. Ще скъсам с нея. Да, ще я оставя на съдбата ѝ, освен ако...

– Не поставяй никакви условия на мъдрото си и твърде необходимо решение – каза Малвоазен. – Жените са само играчките, с които се забавляваме в часовете на развлечение. Амбицията – ето сериозното занимание в живота ни. По-добре хиляди такива крехки играчки като тази еврейка да загинат, отколкото мъжествената ти стъпка да се спре пред блестящата кариера, която се разкрива пред теб! Засега си отивам и не бива никой да ни види в интимен разговор. Трябва да наредя да приготвят залата за съда.

– Какво! – извика Боа Жилбер. – Толкова скоро?

– Да – отвърна прецепторът, – процедурата е бърза, когато съдията е предрешил присъдата.

– Ребека – каза Боа Жилбер, когато остана сам, – ти, изглежда, скъпо ще ми струваш. Защо не мога да

те изоставя на съдбата ти, както препоръчва този хладнокръвен лицемер? Ще направя едничко усилие да те спася. Но пази се от неблагодарността! Защото, ако пак ме отритнеш, отмъщението ми не ще бъде по-малко от любовта ми. Не бива да се излага животът и честта на Боа Жилбер, където единствената му награда е презрението и упрекът.

Прецепторът едва се бе разпоредил за залата, когато при него дойде Конрад Мон-Фиче да му съобщи решението на Великия магистър веднага да започне съденето на еврейката магьосница.

– Това трябва да е сън – каза прецепторът. – Та ние имаме много лекари евреи и не ги наричаме магьосници, макар да лекуват по чудотворен начин.

– Великият магистър не е на това мнение – каза Мон-Фиче. – И да ти кажа съвсем откровено, Алберт, без разлика дали е вещица или не, по-добре е тази нещастна девойка да умре, отколкото орденът да загуби Брайън де Боа Жилбер или пък орденът да бъде разстроен от вътрешни несъгласия. Ти знаеш колко висок сан заема той, знаеш как се слави с военните си подвизи. Известно ти е колко ревностни последователи има между нашите братя. Но всичко това няма да му помогне пред Великия магистър, ако реши, че Брайън е съучастник, а не жертва на тази еврейка. Дори душите на дванайсетте племена на Израиля да бяха събрани само в нейното тяло, по-добре би било тя да загине сама, отколкото и Боа Жилбер да сподели съдбата ѝ.

– Ей сега го увещавах да я изостави – каза Малвоазен. – Но все пак има ли достатъчно основания, за да бъде осъдена тя като магьосница? Няма ли Великият магистър да промени решението си, като види колко слаби са доказателствата?

– Те трябва да се подсилят, Алберт – отвърна Мон-Фиче, – трябва да се подсилят. Разбираш ли какво искам да кажа?

– Разбирам – отвърна прецепторът, – нито пък бих се поколебал да направя каквото и да било за преуспяването на ордена. Но много малко време имаме, за да намерим подходящи доказателства.

– Малвоазен, трябва да се намерят такива доказателства – каза Конрад. – Това ще бъде от полза и за ордена, и за тебе. Темпълстоу е бедна прецептория. Тази в Мезон Дьо е двойно по-богата. Известно ти е какво влияние имам пред стария ви началник. Намери хора, които биха свършили работата, и ставаш прецептор на Мезон Дьо в плодородното графство Кент. Какво ще кажеш?

– Между хората, които дойдоха тук с Боа Жилбер – рече Малвоазен, – двама души познавам много добре. Те бяха слуги на брат ми Филип де Малвоазен, после преминаха на служба у Фрон де Бьоф. Може да знаят някои случаи, когато тази жена се е проявявала като магьосница.

– Върви веднага да ги намериш. Имай предвид, ако някоя и друга жълтица би поизострила паметта им, дай им.

– И за по-малко биха се заклели, че родната им майка е вещица – каза прецепторът.

– Бързай тогава – подкани го Мон-Фиче. – Процесът почва по обед. Не съм виждал началникът ни толкова да бърза, откакто осъди на изгаряне Хамед Алфаги, покръстен мюсюлманин, който по-късно се отказа от новата си вяра.

Тежката камбана на замъка бе ударила дванайсет, когато Ребека чу трополене на стъпки по тайната стълба, която водеше до стаята ѝ. По шума личеше, че са няколко души, което по-скоро я зарадва, защото всяко зло, което би могло да я сполети, не я плашеше както посещенията на свирепия и страстен Боа Жилбер. Вратата се отключи и в стаята влязоха Конрад и прецепторът Малвоазен, придружени от четирима пазачи, облечени в черно, с алебарди в ръка.

– Дъщеря на прокълнатото племе! – каза прецепторът.
– Стани и ни последвай!

– Къде ще ме водите – попита Ребека – и с каква цел?

– Девойко – отвърна Конрад, – не се полага да задаваш въпроси, а да се подчиняваш. Все пак бъди известена, че ще бъдеш изправена пред съда на Великия магистър на светия ни орден, където ще отговаряш за злодеянията си.

– Хвала на бога Аврамов! – възкликна Ребека и набожно скръсти ръце. – Името на съдия, макар и враждебно настроен към моя народ, е за мене име на закрилник. На драго сърце ще ви последвам. Разрешете ми само да се забуля.

Бавно и тържествено слязоха по стъпалата, преминаха дългия коридор и през сгъващи се врати влязоха в голямата зала, която Великият магистър временно бе превърнал в съдебна зала.

Долният край на просторното помещение бе изпълнен с оръженосци и селяни, които не без затруднение сториха път на Ребека, придружена от прецептора и Мон-Фиче и последвана от пазачите с алебарди, за да може тя да отиде до определеното ѝ място. Като минаваше през тълпата със скръстени ръце и сведена глава, някой пхна в ръката ѝ късче хартия, което тя прие почти несъзнателно и продължи да го държи, без да прочете съдържанието му. Увереността, че всред това внушително събрание все пак има някой приятел, ѝ даваше смелост да се огледа и да разбере пред кого бе доведена. И така тя обхвана с поглед залата, която ще се постареем да опишем в следващата глава.

ГЛАВА XXXVII

Съдът, който щеше да съди невинната и нещастна Ребека, бе заел издигнатия в горния край на голямата зала подиум като почетно място, определено за най-височайшите гости.

На креслото точно срещу обвиняемата седеше Великият магистър на Храма в широки бели одежди на едри дипли. В ръката си държеше мистичния жезъл, символ на ордена. При краката му имаше маса, на която седяха двама писари, свещеници на ордена. Черното облекло, голите глави и смирените погледи на тези духовници рязко се отличаваха от войнствения вид на присъстващите рицари, на редовите обитатели на прецепторията и на онези, които придружаваха Великия магистър. В кресла, поставени малко по-ниско и по-назад от Великия магистър, седяха четирима прецептори. А рицарите, които нямаха щастието да заемат такъв висок сан в ордена, бяха заели поставени още по-ниско пейки, на същото разстояние от прецепторите, на каквото последните стояха от Великия магистър. Зад тях, но все още на издигнатата част на залата, стояха оръженосците на ордена, облечени в бели дрехи от по-прост плат.

По лицата на всички в това внушително събрание се четеше голяма сериозност.

Останалият долен край на залата бе изпълнен със стражи, въоръжени с алебарди, и с други прислужници и последователи, дошли от любопитство да видят едновременно един Велик магистър и една вещица еврейка. Почти всички тези прости хора бяха свързани с ордена и следователно носеха черно облекло. Но и селяните от околността бяха допуснати; Боманоар се гордееше, че дава възможност на колкото се може по-широк кръг от хора да присъстват и да се поучат, когато той раздава правосъдие. Големите му сини очи сякаш се разширяваха, когато оглеждаше зрителите, и той имаше гордия вид на човек, съзнаващ достойнството и въображаемото величие на ролята, която му предстоеше да играе. Заседанието бе открито с псалм, а той припяваше с неотслабващ от възрастта дълбок и мек тон. Стотина мъжки гласове, привикнали към хорово пеене, изпълниха залата с дълбоки, бавни тоно-

ве, които се понесоха от свод на свод с приятен, тържествен звук, наподобяващ силноструйни води.

Когато песента спря, Великият магистър хвърли поглед към хората около себе си и забеляза, че мястото на един от прецепторите бе празно. Брайън де Боа Жилбер, който седеше там преди, бе напуснал мястото си и сега стоеше до най-далечния край на една от пейките, заети от рицарите, които бяха обикновени членове на ордена. С една ръка бе вдигнал дългата си пелерина, за да скрие поне отчасти лицето си, а с другата държеше сабята си с кръстообразна дръжка и както бе в ножницата, бавно чертаеше с нея по дъбовия под.

– Нещастникът! – каза Великият магистър, като го удостои със състрадателен поглед. – Виждаш ли как го тревожи това свято дело, Конрад? Докъде може пленителният поглед на една жена с помощта на царя на злото да докара един храбър и доблестен рицар! Забелязваш ли, че той не може да погледне ни нас, ни нея. Кой знае какво му внушава неговата мъчителка, че ръката му драска тези кабалистични линии по пода. Може по този начин да са застрашени и животът, и безопасността ни. Но ние плюем на мръсния враг и се опълчваме срещу му.

Тези думи бяха казани настрана на верния му последовател Конрад Мон-Фиче. След това Великият магистър повиши глас и се обърна към събранието със следните думи:

– Свети и храбри мъже, рицари, прецептори и другари на този свят орден, мои братя и чада! И вие, благородни и набожни оръженосци, които желаете един ден да носите свещения кръст! И вие също, братя християни от всички слоеве! Нека ви бъде известно, че не поради липса на власт свикваме това събрание. Защото, колкото и да съм недостоеен, все пак на мен чрез този жезъл са дадени пълни права да отсъждам всички въпроси, които засягат благого на нашия свят орден.

Пресветият свети Бернард заяви в петдесет и деветата глава на правилника на нашето рицарско и религиозно братство, че желае братята да се свикват на съвет само по волята и заповедта на магистъра, като оставя на нас, както и на по-достоините отци, мои предшественици на този пост, да решават както повода, така и времето, и мястото, където да се свиква събрание на целия орден или на някоя негова част. Също така при всяко такова събрание ние сме длъжни да изслушваме съветите на нашите братя во Христе и да действаме по наше усмотрение. Ето защо сме призовали пред нас една еврейка, по име Ребека, дъщеря на Исак от Йорк – една жена с позорна слава на гадателка и магьосница; с магиите си тя е влудила кръвта и замъглила разсъдъка не на един човек от простолюдието, а на един рицар; не на рицар-мирянин, а на рицар, отдаден в служба на светия Храм; не на обикновен рицар, а на прецептор на нашия орден, пръв по почести и по ранг. Нашият брат Брайън де Боа Жилбер е добре известен на нас лично и на хората от всички слоеве, които сега ме слушат, като верен и ревностен защитник на кръста. Много юначни дела е извършила неговата десница в светите места и те бяха прочистени с кръвта на неверниците, които ги оскверняваха. Този наш брат се слави сред братята си монаси и със своята мъдрост и благоразумие, не само с храбростта и самодисциплината си. Той е дотолкова известен, щото рицари както от източни, така и от западни страни са посочвали Де Боа Жилбер като човек, който по всяка вероятност ще наследи този жезъл, когато Господ благоволи да ме освободи от бремето да го нося. Ако ни кажат, че такъв човек, толкова почитан и почтен, внезапно престане да мисли за доброто си име, за клетвата си, за братята си, за бъдещето си, че такъв човек се е свързал с една девойка еврейка, че е скитал с такова похотливо същество през пусти места, че е предпочел да защити нея вместо себе си, и накрая, че е толкова заслепен и ли-

шен от разсъдъка си от тази своя лудост, щото дори я е довел в една от собствените ни прецептории, какво бихме си помислили, дали че в този благороден рицар се е вселил зъл дявол, или че е омагьосан? Ако можехме да допуснем, че не е така, не мислете, че нито благородният му произход, нито храбростта му, нито славата му, нито някакви други земни съображения биха ни попречили да му нанесем наказание, за да се отърси от злото. На първо място, той е обикалял, където сам е пожелавал, което е противно на глава трийсет и трета. Второ, той е бил във връзка с отлъчено от църквата лице, глава петдесет и седма. Трето, той е разговарял с жени от чужди земи, противно на писанието. Четвърто, той не е гледал да избегне, а за съжаление е търсил женска целувка, посредством която, както гласи последната глава на прославения ни орден, се хващат в клопката войниците от кръста. За гореспоменатите тежки и многобройни нарушения би следвало Брайън де Боа Жилбер да бъде отстранен и изхвърлен от нашето общество, ако всичко това бе дело на неговата десница и на неговото око.

Той се спря. Тих шепот премина през зрителите. Някои от по-младите, които бяха склонни да се усмихнат, когато той спомена закона „За отбягване на целувки“, отново добиха съвсем сериозен вид и с напрегнато внимание зачакаха предложенията, които Великият магистър сега щеше да направи.

– Действително такава тежко би следвало да бъде наказанието на тамплиер – рече той, – който съзнателно наруши правилата на своя орден по такива важни точки. Но ако посредством магии и заклинания сатаната е овладял рицаря може би защото твърде лекомислено е погледнал красотата на една девойка, тогава ние би трябвало по-скоро да го оплачем, отколкото да го накажем за прегрешенията му. На него да наложим само такава наказание, чрез което да се очисти от греха си, а цялото острие на възмущението си да на-

сочим срещу проклетото оръдие, което замалко не причини пълното му падение. Затова нека онези от вас, които са били свидетели на тези нещастни събития, да излязат сега и да дадат показанията си, за да можем да направим нужните преценки. Присъдете дали чувството ни за справедливост ще бъде задоволено, като накажем неверницата, или трябва с наранено сърце да доведем докрай един процес срещу нашия брат.

Призоваха няколко души свидетели с цел да докажат на какви рискове се бе изложил Боа Жилбер в опитите си да спаси Ребека от горящия замък, като с тези грижи по нейната безопасност пренебрегнал напълно собствената си защита. Подробностите те описаха с присъщата за прости хора склонност към преувеличение особено когато са силно възбудени от някое необикновено събитие; а и природната им слабост към необикновеното много се засили, като разбраха с какво задоволство се приемат показанията им от важната личност, която искаше тези сведения. Така опасностите, преодолені от Боа Жилбер, сами по себе си достатъчно големи, станаха в техните уста небивали. Усърдието и предаността, с която тамплиерът бе защитил Ребека, в преувеличения си вид надхвърлиха не само границите на благоразумието, но дори най-безумните крайности на рицарска ревност. А почетелното му отношение към думите ѝ, макар тя често да го порицаваше и да му говореше твърде строго, бе предадено с такива краски, щото звучеше съвсем неестествено за човек с надменния му нрав.

Сетне прецепторът на Темпълстоу бе призован да разправи как Боа Жилбер пристигнал в прецепторията с еврейката. Показанията на Малвоазен бяха дадени с ловка предпазливост. Но когато видимо искаше да пощади чувствата на Боа Жилбер, той от време на време подхвърляше намеци, които даваха да се разбере, че рицарят бил временно обезумял, защото имал вид на човек, лудо влюбен в девойката, която довел. С

въздишка на разкаяние прецепторът призна, че дълбоко съжالياва, задето приел Ребека и нейния любим в пределите на прецепторията.

– В своята изповед пред Великия магистър – заключи Малвоазен – аз изложих защитата си. Той знае, че подбудите ми не бяха лоши, макар постъпката ми да не е била в реда на нещата. На драго сърце приемам каквото наказание той благоволи да ми наложи.

– Добре казано, брат Алберт – отвърна Боманоар. – Подбудите ти са били добри, щом си счел за правилно да възпреш блудния си брат в стремителното му падение. Но не си постъпил правилно, както онзи, който иска да спре развилнял се кон, като го хване за стремето вместо за юздата, и така сам се наранява, вместо да постигне целта си. Набожният основател на ордена ни е предписал да се казва „Отче наш“ тринайсет пъти сутрин и девет пъти при вечерня. Удвои числото им. На тамплиерите се разрешава три пъти седмично да ядат месо. Ти ще постиш седем дни. Прави това следните шест седмици и ще изкупиш греха си.

С лицемерен вид на пълно покорство прецепторът на Темпълстоу направи дълбок до земята поклон пред началника на ордена и отново зае мястото си.

– Не би ли било добре, братя – каза Великият магистър, – да разгледаме досегашния живот на тази жена, да видим какво е приказвала, най-вече за да разберем дали може да се очаква, че тя си е служила с магии? Защото истините, които чухме, не без основание могат да ни наведат на мисълта, че в тази нещастна история съгрешилият ни брат е бил под влияние на дяволски примамки и е бил заблуден от сатаната.

Херман от Гудалрик бе четвъртият прецептор в залата. Останалите трима бяха Конрад, Малвоазен и самият Боа Жилбер. Херман бе стар воин, по лицето на когото личаха безброй следи от рани, получени от мюсюлмански мечове. Той заемаше висок пост и се ползваше с голямо уважение сред братята от ордена.

Този прецептор сега стана и се поклони на Великия магистър, който веднага му даде думата.

– Бих желал да чуя, отче пресвети, какво ще каже доблестният ни брат Брайън де Боа Жилбер за тези чудовищни обвинения и с какви очи той гледа сега на злочестата си връзка с еврейката?

– Брайън де Боа Жилбер – рече Великият магистър, – ти чу въпроса, на който нашият брат от Гудалрик желае да му отговориш. Заповядвам ти да му отговориш.

Когато Великият магистър го заговори с тези думи, Боа Жилбер обърна към него глава, но продължаваше да мълчи.

– Вселил се е в него ням дявол – каза Великият магистър. – Махни се, сатана! Говори, Брайън де Боа Жилбер, заклевам те в името на този символ на светия ни орден!

Боа Жилбер направи усилие да потисне надигащото се у него презрение и възмущение, защото добре си даваше сметка, че няма да му помогне, ако му даде израз.

– Брайън де Боа Жилбер – отвърна той – не отговаря, свети отче, на такива фантастични и смътни обвинения. Ако се съмнявате в неговата чест, той ще я защити с тялото си или с онзи меч, с който често се е сражавал за християнската вяра.

– Прощаваме ти, брат Брайън – рече Великият магистър. – Макар че да се хвалиш пред нас за военните си подвизи, значи да величаеш собствени дела, а то иде от лукаваго, който ни изкушава сами да се прославяме. Но аз ти прощавам, имайки предвид, че подтикът за тези думи не иде от тебе, а от онзи, когото с божията воля ще погълнем и прокудим от нашите среди. – Тук Боа Жилбер стрелна един презрителен поглед със свирепите си тъмни очи, но замълча. – А сега – продължи Великият магистър, – тъй като въпросът на нашия брат от Гудалрик остана без задоволителен отговор, ще продължим следствието си, братя, с по-

мощта на нашия покровител ще стигнем до дъното на тази позорна загадка. Нека всеки, който може да даде показания за живота и приказките на тази еврейка, да излезе пред нас.

В долния край на залата зашумяха и когато Великият магистър поиска да разбере на какво се дължи, му отговориха, че в тълпата имало един доскоро прикован към леглото човек, когото пленницата напълно изцерила с един чудотворен балсам.

Довлякоха нещастния селянин, саксонец по произход, който бе в ужас при мисълта какви наказания може да си е навлякъл, ако му припишат като вина това, че една девойка еврейка го бе излекувала от паралич. Той наистина далеч не беше напълно излекуван, защото се довлече на патерици, за да даде показанията си. Селянинът стори това съвсем неохотно, често през сълзи. Но все пак призна, че преди две години, когато живеел в Йорк, внезапно заболял от тежка болест, докато работел като дърводелец за богатия евреин Исак, че не можел да мръдне от леглото си, докато лекарствата, предписани от Ребека, особено един съгриващ балсам с миризма на силни подправки, не му възвърнали до известна степен способността да се движи. Освен това, добави селянинът, тя му дала едно бурканче с безценния мехлем и една монета, с която да се завърне в бащиния си дом близо до Темпълстоу.

– Ако ми разрешите да кажа, милостиви отче – продължи той, – но смятам, че девойката не ми мислеше злото, макар че има нещастieto да се е родила еврейка. Защото дори когато използвах лекарството ѝ, аз си казвах молитвите „Отче наш“ и „Веруюто“ и съвсем не забелязах то да действа по-малко благотворно.

– Мълчи, роб – заповяда му Великият магистър, – мълчи и се махай отук! Наистина на такива говеда като вас прилича да си играете с дяволски лекове и да работите за синовете на злото. Казвам ти, сатаната може да даде някому болести нарочно, за да избави

след това хората от тях и да ги накара да вярват в дяволски лечения. Имаш ли още от мехлема, за който говориш?

Селянинът бръкна в пазвата си с трепереща ръка и измъкна една кутийка, по капака на която имаше изписани еврейски букви. За болшинството от присъстващите това бе сигурно доказателство, че дяволът е бил аптекар. Прекръствайки се, Боманоар взе кутийката в ръка и като познавач на повечето източни езици, без всякакво затруднение прочете девиза, написан на капака: „Лъвът на племето на Юда е победител“.

– Колко необикновена е силата на сатаната – каза той, – щом може да превърне Светото писание в богохулство и да налее отрова в насъщната ни храна. Няма ли тук някой лекар, който да ни каже от какво е направен този тайнствен мехлем?

Двама лечители, както се нарекоха, се представиха: единият монах, а другият бръснар, и заявиха, че не знаели от какви вещества е направен, освен че миришел на миро и камфор, които считали за ориенталски билки. Но с истинска професионална омраза към свой колега, постигнал успехи в професията си, те подметнаха, че щом лекарството не им е известно, то непременно трябва да е приготвено според указания от някоя незаконна магическа фармакопея, тъй като самите те, без да са магьосници, били напълно запознати с всички клонове на изкуството си, доколкото било разрешено да се упражнява от вярващи християни. След тези медицински обяснения саксонският селянин най-смирено поиска да му върнат лекарството, което се бе оказало толкова целебно. Но Великият магистър прие молбата му със строго, намръщено лице.

– Как се казваш? – попита той сакатия.

– Хиг, син на Снел – отвърна селянинът.

– Тогава Хиг, сине Снелов – рече Великият магистър, – казвам ти, че е по-добре да си прикован към леглото, отколкото да се лекуваш с лекарство от не-

верници, което да те вдигне на крака и да проходиш; по-добре е със сила да лишиш неверниците от богатството им, отколкото да приемаш от тях щедри дарове или да им вършиш услуги срещу заплащане. Върви и изпълни повелята ми!

– Уви – отговори селянинът, – разрешете да ви кажа, дори да ви ядосам, че тоз' урок идва твърде късно за мен, защото съм вече сакат. Но ще кажа на двамата си братя, които служат на богатия равин Натан бен Самуел, че Ваше Преподобие казва, че е по-законно да го ограбят, отколкото да му служат вярно.

– Изхвърлете този бърбив нехранимайко! – рече Боманоар, който не знаеше как да обори това практическо приложение на своята максима.

Хиг, синът на Снел, се оттегли от тълпата, но понеже се интересуваше за съдбата на благодетелката си, се повъртя, докато разбере участта ѝ, дори с риск отново да го погледне намръщаното лице на строгия съдия, който всяваше такъв ужас у него, че сърцето му едва не секваше.

В този момент Великият магистър заповяда на Ребека да свали булото си. Заговаряйки за пръв път, тя отговори търпеливо и с много достойнство:

– Дъщерите на моя народ нямат обичай да откриват лицата си, когато са сами в присъствието на много непознати хора.

Сладостта на гласа ѝ и мекотата на отговора вдъхнаха жалост и съчувствие у слушателите. Но Боманоар считаше за добродетел потъпкването на всякакъв порив към човечност, който би му попречил да изпълни въображаемия си дълг, и затова повторно заповяда на жертвата си да се разбули.

Пазачите тъкмо се канеха да свалят булото ѝ, когато тя застана пред Великия магистър и каза:

– Не, но от любов към собствените ви дъщери... Уви – тя се спря, защото се опомни, – вие нямате дъщери! Но в памет на майките си, от любов към сестрите

си и от чувство за подобаващо към жени приличие не позволявайте да се отнасят така с мен във ваше присъствие. Не прилича една девойка да бъде разбулена от толкова груби слуги. Ще ви се подчиня – добави тя с тон на търпелива скръб в гласа си, който само дето не стопи сърцето на самия Боманоар, – вие сте старейшина на вашия народ и щом заповядате, ще открия лицето на една злочеста девойка.

Тя свали воала си и ги погледна с лице, в което срамежливост и достойнство се бореха за надмощие. Всички бяха като слисани от необикновената ѝ красота и в залата се разнесе шепот. По-млади рицари се спогледаха и споделиха мнението си, че най-доброто извинение за Брайън бе по-скоро силата на действителните ѝ очарования, отколкото силата на въображаемите ѝ качества на магьосница. Но най-силно въздействие оказа лицето ѝ на Хиг, сина на Снел.

– Пуснете ме да изляза – каза той на пазачите при вратата на залата, – пуснете ме! Да я погледна още веднъж, значи да умра на място, защото и аз участвах в погубването ѝ.

– Мълчи, бедни ми човече – обърна се Ребека към него, като чу думите му. – Ти с нищо не си ми навредил, като каза истината; а не можеш да ми помогнеш с вайканията си. Моля ти се, мълчи. Иди си у дома и гледай да се спасиш.

От състрадание вратарите тъкмо се канеха да изхвърлят Хиг, защото се страхуваха, че ще го накажат заради силните му вопли, а тях ще смърят. Но Хиг обеща да не вика и му разрешиха да остане. Сега призоваваха двамата войници, на които Малвоазен недвусмислено бе втъпил от какво голямо значение ще бъдат показанията им. Макар и двамата да бяха закоравели, непоправими мошеници, в първия момент те се стъписаха пред невиданата хубост на обвиняемата, но прецепторът на Темпълстоу ги погледна многозначително, с което им възвърна обичайното несмутимо спо-

койствие. Тогава с точност, която би усъмнила по-безпристрастни съдии, те разказаха ред случки, или измислени от край до край, или съвсем незначителни, или пък напълно естествени сами по себе си, но които сега будеха подозрения, защото бяха силно преувеличени и изпъстрени със зловещи коментари. В наши дни бихме разделили показанията им на две категории – несъществени и фактически, физически невъзможни. Но в онези времена на невежество и суеверия и едните, и другите лесно се приемаха като доказателства за вина. Към първата категория принадлежеше твърдението им, че били чули Ребека да си мърмори нещо на непознат език; че песните, които от време на време си пеела, прозвучавали особено сладостно, което карало ушите на слушателите да кънтят, а сърцата им да се разтупват; че понякога си приказвала сама и гледала нагоре, сякаш чака отговор оттам; че облеклото ѝ било необикновено, мистично и различно от облеклото на порядъчните жени; че имала пръстени с гравирани кабалистични знаци и че по воала ѝ били избродирани чуждестранни букви. Всички тези толкова естествени и незначителни обстоятелства бяха изслушани сериозно, като доказателства или поне като факти, даващи повод за силни подозрения, че Ребека имала непозволения сношения с мистични сили.

Имаше обаче по-недвусмислени показания, които болшинството от присъстващите лековерни хора жадно поглъщаха, колкото и да бяха невероятни. Един от войниците бил видял как тя излекувала ранен човек, заведен с тях в замъка Торкилстън.

– Тя направи някакви знаци на раната – каза войникът, – като повтаряше някакви тайнствени думи, които, слава богу, не разбрах, и изведнъж от раната излезе железният връх на стрела, тя престана да кърви, заздравя и умирацията след четвърт час ходеше по укреплението и ми помагаше около каменохвъргачката.

Тези легенди навярно се основаваха на факта, че Ребека бе гледала ранения Айвънхоу в замъка Торкилстън. Още по-трудно бе да се оспори достоверността на свидетеля, когато последният, за да подкрепи устните си показания с веществени доказателства, измъкна от кесията си същия връх на стрела, който според думите му бе чудотворно изскочил от раната. И тъй като желязото тежеше цели трийсет грама, то напълно потвърди историята, колкото и да бе чудновата.

От един съседен зъбер неговият другар бил видял сцената между Ребека и Боа Жилбер, когато тя се готвела да се хвърли от върха на кулата. За да не остане по-назад от другаря си, той заяви, че видял как Ребека, застанала на парапета на кулата, се превърнала в снежнобял лебед и в този вид прехвърчала три пъти около замъка Торкилстън. После пак кацнала на кулата и отново добила женски образ.

По-малко от половината от тези важни показания биха стигнали, за да осъдят коя да е старица, бедна, грозна, та дори да не беше еврейка. Но дори младостта на Ребека, съчетана с най-изящна красота, не бяха в състояние да я спасят при наличността на такива фатални обстоятелства и съвкупността от тежки обвинения срещу нея.

Получил обща подкрепа, Великият магистър с тържествен тон заповяда на Ребека да направи възраженията си против присъдата, която той се готвеше да произнесе.

– Съзнавам, че да се обърна към вас с просба за милост, би било колкото безполезно, толкова и недостойно – заговори хубавата еврейка с леко разтреперан от възмущение глас. – Също така би било безсмислено да заявя, че на всепризнатия основател на вашата и моята религия не ще се зловиди да се облекчават болните и ранените от друго вероизповедание. Не би ми помогнало и да твърдя, че много неща, казани про-

тив мен от тези мъже – Господ да им прости, – са невъзможни, щом вие ги смятате за възможни! Още по-малка полза бих имала, ако обясня, че особеностите на облеклото, езика и обноските ми са характерни за моя народ – замалко не казах родина, но, уви, ние нямаме родина. Нито пък ще се оправдая, като злепоставя потисника си; а той стои там и слуша измислици и предположения, които едва ли не изкарват тиранина за жертва. Нека бог застане като съдия между него и мен! Но предпочитам десет пъти да приема смърт, каквато смятате, че заслужавам, отколкото да търпя досадното задиряне, с което този син Велиалов ме тормози, мен, негова пленница, самотна и беззащитна. Но той е от вашата вяра и най-малкото твърдение от негова страна би имало далеч повече тежест от най-тържествените изявления на една злочеста еврейка. Затова няма да се обърна към него с обвинението, насочено сега срещу мене. Но него – да, Брайън де Боа Жилбер, тебе призовавам да кажеш дали тези обвинения не са лъжливи! Дали не са толкова чудовищни и клеветнически, колкото са смъртоносни?

Настъпи кратко мълчание. Всички обърнаха очи към Брайън де Боа Жилбер. Но той не каза дума.

– Говори – продължи тя, – ако си мъж, ако си християнин, говори! Заклевам те в името на одеждите, които носиш, в името, което си наследил, в рицарското звание, с което се гордееш, в честта на майка ти, в името на гробницата и костите на твоя баща, заклевам те, кажи, верни ли са тези неща!

– Отговори й, брате – рече Великият магистър, – ако дяволът, с когото се бориш, ти даде достатъчно сила.

Действително Боа Жилбер имаше вид на човек, у когото бушуват противоположни страсти. Чертите на лицето му бяха изкривени и се гърчеха. Най-последно със сподавен глас, поглеждайки към Ребека, той отвърна:

– Бележката! Бележката!

– Ето – възкликна Боманоар, – ето ви истински доказателства. Жертвата на магиите ѝ може само да назове съдбоносната бележка, а заклинанието, написано там, без съмнение го кара да мълчи.

Но Ребека другояче изтълкува думите, едва ли не изтръгнати от Боа Жилбер, и хвърляйки поглед върху парченцето пергамент, което все още държеше в ръката си, тя прочете написано с арабско писмо: „Поискай защитник!“ . Всички присъстващи почнаха шепнешком да коментират странния отговор на Боа Жилбер, което даде възможност на Ребека да разгледа и мигновено да унищожи бележката, без да я забележат. Когато се смълчаха, Великият магистър заговори:

– Ребека, никаква полза не можеш да извлечеш от показанията на този нещастен рицар, който – това е ясно за всички – не е достатъчно силен да надвие сатаната. Имаш ли още нещо да кажеш?

– Остава ми още една възможност да спася живота си – каза Ребека – дори според вашите собствени жестоки закони. Животът ми е крайно нещастен – поне е нещастен от известно време, – но аз не ще захвърля този дар божи, докато Господ ми дава възможност да го защита. Отхвърлям обвинението и заявявам, че то е лъжливо. Настоявам, че съм невинна, и искам да ми се даде право на божи съд*, където ще бъде представена от моя защитник.

– А кой, Ребека, ще вдигне копието си за една магьосница? Кой ще приеме да защитава еврейка?

– Бог ще ми прати закрилник – отвърна Ребека. – Не може да бъде в тази хубава страна, Англия, гос-

**При липса на други доказателства в съдилищата от това време прибегвали до т.нар. „божи съд“, тоест, ако обвиняемият премине през известни изпитания, без да пострада, се смятал за невинен. В основата на „божия съд“ стои религиозното схващане, че истината може да се открие с намесата на бога – бел. прев.*

топриемна, щедра и свободна, където толкова хора са готови да излагат живота си в защита на своята чест, да не се намери един, който да се бори за справедливост. Но достатъчно е, че искам божи съд – ето моя залог.

Тя свали бродираната си ръкавица и я хвърли пред Великия магистър с непрестореност и достойнство, които възбудиха у всички изненада и възхищение.

ГЛАВА XXXVIII

Дори Лукъс Боманоар се трогна от вида и изрази на лицето на Ребека. Той по природа не бе жесток, нито пък суров човек. Но покрай безстрастния си нрав и високото си, макар и погрешно чувство за дълг сърцето му постепенно закоравя от аскетичния му начин на живот, от върховната власт, на която се радваше, и от самовнушеното задължение да потъпква друговерството и да изкоренява ересите. Лицето му загуби обичайния си строг израз, докато гледаше застаналата пред него прекрасна девойка, която сама, без помощта на приятели, проявяваше толкова висок дух и смелост в своята защита. Той се прекръсти два пъти, чудейки се какво бе смекчило по толкова необикновен начин едно сърце, което при други подобни случаи по твърдост приличаше на стоманения му меч. Най-после заговори.

– Девойко – каза той, – голяма ще е вината ти, ако съжалението, което изпитвам към теб, се дължи на зли чародейни сили. Но аз по-скоро го схващам като естествено разнежване на едно сърце, което скърби, че такова красиво тяло е станало проводник на духовна гибел. Разкай се, дъще, признай, че си магьосница, откажи се от лошата си вяра, приеми тази свята емблема и все още има възможност да настъпят за тебе сега и занапред по-добри дни. В някой манастир на

най-строгия орден ще имаш време за молитви и подобащо изкупление и за едно разкаяние, за което е невъзможно човек да съжалява. Стори това и ще останеш жива. Какво е направил за тебе Мойсеевият закон, че да трябва сега да умреш за него?

– Това е законът на моите деди – отвърна Ребека. – Той ми бе връчен сред бури и мълнии на планината Синай, сред огнени пламъци и мъгли. Ако сте християни, вие вярвате, че това е така. А според вас той е отменен. Но моите учители другояче са ме учили.

– Да излезе нашият свещеник – заповяда Боманоар – и да каже на тази упорита безверница...

– Простете, задето ви прекъсвам – спря го Ребека смирено, – но аз съм неука девойка и не умея да водя спорове в защита на вярата си. Но ако такава е божията воля, мога да умра за нея. Моля ви, отговорете на искането ми за защитник, който да излезе на двубой по правилата на божия съд.

– Дайте ми ръкавицата ѝ – рече Боманоар и разглеждайки слабата тъкан и тънките пръсти, добави: – Какъв малък, деликатен залог и каква смъртоносна цел! Ето на, разбираш ли, Ребека, все едно да съпоставиш тази твоя тънка, лека ръкавица с една от нашите тежки стоманени ръкавици. По същия начин може да се съпостави твоето дело с това на Храма, защото ти предизвика на двубой нашия орден.

– Сложете на везните и невинността ми – отвърна Ребека, – и копринената ръкавица ще се окаже по-тежка от желязната.

– Значи ти все още упорито отказваш да се признаеш за виновна и дръзваш да ни предизвикаш по този начин?

– Така е, благородни господине – бе отговорът на Ребека.

– Тогава така да бъде, в името господне – каза Великият магистър, – пък нека бог покаже на коя страна е правото!

– Амин – заключиха прецепторите около него и тази дума дълбоко отекна в залата и бе подета от всички присъстващи.

– Братя – поде Боманоар, – вие си давате сметка, че спокойно можехме да откажем на тази жена правото да използва преимуществото на божия съд с двубой. Но макар да е еврейка и неверница, тя е същевременно беззащитна чужденка. Пазил ме Господ да се каже, че тя е поискала да се ползва от привилегиите на меките ни закони и че сме ѝ отказали. При това ние сме не само духовници, но и рицари воини, и би било позор за нас, веднъж предизвикани на борба, да откажем под какъвто и да е предлог. Върху Ребека, дъщерята на Исак от Йорк, по силата на много подозрителни обстоятелства тежи обвинението, че тя е омагьосала един благороден рицар от нашия свят орден. Сега тя ни извика на борба, за да докаже невинността си. На кого според вас, свети братя, би следвало да предадем залога за борбата, като същевременно го определим за защитник на нашата кауза в полесражението?

– На Брайън де Боа Жилбер, когото главно засяга – предложи прецепторът на Гудалрик – и който при това знае най-добре каква е истината.

– Ами ако нашият брат Брайън е под влиянието на някаква магия? – попита Великият магистър. – Казвам го като предупреждение, защото няма друга десница на човек от ордена ни, на която по-охотно бих поверил тази или коя да е друга още по-важна кауза.

– Свети отче – отвърна прецепторът на Гудалрик, – никаква магия не може да засегне бореца, който излиза да се бие за божията присъда.

– Право казваш, брате – съгласи се Великият магистър. – Алберт Малвоазен, дай ръкавицата ѝ на Брайън де Боа Жилбер. На тебе повелявам, брате – продължи той, обръщайки се към рицаря, – да се сражаваш храбро, без най-малкото съмнение в победата

на правото дело. А ти, Ребека, запомни, че ти даваме тридневен срок, считан от днес, да си намериш защитник.

– Твърде кратък срок давате – отговори Ребека, – за да може чужденка, при това друговерка, да намери човек, готов да се бие, да заложим живота и честта си за нейната кауза срещу рицар с име на закален воин.

– Не мога да го продължа – каза Великият магистър. – Двубоят трябва да се състои в мое присъствие, а на четвъртия ден се налага да напусна Темпълстоу поради различни важни задължения, които имам другаде.

– Да бъде волята божия! – рече Ребека. – Поверявам се на този, комуто стига един миг, за да спаси човека.

– Мъдро говориш, девойко – каза Великият магистър, – но нам ни е добре известно кой може да се представи като ангел на светлината. Остава да определим най-подходящото място за двубой и ако така се стекат обстоятелствата, за екзекуцията. Къде е прецепторът на Темпълстоу?

Алберт Малвоазен, който все още държеше ръкавицата на Ребека в ръката си, водеше тихичко много сериозен разговор с Боа Жилбер.

– Какво значи това! – възкликна Великият магистър. – Не е ли съгласен да приеме ръкавицата?

– Ще я приеме, ето, взе я, пресвети отче – отвърна Малвоазен, като мушна ръкавицата под собствената си мантия. – Що се отнася до мястото за двубоя, смятам за най-подходяща арената на свети Георги, която принадлежи на прецепторията и където се упражняваме във военно изкуство.

– Добре – съгласи се Великият магистър. – Ребека, на тази арена ти ще ни посочиш защитника си. Ако не намериш такъв или ако защитникът ти бъде победен в божия съд, ти ще умреш като магьосница, както ти е писано. Нека това наше решение бъде протоколирано и прочетено на глас, за да не може никой да каже, че не му е известно.

Един от свещениците, които изпълняваха службата на протоколчици на съвета на ордена, незабавно вписа заповедта с подобаваща редакция в огромен том, съдържащ дневния ред на тържествените събрания на рицарите тамплиери. Когато свърши, другият прочете на глас присъдата на Великия магистър, която, преведена от нормано-френски език на оригинала, гласеше, както следва:

„Ребека, еврейка, дъщеря на Исак от Йорк, бидейки обвинена в магьосничество, прелъстяване и други порочни деяния, насочени срещу един рицар от най-светия орден на Храма на Сион, отрича горното и твърди, че показанията, дадени днес срещу нея, били лъжливи, злонамерени и неверни; бидейки в невъзможност да се бори лично, тя предлага свой защитник, който да се бори за каузата ѝ по всички правила на рицарството с такива оръжия, каквито се предвиждат при хвърляне на ръкавицата, като риска и разноските поема тя. И тя хвърли ръкавицата си. И след като ръкавицата ѝ бе предадена на благородния лорд и рицар Брайън де Боа Жилбер от светия Орден на Храма на Сион, той бе определен да се бие в този двубой от името на ордена си и от свое име, като пострадал и понесъл вреди от деянията на въззивничката. Поради което пресветият отец и могъщ лорд Лукъс маркиз от Боманоар разреши гореказаната борба и определи третия ден на двубоя, който ще се състои на заграденото място, наречено арената на свети Георги, близо до прецепторията на Темпълстоу. И Великият магистър нареди въззивничката да се яви там посредством своя защитник под страх от смъртно наказание, като лице, осъдено за магьосничество и прелъстяване; и ако защитникът не се яви, ще бъде обявен за изменник и страхливец; гореспоменатият благороден лорд и пресвети отец нареди двубоят да се състои в негово присъствие и според всички правила, препоръчителни и от полза при такива случаи. И нека бог подпомогне справедливото дело!“

– Амин! – каза Великият магистър и всички зрители повториха тази дума. Ребека не каза нищо, но вдигна очи към небето, като скръсти ръце и остана за миг неподвижна. Сетне тя съвсем смирено напомни на Великия магистър, че би трябвало да ѝ се даде възможност да влезе във връзка със своите близки, за да им съобщи за положението си и за да намери по възможност защитник, готов да се бори заради нея.

– Това е справедливо и законно – потвърди Великият магистър. – Избери си пратеник, на когото можеш да имаш доверие, и ще му се разреши свободен достъп при тебе в стаята, в която си затворена.

– Има ли някой тук – попита Ребека, – който, било от любов към едно добро дело или срещу щедро възнаграждение, да послужи на едно злочесто създание?

Настъпи кратко мълчание. Всеки смяташе, че е опасно в присъствието на Великия магистър да прояви интерес към наклеветената пленничка, защото може да го заподозрат в тежнения към еврейската вяра. Дори изгледите за възнаграждение, а още по-малко само чувството за състрадание, не можеха да превъзмогнат този страх.

В продължение на няколко минути Ребека стоеше, обзета от неописуема тревога, после извика:

– Наистина ли е така? Възможно ли е в Англия да бъда лишена от единствената малка надежда, която ми остава, за да се спася, защото няма човек, готов да извърши едно милосърдно дело? На най-закоравелия престъпник не биха отказали подобно нещо!

Най-после Хиг, синът на Снел, отговори:

– Аз съм сакат човек, но само благодарение на милосърдната ѝ помощ мога изобщо да се движа. Аз ще занеса съобщението ти – добави той, обръщайки се към Ребека, – доколкото е по силите на един сакат. Колко хубаво щеше да е, ако краката ми бяха достатъч-

но бързи, за да поправа злото, сторено от езика ми. Уви! Когато похвалих твоите благодеяния, съвсем не мислех, че те водя към опасност!

– Господ разполага с всички ни – отвърна Ребека. – Той може да премахне пленничеството на Юда дори и с най-слабото оръжие. Охлювът не е по-малко сигурен пратеник от сокола, щом трябва да предаде божие послание. Потърси Исак от Йорк – ето ти пари за кон и ездач – и му дай това листче. Не зная дали ме вдъхновява сега дух небесен, но с пълна сигурност преценявам, че няма да умра сега и че ще се намери защитник за мен. Сбогом! Бързай, защото от бързината ти зависи дали ще живея, или ще умра.

Селянинът взе листчето, което съдържаше само няколко реда, написани на староеврейски. Мнозина го увещаваха да не пипа един толкова съмнителен документ. Но Хиг бе твърдо решен всеотдайно да служи на своята благодетелка.

– Тя спаси тялото ми – каза той – и аз съм уверен, че няма намерение да погуби душата ми.

– Ще взема коня на моя съсед Бутън и ще бъда в Йорк във възможно най-кратко време, без да щадя нито себе си, нито коня.

Но случи се така, че не се наложи той да отиде толкова далеч, защото на четвърт миля от портата на прецепторията срещна двама ездачи, които по облеклото и грамадните жълти шапки позна, че са евреи. Като ги доближи, видя, че единият беше бившият му работодател Исак от Йорк. Другият беше равинът Бен Самуел. Като чули, че Великият магистър е свикал съвета, за да съди една магьосница, и двамата бяха тръгнали насам и се бяха приближили, доколкото смятаха за благоразумно.

– Брате Бен Самуел – каза Исак, – душата ми е смутена и не зная защо. Много често ни обвиняват в черна магия, за да прикрият злодеянията си към нашия народ.

– Успокой се, брате – рече лекарят. – В твои ръце е Мамонът на злото*, затова можеш да се справиш с назаряните и с пари да купиш своята сигурност. Парите властват над варварските умове на тези безбожници така, както казват, че печатът на могъщия Соломон е държал в подчинение злите духове. Но кой е този нещастник, който се приближава към нас на патериците си и, струва ми се, иска да говори с мен?

– Приятелю – продължи лекарят, обръщайки се към Хиг, сина на Снел. – Няма да ти откажа да те лекувам, но не съм склонен нито с грош да облекча просяците по пътищата. Какво чакаш? Ако са ти схванати краката, изкарвай си хляба с ръцете. Защото, макар и да не си годен за бързоходец или за грижлив овчар, или за войник, или за да служиш на припрян господар, все пак има занимания... Какво, брате? – каза той, като прекъсна речта си, за да погледне Исак, който, хвърлил поглед върху подадената му от Хиг бележка, изстена дълбоко, падна от мулето си като умиращ и остана безчувствен на земята.

Равинът веднага слезе силно разтревожен от мулето си и побърза да му даде лекарства, каквито смяташе, че ще възстановят другаря му. Той дори извади от джоба си чашата и се готвеше да му пусне кръв, когато Исак внезапно се съживи, но само за да хвърли шапката от главата си и да посипе сивите си коси с прах. Лекарят отначало бе склонен да отдаде този изблик на силни чувства на временна лудост и следвайки първоначалните си намерения, започна отново да пипа чашата. Но Исак скоро го убеди, че греша.

– Дете на моята скръб – каза той, – трябвало е да се казваш Бенони вместо Ребека. Защо е необходимо твоята смърт да доведе белите ми коси до гроба и да стигна дотам, че в огорчението си да прокълна бога и да умра!

*Парите – бел. прев.

– Брате – каза равинът силно изненадан, – как може ти, израилтянски баща, да изричаш подобни слова? Надявам се, че дъщеря ти е още жива.

– Тя е жива – отвърна Исак, – но също като Данаил, когото наричали „Белтешазар“, когато е бил в ямата на лъвовете. Тя е пленница на синовете на дявола и ще изпита всичката им жестокост, защото те няма да пощадят нито младостта ѝ, нито красотата ѝ. О! Тя бе корона от зелени палмови листа на беловласата ми глава. А трябва да повехне за една нощ като кратунката на Йона! Дете на моята любов! Дете на моята старост! О, Ребека! Дъщеря на Рахил! Тъмната сянка на смъртта те е обгърнала.

– Но прочети бележката – настоя равинът, – може случайно да намерим начин да я спасим.

– Чети ти, брате – отвърна Исак, – очите ми са потоци от сълзи.

Лекарят прочете следните думи, написани на родния им език:

„До Исак, сина на Адоникан, когото другOVERците наричат Исак от Йорк. Нека постоянно се радваш на спокойствие и на благодат! Татко, аз съм осъдена да умра като магьосница за престъпление, чуждо на душата ми. Татко, ако може да се намери силен мъж, който да се сражава с меч и копие за делото ми, според обичая на назаряните, на арената на Темпълстоу на третия ден от днес, може случайно богът на нашите деди да му даде сила да защити невинната, да защити беззащитната. Но ако това не стане, нека девоичките от нашия народ скърбят за мене като за загубена, както скърбят за ударения от ловеца елен, за покосеното от косача цвете. Ето защо виж какво можеш да направиш и дали има надежда за спасение. Един воин назарянин би могъл наистина да вдигне оръжие в моя защита, именно Уилфред, синът на Седрик, когото другOVERците наричат Айвънхоу. Но той може да не е още достатъчно силен да понесе тежестта на доспехи-

те си. Все пак прати му вест, татко, защото той е добре гледан всред силните хора на своя народ и тъй като беше мой другар в затвора, може да намери някого да се бие за мен. Кажи му – и то на него, на Уилфред, сина на Седрик, че и да живее, и да умре, Ребека е невинна. И ако бъде волята божия ти да загубиш дъщеря си, не оставай, старче, в тази страна на кръвопролития и жестокости. Иди в Кордова, където брат ти живее в безопасност под закрилата на трона, на трона на Боабдил, сарацинеца. Защото жестокостите на маврите към племето на Яков са по-малко, отколкото жестокостите на назаряните в Англия“.

Исак слушаше сравнително спокойно, докато Бен Самуел четеше писмото, но после пак почна по ориенталски шумно и с ръкомахане да изразява скръбта си, раздираше дрехите си, посипваше главата си с прах и викаше:

– Дъще моя, дъще моя! Плът от плътта ми! Кръв от кръвта ми!

– Все пак не губи кураж – успокояваше го равинът, – скръбта е безполезна. Стегни се, потърси този Уилфред, сина на Седрик. Той може да ти помогне със съвета или със силата си, този момък е добре гледан от Ричард, наречен от назаряните Лъвското сърце, а упорито се говори навред, че той се е върнал. Може Уилфред да успее да получи от него писмо, скрепено с неговия печат, с което да заповяда на тези кръвожадни хора, взели за срам и позор името си от Храма господен, да не извършат намисленото от тях злодеяние.

– Ще го потърся – съгласи се Исак, – защото той е добър момък и съчувства на прокуденото еврейско племе. Но той не може да носи доспехите си, а кой друг християнин би се сражавал за потиснатия ни народ.

– Но ти говориш като човек, който не познава друговерците – каза Равинът. – Със злато ще купиш храбростта им, също както със злато купуваш собствената си безопасност. Не губи кураж и тръгни веднага да

подириш Уилфред от Айвънхоу. И аз тръгвам, защото би било голям грях да те оставя в такова тежко положение. Ще отида в Йорк, където са събрани много войници и здрави мъже, и бъди сигурен, че между тях ще намеря някого, готов да се бие за дъщеря ти, защото за тях златото е бог и за богатство те залагат и живота си, и земите си. Готов ли си да изплатиш парите, които ще им обещаю от твое име?

– Разбира се – каза Исак. – Да бъде благословено небето, че ми даде утешител в нещастieto! Но не им давай наведнъж всичко, което искат, защото ще видиш, че този проклет народ има навика винаги да иска килограми, а случва се да се задоволява с грамове. Все пак нека бъде така, както ти кажеш, защото покрай тая работа не съм с ума си, пък каква полза бих имал от златото си, ако загине любимото ми дете.

– Сбогом – каза лекарят, – и нека всичко стане, както желаеш.

Те се прегърнаха и всеки тръгна по пътя си. Саканият селянин остана известно време загледан след тях.

– Какви кучета са тия евреи! – каза си той. – Да не обърнат повече внимание на един свободен занаятчия, сякаш съм роб или турчин, или обрязан евреин като тях! Можеха поне да ми хвърлят някоя и друга сребърна монета. Не бях длъжен да им нося нечестивите драканици и да рискувам да бъда омагьосан, както ми казаха толкова хора. Каква полза ще имам от жълтичката, която ми даде жената, ако пострадам, когато на Великден отида при свещеника да се изповядам, и ако трябва, да му дам двойно повече, за да получа опрощение, и отгоре на всичко цял живот да ме наричат „еврейски пратеник“! Трябва наистина да съм бил омагьосан, когато бях край това момиче. Но винаги се е случвало така с всекиго, който се доближи до нея, бил той евреин или християнин. Искаше ли тя услуга, всеки тичаше. И все пак, колчем помисля за нея, бих дал и работилницата, и инструментите си, за да ѝ спася живота.

ГЛАВА XXXIX

Привечер на същия ден, когато я съдиха, ако това може да се нарече съд, някой тихо почука на вратата на стаята, в която беше затворена Ребека. Това никак не обезпокои обитателката, погълната всецяло от вечерната молитва, препоръчвана от нейната религия, която завършваше с химн.

Когато заглъхнаха последните звуци на химна, отново се чу слабо потукване.

– Влез, ако си приятел – каза тя. – А ако си враг, нямам начин да ти откажа да влезеш.

– Аз съм приятел или враг, Ребека – каза Брайън де Боа Жилбер, влизайки в стаята, – според изхода от тази среща.

Смутена при вида на този човек, чиято сладострастна любов смяташе за причина на нещастията си, Ребека се отдръпна в най-отдалечения ъгъл на стаята с предпазлив и възбуден, но не и плах вид, сякаш бе решена да отстъпва, докато може, но да отстоява твърдо, когато няма друг изход. От нея лъхаше не толкова открито пренебрежение, колкото твърдост, като у човек, който не иска да предизвиква нападение, но е решен да го отблъсне, ако дойде, доколкото му позволяват силите.

– Няма защо да се боиш от мене, Ребека – рече тамплиерът, – или по-точно казано, поне сега нямаш основание да се боиш от мене.

– Не ме е страх от теб, рицарю – отвърна Ребека, макар ускореното ѝ дишане да опровергаваше донякъде смелите ѝ думи. – Доверието ми е голямо и не се боя от тебе.

– Нямах основание да се боиш – отговори Боа Жилбер със сериозен тон. – Няма вече защо да се страхуваш от предишните ми безумни опити да те спечеля. Стига само да викнеш, и ще дойдат пазачи, над които нямам никаква власт. Те имат задачата да те

поведат на смърт, Ребека, но не биха позволили някой да те обиди, дори аз, ако яростта ми – защото се касае за ярост – ме подтикне да сторя това.

– Благословен бог! – каза еврейката. – Най-малко от смъртта се страхувам в това гнездо на злото.

– Така е – отвърна тамплиерът, – мисълта за смъртта се приема лесно от смелите духове, когато внезапно се отвори пътят към нея. Пред това, което ти и аз смятаме за позорно, не са нищо за мен удар от копие или от сабя, а за тебе да скочиш от шеметно висока кула или да забиеш остър нож в гърдта си. Забележи добре – аз казвам това, – може би моето чувство за чест не отстъпва на твоето, Ребека, но и двамата знаем да мрем за честта си.

– Нещастнико – промълви еврейката, – а ти осъден ли си да изложиш живота си за принципи, които здравият ти разум отхвърля? Това значи да се лишиш от богатството си заради нещо, което не ти е насъщният. Но не мисли, че с мене е така. Твоите решения могат да се люшкат по бурните вълни на хорското мнение, но моите са приковани към бога.

– Млъкни, девойко – отговори тамплиерът, – такива приказки сега са безсмислени. Ти си осъдена да умреш не от лека и внезапна смърт, каквато избира беднякът и за каквато мечтае отчаяният, но бавно, продължително, в страшни мъки, каквито според тези жестоки фанатици твоето престъпление заслужава.

– А ако ме чака такава съдба, кому дължа това? – попита Ребека. – Само на този, който ме довлече тука с най-брутална и егоистична цел и който сега, по някаква известна само нему причина, се стареа да направи още по-страшна злочестата съдба, пред която ме изправи.

– Не мисли – продължи тамплиерът, – че аз сторих това. Като щит бих се изправил пред тебе и бих те предпазил с гърдта си от опасността, така както съвсем открито я изложих на стрелите, които иначе щяха да покосят живота ти.

– Ако ти бе имал за цел почтено да защитиш невинните – отвърна Ребека, – бих ти благодарила за грижите. Но както стоят нещата, ти толкова си изтъквал пред мене тази твоя заслуга, че не мога да не ти кажа – животът за мене няма стойност, ако трябва да го платя с цената на това, което ти бе поискал за него.

– Престани с твоите укори, Ребека – рече тамплиерът. – Имам собствена мъка и няма да позволя твоите упреци да я увеличат още повече.

– Тогава защо си дошъл, рицарю? – попита еврейката. – Говори кратко. Ако си дошъл по друга работа, не само за да видиш със собствените си очи причиненото ми от тебе нещастие, кажи ми. И после, ако обичаш, остави ме сама. Крачката между живота и вечността е кратка, но страшна, и нямам много време да се подготвя за нея.

– Виждам, Ребека – каза Боа Жилбер, – че ти продължаваш да стоварваш върху мен вината за бедите, които на драго сърце бих предотвратил.

– Рицарю, не искам да те упрекам. Но има ли нещо по-сигурно от това, че аз дължа смъртта си на твоята необузdana страст?

– Грещиш – прекъсна я тамплиерът бързо, – ако смяташ за мое дело нещо, което не можех нито да предвидя, нито да предотвратя. Можех ли да отгатна, че неочаквано ще пристигне онзи стар глупак, който заради единични прояви на безумна храброст и заради хвалебствията на малоумните за глупавите му аскетични самоизтезания се е издигнал временно по-високо, отколкото заслужава, по-високо, отколкото допуска здравият разум. Издигнал се е над мене и над стотиците братя от нашия орден, които мислят и чувстват като хора, свободни от глупавите и фантастични предрассъдъци, върху които той изгражда мненията и делата си.

– И все пак – възрази Ребека – и ти беше от моите съдии. Невинна, съвсем невинна, каквато ме знаеше,

ти се съгласи да ме осъдят. И ако правилно съм разбрала, самият ти ще се явиш на двубоя, за да докажеш моята вина и да допринесеш за наказанието ми.

– Да изпитам търпението ти, девойко – отвърна тамплиерът. – Никое друго племе не знае по-добре от евреите как да се пригоди към обстановката на момента. И така да нагласи платната на лодката, че да използва дори най-неблагоприятния вятър.

– Печален е часът, който научи евреите на такова изкуство! – възкликна Ребека. – Но нещастieto огъва сърцето, както огънят огъва твърдата стомана, и хората, които вече не са господари на земята си и не обитават своя свободна и независима страна, трябва да се кланят пред чужденци. Това е нашето проклятие, рицарю, което без съмнение сме заслужили със собствените си деяния и деянията на нашите деди. Но ти – ти, който се хвалиш, че си роден свободен, колко по-голям е твоят позор, когато се унижаваш, за да не дразниш предразсъдъците на другите, и то противно на собствените ти убеждения!

– Това са горчиви думи, Ребека – рече Боа Жилбер, като крачеше нетърпеливо из стаята. – Но аз не дойдох тука, за да си разменям с тебе упреци. Знай, че Боа Жилбер не отстъпва пред никой смъртен, макар понякога обстоятелствата да му налагат временно да промени намеренията си. Волята му е като планинския поток, който наистина за кратко може да обиколи скалата, но неизбежно си пробива път до океана. Бележката, в която те съветвах да поискаш защитник, кой друг можеше да я прати, ако не Боа Жилбер? Кой друг би проявил толкова голям интерес към тебе?

– Кратка отсрочка на предстоящата смърт – каза Ребека. – Повече не можеше ли да направиш за едно момиче, чиято глава си привел от скръб и което си докарал едва ли не до прага на гроба.

– Не, девойко – отговори Боа Жилбер, – имах и друго предвид. Ако не беше проклетата намеса на фа-

натичния старик и глупака от Гудалрик, който като тамплиер претендира да мисли и съди съгласно обикновените човешки правила, ролята на защитник щеше да се падне не на прецептор, а на обикновен член на ордена. Тогава аз самият – такива бяха намеренията ми, – още щом прозвучеше тръбата, щях да се явя в арената като твой защитник, преоблечен в доспехите на странстващ рицар, който търси приключения, за да прояви умението и храбростта си. И тогава, ако ще Боманоар да бе избрал не един, а двама-трима от събраните тук братя, положително щях да ги сваля от седлото с копието си без чужда помощ. Така, Ребека, щеше да е доказана твоята невинност и щях да разчитам на твоето чувство за благодарност като награда за победата ми.

– Това е празно самохвалство, рицарю – рече Ребека. – Хвалиш се с това, което щеше да направиш, ако не ти беше по-удобно да действаш другояче. Ти прие ръкавицата ми и моят защитник, ако една толкова отчаяна девойка може да намери такъв, трябва да се срещне с тебе на арената. И въпреки това ти се държиш като мой приятел и закрилник!

– Твой приятел и закрилник аз все пак ще бъда – повтори тамплиерът сериозно. – И то с голям риск да загубя честта си. Затова не ме обвинявай, ако предявявам своите искания, преди да заложа всичко, които ми е било скъпо, за да спася живота на една девойка еврейка.

– Говори – каза Ребека. – Не те разбирам.

– Е, тогава – отвърна Боа Жилбер – ще говоря така свободно, както обезумял покаяник пред духовния си баща, когато го въведат в изповедта. Ребека, ако не се явя на двубоя, ще загубя и слава, и положение, ще загубя онова, което ми е скъпо като живота – искам да кажа, уважението на моите братя и надеждите, които храня, да наследя онази върховна власт, която сега е в ръцете на фанатичния глупак Лукъс де Боманоар – но

власт, която бих използвал по съвсем друг начин. Такава съдба ме чака, ако не се явя на арената против тебе. Проклет да е онзи от Гудалрик, който и изкопа този трап! Дваж проклет да е Алберт де Малвоазен, който ме възпря да хвърля обратно ръкавицата в лицето на суеверния остарял глупак, който изслуша едно толкова абсурдно обвинение, и то срещу едно толкова благородно и красиво създание като тебе.

– А каква полза има сега от високопарни думи и ласкателство? – попита Ребека. – Ти си направил вече избора между необходимостта да пролееш кръвта на една невинна жена и да опропастиш собственото си положение и земните си надежди. Какъв смисъл има да разискваме? Ти вече избра.

– Не, Ребека – заговори рицарят с по-мек тон, като се приближи към нея, – изборът ми не е направен. Нещо повече, знай, ти ще решиш въпроса. Ако се явя на арената, трябва да поддържам името си на боец. И ако сторя това, със или без защитник, ти ще загинеш на кладата, защото няма рицар, който да ме е надвил в бой при равни условия или с известни предимства, освен Ричард Лъвското сърце и неговия любимец Айвънхоу. Айвънхоу, както ти е известно, не може да носи оръжие, а Ричард е в чужд затвор. Ако се явя, ти ще умреш дори ако твоят чар накара някой буен младеж да се хвърли в боя за теб.

– Какъв смисъл има да повтаряш това толкова често – забеляза Ребека.

– Има смисъл – отвърна тамплиерът, – защото трябва да се научиш да гледаш положението си от всички страни.

– Добре тогава, обърни гоблена и дай да видя другата страна – каза еврейката.

– Ако се явя на арената – продължи Боа Жилбер, – тебе те чака бавна и жестока смърт със страдания, каквито, казват, изпитвали грешниците в ада. Ако не се явя, ще бъда рицар, загубил положението и честта си.

Ще бъда обвинен в магьосничество и в общуване с неверници. Ще бъде поругано старото славно име, което съм прославил още повече. Ще загубя слава, ще загубя чест, ще загубя изгледите за такова величие, каквото едва ли са достигали императори. Ще жертвам голямата си амбиция, ще срутя планове си, които съм градил високи като планините, извисявали се някога, според езичниците, в рая. И все пак, Ребека – добави той, като се хвърли в краката ѝ, – ще жертвам тази слава, ще се откажа от величието, от властта, и то сега, когато е почти в ръцете ми, ако ти кажеш: „Боа Жилбер, приемам те за свой любим“.

– Остави глупостите, рицарю – отвърна Ребека, – и бързо намери регента, кралицата майка и принц Джон. От уважение към английската корона те не могат да допуснат дела, каквито върши Великият ви магистър. По такъв начин ще ми осигуриш защита, без да правиш никакви жертви, нито пък ще има основание да искаш от мен отплата.

– Аз нямам работа с тях – продължи той, като държеше шлейфа на дрехата ѝ, – само към теб се обръщам. Какво друго можеш да избереш? Помисли, дори да бях самият дявол, смъртта е по-страшна и от дявола, а сега смъртта е мой съперник.

– Въобще не съпоставям тези злини – каза Ребека, която се боеше да не предизвика необуздания рицар, но бе не по-малко решена не само да не приема неговата любов, но дори да не се преструва, че я приема. – Бъди мъж, бъди християнин! Ако вярата ти действително проповядва милост, за каквато могат да претендират по-скоро езиците, отколкото делата ви, спаси ме от тази ужасна смърт, без да търсиш отплата, която би превърнала великодушието ти в най-долна разменна търговия.

– Не, девойко – извика гордият тамплиер, като скочи на крака. – Няма да допусна да ме изиграеш по този начин: ако се отказвам от настоящата си слава и от

амбициите си за бъдещето, правя го само заради тебе и ще избягаме заедно. Слушай, Ребека – поде той, като смекчи отново тона си, – Англия, Европа – та това не е целият свят. Има земи, където ще можем да живеем, достатъчно обширни дори за моите амбиции. Ще отидем в Палестина, където се намира моят приятел Конрад маркиз Монсерат – човек като мен, без глупави скрупули, които сковават свободния ни разум. По-скоро бихме се съюзили със Саладин, отколкото да търпим пренебрежението на фанатици, които презиране. Ще си проправя нови пътища към слава – продължи той, като закрачи бързо из стаята, – Европа ще чуе тежката стъпка на тогова, когото е пропъдила измежду чадата си! Милионите хора, които нейните кръстоносци погубват, не могат толкова да направят в защита на Палестина. Хилядите, десетките хиляди сарацински мечове не са в състояние толкова дълбоко да проникнат в страната, за която се борят народите, както моята мощ и моята политика и тази на братята, които напук на онзи стар фанатик ще ме последват и за добро, и за зло. Ти ще бъдеш царица, Ребека: на планината Кармел ще издигнем трона, спечелен за тебе от моята храброст, и ще заменя дългожелания жезъл със скипър!

– Блянове – каза Ребека, – безсмислени видения. Дори и да се осъществят, не биха ме трогнали. Аз никога няма да целя с тебе властта, която евентуално би спечелил. Нито пък гледам така леко на вяра и родина, че да уважавам човек, готов да се откаже от отечеството си и да пренебрегне задълженията си към ордена, в който е бил приет под клетва, за да задоволи необузданата си страст към дъщерята на чужд народ. Не поставяй цена за моето спасение, рицарю, недей продава едно благородно дело, защитавай потиснатите от милосърдие, а не за лични облаги. Иди при английския трон. Ричард ще чуе моя зов за спасение от тези жестоки мъже.

– Никога, Ребека! – каза тамплиерът свирепо. – Ако се откажа от ордена си, ще се откажа само заради тебе. Ще продължавам да храня амбициите си, ако отблъснеш любовта ми. Няма да допусна да ме изиграят от вси страни. Да преклоня шлема си пред Ричард! Да искам услуги от това гордо сърце! Ребека, никога не ще поставя ордена на Храма в краката му, като поискам от него услуга. Може да изоставя ордена си, но никога не ще го унижа, нито ще му изменя!

– Господ да ми е на помощ сега – извика Ребека, – защото виждам, че едва ли мога да се надявам на хорска помощ!

– Така е – отвърна тамплиерът. – Ти си горда, но и аз не ти отстъпвам по гордост. Ако изляза на арената с вдигнато копие, не мисли, че от човечност няма да хвърля всичките си сили в боя. Тогава мисли за собствената си съдба – смърт, най-ужасната смърт, от която загиват най-големите престъпници, – смърт чрез изгаряне, сред огнените езици на кладата, а после превръщане пак в онези четири елемента, които така мистично се смесват в телата ни, без да остане следа от това красиво тяло, по която да съдим, че то е живяло и се е движило. Ребека, не е свойствено за жената да издържи дори на мисълта за подобна участ – ти ще приемеш моята любов.

– Боа Жилбер – отвърна девойката, – ти не познаваш женското сърце или само си общувал с такива, на които са чужди най-благородните чувства. Казвам ти, горди тамплиере, в най-ожесточените си битки не си проявявал повече от прословутата си храброст, отколкото е проявявала жената, когато любовта или дългът ѝ налагат да страда. Самата аз съм жена, отгледана с нежни грижи, по природа страхлива и неиздръжлива на болки; и въпреки това, когато започне този смъртоносен двубой, ти, за да се биеш, а аз, за да страдам, дълбоко съм уверена, че моята смелост ще превиши твоята. Сбогом. Повече думи няма да хабя с тебе; дру-

гояче трябва дъщерята на Якова да прекара малкото време, което ѝ остава на земята. Тя трябва да потърси Утешителя, който може да скрива лика си от своя народ, но винаги чува зова на всеки, който се обръща към него искрено, с гласа на истината.

– Нима така ще се разделим? – попита тамплиерът след кратко мълчание. – По-добре никога да не бяхме се срещали или ти да се беше родила християнка от благороден произход! Бога ми, не! Като те гледам и си помисля каква ще бъде следващата ни среща, дори съжалявам, че не съм човек от унижения ти народ; ръката ми да борави със слитъци и жълтици вместо с копие и щит; с глава, приведена пред всеки дребен благородник; погледът ми да плаши само разтреперания фалирал длъжник – бих си пожелал това, Ребека, за да живея близо до тебе и да избегна страшния дял, който налага да имам в твоята смърт.

– Ти описа евреина такъв, какъвто е станал вследствие на гоненията на хора като тебе. Разгневеният бог го е прокудил от страната му, но неговото трудолюбие разкри единствения непреграден от потисника път, водещ към влияние и власт. Прочети старата история на богоизбрания народ и ми кажи дали хората, посредством които Йехова извърши такива чудеса сред народите, тогава са били народ от скъперници и лихвари! И знай, горди рицарю, че някои от нашите хора носят големи имена, в сравнение с които имената на прехвалената ти северняшка аристокрация са като кратуната пред кедъра – имена, които могат да се проследят до онези велики времена, когато Господ разтърси трона си сред херувимите; имена, чието величие произлиза не от някакъв земен принц, а от страшния Глас, който заповяда на отците им да застанат най-близо до трона божи. Такива бяха принцовете от династията на Яков.

Ребека заруменя, докато хвалеше древната слава на народа си, но побледня, когато добави с въздишка:

– Такива са били принцовете юдейски, но вече не са! Потъпкани са като покосена трева, примесени са с калта по пътищата. Все пак сред тях има хора, които не срамят високия си произход; и такава ще бъде дъщерята на Исака, сина на Адоникам! Сбогом! Не завиждам на спечелените ти с кръв почести! Не завиждам на варварския ти произход от северните езичници; не ти завиждам за вярата, която не слиза от устните ти, но никога не стига до сърцето ти, до делата ти.

– Бога ми, аз съм омагьосан! – възкликна Боа Жилбер. – Почти съм склонен да повярвам, че онзи оглупял скелет каза истината и че има нещо свръхестествено в неохотата, с която се разделяме с теб. Красавице! – добави той, приближавайки се почтително към нея. – Толкова млада, толкова хубава, без никакъв страх от смъртта! И все пак осъдена да умреш, и то от позорна и мъчителна смърт. Кой не би заридал за тебе? Очите ми, които от двайсет години не знаят що е сълза, сега се навлажняват, като те гледам. Но друг изход няма – сега вече нищо не може да спаси живота ти. Ти и аз сме само слепи оръдия на непреодолимата съдба, която неудържимо ни тласка един към друг, като два кораба, които порят бурните вълни, сблъскват се и загиват. Затова прости ми и нека поне се разделим като приятели. Напразно се помъчих да сломя твоята решителност, а моята е непоклатима като непреклонните закони на съдбата.

– Ето как хората приписват на съдбата последиците на собствените си необуздани страсти – рече Ребека. – Но аз ти прощавам, Боа Жилбер, макар и да си виновник за ранната ми смърт. През големия ти ум минават и благородни мисли; но той е като градината на мързеливеца: бурените са се надигнали и са успели да задушат хубавите здрави цветове.

– Да – отвърна тамплиерът. – Аз съм такъв, какъвто ме нарече ти, невъздържан, необуздан; и се гордея, че сред безбройните празни глупци и хитри фанатици

съм запазил една изключителна сила на духа, която ме издига над тях. От най-млади години съм дете на битката с възвишени схващания, които най-упорито и непреклонно прилагам. Такъв ще си остана – горд, неумолим, твърд. Ще докажа пред света, че притежавам такива качества. Но ти прощаваш ли ми, Ребека?

– Някоя жертва не е била по-готова да прости на палача си.

– Тогава, сбогом – каза тамплиерът и излезе от стаята. В едно съседно помещение прецепторът Алберт нетърпеливо чакаше да се върне Боа Жилбер.

– Много се забави – рече Малвоазен. – Сякаш лежа на нагорещени жезла от нетърпение. Ами ако Великият магистър или Конрад, неговият шпионин, бяха дошли насам? Скъпо щях да заплатя за снизхождението си. Но какво ти е, брате? Олюляваш се, а челото ти е намръщено като самата нощ. Да не ти е зле, Боа Жилбер?

– Толкова ми е добре, колкото на нещастника, който е осъден да умре след един час. Не, заклевам се в кръста, дори и не толкова добре; защото има хора, които в такова състояние могат да захвърлят живота си като износена дреха. Бога ми, Малвоазен, онова момиче едва ли не уби куража ми. Почти съм решен да ида при Великия магистър, открито да се отрека от ордена и да откажа да изпълня жестокото дело, което той като неподобен тиранин ми наложи.

– Ти си луд! – ужаси се Малвоазен. – Това наистина значи сигурен провал за тебе, но по този начин не ще ти се удаде случай да спасиш живота на еврейката, който, изглежда, ти е толкова скъп. Боманоар ще определи друг член на ордена да защити присъдата му вместо тебе и обвиняемата с положителност ще загине, все едно че ти си поел наложеното ти задължение.

– Не е така; ще я защитя аз самият – отвърна тамплиерът гордо. – Ако сторя това, струва ми се, Малвоа-

зен, че не познаваш никого от ордена ни, който може да се задържи на седлото пред острието на копието ми.

– Да, но забравяш едно – каза хитрият му съветник, – няма да имаш нито време, нито възможност да изпълниш безумния си план. Иди при Лукъс Боманоар и му кажи, че се отказваш от клетвата си за пълно подчинение, пък ще видиш колко време този тираничен старец ще ти остави лична свобода. Едва-що си изрекъл думите, и ще бъдеш или на трийсет метра под земята в тъмницата на прецепторията, докато те осъдят като рицар-предател, или ако още е на мнение, че си омагьосан, ще се порадваш на слама, тъмнина и окови в килията на някой далечен манастир, зашеметен от заклинания за очистение от зли духове и цял облят със светена вода за прогонване на мръсния сатана, който те е овладял. Веднага върви на арената, Брайън, иначе с теб е свършено и ще загубиш честта си.

– Ще се отскубна и ще побягна – извика Боа Жилбер, – ще побягна в някоя далечна страна, където лудостта и фанатизмът още не са си пробили път. Няма да допусна да се пролее една капка от кръвта на тази прекрасна девойка.

– Не можеш да побегнеш – възрази прецепторът, – със смахнатите си приказки ти успя да събудиш подозрения и няма да ти разрешат да напуснеш прецепторията. Опитай сам. Иди на портата, заповядай да спуснат моста и забележи какъв отговор ще ти дадат. Изненадан си и засегнат, нали? Но не е ли всъщност по-добре за тебе? Да речем, че побегнеш, би последвало само, че ще носиш оръжието си с върха надолу, че ще почерниш знатния си род, че ще загубиш високия си чин. Размисли. Старите ти бойни другари къде да крият главите си от срам, когато Брайън де Боа Жилбер, най-големият майстор на копието измежду тамплиерите, бъде обявен за предател сред одобрителните викове на тълпата. Как ще скърби ренският кралски двор! Как ще се възрадва

надменният Ричард, когато чуе новината, че рицарят, който толкова зле го притисна в Палестина и едва ли не засенчи славата му, е загубил и слава, и чест зарад една еврейка, която дори с цената на толкова голяма жертва не е успял да спаси.

– Малвоазен – обърна се към него рицарят, – благодаря ти. Ти засегна струната, на която най-лесно откликва сърцето ми! Каквото и да стане, никога няма да допусна към името Боа Жилбер да се прибави думата „предател“. Да даде бог Ричард или кой да е друг от самодоволните му любимци в Англия да се яви на арената! Но тя ще е празна – никой няма да рискува да счупи копието си за невинната, за изоставената.

– Толкова по-добре за тебе, ако бъде така – каза прецепторът. – Ако не се появи никакъв защитник, причината за смъртта на девойката няма да си ти, а смъртната присъда на Великия магистър, върху когото пада цялата вина и който ще схване тази вина като повод за похвала.

– Така е – съгласи се Боа Жилбер. – Ако не се появи защитник, аз ще бъда само част от шествието, наистина възседнал коня си в арената, без обаче да вземам участие в това, което ще последва.

– Никакво участие – рече Малвоазен. – Ще участват колкото въоръжения образ на свети Георги, когото ще носят в шествието.

– Добре тогава, ще стана твърд като преди – отсече гордият тамплиер. – Тя ме презря, отблъсна, похули ме. Защо да пожертвам заради нея доброто си име, доколкото се ползвам с такова сред хората? Малвоазен, ще изляза на арената.

Докато изговаряше тези думи, той бързо излезе от стаята, последван от прецептора, който си постави за цел да го наблюдава и да поддържа решението му. Защото той имаше твърде голям личен интерес в славата на Боа Жилбер, надявайки се един ден, когато тамплиерът възглави ордена, да се радва на големи

облаги, да не говорим за повишението, за което Мон-Фиче му бе загатнал, при условие че нагласи и ускори осъждането на нещастната Ребека. Все пак, когато се мъчеше да надвие чувствата за справедливост у приятеля си, макар да беше в по-изгодното положение на всеки спокоен и себелюбив хитрец, отколкото в положението на човек, у когото бушуват силни и противоречиви чувства, Малвоазен трябваше да приложи всичкото си умение, за да накара Боа Жилбер да се придържа към поведението, което го бе убедил да следва. Той бе принуден да го следи отблизо, за да го предпази от наново хрумналата му мисъл за бягство, да му попречи да се срещне с Великия магистър, за да не стигне работата до открито скарване с магистъра, и от време на време да повтаря различните доводи, с които се стараеше да докаже, че явявайки се като защитник на ордена при този случай, Боа Жилбер би действал по единствения възможен начин, за да се спаси от позор и понижение на ранга, без нито да ускори, нито да бъде причина за трагичната съдба на Ребека.

ГЛАВА XL

Когато Черния рицар – а сега се налага да подхванем пак разказа за неговите приключения – напусна сборното дърво на щедрия разбойник, той се запъти направо към един съседен манастир, твърде малък и беден, наречен абатството на свети Ботолф, дете след превземането на замъка бяха пренесли ранения Айвънхоу под надзора на верния Гърт и на великодушния Уомба. Сега трябва да разкажем какво се бе случило с Уилфред и неговия освободител. С две думи, след като водиха дълъг и сериозен разговор, абатът изпрати свои хора в различни посоки и на следващата заран Черния рицар се готвеше да поеме пътя си, придружен от шута Уомба като водач.

– Ще се срещнем в Кънингзбърг – каза той на Айвънхоу, – в замъка на покойния Ателстън, тъй като баща ти Седрик е решил там да се състои погребалното пиршество на благородния му роднина. Искам да видя събран саксонския ти род, сър Уилфред, и да го опозная по-отблизо. И ти ще се срещнеш с мене там, защото съм си поставил за задача да те сдобря с баща ти.

След това той най-приятелски се сбогува с Айвънхоу, който много държеше да придружава спасителя си. Но Черния рицар не щеше и да чуе за подобно предложение.

– Днес почивай, тъй като едва ще ти стигнат силите да пътуваш утре. За водач ми стига честният Уомба, който ще играе ролята на свещеник или на шут според настроението ми.

– А аз ще те придружа на драго сърце – каза Уомба. – Много бих се радвал да видя погребалното пиршество на Ателстън. Че ако гозбите не са пищни и в изобилно количество, той ще възкръсне от мъртвите, за да сгълчи готвача, прислужниците и виночерпеца. Това не е за изпускане. Винаги ще разчитам на храбростта ти да ме извиниш пред Седрик, ако видя, че сам не мога да се оправдая.

– А защо горката моя доблест, господин шуте, да успее там, където твоят бърз ум се запъва? Какво ще кажеш?

– С ума, господин рицарю – отговори шутът, – може много нещо да се направи. Той е бърз, схватлив негодник, който вижда слабото място на съседа си и умее да се пази от вятъра, когато се е разбеснял. А доблестта е мъжага, който разбива всичко пред себе си. Той гребе и срещу вятъра, и срещу прилива и въпреки всичко върви напред. Ето защо, добри ми господин рицарю, аз ще използвам хубавото време в настроението на благородния ни господар, но ще очаквам да се засъпнеш за мен, когато се разфучи.

– Господин рицарю на букаите, щом желаеш така да те наричат – каза Айвънхоу, – боя се, че си избрал за водач един твърде бърз и досаден шут. Но той познава всеки път, всяка пътека в тези гори не по-зле от ловджията, който постоянно ги обикаля. А нещастният негодник, както донякъде можа сам да се увериш, е верен като куче.

– Моля ти се – отвърна рицарят, – стига да умее да ме напъти, съвсем не възразявам, че има желание да направи пътуването ми по-приятно. Сбогом, добри ми Уилфред. Моля те най-настойтелно да не правиш дори опит да пътуваш преди утре, в никакъв случай по-рано.

И той подаде ръка на Айвънхоу, който я целуна, сбогува се с абата, възседна коня си и тръгна, съпроводен от Уомба. Айвънхоу ги проследи с очи, докато се загуби в сенките на близката гора, после се върна в манастира.

Скоро след утринната молитва обаче той поиска да се срещне с абата. Старецът веднага побърза да отиде при него и загрижено го запита как е със здравето.

– По-добре съм, отколкото можех да се надявам – отвърна Айвънхоу. – Или раната е била по-лека, отколкото предполагах, съдейки по голямата загуба на кръв, или пък този балсам е имал чудотворно въздействие. Вече чувствам, че бих могъл да надяна ризницата си. Толкова по-добре, защото такива мисли ми минават през главата, че вече съвсем не ми се ще да стоя тук и да бездействам.

– Опазили ни всичките светии – каза абатът, – синът на Седрик Саксонца да напусне манастира ни, преди да заздравеят раните му! Би било срам и позор за духовния ни сан, ако допуснем подобно нещо.

– Нито пък бих искал да напусна гостоприемния ви дом, преподобни отче – заяви Айвънхоу, – ако не се чувствах достатъчно здрав да тръгна на път и не бях принуден да взема такова решение.

– А какво ли ви кара да тръгнете толкова внезапно?
– попита абатът.

– Никога ли не си имал предчувствие за предстоящо зло, свети отче – отговори Айвънхоу, – което напразно се мъчиш да си обясниш? Не ти ли се е случвало умът ти да бъде затъмнен като слънчев пейзаж от появил се неочаквано облак, който вещае буря? И не смяташ ли, че на такива пориви трябва да се обръща внимание, защото те са като наши ангели хранители, които ни подсказват, че ни грози опасност?

– Не мога да отрека – призна абатът, като се прекръсти, – че такива неща са се случвали и че са пратени от бога. Но тогава тези предчувствия са имали предвид конкретна и полезна цел. Но каква полза би имал ти, с още незаздравели рани, да следваш стъпките на човек, комуто не можеш да помогнеш дори да го нападнат?

– Абате – рече Айвънхоу, – имаш грешка, достатъчно съм силен да разменя удари с всекиго, който би ме предизвикал на такава борба. Но дори да не беше така, не бих ли могъл да му помогна, ако е в опасност, по друг начин освен със силата на оръжието си? Всеизвестно е, че саксонците не обичат норманите и кой знае какво може да стане, ако той внезапно се появи сред тях, както сърцата им са раздразнени от смъртта на Ателстън, а главите им разпалени от пиршеството, на което ще се отдават. Смятам, че е много опасно той да се появи сред тях точно в този момент, и съм твърдо решен да се изложя на тази опасност наред с него или да я предотвратя. За да мога по-успешно да изпълня намерението си, бих те помолил да ми послужиш с някой кон за езда с по-лека стъпка, отколкото на моя боен кон.

– Разбира се – отвърна добрият духовник, – ще ти дам собственото си бавно испанско конче. Пък дано заради тебе да върви в равнин, както конят на абата от Свети-Олбънския манастир. Но едно мога да кажа с

положителност за Малкин – така наричам малката кобила, – ако търсиш кротък кон с равен ход за по-дълъг път, няма да намериш по-добро добиче от мое-то, като изключим коня на някой фокусник, който може да ти изкара стъпките на моряшки танц, пък и яйца да има пред него, пак няма да ги счупи. Колко проповеди съм съчинявал на гърба му за назидание на моите братя от абатството и за безброй страдащи християни!

– Моля те, преподобни отче, нареди веднага да приготвят Малкин за път и кажи на Гърт да ме придружава с оръжието ми.

– Но умолявам те, добри ми господине – взе да обяснява абатът, – не забравяй, че Малкин толкова разбира от оръжие, колкото господарят ѝ, и не гарантирам за нея, като те види облечен в пълно бойно облекло, нито пък дали ще издържи такава тежест.

– Може да ми имаш пълно доверие, свети отче – каза Айвънхоу, – няма да я мъча с прекалено голям товар. А ако ѝ хрумне да не ме слуша, тя ще е пострадалата.

Той изрече тези думи, докато Гърт прикрепваше към петите на рицаря чифт големи позлатени шпори, които лесно биха убедили кой и да е необуздан кон, че за него е най-безопасно да се подчинява на волята на ездача си.

Като видя дълбоко нарязаните колелца, с които петите на Айвънхоу сега бяха въръжени, добрият абат взе да съжалява за любезността си.

– Но моля ти се, добри ми господине, сега се сещам, че моята Малкин не търпи шпори – викна той. – По-добре да почакаш малко за кобилата на нашия иконом, долу при чифлика, която можем да ти доведем до един час и която не може да не е кротка, тъй като ни докарва повечето от дървата за през зимата и не яде зоб.

– Благодаря ти, свети отче, но ще се възползвам от първото ти предложение, защото виждам, че вече водят Малкин към портата. Гърт ще носи оръжието ми.

А по другия въпрос, бъди уверен, че щом няма да претоваря гърба ѝ, тя няма да надвие търпението ми. А сега сбогом!

Айвънхоу слезе по стълбите по-бързо и по-лесно, отколкото очакваше, и се метна веднага на коня в желанието си да избяга от досадния абат, който го следваше толкова отблизо, колкото му позволяваха възрастта и пълнотата му, като ту хвалеше достойнствата на Малкин, ту увещаваше рицаря да я язди внимателно.

– Тя е в най-опасния период както за девойка, така и за кобила – каза старикът, смеейки се на собствената си шега, – защото е едва в петнайсетата си година.

Айвънхоу, който имаше друга по-важна работа, отколкото да разисква надълго и нашироко със собственика върху хода на един кон, слушаше само с половин ухо сериозните съвети и закачливите шеги на абата. Възседнал вече кобилата, той заповяда на оръженосеца си (Гърт вече се наричаше такъв) да язди редом с него и пое по пътя през гората, по който бе минал Черния рицар. А абатът го проследи с очи, застана пред портата на манастира, като продължаваше да възклищава:

– Света Богородице! Какви бързи и нетърпеливи хора са войниците! Съжалявам, че му поверих Малкин, защото, както съм схванат от ревматизъм, свършено е с мене, ако я сполети някакво зло. Все пак – продължи той, като се поопомни – както аз самият не бих пожалил старите си сакати нозе за благородното дело на стара Англия, така и Малкин ще трябва да се изложи на опасност в същото начинание. Пък може и да сметнат, че бедният ни манастир заслужава някакво богато възнаграждение. Може също така случайно да се сетят да платят на стария игумен някое конче за езда. Ако ли не направят нито едното, нито другото, тъй като големците често забравят услугите на дребните хорица, право да си кажа, ще ми стига тази отплата, че съм сторил добро. А сега май дойде

време да свикаме братята на закуска в столовата. Ах, не се съмнявам, че се отзовават на този зов по-охотно, отколкото на камбаната за полунощните служби или за утринна молитва.

И абатът на манастира „Свети Ботолф“ закуцука обратно към столовата, за да заеме председателското място, докато раздаваха сушена риба и бира, закуската на монасите. С важен вид, задъхан от пълнотата си, той седна на масата и многократно загатна за някакви облаги, които могли да очакват за манастира, за негови големи лични заслуги, които по друго време биха привлекли вниманието на всички. Но тъй като рибата бе извънредно солена, а бирата сравнително силна, братята бяха твърде задълбочени в усилията на своите челюсти, за да могат да използват целесъобразно ушите си. Летописите споменават името само на един брат, отец Дигъри, който страдал от силен зъбобол и можел да яде само на едната си страна, и затова само той слушал и дори се замислил върху тайнствените думи на абата.

Междувременно Черния боец и водачът му пътуваха през горските дебри, без да бързат особено много. Добрият рицар ту си тананикаше песента на някой влюбен трубадур, ту поощряваше с въпросите си словоохотливия слуга, така щото диалогът им представляваше интересна смесица от песни и шеги. Затова представете си рицаря, какъвто вече го описахме, здравеняк, висок, широкоплещест, с едър кокал, възседнал грамадния си черен боен кон, създаден сякаш нарочно, за да носи огромната му тежест – с такава лекота пристъпваше под него, – с вдигнат отпред шлем, за да може да диша свободно, но със затворена долна част, за да не се различават съвсем ясно чертите на лицето му. Но зачервените му, загорели от слънцето скули ясно личаха, както и големите ярки сини очи, които блестяха изпод тъмната сянка на повдигнатия шлем. Движенията и общият вид на боеца излъчваха

безгрижно веселие и безстрашна увереност и говореха за един ум, непознаващ страха от опасностите, но готов бързо да излезе насреща им в критичния момент. Той правеше впечатление на професионален воин и авантюрист, който е свикнал с мисълта за опасност.

Шутът бе облечен в обикновените си шарени дрехи, но случилите се напоследък злополуки го бяха научили да носи хубав остър меч вместо дървения и малък кръгъл щит. Въпреки професията си той се бе проявил като голям майстор в боравенето с тези оръжия при превземането на Торкилстън. Всъщност слабоумието на Уомба се изразяваше главно в една нетърпеливост и раздражителност, които му пречеха дълго да стои неподвижен или да следва дадена поредица от мисли, макар че бе достатъчно буден да свърши някоя възложена работа или да схване всичко, за което се говори в даден момент. Затова, когато яздеше, той постоянно се люшкаше и се движеше напред-назад, ту към ушите на коня, ту към задницата му. Ту пускаше двата си крака от едната страна на коня, ту сядаше с лице към опашката, като се вайкаше, правеше гримаси и ръкомахаше непрекъснато като същинска маймуна, докато животното толкова се раздражни, че го хвърли и той се просна на зелената трева. Тази случка много развесели рицаря, но и принуди другаря му да язди вече по-спокойно. Пътят им продължи в песни и шеги.

– Да можеше нашият домакин – горянинът, или веселият монах, неговият свещеник, да чуят твоята песен, толкова хвалебствена за този грубоват, но прям и сърдечен селянин, Уомба! – рече рицарят.

– Аз пък не бих си пожелал подобно нещо, ако не беше онзи рог, дето виси на пояса ти – отговори Уомба.

– Вярно – поде рицарят, – той е залог за приятелските чувства на Локсли, макар че не вярвам да ми потрябва. Той ме увери, че стига три пъти да го надуя,

щом се нуждая от помощ, и веднага ще се съберат цяла банда от неговите честни селяни.

– Пазил ни Господ, казвам аз – обади се пак шутът, – ако този хубав подарък не беше гаранция, че ще ни пуснат да минем мирно и тихо.

– Че какво искаш да кажеш? – почуди се рицарят. – Наистина ли мислиш, че ако не беше този залог за другарство, те щяха да ни нападнат?

– Моля ти се, аз нищо не казвам – заяви Уомба, – защото и зелените дървета имат уши не по-малко от каменните стени. Но можеш ли да ми изтълкуваш следното, господин рицарю? Кога е по-добре каната ти за вино и кесията ти да са празни, отколкото пълни?

– Ами май никога – отговори рицарят.

– За такъв прост отговор заслужаваш никога да не държиш нито пълна кана, нито пълна кесия! По-добре е да изпразниш каната, преди да я подадеш на саксонец, а да оставиш парите си у дома, преди да поемеш на път през гората.

– Значи според теб нашите приятели са истински разбойници, а? – попита рицарят на букаите.

– От мен не си чувал такива приказки – заяви Уомба. – Конят може да почувства облекчение, ако му махнеш багажа, когато го чака дълъг път. А положително и на ездача ще олекне, ако се освободи от корена на злото. Затова няма да назова с груби имена онези, които вършат подобни услуги. Но когато срещам тези юнаци, бих желал багажът ми да си е у дома, а кесията – в стаята ми, защото това би им спестило много труд.

– Независимо как ги описваш, все пак ние сме длъжни да се молим за тях, приятелю.

– Ще се моля за тях от все сърце – каза Уомба, – но в града, не в гората, както игуменът на „Свети Бий“, когото накараха да чете литургия в един кух дъб вместо в църковен олтар.

– Каквото щеш кажи, Уомба – възрази рицарят, – но тези свободни селяни направиха истинска услуга на господаря ти Седрик при Торкилстън.

– Да, така е – отвърна Уомба, – но така си правят сметките и с бога.

– Сметките ли? – недоумяваше рицарят. – Какво искаш да кажеш, Уомба?

– Сега ще чуеш – поясни Уомба. – Те си изравняват сметките с бога не по-зле, отколкото Исак евреинът, когато записва дълговете на длъжниците си: като него дават съвсем малко, а получават много. Навярно смятат, че ще бъдат възнаградени със седемкратна лихва, както обещава Светото писание на онези, които дават заеми от милосърдие.

– Дай ми пример за това, което искаш да кажеш, Уомба. Нищо не разбирам от твоите сметки и лихви – отвърна рицарят.

– Ами щом си толкова несхватлив въпреки храбростта си, позволи ми да ти кажа, че ония честни хора уравновесяват едно добро дело с някое недотам похвално, като например да дадеш една крона на някой просещ монах, а от друга страна, да задигнеш сто жълтици от някой дебел игумен, или да целунеш едно момиче в гората, а от друга страна, да послужиш на някоя бедна вдовица.

– Кое смяташ за добро дело и кое за злодеяние? – прекъсна го рицарят.

– И таз хубава, и таз хубава! – възкликна Уомба. – Общуваш ли с духовити хора, изостря ти се умът. Бас държа, че по-сполучлива приказка не си казвал, господин рицарю, когато нареждаше пиянски молитви с грубоватия отшелник. Но да продължа разказа си. Тия добри горяни изгарят замък, за да построят една къщурка, ще построят сламен покрив на хора, а ще ограбят църквата, ще пуснат на свобода някой беден пленник, а ще убият някой горд шериф, или ето пример, който ни засяга по-пряко, ще освободо-

дят от плен саксонски франклин, а от друга страна, ще изгорят жив нормански благородник. С две думи, те са деликатни крадци и вежливи разбойници. Но винаги е най-добре да се срещне човек с тях, когато са най-зле.

– Какво искаш да кажеш? – попита рицарят.

– Ами тогава ги гризе съвестта и са склонни да си поправят положението пред бога. Но когато сметката е чиста, Господ да е на помощ на тези, с които ще открият нова сметка! Първите пътници, които са ги срещнали след добрата им услуга в Торкилстън, сигурно здравата са си изпатили. И все пак – добави Уомба, като се приближи до рицаря – има и такива зверове, които са много по-опасни за пътниците, отколкото тези разбойници.

– А кои са те, защото тук не се въдят нито вълци, нито мечки, нали? – полюбопитства рицарят.

– Вълци и мечки няма, но съществуват войниците на Малвоазен – каза Уомба, – повярвай ми, при гражданска война десетина души от тях струват колкото цяла глутница вълци. Сега те очакват жертва, а са подкрепени и от войници, избягали от Торкилстън. Затова, ако попаднем на някоя шайка от тези войници, май скъпо ще заплатим за военните си подвизи. Кажи ми например, рицарю, какво би правил, ако срещнехме двама от тях?

– Ще прикова негодниците за земята с копието си, Уомба, ако рекат да ни окажат съпротива.

– Ами ако са четирима?

– Ще сърбат същата попара – отговори рицарят.

– Ами шестима – продължи Уомба, – а ние, както ни виждаш, сме само двама. Не би ли се сетил за рога на Локсли?

– Какво! Да надувам тръбата за помощ – възкликна рицарят – срещу шепа негодници, които един добър рицар може да разгони пред себе си, както вятърът гони изсъхнали листа!

– Тогава мога ли да те помоля да ми дадеш този рог, който издава такива мощни звуци, за да го разгледам по-отблизо.

Рицарят разкопча катарамата на пояса и угоди на прищявката на спътника си, който веднага окачи рога около врата си.

– Тра-ли-ра – изсвири той с уста, – няма що, знам аз гамите не по-зле от всеки друг.

– Какво значи това, негоднико – викна рицарят. – Веднага ми върни рога.

– Успокой се, рицарю, той е в сигурни ръце. Когато храбрецът и глупакът пътуват наедно, глупакът би следвало да носи рога, защото той най-добре тръби.

– Ти наистина прекаляваш, мошенико – разсърди се Черния рицар. – Внимавай да не ме изкараш от търпение.

– Не ме заплашвай, рицарю – рече шутът, като се поотдалечи от раздражения боец, – или глупакът ще си плюе на петите и ще остави храбреца да се оправя в гората, както може.

– Виж, тук ме хвана натясно – каза рицарят, – пък и право да си кажа, нямам време да се разправам с тебе. Задръж рога, ако искаш, но да продължим пътя си.

– Нищо няма да ми направиш, нали? – попита Уомба.

– Няма, няма, негоднико!

– Добре, но дай си рицарската честна дума – продължи Уомба, приближавайки се много предпазливо.

– Давам рицарската си дума – само по-бързо тръгвай, ако си глупак.

– Значи храбростта и глупостта отново са близки приятели – рече шутът, като смело зае мястото си до рицаря. – Но право да си кажа, никак не обичам такива удари, каквито ти нанесе на якия монах, та светиня му се изтърколи по тревата като цар на кеглите. А сега, когато лудият носи рог, нека храбрецът да се стресне и поразтърси гривата си, защото, чини ми се, в онзи гъстак има хора, които ни дебнат.

– Защо мислиш така? – попита го рицарят.

– Защото на два-три пъти ми се видя, че блесна полуотворен шлем сред шумата. Ако бяха порядъчни хора, щяха да си вървят по пътеката. Но такива шубраци са най-подходящият параклис за монасите на „Свети Никола“.

– Честна дума – рече рицарят, като спусна шлема си, – мисля, че имаш право.

Той го спусна точно навреме, защото в същия миг от храста, който им се видя съмнителен, едновременно изхвърчаха три стрели, насочени срещу главата и гърдите му, една от които щеше да се забие в мозъка му, ако не бе отблъсната от железния шлем. Другите две се отплеснаха от бронята му и от щита, който висеше около врата му.

– Благодаря ти, верни ми оръжейнико – каза рицарят. – Уомба, хайде да се справим с тях.

И той насочи коня си право в храста. Посрещнаха го шест-седем въоръжени мъже, които се втурнаха към него с копията си. Три копия се удариха о него и се раздробиха на парченца, сякаш бяха хвърлени срещу стоманена кула. Очите на Черния рицар стреляха огън дори през отвора на шлема. С неизразимо достойнство той се изправи на шпорите си и викна:

– Какво значи това, господа?

В отговор мъжете извадиха мечовете си и го нападаха от всички страни с викове: „Смърт на тиранина!“

– Хайде! Свети Едуард! Хайде! Свети Георги! – викна Черния рицар, като при всяко име поваляше някого. – Вие да не сте предатели?

Враговете му, колкото и отчаяно да се биеха, се отдръпнаха от ръката, всеки удар на която бе смъртоносен. Изглежда че ужасът, който всяваше сам без чужда помощ, вече щеше да му помогне да спечели сражението при толкова неблагоприятни обстоятелства. Точно тогава обаче един рицар в сини доспехи, който до този момент стоеше зад останалите нападатели, пришпори

коня си и се прицели с копие то си не в ездача, а в коня му, и смъртно рани благородното животно.

– Това бе престъпен удар! – възкликна Черния рицар, когато конят се строполи на земята, повличайки със себе си и ездача.

В този момент Уомба наду рога. Всичко се бе разиграло толкова бързо, че не му остана време да го използва по-рано. При този неочакван звук убийците отново се отдръпнаха и Уомба, макар зле въоръжен, без всякакво колебание се втурна да помогне на Черния рицар да се вдигне.

– Срам и позор за вас, неверни подлещи! – извика рицарят в синята броня, който очевидно бе водач на нападателите. – Да побегнете от звука на един нищо и никакъв рог, и то когато го надува шут!

Окуражени от думите му, те отново нападнаха Черния рицар, който видя, че най-добре може да се пази, когато опре гърба си на един дъб и оттам се защитава с меча си. Подлият рицар междуременно бе взел друго копие с намерение да издебне страшния си противник, сега хванат натясно от многобройните си нападатели, и вече препускаше към него в галоп, надявайки се да го прикове към дървото, когато Уомба отново сбърка сметките му. Бойците, заети в момента с един много по-важен неприятел, едва обръщаха внимание на не особено силния, но затова пък извънредно пъргав шут. Уомба се въртеше край биещите се мъже, без да се намесва в борбата, и твърде резултатно спря съдбоносния галоп на Синия рицар, като осакати коня му с един удар на меча си. И ездачът, и конят се строполиха на земята. Въпреки това положението на рицаря на букаите все още беше много опасно, тъй като взе да се уморява от усилията, които трябваше да прави, за да се защитава срещу толкова нападатели почти едновременно. В този момент сива стрела от гъше перо внезапно прониза и повали на земята най-страшния от нападателите и цяла група селяни се втурнаха на

поляната начело с Локсли и веселия монах. Всички взеха най-активно участие в схватката и скоро се справиха с главорезите, които до един лежаха наоколо убити или смъртно ранени. Черния рицар благодари на спасителите си със сериозен, достоен тон, който не бяха забелязали преди, защото досега той се бе държал по-скоро като груб и смел войник, отколкото като високопоставена личност.

– От голямо значение е за мен – поде той, – дори преди да изкажа докрай своята благодарност на приятелите си, които с такава готовност ми се притекоха на помощ, да разбера, ако може, кои бяха тези мои непредизвикани врагове. Уомба, подигни шлема на онзи там Син рицар, който, изглежда, предвождаше тези подлещи.

Шутът веднага отиде при водача на убийците, който, натъртен от падането и притиснат под раненото животно, лежеше на земята, без да може нито да побегне, нито да се съпротивлява.

– Хайде, храбрецо – обърна се към него Уомба, – налага се да бъда твой оръжейник, както и твой коняр. Аз те свалих от коня, сега ще сваля шлема ти.

С тези думи той не особено внимателно махна шлема на Синия рицар. Когато шлемът се изтърколи в тревата, рицарят на букаите видя посивели коси и едно лице, което не очакваше да види при такива обстоятелства.

– Уолдемар Фицърс! – удиви се той. – Какво е могло да накара човек с твоя ранг и с привидните ти качества да се заловиш с такова долно начинание?

– Ричард – продума плененият рицар, поглеждайки към него, – зле си опознал хората, ако не знаеш докъде амбицията и чувството за отмъщение може да доведе всяко чедо Адамово.

– Отмъщение! – почуди се Черния рицар. – Че аз никога не съм ти сторил зло. Няма за какво да си отмъщаваш на мен.

– А дъщеря ми, Ричард, за която не искà да се ожениш? Това не бе ли обида за норманец, чиято кръв е не по-малко благородна от твоята?

– Дъщеря ти! – отвърна Черния рицар. – Хубава причина за вражда, която завършва с толкова пролята кръв! Отдръпнете се, господа, искам да поговоря с него насаме. Сега, Уолдемар Фицърс, кажи ми истината: признай кой те натовари с такава предателска задача.

– Бащиният ти син – отвърна Уолдемар, – който с това всъщност само отмъсти за твоето неподчинение на баща ти.

Очите на Ричард засвяткаха от възмущение, но благородството му надделя. Той сложи ръка на челото си и за миг впери очи в лицето на унижения барон, по което гордостта и срамът се бореха за надмощие.

– Няма ли да ме помолиш да те пощадя, Уолдемар? – попита го кралят.

– Който е в лапите на лъва, знае, че е безполезно – отвърна Фицърс.

– Тогава ще ти пощадя живота, без да молиш – каза Ричард. – Лъвът не брой за плячка безжизнени трупове. Подарявам ти живота, но при условие че в три дни от днес ще напуснеш Англия и ще отидеш да скриеш своя позор в замъка си в Нормандия и че никога няма да споменаваш името на Джон Анжу, когато говориш за това подло твое деяние. Ако те намерят на английска земя след дадения ти от мене срок, ще умреш. Ако пък кажеш една дума, която да засегне честта на династията ми, кълна се в свети Георги, че никой олтар няма да може да ти послужи за убежище. Ще наредя да увиснеш на най-високата кула на собствения си замък за храна на гарваните. Дай кон на този рицар, Локсли. Твоите селяни, виждам, са хванали конете, които тичаха на свобода. И го пуснете да си отиде невредим.

– Ако не смятах, че слушам гласа на човек, чиито заповеди трябва безпрекословно да се изпълняват –

отвърна селянинът, – щях да изпратя една стрела по подлеца, дете толкова знае да се крие, която би му спестила труда на едно дълго пътуване.

– Ти имаш юначно английско сърце, Локсли – каза Черния рицар, – и правилно си преценил, че това още повече те задължава да изпълниш моята заповед: аз съм Ричард, кралят на Англия!

Като изрече тия думи с подходяща за високия му ранг и за не по-малко високо благородния характер на Лъвското сърце тържественост, селяните веднага коленичиха пред него, заклеха му се във вярност и го помолиха да опрости извършените от тях злодеяния.

– Станете, приятели мои – каза Ричард сърдечно и по лицето му личеше, че обичайното му благоразположение бе надвило внезапния пристъп на гняв и вече бяха заличени всички следи от скорошната страшна схватка, останала бе само руменината от физическото усилие, – станете, приятели мои! Вие проявихте верността си, като помогнахте на бедстващите ми поданици в Торкилстън и като спасихте днес краля си. С това изкупихте простъпките, които сте извършили било в гората, било в полето. Станете, васали мои, и занапред бъдете добри поданици. А ти, храбри Локсли...

– Вече не ме наричай Локсли, а ме знай под името, което, боя се, славата е разнесла твърде далеч, за да не е стигнало до твоите кралски уши: аз съм Робин Худ от Шеруудската гора.

– Крал на разбойниците и принц на добряците! – каза кралят. – Кой не е чувал едно име, което стигна чак до Палестина? Но бъди уверен, храбри стрелецо, че няма да пострадаш за никое дело, което си извършил, докато бях във от страната и през размирните времена, които настъпиха вследствие отсъствието ми.

– Право казва поговорката – намеси се Уомба по-малко хапливо от обикновено: – Когато котката я няма, мишките свободно си играят.

– Я гледай, Уомба, та ти тука ли си? – попита Ричард. – Толкова отдавна не съм ти чувал гласа, та помислих, че си избягал.

– Аз да избягам! – възкликна Уомба. – Виждал ли си някога глупостта да се разделя от храбростта? Ей там лежи трофеят на сабята ми, онзи хубав сив кон. Какво не бих дал да го видя изправен на краката си, при условие че господарят му лежи там осакатен. Вярно е, че отначало поотстъпих, защото шутовската дреха не издържа на остри копия както желязната ризница. Но ако не се бих с меч, ще признаеш, че дадох сигнал за нападението.

– И то много навреме, честни ми Уомба – отвърна кралят. – Няма да забравя добрата ти услуга.

– Признавам си! Признавам си! – каза с тон на подчинение един глас близо до краля. – Признавам грозното си прегрешение и моля за разрешение да ми се опрости грехът преди екзекуцията!

Ричард се обърна и видя веселия монах, коленичил, да чете молитви на броеницата си, а до него на тревата тоягата му, която бе турил в действие по време на схватката. Той бе свил лицето си по начин, който според него най-добре изразяваше дълбоко разкаяние: очите му бяха обърнати нагоре, а краищата на устата – дръпнати надолу – досущ като пискюлите при отвора на кесия. Въпреки това в едрите черти на лицето му се спотайваше комичен израз, който опровергаваше престорената смиреност и правеше и страхът, и разкаянието му да изглеждат еднакво лицемерни.

– Защо си тъй оклюмал, луди свещенико? – попита го Ричард. – Боиш се, че епархийският ти епископ ще се научи колко вярно служиш на Светата Богородица и на свети Дънстън ли? Хайде, хайде! Не бой се. Ричард Львското сърце не издава тайни, които е научил на чашка.

– Не, милостиви владетелю – отвърна отшелникът, добре известен на любопитните читатели от популярен

ните истории за Робин Худ под името отец Тък, – не ме плаши епископският жезъл, а скиптьърът. Уви! Как можа светотатственият ми юмрук да удари ухото на миропомазания от бога!

– Ха! Ха! – изсмя се Ричард. – Такава ли била работата! Право да си кажа, съвсем бях забравил за твоя плесник, макар цял ден да ми пицеше ухото от него. Но нека тия юнаци тук отсъдят, ако ти здравата ме удари, дали аз ти останах длъжен. Ако ли мислиш, че още ти дължа нещичко и държиш да получиш още един, за да си разчистим сметката...

– Съвсем не – извика отец Тък. – Ти ми върна юмрука, и то с лихвите. Пожелавам на Ваше Величество винаги така да си плащате дълговете!

– Ако можех да си ги изплащам с юмруци – отвърна кралят, – кредиторите ми нямаше да имат основание да се оплакват от празна хазна.

– Все пак – поде монахът с предишния смирен, лицемерен израз на лицето – не зная с какво да изкупя този светотатствен удар...

– Не говори вече за него, брате – каза кралят. – Толкова удари съм понасял от поганци и друговерци, че би било лудост да се разправам за една плесница от толкова свят човек, какъвто е монахът от Копмънхърст. Все пак, честни ми отче, струва ми се, че би било по-добре и за църквата, и за тебе самия, ако ти издействам позволително да се разкалугериш и да дойдеш да служиш при мен в дворцовата стража като мой телохранител, както преди служеше при олтара на свети Дънстън.

– Кралю мой – рече монахът, – най-смирено ви моля за прошка. На драго сърце бихте ми простили, ако знаехте до каква степен ме е налегнала греховната леност. Свети Дънстън – дано се смили над нас! – си стои тихо и мирно в нишата си дори и да забравя молитвите си, когато съм на лов за някой тлъст елен. Случва се понякога да ме няма в килията ми нощем,

зает с туй-онуй – свети Дънстън никога не се оплаква, по-тих, по-миролюбив господар като този, направен от дърво, не съм срещал. Но ако бъда от личната стража на моя владетел, краля – разбира се, това е голяма чест, – и все пак, само да мръдна за малко някъде, да утеша някоя бедна вдовица или да убия някоя сърна, веднага ще рекат: „Къде го това куче свещеника?“, или „Някой да е видял проклетия Тък?“, или „Разкалугереният мошеник убива повече дивеч, отколкото половината от хората тъдява“ – ще каже някой пазач. „И подгонва всяка боязлива сърна в околността!“ – ще рече друг. С две думи, добри ми господарю, моля те да ме оставиш такъв, какъвто ме намери. Ако ли желаеш по някакъв начин да проявиш щедростта си към мен, моля да ме считаш за бедния монах от килията на свети Дънстън в Копмънхърст, който с благодарност би приел някое малко дарение.

– Разбирам те – отвърна кралят – и светият монах ще получи като дар от мен право на лов в горите ми в Уарнклиф. Но помни добре, предоставям ти само три елена на сезон. Пък ако това не ти послужи за оправдание да убиеш трийсет, да не съм рицар християнин, нито пък истински крал.

– Мога да те уверя, Ваша Светлост – заяви монахът, – че с благословията на свети Дънстън ще намеря начин да увеличи извънредно щедрия ти дар.

– Ни най-малко не се съмнявам, добри ми брате – пошегува се кралят, – и понеже дивечът е все пак суха храна, ще заповядам на управителя на избата си да ти доставя по едно буре бяло испанско вино, една бъчонка малвоазенско вино и три големи бъчви бира годишно. Ако това не е достатъчно да уталожим жаждата ти, ще трябва да дойдеш в двореца и да се запознаеш с иконома ми.

– А за свети Дънстън? – попита монахът.

– Също така ще получиш една мантия, патрахил и покривало за олтара – продължи Ричард, като се пре-

кръсти. – Не бива нашата шега да стане истина, да не би Господ да ни накаже, задето мислим повече за лудориите си, отколкото да го почитаме и да му служим.

– Ще отговоря от името на покровителя си – заяви радостно свещеникът.

– Отговаряй за себе си, отче – възрази му крал Ричард с малко по-строг тон. Но веднага подаде ръка на отшелника, който, доста смутен, коленичи и я целуна.

– Ти по-малко зачиташ протегнатата ми длан, отколкото свития ми юмрук – каза кралят. – На дланта само коленичиш, а на юмрука ми цял се просна.

Но монахът, който може би се побоя да не го засегне пак, ако продължи разговора в прекалено шеговит дух – грешка, от която особено трябва да се пазят ония, които разговарят с монарси, – се поклони дълбоко и се отдръпна.

В това време се появиха още двама души.

ГЛАВА ХЛІ

Новодошлите бяха Уилфред от Айвънхоу, възседнал коня на абата от манастира „Свети Ботолф“, и Гърт, който го придружаваше, яхнал бойния кон на рицаря. Айвънхоу безкрайно се изненада, когато видя господаря си цял изпръскан с кръв и шест-седем трупа, проснати тук-там из полянката, където бе станал боят. Той не бе по-малко изненадан да види Ричард, I заобиколен от толкова много горски последователи, които явно бяха разбойниците, и следователно твърде опасна свита за един принц. Той се поколеба, чудейки се дали да се обърне към него като към Черния странстващ рицар, или другояче да се държи с него. Ричард схвана затруднението му.

– Не се бой, Уилфред, да ме наречеш Ричард Плантагенет – каза той, – тъй като ме виждаш заобиколен от хора с верни английски сърца, макар и да са били

принудени, подтикнати от горещата си английска кръв, да се отклонят за малко от правия път.

– Сър Уилфред от Айвънхоу – приветства го храбрият главатар на разбойниците, като се доближи до него, – нямам какво да добавя към думите на нашия крал. Все пак позволете ми да кажа не без известна гордост, че от всички мъже, които немалко са страдали, той мъчно ще намери по-верни поданици от тези, които сега са край него.

– Нямам основание да се съмнявам в това, храбрецо – рече Уилфред, – щом ти си един от тях. Но какво означават тези следи от смърт и опасности, тези убити мъже и опръсканите с кръв доспехи на моя принц?

– Предателството ни пресрещна, Айвънхоу – обясни кралят, – но благодарение на тези храбреци то си получи заслуженото. А струва ми се, че и ти си предател – усмихна се Ричард, – много непослушен предател. Не ти ли заповядах изрично да почиваш в манастира „Свети Ботолф“, докато не ти заздравее раната?

– Заздравяла е вече – каза Айвънхоу, – дребна работа, все едно одраскване от шило. Но защо, кажете, благородни принце, защо тревожите по такъв начин сърцата на верните си слуги, като излагате живота си на опасност с тези самотни пътешествия и безразсъдно смели приключения, сякаш той не струва повече от живота на един обикновен странстващ рицар, който не се интересува от нищо друго освен от това, на което случайно се натъкне с копието и меча си?

– Ричард Плантагенет – отвърна кралят – не търси по-голяма слава от тази, която могат да му спечелят добрият му меч и копието му. И Ричард Плантагенет се гордее повече с победа, спечелена само с помощта на собствения му здрав меч и крепка десница, отколкото ако поведе в битка стохилядна войска.

– Но кралството ви, господарю мой – възрази му Айвънхоу, – има опасност да се разпадне кралството ви, грози го гражданска война. Какви ли не злини зап-

лашват поданиците ви, ако загубят краля си в някоя от опасностите, на които ежедневно обичате да се излагате и на които ей сега замалко не станяхте жертва.

– Хайде, хайде! Кралството ми, поданиците ми! – раздразни се Ричард. – Казвам ти, сър Уилфред, и най-добрите мои поданици на драго сърце ми връщат със същото за лудориите ми. Например моят извънредно предан слуга, Уилфред от Айвънхоу, не благоволява да изпълни изричните ми заповеди, а въпреки това мъмри краля си, задето не следва буква по буква съветите му. Кой от двамата има по-голямо основание да укорява другия? Но въпреки всичко прости ми, верни ми Уилфред. Както ти обясних в манастира „Свети Ботолф“, времето, което прекарах и ще прекарам тепърва, без да издам кой съм, ми е необходимо, за да могат приятелите ми и преданите ми благородници да съберат силите си така, че когато бъде оповестено завръщането на Ричард, той да поведе една могъща армия, която да всее страх и ужас сред враговете и по този начин да срази замисленото предателство, без дори да извади меч. Естотвил и Боуън няма да могат да съберат хората си и да се придвижат към Йорк за двайсет и четири часа. Чакам вест от Солзбъри от юг, от Бийчъм в Уоркшир и от Мълтън и Пърси от север. Канцлерът трябва да ни осигури Лондон. Ако се появи съвсем неочаквано, ще се изложи на опасности, от които нито копието, нито мечът ми биха ме спасили, макар и подкрепени от лъка на храбрия Робин или от тоягата на отец Тък, или от рога на мъдрия Уомба.

Уилфред се поклонил в знак на подчинение, съзнавайки колко безсмислено бе да се бори с необуздания рицарски дух, който толкова често караше господаря му да се излага на лесно предотвратими опасности, или по-скоро такива, които бе непростително от негова страна сам да търси. Ето защо младият рицар въздъхна и замълча. А Ричард, възхитен, че го бе накарал да престане със съветите си, макар вътрешно да

признаваше обвиненията му за основателни, продължи разговора си с Робин Худ.

– Кралю на разбойниците – каза той, – няма ли да почерпиш своя събрат по служба? Че покрай усилието, което ми струваше да довърша тези негодници, отвори ми се голям апетит.

– Правичката да си кажа – отвърна разбойникът, – защото е под достойнството ми да излъжа Ваша Светлост, в склада ни има главно...

Той замълча, видимо смутен.

– Дивеч, нали? – досети се Ричард развеселен. – При нужда по-добра храна не можеш намери. Пък, което си е право, ако един крал не си стои в страната, та сам да си убива дивеча, струва ми се, че не би трябвало да вдига голяма гюрултия, ако го намери вече убит и готов за поднасяне.

– Тогава, ако Ваша Светлост отново почете с присъствието си едно от свърталищата на Робин Худ и хората му, ще има колкото ще дивеч, пък и някое шише бира, а може би и по някоя чашка сравнително добро вино, за да ви се услади дивечът още повече.

След това стрелецът ги поведе, последван от красивия монах, който навярно много повече се радваше на тази случайна среща с Робин Худ и горяните му, отколкото ако в качеството си на крал отново заемаше челно място сред високопоставените и разкошно облечени перове и благородници. За Ричард Лъвското сърце нямаше по-голямо удоволствие в живота от това, да прави нови запознанства и да се впуска в приключения, а особено много му допадаха приключения, в които трябваше да посреща и преодолява опасности. В лицето на краля с лъвското сърце до голяма степен се превъплъти и поднови образът на блестящия, но безполезен рицар от романтичния епос. И в разпаленото си въображение той много повече ценеше личната слава, която си бе спечелил със собствените си военни подвизи, отколкото славата, с която един мъдър

курс в политиката би покрил неговото управление. Ето защо неговото царуване можеше да се сравни с пътя на блестящ, бърз метеор, прелетял по небосвода и излъчил ненужна и знаменателна светлина, която всеобщият мрак мигновено поглъща. Певци и менестрели възпяваха рицарските му подвизи, но те не донесоха дълготрайни облаги на страната му – а върху такива теми историята обича да се спира по-надълго и да ги посочва за пример на грядущите поколения. Но на хората, сред които се намираше сега, Ричард се представи във възможно най-благоприятна светлина. Той беше весел, добре разположен и обичаше храбростта във всички слоеве на обществото.

Под огромен дъб набързо приготвиха трапезата, за да нагостят английския крал, понастоящем обкръжен от обявени извън законите на неговото управление мъже, които обаче сега му бяха и свита, и стража. Когато шишето няколко пъти мина от ръка на ръка, у простите горяни взе да изчезва страхопочитанието, което им вдъхваше присъствието на монарха. Заредиха се песни, разменяха се шеги, разказваха за минали подвизи, представени в най-благоприятна светлина. Така накрая почнаха да се хвалят с успешните си нарушения на закона, без някой да си спомня, че се намира пред естествения хранител на тези закони. Добре разположеният крал, който еднакво нехаеше и за високия си ранг, и с какви хора се събира, се смееше, пиеше и се шегуваше наред с веселата компания. Воден от вродения си здрав разум, Робин Худ искаше пиршеството да се приключи, преди да се случи нещо, което да наруши преобладаващата хармония, особено като забеляза загриженото лице на Айвънхоу.

– Ние високо ценим честта, която ни оказа с присъствието си доблестният ни монарх – каза той настрана на Айвънхоу, – но не бих искал той да губи време, което може да се окаже особено ценно, като се има предвид положението в кралството му.

– Право казваш, мъдри са думите ти, храбри Робин Худ – отвърна Уилфред. – При това нека добавя, че онези, които се шегуват с кралската особа дори когато е в най-весело настроение, все едно че си играят с малко лъвче, което при най-малкия повод ще те одраска и ще те ухапе.

– Сега налучка точно това, от което се боя – рече стрелецът. – Моите хора са грубовати по природа и поради живота, който водят. Кралят е добродушен, но и сприхав. Мога ли да предвидя кога ще се засегне от нещо и колко рязко ще възрази. Време е да се тури край на пиршеството.

– Тогава ти ще трябва да нагласиш работата, храбри селянино – бе отговорът на Айвънхоу, – защото колкото пъти издалече съм му загатвал, той като че ли нарочно изявява желание да продължи веселбата.

– Толкова ли скоро се налага да рискувам да загубя и прошката, и благоволенieto на моя крал? – каза Робин Худ, като се спря за момент. – Но кълна се в свети Христофор, друг изход няма. Не бих заслужил неговото благоразположение, ако не съм готов да го загубя за негово добро. Ей, Скадлок, я се скрий там зад оня гъстак и надуй рога по нормански, и то веднага, без никакво маене, ако ти е мил животът.

Скадлок се подчини на водача си и след малко веселата дружина се стресна от звука на неговия рог.

– Зовът на Малвоазен – викна воденичарят, като скочи на крака и грабна лъка. Монахът захвърли шишето и хвана дебелата си тояга. Уомба се спря наред някаква шеговита история и хукна да вземе меча и щита си. Всички останали грабнаха оръжие.

Мъже, които като тях живеят от ден за ден, много лесно се нагаждат от угощението към бойна обстановка. А за Ричард тази промяна само продължи удоволствието му. Той заповяда да донесат шлема и потежките части от доспехите му, които беше свалил. Докато Гърт му ги слагаше, той даде строги нарежда-

ния на Уилфред, с риск да си навлече крайното му недоволство, да не участва в схватката, която очакваше.

– Стотици пъти си се сражавал за мен, Уилфред, и аз само съм гледал. Днес ти само ще гледаш и ще видиш как Ричард ще се бие за своя приятел и васал.

Междувременно Робин Худ бе разпратил няколко души в различни посоки, уж да разузнаят действията на врага. Когато видя, че всички се бяха разпръснали, той отиде при Ричард, който беше вече напълно въоръжен, коленичи и поиска прошка от своя крал.

– За какво, добри ми селянино? – попита го Ричард малко раздражено. – Не съм ли ти вече опростил всички твои деяния? Думата ни да не е перо, което полюляваме насам-натам помежду си? Оттогава как си имал време пак да се провиниш?

– Там е лошото, че отново се провиних пред вас – отвърна селянинът, – ако се приеме за провинение да измамиш своя крал за негово добро. Тоз' рог, дето го чухте, не бе на хората на Малвоазен. Аз дадох нареждане да го надуят, за да разтуря веселбата, която ви отнемаше времето, необходимо за по-важни ваши дела.

Сетне той се изправи, скръсти ръце на гърди и по-скоро почтително, отколкото покорно, зачака отговора на краля с пълното съзнание, че може да го е засегнал, но и уверен в правотата на подбудите си. Лицето на Ричард пламна от гняв. Но това трая само миг и чувството му за справедливост веднага взе връх.

– Кралят на Шерууд скъпи дивеча и виното си, когато черпи краля на Англия! Добре, храбри ми Робин! Но когато ти дойдеш да ме посетиш в хубавия Лондон, надявам се, че ще се проявя като по-малко стиснат домакин. Всъщност си прав. И така, да възседнем конете си и да тръгнем на път. Уилфред от един час вече проявява нетърпение. Каж ми, юначни ми Робин, имаш ли случайно в четата си приятел, който не се задоволява да те съветва, а непременно държи да направлява действията ти и изглежда мно-

го печален, когато си позволяваш да действаш по свое усмотрение.

– Точно такъв е заместникът ми, малкият Джон, който сега е на поход чак към границите на Шотландия. Да си призная, Ваше Величество, понякога се дразня от твърде откровените му съвети. Но когато помисля, не мога за дълго да се сърдя на човек, който проявява толкова голяма загриженост само от желание да служи усърдно на господаря си.

– Имаш право, добри селянино – отвърна Ричард. – Ако, от една страна, имах Айвънхоу, който да ми дава сериозни съвети и да ги подкрепва със сериозния израз на лицето си, и от друга, тебе, който ме принуждава с хитрост да правя това, що според тебе е от най-голяма полза за мен, в целия християнски и езически свят не би се намерил монарх, по-ограничен в свободата на действията си от мен. Но хайде, господа, да поемем безгрижно пътя си към Кънингзбърг и да не говорим повече за това.

Робин Худ ги увери, че е пратил една дружина свои хора напред по пътя, които непременно ще открият всякакви засади и веднага ще ги предупредят. Той бил почти уверен, че пътищата са безопасни, или в противен случай, че те ще бъдат своевременно уведомени за опасността и ще могат да разчитат на голям отряд стрелци, които самият той възнамерявал да предвожда в същото направление.

Мъдрите и грижливи предпазни мерки, които Робин бе взел за неговата безопасност, трогнаха Ричард и окончателно заличиха и малкото раздражение, което може би още изпитваше към стрелеца заради извършената спрямо него измама. Той още веднъж подаде ръка на Робин Худ, увери го, че напълно му прощава и че може за в бъдеще да разчита на благоволенieto му, и че е твърдо решен да ограничи тираничното приложение на правото за използване на горите и другите потиснически закони, които тласкаха към бунт

толкова много английски селяни. Но добрите намерения на Ричард към смелия разбойник бяха осуетени от ненавременната му смърт. Хартата на горите насила бе изтръгната от крал Джон, когато последният наследи героичния си брат. А останалата част от живота на Робин Худ, както и разказа за вероломното му убийство, ще намерите в онези написани с черни тлъсти букви старинни стихосбирки, които някога са се продавали.

Разбойникът се оказа прав в предвижданията си. Слънцето още беше над хоризонта, когато кралят, придружен от Айвънхоу, Гърт и Уомба без всякакви препятствия по пътя, видя пред себе си замъка Кънингзбърг.

Малко са в Англия по-красиви и величествени гледки от околностите на тази стара саксонска крепост. Спокойната тиха река Дон се вие през амфитеатрално разположени ридове, където красиво се редят нивя и гори, а на възвисяващия се над реката хълм се издига добре защитена със стени и ровове старинна сграда, саксонското име на която показва, че преди норманското нашествие е била резиденция на английските крале. Външните стени навярно са пристроени от норманите, но централната кула на замъка, изглежда, е от древни времена. Разположена е на хълма в единия край на вътрешния двор и представлява пълен кръг с диаметър може би от двайсет и пет стъпки. Стената е извънредно дебела, подпряна и защитена от шест огромни издадени навън подпори, които се издигат от всички страни на кулата, сякаш за да я подсилят и поддържат. На доста голяма височина от основите тези масивни подпори са изцяло зазидани, но към върха са кухи и завършват с малки кулички, свързани с централните части на замъка. За любителите на живописни гледки тази огромна сграда с отличителните ѝ особености, погледната отдалече, представлява толкова голям интерес, колкото вътрешността на замъка за

страстния любител на старини, която мислено го пренася в дните на Хептархията. Казват, че една могила недалеч от замъка била гробница на знаменития Хенгист. А в близкия църковен двор показват различни любопитни старинни паметници.

Когато Ричард Лъвското сърце и свитата му доближиха това примитивно и все пак монументално здание, то не беше обкръжено от външни укрепления, както е сега. Саксонският архитект бе изчерпал изкуството си, като бе направил главната кула лесно защитима, около нея нямаше нищо освен висока ограда от дебели колове.

Огромно черно знаме, което се развяваше на върха на кулата, известяваше, че погребалните обреди за покойния собственик още не бяха привършени. По него нямаше никакви емблеми, защото хералдическите девизи бяха нововъведение дори сред самото норманско рицарство, а за саксонците бяха съвсем непознати. Но над портата имаше друго знаме, с доста примитивно нарисуван бял кон, който чрез добре известния символ на Хенгист и саксонските му бойци показваше от каква народност и с какъв ранг бе покойникът.

Около замъка цареше голямо оживление, защото при такива погребални пиршества бе прието да се проявява най-щедро гостоприемство, така че канеха не само най-далечните роднини на покойника, но и обикновени, случайни странници. Понеже покойният Ателстън бе извънредно богат и високопоставен, този обичай бе спазен до най-големи подробности.

Ето защо много хора на групи сновяха нагоре-надолу по хълма, на който бе разположен замъкът. А когато кралят и придружаващите го минаха през отворените и неохранявани врати на външната ограда, гледката, която им се представи в заграденото пространство, мъчно можеше да се свърже с повода на този сбор. На едно място готвачи с голямо усилие печаха огромни волове и тлъсти овце, на друго отва-

ряха бъчви с пиво, с което щедро черпеха гостите. Събрани на групи, най-различни хора лакомо поглъщаха храната и пиеха напитките, предоставени им в неограничени количества. Оголелият саксонски крепостник утоляваше половингодишния си глад и жажда в един ден, отдаден на чревоугодничество и пиянство; гражданинът и занаятчията от еснафа, по свикнали да си угаждат, с охота си хапваха или пък с любопитство преценяваха колко малц има в пивото, както и уменията на пивоваря. Имаше и някои от по-бедните нормански благородници, които се отличаваха с обръснатите си бради и къси плащове, а и не по-малко с това, че не се отделяха един от друг, гледаха с голямо презрение на цялото тържество дори когато благоволяваха да си вземат от вкусните блюда, с които толкова щедро ги угощаваха.

Разбира се, имаше безброй много просяци наред със странстващи войници, завърнали се от Палестина (поне така твърдяха); амбулантни търговци излагаха стоката си; тъгуващи занаятчийски търсеха работа; а странстващи поклонници, дошли от Божи гроб, нередовни свещеници, саксонски менестрели и уелски певци-поети тихо шепнеха молитви и изтръгваха от арфите, цигулките и китарите си фалшиви погребални песни. Един възхваляваше Ателстън в скръбен панегирик; друг в саксонска родословна поема изброяваше чудатите неблагозвучни имена на благородните му предци. Не липсваха и шутове, и фокусници, нито пък се считаше за неподобаващо и неприлично те да упражняват професията си на погребално тържество. Нещо повече, отношението на саксонците при такива случаи беше толкова естествено, колкото и първобитно. Ако опечаленият изпитваше жажда, имаше какво да пие; ако огладнееше, имаше и храна. А налегнеше ли скръб сърцето, доставяха му се възможности да се развесели или поне да се развлече. Присъстващите далеч не считаха за нужно да презрат тези средства за

утеха, макар че от време на време сякаш изведнъж се сещаха по какъв случай са се събрали и мъжете почваха да стенат единогласно, докато жените – а те бяха твърде многобройни – надигаха глас и виеха от скръб.

Такава картина се представи пред погледа на Ричард и свитата му, когато влязоха в двора на замъка Кънингзбърг. Домоуправителят благоволяваше да обърне внимание на групите от по-маловажни гости, които непрекъснато влизаха или си отиваха, само до толкова, доколкото бе необходимо, за да запази реда. Все пак му направи впечатление красивата външност на краля и на Айвънхоу, още повече, защото лицето на последния му се видя познато. Освен това пристигането на двама рицари, а облеклото им ги определяше като такива, бе рядко събитие на саксонско тържество и не можеше да не се сметне за чест на покойника и близките му. В черните си дрехи, с белия си жезъл в ръка – символ на длъжността му, – тази важна особа си проби път между пъстрата тълпа от гости и поведе Ричард и Айвънхоу към входа на кулата. Гърт и Уомба бързо намериха познайници в двора и не си позволиха да се натрапят, докато не бъдат повикани.

ГЛАВА XLII

В голямата кула на замъка Кънингзбърг се влиза по много особен начин, характерен за първобитната простота на древните времена, когато е бил построен. Няколко тесни и стръмни, почти отвесни стъпала водят към един нисък вход в южната страна на кулата, през който предприемчивият археолог още може – поне до преди няколко години можеше – да се добере до малко стълбище, изсечено в самата стена, което отвежда към третия етаж на зданието; двата по-долни етажа служат за подземни затвори или изби, където въздухът и светлината проникват само през една квад-

ратна дупка в пода на третия етаж; там, изглежда, се слиза само с подвижна стълба. В горните помещения на кулата, която има общо четири етажа, се отива по стълбище, издигнато във външните каменни подпори.

По този труден и сложен вход поведоха добрия крал Ричард, последван от верния му Айвънхоу, към кръглата стая, която заема целия трети етаж. Уилфред използва времето, което им отне трудното изкачване, за да закрие лицето си в плаща, защото бяха решили, че ще бъде целесъобразно той да се представи на баща си едва когато кралят му даде знак.

В стаята около голяма дъбова маса бяха насядали дванайсетина най-изтъкнати представители на саксонски семейства от околността. Всички бяха стари или поне възрастни мъже. По-младите, за голямо неудоволствие на бащите им, като Айвънхоу бяха провалили преградите, които в продължение на половин век разделяха норманските завоеватели от победените саксонци. Унилият и натъжен вид на тези почтени мъже, мълчанието им и опечалените им пози рязко се отличаваха от несериозното поведение на веселящите се пред замъка хора. Посивелите им коси, дългите им гъсти бради, както и едновременните им дрехи с широки черни наметала много добре подхождаха на необикновената проста стая, където седяха. Те имаха вид на група хора от далечното минало, които боготворят Водан, оживели сега, за да оплакват упадъка на националното си величие.

Седрик седеше на равна нога между сънародниците си, но по общо съгласие, изглежда, се смяташе за глава на събраните се мъже. Когато Ричард влезе (а Седрик го знаеше само като храбрия рицар на букаите), той стана тържествено и го приветства с обикновения поздрав: „*Waes hael*“, като същевременно вдигна чаша. Кралят, който познаваше обичаите на английските си поданици, отвърна на поздрава с подобаващите думи: „*Drinc hael*“, и пи от една чаша, подаде-

на му от домоуправителя. По същия учтив начин се отнесоха с Айвънхоу, който пи за здравето на баща си, без да проговори, и вместо да изрече обикновения отговор, наведе глава, за да не го познаят по гласа.

След тази встъпителна церемония Седрик стана, подаде ръка на Ричард и го въведе в един малък и съвсем първобитен параклис, издълбан, тъй да се каже, в една от външните подпори. Тъй като освен една много тясна бойница там нямаше никакъв отвор, параклисът щеше да бъде съвършено тъмен, ако не бяха две факли, в червената и опушена светлина на които се очертаха сводест таван и голи стени, грубо изработен каменен олтар и едно разпятие, направено също така от камък.

Пред олтара бе поставен саркофаг, а от двете му страни коленичиха по трима свещеници, които шепнешком четяха молитви с броениците си с всички възможни признаци на външна набожност. За тази церемония майката на покойника бе заплатила много щедро на манастира „Свети Едмънд“. А за да бъдат напълно заслужени парите, всички братя от манастира, с изключение на куция клисар, бяха дошли в Кънингзбърг, където шестима от тях непрекъснато бдяха над ковчега на Ателстън и изпълняваха погребалните обреди, докато останалите не изпускаха случая да участват както в угощението, така и в развлечението пред замъка. При това набожно бдение над мъртвеца добрите монаси особено внимаваха да не прекъснат нито за миг химните си, за да не би Зернбок, древният саксонски Аполион, да хване починалия Ателстън. Не по-малко внимателно пазеха да не би някой грешен мирянин да докосне черната плащаница на ковчега, използвана при погребението на свети Едмънд; пипнеше ли я светско лице, тя щеше да бъде осквернена. Ако действително тези грижи биха били от полза за мъртвеца, той имаше право да ги очаква от страна на братята от манастира „Свети Едмънд“,

защото освен сто златни манкуси, платени като откуп за душата му, майката на Ателстън бе изявила намерението си да дари манастира с по-голямата част от земите на покойника, за да осигури непрекъснати молитви за неговата душа и за душата на починалия си съпруг.

Ричард и Уилфред влязоха със Седрик Саксонца в помещението на покойника и когато Седрик тържествено им посочи ковчега на преждевременно загиналия Ателстън, те последваха неговия пример, като набожно се прекръстиха и прошепнаха кратка молитва за успокоение на душата му.

След този жест на християнско милосърдие Седрик отново им направи знак да го последват, като безшумно премина по каменния под. После слезе по един стъпала, много предпазливо отвори вратата на един малък съседен параклис. Той бе квадратен, около осем стъпки на осем, и като първия издълбан в стената. Бойницата, която го осветяваше, гледаше на запад и доста се разширяваше към наклонената си вътрешна страна; един лъч от залязващото слънце се прокрадна в този тъмен кът и откри фигурата на жена с благородна осанка, по чието лице още личаха следите на царствена хубост. Дългите ѝ траурни дрехи и широкото надиплено покривало от тънък черен креп подчертаваха белотата на кожата ѝ и красотата на светлите ѝ гъсти, отпуснати коси, които времето не бе посребрило. По лицето ѝ бе изписана най-дълбока скръб, примесена с примирение. На масата пред нея имаше разпятие от слонова кост, а до него требник, богато илюстриран с цветни рисунки, кориците на който бяха украсени с обковка и заключалка от злато.

– Благородна Едит – каза Седрик, след като постоя за миг в мълчание, сякаш за да даде на Ричард и Уилфред време да погледат господарката на този дом, – тези видни странници са дошли да споделят скръбта ти. Ето доблестния рицар, който се сражава толкова храбро, за да освободи този, когото днес оплакваме.

– Благодаря му за неговата храброст – отвърна даматата, – макар бог да повели тя да е проявена напразно. Дължа благодарност на него и на другаря му за любезността им, която ги е довела тук, да видят вдовицата на Аделинг, майката на Ателстън, в час на дълбока скръб и печал. Поверявам ги на твоите грижи, добри ми родственико, уверена, че не ще им липсва нищо, което гостоприемството между тези тъжни стени все още може да им достави.

Гостите дълбоко се поклониха пред опечалената майка и се оттеглиха с гостолюбивия си водач.

По друга виеща се стълба стигнаха до една стая със същите размери като първата, в която бяха влезли, разположена на по-горния етаж непосредствено над нея. Още преди да отворят вратата, оттам чуха тихо и тъжно хорово пеене. Когато влязоха, се намериха пред около двацет девойки и по-възрастни жени от знатни саксонски семейства. Четири девойки, водени от Роуина, пееха химн за душата на покойника.

Докато хористите тихо и жално пееха погребалната песен, другите бяха разделени на две групи, от които едната украсяваше с бродерия според умениято и вкуса на жените голяма копринена плащаница за ковчега на Ателстън, а другите избираха гирлянди от поставени пред тях кошници с цветя със същото печално предназначение. Девойките се държаха благоприсътошно, без признаци на дълбока скръб. От време на време обаче, ако някоя от тях прошепнеше нещо или се усмихнеше, биваше упрекната от по-строгите възрастни жени, а тук-там се намираща някоя девойка, която явно повече се интересуваше как ѝ стои траурната премяна, отколкото към печалната церемония, за която се готвеха. Тези прояви (ако непременно се налага да признаем истината) съвсем не намаляха при влизането на двама непознати рицари, което накара някои от девойките да повдигнат очи, да надзърнат и да си шушукат. Само Роуина, твърде горда, за да бъде су-

етна, поздрави своя спасител с изискана вежливост. Тя се държеше сериозно, но без унилоост; и не е чудно сериозният ѝ вид да се дължеше еднакво на мислите ѝ за Айвънхоу и неизвестната му съдба, както и за смъртта на родственика ѝ.

Седрик обаче, както вече забелязахме, не се отличаваше с особена прозорливост при такива случаи и сега му се стори, че скръбта на повереницата му е толкова по-дълбока от скръбта на коя и да е от другите девойки, че той счете за необходимо да обясни шепнешком: „Тя беше годеница на благородния Ателстън“. Съмнително е дали думите му увеличиха съчувствието на Уилфред към опечалените от Кънингзбърг.

След като Седрик официално въведе гостите в различните стаи, където по различни начини се извършваха погребалните обреди за Ателстън, той ги заведе в една малка стая, определена, както им обясни, за видни гости с по-далечни родствени връзки с покойника, които може би не искаха да седят с пряко засегнатите от това злощастно събитие. Той ги увери, че ще имат всички възможни удобства, и тъкмо се канеше да се оттегли, когато Черния рицар го хвана за ръка.

– Позволявам си да ти припомня, благородни тане – каза той, – че когато се разделихме последния път заради услугата, която имах щастието да ти направя, ти ми обеща да изпълниш една моя молба.

– Ще я изпълня, преди още да я назовеш, благородни рицарю – отвърна Седрик, – но в този скръбен момент...

– И това имам предвид – отвърна кралят. – Но разполагам с твърде малко време. Освен това ми се струва твърде подходящо, когато покриваме гроба на благородния Ателстън, да заключим в него и някои предразсъдъци и прибързани мнения.

– Господин Рицарю на букаите – заяви Седрик, цял изчервен, като на свой ред прекъсна краля, – надявам

се, че услугата, която искаш, засяга само тебе и никого друго. Защото едва ли подобава един непознат да се меси във въпроси, които засягат честта на моя дом.

– Но аз нямам никакво желание да се бъркам – рече кралят кротко, – освен дотолкова, доколкото ще признаеш, че ми се полага. Досега ти ме знаеше като Черния рицар на букаите. Знай ме вече като Ричард Плантагенет.

– Ричард от династията Анжу! – възкликна Седрик и в смайването си отстъпи няколко крачки назад.

– Не, благородни Седрик, Ричард Английски, чиято най-голяма грижа, чието най-съкровено желание е да види синовете на Англия единни. Е, какво, добри ми тане! Не можеш ли да коленичиш пред своя крал?

– Никога не съм коленичил пред човек с норманска кръв – отвърна Седрик.

– Тогава запази своята почит до момента, когато докажа правото си да я заслужи, като еднакво закрилям и англичани, и нормани.

– Принце – рече Седрик, – никога не съм подценявал храбростта и достойнството ти. Също така ми са известни претенциите ти за короната и поради това, че си потомък на Матилда, племенницата на Едгар Ателинг и дъщеря на шотландския крал Малкъм. Но макар Матилда да беше от саксонска кралска кръв, не беше наследница на престола.

– Няма да споря с тебе за правото си върху престола, благородни тане – отговори Ричард спокойно, – но ще те помоля да се поогледаш и да видиш къде ще намериш друг, когото да противопоставиш на моите претенции.

– А ти затова ли дойде тук, кралю, за да ми кажеш това? – попита го Седрик. – За да ме укоряваш за погрома на народа ми, преди още да е затворена гробницата на последната издънка на саксонското кралско семейство? – Докато говореше, лицето му се намръщи. – Това е безразсъдна постъпка!

– Не, кълна се в светия кръст! – възрази кралят. – Постъпих откровено, с доверието, което един храбър мъж изпитва към друг, без да има ни най-малка опасност.

– Добре казано, кралю, защото признавам, че си крал и че ще бъдеш крал въпреки слабата ми опозиция. Не смея да се заловя с единствения начин да го предотвратя, макар ти да ми даде възможността да изпълня това силно изкушение.

– А сега за молбата ми – поде кралят, – която ти отправям, без ни най-малко да се е намалила увереността ми, след като отказа да признаеш законното ми право на престола. Изисквам от тебе като човек, който държи на думата си, с риск да те смятат за неверен, прокълнат от хората и да простиш на добрия рицар Уилфред от Айвънхоу и да го приемеш с бащинска любов. Ще признаеш, че съм заинтересован от вашето сдобряване – касае се за щастието на моя приятел и премахването на раздора сред верните ми поданици.

– Този да не е Уилфред! – каза Седрик, посочвайки към сина си.

– Татко! Татко! – извика Айвънхоу, като падна на колене пред Седрик. – Прости ми!

– Прощавам ти, сине мой! – каза Седрик, като го накара да стане. – Синът на Херкуърд знае как да държи на думата си дори когато е дадена на норманец. Но искам да те видя облечен в носия на английските ни прадеди. Никакви къси плащове, никакви пъстри шапки, никакви фантастични пера в порядъчното ми семейство. Който иска да бъде син на Седрик, трябва да показва саксонския си произход. Ти се готвиш да ми заговориш – добави той строго – и аз се сещам за какво. Лейди Роуина трябва да жали две години като за съпруг. Всичките ни саксонски прадеди биха ни отrekli, ако замислим да я омъжим, преди да е затворен гробът на онзи, за когото тя трябваше да се омъжи и който по рождение и произход далеч повече заслужава ръката ѝ. Духът на самия Ателстън би разкъсал

кървавите си погребални одежди и би застанал пред нас да забрани такова незачитане на паметта му.

Сякаш думите на Седрик бяха вдигнали от гроба призрак; защото едва ги беше изрекъл, и вратата се отвори силно и Ателстън, облечен в погребалните си дрехи, се изправи пред тях, бледен, изтощен, с вид на възкръснал смъртник!

Видението произведе потресаващо впечатление на всички присъстващи. Седрик толкова се стресна, че отскочи назад чак до стената на стаята и облягайки се като човек, който едва се държи на краката си, със зяпнала уста, която сякаш не бе в състояние да затвори, впери очи в приятеля си. Айвънхоу се прекръсти и взе да казва молитви на саксонски, латински и норманофренски, както му идваха наум, докато Ричард ту четеше молитвата „Benedicite“, ту казваше „Mort de ma vie“*.

Междувременно от долу се чу страшна врява. Някои викаха: „Дръжте коварните монаси!“, други – „Хвърлете ги в тъмницата!“, а трети – „Хвърлете ги от най-високите зъбери на кулата!“

– В името божие! – обърна се Седрик към духа на покойния си приятел. – Ако си смъртен, говори! А ако си привидение, кажи защо ни посещаваш или какво да направя, за да се успокои душата ти. Жив или мъртъв, благородни Ателстън, говори на Седрик!

– Ще ти говоря – отвърна духът много спокойно, – след като ми дадеш време да си поема дъх. Питаш дали съм жив? Жив съм, доколкото може да е жив човек, който от три дни – видяха ми се три века – е на хляб и вода. Да, хляб и вода, татко Седрик! Кълна се в небето и във всички светии, от цели три дни насам по-добра храна не е минавала през гърлото ми и ако не беше божиято провидение, нямаше да съм днес тук да ти разправам.

*Жив да не съм! (фр.) – бел. прев.

– Какво говориш, благородни Ателстън – каза Черния рицар. – Аз лично видях как свирепият тамплиер те повали към края на битката в Торкилстън и останах с впечатлението, пък и Уомба ми съобщи, че черепът ти бил разцепен чак до зъбите.

– Останал си с погрешно впечатление, господин рицарю – му отговори Ателстън, – а Уомба те е излъгал. Зъбите ми са наред, както ще проличи, когато седна да вечерям. Макар че на тамплиера не дължа благодарност – мечът му се завъртя в ръката му, понеже парирах удара с дръжката на здравия си боздуган и той ме удари с плоската страна. Ако бях с желязната шапка, хич нямаше да го усетя и щях да отвърна с такъв удар, че нямаше да може да избяга. Но при това положение се строполих зашеметен наистина, но без никакви рани. Други и от единия, и от другия стан бяха повалени и избити върху ми, така че дойдох на себе си едва когато се видях в ковчег – за щастие открит, – поставен пред олтара на църквата в манастира „Свети Едмънд“. Започнах да кихам, да стена, после се събудих и се готвех да стана, когато клисарят и игуменът ужасени притичаха да видят какъв е този шум. Без съмнение те останаха много изненадани и никак не се възрадваха да видят оживял човека, чиито наследници се готвеха да станат. Поисках вино и те ми дадоха да пийна, но трябва да е било силно подправено, защото заспах още по-дълбоко отпреди и се събудих дълги часове след това. Видях, че ръцете ми са цели повити, а краката вързани толкова здраво, че глезените още ме болят, като си спомня само. Беше съвършено тъмно – навярно съм бил в подземния затвор на проклетия им манастир, а по задушната, тежка и влажна миризма съдя, че сигурно е било и гробница. Взех да се чудя къде съм попаднал и каква съдба ме е сполетяла, когато вратата на подземие то скръцна и влязоха двама монаси мошеници. Помъчиха се да ме убедят, че съм в чистилицето, но аз твърде добре по-

знавам задъхания глас на абата. О, свети Йеремия! Колко различен бе тонът му, когато по-рано ми искаше още едно парче от бута! Гуляли сме с това куче от Коледа до Богоявление!

– Не бързай, благородни Ателстън – обърна се към него кралят, – поеми си дъх, разправи ни всичко спокойно. Дявол го взел, та такава история не е по-малко увлекателна от роман.

– Може би, но кълна се в светия кръст в Бромхолм, нямаше и следа от роман в тази история! – възкликна Ателстън. – Ечемичен хляб и кана с вода – това намериха да ми дадат алчните негодници, които и баща ми, и аз самият отрупахме с богатства, когато нямаха нищо освен солена сланина и няколко крини жито, измъкнати от бедните крепостници с ласкателства срещу молитви. Гнездо от мръсни неблагоприятни усойници – да дадат гол хляб и вода от рова на такъв покровител като мене! Ще ги изхвърля от гнездото им, та ако ще да ме отлъчат от църквата!

– Но в името на Света Богородица, благородни Ателстън – прекъсна го Седрик, като хвана ръката на приятеля си, – как се измъкна от тази грозяща опасност? Смилиха ли се сърцата им?

– Да се смият сърцата им! – повтори думите му Ателстън. – Камъни топят ли се на слънце? Още щях да гния там, ако не бе настъпила някаква суматоха, която накара целия рояк да напусне кошера; шествието им тръгна към замъка, за да се гостят на погребалното ми пиршество, когато знаеха много добре как и къде съм жив погребан. Чух да пеят бавно погребални псалми, без дори да им мине през ума, че тези псалми се пеят от почит към моята душа от хора, които подлагаха на глад тялото ми. Те тръгнаха, а аз дълго чаках някой да ми донесе храна. Нищо чудно – осакателият от подагра клисар толкова бе записан в собствената си похапка, че забрави да се погрижи за моята. Най-после той пристигна, олюлявайки се и цял вми-

рисан на вино и подправки. Вкусната храна бе разтвори-
рила сърцето му, защото той ми остави малко баница
с месо и шише вино вместо голия хляб и водата, кои-
то ми даваха дотогава. Ядох, пих и се съвзех; сетне за
мой още по-голям късмет клисарят, който си беше
сръбнал твърде много, за да изпълнява както трябва
длъжността си на тъмничар, заключи вратата, без да я
затвори, така че тя остана открената. Светлината,
храната и виното събудиха моята изобретателност.
Скобата, към която бяха прикрепени веригите ми, беше
по-ръждясала, отколкото самият аз и разбойникът игу-
мен предполагахме. Дори желязото не можеше да не
се разяде във влагата на онзи адски затвор.

– Поеми си дъх, благородни Ателстън – каза Ри-
чард, – и похапни нещо, преди да продължиш стра-
хотния си разказ.

– Да похапна! – възкликна Ателстън. – Днес вече
пет пъти съм си похапвал. Все пак не бих се отказал
от едно парченце от онази вкусна шунка. Моля те, доб-
ри ми господине, налей ми чаша вино, пълна догоре,
както се полага.

Гостите, все още зяпнали от изненада, пиха наздра-
вица за възкръсналия домакин, който продължи раз-
каза си. Сега той имаше много повече слушатели, от-
колкото в началото, защото Едит, след като се бе раз-
поредила за някои неща в замъка, бе последвала
възкръсналия мъртвец в стаята на странниците наред
с толкова много гости, мъже и жени, колкото можеха
да се сместят; докато други, натрупани по стълбище-
то, чули-недочули разказа, го предаваха още по-изо-
пачен на по-нискостоящите, които го разпространя-
ваха сред простолюдието пред замъка в съвсем
несъвместим с фактите вид. Ателстън продължи раз-
каза си, както следва:

– Като махнах веригата от вратата, аз се повлякох
по стълбите, както може да се влече човек с белезни-
ци и изтощен от дълъг пост. След дълго лутане звуци-

те на весела песен и припев ме доведоха до стаята, където благоверният клисар, ако нямате нищо против, четеше дяволска литургия с огромен широкоплещест монах в сиви одежди, с рунтави вежди, който имаше много повече вид на крадец, отколкото на свещеник. Втурнах се вътре; в погребалните одеяния, с дрънчащи вериги приличах много повече на обитател на оня свят, отколкото на тоя. И двамата бяха като вцепенени от ужас. Но когато повалих клисаря с юмрук, другият, негов другар по чашка, замахна да ме удари с една огромна сопа.

– Това трябва да е нашият брат Тък, базирам се на графски откуп – забеляза Ричард, поглеждайки Айвънхоу.

– Ако ще, може да е дяволът – добави Ателстън. – За щастие не ме улучи и като се приближих, за да се преборя с него, си плюх на петите. Не пропуснах случая да освободя собствените си пети с ключа на букаите, който висеше между другите ключове на колана на клисаря. Мина ми през ум да му избия мозъка с ключовете, но сърцето ми се смили от благодарност за баницата и шишето вино, което мошеникът ми бе дал, докато бях затворник. Затова само го наритах едно хубаво, оставих го на земята, пяхнах в джоба си малко печено месо и едно кожено шише с вино, с които двамата достопочтени братя се угощаваха, отидох в яхъра и на една странична ясла намерих най-добрия яздитен кон, който навярно бе отделен лично за светия игумен. Тръгнах за насам, колкото бързо можеше да препуска животното – а където минех, всичко живо бягаше от мене, защото ме вземаха за призрак, още повече че за да не ме разпознаят, бях покрил лицето си с качулката на мъртвец. Не биха ме допуснали да вляза в собствения си замък, ако не бях минал за помощник на един фокусник, който твърде много развеселява народа в двора на замъка, където хората са се събрали да честват погребението на господаря си.

Слугата сигурно помисли, че съм предрешен да играя роля в пантомимата на фокусника, и така ме пусна да вляза. После се открих само на майка си, хапнах набързо и веднага дойдох да те намеря, благородни ми приятелю.

– И ме намираш – отвърна Седрик, – готов да подхвана смелите ви планове за чест и свобода. Казвам ти, по-благоприятна зора не ще изгрее, както зората, която сега изгрива за освобождението на благородния саксонски народ.

– Не ми говори за освобождението на когото и да било – рече Ателстън. – Добре, че отървах себе си. Много по-съм склонен да накажа оня разбойник игумена. Ще увисне той от върха на замъка Кънингзбърг с расото и патрахила си. Пък, ако дебелият му труп не може да мине по тесните стълби, ще наредя да го изтеглят нагоре отвън.

– Но помисли за светия му сан, сине – обади се Едит.

– Помисли за тридневния ми пост – отвърна Ателстън. – Ще им взема кръвта на всичките. Фрон де Бьоф изгоря жив за по-малко провинение, а той добре хранеше пленниците си, само в последната яхния имаше прекалено много чесън. Но онези лицемери, неблагодарни роби, толкова често самопоканени ласкатели на моята трапеза, които не ми дадоха ни яхния, ни чесън – нито повече, нито по-малко, – за тях смърт, кълна се в Хенгист!

– Но папата, благородни ми приятелю... – възрази Седрик.

– По-дяволите, благородни ми приятелю – отвърна Ателстън. – Те ще умрат, и толкоз. Да бяха най-добрите монаси на земята, светът ще продължи да съществува и без тях.

– Срамота, благородни Ателстън – бе отговорът на Седрик. – Забрави такива мизерници и помисли за славното бъдеще, което се открива пред теб. Кажу ми този нормански принц, Ричард Анжу, че колкото и да

е лъвско сърцето му, той не може неоспорвано да заеме трона на Алфред, докато има жив потомък на Светия изповедник.

– Какво! – извика Ателстън. – Този да не е благородният крал Ричард?

– Самият Ричард Плантагенет – отвърна Седрик. – Все пак няма защо да ти припомням, че идвайки тук като гост по своя воля, не бива нито да бъде обиждан, нито задържан като пленник: ти много добре знаеш задълженията си като домакин.

– Така е, бога ми – отвърна Ателстън, – а освен това и задълженията си като поданик. Сега от все сърце признавам васалната си зависимост.

– Сине – намеси се Едит, – помисли за кралските си права.

– Помисли за свободата на Англия, изродени принце! – възкликна Седрик.

– Майко, приятелю – обърна се към тях Ателстън, – престанете с укорите си! Малкото хляб и вода, и тъмницата невероятно много рушиха амбициите и аз се издигам от гроба по-мъдър, отколкото когато влязох в него. Половината от тези суетни глупости ми надъха коварният абат Волфрам, а сега съдете сами дали може да се вярва на такъв съветник. Откакто се захванахме с тези заговори, постоянно трябваше набързо да отпътувам, страдах от лошо храносмилане, колко пъти съм бил контузен, удрян, после затвор, гладуване. Освен това тези заговори само ще завършат с убийството на няколко хиляди мирни хорица. Казвам ти, ще бъда крал в собствените си имения и никъде другаде. И първото ми дело като властител ще бъде да обеса абата.

– А повереницата ми Роуина – попита Седрик, – надявам се, че нямаш намерение да я изоставиш.

– Татко Седрик, бъди разумен – отвърна Ателстън. – Лейди Роуина не държи на мене. Тя обича малкия пръст на ръкавицата на родственика ми Уилфред по-

вече от цялата моя особа. Ето и тя е тук, готова да признае. Не, не се черви, Роуина. Няма нищо срамно да обичаш един левент рицар повече от един провинциален франклин. Нито пък се смей, защото със саван и измършавяло, отслабнало лице шега не бива. Моля, ако не можеш да се въздържиш да не се смееш, ще ти намеря по-добра шега. Дай ми ръката си, по-скоро, подай ми ръката си, искам я чисто по приятелски. Ето, братовчедо Уилфред от Айвънхоу, в твоя полза се отказвам... Я гледай ти! Кълна се в свети Дънстън, братовчед ми Уилфред е изчезнал! Ако постенето не е заслепило очите ми, уверен съм, че го видях да стои там до преди малко.

Сега всички се озърнаха и взеха да питат за Айвънхоу. Но той бе изчезнал. Най-после узнаха, че някакъв евреин бил дошъл да го търси; и че след кратък разговор той повикал Гърт, заръчал му да вземе оръжието му и напуснал замъка.

– Красива братовчедке – обърна се Ателстън към Роуина, – ако можех да вярвам, че това внезапно изчезване на Айвънхоу е причинено от действително важни, уважителни причини, аз самият бих подновил...

Но Роуина, още щом той пусна ръката ѝ, когато забеляза, че Айвънхоу го няма, се почувства в извънредно неловко положение и използва първия удобен случай, за да се измъкне от стаята.

– Действително от всички животни, като изключим монаси и абати, най-малко може да се вярва на жените. Да стана неверник, ако не очаквах тя да ми благодари, пък дори да ме целуне. Тези проклети погребални одежди трябва наистина да са омагьосани, всеки бяга от мене. Към теб се обръщам, благородни крал Ричард, за да приемеш клетвата ми за вяност, която като васал...

Но крал Ричард също го нямаше и никой не знаеше къде е отишъл. Най-сетне се научиха, че бързо слязъл в двора, повикал евреина, който говорил с Айвънхоу, и след кратък разговор заповядал веднага да доведат

коня му, метнал се на него, накарал евреина да се качи на друг и поел с такава бързина, че според Уомба вратът на евреина скоро и пет пари нямало да струва.

– Кълна се в най-святото си! – каза Ателстън. – Няма съмнение, че в мое отсъствие Зернбок е завладял замъка ми. Връщам се в погребалните си дрехи, пленник, възвърнал се от самия гроб, и когото заговоря, изчезва, щом чуе гласа ми! Но с приказки не се оправя работата. Хайде, приятели мои, поне тия, които са останали тук, последвайте ме в банкетната зала, за да не изчезнат още хора измежду нас. Надявам се, че все още ще видим достатъчно богата трапеза, каквато подобава за погребението на благородник от стар саксонски род. А забавим ли се повечко, току-виж, дяволът отнесъл вечерята.

ГЛАВА XLIII

Действието сега се връща пред замъка или прецепторията на Темпълстоу около часа, когато щеше да бъде хвърлен кървавият жребий за живота или смъртта на Ребека. Цареше голямо оживление, сякаш жителите от цялата околност се бяха стекли тук за тържественото осветяване на някоя църква или за някое селско празненство. Обаче голямата жажда за кръвопролитни зрелища, свързани със смъртна опасност, не е присъща само на онези тъмни епохи, макар че при подобните на гладиаторските игри двубои и при общия турнир бяха свикнали да гледат как загиват юначни мъже в кървави схватки с противника. Дори в наши дни, когато моралът е по-издигнат, една екзекуция, боксов мач, един бунт или някое събрание на радикални реформатори може при немалка опасност за самите тях да събере огромна тълпа от зрители, които при друг случай биха се заинтересували само да разберат какви мерки ще се вземат.

Ето защо огромна тълпа от хора бяха устремили поглед към портата на прецепторията в Темпълстоу, за да видят шествието. А около арената на същата прецептория се бе събрала още по-голяма тълпа. Това заградено пространство наблизко представляваше гладък терен, който бе грижливо изравнен, за да се водят там бойни упражнения и рицарски игри. Разположено бе на склона на едно малко възвишение; наоколо бяха направили ограда и тъй като тамплиерите с охота канеха зрителите, за да покажат умението си в рицарските турнири, бяха издигнали много трибуни и поставили пейки.

Сега в източния му край бе издигнат трон на Великия магистър, около който имаше няколко хубави кресла за прецепторите и рицарите от ордена. Над тях се развяваше свещеният прапорец на рицарите тамплиери.

На отсрещния край на арената имаше клада от дърва, наредени около един стълб така, че жертвата да може да влезе в този кръг на смъртта, като я вържат предварително с висящи от стълба вериги. До този уред на смъртта стояха четирима роби негри, по онова време почти неизвестни в Европа, които с черния си цвят и африканските черти на лицето всяваха ужас сред множеството, което ги смяташе за дяволи, отдадени на сатанинските си занимания. Тези мъже се помръдваха само от време на време по нареждане на единия от тях, който, изглежда, беше главатарят им, за да понаместят и подредят отново приготвените дърва. Те не поглеждаха хората наоколо. Всъщност човек би казал, че въобще не чувстваха присъствието им, всецяло погълнати в изпълнението на страховития си дълг. Когато приказваха помежду си, издутите им устни се разтягаха и блесваха белите им зъби, сякаш те се хилеха при мисълта за предстоящата трагедия. Ето защо изплашените хора не можеха да не повярват, че те действително са дяволи, постоянните

спътници на вещицата, с които тя бе общувала и които с настъпването на последния ѝ час чакаха да участват и в изпълнението на страшното ѝ наказание. Хората си шушукаха и разправяха за всички подвизи, които сатаната бил извършил през това пълно със събития и нещастия време и, разбира се, му приписваха повече успехи, отколкото всъщност имаше.

– Не си ли чул, дядо Денет, как дяволът задигнал големия саксонски тан Ателстън от Кънингзбърг? – попита един прост селянин, обръщайки се към един старец.

– Да, но с божията благословия и с благословията на свети Дънстън той го върнал обратно.

– Как така? – попита едни пъргав момък, облечен в зелена, извезана със сърма дреха, зад когото вървеше здрав младеж, понесъл на гърба си арфа – ясно указание за професията му. Той явно не бе обикновен менестрел, защото, освен разкошната бродерия по дрехата му, около врата си носеше сребърен гердан, на който висеше ключът за настройване на арфата. На дясната му ръка имаше сребърна плочка, но вместо традиционния герб на благородното семейство, на което принадлежи, на неговата бе гравирано само „Шерууд“.

– Какво означава това? – рече веселият менестрел, намесвайки се в разговора на селяните. – Дойдох да търся тема, за да си съчиня песен, но кълна се в Света Богородица, бих се радвал да намеря две.

– Твърди се със сигурност – заяви по-старият селянин, – че след като Ателстън от Кънингзбърг бил мъртъв четири седмици...

– Изключено е – прекъсна го менестрелът. – Видях го жив на турнира в Ашби де ла Зуш.

– Мъртъв беше обаче или пренесен другаде духом – обади се по-младият селянин, – защото чух как монасите от манастира „Свети Едмънд“ пеят погребални химни за него. Нещо повече, в замъка го жалееха и

имаше богато погребално угощение, на което щях да отида и аз, ако не беше Мейбъл Паркинс, която...

– Да, Ателстън беше мъртъв – поклати глава старицът – и още по-жалко, защото старата саксонска кръв...

– Но какво стана с разказа ти? – прекъсна го менестрелът нетърпеливо.

– Да, да, я ни разправете какво е станало – добави един здравеняк монах, застанал до тях, облегнат на един прът, който беше нещо средно между гегата на поклонник и сопа и навярно служеше и за едното, и за другото според случая, – казвайте по-скоро, че нямаме време за губене – продължи якият духовник.

– Ако разреши Ваше Преподобие – започна Денет, – един пиян свещеник посетил клисаря в манастира „Свети Едмънд...“

– Моето преподобие не разрешава да съществува такова животно като пиян свещеник или ако има такъв, мирянин да го назовава по този начин – отвърна духовникът. – Дръж се както трябва, приятелю. Можеш да извадиш заключение, че светият човек е всецяло отдаден на размисъл, от което му се завива свят и краката му се олюляват, все едно че стомахът е пълен с резняк. Знам го от личен опит.

– Добре де – подзе дядо Денет, – един свят монах посетил клисаря на „Свети Едмънд“ – гостът бил някакъв нередовен свещеник, дето убива половината откраднати в гората елени, и предпочита дрънченето на халбите пред звъна на камбанката след своето причастие, и за когото пушени свински ребра струват колкото десет зърна от броеницата му. Иначе е харен човек и веселяк. Умее той да върти дебелата сопа, да ти изстреля стрела и да ти изиграе чеширски танц не по-зле от когото и да е в Йоркшир.

– Последните ти думи, дето ги изрече, ти спестиха едно-две счупени ребра, Денет – заяви менестрелът.

– Какво бе, човек, да не мислиш, че се боя от него – отвърна Денет. – Вярно, че съм поостарял и малко

нещо схванат, но когато се бих за камбаната и овена в Донкастър...

– Разкажи ни най-после онази история.

– Историята, искаме да чуем историята, приятелю – подсети го отново менестрелът.

– Е, ето ви цялата история – Ателстън от Кънингзбърг бил погребан в манастира „Свети Едмънд“.

– Това е лъжа, и то опашата – извика монахът, – защото аз лично видях как го носят към собствения му замък.

– Добре тогава, разкажи ти какво е станало, господине – отвърна Денет, като взе да се цупи, задето постоянно му противоречат.

Менестрелът и по-младият селянин, другарят му, едва успяха да накарат простия човечец да продължи разказа си.

– Е, тези двама трезви монаси – подзе той най-после, – щом този свят човек държи непременно да бъдат такива, продължили да пият хубаво пиво и вино и какво ли не още, кажи-речи, почти целия дълъг летен ден, когато се сепнали от дълбоки стенания и дрънчене на вериги и после при тях в стаята влязъл починалият Ателстън и им казал: „Ах, вие, неверни пастири...“

– Не е вярно – бързо го пресече монахът. – Той не каза нито дума.

– Така, значи! Отче Тък – рече менестрелът, като го дръпна настрана от селяните, – ти май насочваш разказа в друга насока.

– Казвам ти – взе да го убеждава отшелникът, – видях Ателстън от Кънингзбърг, както може човек с очите си да види друг жив човек. Той бе увит в савана си и цял миришеше на гроб. Цяла бъчва испанско вино да изпия, не мога да го забравя.

– Глупости! – отвърна менестрелът. – Шегуваш се с мене!

– Никога вече да не ми вярваш, ако не е вярно, че му нанесох такъв удар със сопата си, който би пова-

лил един вол, а той мина през тялото му, като че минава през стълб от дим!

– Кълна се в свети Хюбърт – възкликна менестрелът, – това е наистина чудновата история, която заслужава да използвам за едно стихотворение, нагласено за старата песен „Скръб налегна стария монах“.

– Смей се, ако щеш – рече отец Тък, – но ако ме видиш някога да запая за такива неща, нека ме отвлече безследно първият дух или дявол, който ни посети! Не, не – аз тозчас реших да участвам в някое богоугодно дело като например изгаряне на вещица на божи съд или в някоя друга света работа, и затова съм тук.

Тежката камбана на древната църква „Свети Михаил от Темпълстоу“ от едно селце на известно разстояние от прецепторията прекъсна разговора им. Вълна след вълна потискащият звън достигаше до ушите им; едва замрял единият в далечината, и във въздуха отново се разнасяше ударът на тежката желязна камбана. Този звън, сигнал за предстоящата церемония, смрази сърцата на стеклите се зрители. Всички сега насочиха очи към прецепторията в очакване да се покажат Великият магистър, боецът и престъпницата.

Най-после спуснаха подвижния мост. Портата се разтвори и от замъка се зададе рицар, понесъл знамето на ордена, предшестван от шестима тръбачи и последван от прецепторите, двама по двама. Последен бе Великият магистър, възседнал великолепен кон с най-обикновена сбруя и броня. Зад него яздеше Брайън де Боа Жилбер, въоръжен от глава до пети с блестящи доспехи, но без копието, щита и меча си, които двама оръженосци носеха зад него. По лицето му, макар и отчасти скрито от едно дълго перо, което се спускаше от плоската му барета, се четеше силен душевен смут – гордостта сякаш се бореше с известна нерешителност. Беше смъртно блед, като човек, неспал няколко нощи, и все пак управляваше нетърпеливия боен кон с обичайната си лекота и грация, каквито подобаваха на

най-добрия копиеносец на Ордена на Храма. Имаше нещо внушително и властно в целия му външен вид, но който го погледнеше по-внимателно, намираше в мрачното му лице нещо, което го караше час по-скоро да отвърне очи от него.

От едната му страна яздеше Конрад Мон-Фиче, а от другата – Алберт де Малвоазен, които бяха негови секунданти. И двамата носеха мирновременните си одежди, белите мантии на ордена. Зад тях яздеха други членове на Храма и дълга върволица от облечени в черно оръженосци и пажове, които хранеха надеждата един ден да бъдат почетени със званието рицари на ордена. След тези новопосветени вървеше пеши отряд от стражата в същите черни ливреи, сред алебардите на които се мяркаше бледата фигура на подсъдимата. Тя се движеше с бавни, но уверени стъпки към мястото, където щеше да се реши съдбата ѝ. Бяха свалили всичките ѝ украшения, да не би случайно между тях да има някои от амулетите, които – според вярването – сатаната дарявал на жертвите си, за да ги лиши от възможността да се изповядат дори когато ги подлагат на мъчения. Една проста по форма, груба бяла дреха бе заменила ориенталското ѝ облекло. Въпреки това от нея лъхаше такава чудна смесица от смелост и примирение, че дори в тези дрехи и без никаква украса освен дългите ѝ черни коси, всички, които я погледнеха, заплакваха и даже най-закоравелият фанатик съжаляваше за злата съдба, която бе превърнала едно толкова красиво създание в чаша на гнева и робиня на дявола.

След жертвата в пълен ред, със скръстени ръце и забити в земята очи вървяха цяла тълпа нископоставени хора от прецепторията.

Това бавно шествие се изкачи по лекото възвишение, на върха на което бе арената, и като навлезе в нея, обиколи я веднъж отдясно и към ляво. Обиколи я веднъж и се спря. За момент настъпи суетня, докато

Великият магистър и придружаващите го, с изключение на боеца и секундантите му, слязат от конете си. Оръженосци, дошли именно за тая цел, веднага изведоха конете от арената.

Нещастната Ребека поведоха към черния стол, поставен до кладата. Когато за пръв път видя страшното място, където правеха приготовления за една смърт, толкова потискаща за духа, колкото и болезнена за тялото, всички я видяха как изтръпна и затвори очи, устните ѝ се задвижиха, навярно си казваше молитви, без обаче да се чуе никакъв звук. Миг по-късно тя отвори очи и ги впери в кладата, сякаш за да привикне умът ѝ с нея; сетне с бавно и непринудено движение извърна глава.

Междувременно Великият магистър бе заел мястото си. Когато рицарите от ордена насядаха около и зад него, всеки според ранга си, се разнесоха силно и продължително звуци на фанфари, които оповестиха, че съдиите са заели местата си. Тогава Малвоазен, в качеството си на представител на боеца защитник, излезе напред и постави ръкавицата на еврейката – залог за борбата – в краката на Великия магистър.

– Доблестни лорде и свети отче – каза той, – ето, тук стои Брайън де Боа Жилбер, рицар и прецептор на Ордена на Храма, той приема залога за борбата, който сега поставям пред вашите свети нозе, и се задължава да изпълни днес дълга си в двубоя, за да потвърди, че тази девойка – еврейка на име Ребека, справедливо е заслужила присъдата, отредена на един сбор на този пресвети Орден на Храма на Сион, с която я осъжда на смърт като магьосница – тук повтарям, той е готов да се бие по правилата на честта и на рицарството, ако вашата благородна и свята особа заповяда.

– Заклел ли се е – попита Великият магистър, – че поведът за борбата е справедлив и почтен? Подайте едно разпятие и „Te igitur“*.

*Богослужбена книга, върху която се полага клетва – бел. прев.

– Пресвети отче – отвърна Малвоазен без никакво колебание, – тук присъстващият наш брат вече е положил клетва за верността на обвинението си пред доблестния рицар Конрад де Мон-Фиче. Другояче не би трябвало да се заклева, като се има предвид, че противникът му е неверник и няма правото да полага клетва.

За голяма радост на Алберт това обяснение задоволи Великия магистър, защото хитрият рицар бе предвидил, че ще бъде извънредно трудно или по-скоро невъзможно да убеди Брайън де Боа Жилбер да даде такава клетва пред насъбралата се тълпа, и бе измислил този предлог, за да му спести това неприятно задължение.

Великият магистър прие извинението на Малвоазен и заповяда на вестителя да излезе напред. Отново екнаха фанфарите и един херолд пристъпи няколко крачки и провъзгласи на висок глас:

– Чуйте, чуйте, чуйте! Тук стои храбрият рицар Брайън де Боа Жилбер, готов да се бие в единоборство с кой да е рицар от благородна кръв, който е съгласен да защити делото на еврейката Ребека; на нея ѝ бе позволено и определено разрешаването на спора чрез божи съд да стане посредством защитник в единоборството, предвид законното ѝ право да не се явява лично поради пола си. На такъв защитник тук присъстващият пресвети и доблестен Велик магистър дава хубава арена и равни условия по отношение на слънцето и вятъра и на всичко друго, свързано с един справедлив двубой.

Отново засвириха тръбите и настъпи доста продължителна гробна тишина.

– За подсъдимата не се явява никакъв защитник – каза Великият магистър. – Иди при нея, вестителю, и я питай дали очаква някой да се сражава за нейната кауза.

Херолд отиде при стола, на който седеше Ребека. И Боа Жилбер внезапно обърна главата на коня си към другия край на арената, въпреки възраженията на Мал-

воазен и Мон-Фиче, и се намери до стола на Ребека едновременно с вестителя.

– Редно ли е и според правилата на двубоя ли е? – попита Малвоазен, поглеждайки към Великия магистър.

– Редно е, Алберт де Малвоазен – отвърна Боманоар, – защото при този божи съд нямаме право да забраним на страните да водят разговори, които най-добре биха способствали да се разкрие истината около спора им.

В това време херолдът се обърна към Ребека със следните думи:

– Девойко, почитеният и пресвети Велик магистър ти заповядва да кажеш дали имаш защитник, който днес ще се бие за тебе, или се предаваш като човек, справедливо осъден на заслужена смърт?

– Кажи на Великия магистър – отвърна Ребека, – че поддържам своята невинност и не се признавам за справедливо осъдена, за да не падне върху самата мен вината за моята смърт. Кажи му, че държа да ми се даде отсрочка, каквато се предвижда по неговите правила, за да видя дали Господ, който използва моменти на крайни изпитания, за да помогне на човека, ще ми изпрати спасител. А когато изтече крайният срок, да бъде святата му воля!

Вестителят се оттегли, за да предаде отговора ѝ на Великия магистър.

– Пазил ни бог – каза Лукъс Боманоар, – евреин или езичник да ни обвини в несправедливост! Ще чакаме да видим дали ще дойде защитник за тази нещастница, докато сенките почнат да падат от запад на изток. Когато денят нарасне дотам, тя нека се готви за смъртта си.

Вестителят съобщи на Ребека думите на Великия магистър. Тя покорно наведе глава, скръсти ръце и обърна очи нагоре, сякаш очакваше свише да получи помощ, каквато едва ли можеше да ѝ окажат хората. В настъпилото страшно мълчание тя чу гласа на Боа

Жилбер. Той едва шепнеше, но тя се стресна още повече, отколкото от зова на херолда.

– Ребека – промълви тамплиерът, – чуваш ли ме?

– Нямам какво да дяля с жесток и коравосърдечен човек като теб! – отвърна нещастната девойка.

– Добре, но разбираш ли какво ти говоря? – попита я тамплиерът. – Защото собственият ми глас ме плаши. Едва си давам сметка къде сме и защо са ни докарали тук. Тази арена, този стол, тези дърва – знам с каква цел са поставени и все пак ми изглеждат като нещо недействително – страхотна картина на едно видение, което ужасява съзнанието ми с отвратителни фантазии, но не убеждава разума ми.

– Умът и сетивата ми не ме лъжат – отвърна Ребека – и ми говорят, че дървата са предназначени да изгорят тленното ми тяло и да проправят мъчителен, но кратък път към един по-добър свят.

– Сънища са това, Ребека, мечти – отговори тамплиерът, – празни видения. Чуй ме, Ребека – продължи той, като се оживи, – ти имаш по-голям шанс да живееш свободен живот, отколкото предполагат ония мошеници и онзи престарял глупак. Качи се зад мен на коня ми, на Замор, чудния кон, който никога не е изневерявал на ездача си. Спечелих го от султана на Трапезунд, когато се сражавахме в двубой. Казвам ти, качи се зад мен. Само след един час ще сме оставили далеч зад себе си и гонения, и преследване – пред теб се открива нов свят на удоволствия, а пред мен славно бъдеще. Нека изрекат присъдата, която презирам, и нека заличат името на Боа Жилбер от списъка на монасите роби! С кръв ще измия всякакво петно, с което биха посмели да опетнят семейния ми герб.

– Махай се оттук, изкусителю! – рече Ребека. – Дори в това крайно изпитание не можеш да ме отклониш от гроба ми. Както съм заградена сега от всички страни с врагове, тебе смятам за най-върлия си, най-опасния си враг. Махай се, ради бога!

Алберт Малвоазен, разтревожен от продължителния им разговор, изгуби търпение и отиде към тях да го прекъсне.

– Девойката призна ли вината си – попита той Боа Жилбер, – или е още все тъй упорита?

– Тя е наистина упорита! – каза Боа Жилбер.

– Тогава ще трябва да заемеш предишното си място, благородни брате – каза му Малвоазен, – където да изчакаш края на церемонията. Сенките вече се менят по лицето на слънчевия часовник. Хайде, храбри ни Боа Жилбер, ела, ти, който си надеждата на светия ни орден и в скоро време – негова глава.

Докато му говореше с успокоителен тон, той бе поставил ръката си на поводите на рицаря, сякаш за да го заведе обратно към мястото му.

– Неверни мошенико! Защо посягаш към поводите ми? – викна Боа Жилбер ядовито. И като се отскубна от другаря си, отиде на другия край на арената.

– Още има дух в него – каза Малвоазен настрана на Мон-Фиче, – стига да е добре насочен. Но като гръцкия огън той изгаря, каквото се допре до него.

Съдиите вече бяха се бавили два часа на арената в напразно очакване на защитник.

– Причината е много ясна, като се има предвид, че е еврейка – рече отец Тък, – и все пак, кълна се в орден на си, грехота е едно толкова младо и красиво създание да загине, без никой да вдигне ръка в негова защита! Ако ще десет пъти да е магьосница, стига да е поне мъничко християнка, сопата ми щеше да извести дванайсет часа по желязната шапка на оня свиреп тамплиер, преди да се измъкне той току-тъй.

Обаче грамадното болшинство от присъстващите не вярваха, че някой ще се яви да защити една обвинена в магьосничество еврейка. Подтикнати от Малвоазен, рицарите взеха да си шушукат, че е вече време залогът на Ребека да се смята за загубен. В този момент на полето се показа рицар, който пришпорваше

коня си, за да стигне колкото се може по-скоро на арената. Стотици гласове викнаха едновременно: „Защитник иде! Защитник!“ И въпреки предразсъдъците на зрителите всички нададоха вик, когато рицарят влезе в арената. Но щом го погледнаха повторно, загубиха надеждата, която навременното му пристигане бе събудило. Конят му, който в продължение на много мили бе препускал с все сили, едва ли не се олюляваше от умора, а ездачът, колкото и неустрашимо да се бе появил в арената, било от слабост, било от изтощение, едва се държеше на седлото.

Призован от херолда да каже името си, от какъв ранг е и с каква цел идва, неизвестният рицар отговори смело и непоколебимо:

– Аз съм добър, благороден рицар и дойдох да подкрепя с копие и меч справедливата и законна кауза на тази девойка, Ребека, дъщеря на Исак от Йорк; да поддържам, че издадената срещу нея смъртна присъда е лишена от правда, и да изоблича сър Брайън де Боа Жилбер като предател, убиец и лъжец, което ще докажа на тази арена, като се срещнем в двубой, с божия помощ, с помощта на светата Дева и на свети Георги, храбрия рицар.

– Непознатият трябва първо да докаже, че е добър рицар – каза Малвоазен, – че произхожда от благородно потекло. Храмът не пуска защитниците си срещу безименни хора.

– Името ми – отвърна рицарят, като вдигна шлема си, – е по-добре известно, потеклото ми по-чисто, Малвоазен, от твоето. Аз съм Уилфред от Айвънхоу.

– Сега няма да се сражавам с тебе – заговори тамплиерът с променен и глух глас. – Нека ти заздравеят раните, снабди се с по-добър кон, пък тогава може би ще реша, че си струва да смажа юношеската ти дързост.

– Ха! Горди тамплиере – възрази му Айвънхоу, – да не си забравил, че това копие вече два пъти те пова-

ля? Спомни си турнира в Акр. Спомни си турнира в Ашби. Спомни си как гордо се хвалеше в залата Ръдъруд и как заложи златния си гердан срещу мое-то ковчеже с мощи, че ще се биеш с Уилфред от Айвънхоу, за да възстановиш загубената си чест! В името на тези свети мощи ще те обявя за страхливец, рицарю, във всеки кралски двор в Европа, във всяка прецептория на ордена ти, ако откажеш да се биеш с мен незабавно.

Боа Жилбер колебливо извърна глава към Ребека, после извика, хвърляйки свиреп поглед към Айвънхоу:

– Куче саксонско! Вземи копието си и се готви да посрещнеш смъртта, която сам си навличаш!

– Великият магистър разрешава ли ми да се бия? – попита Айвънхоу.

– Не мога да ти откажа – каза Великият магистър, – стига девойката да те приеме за свой защитник. Все пак ще ми се да си в по-добро състояние, за да се биеш. Ти винаги си бил враг на нашия орден, въпреки това бих искал достойно да посрещнеш противника си.

– Такъв, такъв, какъвто ме виждате, и не другояче – каза Айвънхоу. – Това е божи съд – разчитам на неговата помощ. Ребека – продължи той, като подкара коня си към съдбоносния стол, – приемаш ли ме за свой защитник?

– Приемам те, приемам те – отвърна тя, обзета от такова чувство, което дори страхът от смъртта не бе успял да събуди у нея. – Приемам те за мой защитник, пратен от небето. Но не, не, раните ти не са още заздравели. Недей излиза срещу този горделив човек. Защо да загинеш и ти?

Но Айвънхоу бе вече заел мястото си, бе спуснал наличника на шлема си и взел копието в ръка. Боа Жилбер стори същото. Оръженосецът му забеляза, докато затваряше наличника, че лицето му, което въпреки вълнуващите го различни чувства

цяла сутрин бе смъртно бледо, сега изведнъж бе силно пламнало.

Товага вестителят, като видя бойците по местата им, възвиси глас и каза три пъти подред:

– Изпълнете дълга си, рицари!

След третото извикване той се оттегли към единия край на арената и заяви, че никой под страх от незабавна смърт не бива с думи, викове или дела да се намесва или да попречи на това справедливо единоборство. Великият магистър, който държеше в ръка залог за боя, ръкавицата на Ребека, сега я хвърли на арената и изрече сигнала за започването на боя.

Тръбите прозвучаха и рицарите се спуснаха стремглаво един срещу друг. Както всички очакваха, умореният кон на Айвънхоу и не по-малко изтощеният ездач бяха повалени от добре насоченото копие и якия кон на тамплиера. Всички предвиждаха изхода на боя. Но макар копие то на Айвънхоу само да докосна щита на Боа Жилбер, последният, за най-голяма изненада на всички зрители, се олюля на седлото си, изпусна стремената и падна на земята.

Айвънхоу успя да се измъкне изпод падналия си кон и скочи на крака с надежда за по-добър успех с меч си. Но неговият противник не се надигна. Уилфред сложи крак на гърдите му и върха на меч си на гърлото му, сетне му заповяда да се предаде или да умре на място.

Боа Жилбер не отговори.

– Недейте го убива, рицарю – викна Великият магистър, – без да се е изповядал и да е получил опрощение за греховете си. Не убивайте и тялото, и душата му! Признаваме го за победен.

Той слезе на арената и заповяда да махнат шлема на победения боец. Очите на Боа Жилбер бяха затворени, лицето му все още бе силно зачервено. Докато го гледаха смаяни, очите се отвориха, но погледът бе втрещен и изцъклен. Червенината се изтегли от лице-

то му и бе заменена с бледия цвят на смъртта. Недокоснат от копието на противника си, той бе станал жертва на собствените си противоречиви страсти.

– Това наистина е божия присъда – каза Великият магистър, поглеждайки към небето.

ГЛАВА XLIV

Когато попремина общата изненада, Уилфред от Айвънхоу попита Великия магистър, като съдия на двубоя, дали правилно и мъжествено бе изпълнил дълга си.

– Изпълнихте го мъжествено и по всички правила – отговори Великият магистър. – Заявявам, че девойката е свободна и невинна. Оръжието и тялото на покойния рицар са на разположение на победителя.

– Нямам намерение да му ограбя оръжието – каза Айвънхоу, – нито ще опозоря трупа му, защото той се е сражавал за християнската вяра. Не човешка ръка, а божията десница го повали днес. Нека бъде погребан скромно, както подобава на човек, загинал за несправедливо дело. А колкото до девойката...

Прекъсна го конски тропот. Безброй конници напредваха към тях и препускаха толкова бясно, че земята се тресеше. След миг Черния рицар влезе в галоп на арената, последван от много бойци и неколци-на рицари в пълно въоръжение.

– Закъснял съм – рече той, като се огледа. – Бях решил Боа Жилбер да падне от моя меч. Айвънхоу, биваше ли така да се нагърбваш с такова рисковано дело, когато едва се държиш на седлото?

– Господарю мой, бог избра този горделив човек за своя жертва. Не му било писано да бъде почетен със смърт, каквато вие сте му готвили – отвърна Айвънхоу.

– Нека почива в мир – каза Ричард и се загледа в трупа, – ако това е възможно. Той бе храбър рицар и

загина в стоманените си доспехи, както подобава на рицар. Но да не губим време. Боуън, изпълни сега задължението си!

Един рицар измежду придружаващите го излезе напред и слагайки ръка на рамото на Алберт Малвоазен, каза:

– Арестувам те за държавна измяна.

Великият магистър, който досега стоеше силно изненадан от появяването на толкова много бойци, заговори:

– Кой се осмелява да арестува един рицар от Храма на Сион в пределите на собствената му прецептория и в присъствието на Великия магистър? И по чия заповед се извършва това насилие?

– Аз го арестувам – отвърна рицарят, – аз, Хенри Боуън граф на Есекс, главен конетабъл* на Англия.

– А той арестува Малвоазен – рече кралят и вдигна началника си, – по заповед на Ричард Плантагенет, тук присъстващ. Конрад Мон-Фиче, имаш късмет, че не си се родил мой поданик. Колкото до тебе, Малвоазен, и ти, и брат ти Филип ще умрете, преди светът да е остарял с една седмица.

– Ще се противопоставя на разпоредбите ти – заяви Великият магистър.

– Не можеш, горди тамплиере – възрази му кралят. – Вдигни глава и виж как кралското знаме на Англия се развява над кулите ти вместо пряпореча на Храма! Бъди благоразумен, Боманоар, и не се съпротивлявай напразно. Ръката ти е в устата на лъва.

– Ще се оплача в Рим от тебе – отвърна Великият магистър, – задето посягаш на неприкосновеността и привилегиите на нашия орден.

**Висш държавен служител, началник на кралския двор (до XVI век), който ставал главнокомандващ армията в отсъствието на краля. Тази служба сега се възстановява временно само при някои специален случай – бел. прев.*

– Така да бъде – рече кралят, – но ако ти е мил животът, недей ме обвинява сега в посегателство. Разтукри съвета на рицарския си орден и замини с последователите си за някоя съседна прецептория, ако можеш да намериш такава, която да не е център на противодържавни заговори срещу краля и Англия. Или ако щещ, остани да се радваш на гостоприемството ни и да видиш какво е нашето правосъдие.

– Да бъда гост в дом, където би следвало да съм господар? – извика тамплиерът. – Никога! Свещеници, запейте псалма „Quare fremuerunt gentes“!* Рицари, оръженосци и последователи на Светия храм, пригответе се да следвате знамето Le Beau Seant!

В думите на Великия магистър звучеше достойнство, което можеше да се мери дори с достойнството на самия английски крал, и той успя да вдъхне кураж сред смаяните си последователи. Те се събраха около него като овце около овчарско куче, когато чуят да вие вълк. У тях нямаше боязливостта на изплашено стадо. Имаше предизвикателно смръщени чела, а погледите им издаваха враждебността, която не смееха да изкажат. Те се строиха в дълга редица, в която белите мантии на рицарите се открояваха от тъмното облекло на прислужниците им като черен облак с посветли краища. Тълпата, сред която се бе надигнал вик на неодобрение, сега млъкна, мълчаливо загледа внушителния, опитен боен отряд, който тъй непредпазливо бе оскърбила, и се отдръпна назад.

Когато видя, че събраните тамплиери са се спрели, граф Есекс заби шпори в коня си и взе да препуска напред-назад, да строява последователите си, за да има кого да противопостави на един толкова страшен враг. Само Ричард като че истински се радваше на създаденото от присъствието му опасно положение. Сега той издеше бавно пред тамплиерите и викна с все сила:

⁴² *Защо са се разбеснели поганците? (лат.) – бел. прев.*

– Какво значи това, господа! Сред толкова храбри рицари няма ли да се намери един, който ще се осмели да счупи копие срещу Ричард? Господа тамплиери, дамите ви трябва да са почернели от слънцето*, ако не заслужават да строшите за тях копието си!

– Братята на Храма – обясни Великият магистър, повеждайки коня си пред отряда – не се сражават по такива празни, светски поводи. Дори с тебе, Ричард Английски, няма да допусна в мое присъствие тамплиер да кръстоса копието си. Папата и принцовете на Европа ще разрешат нашия спор и ще кажат дали добре е сторил един християнски принц, като е подкрепил каузата, която ти днес подкрепи. Ако никой не ни нападне, ще си отидем, без да нападаме никого. На твоето чувство за чест предоставяме оръжието и домашните принадлежности в прецепторията, а на съвестта ти нека легне скандалът и обидата, която ти днес нанесе на християнската вяра.

Сетне, без да дочака отговор, Великият магистър даде сигнал за тръгване. Тръбите подеха един жив марш с ориенталска мелодия, който беше обикновеният сигнал за настъпление. Те промениха строя си и вместо в редица, образуваха колона и потеглиха бавно напред с найбавния ход на конете, сякаш за да покажат, че се оттеглят в изпълнение на заповедта на Великия магистър, а не от страх пред превишаващите ги неприятелски сили.

– В името на сияйното чело на Света Богородица! – извика крал Ричард. – Колко жалко, че тези тамплиери не са верни колкото са дисциплинирани и храбри.

Като страхливо куче, което залайва едва когато вече се вижда гърбът на този, когото иска да нападне, тълпата нададе слаби викове, когато последните бойци от отряда на тамплиерите напуснаха арената.

По време на суматохата около отстъплението на тамплиерите Ребека нищо не чу и не видя. След дългия

⁴³ Тоест грозни – бел. прев.

низ от променливи събития, станали около нея в толкова кратко време, тя лежеше в прегръдките на престарелия си баща замаяна и почти безчувствена. Най-после една дума на баща ѝ я накара да се окопити.

– Да вървим, мила дъще – каза баща ѝ, – възвърнатото мое съкровище, да вървим да се хвърлим в краката на добрия момък.

– Не – отвърна Ребека. – О, не, не, не. Не бива точно сега да се осмеля да му говоря. Уви! Бих казала повече, отколкото... Не, татко, хайде веднага да напуснем това злоещо място.

– Но, дъще – възрази Исак, – как ще оставим човека, който като истински юнак излезе с копие и щит и изложи собствения си живот, за да те избави! При това принадлежиш на народ, чужд нему и на неговите близки... Такава услуга иска благодарност и признание.

– Така е, така е, признавам я с най-голяма благодарност, с най-голяма почителност – рече Ребека – и още по-добре ще му изкажем... Но не сега, в името на любимата ти Рахил, татко, изпълни молбата ми... не сега!

– Но разбери – все още настояваше Исак, – ще ни сметнат за по-неблагодарни от кучета!

– Нали виждаш, скъпи ми татко, че крал Ричард е тук и че...

– Вярно, моя превъзходна, моя премъдра Ребека! Да бягаме, да бягаме оттук! Както се е завърнал токущо от Палестина, а, казват, и от затвор, ще му трябват пари. Ако ли пък му липсва довод да ми ги изиска, може за такъв да послужи малката ми сделка с брат му Джон. Да бягаме оттук, да бягаме!

Карайки на свой ред дъщеря си да бърза, той я изведе от арената и с едно превозно средство, което предварително бе осигурил, благополучно я откара в къщата на равина Натан.

Когато еврейката, чиято съдба бе събуждала толкова жив интерес през целия ден, се оттегли незабелязано, вниманието на всички се прехвърли на Черния

рицар. Въздухът екна от възгласи: „Да живее Ричард Лъвското сърце, долу тамплиерите узурпатори!“

– Въпреки тези устни уверения за вярност – забеляза Айвънхоу на граф Есекс – добре стана, че кралят взе предпазни мерки и те доведе тук, благородни графе, с толкова много от верните ти последователи.

Графът се усмихна и поклати глава.

– Храбри ми Айвънхоу – рече той, – толкова ли познаваш господаря ни, та допускаш, че е взел мъдри предпазни мерки! Като научих, че принц Джон правел приготовления в Йорк, аз се отправих за там и по пътя срещнах крал Ричард, който като същински странстващ рицар в пълен галоп препускаше към Темпълстоу, за да участва сам, без ничия помощ, в приключението на тамплиера и еврейката. Придружих го с хората си почти мимо волята му.

– А какви са новините от Йорк, храбри графе? – попита го Айвънхоу. – Там ли ще ни дочакат въстаниците?

– Колкото декемврийският сняг ще дочака юлското слънце – отвърна графът. – Те се разпръсват. И не друг, а самият принц Джон дойде да ни съобщи новината.

– Предател такъв! Неблагодарен, нахален предател! – възкликна Айвънхоу. – Ричард не му ли заповяда да се оттегли от обществения живот?

– А той го прие, като че ли се срещат след лов – отвърна графът. – После посочи мене и моите бойци и каза: „Както виждаш, брате, при мен има раздразнени мъже; най-добре иди при майка ни, предай ѝ синовната ми обич и стой при нея, докато се успокоят духовете“.

– И нищо друго не му каза? – попита Айвънхоу. – Не би ли казал човек, че този принц с милосърдието си просто насърчава хората да стават предатели?

– Също както може да се каже, че който се залавя да се бие в двубой, преди да е напълно оздравяла тежката му рана, просто се предлага на смъртта – отговори графът.

– Нека ти бъде простена шегата, графе – каза Айвънхоу. – Но имай предвид, че аз излагах само собствения си живот на опасност, а Ричард – добруването на царството си.

– Който се отнася небрежно към собствените си интереси, рядко се замисля много за интересите на останалите – отвърна Есекс. – Но да побързаме към замъка, защото Ричард, макар че прости на главния съзаклятник, си е наумил да накаже някои от по-маловажните заговорници.

От безпристрастните проучвания на станалите тогава събития научаваме, че Морис де Брейси избягал отвъд морето и постъпил на служба у Филип Французки, докато Филип де Малвоазен и брат му Алберт, прецепторът на Темпълстоу, били екзекутирани, макар Уолдемар Фицърс, душата на съзаклятието, да се отървал с изгнание; а принц Джон, в чийто интерес започнало съзаклятието, дори не бил упрекнат от добродушния си брат. Никой обаче не съжаляваше за съдбата на двамата Малвоазен, които с безброй лъжи, жестокости и насилия напълно бяха заслужили смъртта си. Наскоро след божия съд Седрик Саксонца бе призован в двора на Ричард, който тогава отседна в Йорк с цел да се уталожат графствата, където амбициите на брат му бяха всели смут. Седрик дълго ахкаше и охкаше, когато получи съобщението, но не отказа да се подчини. Действително завръщането на Ричард бе потушило всяка лелеяна от него надежда за възстановяването на саксонската династия в Англия. Защото дори да биха могли да спечелят известни успехи, ако бе избухнала гражданска война, ясно бе, че нищо не можеха да постигнат при неоспорваната власт на Ричард, твърде популярен заради личните си качества и военната си слава, макар в управлението на държавата да проявяваше своеволие и небрежност – ту прекомерно снизхождание, ту склонност към тирания.

Освен това, колкото и неохотно, Седрик не можеше да не види, че проектираното от него пълно обединение на саксонците посредством женитбата на Роуина и Ателстън бе вече окончателно провалено поради взаимното несъгласие на двете страни. Наистина, то бе събитие, което в пламенната си поддръжка на саксонската кауза той не можеше да предвиди. Дори когато нежеланието и на двамата се прояви ясно и недвусмислено, той не можеше да повярва, че е възможно двама саксонци от царско потекло поради лични причини да се откажат от толкова необходим за общото благо на нацията брак. Това обаче не променяше нещата. Роуина никога не бе скривала отвращението, което ѝ вдъхваше Ателстън, а сега Ателстън също така ясно и недвусмислено заявяваше, че никога вече не възнамерява да ухажва лейди Роуина. Дори вродената упоритост на Седрик се преклони пред такива препятствия, когато той, застанал все още на кръстопът, имаше тежката задача да свърже ръцете на дърпащата се двойка. Той все пак предприе още едно последно енергично нападение, но видя, че Ателстън, тази възкръснала издънка на саксонското кралско семейство, бе всецяло погълнат, като всички дребни земевладелци от наши дни, в ожесточена война срещу духовенството. Изглежда, че въпреки страшните си заплахи да убие абата на Свети-Едмънския манастир, кое поради природната си отпуснатост и доброта и кое поради молбите на майка си Едит – твърде привързана, както повечето дами (от онези времена) към духовенството, – Ателстън в края на краищата си бе отмъстил, като задържа абата и монасите в тъмниците на Кънингзбърг три дни без почти никаква храна. Заради това му жестоко деяние абатът го заплаши с отлъчване от църквата и състави страшен списък от стомашни и чревни заболявания, от които самият той и монасите му заболели вследствие на несправедливото и тиранично задържане в тъмниците на Ателстън.

Седрик намери приятеля си толкова погълнат от този спор и от мерките, които бе взел, за да парира преследването от страна на църквата, че не бе способен да мисли за нищо друго. А когато Седрик спомена името на Роуина, Ателстън поиска да му разреши да изпие голяма чаша вино за нейно здраве, с пожелание тя в най-скоро време да стане невеста на родственика му Уилфред. Следователно това бе наистина безнадежден случай. От Ателстън не можеше да се очаква повече или, както се изрази Уомба с думи, дошли до нас още от саксонски времена – той бе петел, който отказва да се бие.

Сега между Седрик и желаното от младите влюбени разрешение имаше само две пречки – неговата упоритост и отрицателното му отношение към норманската династия. Упоритостта му постепенно отстъпи пред ласките на повереницата му и гордостта, която не можеше да не изпитва заради славата на сина си. Освен това той все пак не беше безразличен към честта да свърже собствения си род с този на Алфред, при положение че по-големите претенции на потомъка на Едуард Изповедника бяха окончателно отхвърлени. Ненавистта на Седрик към норманската династия също така бе значително разклатена – първо, защото съзнаваше, че е невъзможно Англия да се отърве от новата династия, а това съзнание допринася до голяма степен за създаване на чувство на лоялност у поданика към царстващия монарх; и второ, вследствие на личното внимание на Ричард, комуто много допадаше прямият нрав на Седрик и който, според Уордърския ръкопис, така се държал с благородния саксонец, че преди последният да бе гостувал само една седмица в двора му, той дал съгласието си за женитбата на повереницата му Роуина и сина му Уилфред от Айвънхоу.

Венчалният обред на нашия герой, след като баща му официално разреши този брак, бе извършен в най-величествения от всички храмове, внушителната Йорк-

ска катедрала. Кралят лично присъства и чрез благосклонното си държане при този и при други случаи към злочестите и доскоро унижавани саксонци им осигури по-безопасни и по-сигурни изгледи за извоюване на законните им права, отколкото можеха да очакват от променливото щастие на една гражданска война. Църквата придаде на венчавката им всичката тържественост и цялото великолепие, които Рим толкова умее да използва, за да създаде наистина блестящо впечатление.

Гърт, изискано облечен в качеството си на оръженосец на Айвънхоу, придружаваше младия си господар, комуто бе служил толкова вярно; там бе и великодушният Уомба, издокаран с нова шутовска шапка и великолепни сребърни звънчета. Верни негови другари в опасности и неволи, те сега с пълно основание останаха край него и през дните на най-голямо благополучие.

Но освен личната му прислуга в отпразнуването на знатната сватба участваха много благородни нормани и саксонци, както и ликуващото простолюдие. Така този брак стана залог за бъдещ мир и съгласие между два народа, които оттогава насам дотолкова са се слели, че е съвсем невъзможно да се разграничат. Седрик доживя почти до пълното им сливане. Защото с течение на времето двете народности бяха започнали да общуват и да се женят помежду си и норманите взеха по-малко да проявяват презрението си, а саксонците да се пооблагородяват. Но едва през царуването на Едуард III в царския двор в Лондон започнали да говорят на смесения език, наречен сега английски, и едва тогава може да се каже, че напълно изчезнало враждебното разграничение между нормани и саксонци.

На втората сутрин след щастливата женитба прислужницата Елгита съобщи на лейди Роуина, че една девойка иска да я види и да разговаря с нея насаме. Роуина се почуди, поколеба се, обзе я любопитство и

в края на краищата заповяда да доведат девойката, а на прислужничките си нареди да се оттеглят.

Влезе младо момиче с величествена осанка. Дългото бяло було, в което бе загърнато, по-скоро подчертаваше, отколкото прикриваше изящната му стройна фигура. Държането му издаваше уважение, напълно лишено от страх и раболепие. Роуина винаги беше готова да се отзове на исканията и да отдаде нужното внимание на чувствата на другите. Тя стана и понечи да поведе красивата си гостенка към един стол, но непознатата погледна Елгита и още веднъж изказа желанието си да разговаря с лейди Роуина насаме. Щом Елгита – доста неохотно – се оттегли, за най-голяма изненада на лейди Айвънхоу хубавата ѝ посетителка коленичи, притисна ръце о челото си, навеждайки глава до земята, и колкото и да се противопоставяше Роуина, целуна бродирания ръб на дрехата ѝ.

– Какво значи това, лейди? – почуди се невестата. – Защо ми отдавате такава необикновена почит?

– Защото на вас, лейди Айвънхоу, мога по общоприетия начин и без да заслужава какъвто и да е укор, да изкажа благодарността, която дължа на Уилфред от Айвънхоу – отвърна Ребека, като се изправи с обичайното си съдържано достойнство. – Простете дързостта, с която се осмелявам да изкажа почитта на моя народ към вас, но аз съм нещастната еврейка, за която вашият съпруг изложи на опасност живота си при толкова голям риск на арената в Темпълстоу.

– Девойко – рече на свой ред Роуина, – на този ден Уилфред от Айвънхоу само отплати в малка мяра непрестанните ти грижи за него в дните на неволи, докато е бил ранен. Кажете, има ли нещо, с което той или аз можем да ти бъдем полезни?

– Няма – отговори Ребека спокойно, – само, ако обичате, му предайте моята благодарност и моето сбогом.

– Значи напускате Англия? – попита Роуина, която още не можеше да се окопоти от изненада.

– Напускам Англия, лейди, преди да настъпи новолуние. Баща ми има брат, който е много добре поставен пред Мохамед Боабдил, краля на Гренада. Там ще отидем ние и срещу откуп, какъвто мюсюлманите вземат от нашия народ, ще живеем в мир и под сигурна закрила.

– Нима в Англия нямате такава закрила? – учуди се Роуина. – Моят съпруг е близък с краля. Самият крал е справедлив и щедър.

– Не се съмнявам, че е такъв, лейди – рече Ребека. – Но англичаните са свирепи; постоянно се карат със съседите си или помежду си, всеки миг са готови да си забият меча. Чадата на моя народ не могат да живеят тук в безопасност. За израилтяните няма надежда за покой, докато са в една страна на кръвопролитни войни, обкръжени от враждебно настроени съседи, разделени от междуособици.

– Но ти, девойко – възрази Роуина, – ти положително няма от какво да се боиш. За тази, която е гледала раните на Айвънхоу – продължи тя разпалено и стана от мястото си – и е стояла до леглото му, не може да има опасност в Англия, където саксонци и нормани ще се надпреварват кой да ѝ окаже по-голяма почит.

– Словата ви са благородни, лейди – отвърна Ребека, – а намеренията ви още по-благородни. Но това е невъзможно – цяла пропаст ни дели. Както възпитанието, така и вярата ни не позволява нито на вас, нито на мен да я прекосим. Сбогом. Но преди да си отида, изпълнете само една моя молба. Булчинският ви воал закрива лицето ви. Повдигнете го, моля ви, и разрешете да видя едно толкова прославено по красотата си лице.

– Едва ли е заслужило такава слава – рече Роуина, – но при условие че и гостенката ми стори същото, ще вдигна булото.

И тя го свали. Отчасти поради съзнанието за красотата си, отчасти от свенливост, тя се изчерви толко-

ва силно, че цялата – чело, бузи, врат и гръд – порумения. Ребека също се изчерви. Но това трая само миг и веднага бе обладана от по-възвишени чувства. Руменината постепенно се оттегли от лицето ѝ, както аленият облак избледнява след заник слънце.

– Лейди – обърна се тя към Роуина, – лицето, което благоволихте да ми покажете, дълго ще остане запечатано в паметта ми. В него се чете кротост и доброта. Ако е възможно в един толкова прекрасен израз да се промъква оттенък на светска гордост и суета, как да се сърдим, когато нещо земно носи слаба окраска от първоизточника си? Дълго, дълго ще помня чертите на лицето ви и ще благославям бога, че оставям благородния си спасител, свързан с...

Тя изведнъж спря – очите ѝ се наляха със сълзи. Ребека бързо ги избърса и на загрижените въпроси на Роуина отговори:

– Добре съм, лейди, нищо ми няма. Само се развълнувах, като си спомних за Торкилстън и арената в Темпълстоу. Сбогом. Сега остана неизпълнено само едно най-дребно задължение. Приемете това ковчеже и не се сепвайте, като видите съдържанието му.

Роуина отвори малката, обкована със сребро касетка и видя диамантен гердан и обици, които явно имаха извънредно голяма стойност.

– Невъзможно е – каза Роуина и върна ковчежето. – Не смея да приема един толкова голям подарък.

– Все пак го задръжте, лейди – настоя Ребека. – Вие имате власт, висок ранг и влияние. А ние имаме богатство, източник както на силата, така и на слабостта ни. Стойността на тези дрънкулки, увеличена десеторно, не би имала наполовина толкова въздействие, каквото най-малкото ви желание. Затова за вас този подарък няма голяма стойност. А за мен това, с което се разделям, има още по-малко значение. Не ме карайте да мисля, че имате толкова лошо мнение за моя народ както простолюдието. Да не смятате, че

ценя тези блестящи каменни отломки повече от свободата си? Или че за баща ми те са по-скъпи от честта на единственото му дете? Приемете ги, лейди... за мен те нямат никаква цена. Никога вече няма да нося украшения.

– Значи ти си нещастна! – ѝ каза Роуина, поразена от начина, по който Ребека бе изрекла последните думи. – Ах, остани при нас. Съветът на светите отци ще те отклони от погрешните ви закони и аз ще ти бъда като сестра.

– Не, лейди – отвърна Ребека, а от мекия ѝ глас и от красивото ѝ лице лъхаше все същата спокойна скръб, – така не може. Аз не бива да променя вярата на дедите ми като дреха, неподходяща за климата в страната, където реша да заживея. А нещастна няма да бъда, лейди. Този, комуто ще посветя бъдещия си живот, ще ме утеши, ако следвам волята му.

– Значи вие имате манастири и ти смяташ да се оттеглиш в някой от тях? – попита Роуина.

– Не, лейди – обясни еврейката, – но сред нашия народ, още от времето на Аврама, е имало жени, отдадени всецяло на бога, които са се занимавали с благочестиви дела – те лекуват болните, хранят гладните, утешават страдащите. Между тези жени ще се числи и Ребека. Кажете това на мъжа си, ако случайно попита какво е станало с девойката, чийто живот той спаси.

Неволен трепет прозвуча в гласа ѝ и нежност, които издаваха може би повече, отколкото бе склонна да изрази. Тя побърза да се прости с Роуина.

– Сбогом – каза Ребека. – Нека онзи, който създаде и евреи, и християни, ви обсипе с най-голямата си благодат! Корабът, който ще ни отнесе отгук, ще бъде готов за тръгване, когато стигнем до пристанището.

Тя безшумно напусна стаята, а Роуина гледеше смаяна, сякаш край нея бе минало видение. Хубавата саксонка разправи за този необикновен разговор на

мъжа си, у когото той остави дълбоко впечатление. Той живя дълго и щастливо с Роуина, защото ги свързваше обич от ранна младост. Споменът за пречките, които бяха спъвали техния брак, още повече засилваше любовта им. Все пак бихме проявили твърде голямо любопитство, ако запитахме дали споменът за хубостта и великодушието на Ребека не му идваше наум по-често, отколкото би одобрила красивата потомка на Алфред.

Айвънхоу се отличи в служба на Ричард и бе многократно удостоен с кралското му благоволение. Той може би щеше да се издигне още повече, ако не беше преждевременната смърт на героичния Ричард Лъвското сърце пред замък Шалуз, близо до Лимож. Със смъртта на един щедър, но безразсъден и романтичен монарх рухнаха всички планове, които той бе начертал.

Досега в поредица

ЗЛАТНИ ДЕТСКИ КНИГИ

1. „Мечо Пух“ от А. А. Милн
2. „Приказки“ от Ханс Кристиан Андерсен
3. „Приключенията на Том Сойер“ от Марк Твен
4. „Книга за джунглата“ от Ръдиард Киплинг
5. „Пипи Дългото чорапче“ от Астрид Линдгрен
6. „Приказки“ от Братя Грим
7. „Тайната градина“ от Франсис Бърнет
8. „Макс и Мориц и други истории в картинки“ от Вилхелм Буш
9. „Ян Бибиян“ от Елин Пелин
10. „Приказки“ от Вилхелм Хауф
11. „Белия зъб. Дивото зове“ от Джек Лондон
12. „Вълшебникът от Оз. Страната на Оз“ от Лиман Франк Баум
13. „Малки жени“ от Луиза Мей Олкът
14. „Емил и детективите. Емил и тримата близнаци“ от Ерих Кестнер
15. „Български народни приказки“
16. „Черната стрела. Доктор Джекил и мистър Хайд“ от Робърт Луис Стивънсън

17. „Пътешествие около света за 80 дни“ от Жул Верн
18. „Алиса в Страната на чудесата. Алиса в Огледалния свят“ от Луис Карол
19. „Винету. Том 1“ от Карл Май
20. „Приказки от хиляда и една нощ“
21. „Старогръцки легенди и митове. Том 1 – Богове, титани и герои“ от Н. А. Кун
22. „Старогръцки легенди и митове. Том 2 – Троянската война и подвизите на Одисей“ от Н. А. Кун
23. „Лили“ от Братя Мормареви
24. „Човекът Амфибия“ от Александър Беляев
25. „Хитър Петър и Настрадаин Ходжа. Тримата глупаци“
26. „Невероятните приключения на Барон Мюнхаузен“ от Рудолф Ерих Распе
27. „Баскервилското куче. Знакът на четиримата“ от Артър Конан Дойл
28. „Три души в една лодка“ от Джером К. Джером
29. „Анини приказки. Янини притчи“ от Стефан Цанев
30. „Робинзон Крузо“ от Даниел Дефо
31. „Робин Худ“ от Хенри Гилбърт
32. „Капитан Блъд“ от Рафаел Сабатини
33. „Дневникът на капитан Блъд“ от Рафаел Сабатини
34. „Капитан Немо“ от Жул Верн
35. „Пинокио“ от Карло Колоди
36. „Добри съпруги“ от Луиза Мей Олкът
37. „Приказки“ от Шарл Перо
38. „Винету. Том 2“ от Карл Май

39. „Последният мохикан“ от Дж. Фенимор Купър
40. „Оливър Туист“ от Чарлз Дикенс
41. „Стас и Нели“ от Хенрик Сенкевич
42. „Без дом“ от Хектор Мало
43. „Съкровищница“ от Ангел Каралийчев
44. „Ким“ от Ръдиард Киплинг
45. „Клетниците“ от Виктор Юго
46. „Децата на капитан Грант“ от Жул Верн
47. „Принцът и просякът“ от Марк Твен
48. „Винету. Том 3“ от Карл Май
49. „Войната на таралежите“ от Братя Мормарев
50. „Васко да Гама от село Рупча“ от Братя Мормарев
51. „Хайди“ от Йохана Спири
52. „Антон и Точица. Хвърчащата класна стая. Двойната Лотхен“ от Ерих Кестнер
53. „Най-хубавите световни басни“ от Езоп, Лафонтен, Крилов, Стоян Михайловски, Петко Каравелов

Уолтър Скот
АЙВЪНХОУ

Превод **Теодора Атанасова**
Адаптация **Васил Атанасов**
Редактор **Райчо Радулов**
Библиотечно оформление **Виктор Паунов**
Художник на корицата **Орлин Атанасов**
Технически редактор **Станислав Иванов**
Коректор **Мери Великова**

Печ. коли 32,5

КНИГОИЗДАТЕЛСКА КЪЩА „ТРУД“
ул. „Гео Милев“ № 158, тел.: 987-29-24, 987-82-61,
0888-20-61-20
e-mail: office@trud.cc
www.trud.cc
www.znam.bg

Печат „Полиграфически комбинат“ ООД